

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 01421

DOS HARTS

Edmondo De Amicis

Permanent preservation of this book was made possible

by Adele S. Dresner

in memory of

Fanny & Julius Cohen

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ע ד מ א נ ד א ד ע א מ י ט ש י ס

ד א ס ה א ר ין

י י ד י ש: ש ל ט ה ש י י נ ב ע ר ג

(באארבעט פאר דער שול, דורך ש. מענדלסאן)

I

נ י י ע מ ע נ ט ש ין

ט א ר ל א ג ח. ב ז ש א ז א

ו נ א ר ש ע, 7 2 9 1

Printed in Poland

ה'תש"ט ועצמאות: י. טיקטשינסקי

Edmundo de Amiczyś
S E R C E

Wydawnictwo CH. BRZOZA

Warszawa, Leszno 27.

Druk. „Record” Warszawa, Dzika 18.

אַקטאַבער

דער ערשטער טאָג פֿון נייעם שול-יאָר.

מאָנטיק, דעם 17-טן.

היינט איז דער ערשטער טאָג פֿון נייעם שול-יאָר.
ווי אַ חלום זענען אַריבערגעפֿלויגן די דריי חדשים פֿעריען.

אין דאָרף!

די מאַמע האָט מיך באַלד אין דער פֿרי געפירט צו באַרע
טיס סעקציע, מיך איינצושרייבן אין דער דריטער עלעמענטאַר-קלאַס.
מיך בין גע אַנגען גאַנץ אומגערן און געטראַכט וועגן דאָרף, און
די גאַסן האָבן אזש גערויעט פֿון ייִנגלעך. ביידע בוכהאַנדלונגען
איפֿן וועג זייגען פֿול געווען מיט פּאַטערס און מוטערס, וואָס
האָבן געקויפט ראַנצעס, פּאַפּיר, העפּטן, ביכער, און פֿאַר דער שול-
לע איז געווען אזאַ געדראַנג, אַז אי דער שווייצער, אי דער פּאַ
ליצייכאַן האָבן געמוזט היטן דעם אַריינגאַנג, מענטשן זאָלן זיך
נישט דערדריקן. פֿלוצלינג האָט מיך אין דער טיר עמעצער אַ ריר
געזאָן ביים אַרעם. דאָס איז געווען מיין אַלטער לערער פֿון דער
צווייטער העכערער אָפּטיילונג — דער שטענדיק פֿריילעכער,
לאַטבנדיקער, מיט זיין רויטער אויפגעשטעלטער שוּפּרינע.

— נו, הענריק, — האָט ער געזאָגט — צעשיידן מיר זיך,

הייסט עס, אויף שטענדיק!

כהאָב גוט געוואָסט, אַז מיר שיידן זיך טאַקע, און דערי-

בער זיינען מיר די הערטער געווען זייער אומאנגענעה.
 מיר זיינען אריינגעבאנגען מיט גרויס שווערקיט. דאמען,
 הפרן, פרויען פון פאלק, ארבעטער, דינער, מאנאכיס — אלע
 פירן ינגלעך בא איין האנט און אין דער צווייטער האלטן זיי
 ביכלעך מיט צייגנישן, אָנפילנדיק די פעדער-היוזער, די שטיגן
 מיט אזא גערויש, אז עס זעט אויס, ווי מען וואַלט דאָ גענאָנגען
 אין טעאָטער אַרײַן. כ׳האַב מיך דערפֿרייט, דערזענדיק ווידער
 דעם פֿאַרטער-זאַל מיט די זעקס טירן, וואָס פירן אין די זעקס
 קלאַסן אַרײַן, דעם פֿאַרטער-זאַל, וועלכן כ׳בין דורכגעלאָכן ט-ג-
 לעך פֿמעט דריי יאָר פֿסדר. דאָ איז אויך געווען אַן ענגשאַפט.
 טייל לערערניס זיינען אַריינגעגאַנגען, אַנדערע אַרויסגעגאַנגען.
 מײַן אַלטע לערערין פֿון דער העכערער אָפֿטיילונג האָט
 זיך די ערשטע צו מיר אַ נײַג געטון מיטן קאַפּ, שטייענדיק אין
 דער טיר פֿון איר קלאַס, און געזאָגט: — גייכטו, אַלזאָ הענדיק
 דאָס יאָר אין דער הייך אַרויף איך וועל דיך שוין נישט זען דאָ
 אַדורכלויפֿן. — און האָט אומעטיק אַ קוק געטון אויף מיר.
 דאָ האָב איך דערזען דעם דירעקטאָר. ער איז געווען אַרומ-
 גערינגלט פֿון אלע זייטן מיט אַ רעדל פֿאַרזאָרגטע פֿרויען, פֿאַר
 חנמענס זין עס האָט שוין פֿאַרפעלט אַרט; און זיין פֿאַרד האָט
 מיר אויסגעזען מער שפּאַקעוואַטע ווי אין פֿאַרגאַנגענעם יאָר. כ׳האַב
 אויך געזען נישט ווייניק אַלטע קאַלעגן, וועלכע זיינען אין פֿאַר-
 לויף פֿון די פֿעריען אונטערגעוואַקסן און עפעס דיקער געוואָרן.
 אונטן, וווּ עס זיינען שוין פֿאַרגעקומען די עקזאַמענעס, איז
 געווען אַ גאַנצע סטאַדע קליינע יינגעלעך, וואָס האָבן נישט גע-
 וואַלט אַריינגיין אין קלאַס, האָבן זיך געדריקט און געשטופּט, אז
 מען האָט זיי געדאַרפט מיט געוואַלט איבער די שוועל אַריבער-
 שלעפּן, און אַפילו שוין אזוי, זיינען אויך טייל פֿון אונטער די
 גענק אפּע-אַנטלאָפֿן. אַנדערע ווידער, זעענדיק, אז די עלטערן

זייערע גייען אוועק, האָבן אָנגעהויבן הויך צו וויינען און צו שרייען, אז די מוטערס האָבן זיך געמוזט אומקערן זיי צו באַ-רויקן, אָדער מיטנעמען מיט זיך, און די לערערנס זעען צו-מישט געווען.

מיין קליין ברודער איז אַריינגעטרעטן אין קלאַס פון פרייליך דעלקאַט, און איך בין איבערגעגאַנגען אין דער הייך אַרויף, אין דער אָפטיילונג פון לערער פערבאַג.

צען אַ זיגער זיינען מיר שוין אַלע געווען אין קלאַס, פיר-אונפערציק יונגע־עך, ווי אָפגעזאַקט; אָבער צווישן זיי האָבן זיך קוים געפונען פיפצען אָדער זעכצען פון מיינע אַלטע קאַלעגן פון דער צווייטער, צווישן זיי — דערזאַסי, דער, וועלכער איז אומצעטום געווען דער ערשטער.

אזוי קליין, אזוי אומעטיק האָט מיר אויסגעזען די שולע, חען איך האָב אַ טראַכט געטון וועג די לאַנקעס, וועגן די פעל-דער, וועג די בערג, צווישן וועלכע כ'האַב פאַרברענגט דעם זומער, און וועגן לערער פון דער צווייטער קלאַס האָב איך מיר אויך געטראַכט אז ער איז געווען שטענדיק אַזאַ גיטער, ער האָט אזוי געלאַכט צוזאַמען מיט אונדז, ער איז געווען אַזאַ קליינער, אַז ער האָט אויסגעזען, ווי אונזערס אַ חבר, און כ'איז מיר זייער אַ שאַד געווען, וואָס כ'וועל שוין נישט זען מער זיין רויטע אויפגעשטעלטע טשוּפריבע.

אונזער איצטיקער לערער איז אַ הויכער. ער טראַגט נישט קיין באַרד, נאָר פאַר דעם האָט ער לאַנגע גרויע האַר און אַ גלייך קנייטשעלע איבערן שטערן. ער האָט אַ גראַב קול, אין קוקט אזוי שאַרף, ווי ער וואָלט אונדז געוואָלט אַלע דורכקוקן. ער לאַכט אויך קיינמאָל נישט.

האַב איך מיר דאַמאָלס געזאָגט: דאָס איז דער ערשטער טאַג

פון נייעם שול-יאָר נאָך ניין חדשים. וויפל ארבעט! וויפל חודש-
עקזאַמענעס! וויפל מי!

עס האָט פונקט אזוי געטראָפֿן, אז באַם ארויסגיין פון שולע
האָב איך באַגעגנט די מאַמען, און האָב מיך אַ לאַז געטון קושן
אירע הענט. זי האָט מיר געזאָגט: — כּוּט, הענריק! מיר וועלן
זיך באַזאַמען לערנען — און איך האָב מיך צוריקגעקערט פריילעך
אַהיים. איך האָב אָבער שוין נישט מיין אַלטן לערער, וואָס האָט
אזוי ליב געשמיינלט, און די שולע זעט מיר שוין נישט אויס.
אזוי שיין ווי פּרער.

אונדזער לערער.

דינסטיק, דעם 17-טן.

כאָטש איך קען נישט זאָגן, ווייל אויך דער גייער לערער
איז מיר געפֿעלן געוואָרן נאָך דעם היינטיקן פּרימאַרגן. אין דער
צייט וון אַריינגאַנג אין שולע אַריין, ווען ער איז שוין געזעסן
אויף זיין אָרט, האָבן זיך פאַרהאַלטן פאַר דער טיר פון זיין
קלאַס די אַלטע שילער זיינע פון פאַרגאַנגענעם יאָר, אים צו
באַגריסן. זיי האָבן זיך פאַרהאַלטן, פאַרבייגייענדיק, און אים
באַרוסט:

— גוט מאָרגן, הער לערער! גוט מאָרגן, הער פערבאַני!
טייל זיינען אַריינגעגאַנגען, אים דערלאַנגט די האַנט און
איינגעבויגן די קעפּ. עס איז געווען צו דערקענענען, אז זיי האָבן
אים ליב און וואָלטן זיך געוואָלט צו אים אומקערן.
ער האָט געענטפערט:

— גוט מאָרגן — געדרוקט די הענט, וואָס האָבן זיך אויס-
געצויגן צו אים, נאָר אויף קיינעם נישט געקוקט, און אַלע באַ-

גריסונגען אויפגענומען ווי גלייכצייטיק מיטן גלייכן קניישטעלע זיינעם איבערן שטערן, אן אויסגעדרייטער צום פענסטער און קוקנדיק אויפן דאך פון אקעגנבערדיקן וויז. אָנשטײַט זיך צו פרייען מיט די דאָזיקע באַגריסונגן, האָט מען געקענט דערקענען, אַז ער לייַד אן עס איז אים אומעטיק.

ווען זיי זיינען שוין געהאט פארבייגעאנגען, האָט ער זיך אויסגעדרייט צו דער קלאַס און געקוקט אויף אונדז, אַזוי ווי אַזוי מען זיך מיטן בליק איינעם נאָכן צווייטן, און ווי עפעס אַפּוואַרטנדיק. ענדלעך האָט ער אָנגעהויבן דיקטירן, גייענדיק צווישן די בענק און דערזענדיק אַ יונגל, וואָס האָט געהאט דאָס פנים אין גאַנצן רויט פון עפעס אָן אויסשלאַק, האָט ער אויפגעהערט די טירן, גענומען זיין פנים אין ביידע הענט אַריין און זענען אַרויפגעלייגט אים די האַנט אויפן שטערן, צו זען צי ער האָט אַ הייסן קאָפּ.

דערווייל האָט איינער פון די שילער אָנגעהויבן לאַכן אויף אַ באַנק הינטער אים, מאַכן מינעס און פאַרקרימען זיך. דער לע- דער האָט זיך פּלאַנצלינג אויסגעדרייט, דאָס יונגל האָט זיך גלייך אַבזען עפעס, זאַפּגעלאָזט דעם קאָפּ און גע-אַרט אויף אַ שטראַף. דער לערער, אַבער, האָט אים אַרויפגעלייגט די האַנט אויף קאָפּ און געזאָגט: — טו דאָס נישט מער! מער קיין איינ- ציק וואָרט. נאָכדעם האָט ער זיך צוריקגעקערט צו זיין טישעלע און אַרענדיקט די טירן.

ווען ער האָט געענדיקט דיקטירן, האָט ער געקוקט אַ וויי- לע שטילשווייבנדיק און דערנאָך פאַמעלעך מיט זיין גראָבן, אַבער גוטן קול אַזוי געזאָגט:

— הערט, מיר האָבן צו פאַרברענגען אַ גאַנץ שול-לייך בייזאמען. לאָמיר זיך באַמיען צו פאַרברענגען עס פרידלעך. לערנט אייך און זייט גוט. איך האָב נישט קיין פאַמיליע, מיין פאַמיליע

זענט איר. דאָס פאַרגאַנגענע יאָר האָב איך נאָך געהאַט אַ מאַמע.
זי איז מיר געשלאָרפן. כ'בין געבליבן אַליין. נאָר אייך האָב איך
אַצינד אויף דער וועלט. איר זענט מיין לייד און מיין פרייד. איר
וועט זיי מיינ קינדער. איך וויל אייער גוטס און איר ווילט, אז
מיר זאָל זיין מיט אייך גוט. עס וואָלט מיר ווי געטון, ווען
כ'זאָל דאַרפן עמעצן פון אייך באַשטראַפן. באַווויז, אז איר פאַר-
מאָגט האַרץ. אונדזער שולע וועט מיר זיין אַ פאַמיליען-הויז און
איר וועט זיין מיין שטאַלץ און מיין פרייד.

איך פאַרלאַנג נישט פון אייך קיין צוזאַג, קיין וואָרט. איך
ווייס, אז אין אייערע הערצער האָט איר עס מיר שוין געגעבן,
און איך דאַנק אייך.

דאָ איז אַריינגעקומען דער שוויצער קלינגען אויף פאַזע.
מיר זיינען אַפּערגעגאַנגען פון אונטער די בענק שטיף, ווי אין
טעמפל, אין דאָס יונגל, וואָס האָט פריער געלאַכט, איז צוגעגאַנג-
גען צום לערער און געזאָגט מיט אַ ציטערדיקן קול:

— הער לערער! לאָז מיר דער הער מוחל זיין.

דער לערער האָט אים אַ קוש געטון אין שטערן און
געזאָגט:

— גיי בשלום, מיין זון.

.....

א צו פ א ל

פרייטיק, דעם 21-טן.

דאָס יאָר האָט זיך אָנגעהויבן אומגליקלעך. דאָס האָב איך
איבערגעזען דעם טאָגן דעם לעצטן ווערטער, גייענדיק היינט
אין דער פרי אין שולע אריין און דערזענדיק אויף דער גאַס

אין עולם מענטשן, האָס האָבן זיך געשמוּפט צו די טירן פון אונדזער
קלאַס, — האָט דער טאטע פאלד געזאָגט:

— אַ צוכאַל עפעס. דאָס יאָ הייבט זיך שלעכט אָן ...
מיר האָן זיך אַדורכגעפאַקט מיט אָנשרענגונג. דער גרוי-
סער זאל איז געווען פול מיט עלטערן און יונגלעך, העלכע די
לערער האָבן בשום אַזוי נישט גאָקעט אַינהאַלטן אין די קלאַסן,
אין לע ענס אויבן זיינען געווען געווענדט צו דער קאַנצעלאַריע
פון דירעקטאָר. עס האָבן זיך געהערט שטימען! — אַרים יונגל!
אַרימער ראַפּעני! — און איבער די קעפּ אין דער טוף פון זאל,
וואָס איז געווען אָנגעפאַקט מיט מענטשן, האָט זיך געזען די קאָסקע
פון אַ גוואַרעמאַן און דער ליסע קאַז פון דירעקטאָר. נאָכדעם
איז געקומען אַ הער אין אַ צילענדער, און מענטשן האָבן גע-
זאָגט: — דער דאָקטאָר! דער דאָקטאָר! ..

מיין טאטע האָט געכרעגט איינעם פון די לערער:

— וואָס איז דאָ געשען?

— אַ ראַד איז אַריבער אַ יונגל איבער אַ פּוס — האָט

דער לערער גענטפערט.

— דער פּוס איז אים צעבראַכן — האָט אַ צווייטער

געזאָגט.

דאָס יונגל איז אַ שילער פון דער צווייטער קלאַס. גייענ-
דיק אין שולע אַריין און דערזענדיק, ווי אַ קליינשיק יונגעלעך
פון דער איינטריט-קלאַס האָט זיך אויכגעריסן דער מוטער פון
דער האַנט און געפאַלן אויף דער גאַס נאָנט-נאָנט פון אַן אָנפאַרן-
זיקן אַמניפּוס, האָט ער זיך אַ וואַרף-גוטן צום דאָזיקן קליין-
טשיקן, אַ כאַפּ געטון גים פון דער ערד און אַוועקגעשטעלט אויף
אַן אומגעפערלעכן אָרט. ער אַליין, אַבער, האָט שוין נישט באַווירן
צוריקצוכאַפּן דעם אויטגעצויגענעם פּוס, און די רעדער פון אַמניפּוס
האָבן אים צעבראַכן. דאָס איז אַן אַרטילעריע קאַפיטאַנט אַ זון.

בשעה מענטשן האָבן אזוי גערעדט, איז אַריינגעפאלן אין זאָל
עפעס אַ פֿרוי, ווי אַ משוגענע, צעשפרייטנדיק דעם עולם פֿאַר זיך. דאָס
איז געווען ראַבעטיס מוטער, נאָך וועלכער מען האָט געשיקט. דאָ איז
ציגעלאָפֿען צו איר אַ צווייטע פֿרוי, און הויך כלִיפֿענדיק פֿאַרהאַרפֿן
איר די הענט אַרום האַלדן, דאָס איז געווען די מוטער פֿון געראַטעוועטן
יינגל. ביידע זענען אַריינגעפאלן אין צימער פֿון דירעקטאָר, פֿון
האַנען עס האָט זיך דערהערט אַ פֿאַרצווייפֿלטער אויסגעשריי:

— אַ מיין יולעק! אַ קינד מינס!

דערווייל האָט זיך פֿאַר די טירן פֿון שולע פֿאַרהאַלטן אַ צוגע-
מאַכטע קאָטש, און אין אַ ווייל אַרום האָט זיך באַוויזן דער דירעקטאָר,
טראַגנדיק אויף די הענט דאָס אַרימע יינגל. דער קאָפּ אַראָפֿגעהאַנגען
איבערן אַרעם, דאָס פֿני גאַנץ בלייך און די אויגן געשלאָסן. אין דער
מינוט זיינען אַלע שטיי געבליבן. עס האָט זיך געהערט דאָס הויכע כלי-
פֿען פֿון דער מוטער. דער דירעקטאָר האָט זיך פֿאַרהאַלטן אויף אַ וויילע,
איז בלייך געוואָרן, און אויפֿגעהויבן אויף ביידע הענט דאָס יינגל, צו
חיזן אים דעם עולם, אַ דעמאָלס האָבן די לערער, לערערִינס, עלטערן,
קינדער—אַלע איניינעם אָנגעהויבן שעפטשען מיט אַ גערירטער שטימע:
— טיכטיקער ראַבעטיס! טיכטיק, אַרים יינגעלע! און האָבן אים געשיקט
קישן פֿון די ליפֿן, און די וואָס זיינען געווען נענטער, האָבן
געקושט זיינע אומבאַוועגלעך-אַראָפֿגעהאַנגענע הענט, ער אָפֿער.
האָט געעפֿנט די אויגן און געזאָגט:

— מיין ראַניעץ?

— און די מוטער פֿון געראַטעוועטן יינגל האָט אים גע-
זיזן דעם ראַניעץ און געזאָגט:

— איך טראַג אים דיר, טייערער מלאך, איך טראַג אים...
און זיי זיינען געגאַנגען, ראַבעטיס מוטער האָט געהאַט דאָס
פֿנים פֿאַרדעקט מיט ביידע הענט. זיי זיינען געגאַנגען, אַריינגע-
לייגט דאָס יינגל אין קאָטש אַריין. די קאָטש האָט זיך געדרייט,
און מיר זיינען אַריינגעגאַנגען אין שולע שטילשווייגנדיק.

מיינע קאלעגעס

ביקען שוין א סך פון מיינע קאלעגעס נענטער. איינער וועלכער געפעלט מיר אויך זייער, הייסט קארעט. ער טראגט א ברוינע בלוזע און א היטעלע פון קאצן-פעל. ער איז שטענדיק פריילעך, איז א זון פון א האלץ-הענדלער, וועלכער האט זיך געשלאגן אין דער מלחמה פון 66-טן יאָר אונטער דער אָנפֿירונג פון פירשט הומבערט, און זאָל עפעס האָבן באַקומען אזוי דריי מעדאַלן. איך האָב אויך ליב דעם קליינעם געלי, דאָס אַרימע גערבעלע, דעם שוואַכן און בלייכן אויפן פנים. עס איז אויך דאָ ביי אונז אַן עלעגאַנט, וועלכער קלויבט פֿון זיך תמיד די פעזערלעך. ער הייסט וואַטיני. אויף דער באַנק, ווידער, פאַר מיר זיצט אַ יונגל, וועלכן מען רופט מוירערל, ווייל זיין טאַטע איז אַ מוירער. אַ גאַמבע — קיילעכדיק ווי אַן עפל, ס'נעזל ווי אַ קניי-לעכל. דאָס מוירערל האָט אַן אויסגעצייכנטן טאַלענט נאָכצומאַכן דאָס פּיסקעלע פֿון אַ האָז — הייסן אים אַלע אַלץ אינאיינעם נאָכמאַכן אַ האָזן-פּיסקעלע און האַלטן זיך ביי די זייטן פֿון גע-לעכטער. ער טראָגט אַ קליין קאַפּעלע, שוין זייער אַן אָפּגעריסנס, וואָס ער קנאָדערט צוזאַמען און באַהאַלט עס אין קעשענע ווי אַ נאָז-טיכל. באַלד לעבן מוירער-ל זיצט גאַראַפּי, אַ דאַרער און לאַנגער יונג, מיט אַ נאָז, ווי אַ שפּאַרבער-שנאַבל און זייער קליינע איי-געלעך. ער האַנדלט שטענדיק, בייט זיך שטענדיק מיט פענעס, קעסטלעך שוועפעלעך, בילדלעך, און וואָס אַנבאַלאַנגט די לעק-ציעס, שרייבט ער זיי זיך אויף די געגל, ער זאָל זיי נאָכרעם ליינען, הען מען וועט אים אַ ויסרופֿן. ווייטער זיצט דאָס פּרייזל קאַראַץ נאָביס. וואָס איז זייער שטאַרק ביי זיך, צווישן צוויי יונגלעך, וועלכע כ'האַב אויסערגעוויינטלעך ליב. איינער איז אַ קאָואַלס אַ זון, אַן אַרימער, אַ קרענקלעכער. ער גייט אין אַ וועסטל, וואָס פאַלט אים אַראָפּ ביז די קניי. שטענדיק איז ער פֿון עפעס אַנגעשראַקן און לאַכט קיינמאַל גישט; און דער צוויי-

טער א געלער, מיט אן אָפּגעדאַרטער האַנט, וועלכע ער טראָגט
 אויפּגעהאַנגען אויף אַ באַנד. זיין פּאַטער האָט אַרויסגעוואַנדערט
 קיין אמעריקע און די ניוטער גייט אַרום מיט אַ קויש גרינג
 פּאַקויפּן. אַ מערקווירדיקער טיפּ איז אויך מיין שכן פּון דער
 לינקער זייט, סטאַרדי, אַ קורצער און דיקער, כמעט אַן אַ האַלדז
 אַ מרוק וואָס העט צו קיינעם קיין וואָרט נישט אַרויסרעדן און
 פאַרשטייט אויך זייער הייניק, וואָס מען רעדט צו אים, אָבער ער
 קוקט אויפּן לערער מיט אַזעלכע אַרויסגעזעצטע אויגן, רינגעלענ-
 דיק דעם שטעלן און צוזאַמענדריקנדיק די ציין. און זאָל מען
 אים עפעס פּרעגן, ווען דער לערער רעדט, וועט ער נאָכן ערשטן
 זיין צווייטן מאָל נישט ענטפּערן, און נאָכן דריטן, העט ער דיר
 דערלאַנגען אַז דזשאַך אונטער דער זייט, אַז פּונקטן ווען זיך
 פאַר די אויגן פּלוצען. ווייטער זיצט אַ שוואַרצעלעכער און אומע-
 טיקער אויפּן פּנים, איינער, וואָס הייסט פּראַנטי. דער איז שוין
 איינמאָל אַרויסגעוואָרפּן געווען פּון אַ קלאַס.

עס זיינען אויך דאָ צוויי פּרידער, אַלץ איינס אָנגעטון, און
 זיי זיינען ענלעך גו זיך, ווי צוויי טראָפּן וואַסער. די דאָזיקע
 טראָפּן קלאַריפּער קאַפּעלושעך מיט אַ פּאַווע-פּעדער אין דער
 זייט, פאַריקט איבערן אויגער מיט גרויס פּאַנטאַזיע. אָבער דער העכ-
 סטער כּוון אַלע, דער פּעיקסטער, דער, וועלכער וועט געוויס דאָס יאָר
 זיין דער ערשטער שילער — איז דעראַסי. דער לערער האָט זיך
 שוין דערקענט אויף אים און רופּט אים אַלע מאָל אַרויס צום
 ברעט.

און פּונדעסטוועגן געזעלט מיר דאָך בעסער פּרעצאָשי
 דעם קאָלאַס זון, דער, וואָס גייט אָנגעטון אין לאַנגען העסטל
 און איז אַ פאַרקרענקטער. דער פּאַטער מוז אים שלאָגן, ווייל
 דאָס יונגל איז זייער אָנגעשראָקן, און גיט ער עמעצן אַ ריר,
 אָדער פּרעגט זיך עפעס, גיט ער שטענדיק צו: „איך בעט זייער

איבער און קוקט אזוי רחמנותדיק מיט זיינע אימעטיקע אויגן.
אָבער פונדעסטאזענן איז גאַר אַן אי דער גרעסטער, אי דער בעסט-
ער פון אלע.

אַן איידעלער טאָמ.

מיטוואך, דעם 26-טן.

היינט אין דער פרי האָב איך געהאַט די מעגלעכקייט צו
דערקענען גאַראָנען נענטער. ווען כ'בין געקומען אין שולע אַריין
— און כ'האַב מיך אַ ביסל פאַרשפעטיקט, ווייל די לערערין פון
דער ערשטער העכערער אָפטיילונג האָט מיך פאַרהאַלטן, צו רעגן
מיך, וועלכע שעה זי וויל געקענט קומען באַזוכן אונדז, זי זאָל
מיך טרען אין דער היים — דער לערער איז נאָך נישט געווען
און דריי, צי פיר יונגלעך האָבן זיך פריילעך געמאַכט איבער דעם
אַרמען גראָשי, דעם געלן, דעם, וואָס האָט דאָס די אָפגונדאַרטע
האַט און די מאַמע זיינע פאַרקויפט גרינס. זיי האָבן אים גע-
דושאַבעט מיט די ווירעס, געוואָרפן אין פנים אַריין שאַלן פון
קאַשטאַנעס, גערופן „געלענקטער“ און „סטראַשידלע פאַר פייגל“,
באַקקרימענדיק אים, ווי ער טראָגט די האַנט אויף דער באַנד. און
דער אַרימער קאַליקע איז געשטאַנען אין דער מיט, צו שוין די
בענק אַ בלייכער, און געשוויגן, קוקנדיק מיט געבעט דאָ איינעם,
דאָ דעם צווייטן אין די אויגן אַריין, מען זאָל אים צו רו לאָזן.
אזוי ווי אָבער די יונגלעך האָבן זיך פריילעך געמאַכט
איבער אים אַלץ אַכזריותדיקער, האָט ער אינגאַנצן אָנגעהויבן צו
ציטערן פאַר כעס און רויט צו ווערן. דאָ איז פראַגטי, דער אויס-

וורף, מיטן מיאסי, ביזן פנים, ארויפגעשפרונגען אויף א באנק, און מאכנדיג זיך, ווי ער טראגט צוויי קוישן אויף דער האנט, האָט ער אָנגעהויבן באַכצושפעטן גראַשיס נויטער, ווי זי פלעגט קומען און אָפּוואַרטן דעם זון באַ דער שולע, און אַצינד קומט זי שוין נישט, ווייל זי איז קראַנק אַ גאַנצע חברה שילער האָבן אַרויסגעזעצט מיט אַ געלעכטער. דאָמאַלס האָט גראַשי אָנגעוויזן דעם קאַפּ, אַ כאַפּ געזון אַ טינטאַרן און אַ וואָרף געזון מיטן גאַנצן פּוֹ גלייך פּראַגטין אין קאַפּ אַריין טראַגט האָט זיך אָבער אַוועקגעבוּיגן, און דאָס טינטאַרן האָט געטראָפּן גלייך אין דער פּרוּס דעם לערער, וואָס איז גראַד אין דער מינוט אַריינגעגאַנגען. אַלע זיינן זיך צעלאָפּן אויף די ערטער אין שטיל געבליבן פון שרעק, ווי די טרוסן. דער לערער איז בלייבן געוואָרן, צוגע- באַנגען צום טיש, און מיט אַ צאַרנדיקן קול געפרעגט:

— ווער האָט דאָס געטון?

קיינער האָט נישט געענטפערט — האָט דער לערער אַ גע-

שריי געטון נאָך צאַר-דיקער:

— ווער?

דאָמאַלס האָט גאַראַי, גערירט פון רחמנות צו דעם אַרימען

גראַשי, זיך אויפגעהויבן פון זיין באַנק און געזאָגט:

— דאָס האָב איך!

דער לערער האָט אַ בליק געטון אויף אים, איבערג קוקט

די אַנטשטוינטע שילער און פּלוצלינג מיט אַ באַרויקטן קול

געזאָגט:

— ניין! דאָס האָסט נישט דו — און אין אַ וויילע אַרום

— כּוועל נישט באַשטראָפּן דעם שולדיקן. זאָל ער אויפשטיין.

גראַשי האָט זיך אויפגעשטעלט און וויינענדיק אזוי געזאָגט:

— מען האָט מיך געשלאָגן, אויסגעלאַכט ... כּהאַב אָנגע-

וויזן דעם קאַפּ ... געאַיפן ...

— זעץ זיך — האָט דער לערער געזאָגט. — זאָלן זיך
אויפשטעלן די, וועלכע האָבן אים אין פעס אַריינגעברענגט.

ס'האָבן זיך אויפגעשזעלט פיר מיט אַראָפגעלאָזטע קעפּ.

— איר האָט באַליידיקט — האָט דער לערער געזאָגט —
אַ קאָלעגע, וועלכער האָט אייך נישט געטשעפעט: אַ געלאָט פון
אַן אומגליקלעכן, פאַרפאַלגט אַ קאַלעקע, וועלכער האָט זיך נישט
געקעזט פאַרטיידיקן. איר האָט אָפּגעטון איינס פון די מיאוסטע,
שענדלעכסטע זאכן, מיט וועלכן אַ מענטש קען זיך נאָר באַפּלעקן.
געמיינע!

זאָגנדיק דאָס, איז ער אַריינגעגאַנגען צווישן די בענק,
אַרונטערגעלייגט די האַנט אינטער גאַראָגס גאַמבע, וועלכער איז
געשטאַנען מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן קאַפּ, און אויפהייב דיך אים
דאָס פנים, האָט ער אַריינגעקוקט אין זיינע אויגן און געזאָגט:

— דו האָסט אַן איידעלע נשמה!

שווייגנדיק אַ וויילע, האָט גאַראָן עפעס אַ מדייטלעך אַ מורמל
געטון דעם לערער אין אויער אַריין, אין דער לערער האָט
זיך אויסגעדרייט צו די פיר שולדיקע און פּלוצלינג געזאָגט:
— איך בין אייך מוחל!

.

מין לערערין פון דער ערשטער העכערער.

דאָנערשטיק, דעם 27-טן.

מין לערערין האָט געהאַלטן דעם צוואַנג און געקומען אַ
אינדז היינט, גראָד אין דער מינוט, ווען כ'האַב געזאָלט אַרויסגיין
מיט דער טאַמען !

שוין כמעט אַ יאָר אין פאַרשוונדן פון איר לעצטן באַ-
זוך. מיר האָבן זיך אַלע זייער דערפרייט מיט איר. שטענדיק דעם
זעלבן: אַן איידעלע, אַ קליינע, מיט אַ גרינעם וואָלאַ אַרום דעם
קאָפּעלויש, אַרעם געקליידט, שלעכט פאַרקעמט, נישט האָבנדיק
קיין צייט זיך אָפּצורוען, אַ ביסעלע נאָר בלייכער ווי אין פאַר-
נאָנגענעם יאָר, מיט עטלעכע גראַע האָר מער, און הוסט פּסדר.
באַלד האָט אויך די מאַמע מייע געזאָגט:

— ווי האַלט עס דאָרט מיטן געזונט, טייערע! זי שויןען
עס גאַרנישט, ווי איך זע.

— ע, וואָס מיר דאָרט געזונט! — האָט די לערערין
געענטפערט, מיט דעם דאָזיקן שטיכעלע אירן, וואָס איז צווי
האַלב אומעטיק, האַלב פריילעך.

— זי שטרענגען צו פיל אָן די שטימע ביי די לעקציעס
— האָט די מאַמע צוגעגעבן. — זי פאַרפייניקן זיך מיט די
דאָזיקע יונגלעך...

און באמת! די גאַנצע צייט פון לערנען הערט מען איר
קול אין קלאַס; כ'געדענק דאָס גוט פון די צייטן, ווען כ'האַב
מיך געלערנט ביי איר. זי רעדט אַלץ אינײַנעם, רעדט הויך,
צו דערהאַלטן די אויפמערקזאַמקייט פון די יונגלעך, און זי וועט
זיך אויף איין מינוט נישט אַנידערזעצן. כ'האַב נאָך פאַרויס גע-
זוסט, אַז זי וועט קומען צו אונז, ווייל זי פאַרגעסט קיינמאַל
נישט אירע שילער. יאָרן-לאַנג געדענקט זי זייערע נעמען, און
קומען די חודש-עקזאַמענעס, לויפט זי זיך פּרעגן צום דירעקטאָר.
וואָסערע באַלן זיי האָבן באַקומען. נישט איינמאַל וואָרט זי
אויך ביים אַרויסגאַנג און הייסט זיך ווייזן די אויפגאַבן, צו זער
וואָסערע פאַרשריטן זיי האָבן געמאַכט. אַ סך קומען נאָך צו אין

פון גימנאזיום, כאָטש זיי טראָגן שוין לאַנגע הויזן אין האַפֿן
זייגערלעך.

היינט טאָקע איז זי צוריקגעקומען זייער מיד פון דער
בילדער-אויַשטעלונג, ווהיין זי האָט געפירט אירע שילער; וואָרים
שוין לאַנגע יאָרן פירט זי אלע דאָנערשטיק די יונגלעך אין אַ
וואַסער-ס'איז מוועאום און דערקלערט זיי דאָרטן פאַרשיידענע
זאכן. אַרימענקע! זי איז נאָך מער דאָר געוואָרן. זי איז אָפער
שטענדיק אַלץ איינס לעבעדיק און פאַלט באַלד אריין אין באַ-
גייסטערונג, ווען זי רעדט וועגן אירע שילער. זי האָט אומבאַדינגט
געוואָלט זען דאָס בעט, אין וועלכן זי האָט מיך געזען מיט צוויי
יאָר צוריק אַ שווער קראַנק, און אַצינד שלאַסט אין דעם מיין
יזנגערער ברודער. זי האָט געקוקט דערויף אַ ווילע און נישט
געקענט רעדן. מיר האַפֿן זי געוואָלט פאַרהאַלטן, זי האָט זיך
אָפער געאיילט צו באַזוכן אַ קליינעם שילער פֿון איר קלאַס. אַ
וואַסער-מאַכערס אַ זון, אַ קראַנקן אויף פאַקן; און זי האָט נאָך
געהאַט אַ גאַנץ פעקל אויפגאַבען צו פאַרעכטן, אַן אַרבעט אויפן
גאַנצן אָונט, און מיט דער נאַכט-צו-גלייך נאָך איין לעקציע
אריטמעטיק באַ עפעס אַ סאָרטע.

— נו, וואָס זשע, הענריק! — האָט זי געזאָגט באַם
אָועקגיין — האָסט נאָך ליב דיין אַלטע לערערין, אַצינד, ווען
דו מאַכסט שוין אַזעלכע שווערע אויפגאַבן אין שרייבסט אַזעל-
כע לאַנגע שול-אַרבעטן?

זי האָט מיך אַרומגענומען, און שוין פֿון די שטיגן אַראָפּ-
גייענדיק, האָט זי נאָך אַרויסגערופֿן:

— פאַרגעס מיך נישט, געדענק, הענריק!
אַ טייערע טייערע, לערערין, קיינמאָל וועל איך זיך נישט
פאַרגעסן! און ווען כוועל זיין אַ גרויסער, וועל איך זיך אויך

נישט פארגען, און כ'וועל גיין זען, הי דו לערנסט דאָרט אין דיין
קלאַס דינע קליינטשיקע. און וויפֿל מאָל כ'וועל נאָר פאַרביגיין
נאָנט פאַר עפעס אַ שוילע און דערהערן דאָס קול פֿון דער לערע-
רין, העט זיך מיר דאכטן, אַז דאָס איז דיין קול, און כ'וועל
טראַכטן וועגן די צוויי יאָר, וועלכע כ'האַב פאַרברענגט אין דיין
שוילע, ווי כ'האַב מיך אויסגעלערנט אַזוי פֿיל זאָכן, ווי כ'האַב דיך
געזען אַזוי פֿיל מאָל אַן אָפגעמאַטערטע און קראַנקע, און שטענדיק
אַ טעטיקע, שטענדיק אַ פאַרגעבנדע; אַ פאַרצווייפֿלטע, ווען ס'האַט
זיך העמען פֿון אונדז אָנגענומען אַ פינגער; אַ ציטערדיקע, ווען
דער אינספעקטאָר האָט אונדז עפעס געפרעגט; אַ גליקלעכע, ווען
כ'יר האָבן געזענטפערט, הי עס דאַרף צו זיין, און שטענדיק אַ גו-
טע, שטענדיק אַ ליבנדע, הי אַן אייגענע מאַמע.

ד י ש ו ל ע .

טרייטיק, דעם 22טן

אזוי, טייערער הענריק. די לערע איז דיר שווער, אזוי
אי דיין מאמע האָט דאָס דיר געזאָגט. איך האָב דײַך נאָך נישט
געזען גיין אין שולע אַריין מיט אַ פּריילעך פנים און פּרייווי-
ליקן גייסט, ווי איך וואָלט מיר געוואַנטשן צו זען באַ דיר. די
שולע שרעקט דײַך נאָך. אָבער גיב נאָר אַ טראַכט, ווי עלבט, ווי
נישטיק עס וואָלטן געווען דיינע טעג, ווען דו וואָלט נישט גיין
אין שולע אַריין. עס וואָלט נישט אַריבער קיין איין וואָך און
די וואָלט שוין מיט צוזאַמענגעלייגטע הענט געבעטן מען זאָל
דײַך צוריקשיקן אין שולע אַריין, מיט פון לאַנגווייליקייט און
חרפה, אויסגעמאַטערט פון שפּילערייען און פון זיך אַליין.

אַלע, אַלע לערנען זיך אַצינד, מיין טייערער הענריק! גיב
נאָר אַ טראַכט וועגן די אַרבעטער, וועלכע גייען אין דער אָונט-
שולע נאָך אַ גאַנצן טאַג בלוטיקער אַרבעט, וועגן די פּרויען, וועגן
די קינדער, וואָס גייען אין דער זונטיק-שולע נאָך אַ וואָך שווע-
רער, אָפט איבער די פּחות שווערער אַרבעט, וועגן די סאַלדאַטן,
וועלכע כאַפּן זיך צו די ביכער, צו די העפטן, ווי נאָר זיי קערן
דײַך צוריק פון זייערע שווערע איבונגען. גיב אַ טראַכט וועגן
די קינדער, די בלינדע, די שטומע, וועלכע רייסן זיך צו דער
לערע, נישט קוקנדיק אויף זייער קאַליעקעזאַטעקייט. גיב ענדע-
לעך אַ טראַכט וועגן די, אין די טורמעס איינגעשלאָסענע, ווייל
אויך זיי אַפילו לערנען זיך לעזן און שײַבן.

ווען דו גייסט אַרויס אין דער פּרי פון דער היים דער-

מאן דיק, אז אין דער זעלבער רגע און אין דער זעלבער שטאָט
 גייען מער ווי דרייסיק טויזנט יונגלעך, פונקט ווי דו, זיך פאר-
 מאַכן אויף דריי שעה אין קלאַס. וואָס רעד איך!... דערמאָן
 דיך בעכער אָן די מיליאָנען קינרער, וואָס איילן אין דער
 זעלבער צייט וואָס דו אין שולע אַריין, אין אַלע עקן וועלט.

שטעל דיר פאַר, ווי די דאָזיקע גרויסע אַרמיי פון דער
 צוקונפט גייט, גייט איבער שטילע דערפֿלעך, איבער רושיקע
 שטעט, אויף די ברעגן פון ימים און טייכן, ערגעץ-ווי אונטער
 דער ברענענדיקער זון, ערגעץ-ווי אונטער דעם כמארעדיקן הי-
 מעל, מיט שיפֿלעך, ווי עס נאָרפעלט טריקעניש, מיט פערד, ווי
 די פיס שטייען אָפּ מיט שליטנע איבער שנייען און אייז, איבער
 טאָלן, איבער בערג, דורך וועלרער און קזאָלן, איבער בערגיקע
 שטייניקע וועגלעך, דאָ איינציקווייז, דאָ קופקעלעכווייז, דאָ ווידער
 אין אַ לאַנגע רייע, אַלע די ביכער אונטער די אָרעמס, אָנגעטון
 אויף טויזנטערליי אופנים, רעדנדיק אויף טויזנטער שפראַכן און
 רעד-אַרטן, פון די ווייטסטע שולן אויף צפון, ערגעץ אין אייז
 פארלוירן, ביז די לעצטע שולן אין אַראַביע, באַשאַטנט מיט
 פאלמען — גייען מיליאָנען, מיליאָנען זיך לערנען די זעלבע
 זאכן מיט טויזנט פאַרשידענע מיטלען. שטעל דיר פאַר, מין
 טייער קינד, דעם אומגעהייערן מאַרעווק-בארג פון יונגלעך, פון
 טויזנט שטאַמען, טויזנט פֿלקער, טויזנט לענדער; די אומענד-
 לעכע באַוועגונג, פון וועלכע אויך דו ביסט איין טיילעכל, און
 גיב אַ טראַכט — ווען די באַוועגונג זאָל אויפהערן!

די מענטשהייט האָט אַריינגעפאַלן אין איר אַלטער ווילד-
 קייט. וואָ רים זי טאָע, די דאָזיקע באַוועגונג, איז דער פאַרשטייט.
 איז די האַפֿנונג, איז דער רום און די ליכטיקייט פון דער וועלט!
 דעריבער-זשע — מוט! קליינער זעלנער פון דער מיליאָ-

צענדיקער ארמיי! די ביכלעך זיינען דיין געווער, דיין קלאַס
איז דיין רעגמענט, דיין מלחמה-פעלד איז די גאַנצע ערד, און
דער זיג איז די ציוויליזאַציע פון דער מענטשהייט.
זיי-זשע נישט קיין פחדן אין דעם קאמף, מין טייערער
העבריק!

דיין פאָזער.

• • • • •

דאָס קוימענקערערל.

דעם 1-טן נאוועמבער.

נעכטן פאָרנאַכט בין איך געגאַנגען אין דער פרויען-שולע אַריין, באַלד לעבן אונדזערער, אַוועקטראָגן דער לערערין סילװע די דערציילונג וועגן יונגל פֿון פאָדווע, וועלכע זי האָט געוואָלט איבערלעזן.

זעקס הונדערט מיידלעך לערנען זיך אין דער דאָזיקער שולע. זיי האָבן טאַקע גראַד אָנגעהויבן אַרויסגיין, ווען איך בין אָנגעקומען, פרייעכע, וואָרים עס זיינען געגאַנגען צוויי פרייע יום-טוב-טעג, און אָט וואָס איך האָב דאָרטן געזען. אַקעגניבער דעם אַריינ-גאַנג פֿון שולע, אויף דער צווייטער זייט גאַס, אָנגעשפּאַרט אָן מויער, צודעקנדיק מיט די הענט די אויגן, איז געשטאַנען אַ קוימענקערערל, נאָך גאָר אַ קליינטשיקס און אַ שוואַרצס, מיט זיין זאַק, מיט זיין בעזעם, און האָט ביטער געוויינט. באַלד זיינען צו אים צוגעגאַנגען צוויי, צי דריי מיידלעך און אים געפרעגט פאָרוואָס ער וויינט אזוי? אָבער דאָס קוימענקערערל האָט נישט געענטפּערט, נאָר נאָך העכער אָנגעהויבן צו קלאָגן.

— אָבער זאָג, זאָג, וואָס איז דיר און פאָרוואָס וויינסטו אזוי? — האָבן אים די מיידלעך אויסגעפרעגט.

האַט ער אַוועקגענומען די האַנט פֿון דעם נאָך גאָר קינדע-רישן פנים און קלאָגנדיק געענטפּערט, אַז ער האָט גערייניקט די קוימענס אין עטלעכע הייזער, פאָרדינט דרייסיק סאַלדעס און זיי אָנעוויירן.

— זיי האָבן געמוזט אַרויספאַלן דורכן לאַך אין דער קע-

שענע — האָט ער צוגעגעבן, ווייזנדיק די צעריסענע קעשענע —
און אַצינד וועל איך מיך נישט או טערשטעלן צוריקצוגיין אַהיים,
הייל דער מייסטער וועט מיך הרגענען.

דאָ האָט ער ווידער אָנגעהויבן ביטער וויינען, זיך צו-
דעקנדיק דאָס פנים מיט דער האַנט.

די מיידלעך זיינען ערנסט געוואָרן און געקוקט אויף דעם
אָרימע יונגל מיט פאַרזאָרגטקייט. דערווייל זיינען אָנגעלאָפן נאָך
אנדערע קליינע און גרויסע, שיינגעקליידטע און אָרימע, מיט די
טעקעלעך אונטערן אַרעם, און איינע אַן עלטערע, מיט אַ בלויען
פעדערל אין קאפּעלאַשול האָט אַרויסבאַקומען פון קעשענע צוויי
סאָלדעס און געזאָגט:

— איך האָב נאָר צוויי סאָלדעס... לאָמיר זיך צונויפלייגן
פון זיינעטוועגן!

— איך האָב אויך צוויי סאָלדעס, — האָט אַן אנדערע געזאָגט,
אַ רויט-געקליידטע. — אפשר וועט זיך באַ אַלע צוזאמען געפינען
באַ אַ דרייסיק.

און זיי האָבן זיך באַלד אָנגעהויבן צונויפרופן:

אמעלקע! לודוויקע! אַנולקע! .. גיב נאָר אַ סאָלד! ווער
האַט אַ סאָלד? .. גיט נאָר דאָ אַהע" צו סאָלדעס! ..

אַ פּאָר פון זיי האָבן געהאַט צו עטלעכע סאָלדעס אויף בלו-
מען, אויף העפטן. די קלענערע האָבן אוועקגעגעבן זייערע גראַשנס.
דאמאָלס האָט „די מיטן בלויען פעדערל“ צוזאמגענומען זיץ און
געזאָלט: „... אַכט, ניין, פיפּצען!“ אַבער ס'איז מער נישט
געווען. דאָ איז צוגעקומען די גרעסטע פון אַלע, מען האָט זי
פמעט געקענט אָננעמען פאַר אַ לערערין, און געגעבן אַ האַלבע

לירע, און די מיידלעך האָבן זי אָנגעהויבן צו לויבן און איר
דאָ קען.

ס'האָט אָבער נאָך געפעלט פינף סאָלדעס.

— ס'גיין אצינד, די פון דער פערדער... זיי האָבן! —
האָט איינע געזאָגט.

זיינען ענדלעך אָנגעקומען זיי פון דער פערדער, און ס'האָבן
זיך אַ שיט געטון סאָלדעס. אלע האָבן זיך אָנגעהויבן צו שטופן
צו דעם אָרעמען. ס'איז שוין געווען צו קוקן אויף דעם קליינעם
קוימענקערערל אין דער מיט פון די דאָזיקע העלע קליידלעך,
פלוצנדיקע סטענגעלעך, פערדערלעך... עס האָבן זיך שוין לאַנג
געהאָט צונויפגעזאַמלט דרייסיק סאָלדעס, אָבער די מיידלעך
האָבן נאָך אַרץ צוגעלייגט, און די קלענסטע, וועלכע מען האָט
אין דער היים נאָך נישט געגעבן קיין געלט, האָבן זיך דורכגע-
שופט צווישן די גרויסע און געגעבן אים פלוזעלעך, ער זאָל
פאָטש פון זיי אויך עפעס האבן.

און דאָ איז פלוזלינק אַרויסגעקומען די שול-דינערין און
הויך אויסגערופן:

— די דירעקטאָרין גייט!

האָבן זיך די מיידלעך אַריס-געטון, ווי אַ טשאַטע פייגל, און
דאמאָלס האָט זיך דאָס קוימענקערערל באַזויזן אין מיטן גאַס איינער
אַליין, אויסווישנדיק זיך די אויגן פון די טרערן, אַ שמיכלענדי-
קער, דריקנדיק אין ביידע הענט זיינע סאָלדעס, און באַם קאפּע-
לזשעל, באַ זיין מענאַרקעלע און אין די קעשענעס האָט ער געהאַט
אַזוי פיל פלוזמען, אַז זיי האָבן זיך אַזש געשיט און פיל געמאַכט
דאָס שטיקל ערד אַרום זיינע פיס.

הזכרת נשמות.

דעם 2-טן נאוועמבער.

דער היינטיקער טאָג איז געהייליקט דעם אָנדענק פון די פֿאַרשטאַרבענע. צי ווייסטו, הענריק, וועגן וועלכע פֿאַרשטאַרבענע איר יונגלעך דאַרפט דאָס היינט געדענקען?

וועגן די, מיין זון, וועלכע זיינען געשטאַרבן פֿאַר אייך, פֿאַר יונגלעך, פֿאַר קינדער. און געשטאַרבן זיינען זיי נישט ווייניק, און שטאַרבן פֿסדר. האָסטו ווען אַ טראַכט געטון וועגן די פֿאַטערס, וועלכע דערקירצן זיך דאָס לעבן דורך שווערער אַרבעט? וועגן די מוטערס, וועלכע גייען פֿאַר דער צייט אין גרויס אַרײַן, פֿאַרפֿיינקט פון שטענדיקן אָפּזאָגן זיך פון אַלעם, אַפֿי אויפֿציהאַלטן זייער זון? צי ווייסטו וויפֿל פֿאַטערס ס'האַבן זיך אַ מעסער אין האַרץ אַריינגעזעצט, נישט קענענדיק איבערטראַגן די גרויסע אַרעמקייט פון זייערע קינדער? וויפֿל פֿרויען ס'האַבן זיך דערטרונקען, געשטאַרבן אין פֿאַרצווייגלונג, משוגע געוואָרן, אָנווערנדיק אַ געליבט קינד?

וועגן די פֿאַרשטאַרבענע גיב אַ טראַכט היינט, הענריק. טראַכט וועגן די לערערנס, וועלכע זיינען אין זייער בליענדיקער יוגנט אַוועקגעאַנגען פון דער וועלט, באַקומענדיק שווינדזוכע אין די מויערן פון דער שולע פון דער שווערער אַרבעט, נישט האָבנדיק קיין האַרץ זיך צו צעשיידן מיט די קינדער, פֿאַר וועלכע כע זיי האָבן זייער לעבן מקריב געווען.

טראַכט וועגן די דאָקטורים, וועלכע זיינען יונגערהייט געשטאַרבן, אַנטשעקנדיק זיך מיט די קראַנקהייטן פון די קינד-

דער, וועלכע זיי האָבן געהיילט. טראַכט וועגן די אַלע, וועלכע
האָבן אין פאַרפלייצונגען, שרפּות, אין הונגער-צייטן, אין מינוטן
פון טויט-געפאַר, אוועקגעגעבן קינדער, אַפילו פּרעמדע, דאָס לעצ-
טע שטיקל ברויט, דאָס לעצטע ברעט, דען לעצטן רעטונגס-
שטיק, און אליין זיינען זיי געשטאַרבן גליקלעכע, וואָס ס'איז
זיי געלונגען צו ראַטעווען דאָס לעבן פון אן אומשוילדיקן קינד-
דעלע. אַזעלכע פאַרשטאַרבענע, הענריק, זיינען דאָ טויזנטער,
טויזנטער. יעדעס בית-עולם האָט אַזעלכע הייליקע קברים, וואָס
ווען זייער אש זאָל קענען לעבעדיק ווערן און אָנהייבן רעדן,
וואָלטן זיי זיכער אָנגערופן דעם נאָמען פון עפעס אַ קינד, פאַר
וועלכן זיי האָבן מקריב געווען דאָס גליק פון זייער יוגנט, די
רו פון זייערע שפּעטערדיקע יאָרן, די געפילן, די געדאַנקען,
דאָס לעבן. און אין די קברים ליגן יונגע מוטערס, מענטשן אין
זייערע פליענדיקסטע יאָרן, גראַגעוואָרענע אַלטע, יונגעשטע —
העלדן און אומבאַקאַנטע מערטירער פון דער קינדער-וועלט, איי-
דעלע און הויכע, אזוי אז די ערד גיט גאַרנישט אַרויס אזוי פיל
בלומען, היפל מיר וואָלטן געדאַרפט אלע יאָר אויף זייערע
קברים לייגן.

אזוי, אזוי ווערט איר געליבט, קינדער!

טראַכט-זשע היינט וועגן די פאַרשטאַרבענע מיט אַ טיפּער
און דאַנקבאַרער געריטקייט, און האָב ליב פון היינט אָן מער
די אַלע וועלכע ליבן דיר און מען זיך פאַר דיר מיין טויערער
זון, וואָס ביסט אזוי גליקלעך, אז אין טאָג פון הזכרת נשמות
דאַרפטו נישט באַוויינען קיינעם פון זיינע נאַנטע!

דיין טיפּער.

באוועמבער

מײן פריינט גאר אָן.

פרייטיק, דעם 4טן.

איך בין נאָר די צוויי טעג יום-טוב נישט געווען אין שו-
ע, און שוין האָב איך מיך פאַרבענקט נײַך מײן טייערן גאר אָן!
זאָס בענטער איך דערקען אים, אַלץ מער האָב איך אים לײב,
און נישט נאָר איך, נאָר אַלע קאַלעגן, אַ חוץ די לאַנדוועס, וואָס
חילן רעגירן איבער אַנדערע, און ער לאַזט זיי נישט. אזוי, אז
ווען וועלכער גרויסער פרוווט נאָר די האַנט אויפהייבן אויף אַ
קליינעם, צעשרייט זיך באַלד דער קליינער: — גאר אָן! גאר אָן!
— און דער גרויסער ציט אָפּ.

גאר אָנס פּאָטער איז אַ מאַשיניסט אויף דער באַן. ער אַליין
בעפעך האָט אָנגעהויבן שפעט גיין אין שולע אַריין, וואָרים ער
איז עטלעכע יאָר קראַנק געווען. ער איז דער העכסטער און
שטאַרקסטער אין אונדזער גאַנצער קלאַס. אַ באַנק הייבט ער אויף,
זי גאַרנישט, מיט איין האַנט. שטענדיק האָט ער באַ זיך אין
קעשענע אַ לאַכמע ברויט, ער עסט אַלע מאַל, אָפּער ער איז
זייער אַ גוטער, וואָס מען זאָג אים נישט בעטן, אַ בליישטימפּל,
אַ מעקער, פּאפּיר, אַ מעסער — אַלץ באַרגט ער באַלד, אָדער
גיט אינגאַנצן אוועק. אין שולע לאַכט ער נישט, רעדט נישט,
נאָר זיצט אומבאַוועגלעך אויף זיין באַנק, וואָס איז פאַר אים אַ
ביסל צו ענג, מיט אייגענבויגענע פלייצעס און אַן אייגענשולעטן
קאַפּ צווישן די אַקסלען; און ווען איך גיב אַ קוק אויף אים,
שמייכלט ער צו מיר, פאַרמרוזשנדיק די אויגן, פונקט ווי ער
דאָרט געוואָלט זאָגן: — נו, הענדיק, וואָס-זשע, וועלן מיר זיין
שריינט? — לאַכן גלוסט זיך מיר, וואָרים צוליב זיין גרויסע

וויקס, איז אַלץ אויף אים, אָדער צו קורץ, אָדער צו ענג: די מענאַרקע, די הויזן, די מיינקעטן; דער קאַפּעל־וש אויף דער שפיץ טשופּרינע פון קאַפּ, גראַבע שטייול, און דער קראַוואַז איז אזוי פאַרצויגן, ווי אַ שטריקל. טייערער גאַראַן! ס'איז גענוג אויף אים איינמאַל אַ קוק צו טון, מען זאָל אים ליב קריגן!

אַלע קליינע שטיפּן זיך צו זיין באַנק, זיי זאָלן זיין וואָס גענטער פון אים. אין אַריטמעטיק איז ער שטאַרק. ער טראַגט זיינע ביכער צוזאַמענגעצויגן מיט אַ רויטן פּאַסיקל. ער האָט אַ מעסער מיט אַ פּערלמוטערן הענטל, וואָס ער האָט געוואונען פאַר-יאָרן אויפן מושטיר-פּלאַץ; ער האָט זיך איינמאַל מיט דעם דאָ-זיין מעסער איינגעשניטן אַ פינגער אַזש ביי צום בייז, און ס'האָט קיינער נישט געוואוסט דערפון אין שולע — אין אויך אין דער ייִם האָט ער אַפילו קיין פיפּס נישט געטון, נישט אָנצוטון קיין עגמט-נפּש די עלטערן. ער לאָזט טיילמאַל פון זיך שפּאַס מאַכן, און ער וועט עס קיינעם נישט אָננעמען פאַר אומנוט; אָבזור, אַז ס'וועט אים עמעצער זאָגן: „נישט אמת“ אויף דעם, וואָס ער זאָגט, אַז ס'איז יאָ אמת, וועלן אים אַזש פונקען פון די אויגן שפּריצן, און די פּויסטן וועלן זיך אים אזוי צוזאַמענדריקן, אַז ער וועט שיער נישט די בלינק צעברעכן. שבת אין דער פרי האָט ער גע-געבן אַ סאָלד איינעם אַ קליינעם פון דער ערשטער העכערער אָפּ-טיילונג, ווייל ס'האָט אים ווער דעם סאָלד געהאט צוגענומען, און דאָס קינד האָט געוויינט, אַז ער האָט זיך נישט פאַרוואָס צו קויפּן קיין העפּט.

שוין דריי טאָג אַרבעט ער פּסוד איבער אַ בריח, וועלכער האַלט שוין אַכט זייטן, און וועלכן ער האָט שוין באַצירט מיט אַ פּעדערל צום געבורטס-טאָג פון זיין מוטער. די מוטער קומט אָפּט נאָך אים, זי איז אויך אַזאַ גרויסע און דיקע, ווי ער, און

אויך זייער א ליבע. דער לערער ווארפט גלע מאָל אַ פליק אויף זיין אָנגעשטרענגטער אַרבעט, און פאַרבייגייענד ק פאַר זיין באַנק, קלאַפט ער אים איבער דער פלייצע, ווי אַ בוט, רויק יונגל.

איך דאָב אים זייער און זייער ליב און בין צופרידן, ווען כגיב אַ דריק זיין גרויסע האַנט, וועלכע זעט אויס ווי די האַנט פון אַ דערוואַקסענע מענטש כוואָלט געשוואוירן, און ער וואָלט איינגעשטעלט זיין לעבן, כדי צו ראַטעווען דאָס לעבן פון זיינס אַ קאָלעגע, און ער וואָלט זיך געלאָט דערהרגענען פאַר אים; מען קען דאָס דייטלעך זען אין זיינע אויגן, און כאַטש ער מרוטשעט אלע מאָל עפעס מיט זיין גראַפן קול, איז צו דערקענען, און דאָס קול גייט פון אן איידעלן האַרץ אַרויס.

• • • • •

דער קוילנהענדלער און זער הער.

מאָנטיק, דעם 7-טן.

גאראַן וואָלט זיכער קיינמאָל נישט געזאָגט דאָס, וואָס קא-ראַל באַפֿיס האָט געכטן אין דער פרי געזאָגט געטן. קארל באַפֿיס בלאָזט זיך, וואָרים זיין פאָטער איז אַ גרויסער הער. דאָס איז אַ הויכער הער, מיט אַ גרויסער שוואַרצער באַרד, זייער אַ וויכ טיקער, וועלכער קומט פֿמעט יעדן טאָג אָפֿירן זיין זון.

באַפֿיס האָט זיך געכטן צעקריגט מיט בעטיק, מיט אייגעם פון די קלענסטע אין קלאַס, אַ קוילנהענדלערס אַ זונדל, און נישט וויסנדיק שוין וואָס צו זאָגן, וואָרים ער איז נישט גערעכט געווען, האָט ער אַ געשריי געטון הויך!

— דיין טאָטע איז אַ שמאַטשאַזש!

בעטי איז רויט געוואָרן אזש איבער דער טשופרינע אַריבער
און האָט גאַרנישט געענטפערט, נאָר טרערן זיינען אים אָנגעלאָפֿן
אין די אויגן, און אומקערנדיק זיך אַהיים, האָט ער דאָס איבער-
געזעט זיין פּאָטער.

און אָט האָט זיך דער קוילנהענדלער, אַ קליין מענטש, אינ-
גאַנצן אַ שוואַרצ, באַווזן אויף דער נאַכמיטאָנדיקער לעקציע,
פירנדיק דאָס יונגל באַ דער האַנט, מיט אַן אָנקלאַגע צום לערער.
ווען ער האָט אַזוי דערציילט די גאַנצע געשעעניש דעם לערער,
און מיר אַלע האָבן אויסגעהערט שטילשווייגנדיק, האָט פּונקט
קאַראַלס פּאָטער, אַראָפּגעמענדיק דאָס פּאַלטנדל פון זיין זון, ווי
געוויינטלעך, אויף דער שוועל פון קלאַס, דערהערט זיין נאַמען,
איז ער אַריינגעקומען און פאַרלאַנגט אַ דערקלערונג.

— אָט דער אַרביטער — האָט דער לערער געזאָגט — איז
געקומען זיך קלאַנגן אויף דעם הערס זון, אויף קאַראַלן, אַז ער
האָט געזאָגט זיין יונגל: „דיין טאַטע איז אַ שמאַטשאַזש“.

האָט דער הער נאָפּיס פאַרקנייטשט דעם שטערן, רויט גע-
וואָרן אויפן פנים, און אויסדרייענדיק זיך צום זון, געפרעגט:

— האָסט געזאָגט די דאָזיקע ווערטער? — אָבער דער זון,
שטייענדיק אין מיט קלאַס מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן קאַפּ, קעגניבער
דעם קליינעם בעטי, האָט גאַרנישט געענטפערט.

דאַמאַלס האָט דער פּאָטער אים אָנגענומען באַם אַרעם,
אַ שטופּ געטון צום קליינעם אַזוי, אַז זיי האָבן זיך ביידע כמעט
אָנגערירט, און געזאָגט!

— בעט אים שוין איבער!

דער קוילנהענדלער האָט דאָס געוואָלט נישט דערלאָזן.
זאָגנדיק:

— מען דארף נישט, ניין!

אָבער דער הער נאָביס האָט נישט געלייגט קיין אַהט אויף
דעם, און אויסגערופן נאָך אַמאָל!

— שוין בעט אים איבער! פאַרשטייסט?... זאָג מיר נאָך.
ווייטער... איך בעט דיך איבער פאַר מיינע באַליידיקנדיקע, נאַ-
רישע, מיאוסע ווערטער, וואָס כּיהאַב אַרויסגעזאָגט קעגן דיין
טאַטן, וועמעס האַנט מײן טאַטע האַלט זיך פאַר אַ כּבוֹד צו דריקן.

האַט זיך דער אָרימער קוילנהענדלער אַ וואָרף געטון און
וידעראַמאָל געוואָלט שטערן, אָבער דער הער נאָביס האָט נישט
אָפּגעטריטן, ביז זיין זונדל האָט מיט אַ דינעם קולעכל, פאַמע-
לעך, נישט אויפהייבנדיק די אויגן פון דער ערד, איבערגעחזרט
די איבערבעטונג וואָרט באַ וואָרט. דאַמאָלס האָט דער הער
נאָביס דערלאָנגט זיין האַנט דעם קוילנהענדלער, וועלכער האָט
זי שטאַרק געדריקט, נאָכדעם האָט ער באַלד אַ שטופּ געטון
זיין יונגל אין קאַראַלס אָרעמס אַרײן.

— טיט מיר די טובה — האָט דער הער נאָביס דאַמאָלס
געזאָגט צום לערער — און זעצט זיי ביידע אויף איין באַנק,
דער לערער האָט אַוועקגעזעצט בעטן לעבן קאַראַל נאָביס,
און ווען זיי זיינען שוין געווען אויף זייערע ערטער, האָט זיך
זיין פּאָטער פאַרנייגט און אַרויסגעגאַנגען.

דער קוילנהענדלער איז נאָך אַ וויילע געשטאַנען, ווי אַ
פאַרטויבטער, קוקנדיק אויף ביידע זיך שכנותדיקע יונגלעך, נאָכ-
דעם איז ער צוגעגאַנגען צו דער באַנק און געקוקט אויף נאָביסן
פריינטלעך און רחמנות'יק, אזוי, ווי ער וואָלט אים געהאַט עפעס
צו זאָגן. אָבער ער האָט גאַרנישט געזאָגט, נאָר אויסגעצויגן די
האַנט אים אַ גלעט צו טון, און אויך דאָס איז ער נישט דרייטט

געווען; האָט ער אים נאָר אַ ריר געטון איבערן שטערן מיט זיינע
גראַבע פינגער, זיך אויסגעדרייט צו דער טיר, און אומקונדיק
זיך נאָכאמאָל, אַרויסגעגאַנגען שטיל.

— געדענקט דאָס, וואָס איר האָט דאָ געזען, יונגלעך —
האָט דאמאָלס דער לערער געזאָגט — וואָרעט דאָס איז די שענסטע
לעקציע פֿין היינטיקן יאָר!

.

מײן ברודערלעס לערערין.

דאָנערשטיק, דעם 10-טן.

דעם קיילנהענדלערס זונדל האָט זיך מיט אַ צײט ציריק
געלערנט באַ פֿרייליך דעלקאָט, וועלכע איז היינט געקומען צוזיך
מײן קליין קראַנק ברודער, און האָט אונדז דערציילט מיט אַ גע-
לעכטער, ווי דעם דאָזיקן יונגלעס מוטער האָט איר מיט צוויי יאָר
צוריק געברענגט אַ פול פֿאַרטוך קיילן און אַ דאַנק פֿאַר דעם
מעדאָל, וועלכן איר זון האָט באַקומען. די אַרימע פֿרוי האָט זיך
איינגעשפֿאַרט די דאָזיקע קיילן אומבאַדינגט אַוועקצוגעבן, און
האָט פֿמעט געוויינט, ווען סײַז איז אויסגעקומען דאָס פולע פֿאַר-
טיך קיילן צוריקצוטראָגן.

און נאָך וועגן אַ צווייטער פֿרוי האָט אונדז פֿרייליך דעלקאָט
דערציילט. די דאָזיקע האָט איר הידער געברענגט אַ בוקעט פֿלז-
מען, און אין בוקעט אַן איינגעפונדן טיכעלע מיט קופּער-געלעס
מיר האָבן זיך זייער געוויילט, הערגדיק די דאָזיקע דערציילונג
און מײן ברודער האָט אפֿילו איינגענומען די רפואה, וועלכע ער
האָט פֿריער נעמען נישט געוואָלט.

אוי דארף מען האָבן געדולד צו די דאָזיקע קליינע
 לייט ! אלעמען טעלט ציין, ווי אלטע; איינער רעדט נישט
 ארויס קיין „ר“, דער צווייטער רעדט נישט ארויס קיין „ס“;
 איינער הוסט, דעם צווייטן גייט בלוט פון דער נאָז; דער האָט אַראָפּ-
 געלאָזט אונטער דער באַנק דאָס שיפער-ברעטל; דער וויינט, ווייל
 ער האָט זיך אַ שטאָך געטון מיט דער פּעדער; יענער בעטשעט,
 ווייל אָנשטאָט א העפט № 2, האָט ער זיך געקויפט א העפט № 1.
 זונדערט אין זעכציק אַזעלכע גרויסע לייט אין קלאַס, וואָס קע-
 נען גאַרנישט, האָבן פוטערדיקע הענט, — און גיי לערן זיי שרייבן !
 — און מיט וואָס פאַר אַ מיני זאכן זיי פאַקן זיך דאָס אָן די
 קעשענעס, און ברענגען דאָס מיט אין קלאַס אריין ! קנעפּ,
 קאַרקעס פון פלעשער, שטיקלעך לאַקריץ, ציגל-רייבעכץ, אַ סך,
 אַ סך קלייניקייטן, וועלכע די לערערין מוז צונעמען, ווייל זיי
 שפּילן זיך דערמיט, און קענען דאָס אלץ אזוי באַהאַלטן, אפילו
 אין די זאַקן אריין.

און ווי נישט אויפמערקזאַם זיי זיינען — אַ שרעק ! זאָל
 נאָר אַ באַנק אריינפליען דורכן פענסטער, זיינען זיי באַלד אַלע
 לעבן אים ! און קומט דער פּרילינג, טראָגן זיי אָן פאַרשיידן
 גרינוואַרג, כראַבאַנטשעס — פליט דאָס דערנאָך אַרום איבער דער
 קלאַס, קריכט איבער די טינטאַרנס אין שמירט אויס די העפטן
 מיט טינט.

די לערערין מוז, ווי אַ מאַמע, זיי אַנטון, אויסטון, אַרומ-
 בונדן די צעשטאַכענע פינגער, אויסגלייכן די צעקנייטשטע היטע-
 לעך, אכטונק געבן זיי זאָלן זיך נישט פאַרשויען די פאַלטיג-
 דלעך, וואָרים דערנאָך פישטשען זיי און מיטשטשען ווי זיי קען.
 אַרעמע לערערנים ! און טייל מאַמעס קומען נאָך קלעגן זיך אַן

— וואָס איז דאָס, וואָס מײן יונגל האָט פאַרלוירן די פּעדער ?

— וואָס איז דאָס, וואָס מײן יונגל האָט זיך נאָך גאַרנישט גאַרנישט אויסגעלערנט.

— פארוואָס האָט דאָס מײן יונגל נישט געקריגן קײן אויס- צייכנונג, כאָטש ער קען אזוי פיל.

— פארוואָס נעמט דאָס די לערערין נישט אַרויס דעם טשוואַק פון דער באַנק, אָן וועלכן מײן פיאַטרוש האָט זיך די הייזלעך צעריסן ?

טיילמאָל ווערט מײן ברודערס לערערין אין פעס אויף די דאָזיקע יונגלעך, און ווען זי קען זיך שוין נישט איינהאַלטן, בייסט זי זיך די פינגער, זי זאָל וועלכן נישט קײן קלאַפ טון. און ווען זי ווערט אָן דאָס געדולד, טוט איר באַרד באַנק, און זי נעמט אויף דער שוויס אַ קינד און צערטלט עס; און זי הייסט וועלכן יונג אַרויסגיין, וויינט זי נאָכדעם אַליין, און לויפט זיך קריגן מיט די עלטערן, וועלכע גיבן די קינדער קײן עסן נישט אַלס שטראַף.

פרייליך דעלֶקאטי איז אַ יונגע, אַ הויכע, זי גייט שײן אָן- געטון, האָט שוואַרצע האָר, איז זייער אַ גיכע, טוט אַלץ פלינק, זעט אויס אַ ביסל אַ העפטיקע, אפילו אַ בייזע, זי ווערט אָבער געריט פון אַ ליאַדע קלייניקייט און האָט דאַמאָלס אַזאַ רירנדיק קול.

— ס'איז כאָטש גוט דאָס, וואָס די קליינע לייט האָבן איין ליב! — וואָס מײן מאמע געזאָגט.

— אמת, זיי האָבן מיך ליב — האָט זי געענטפערט — אָבער זאָל זיך נאָר דאָס יאָר ענדיקן, וועט די גרעסטע טייל זיך

מ"ן קאלעגע קארעטי.

דער טאטע האָט מיר שוין מוחל געווען. פונדעסטוועגן בין
איך נאָך אַלץ אַ ביסל טרויריק. שיקט מיך די מאַמע מיט אונדזער
דינערס עלטערן זון, איך זאָל מיך אַ ביסל איבערגיין און אויפ-
הייטערן.

פאַרבייגעדיק היינט אין דער אַלעע פאַר אַ וואָגן, וועל-
כער האָט זיך פאַרהאַלטן פאַר עפעס אַ געוועלעב, האָב איך דער-
הערט, אַז עס רופט מיך עמעצער ביים נאַמען. איך קוק מיך אום,
און דאָס איז קאַרעטי, מיין שוץ-קאַלעגע, אין זיין בראַנער פלוזע
און קאַפּעלוש פון קאַצן-פוטער, פאַרשוויצט און פריילעך, טראָגט
ער אַ גרויסן בינט האַלץ אויף די פלייצעס. דער מענטש, וואָס
איז געשטאַנען אויפן וואָגן האָט אים דערלאָנגט אָרעמס האַלץ,
און ער האָט זיי גענומען און אַריינגעטראָגן אין זיין טאַטנס גע-
וועלעב, ווו ער האָט זיי איינדיק צוזאַמענגעוואָרפן אויף איין
קיפּע.

— וואָס טוסטו, קאַרעטי? — פּרעג איך אים.

— דו זעסט דען נישט? — האָט ער געענטפערט, אויסצו-
ענדיק די הענט נאָך אַ נייעם אָרעם האַלץ — איך זאָג מיר איבער
די לעקציע!

— איך האָב מיך צעלאָכט. ער האָט דאָס אָבער געמיינט גאַנץ
ערנסט, און נעמענדיק אַן אָרעם האַלץ, האָט ער אָנגעהויבן רע-
ציטירן שנעל פון אויסנווייניק:

— די בייגונגען פון וואָרט הייסן די ענדערונגען, וועלכע
דאָס וואָרט איז אונטערגעוואָרפן, לויט דער צאָל און פּערזאָן...

— האָט ער אַוועקגעוואָרפֿן דאָס האַלץ אויף דער קופּע — און
לויט דער צייט, אויף וועלכע די טעטיקייט באַצײט זיך. . .
דאָ האָט ער זיך אומגעקערט צום וואָגן נאָך אַ נייעם
בינט און פֿאַרענדיקט: — אױך לױט דעם אױפֿן, מיט וועלכֿן
די טעטיקייט ווערט אויסגעפֿירט.

— כִּ׳האַב עס רערקענט! דאָס איז געווען די לעקציע
גרעאַמאַטיק, וואָס איז פֿאַרגעבן געווען אויף מאָרגן.

— נו, וואָס איז? — האָט קאַרעטי זיך אָנגערופֿן. — איך
נאָך אויס די צײַט ווי איך קען. מײַן טאַטע איז געגאַנגען אײַנ-
קויפֿן מיט אונזער מענטש, די מאמע איז קראַנק וועל איך אַלײַן
אַראָפֿטראַגן דאָס האַלץ, און דערווײַל חזר איך מיר אײַבער די
גרעאַמאַטיק. אַ שווערע לעקציע איז הײַנט אויסגעקומען. . . איך
קען זי מיר עפעס גישט אַרײַנקלאָפֿן אין קאַפּ אַרײַן! — דאָ האָט
ער זיך געווענדט צום פֿאַרמאַן: — דער טאַטע האָט געזאָגט
אַז זײַבן אַ זײַגער וועט ער דאָ זײַן און דאַמאָלס אײַך באַצאָלן
דער וואָגן איז אַוועקגעפֿאַרן.

— קום אַרײַן אויף אַ רגע איז אונדזער געוועלד! —
האַט קאַרעטי צו מיר געזאָגט.

כִּ׳בין אַרײַנגעגאַנגען. דאָס איז געווען אַ גרויסע שטוב פֿיל
מיט ביטלעך האַלץ און שטיקלעך טרוקענע צווייגלעך; איז דער
רעכטער זײַט פֿון אַרײַנגאַנג איז געשטאַנען אַ וואָג.

— אַ שווערער טאַג הײַנט געווען — האָט קאַרעטי לע-
בעדיק אָנגעהויבן — איך זאַג דיר, איך האָב געמוזט מאַכן די
לעקציע שטיקלעכווייז, פֿיצעלעכווייז. . . איך האב קום אנגעוואָרפֿן
רײַבן די אויפגאַבע, זענען שוין געקומען מענטשן קויפֿן. איך
האַב פֿיך קום ווידער גענומען צו דער אַרבעט — נאָדיר: פֿאַר-
פֿאַרט דער מיטן וואָגן. איך בין הײַנט איז דער פֿרי שוין געווען

צוויי מאָל אויפן פּלאַץ ווענעציע. דאָרט וווּ דער האַלץ-זאַרק איז.
כ'פיל די פיס נישט, זאָג איך דיר, און די וועלט, ווי זיי וואָלטן
מיר געשוואָלן געוואָרן... — אזוי רעדנדיק, האָט ער דערזייל
פאָרקערט מיט אַ גרויסן בעזעמטשיק די פאָרטרוקנטע בלעטער
און שפענער, וועלכע האָבן פארדעקט די שטיינערנע פּאָדלאָגע
פון דער שטוב.

— און וווּ מאַכסטו לעקציעס? — האָב איך נייעריק
געפרעגט.

— אזויאוי נישט דאָ — האָט ער געענטפערט מיט אַ
געלעכטער. — קום זע!

און ער האָט מיר אַריינגעפירט אין אַ קליין שטיבעלע
הינטערן געוועלב. וואָס איז איינציטיק די קיך און דאָס שלאַפּ-
צימער; דאָרט איז געשטאַנען אין אַ ווינקל אַ טיש און אויף
אים ביכלעך, העפטן און די דערמאָנטע אָנגעהויבענע אויפגאַבע.
— זע! טאַקע דעם צווייטן ענטפער האָב איך הענגען גע-
לאַזט, ווי אין דער לופט... — און ער האָט אָנגעהויבן ליי-
נען: — פון לעדער מאַכט מען שוין, רעמעטן; אַצינד וועל
איך נאָך צוגעבן... רייזע-פּאַסקעט, וואַליזקעס... — דאָ האָט
ער געכאַפט די פּעדער און אָנגעהויבן שרייבן מיט זיין שיינער.
קאָליגראַפישער האַנטשריפט.

אַבער אין דער זעלבער רגע האָט זיך דערהערט אַ רופן-
דיק קול פון געוועלב:

— ס'איז דאָרט דאָ ווער? וואָס איז, ס'איז קיינער נישט?

— כ'פין דאָ! כ'גיר! — האָט קאָרעטי אַ געשריי געטון.

ער איז אַריינגעשפּרונגען אין דער ערשטער שטוב, אָפּגעוויגן
האַלץ, גענומען דערפאר געלט, צוגעלאָפּן צום בוך, פאַרשריבן
דעם קיף און זיך צוריקגעקערט, זאָגנדיק:

— מיר יעלן זען, צי עס וועט מיר געלונגען צו פארענע-
דיקן די אויפגאבע. — און ער האָט ווייטער געשריבן — ...
רייזע-זעק, ראַנצעס פאַר זעלנער.. פּלוצלינק האָט ער אַ געשריי
געטון: — די קאָזע קאָכט!.. — און אַ לויף געטון צום איי-
זעלע אַרויסנעמען דאָס טשייניקל פון פייער.

— די קאָזע איז פאַר דער מאַמען — האָט ער געזאָגט —
מוז איך מיך באַ יען, או זי זאָל גוט זיין. וואָרט אַ וויילע וועלן
מיר זי איר אַריינטראַגן. די מאַמע וועט זיך זייער דערפרייען, אַז
זי וועט דיך דערזען, זי ליגט שוין אַ גאַנצע וואָך אין בעט...
אי, צו אַרדע גוטע יאָר! שטענדיק בריי איך מיר די פינגער
אַפּ מיטן דאָזיקן טשייניקל! — וואָס זאָל איך דאָ נאָך צוגעבן
צו די ראַנצעס פאַר די זעלנער? כּוואַלט געוואַלט נאָך עפעס,
נאָר איך ווייס שוין נישט. לאַמיר גיין צו דער מאַמען!

ער האָט געעפנט די טיר און מיר זענען אַריינגעגאַנגען
אין אַ צווייטן קליינעם שטיבעלע, דאָרט איז אין אַ גרויס בעט
געלעגן קאַרעטיס מוטער, אַרומגעבונדן דעם קאַפּ מיט אַ ווייס
פּאַטשיילעכעל.

— כּי האָב געברענגט קאָזע, מאַמע! — האָט קאַרעטי גע-
זאָגט, דערלאַנגענדיק איר דאָס טעפעלע. — און דאָס איז מיין
שול-קאַלעגע? ...

— אַך, אַ גוט יונגעלע — האָט די פרוי געזאָגט — איז
געקומען מבקר-הולד-זיין אַ קראַנקע פרוי, אמת?

דערווייל האָט קאַרעטי פאַררעכט דער מוטער דאָס קישן,
צוליך געלייגט די קאַדרע, צעבלאָזן דאָס פייער אין קוימען
און אַראָפּגעטריבן די קאָפּ פון קעסטל.

— דו דאַפּסט נישט, מאַמע, נאָך עפעס? — האָט ער נאָכ-
דעם געפרעגט, צונעמענדיק דאָס ליידיקע טעפעלע: — און די

רפואה האָט די מאַמע גענומען? אפשר פאַרפעלט שוין, וועל
איך באלד אין דער אָפטייק אַרײַן אַ שפּרונג טון. דאָס האָרן
איז שוין אייגענלייגט, פיר אַ זייגער וועל איך צושטעלן דאָס
פלייש אויף די יוד, ווי די מאַמע האָט געהייסן, און אזוי
מילכיקערן וועט קומען, וועל איך איר געבן אַכט סאַל-
דעס. זאָל זיך די מאַמע נישט באַאומרויקן! אלץ וועט
גוט זײַן.

— איך דאַנק דיר זונעשי! — האָט די פרוי גע-
ענטפערט. — אַרים, טייער יינגל טייגס! וועגן אַלץ געדענקט
ער!

זי האָט מיך פּלוצלעך געווען מיט אַ שטיקל צוקער, און קאָ-
רעטי האָט מיר געוווּן אַ בילד, אַ פּאַטאַגראַפיע פון זײַן פּאָ-
טער אין אַ מיליטער-מונדיר און מיט אַ מעדאַל פאַר העלדיש-
קייט. דאָס זעלבע פנים, ווי בצם זון, מיט די דאָזיקע לעבעדי-
קע אויגן און דעם דאָזיקן אייגענעם פּריילעכן שמייכעלע.

מיר האָבן זיך צוריקגעקערט אין קיך אַרײַן.

— כ'האָב! — האָט קאַרעטי אַ געשריט געטון, און צו-
לויפנדיק צום טישל, האָט צוגעשריטן אין זײַן העפט אַרײַן...
און געשפּאַן פאַר פּערד. — יאָ! — האָט ער געזאָגט, אַוועק-
לייגנדיק די פּעדער. — די רעשט וועל איך שוין צוענדיק פאַר-
נאַכט. אפשר וועל איך נאָך שפּעטער עפעס צושרייבן. גליקלעך
ביסטו, וואָס דו קענסט זיך לערנען, ווען דו ווילסט, און האָסט
נאָך אפילו צייט צו גיין שפּאַצירן אויך!

און אלץ פּסדר אזוי ריילעך און לעבעדיק, איז ער אַ
לויף געטון אין געוועלב אַרײַן, און אַרויפלייגנדיק די גרעסערע
שטיקער האָלץ אויסן זעג-שטעלעכע, האָט ער זיי אין דער העלסט
צעשניטן מיט אַ זעג און געזאָגט:

— דאָס איז מיין גימנאַסטיק! כמעט דאָס זעלב'דיג וואָס:
הענט פאָרויס, „הענט צוריק!“ כוואָלט געוואָלט, אז ווען דער
טאטע וועט קומען, זאָל ער שוין טרעפן דאָס האַלץ צעזעגט. ער
וואָלט געווען צופרידן. עס איז נאָר שלעכט דאָס, וואָס אז איך
זעג האַלץ, טרייסלט זיך מיר נאָכדעם די האַנט, און מיין „ט“
ל" זען אויס ווי קליינע שלענגעלעך. דער לערער פרעגט
וואָס האַסטו עס געטוה, יונגל, וואָס די האַנט ציטערט דיר
צוויי? — איך, גאָרנישט, הער לערער! איך האָב מיך געלערנט
פעכטן! .. נאָר וואָס לוינט דאָרט צו רעדן, דאָס איז אַץ נאָריש-
קייט, וואָלט נאָר די מאַמע געזונט געזען! היינט איז איר בעסער,
דאנקען גאָט! און די גראַמאַטיק וועל איך מיך אויסלערנען מאָרגן
אינדערפרי, ווי נאָר ס'וועט טאָגן אָנהייבן. .. און אַט איז שוין
דער וואָגן מיט שטשאַפעס. קאָרעטי איז אַרויסגעלאָפן זיך דורכ'
שמועסן מיטן פאָ-מאָן און איז באַלד צוריקגעקומען.

— כקען שוין ליידער נישט מער מיט דיר פאַרברענגען
— וואָס ער מיר געזאָגט. — צום ווידערזען מאָרגן! האָסט זייער
גוט געטוה, וואָס האָסט מיך באַזוכט! כווינטש דיר אַן אָנגענעמען
שפּאַצער! דו גליקלעכער! ..

און אַ דריק טוענדיק מיין האַנט, האָט ער אַראָפּגעכאַפט
די ערשטע שטשאַפע און זיך אָנגעהויבן באַזעצן צווישן וואָגן
און געוועלב, מיט דעם בליענדיקן פנים זיינעם אונטערן היטעלע
פון קאַצן-פוטער, צווי פריילעך און לעבעדיק, אז ס'איז אזש אַ
חת געווען צו קוקן.

גליקלעכער! האָט ער געזאָגט צו מיר. .. אַך, ניין קאָרעטי,
ניין! דו ביסט אַ סך גליקלעכער פאַר מיר, וואָרים דו — לערנסט דיר
נישט בלויז, נאָר דו אַרבעטסט אויך, וואָרים דו ביסט בעסער, טויזנט,

טויזנט מאָל בעסער, און אַ סך מער ווערט פאַר מיר, טייערער
קאַלעגע מיינער!

.....

אונזער דירעקטאָר.

פרייטיק, דעם 18-טן,

קאַרעטי איז זייער צופרידן געווען פון היינטיקן פרימאָרגן
וואָרים אויפן חודש-עקזאַמען איז געקומען זיין לערער פון דער
צווייטער, קאַאָטי, זייער אַ הויכער אין די קער, מיט אַ גרויסער
געקרייזטער טשופרינע, מיט אַ גרויסער שוואַרצער באָרד, מיט
גוטע, גרויסע שוואַרצע אויגן, און מיט אַ שטימע, אזאָ הויכע און
שטרענגע, ווי זי וואָלט פון אַ האַרמאַט אַרויסגעגאַנגען. ער שרעקט
שטענדיק די יונגלעך, אַז ער וועט זיי אויף שטיקלעך צעהאַקן,
אַז ער וועט זיי באַם קאַרג כאַפן און אין שול-אינספּעקטאָראַט
פירן, און שרעקלעך שטרענגע מינעס מאַכט ער, אָבער ער רירט
קיינעם נישט אָן, און שמייכלט אַפילו אין די וואַנסעס אַריין,
אַליין גישטחיסנדיק דערפון. — צו קאַרעטינ-צו זיינען דאָ נאָך
אַכט לערער, אַריינרעכנענדיק אין דעם אויך שוין דעם דערווייליקן
לערער, וועלכער האָט גאָך קיין וואַנסעס נישט און זעט אַליין
אויס ווי אַ שילער.

ס'איז דאָ איין לערער פון דער פּערדער, אַ לאַמער, וואָס גייט
אַרומגעהילט מיט אַ וואָלן שאַליקל. שטענדיק טוט אים עפעס חיי,
און די דאָזיקע ווייטיקן האָט ער זיך איינגעהאַנדלט דאַמאָלס, ווען
ער איז געווען לערער אין דאָרף, און האָט געוווּנט אין זייער אַ
באַסער וווינונג, וווּ דאָס וואַסער איז אויף די ווענט געפרוירן געוואָרן.
ס'איז דאָ אויך נאָך אַ צווייטער לערער פון דער פּערדער, אַ

אלטער, א ווייסיטשקער, וועלכער איז אמאל געווען לערער ביי די בלינדע.

אצינד איז ווידער דא איינער אן אויסגופצטער, אין בריקן, מיט העלע באקנבערד, וועלכן מען רופט אדוואקאטל, ווייל ער האט געענדיקט אויף אדוואקאט און האט שוין דעם דיפלאם, און האט נאך אנגעשרייבן דערצו א ביכל: „ווי אזוי דארף מען שרייבן בריוו“. אינגאנצן אן אנדערער איז פאר דעם דער, וועלכער לערנט גימנאסטיק און האלט זיך ווי א זעלנער. ער האט געקעמפט אונטער דער אָנפירונג פון גאריבאלדין, און האט א העפט אויפן האלדז פון א שווערד, וואס ער האט באקומען אין דער שלאכט אונטער מיט אַזאָ.

אצינד גייט ענדעך דער דירעקטאר, א הויכער, א ליסער, מיט גילדענע בריקן, מיט א גרויער, איבער דער ברוסט צעשפרייטער באַרד, שוואַרץ געקליידט און שטענדיק פארקנעפלט אזש ביי צום לעצטן קנעפעלע. ער איז זייער גוט צו די יונגלעך; און אויב וועלכער טוט אמאל עפעס, און מען רופט אים אריין אין קאנ-צעלאריע, און ער גייט און ציטערט אינגאנצן, שרייט ער קיינמאל גישט אויף אזעלכן, נאָר נעמט אים אַ באַ דער האַנט און גיט אים צו פארשטיין אזוי רויק, אז ער דארף זיך נישט אזוי שלעכט אויפצופירן, אז מען דארף יעדן שלעכטן טאט באדוירן, און צוזאָגן, אז מען וועט זיך פארבעסערן; און ער רעדט אזוי ליבלעך, מיט אזא גוטער שטימע, אז מען גייט ארויס מיט רויטע אויגן, און נאָך מער פארשעמט, ווי מען וואָלט דאָרט באשטראַפט געוואָרן.

ארימער דירעקטאר, שטענדיק איז ער דער ערשטער אויפן אָרט, פון אינדערפרי אָן. ער ווארט אָפּ די שילער, שמועסט זיך דורך מיט די עלטערן, און ווען די לערער זיינען שוין לאַנג אהיימגעגאנגען, דרייט ער זיך נאָך אַלץ אַרום אַרום דער שולע.

אין קוקט, צי די יונגלעך הענגען זיך נישט אָן אָן די אַרזיכפאַרנדיקע
דראַשקעס, אָן די וועגן, צי זיי שלעפּן זיך נישט אַרום אין די
גאַסן, צו זיי טשעפּן נישט עמעצן, צו זיי שיטן זיך נישט אָן
קיין זאַמד אין די ראַנצעס, לייגן זיך נישט אַרײַן קיין שטיינער.
און דאָרט, ווי זיין הויכע און טונקעלע פיגור באווייזט זיך נאָר
פון עריגען אַ ווינקל וויז אפער, צעלויפן זיך באַרד די קופּקעלעך
יונגלעך, וואָס שפּילן אין באַלעם, לאָזן לופּט-באַלאַנען, און ער
דראַט זיי גאָר בלוז פּונווייטנס, מיט דעם דאָזיקן אַזוי אומעטיקן
און פריינטלעכן פנים זיינעם. מיין מאַמע זאָגט, אַז עס האָט אים
נאָך קיינער נישט געזען לאַכן פון יענער צײַט אָן, זינט ס'איז
געשטאַרבן זיין זון, וועלכער האָט געדינט אַלס פרייוויליגער אין
דער אַרמעע, און אַז עס שטייט אים שטענדיק אין קאַנצעלאַריע אויפן
טיש זיין בילד פאַר די אויגן. אַז אַז נאָך דעם דאָזיקן
אומגליק האָט ער זיך געוואָלט פון זיין אַמט אָפּזאָגן, און האָט
שוין אפילו געהאַט אַ ביטע אין מאַגיסטראַט אַרײַן אָנגעשריבן
וועגן דעמיסיע, און זי געהאַלטן גרייט אויף זיין טישעלע, נאָר דאָס
אַפּגעלייגט פון איין טאָג אויפן צווייטן, ווייל עס איז אים אַ שאַד
געווען זיך צו שייַדן מיט די שילער. אָבער אין אַ געוויסן טאָג
האַט ער זיך שוין געהאַט באַשלאָסן, נאָר מיין טאַטע, וועלכער
איז גראַד דאַמאָלס געווען אין דירעקציע, האָט אים געזאָגט: —
אַך וואָס פאַר אַ שאַד דאָס איז, הער דירעקטאָר, וואָס דער הער פאַרלאָזט
אונדז! — דאָ איז אַרײַנגעקומען עפעס אַ הער, אײַנשרײַבן זיין זון,
וועלכער איז איבערגעגאַנגען אין אונדזער סעקציע אַרײַן פון אַ צוויי-
טער, ווייל זײַנע עלטערן האָבן געביטן די ווייניג. דערזעענדיק
דאָס יונגל, איז דער דירעקטאָר געוואָרן אַזוי פאַרוונדערט, אַז
ער האָט אַזש אָפּגעטרעטן צוריק, געקוקט אַ וויילע אויפן יונגל,
דערנאָך אויפן בילד, וואָס איז געשטאַנען פאַר אים, דערנאָך
הידער אויפן יונגל, וועלכן ער האָט צוצענדיק צו זיך, אַרײַנגע-

נומען צווישן די קנען און אויפגעוויבן זיין פנימל צו זיך. דאָס
יונגל איז געווען אינגאנצן ענלעך צו זיין פארשטאַרבענעם זון.
האַט ער געזאָגט: — גוט. — איינגעשריבן דעם שילער, זיך געזעגנט
מיט דעם הער און דעם יונגל, און זיך טיף פארטראַכט. און דאָ
מאָלס האָט מײן פאָטער ווידער איבערגעחזרט: — אַ גרויסער
שאַד, וואָס איר פאָלאָזט אונז, דירעקטאָר.

און ער האָט גענומען די ביטע וועגן זיין דעמיסיע, צערײסן
זי אויף צו זייען און געזאָגט:

— כ'בלײב!

• • • • •

דער בעסטער שילער פון אונדזער קלאַס.

פרייטיק, דעם 25-טן.

גאראַן האָט זיך געשאַפן די צוגעפונדנקייט, דעראַסי ווידער די ליבע פון אלע. ער האָט גענומען דעם ערשטן מעדאַל און וועט ווידער זיין דער בעסטער שילער אין קלאַס, אויך דאָס היינטיקע יאָר; קיינער קען זיך נישט שטעלן מיט אים און אים איבערשטייגן, אלע אָנערקענען אים פאַר דעם העכסטן אין אלע געגנטן. שטאַנדן.

ער איז דער ערשטער אין אַריטמעטיק, אין גראַמאַטיק, אין איפונגען, אין צייכענען; פאַרשטייט מיטן קוק אַלץ, האָט אַ ווונדער-לעבן זפרון, אַלץ גיט זיך אים זייער לייכט איין, און די לערע זעט אים אויס ווי אַ שפּילעכל. נעכטן האָט אים דער לערער אַזוי געזאָגט:

— מיט גרויסע מתנות האָט דיך גאָט באַשענקט, באַמי-ושע דיך נאָר, אַז די זאָלסט זיי נישט פאַרנאַכלעסיקן.

און דערביי אַזאַ שיינע וווקס, אַ הויכע, און די דאָזיקע שיינע בלאַנדיגע אינגאַנצן געלאַקטע האָר! און ער איז אַזוי לייכט, אַזוי פּעיק, אַז ער שפּרינגט אַריבער איבער אַ באַנק, זיך אָנשפּאַרן-דיק אָן איר בלוז נאָר מיט איין האַנט. ער קען שוין אַפילו פּעכטן אויך.

ער איז אלט צוועיף יאָר, איז אַ סזורס אַ זון, גייט אָנגעטון
אַין אַ בלויער בלוזע מיט געבילדטע קנעפלעך, שטענדיק אַ פרישער,
אַ פריילע-ער, העפלעך צו יעדן, באַ די עקזאַמענעס העלפט ער
צו יעדן, מיט וואָס ער קען נאָר, און ס'האַט נאָך קיינמאָל קיינער
די הוצפּה נישט געהאַט צו זיין עלעכט צו אים, אָדער אים עפעס
אַ שלעכט וואָרט צו זאָגן.

בלויז נאָביס און פֿאַנטי קוקן קרום אויף אים, וואַטיני קען
זיין קנאה-געפיל נישט באַהאַלטן. ער אָבער מאַכט זיך גאַרנישט
פון דעם אלעס.

אַלע שמייכלען צו אים און נעמען אים אָן באַ דער האַנט,
אָדער באַם אָרעם, ווען ער גייט צווישן די בענק אָפּנעמען די
איבונגען, מיט דער דאָזיקער זאַנקבאַ-ער באַוועגונג זיינער, וועלכע
נאָר ער אַליין פאַרמאָגט. ער גיט זיינע קאַלעגעס אילוסטרירטע
זשורנאַלן, זייכנונגען, אַלץ, וואָס ער אַליין באַקומט אין דער היים,
דעם קאַלאַברירטשיק האָט ער געמאַכט אַ שיין מאַפעלע פון קאַ-
לאַבריע. און ער צעטיילט אַלץ, וואָס ער האָט נאָר, שמייכלענדיק
דערביי אַזוי גרויסמוט ק, ווי אַ גרויסער הער, און נישט מאַכנדיק
קיין חלוק צווישן קיינעם.

ס'איז נישט מעלעך אים נישט מקנה צו זיין און זיך נישט
צו פילן מיט עפעס נידריקער פאַר אים,

און איך בין אים אויך, פונקט ווי וואַטיני, מקנה; און פיל
אַפילו עפעס אַ ביטערקייט, עפעס אַ שלעכט געפיל צו אים, ווען
איך זיך און מאַטער מיך באַ די לעקציעס אין דער היים, און
גיב אַ טראַכט, אַז ער האָט זיך שוין אַלץ געמאַכט, ווי צום בעסטן,
אָן דער מינדסטער אָנשטרענגונג. אָבער אַז איך קום נאָר אין שולע
אַרין און דערזע, ווי שיין ער איז, ווי פריילעך, ווי באַזינגט; און
דערהער, ווי אויפריכטיק, ווי זיכער ער ענטזערט אויף דעם לע-

דערט כראגן, און ווי העפלעך ער איז צו אלע, און ווי אלע ליבן
אים, דאמאלס פארשווינדט די דאזיקע ביטערקייט, דאס דאזיקע
גאנצע עלעכטע געפיל פון מיין הארץ, און איך שעם מיך, וואס
איך האב אזוי געפילט. איך וואלט דאמאלס געוואלט זיין פסדר
לעבן אים, נאנט פון אים. כוואלט געוואלט מיט אים צוזאמען
די גאנצע שולע דורכגיין; זיין געגווארט און זיין שטימע גיבן
מיר צו מוט, ווילן צו דער ארבעט, פרייד.

דער לערער האט אים געגעבן איבערצושרייבן די חודשלעכע
דערציילונג, וועלכע דארף מארגן געליינט ווערן: „די קליינע אויס-
שפיר-אפטילונג אין לאמבארדיע.“ ער האט זי היינט אינדערפרי
איבערגעשריבן און איז געווען גערירט פון דעם דאזיקן העלדישן
צופאל; דאס פנים איז בא אים געווען צעפלאמט, די אויגן פייכט,
און די ליפן האבן אים געציטערט. און ווי שוין, און ווי איידל
האט ער מיר אויסגעזען, ווען איך האב אזוי געקוקט אויף אים.
מיט וואס פאר א צופרידנקייט וואלט איך אים אויפריכטיק און איינ-
פאך אין די אויגן אריין געזאגט:

— דערמאן, דו ביסט אין אלעם א סך מער ווערט פאר מיר!
דו ביסט אן עכטער מאן, אין פארגלייך מיט מיר! איך שעץ דיך
אין באוונדער דיך!

.

די אַרימע

ינסטיק, דעם 29-טן

אונזעקעבן דאָס לעבן פארן סאָטערלאַנד, דאָס איז אַ גרויס פארדינסט; וואָרף אָבער נישט אונזע, זון מיינער, אויך קליינע פארדינסטן. היינט אינדערפרי, גייענדיק פאר מיר, ווען מיר האָבן זיך צוריקגעקערט פון שולע, ביסטו פארבייגעגאנגען פאר אַן אַרימער פרוי, וועלכע האָט געהאַלטן אויף די קני אַ בלייך, קרענקלעך קינד, און האָט זיך געבעטן אַ נדבה. דו האָסט אַ קוק געטון אויף איר און איר גאַרנישט געגעבן, כאָטש דו האָסט געהאַט געלט אין קעשענע.

— הער קינד! געוויין זיך נישט פארבייצוגיין גלייכגילטיק פארביי דער נויט, וועלכע ציט אויס די האנט צו דיר; און נאָך מער, פארביי אַ מוטער, וועלכע בעט אַ גראַשן פאר איר קינד. גיב גאָר אַ טראַכט: אפשר איז דאָס פיצעלע געווען הונגעריק, גיב אַ טראַכט וועגן די ליידן פון דער דאָזיקער אַרימער פרוי. דערמאָן זיך, ווי דיין אייגענער מאמעס האַרץ וואָלט אין דער ברוסט גע-

צאפלט, הען זי וואָלט דיר אַמאָל געמוזט זאָגן: הענדיק, איך האָב
זיינט גאַרנישט פאַר דיינעטוועגן. אפילו קיין פיצל ברויט נישט.
דערמאן דיר נאָר!

ווען איך גיב אַמאָל אַ גראַשן אן אַרימען, און ער זאָגט
מיר: — זאָל אייך גאָט בַ צאָלן מיט געזונט, אייך און אייערע
קינדער! — קענטו דיר גאַרנישט פאַרשטעלן וואָס פאַר אַ זיס-
קייט אין האַרץ איך דערפיל נאָך די דאָזיקע ווערטער, און ווי
דאנקפאַר איך בין דעם דאָזיקן אַרימען. עס דאַכט זיך מיר, אַז
דער דאָזיקער ווונטש היט מיר באַמת אָפּ דאָס געזונט אויף לאַנג.
און אַ גופרידענע קער איך מיך צוריק גהיים און טראַכט: אַך
דער דאָזיקער אַרימער האָט מיר געגעבן אַ סך מער, ווי איך
איז!

טו-זשע אַזוי, מיין קינד, אַז איך זאָל פילן טיילמאָל, אַז דו
אַליין ווונטשסט מיר דאָס דאָזיקע. נעם אַרויס פון צייט-צו-צייט
זעלכס גראַשן פון דיין קליין בייטעלע און גיב אים אַמאָל אַן אַלטן
אָן שוץ איבער זיך, אַמאָל אַ מוטער, וועלכע האָט נישט קיין ברויט
פאַר איר קינד, אַמאָל אַ קינד אַ יתום. . .

די אַרימע פרייען זיך זייער מיט דער נדבה פון אַ קינד,
ווייל זי דערנדריקט זיי נישט, און אויך דערפאַר, ווייל זיי קינדער
זיינען ווי עפעס ענלעך צו זיי; זיי פאַרמאָגן דאָך אויך גאַרנישט
קיין אייגנס. נישט אומזיסט זעסטו שטענדיק אַזוי פיל אַרימע אַרומ
דער שולע.

די נדבה פון דערהאַקסענע איז אַ טאָט פון רחמנות, אָבער די
נדבה פון אַ קינד איז אַ טאָט פון רחמות, אי עפעס אַ צערט-
געזעקיס. פאַרשטייסט מיך? דאָס איז עפעס אַזוי, ווי פון זיין
גאָטליכע וואָלטן אַרויסגעפאַלן באַזאָמען איז גראַשעלע, אי אַ בלוועלע.
געדענק, אַז דו ווילסט זיין גליקלעך, און זיי — בלוין נאָר

דאָס, אז זיי זאָלן נישט שטאַרבן פֿאַר הונגער. באַרעפֿן נאָר, חי
שרעקלעך דאָס איז, וואָס צווישן אזוי פיל רייכטימער און פאַ-
רעם, אויף די גאסן, איבער וועלכע עס פאָרן קארעטעס, און
קינדער שפּאַצירן געקליידט אין סאַמעט, קען מען באַגעגענען
פּרויען און קינדער, וואָס האָבן נישט וואָס צו עסן. נישט האָבן
וואָס צו עסן! גאָט מיינער! איז דען דאָס נישט שרעקלעך!?
אזעלכע יונגעלעך ווי דו, אויך אזעלכע גוטע און קלוגע, וואָס גיין
אויס אין מיטן דער גרויסער שטאָט פאַר הונגער, זיי ווילדע
חיות ערגעץ אין אַ מדבר!
שוין קיינמאָל, קיינמאָל, הענריק מינער, זאָלסטו נישט
פאַרבייגיין פֿאַר אַ בעטלענדיקער פּרוי, נישט דערלאָנגענדיק איר
כאָטש אַ גראַשן אין דער האַנט אַרײַן!

דיין מוטער

• • • • •

ע ד מ אָ נ ד א ד ע א מ י ט י ש י ס

ד א ס ה א ר ין

י י ד י ש: ש ל מ ה ש י י ב ב ע ר ג

(באארבעט פאר דער שול, דורך ש. מענדלסאָן)

II

דער קליינער איבערשרייבער

(דער ערשטער שניי)

ט א ר ל א ג ח. ב ז ש א ז א

ו ו א ר ש ע, 7 2 9 1

Printed in Poland

Edmundo de Amiczyś

S E R C E

Wydawnictwo CH. BRZOZA

Warszawa, Leszno 27.

Druk. „Record“ Warszawa, Dzika 18.

דעצעמבער

דער הענדלער

דאָנערשטיק דעם זיבעטן

מיין טאטע וויל, איך זאל יעדן פרייען טאג פארבעסן צו
אינדו עמעסן פון מיינע קאלעגעס, אָדער אליין וועלן פון זיי בא-
זוכן, און אויף אזא אופן זיך בענטער מיט אלע באקענען. זונטיק
וועל איך גיין שפאצירן מיט וואַטינג, מיט דער עלעגאַנטל, וואָס
האַלט זיך דאָס אין איין לעקן און איז אזוי אייפערזיכטיק אויף
דעראַסין, און היינט איז געקומען צו אינדו גאַראַפּי, דער לאַנגער,
דאַרער, וואָס האָט אַ נאַז ווי אַ שפּאַרבער און אַזעלכע קליינע,
שאַרפע אייגעלעך. אַז זיי זען אויס, ווי זיי וואַלטן זיך אין אלעם
אַריינגעפויערט.

דער גאַראַפּי האָט אַ טבע אַלץ אייניגעם צו ציילן דאָס געלט,
וואָס ער האָט אין קעשענע. ער קען אויך אויסערגעוויינטלעך גיך
רעכענען אויף די פינגער, צוגעבן, אַראַפּנעמען, און וועט אפילו אָן
אַ שיפערבלעטל דעם שווערסטן כּפּל מאַכן. ער איז אַ זון פון אַ
קאַלאַניאַל-סוחר. ער קלויבט אַ גראַשן צו אַ גראַשן, ער האָט שוין
אַן אייגן שפּאַר-ביכעלע אין אינווער שול-קאַסע. ער איז קאַרג, וועט
קינמאַל קיין גראַשן נישט אויסגעבן, און פּאַלט אים אַמאַל אַראַפּ
אַ שילינגער אונטער דער באַנק, קען ער אים זוכן וואַכן-לאַנג ביז
ער וועט אים נישט געפינען. ער טוט ווי אַ סראַקע — זאָגט דעראַ-
סי — וואָס ער געפינט: אויסגעשריבענע פעדערס, אלטע פּאַרקעס,
שפּילקעס, שטיקלעך ליכט — אַלץ באַהאַלט ער. ער קלויבט שוין צוויי
יאָר פּאַסט-מאַרקעס און האָט שוין אפּשר הונדערט שטיק פון פּאַר-
שיידענע לענדער, אין אַ גרויסן אַלבאַם, וועלכן ער האָט בדעזו לעפטער.

און ער וועט שוין פיל זיין, צו פארקויפן א בוכהנדלער — און דערווייל באקומט ער ביי דעם דאזיקן בוכהנדלער העפטן אומזיסט, הייל ער ברענגט אים יונגלעך אין בעזעלב אריין, זיי זאלן קויפן ביי אים.

אין שולע האלט ער אין איין האנדלען, אלע טאג אַרדנט ער איין בייטונגען, לאַטערעס, אויספארקויפן, און דערנאך באהיילרט ער, וואָס ער האָט זיך געבויטן און וויל אָפּ דאָס זייניקע, וואָס ער קויפט פאַר צוויי גראָשן, מוז ער פאַרקויפן פאַר פיר, ער שפילט אין פערערס, אין קנעפּ, און פאַרשפילט קיינמאַל נישט, אַלעס צייטונגן פאַרקויפט ער דעם סוחר פון טאטן-גאוועלב, ער האָט אַ ביכעלע, אין וועלכן ער פאַרשרייבט אַלע זיינע געשעפטן, און יעדעס זייטל איז פיל מיט הובר און היסר.

אין שולע לערנט ער זיך טאַקע גערן נאָר אַייטמפּטיק, און אויב ער רייסט זיך אַזוי צו באקומען אַ מעדאַל, איז עס נאָר דערפאַר, הייל ער וויל האָבן אַן אומזיסטן איינגאַנג-בילעט אין פאַריאַטן-טעאַטער.

מיר געפילט ער, ווייל ער היילט מיר.

מיר האָבן זיך געשפילט אין אַ האַנדל, מיר היבן ארויס-באַקומען פון שפייז קאַמער די בעווייכטן און די וואָג, איך האָב מיר נישט געקאָנט גענוג אַפּוונדערן, ווי ער ווייסט אַזוי די פרייז פון אלעם ווי ער ווייסט אַזוי היפל פאַר יעדע זאַך צו נעמען, ווי ער קען זיך אַזוי אויף דער וואָג, און ווי געשיקט ער מאכט פאַרטרענע בייטעלעך, פונקט ווי אַ גרויסער סוחר, ער זאָגט, אז ווי נאָר ער וועט ענדיקן די שולע, וועט ער זיך באַלד עפענען אַ האַנדל, עפעס נאָר אַ נייעם האַנדל, וועלכן ער אַליין האָט אויסגעטראַכט, ער איז וויער צופרידן געווען, וואָס איך האָב אים געגעבן אַ ביסל אויסלענדישע מאַרקעס, און האָט מיר באַלד געאַנט.

בוויפל די קאלעקציאנערן צאלן זיי — ווען מיר האבן זיך גע-
שפילט האט זיך דער טאטע געמאכט, ווי ער ליינט די צייטונג,
זאך איך האב געזען, אז ער הערט, שמייכלט און אינטערעסירט
זיך מיט אים.

אין שטענדיק האט ער פול-אנגעפאקטע קעשענעס מיט זיין
סחורה, און דעקט זיי צו מיט זיין לאנגען מאנטל, און איז שטענ-
דיק צעשויבערט און פארהאוועט, פונקט ווי א סוחר. אבער צום
מערסטן ליגן אים אין זין זיינע מארקעס. די דאזיקע זאמלונג איז
זיין אוצר און ער רעדט אלץ איגינעם וועגן איר, ווי ער וואלט
געהאט צו מאכן פון איר א גאנץ פארמעגן. די חברים רופן אים
סקנער און פראצענטניק. איך ווייס דארט נישט איך האב אים ליב,
ווייל נישט איין זאך לערן איך מיך אים פון אים. ער זעט מיר
אויס ווי אן אמתער מאן.

קארעטי, דעם האלץ-הענדלערס זון, זאגט, אז ער וואלט די
דאזיקע מארקעס זיינע נישט אוועקגעגעבן אמיליו פדי אפצוראטעווען
דאס לעבן פון זיין מוטער. אבער מיין טאטע גלייבט דאס נישט.
— האלט דיך נאך אפ מיט דיין מיינונג וועגן דעם דאזיקן
ייגל — האט ער מיר געזאגט. — אמת, ער האט א מיאוסע ליידן-
שאפט, ער האט אבער אויך א הארץ.

פוסטקייט

מאנטיק דעם 5טן

נעכטן בין איך געגאנגען שפאצירן אין די ריוואליער אלעען
מיט וואמיגן און זיין פאטער. אדורכגייענדיג די ארויסגאל-

דענע גאס, האָבן מיר דערנען סטאַרדיען, דעם, וועלכער דושאַכעט
אין שולע, אויב מען שטערט אים. ער איז געשטאַנען, ווי אַ סלופ
פאַרן פענסטער פון דער בוכהאַנדלונג, מיט איינגעקלעבטע גויאָן
אין דער געאַגאָפישער קאַרטע, און ווער ווייסט, ווי לאַנג ער
איז שוין דאָרט אַזוי געשטאַנען, וואָרים ער לערנט זיך אפילו
אויף דער גאס אויך. ער האָט אונדז קוים מיט אַ נייג אָפגענוט-
פערט, דער דאָזיקער יונג.

וואַסיני איז געווען זייער שיין אָנגעטון, שוין אפילו צופיל
אויסגעטרױעט. ער איז געגאַנגען אין רױט-אויסגענייטע סאַפּיאָן-
שיכעלעך, אין אַ געהאַפטן מענאַרקזלע, מיט זיידענע האַקלעך, אין
אַ ווייס פילגן היטעלע, און געהאַט אַ זייגערל אין קעשענע. און
זיי ער האָט דאָס געבאַלאָן פון זיך! נאָר זיין גרויסהאַלטן זיך האָט
זיך אים דאָס מאָל נישט איינגעגעבן.

אַפּרױפּנדיק אַ שטיקל אַלעע און איבערלאָזנדיק ווייט היג-
טער זיך דעם פּאַטער, וועלכער איז געגאַנגען פאַמעלעך, האָבן מיר
זיך פאַרהאַלטן באַ אַ שאַיינערנער באַנק, לעבן עפעס אַ בעשיידן-גע-
קליידטן יונגעלע, וועלכער האָט אויסגעזען צו זיין אָפגעמאַטערט
און זיך אָפגערוט מיט אַ געזונקענעם קאַפּ. עפעס אַ הער, וועלכער
איז זיכער געווען זיין פּאַטער, האָט זיך געדרייט הין-און-צוריק
אונטערן בוים און געליינט אַ צייטונג. מיר האָבן זיך אַנדערגע-
זעצט. וואַסיני האָט זיך געזעצט צווישן מיר און דעם יונגל, זיך
באַלד דערמאַנט, אַז ער איז אויסגעסטרויעט און געוואָלט, אַז דאָס
ינגל זאָל אים באַזונדערן און מקנה זיין. האָט ער אויפגעהויבן
אַ פּוס און געזאָגט צו מיר:

— האָסט געזען מיינע אונגאַרישע שיכעלעך? ...

עס איז אים נישט אַזוי פיל געגאַנגען אין מיר, ווי אין דעם
צווייטן, אַז ער זאָל זען. נאָר דאָס יונגל האָט אפילו קיין בליק נישט גע-

וואָרפן. האָט ער אַראָפּגעלאָזט דעם פּוס, און ווייזנדיק די זיידענע
שנירן פון זיין מענאַרקעלע, האָט ער געזאָגט, וואָרפנדיק אַ בליק
פון אונטערן שטערן אָפּער אין דער זייט פון יונגל, אַז די דאָזיקע
שנירן געפּעלן אים עפעס נישט, און אַז ער וויל זיי אויסטוישן
אויף גאַלדענע קנעפעלעך. דאָס יונגל האָט אָבער אויך אויף די
שנירן נישט געקוקט.

איז שוין וואַטיני געוואָרן שטאַרק אומגעוילדיק, האָט ער אַרויס-
געצויגן זיין זייגער, אים אויפגעעפנט און געוווּן מיר די רעדעלעך
און דאָס ספרווישניקעלע. אָבער יענער האָט אַפילו דעם קאַפּ נישט
אויפּגעהויבן.

— דאָס איז איבערגעגילד זילבער ? — האָב איך געפרעגט.

— ניין — האָט וואַטיני געענטפּערט — דאָס איז גאַלד.

— אָבער דאָס זייגערל איז דאָך נישט אינגאַנצן פון גאַלד

— האָב איך אים אויף דעם געענטפּערט — עס מוז דאָך דערין
זיין אויך זילבער.

— אָבער ניין ! .. — האָט ער אָפּגעענטפּערט. און פּדי צו

זייטן דאָס יונגל צו קוקן, האָט ער אים אונטערגעריקט דאָס זיי-
גערל אונטערן סאַמע פנים און געזאָגט:

— זאָג אַליין .. גיב אַ קוק ! אמת, עס איז אינגאַנצן פון

גאַלד ?

און דאָס יונגל האָט געענטפּערט קורץ:

— כווייס נישט.

— האָ, האָ ! — האָט וואַטיני אויסגערופן. — האָט פאַר אַ

שטאַלצער !

און בשעת ער האָט דאָס געזאָגט, האָט זיך זיין פאַטער

דערנענטערט, געקוקט אַ וויילע אויף דעם יונגעלעך, און נאָכדעם
שנעל אַ זאָג-געטון צום זין:

— שווייג! — און אַנבויגנדיק זיך אים צום אויער, האָט ער
צוגעגעבן! — ער איז בלינד!

וואַסני איז מיט שרעק אויפגעשפרונגען פון דער פאַנק און
אַריינגעקוקט דעם יונגל אין פנים. און באמת טאַקע, זיינע אַפּלען
זיינען געווען גלעזערנע, אָן אויסדרוק, אָן אַ בליק.

האַט זיך וואַסני שרעקלעך פארשעמט און געבליבן שטיין
אָן אַ וואָרט אויף די ליפן, אַראַפּלאַזנדיק די אויגן צו דער ערד,
נאָכדעם האָט ער אַרויסגעזיפּצט:

— כּיבאַדויער זייער... כּיהאַב נישט געוואָסט... — נאָר
דאָס בלינדע יונגל, וועלכער האָט אַלץ פאַרשטאַנען, האָט געזאָגט
מיט אַ מעלאַנכאָלישן און ליבן שמייכל:

— אַ עס שאַט גאַרנישט!

איז אייגנטלעך אַזוי: וואַסני איז אַ פּוסטער, ער האָט אָבער
נישט קיין שלעכט האַרץ. דעם גאַנצן וועג צוריק האָט ער קיין
אײן שמייכל נישט געטון.

.

ד ע ר ש ט ע ר ש נײ

שבת, דעם 10-טן.

זײט געזעננט, שפּאַציר-גענג אין רױוואָלי! עס איז געקומען
צו גאַסט צו אונדז דער גוטער פּרײנט פון די יונגעלעך! עס איז
געקומען צו אונדז דער ערשטער שניי!

שוין פון בעכטיקן אָונט אָן, איז ער געפאַלן אין וויכע,

ברייטע פלעצעלעך: ווי בלימעלעך פון ווייסן באלזאמין. — עס
איז א תענוג געווען צו קוקן היינט אין דער פרי, אין שולע, ווי
ער האָט מיט פאך פאַרשיט די שויבן און פיטרינעס פון די פענסטער;
אפילו דער לערער האָט געקוקט און זיך געריבן די הענד, און
אלע זיינען מיר צופרידן געווען, טראַכטנדיק וועגען די קוילן
שניי, וועגן דער גליטש און וועגן פייער אויפן קוימענדל אין
דער היים. איין סטאַרדי נאָר האָט זיך גאַרנישט געמאַכט דערפון,
אַריינגעטיפט מיט דער נאָז אין ביכל און אונטערשפאַרנדיק זיך
מיט ביינע פויסטן דעם קאַפּ.

און ווי הערלעך איז געווען פאַם אַרויסגיין! וואָס פאַר אַ
פאַרוויילונג! אלע האָבן זיך געיאָגט איבער דער גאַס, שרייענדיק
אַנגעמענדיק פולע גאַרשטשעס שניי, קלעבנדיק קוילן און אַרייַ-
וואַפּנדיק זיך אין די קופּעס שניי, ווי קליינע הינטלעך זיך
וואַסער.

די פאַרסאָלן פון די עלטערן, וועלכע האָבן געוואַרט פאַר
דער שולע זיינען געווען ווייס און די קאַסקעס פון די מיליציאַנטן
ווייס; אין איין רגע אַרום זיינען אויך אונדזערע ביכער-טאַשן
חיים געוואָרן, און מיר אַלע, ווי מיר וואַלטן משוגע געוואָרן פון
פרייד. אפילו פּרעקאַשי, דעם קאַזאַלס זון, דער בלייכער, וועלכער
לאַכט קיינמאָל נישט האָט זיך אויך צעכאַכאַטשעט, אפילו ראַ-
בעטי, דער, וועלכער האָט אָפּגעראַטעוועט דעם קליינעם פון איי-
טערן אַמניבוס אַפּער, אפילו ער, דער אַרימענקער, איז געשפּרונגען
אויף זיינע קוילעס.

דער קאַפּאַבריער, וועלכער האָט נאָך קיינמאָל אין זיין לעבן
קיין שניי נישט געזען, האָט זיך צוזאַמענגעקוועשט פון אים
אַ קיילעכל און אָנגעהויבן עסן, ווי מען עסט שאַפּטאַלן. קראַס, דער
גריין-הענדלערינג זון, האָט זיך אָנגעפאַקט אַ פולן ביכער-טאַש, און

מירערל זיינען מיר שיער נישט צעפענקעט געוואָרן פאר בעלעכטער, ווען מיין פאָטער האָט אים פאַרבעטן ער זאָל קומען צו אונדז מאַרגן — און ער האָט געהאַט אַ פול מויל מיט שניי, נישט דרייַסט געווען אויסצושפייען, נישט געקענט עס אַראָפּשלונגען, און איז געשטאַנען אַזוי, שטיקנדיק זיך און נישט קענענדיק אַרויסרעדן קיין איין וואָרט. אויך די לערערנס זיינען אַרויס פון קלאַס לויפנדיק, לאַכנדיק און שפאַסנדיק. מיין לערערין פון דער ערשטער העכערער איז געלאָפּן אין שניי, פאַרדעקנדיק זיך דאָס פנים מיט איר גרינער וואָס, שטאַרק הוסטנדיק, און דערווייל זיינען אפשר הונדערט מיידלעך אַרויסגעלאָפּן פון דער מיידלערישער אָפטיילונג און זיך געלאָזט לויפן לאַכנדיק פאַר פרייד איבער דעם דאָזיקן ווייסן דיוואַן, און די לערער און דינער האָבן אַלע געשריגן: — אַהיים! אַהיים!

אָבער איך האָב גוט געזען, אז זיי אליין האָבן אויך געשלונגען דעם שניי מיט די גאַרשטשעס, פאַרוויסנדיק זיך די וואַנסעס און בער, און האָבן אליין אויך געלאַכט פון די דאָזיקע אַוואַנטורעס, וועלכע מיר האָבן אויפגעהויבן, באַגריסנדיק דעם ווינטער.

דאָס מוירערל

זינטיק, דעם 11-טן

היינט איז געקומען צו אונדז דאָס מוירערל. אין אַן אַנצוג. האָט איז איבערגעמאַכט געוואָרן פון זיין טאַזנס, און איז נאָך ווייט פון גיפס און קאלך. די דאָזיקע וויזטן פֿאַרלאַנגט מיין פאָטער נאָך מער אפילו ווי איך. ער האָט זיך מיט דעם יונגל זייער דעפֿרייט. — ווי נאָר ער איז אַריינגעקומען, האָט ער באַלד אַראָפּגענומען דאָס דאָזיקע אָפּגעבליאַקעוועטע קאַפּעלוש'ל זינג, וועלכעס איז נאָך אינגאַנצן ווייט געווען פון שניי, און עס אַריינגערוקט אין קעשענע; נאָכדעם האָט ער זיך געדרייט איבער דער שטוב מיט דעם באַשווערטן טריט זיינעם פון אַן אָנגעהאַרוועטן אַרבעטער, וועלכן ער האָט איבערגענומען אין דער היים, ווענדנדיק אַמאָל דאָ אַמאָל דאָרט דאָס דאָזיקע קיילעכדיקע פּנימל זיינס, ווי אַן עפעלע, מיט דעם דאָזיקן געז, ווי אַ קליין קיילעכעל, און ווען

ער איז אריינגעגאנגען אין צייכן-זאל, געוואָרפן אַ פליק אויף די כלים און זיך אָפּגעשטעלט באַ אַ בילדל, האָט ער פּלוצ-לינק, צוזאַמענגעצויגן די ליפּעלעך ווי אַ האָזן-פּיסקעלע אָבער אזוי גוט, אַז דאָס איז געווען איינס פון די בעסטע וועל-בע האָבן זיך אים גאָר ווען עס איז איינגעגעבן. ניין! עס איז גאַרנישט מעגלעך זיך איינצוהאַלטן פון בעלעכטער, ווען ער מאַכט זיין האָזן-פּיסקעלע.

מיר האָבן זיך אָנגעהויבן שפּילן מיט די קלעצעלעך; ער איז אומגעהייער געשיקט אין אויפשטעלן טויערן און בריקן, וועל-כע זען אויס, ווי זיי וואָלטן זיך עפעס דורך אַ צויבער געהאַלטן, און ער בויט זיי זייער געדולדיק און מיט דעם ערנסט פון אַ דערוואַקסענעם מענטש.

צווישן דעם אויפבויען פון איין טויער און צווייטן, האָט ער מיר דערציילט פון זיין פאַמיליע, זיי ווינען אויף אַ בוידעם, און דער פּאָטער זייער גייט אין דער אָונט-שול אַריין, און לערנט זיך דאָרט ליינען.

די עלטערן מוזן אים ליב האָבן, וואָרים כאַטש ער איז אַריס אָנגעטון, דאָך איז ער באַוואָרנט פאַר קעלט, וואָרים אַרום-געהילט מיט אַ וואָלן שאַליקל, וואָט די מוטערלעכע האַנט האָט עס אַרום זיין האַלז פאַרבונדן, ער האָט מיר געזאָגט, אַז זיין טאַטע איז זייער אַ הויכער, אַ גאַנצער ריז, און מוז זיך שטענ-דיק איינבליגן אין דער טיר, ווען ער גייט אַריין. — אָבער ער איז אַ גוטער, און ער רופט אים נישט אַנדערש ווי „האַזן-שאַג-בעלע“, און דער זון איז אַ קלייניקער.

פיר אַ זייער האָבן מיר צוזאַמען אָפּגעגעסן אָונט-מאַל: ברויט מיט פּאָוידלע, זיצנדיק אויף דער טאַפע, און ווען מיר האָבן זיך אויפּגעהויבן, האָט דער טאַטע מיך נישט געלאָזט אַפּרייניקן דעם

ווייטן פלעק, וועלכן דאָס מוירערל האָט געמאַכט אויף דער סאָפּע מיט זיין פאַרקאַלעכטן אָנטון. ער האָט מיך פאַרהאַלטן באַ דער האַנט און נאָכדעם אַליין אָפּגערייניקט, קיינער זאָל נישט זען.

דערנאָך האָבן מיר באַקומען דעם אַלבאַם מיט די קאַריקאַטורן, צו באַקוקן, און ער האָט, אַליין נישט פילנדיק דאָס, נאָכגעמאַכט די אויסגעקריממע פּנימער אַזוי אויסעצייכנט, אַז אַפילו מיין טאַטע האָט זיך נישט געקענט איינהאַלטן פון געלעכטער.

אַרויסגייענדיק פון אונדז, איז ער געווען אַזוי צופרידן, אַז ער האָט אינגאַנצן פאַרגעסן אַרויסצוציען פון קעשענע זיין אָפּגע- בליאַקעוועט קאַפּעלוש און עס אָנצוטון אויפן קאַפּ, און ווען ער איז שוין געווען אויפן הויף, האָט ער נאָך אַמאָל — פּלי מיר אַרויס- צווייזן זיין דאַנקבאַרקייט — עמאַכט אַן אויסגעצייכנט האָזן- שונאַבלע. דאָס מוירערל הייסט אַנטאַש ראַבוצאַ און איז אַלט אַכט יאָר מיט אַכט חרשים.

* * *

צו וויסטו, מיין זון, פאַרוואָס איך האָב נישט געוואָלט, אַז דו זאָלסט אָפּרייניקן די סאָפּע? ווייל אויב דו וואָלסט זי געווען גערייניקט אין דער געגנוואַרט פון דיין קאַלעגע, וואָלט דאָס געווען אויסגעזען ווי דו מאַכסט אים אַ פאַרווורף, פאַרוואָס ער האָט זי איינגערעכט. און דאָס וואָלט געווען שלעכט צוליב צוויי טעמים: וואָרים ערשטנס, האָט ער דאָס נישט געטון בפּיוון, און צווייטנס, האָט ער זי איינגעוויסט מיטן אָנטון פון זיין פאַטער, וועלכער האָט די דאָזיקע פּלעקן קאַלך געברענגט אַהיים פון זייער אַ שווע- דער אַרבעט. און דאָס, וואָס ווערט געברענגט פון אַן אַרבעט, איז קיינמאָל נישט קיין שמוץ. עס איז שטויב, קאַלך, פאַרב, אַלצוינג- וואָס, וו. חילסט, אָבער קיינמאָל נישט קיין שמוץ.

— ארבעט שמוצט נישט. זאָג קיינמאָל נישט אויף קיין אַר-
בעטער, וועלכער קערט זיך צוריק פון דער אַרבעט: „ער איז שמו-
ציק“, נאָר זאָג: „ער האָט אויף זיינע קליידער צייכנס פון זיין
אַרבעט“. געדענק דאָס. אין וואָס אַבאלאנגט דעם מוירער, איז
ער אַ ליב יונגל, און כוואָלט געוואָלט, זאָלסט אים ליב האָבן.
ערשטנס דערפאַר, וואָס ער איז דיין קאַלעגע, אין נאָכדעם דער-
פאַר, ווייל ער איז אַ זון פון אן ארבעטער.

דיין פאַטער

• • • • •

א קויל שני.

פריטיק, דעם 16-טן.

און דער שני פאלט אלץ און פאלט!

היינט אינדערפרי האָט זיך, בשעתן אַרויסגיין פון שולע, געטראָפן מיט דעם דאָזיקן שני אַ מיאוסער פאַרפאַל. אַ חברה יונג-לעך האָבן זיך אָנגעהויבן צו וואַרפן מיט קוילן שני, ווי גאָר זיי זיינען אַרויף אויפן גליטש-פלאַץ; דער שני האָט שוין געהאַלטן און צעגיין, און די קוילן, וואָס זיינען געמאַכט געוואָרן פון אים, זיינען געווען שווער און האַרט ווי שטיין.

אויפן טראָטוואַר זיינען געווען אַ סך מענטשן. עפעס אַ הער האָט אַ געשריי געטון: „אין דער זייט, קליינוואַרק!“ — און אין דער זעלבער רגע האָט זיך דערהערט אַ שרעקלעך געשריי אויף דער צווייטער גאַס, און מיר האָבן דערזען עפעס אַן אַלטיטשקן, וועלכער האָט זיך אָנגעהויבן צו בייגן, וועלכן דער קאפעלוש איז פון קאַפּ אַראָפּגעפאַלן, אין וועלכער האָט זיך דאָס פנים מיט די

הענט פארדעקט, אין עפעס א יונגל לעבן אים האָט געשריגן:
„הילף! הילף!“ — זיינען זיך מענטשן צונויפגעלאָפן פון פארשיידע-
נע זייטן, זיי קוקן, און דעם אלטן האָט געטראָפן אַ שניי-קויל
גלייך אין אויג אריין.

די יונגלעך זיינען זיך צעפלוּיגן ווי אַ ווינט. איך בין גע-
שטאַנען פאַר די טירן פון דער בוכהאַנדלונג, אין וועלכער מײן
טאַטע איז אַריינגעגאַנגען, און געזען ווי פון דאָ און דאָרט זיינען
זיך צונויפגעלאָפן עטלעכע פון מײנע קאַלעגעס און אויך שטיין
געבליבן, מאַכנדיק זיך, ווי זיי קוקן אויף דער אויסשטעלונג פון
די ביכער. עס איז געווען צווישן זיי גאַראַן, מיט זיין געוויינטלעכן
שטיק ברויט אין קעשענע, קאַרעטי, דאָס מוירערל און גאַראַפּי, דער
פון די פּאַסט-מאַרקעט.

דערווייט האָט זיך אַרום דעם אלטן צונויפגעקליבן אַן עולם
מענטשן, און אַ מיליציאַנט און נאָך אַנדערע מענטשן זיינען אַרום-
געלאָפן אין אלע זייטן, דראָענדיק און פּרעגנדיק זיך:

— ווער האָט דאָס געטון? וועלכער פון אייך? דו האָסט גע-
וואָרפן? זאָגט שוין, ווער ס׳האַט דאָס געטון? — און זיי האָבן
באַקוקט די יונגלעך די הענט, וועלכער ס׳האַט נאַסע הענט פון שניי.
גאַראַפּי איז געשטאַנען צום נאַנטסטן פון מיר. עס האָט זיך מיר
געדאַכט, אַז ער ציטערט און, אַז דאָס פנים איז באַ אים ווייס, ווי
באַ אַ טויטן.

— ווער האָט געוואָרפן? .. וועלכער פון אייך? — שרייען
אַרום אונדז די מענשן — און דאַמאלס האָב איך דערהערט ווי
גאַראַן האָט איינגערוימט גאַראַפּין?

— גיי, זיי דיך מודה! עס וואָלט געווען געמײן פון דיין
זייט, ווען דו וואָסט דערלאָזט מען זאָל פאַרהאַלטן אַן אַנדערן.
— אָבער איך האָב דאָך נישט אומישנע... — האָט אים

בארצפי צוריקגעשעפטשעט, ציטערנדיק ווי א בלאט אויפן ווינט.
— דאס איז גארנישט! טו וואָס דיין חוב איז! — האָט באַראָן
איבערגעחורט.

— אָבער איך האָב דאָך מורא...

— האָב נישט קיין מורא! איך וועל גיין מיט דיר. — אין
דערווייל האָבן די מיליציאַנטן אלץ העכער געשריגן:

— ווער האָט געוואָרפן? .. וועלכער האָט געוואָרפן? .. מען
האָט אים די בריִלן אין אויג אריינגעהאקט! מען האָט אים בלינד
געמאַכט! רוצחים! ..

כהאָב געמיינט, אַז באַראָפי וועט זיך אין דער ערד אַרײַן
באַגראָבן.

— גיי! — האָט אים באַראָן געזאָגט, אַנטשלאָסן אויף
אַלעם. — איך וועל דיך פאַרענטפערן!

און אַנבאַפנדיק ויין אַרעם, האָט ער אים אַ שטיפ געטון
פאַרויס, אונטערהאַלטנדיק אים, ווי אַ קראַנקען מיט זיין אייגענעם
אַרעם.

האָבן דאָס דערזען מענטשן, האָבן זיי פאַרשטאַנען, אין
עטלעכע פון זיי זיינען אָנגעלאָפן מיט אויפגעהויבענע פויסטן.
באַראָן אָבער האָט אים פאַרשטעלט מיט זיך און געזאָגט:

— וואָס איז? גאַנצע צען גייט איר אויף איין יונגל?

האָבן זיי זיך באַלד אָפגעהאַלטן, זיך אָפגעריקט, און דער
מיליציאַנט האָט אָנגענומען באַראָפּין באַ די האַנט און אים גע-
פירט, אדורכשטופנדיק זיך דורכן המון צום געוועלב פון פוטער-
געבעקס, וווּ מען האָט געגעבן די ערשטע הילף דעם פאַרווונדעטן
דערזענדיק אים אַצינד פון דער נאַנט, האָב איך באַלט דערקענט,
אַז דאָס איז דער אַלטער באַאַמטער, וועלכער ווינט באַ אונדז

אין הויז אויפן פערדן שטאָק מיט זיין איידעם.
— איך האָב נישט אומישנע! — האָט זיך באַראָפּי געבעטן,
אַ האַלב טויטער פון שרעק — איך האָב נישט אומישנע!..
צוויי צי דריי מענטשן האָבן אים אַ שרעקלעכן שטויס געטון,
שרייענדיק:

— מיטן קאָפּ אָן דער ערד! בעט אַנטשוילדיקונג!
און זיי האָבן אים אַנידערגעוואָרפן אויף דער פּאָדל־אַגע.
אין דער רגע אָבער האָבן אים צוויי שטאַרקע אָרעמס אויפגעוהיבן,
און עס האָט זיך דערהערט אַ מעגלעך קויל:
גיין, מיינע הערן!

דאָס איז געווען אונדזער דירעקטאָר, וועלכער האָט אַלץ
געזען.

— אז ער האָט געהאַט מוט זיך מודה צו זיין — האָט
ער ווייטער גערעדט — האָט קיינער נישט קיין רעכט אים צו
שטיין!

אַלע זיינען שטיין געבליבן שטיל.

— בעט אַנטשוילדיקונג! — האָט אַצינד דער דירעקטאָר
געזאָגט צו באַראָפּין, וועלכער האָט אַרויסגעזעצט מיט אַ געוויין,
אַרומגעמענדיק דעם אַלטנס קני.

און דער אַלטער האָט, אַפּוזוכנדיק מיט דער האַנט זיין קאָפּ,
אים אַ גלעט געטון איבער די האַר.

דאָמאָלס האָבן זיך אָנגערופן גערירטע שטימען:

גיין, יונגער, אַהיים! גיין! גיין! אַהיים.

און דער טאַטע מיינער, האָט מיך אַוועקגעפירט ווייטער
פון הונדן און אזוי מיר אויפן וועג געזאָגט:

— הענדיק! און דו וואַלסט אין אזא ענלעכן פּאַל געקאַנט

האָבן אזוי פיל מוט, צו דערפולן דיין חוב אין זיך מודה צו זיין
אין דער שולד.

— יאָ — האָב איך געענטפערט.

און דער טאטע:

— גיב-זשע מיר, זון מיינער, דאָס וואָרט פון אַן אָרנטלעכן
און ערנהאַפטן יונגל, אז דו וועסט אזוי טון.

כ'גיב דיר דאָס וואָרט, טאטע מיינער!

.

אינדערהיים באַם פאַרווונדעטן.

און דעם אַלטן באַצמטנס קליינער שוועסטערן-זון, דעם וואָס
גאַראַפּי האָט אים דאָס אויג מיט דער קויל שניי פאַרווונדעט, האָלט
זיך דערווייל אויף באַ דער לערערין מיט דער רויטער פעדער
אויפן קאַפּעלוש.

איך האָב אים היינט געזען אינדערהיים באַ זיין פעטער. ער
האַט אים אזוי ליב, ווי אַן אייגן קינד. איך האָב פונקט געהאַט
געענדיקט די חודשלעכע דערציילונג אויף דער קומענדיקער וואָך:
„דאָס קליינע שרייבערל פון פּלאַרענץ, וואָס דער לערער האָט
מיר געגעבן איבערצושרייבן, ווען דער טאטע האָט מיר געזאָגט:
— קום אַרויף אין דער היך, אויפן פּערדן שטאָק, אַ קוק

טון וואָס עס הערט זיך עפעס מיטן אויג פון דעם דאָזיקן הער.
זיינען מיר געגאַנגען. אין אַ צימער, וווּ ס'איז געווען כמעט
אינגאַנצן פּינסטער, איז געלעגן דער אַלטער הער, אָדער גיכער
— געזעסן אין בעט, אַרומגעלייגט מיט קישנס הויך אונטער די
פלייצעס. צוקאַפנס אים איז געזעסן זיין פרוי, און אין אַ ווינקעל
האַט זיך געשפּילט דער דאָזיקער קליינער שוועסטער-זון.
דעם אַלטן הערס אויג איז געווען פאַרבונדן.

ער איז זייער צופרידן געווען, וואָס מיין פאָטער איז אַרויפ-
געקומען. ער האָט אים געבעטן זעצן און געזאָגט, אַז עס איז אים
אַ סך בעסער, אַז דאָס אויג, נישט נאָר וואָס ער וועט עס נישט אָנ-
ווערן, נאָר עס וועט אים שוין אין עטלעכע טעג אַרום אינגאַנצן
געזונט ווערן.

דערנאָך האָט ער אָנגעהויבן צו רעדן וועגן דאָקטאָר, וועלכער
האַט באַלד געזאָלט קומען און דאָס אויג באַטראַכטן. ער האָט
נאָך נישט געהאַט געענדיקט, ווי דאָס גלעקל באַ די טיר האָט
אַ קלינג געטון.

— דער דאָקטאָר איז געקומען — האָט די פרוי געזאָגט.
אינדעם עפנט זיך טיר און... וועצען איך דערזע! —
גאַראַפּין, אין זיין לאַנגען פאַלטנדל, ווי ער שטייט אַזוי אויף
דער שוועל מיט אַן אַראַפגעלאָזטן קאַפּ, און איז נישט דרייסט
אַריינצוגיין.

— ווער איז דאָס? — פרעגט זיך דער קראַנקער.

— דאָס איז דער שילער, וועלכער האָט די קויל שניי
געוואָרפן — זאָגט מיין טאָטע.

— און דער אַלטער הער ענטפערט אויף דעם:
— אַ, אַרים יונגל, קום-זשע דאָ נעאָער צו, ביסא גשקומטן
געוואיר ווערן, וואָס דער פאַרווונדעטער מאַכט, אמת? ס'איז מיר
צײַטער, זיי רוזק, בעסער! פּמעט שוין אינגאַנצן גוט. קיט צו
נענטער, קינד!

נאָר גאַראַפּי איז געווען אזוי צעמישט, אז ער האָט קוים
צוגעטראָפּן צום בעט. ער האָט זיך ענדלעך דערנענטערט, איין-
האַלטנדיק די שלאַכצן, און ווען דער אַלטער הער האָט אים
געגלעט און געצערטלט, האָט ער נישט געקענט אַרויסרעדן קיין
אין וואָרט.

— כ'דאנק זיר! — האָט דער אַלטער געזאָגט. — גיי
זאָג דעם טאַטן אין דער מאמען, אז ס'איז שוין אלץ גוט, און
זאָלן זיי זיך נישט ערגערן.

אַבער גאַראַפּי האָט זיך נישט גערירט פון אָרט, און איך
האָב באַלד פאַרשטאַנען, אז ער וויל עפעס זאָגן, נאָר ער איז
נישט דרייט. און דער אַלטער הער האָט עס אויך פאַרשטאַנען.

— וואָס וועסטו מיר זאָגן? וואָס ווילסטו?

— איך... גאַרנישט.

— נו, זיי-זשע געוונד, יונגל! ציט הידערזען! גיי געזונ-
טערהייט.

גאַראַפּי האָט זיך דערהייטערט צו דער טיר, נאָר ער איז
פּלוצלינג שטיין געבליבן און זיך אויסגעדרייט צום קליינעם
שוועסטער-זון, וועלכער איז אים נאָכגעגאַנגען און געקוקט אויף
אים נייגעריק.

האָט ער פלינג עפעס אַפּערגעצויגן פון אונטערן פּאַלטנרל
אַפּער אין עס איבערגעגעבן דעם יונגל אין די הענט אַרײַן, אַ
זאָג-טוענדיק:

— דאָס איז פאר דיר... — און ער איז אַרויסגעלאָפן ווי
אן אָפגעפריטער אונטער דער טיר.

דאָס יונגעלע איז צוגעקומען צום בעט, האַלטנדיק אַ פע-
קעלע, אויף וועלכן ס'איז אויפגעשריבן געווען: „איך שענק דאָס
דיר“. איך האָב אַ בליק געטון אינעווייניק אין האָב צוש אַ געשריי
געטון פון אַנטשטוינונג: דאָס איז געווען דעם אַרימען גאַראַפּיס
באַרימטער אַלבאַם מיט דער זאַמלונג פון די פּאַסט מאַרקעס, דער
דאָזיקער אַלבאַם, וועגן וועלכן ער האָט שטענדיק אזוי פיל גערעדט,
אויף וועלכן ער האָט אַלע זיינע האַפנונגען געלייגט, און וועלכער
האַט אים אזוי פיל מי געקאַסט. דער דאָזיקער אוצר איז געווען
אַ האַלב לעבן זיינס, און ער האָט אים דאָך אַוועקגעגעבן, דער
אַרימעקער געבער, פּוּד זיין שולד אויכצוקויפן!

דאָס קליינע שרייבערל פון פלאָרענץ.

חודשלעכע דערציילונג.

ער איז דורכגעגאנגען דעם קירס פון דער פערדער קלאַס:
עלעמענטאַר-שולע. אַ הערלעך פלאָרענטשיקל איז דאָס גע-
ווען, מיט שוואַרצ האָר און אַ ווייט פנימל, דער עלטסטער זון
פון אַ געוויסן אייזנבאַן-באַאָמטן, וועלכער האָט געהאַט אַ גרויסע
פאַמיליע און אַ קליינע פענסיע, און דעריבער געלעבט אין אַרימקייט.
דער פּאַטער האָט אים זייער ליב געהאַט. ער האָט אים אַלץ
נאַכגעגעבן און איז געווען גוט צו אים. גוט צו אים אין אַלעם,
אַבער נאָר נישט אין דעם, וואָס איז נוגע געווען דער שולע. באַ
דעם פונקט איז ער געווען שטרענג און האָט אַ סך געפאָוערט.

וואָרײַם דאָס יונגל האָט געמוזט ענדיקן די לערע וואָס שנעלער אין וואָס שנעלער אָננעמען עפעס אָן אַמט, כדי באַהילפֿיק צו זײַן דער פּאַמיליע. און עס איז דאָך באַוווּסט, אַז ווער עס וויל שנעל עפעס אויפטון, מוז ער שווער אַרבעטן און נישט פאַרלירן קײן צײַט. איז כאָטש דאָס יונגל האָט זיך געלערנט גוט, האָט אים דער פּאַטער סײַ ווי-סײַ נאָך אַלץ מער אונטערגעיאָגט, ער זאָל זיך נאָך לערנען, וואָרײַם ער אַלײן איז שוין געווען נישט יונג און זיך געפילט פון דער שווערער אַרבעט פּריציפּטיק געעלטערט.

פונדעסטוועגן פלעגט ער, נישט קוקנדיק אויף דער גרויסע צאָל אַרבעט, מיט וועלכער ער איז אזוי פאַרוואַרפֿן געווען אין זײַן אַמט, אָננעמען נישט ווייניק נאָך זײטיקע אַרבעטן, אבי צו קענען באַפּרידיקן אַלע באַדערפענישן פון זײַן הויז. מערסטנײַס זײנען דאָס געווען איבערשרײַבונגען, אויף וועלכע ער האָט טאַג-טעגלעך אוועקגעבען אַ טײַל פון דער נאַכט, און נישט איינמאַל אזוי אָפּ-געזעסן איבער זײַ בײַזן ווייסן טאַג אַרײַן.

אין דער לעצטער צײַט האָט ער זיך געהאַט אונטערגענומען באַ אַ געוויסן פאַרלעגער פון צײַטונגען און ביכער אָנצושרײַבן אויף די שטיקלעך פּאַפּיר, וואָס ווערן אַרומגעקלעפט אַרום די אַוועק-געשיקטע פּעקלעך, די נעמען און אַדרעסן פון די אַבאָנענטן; און פאַר יעדע פּיפּציק אַזעלכע פּאַסיקלעך פּאַפּיר, אַדרעסירט מיט גרויסע אותיות, דײַטלעך צום לעזן, האָט ער באַקומען דריי לירעס. נאָר די דאָזיקע אַרבעט האָט אים זײער אויסגעמאַטערט און ער האָט זיך אָפּט געקלאָגט אויף איר פאַר זײַן פּאַמיליע.

— כּוועל אָנווערן די אויגן — האָט ער געזאָגט — די אַר-בעט אין די נעכט דערשלאָגט מײַך.

ביז איינמאַל ריפט זיך אָן צו אים דאָס דאָזיקע עלטערע זונדל זײַנס.

— טאטע, לאז מיך דאָס טון פאַר דיר ! דו, ווייסט דאָך ווי
שיין איך שרייב און אין גאַנצן ענלעך צו דיר.

נאָר דער פּאָטער האָט געענטפערט :

— ניין, זון מיינער ! פריער פאַר אַלעם איז די לערע. דיין
שוילע איז פיל וויכטיקער, ווי די דאָזיקע פּאַסיקלעך פּאַפּוּער ; כ'וואָלט
עס מיר שטענדיק פּאַרגעוואָרפן, ווען איך זאָל דיר צוועמען אפילו
איין שעה. איך דאַנק דיר, אָבער איך וויל נישט, און ס'איז נישט
וואָס צו רעדן.

און דער זון האָט געוואוסט, אז בא די דאָזיקע זאַכן איז
זיך נישטאָ מיטן פּאָטער וואָס צו שפּאַרן, און ער האָט זיך נישט
איינגעעקשנט.

אָבער אָט ווי אזוי ער האָט זיך אָן עצה געגעבן. ער האָט
גוט געוואוסט, אז דער פּאָטער ווינער ענדיקט דאָס שרייבן האַלבע
נאַכט און גייט פון זיין שטיבעלע אין שלאָף-זימער אַריין.
דאָס איז ער געווען זיכער. ווען ס'פּלעגט אויפן גרויסן זייגער
אויסשלאָגן צוועלף, האָט ער שטענדיק געהערט זיך אָפּריקן דאָס
בענקל פון טיש און די פּאַמעלעכע טריט פון פּאָטער.

איז ער איין נאַכט, אָפּוואַרטנדיק ביז דער פּאָטער האָט זיך
געלייגט אין בעט אַריין, אויפגעשטאַנען שטיל, אָנגעטון זיך און
טאַפּנדיק אין דער פינסטער אַריינגעגאַנגען אין דעם דאָזיקן שטיבע-
לע, אָנגעצונדן דעם לאָמפ, זיך אנידערגעזעצט באַ דער ביורקע, אויף
וועלכער ס'האָט זיך געווייסט דער שטויס פּאַפּיר-פּאַסן צוזאַמען מיט
דעם אַדרעסן-צעטל, און נישט פיל טראַכטנדיק, האָט ער אָנגעהויבן
שרייבן, נאָכמאַכנדיק פונקטלעך די האַנטשריפט פון זיין פּאָטער.
און דאָס שרייבן איז אים ליב געווען, און ער איז צופרידן
געווען, כאָטש ער האָט אַ ביסל מורא געהאַט, און די פּאַרשריבענע
פּאַסן האָבן זיך געטורמט פאַר אים. פון צייט-צו-צייט האָט ער

אָוועקגעלייגט די פעדער, זיך ארייב געטון די הענט, ווידער אָנ-
געהויבן צו שרייבן מיט היץ, אָנשטעלנדיק דאָס אויער און לייכט
שפיי. לענדיק.

ער האָט צוגעשריבן ביז זעכציק, פארדינט אַ לירע! ער האָט
אויפגעהערט, אָוועקגעלייגט די פעדער, ווו ער האָט זי גיזנומען.
פארלאָשן דאָס לייכט, און אויף די שפייץ פינגער זיך
צוריקגעקערט אין זיין בעט.

דעם טאָג האָט זיך דער פּאָטער מיטאַגסצייט געזעצט צום
טיש אין בעסטן הומאַר. עס איז אים גאַרנישט, גאַרנישט
איינגעפאַן. וואָרים די דאָזיקע אַרבעט האָט ער אויסגעפירט מעכאַ-
נישט, מעסטנדיק זי אויף די שעהן, און אָפט טראַכטנדיק באַ איר
וועגן עפעס אַנדערש, נאָר ערשט צומאַרגנס פלעגט ער איבערצייפן
די פּאַסן.

זיצנדיק אזוי פריילעך באַם טיש, האָט ער אַ קלאַפּ געטון
דעם זון איבערן אַקסל און געזאָגט:

— ע, יולעק! דיין טאַטע איז נאָך אַ בעסערער אַרבעטער.
ווי דו האָט געמיינט! נעכטן אָוונט האָב איך אין צוויי שעה אַ מאַך
געטון אויף אַ דריטחילק אַרבעט מער ווי געוויינטלעך! מיין האַנט
איז נאָך זיכער, און אויך די אויגן דערפּוֹלן נאָך זייער דינסט.

און יולעק האָט געשוויגן, אַ גליקלעכער, און נאָר אין זיך
האַט ער אזוי געזאָגט: — אַרימער טאַטע! נישט נאָר איך מאַך
אים גרינגער די אַרבעט, נאָר איך פאַרשאַף אים פרייד, אַז ער
פילט זיך נאָך יונגער און שטאַרקער. ווי גוט דאָס, וואָס מען קען גוט
טון! לאָמיר נישט אָנווערן דעם מוט!

האַט ער אזוי, אַ גליקלעכער פון זיין ערפּאָלג, אָפּגעוואַרט די
נאַכט, און ווען ס'האַט אויסגעקלונגען צוועלף, איז ער ווידער-

שטיף אויפגעשטאנען און ווידער צו דער ארבעט. און אזוי פסדר
דורך א סך נעכט, איינע נאך דער צווייטער. און דעם פאטער איז אלץ
נאך גארנישט איינגעפאלן. איינמאל נאך האט ער, אוועקגייענדיק
פון נאכטעסן, געזאגט:

— עס איז גארנישט צו גלייבן וויפל נאפט עס גייט
אונדז די לעצטע צייט אוועק אין הויז!

יולעק האט א ציטער געטון, נאך דער שמועס האט זיך
אויף דעם פארענדיקט, און די באנאכטיקע ארבעט איז געגאנגען
חייטער.

פונדעסטוועגן, איבערייסנדיק אזוי דעם שלאף יעדע נאכט,
האט זיך דאס יונגל נישט איסגערוט — איז ער אינדערפרי
אויפגעשטאנען און אויסגעמאטערטער, און אין אונט האט ער באם
מאכן די לעקציעס קוים אפן געהאלטן די אויגן ביז ער איז אין
א געוויסן טאג דאס ערשטע מאל אין זיין לעבן אזוי איינגע-
שלאפן אויפן העפט.

— יונגל! וואס איז מיט דיר? .. — האט זיין פאטער
א געשריי געטון — צו דער ארבעט! פארויס פעפער!
האט ער זיך א טרייסל געטון און ווידער צו דער לעקציע
גענומען.

אבער דעם קומענדיקן אונט און שפעטער איז ווידער געווען
דאס אייגענע. און עס איז אפילו נאך ערגער געווען. ער האט
געדערמלט בא די ביכער, איז אויפגעשטאנען שפעט, די לעקציעס
איז ער איבערגעקומען אפי-חי. ער האט אויסגעזען, ווי ער וואלט
אנגעווירן דעם גאנצן חשק צו די למודים.

דער פאטער האט אנגעהויבן אויף אים אכטונק צו גיבן,
דערנאך זיך צו פארטראכטן, ענדלעך האט ער אים אנגעהויבן
פארצווארפן זיין פוילקייט.

— יולעק! — האָט ער אין אַ געוויסן פרימאָרגן געזאָגט —
וואָס איז מיט דיר געשען? דו ביסט שוין נישט דער וואָס אַמאָל.
דאָס געפילט מיר זייער נישט. דאָס ערגערט מיך זייער! באַטראַכט
דיך — דו ביסט די גאַנצע האָפּנינג פון דער פּאַמיליע. איך בין
פון דיר נישט צופרידן! פאַרשטייסט?

דער פאָרוואָרף, אַרויסגעזאָגט צום ערשטן מאָל מיט אַזאַ
שאַרפן קול, האָט דאָס אַרימע יונגל זייער פאַרטרויערט.

— אמת — האָט ער אַ טראַכט געטון — עס קאָן אַזוי
זייטער נישט גיין. מען דאַרף מאַכן אַ סוף צו דעם דאָזיקן צו-
העלפן אין אָפּגאַרן...

אַבער נאָך דעם זעלבדיקן אַוונט האָט דער פאָטער, אַרויס-
גייענדיק פון שטוב, געזאָגט ווי בכיוון זייער פריילעך:

— איר ווייט? דעם היינטיקן חודש האָב איך פאַרדינט
מיט די דאָזיקע אַדרעסן-שרייבן 32 לירעס מער, ווי אין פאַרגאַנג-
גענעס! — אָפּזאָגנדיק דאָס, האָט ער אַרויסגענומען פון שיפלעדל
אַפּעקל ציקערלעך, וועלכע ער האָט געקויפט, צו פאַרשאַפן די קינדער
אַ ביסל פרייד, צוליב זיין פאַרגרעסערטן פאַרדינסט.

יולעק האָט זיך ווייטער געמאַכט מיט און געזאָגט צו
זיך:

— ניין, טייערער פאָטער! איך וועל דיך ווייטער נאָרן, וועל
דיר ווייטער צוהעלפן! כוועל די לעצטע פּוּחֹת אָנווענדן, כוואָל די
לעקציעס פאַרטיק מאַכן איבערן טאָג, און אין די נעכט יעל איך
ווייטער אַרבעטן פאַר דיר, פאַר דער מאַמען, פאַר די ברידער...

און דער פאָטער האָט אַזוי ווייטער גערעדט:

— צווייאַונדרייסיק לירעס מער, דאָס איז נישט קיין קליין-
נעקייט! קאָמיר זיך פרייען, קינדער! איינער נאָר פון אייך — דאָ

האַט ער אָנגעוויזן מיט דער האַנט אויף יולעקן — פאַרשאַפט מיר
עגמת-נפש און מאַכט מיך טרויריק.

און יולעק האַט אויסגעהערט דעם פאַרווורף שטילשווייגנדיק,
שלינגענדיק די טרערן, וועלכע האָבן זיך אים געריסן אין די אויגן
אַריין, און איינציטיק געזיגט אין האַרץ אַ גרויסע, גרויסע זיסקייט.

און ער האַט אָנגעהויבן אַרבעטן ביז פאַרגעסונג. אָבער דאָס
נייע מאַטערן זיך צוזאַמען מיט דער פריערדיקער מידעקייט זיינען
אים וואָס אַמאָל שווערער געוואָרן איבערצוהאַלטן.

אָזוי האַט די זאך געדויערט אפשר צוויי ח-שים. דער פּאָטער
האַט געשטראָפּט יולעקן כמעט טאָג טעגלעך און געקוקט אויף אים
וואָס אַמאָל אַלץ מיט אַ פיינדלעכערן בליק. ביז ער איז אין אַ גע-
וויסן טאָג געגאַנגען צום לערער, זיך מיט אים דורכשמועסן
וועגן דעם, און דער לערער האַט געזאָגט:

— אַדרבה, די לעקציעס מאַכט ער, וואָרים דאָס איז אַן אינטע-
ליגענט קינד; נאָר דעם דאָזיקן לאַנגטיקן ברען זיינעם צו דער
לערע האַט ער שוין נישט. ער דרעמלט אין קלאַס, איז נישט
אויפּמערקזאַם, איז צעמישט. איבונגען שרייבט ער וואָס אַמאָל
קירצערע, אַבי אַיבערצוקומען, אַבי אַפּגעשמירט. כּיפּין זיכער,
אז ער וואָלט באַ אַ גוטען ווילן געקאַנט גאָר אַנדערש, אַנדערש
זיך לערנען!

אין דעם אָונט האַט דער פּאָטער גענומען דאָס יונגל אין
אַ זייט אַריין און אָזוי אים געזאָגט מיט אַן ערנסטקייט, וואָס
ער האַט נאָך קיינמאָל אַזעלכע באַם פּאָטער נישט געזען:

— יולעק! דו זעסט דאָך, ווי איך אַרבעט, ווי איך דערקערק
מיר דאָס לעבן צוליב דער פאַמיליע. דו ווילסט מיר פונדעסטוועגן
נישט גרינגער מאַכן, דו האַסט נישט קיין האַרץ, נישט פאַר מיר

נישט פאר דער מאמען, נישט פאר די ברידער!

— אך ניין! רעד נישט אזוי, טאטע! — האָט יולעק אויס-
גערופן, אַרויסלאָזן דיק אַ געוויין, און שוין געעפנט די לייפן
זיך מודה צו זיין אין אלעם, אָבער דער פּאָטער האָט אים איבער-
געריסן און געזאָגט:

— דו וויסט אין וואָס פאַר אַ שווערע באַדינגונגען מיר לעבן,
חייסט, און פּדי צו קאָנען דורכלעבן, דאַרף מען האָבן דעם גוטן
הילף און די אָפּפּערווייליקייט פון אלע אין דער פאַמיליע. וויסט, און
איך אליין האָב געמוזט פאַטאַפּלען מיין אַרבעט. דעם חודש האָב
איך מיך גערעכט אויף הונדערט ליר גראַסיפיקאַציע פון דער
אייזנבאַן-פאַרוואַלטונג, און כּהאַב מיך דערוויסט, און זיי גיבן נישט
דערהערענדיק דאָס, האָט זיך יולעק אָפּגעהאַלטן פון זיין מודה-
זיין, כאַטש די ווערטער האָבן זיך אים שוין געריסן פון זיין האַרץ, און
די לייפן האָבן אים שוין געציטערט, און אין איין אויגנבליק, באַ-
קומענדיק צוריק דעם כּוח פון וויל, האָט ער אליין צו זיך אַזוי
געזאָגט:

— ניין, טאטע! כּוועל דיר באַרנישט זאָגן! כּוועל ווייטער
אַרבעטן אין געהיים פאַר דיר. פאַר די עגמת-נפש, וואָס איך פאַרשאַף
דיר, וועל איך דיך באַלוינען מיט מיין הילף אין דיין שווערער אַרבעט.
אין שולע וועל איך שוין אַזוי אויך איבערגיין העכער. די
ערשטע און בעסטע זאך איז צוצוהעלפן דיר אינם אויסהאַלטן
אונדז אלע און פאַרגרינגערן דיר די אַרבעט, וועלכע דערשלאָגט
דיך!

פון דעם שמועס זיינען הידער אַוועקגעגאַנגען צוויי חדשים.
צוויי חדשים פון באַאַכטיקער אַרבעט און טאַג-טעגלעכער מאַטע-
רונג, פאַרצווייפּלטע אָנשטרענגונגען פון קינד און ביטערע פאַר-
זורפן פון טאַטן. ערגער אָבער פון די פאַרוורפן איז געווען דאָס,
האָט דער פּאָטער איז וואָס אַמאָל געוואָרן צו אים קעלטער, אַזוי.

און ער פלעגט זיך זעלטן אמאל צו אים אָנרופן, ווי דאָס וואָל
געווען אַ קינד, וואָס איז שוין אינגאנצן פארלוירן געגאנגע
פאר זיין האַרק, פון וועלכן מען קען שוין גאָר קיין גוטש נישט
דערוואַרטן, און ער האָט אויסגעמיטן אמיליו אַ בליק צו טון אוי
אים.

יולעק האָט דאָס געווען און געליטן, און ווען דער פאָ
טער האָט זיך אַוועקגעדרייט פֿון אים, האָט ער אים נאָכגעשיקט
מיט דער האַנט אָן אומדרייסטן קוש, אויפהייבנדיק צו אים זיין
בליק, וואָס איז פֿול געווען מיט אומעט און ליבע. זיין דער
דאָזיקער אַרבעט און דעם שטענדיקן לייזן האָט ער אָנגעהויבן
דאַרן און אַלץ בלייבער ווערן, און וואָס מער פֿוה ער האָט אָג-
געווירן, אַלץ מער האָט ער געמוזט פארנאָכליעסיקן דאָס לער-
גען. האָט דאָס אומגליקלעכע יינגעלע ענדלעך פֿאַרשטאַנען, אַז
ער מוז זיך אָפּוואַגן פֿון זיין געהיימער אַרבעט, און ער האָט
יעדן אָונט געוואָגט צו זיך:

— די נאָכט וועל איך שוין שלאָפֿן. כוועל נישט אויסשטיין...
ווי אָבער דער זייגער האָט נאָר געקלונגען צוועלף, האָט
ער, אָנשטאַט זיך צו האַלטן ערנסט באַ זיין אָנגענומענעם באַ-
שלוס, דערפֿילט גרויס הרטה. עס האָט זיך אים געדאַכט, אַז
ליגנדיק אזוי אין בעט דערפֿילט ער נישט עפעס אַ גרויסן חוב, אַז ער
דייסט פשוט אַרויס די דאָזיקע לירע באַם טאַטן און באַ דער פֿאַמיליע.
און ער איז אויפגעשטאַנען און זיך געטראַכט, אַז סוף פֿל
סוף וועט זיך דער פֿאַטער אויסכאַפֿן און אים טרעפֿן באַם שרייבן
אַז ער וועט זיך דאָך ווען ס'איז כאַפֿן, איבערצילנדיק אַז
אָונט די פּאַסן פּאַפּיר, וואָס ער האָט אָנגעשריבן, און אזוי אַרונ-
דערט זי זאָך באַוווסט ווערן, און עס וועט זיך פֿאַרענדיקן גע-
טיללעך אַלץ, אליין פֿון זיך אָן זיין מיטהילף, און אַזוי האָט ער
געצויגן היינטע.

ביז א געוויסן טאָג, ווען דער פּאָטער האָט אַ-וויסגעזאָגט, ווי
אומישנע, אַ וואָרט, וואָס האָט יולעקן שוין אַנטגילטיק אַנטשלאָסן.
דאָס איז געווען אזוי: די מוטער האָט א קוק געזאָן אויף יולעקן, און
אזוי ווי ער האָט איר אויסגעזען נאָך בלייכער, נאָך שלעכטער
זי שטענדיק, האָט זי געזאָגט:

— יולעק, ביסט קראַנק, קינד מיינס! .. — אין ווענדנדיק
זיך צום פּאָטער, האָט זי צוגעגעבן: — יולעק מוז זיין קראַנק.
זע נאָר, ווי בלייך ער איז! יולעק, מיין טייערער, וואָס איז דיר?
אַבער דער פּאָטער האָט נאָר איין בליק געוואָרפן אויף אים
און געזאָגט:

— ווער עס האָט אַ שלעכט געוויסן, דער קען נישט זיין גע-
זונט. מיט אַ צייט צוריק, ווען ער איז געווען אַ פלייסיקער שילער
און אַ ליבדער זון, איז נישט אזוי געווען.
— אַבער ער איז דאָך קראַנק! — האָט די מוטער אויס-
גערופן.

— דאָס גייט מיך שוין גאָרנישט אָן! — האָט דער פּאָטער
געענטפערט.

און הערנדיק דאָס, האָט זיך דאָס אַרימע יונגל געפילט, ווי
ס'וואָלט אים ווער אַ מעסער אין האַרץ אַריינגעזעצט. אַך, ער וועט
שוין דאָס לענגער נישט אויסהאַלטן! ער קען נישט! זיין טאטע ..
דער טאטע, וועלכער האָט אזוי געציטערט, ווען דאָס יונגל האָט
נאָר אַ הוסטל געטון .. האָט אים, הייסט עס, שוין נישט ליב ..
עס איז זיך נישטאָ וואָס צו נאָרן. ער איז, הייסט עס, אַפגעשטאַרבן
אין זיין טאטנס האַרץ ..

— אַך, ניין! טאטע! — האָט זיך דאָס יונגל געזאָגט מיט
אַ טויט-פחד — אַצינד איז שוין זיכער אַלץ געענדליקט, וואָרימ:

איך קען נישט לעבן אָן דיין ליבע. כוועל מיך צוזאמענעמען
מיט אלע כוחות, כוועל דיר אַזיך דערציילן, כוועל דיר שוין
נישט מער אָפּנארן, כוועל מיך לערנען ווי פּרוער! זאָל זיין וואָס
עס וויל, אבי זאָלסט מיך ליב האָבן, ווי אַמאָל, טייערער מינער,
טייערסטער טאָטעשי. אַצינד בין איך שוין גרייט אויף אַלעם!
אַבער ער איז נאָך די זעלבע גאָסט, פון געווינהייט פשוט,
אויפגעשטאַנען. און ווען ער איז אויפגעשטאַנען, איז ער נאָך
איינמאָל געגאנגען אַ קוק טון אין דער שטילקייט פון דער נאָכט
אויף דעם דאָזיקן קליינעם שטיבעלע, וווּ ער האָט אזוי לאַנג גע-
היים געוואָכט און געארבעט מיט אַ האַרץ, וואָס איז איבערגעפולט
געווען מיט דער רירנסטער פּרייד. און ווען ער איז צוגעטרעטן
צום טישעלע און אָנגעצונדן ליכט, און דערזען די ריינע, ווייסע
פּאַסן, אויף וועלכע ער דאַרף שוין קיינמאָל נישט שרייבן די גע-
מען פון די מענטשן און שטעט, די דאָזיקע בעמען, וועלכע ער
האַט שוין געקענט אויסווייניק, איז אים געוואָרן אזוי שרעקלעך
אומעטיק, און ער האָט זיך שנעל געכאַפט צו דער פּעדער, זיין
געוויינטלעכע אַרבעט ווידער אָנצוהייבן. אַבער מיט דער באַווע-
גונג האָט ער אַ שטויס געטון אַ בוך, און דאָס בוך איז אַראָפּגע-
פּאַלן אויף דער ערד. דאָס בלוט האָט אים אַ זעץ געטון אין קאַפּ
אַריין. דער פּאַטער האָט זיך געקענט אויפכאַפּן! .. ער וואָלט אים,
וואָס אַן אמת, נישט געטראָפּן פאַ קיין שום שלעכטער זאך; אדרבה,
ער האָט דאָך אַליין באַשלאָסן אים אַלץ צו דערציילן. אַבער
פונדעסטוועגן, צו דערהערן זיינע טריט אין דער פינסטערניש...
געכאַפט צו ווערן אזוי אין דער שטילקייט, אין דער שעה...
אויפצוועקן און איבערשרעקן די מאַמען... און אפשר נאָך זען צום
ערשטן מאָל דעם טאַטן, ווי ער וועט שטיין בלייבן און זיך פילן
שולדיק קעגן אים, ווען ער וועט אַלץ געוויר ווערן... באַ דעם
געזאַנק איז ער פשוט פאַרשטיינערט געבליבן. אַבער ער האָט

גארנישט געהערט. ער האָט זיך אונטערגעהערט אַ וויילע באַ דער
טיר, וועלכע ער האָט געהאַט הינטער זיך — גאַרנישט!
דאָס גאַנצע הויז איז געווען טיף איינגעשלאָפן. האָט ער
אַלזאָ אָנגעהויבן איילנדיק צו שרייבן, און די פּאַסן האָבן זיך גע-
טורמט פאַר אים. אזוי שרייבנדיק האָט ער געהערט דעם געמאַס-
טענעם טריט פֿון דעם שטאַט-וואַכמאַן אין נאַנטן געסעלע, דער-
נאָך דאָס גערויש פֿון אַ קאַטש, וואָס האָט פּלוצלינג אויפגעהערט;
און אַ וויילע שפּעטער דאָס שווערע קלאַפּעריי פֿון וועגן, וואָס
האָבן זיך געריקט איינער נאָך דעם צווייטן, און דערנאָך נאָך אַ
טיפּערע שטיילקייט, וואָס איז איבערגאַהיסן געוואָרן פֿון צייט-צו-
צייט דורך אַ ווייטן בילן פֿון אַ הונט. און ער האָט געשריבן,
געשריבן. . .

און דערווייל איז זיין פּאַטער געשטאַנען הינטער אים, אויפ-
געוועקט דורך דעם קלאַפּ פֿון אַראָפּגעפּאַלענעם בוך. ער האָט אַ
געוויסע צייט געוואַרט, איז אריינגעגאַנגען אין שטיבעלע אין דער
וויילע, ווען דאָס קלאַפּן פֿון די וועגן האָט פאַררוישט זיינע טריט,
און איז געבליבן שטיין דאָרט, מיט זיין גרויען קאַפּ איבערן
טונקעלן קעפעלע פֿון זיין זון, און געזען, ווי די פּענער זיינע
לויפט איבער די פּאַסן פּאַפּיר, און ער האָט אין איין רגע פאַר-
שטאַנען אַלץ, אַלץ זיך דערמאַנט, פאַרשטאַנען, און אַן אומענד-
לעך רחמנות און גערירטקייט האָט אים פאַרגאַסן די נשמה, צו-
שמידנדיק אים, אָן אַן אַנעם, הינטער די פּלייצעס פֿון זיין זון.
ביז יולעק האָט פּלוצלינג, אַן איבערגעשראַקענער, אַ געשריי גע-
טון. צוויי אַרעמס האָבן אַרומגענומען זיין קאַפּ מיט אַ פעסטער
אַומאַרמונג.

— אַ טאַטע, טאַטע, זיי מיר מוחל! — האָט דאָס יונגל
אויסגערופן פֿון געוויין, דערקענענדיק דעם פּאַטער.
— דאָס זיי דו מיר מוחל! — האָט דער פּאַטער געענט-

פערט, שלאָכצענדיק און באדעקנדיק מיט קישן זיין שטערן. —
איך האָב פארשטאנען אַלץ, ווייט אַלץ, און דאָס פארלאַנג איך
אז דו זאָלט מיר מוחל זיין, הייליק קינד מיינס! קום, קום אין
מיינע אָרעמט!

און ער האָט אים אויפגעהויבן און אויף די אָרעמט אַרייַן-
געטראָגן צום בעט פון דער אויפגעוואַכטער מוטער, אים אַרייַנגע-
וואָרפן אין אירע אָרעמט און געזאָגט:

— גיב א קיש דעם דאָזיקן מלאכישן קינד, וועלכער שלאָפט
שוין נישט וויפל חדשים און אַרבעט דורך די נעכט פאַר מיר.
און איך האָב פאַרביטערט זיין האַרץ, אים, וועלכער האָט
פאַרדינט אויף ברויט פאַר אונדז...

די מוטער האָט אים צוגעדרוקט צום האַרץ, נישט קענענדיק
אויסרעדן קיין וואָרט פון גרויס גערירטקייט, נאָכדעם האָט זי
געזאָגט:

— שלאָפן, טייער קינד, שלאָפן! .. טראָג אים אַריין אין
זיין בעטעלע...

דער פאָטער האָט אים גענומען אין די אָרעמט, אַרייַנגעטראָגן
אין זיין שטיבעלע, געלייגט אין בעט אַריין, קישנדיק אים און
זערטלענדיק, גלייך געמאַכט אים דאָס קישן און אַרומגעהילט מיט
דער קאָלדערע.

— כ'דאָנק דיר טאַטע, כ'דאָנק דיר! — האָט יולעק איבער-
געחורט. — גיי דו אויך שוין שלאָפן! גיי, טאַטע! אַ גוטע נאַכט!
אַבער דער פאָטער האָט אים געוואָלט זען אַ שלאָפנדיקן,
האָט ער זיך אַנידערגעזעצט באַ זיין געלעגער, גענומען זיין האַנט
און געזאָגט!

— שלאָפן, זונדעלע, שלאָפן!

יולעק איז אַ מידער אַיינגעשלאָפן און געשלאָפן לאַנג

מיט דעם ע'שטן, נאך אזוי פיל חדשים, שטילן און רויקן שלאָף. . .
און חלומות האָט ער געהאַט ליבע, פריידיקע, שמייכלענדיקע. און
ווען ער האָט די אויגן אויפגעפנט און די זון איז שוין געווען
גענוג הויך אויפן הימל, האָט ער פריער דערפילט און נאָכדעם דערזען,
דאָ לעבן זיין ברוסט, אויפן ברעג פון בעטעלע דעם גרויען קאָפּ
פון זיין פאָטער, וועלכער האָט אזוי פאַרברענגט די גאַנצע נאַכט,
און איז נאָך געשלאָפן מיטן שטערן אָנגעשפאַרט אָן האַרץ פון
זיין זון.

.

דער כּוּח פּוֹן ווּיִלן.

מיטוואַך, דעם 28-טן.

נאָר איין סטאַרדי פון אינדזער קלאַס, וואָלט כּוּח געהאַט
צו טון דאָס, וואָס דער קליינער פּלאַרענטשיק האָט געטון!
היינט אינדערפרי זיינען פאַרגעקומען צוויי זאַכן אין שולע.
ערשטענס: די גוואַלטיקע פרייד פון גאַראַפּין, וועלכן מען האָט
צוריקגעשיקט זיין טייערן אַלבאַם, און נאָך מיט אַ צולאַג פון צוויי
זעלטענע מאַרקעס פון גוואַטעמאל, וועלכע ער האָט טאַקע אַרומגע-
זוכט שוין דריי חדשים; און צווייטנס דאָס, וואָס האָט אונדז אַלע
אַנטשטיגט: סטאַרדי האָט באַקומען דעם צווייטן מעדאַל און איז
געוואָרן, נאָך דעראַסן, דער ערשטער שילער פון דער גאַנצער קלאַס.
מיר זיינען שרעקלעך פאַרווונדערט געווען פון דעם! ווער וואָלט זיך
דאָס געווען גערעכט אַקסאַבער-צייט, ווען דער פאָטער האָט אים
געברענגט צו פירן אין שולע אריין, אָנגעזאָן אין דעם דאָזיקן
ברינעם קורצן רעקעלע, און געזאַגט צום לערער:

— דער הער וועט מוזן האָבן אַ סך געדולד צו אים וואָרייבט
 ער איז טעמפּ, עס איז אים זייער שווער עפעס צו פאַרשטיין.
 מיר האָבן אים אַלע גערופן: „שעפּסן-קאַפּ“, און ער: —
 אָדער איך וועל שטאַרבן, אָדער איך וועל זיגן! — און זיך באַלד
 גענומען צו דער לערע אויף טויט און לעבן.
 ער דאַט זיך געלערנט באַטאַג, געלערנט באַנאַכט, געלערנט
 אין דער היים, געלערנט אין שולע, געלערנט אַפילו אויפן שפּאַציר,
 צו אַמענדריקנדיק די ציין און די פּויסטן, ווי אַ געדולדיקער אַקס,
 ווי אַן אינגעשפּאַרט אייזל, און געגאַנגען אזוי טאַג-בא-טאַג, נישט
 לייגנדיק קיין אַכט אויף די צו-געמען, וואָס מען האָט אים געניעבן,
 באַשענקענדיק מיט דער פּויסט די, וועלכע האָבן אים געשטערט,
 און ער האָט אַלע איבערגעיאָגט און אַלע אויסגעמיטן, אַ הויך דע-
 ראַסין, דער דאָזיקער עקשנדיקער קאָזשאַל! ער האָט נישט פאַר-
 שטאַנען קיין שישקע אַריטמעטיק, זיינע איבונגען זיינען כּוּל געווען
 מיט אזוי פיל נאַרישקייטן, אַז מען האָט זיך געקענט האַלטן באַ
 די זייטן פאַר געלעכטער, ער האָט נישט געקענט קיין דריי שורות
 נאָכאַגן אויסנווייניק, און אַצינד מאַכט ער אויפּנאַבן, שרייבט אָן
 גריין, און די לעקציעס קלאַפט ער אָפּ ווי אַ מאַשין!
 און דעם אייזערנעם ווילן זיינעם דערקענט מען אָן זיין
 גאַנצער געזעצטער פיגור, אָן דעם פּירקאַנטיקן קאַפּ, כמעט אָן אַ
 האַלדז, אָן די דאָזיקע קורצע און גראַבע הענט, אָן דעם רויען קול.
 ער לערנט זיך פאַרביסן, אַפילו פון שטיקלעך צייטונגען,
 אַפילו פון די טעאַטער-אַפישן, און ווי ער קלויבט נאָר צונויף אַ
 צען סאַלדעס, קויפט ער זיך באַלד אַ ביכל. ער האָט זיך שוין
 אָנגעזאַמלט אַ שוין ביבליאָטעק, און אַמאָל, אין אַ רגע פון גוטן
 הוימאָר, האָט ער זיך אַרויסגעכאַפט, אַז ער וועט מיך אַריינבעטן.
 איך זאָל עס באַקוקן.
 איבריקנס, ער רעדט נישט צו קיינעם, שפּילט זיך נישט

מיט קיינעם, און ווען דו זאָלסט נישט אַ קיך טון, זיצט ער שטענ-
דיק, אונטערגעשפּאַרט מיט די פּויסטן אונטער די שלייפּן, אונטע-
רזעגלעך, ווי אַ שטיק שטאַם, וואָס שמעקט פּון דער ערד אַרויס,
און הערט אויס דעם לערער.

ווי ער האָט דאָס געמוזט האַרווען, דער אַרימער סטאַרדי!
דער לערער איז היינט געווען אין אַ שלעכטן הומאַך און
אויפגערעגט, דאָך האָט ער, געבנדיק אים דעם מעדאַל, געזאָגט:
— בראַוואַ, סטאַרדי! ווער עס האָט געדוילד, דער זיגט!

סטאַרדי האָט אויסגעזען, ווי ער וואָלט זיך גאַרנישט געמאַכט
פּון דעם מעדאַל; ער האָט אַפילו קיין שמייכל נישט געטון, און
ווי נאָר ער האָט זיך צוריקגעקערט מיט אים צו זיין באַנק, האָט
ער זיך באַלד אונטערגעשפּאַרט מיט די פּויסטן אונטערן קאַפּ און
געבליבן זיצן נאָך אומבאוועגלעכער ווי פּרזער.

אַבער דאָס גרעסטע געלעכטער איז געווען באַם אַרויסגיין,
וואָרים עס האָט געוואַרט אויף אים דער פּאָטער — וועלכער איז
אַ פּריזירער — אויך אַזא קורצער און דיקער, ווי ער, מיט אויך
אַזא פּיר-קאַנטיק פנים און אויך אַזא רוי קול. ער האָט זיך נישט
גערעכט אויף דעם מעדאַל און האָט נישט געוואָלט גלייבן, ביז
דער לערער האָט אים נישט פאַרוזיכערט, און דאַמאָלס האָט ער
אַנגעהויבן לאַכן פאר פּרייד און אַ פּליאַסק-געגעבן דעם זון איבערן
קאַרק, שרייענדיק מיטן גאַנצן מוּח:

— האָסטו דיך דאָס אַביטל אויסגעצייכנט, טיערער חמור-
קאַפּ, מיינער! אַ זאָל-זשע דיך! — און ער איז שטיין-געבליבן,
ווי פאַרשטיינערט, קוקנדיק אויף אים און שמיכלענדיק.
האַבן מיר ענדלעך אַלע אַנגעהויבן צו שמייכלען, חוץ איין
סטאַרדין, וועלכער האָט שוין געמורמלט אונטער דער נאָז, איבער-
חורנדיק זיך די לעקציע אויף מאַרגן אינדערפרי.

.

יאנואר

דער פארטרעטער.

מיטתוך ד, דעם 4-טן.

מיין פאטער איז זייערעכט געווען! דער לערער איז געווען
אין א שלעכטן הומאָר, ווייל ער איז געווען נישט געוונד. שוין דריי
טאָג קומט צו אונדז אין קלאַס אַרײַן אויף זײַן אָרט אַ פאַרטרעטער,
דער קליינער, אָן די וואַנסעס, וועלכער וואַלט אַלײַן געקענט פאַר
אַ שילער פאַררעכנט ווערן.

אַ מיאוסע זאַך האָט זיך הײַנט אינדערפרי באַ אונדז געטראָפן.
די קלאַס האָט באַלד דעם ערשטן און צווייטן טאָג אַזוי געליאַרמט,
אַז עס איז אַזש אַ מוראַ געווען, וואָרים דער פאַרטרעטער איז
זייער אַ ווייכער; ער בעט זיך נאָר אַלץ אינײַנעם: — שטייל!
שטייל! בעט איך!

נאַטירלעך העלפט דאָס נישט!

אַבער הײַנט איז שוין טאַקע נישט געווען אויסצוהאַלטן. אַזאַ
ליאַרם, אַזאַ געשרײ, אַז כּען האָט נישט געקענט קײַן אײַן וואָרט
פון דער לעקציע הערן, און דער פאַרטרעטער האָט אַלץ אינײַנעם
זיך געבעטן: שטייל! און שטייל! ביז ער איז אַזש הייזעריק געוואָרן.
דער דירעקטאָר, אַזוי ווי ער דרייט זיך אָפּט איבער די
קאַרידאָרן, האָט זיך צוויי מאַל פאַרהאַלטן פאַר דער טיר פון
אינדזער קלאַס און אַרײַנגעקוקט. דאַמאָלס איז שטייל געוואָרן!
אַזוי ווי ער איז אָבער נאָר פאַרשוונדן געוואָרן פון די אויגן, איז
באַלד געוואָרן אַ יריד, אַז די אויערן זײַנען געשוואַלן געוואָרן. אומ-
זיסט האָבן גאַראַן און דעראַסי אײַנגעשטיילט זייערע חברים, דריי-
צנדיק זיך אויף אַלע זײַטן, מאַכנדיק מיט די הענט צו זיי, זיי

זאלן זיך איינשטילן, אז עס איז א הרפח זיך אזוי אויפצופירן אין שולע. קיין איינער האָט זיך נישט געמאכט דערפון. איין סטארדי נאָר איז געזעסן רויק, ווי שטענדיק, אונטערגעשפארט מיט ביידע עלנבויגנס און מיטן קאָפּ אויף די פויסטן, טראַכטנדיק אַוודאי וועגן זיין הערלעכער בוכהאַנדלונג; אין אויך גאַראַפּ, דער פון אַלבאָם מאַרקעס, מיט דער סאָווע-נאַז, איז אויך געזעסן שטיל, באַשעפטיקט מיטן אויסשרייבן בילעטן, צו צוויי גראַשן אַ שטיק, אַריים ער האָט גראַד אויסגעפּלעאַ זיין טאַשן-טיינטאַרן.

אַנדערע האָבן געפייפּט אין אַלעמאָל אַרויסגעזעצט מיט אַ בילעכטער, געהאַקט מיט די פּעדער-קעסטלעך אָן די בענק און געוואָרפן זיך מיט אַזעלכע קיילעכלעך, געמאַכט פון אויסגעשריבן פּאַפּיר, באַנוצנדיק אַלס ביקטלעך די גאַמענע פּאַסקעס פון זייערע הויזן. דער פּאַרטערטער האָט אַפּערגענומען דאָ איינעם, דאָ אַ צווייטן פון הינטער דער באַנק, אים געטרייסלט, און איינעם אין הינדק אַריינגעשטעלט. אָבער דאָס האָט אויך גאַרנישט געהאַלטן. איז, נישט וויסנדיק שוין, וואָס צו טון, האָט ער זיך ווידער אָנגעהויבן צו בעטן:

— און ציוואָס טוט איר דאָס? פאַרוואָס? ווילט איר אומ- באַדינגט איך זאָל מיר בייזערן אויף אייך?
און געבנדיק אַ קלאַפּ מיט דער האַנט אָן טיש, האָט ער גע- שריגן מיט אַ שרעקלעך צאַרנדיקער און וויינענדיקער שטימע צוזאַמען:

— שטילער! שטילער! שטילער!
ס'איז שווער געווען אים צו הערן.
אָבער דאָס גערויש האָט זיך נאָך מער געשאַראַקט. פּראַנט- האָט אים אַ וואָרף-געטון אַ פּאַפּירענע פּייל, אַנדערע ווידער האָבן אָנגעהויבן צו מיאַוטשען, ווי קעץ, אַ טייל האָבן זיך געריסן באַ די קעפּ; עס האָט זיך געמאַכט אַ בהלה נישט צום באַשרייבן, און דאָ

איז פלוצלינג אריינגעקומען דער שוויצער און געזאָגט:
 — הער לערער, דער הער דירעקטאָר בעט צו זיך!
 דער פּאַרטער האָט זיך אויפגעהויבן און אַרויסגעגאַנגען.
 גען, מאַכנדיק אַ באַוועגונג פון פאַרצווייפלונג. און דאַמאַלט איז
 געוואָרן אין קלאַס אַן אמתדיק גהינום.
 פלוצלינג איז גאַראַן אויפגעשפרונגען מיט אַ שטרענג פנים,
 און צוזאַמערריקנדיק די פויסטן, און שרייענדיק מיט אַ פאַרשטיקטן
 קול פון פעס:

— גענוג שוין! בהמות! איר האָט אייך צעלאָזט דערפאַר,
 ווייל ער איז אַ גוטער, ער זאָל אייך איבער די קעפּ געבן, וואָלט
 איר זיך צו אים ווי די הינט געחנפנט. אַ נידערטרעכטיקע באַנדע
 זענט איר, נישט קיין יונגלעך! דעם ערשטן, וועלכער וועט נישט
 האַרכן, וועל איך באַם אַרויסגיין אַפּוואַרטן און אים די ציין אויס-
 ברעכן, וועט אַפילו זיין אייגענער טאַטע מעגן דערביי זיין!
 אַלע זיינען שטיל געבליבן.

אך, ווי שייַן גאַראַן האָט אויסגעזען מיט די דאָזיקע אויגן
 זיינע, וואָס האָבן געוואָרפן פונקטן און פלאַמען, ווי אַ יונגער לייב,
 אַ צעהיצטער. איך האָב אַ בליק געוואָרפן אויף די גרעסטע
 שרייערס: אַלע האָבן געהאַט אַראָפּגעלאָזטע קעפּ. ווען דער פאַר-
 טרעטער האָט זיך אומגעקערט מיט רויט-געוואָרענע אויגן, איז
 שוין געווען אַזוי שטיל, אז קיין איינער האָט אַפילו קיין זשיפּ
 נישט געטון.

ער איז שטיין געבליבן, ווי אַ סלופּ. נאָר זעענדיק, ווי
 גאַראַן שטייט נאָך אויף דער באַנק, אַ פאַררייטלטער און ציטערנדי-
 קער, האָט ער פאַרשטאַנען, און געזאָגט מיט אַזאַ גערירטער
 שטימע, ווי ער וואָלט גערעדט צו אַ ברודער:
 — כ'דאַנק דיר, גאַראַן!

סטארדיס בוכהאַנדלונג.

כיבין היינט געווען באַ סטארדין, וועלכער וווינט קעגניבעם
דער שולע. איך בין אזש אייפערזיכטיק געוואָרן אויף אים.
איך האָב דערווען זיין בוכהאַנדלונג. זי איז נישט זייער רייך, וואָ
ער האָט נישט קיין סך געלט אויף קיין ביכער; אָבער עס
אַ נחת צו זען אין וואָס פאר אַן אָרדנונג ער האָלט זיינע שול-בי
און די, וועלכע ער באַקומט אַלס מתנה פון זיינע עלטער
יעדן גראַשן באַהאַלט ער און טראַגט אים אוועק דעם בוכהענד
לער! אזוי ארום האָט ער זיך שוין אָנגעזאַמלט אַ קליין ביב-
ליאָטעקל, און ווען דער פּאָטער האָט באַמערקט זיין ליבע צו דעם,
האַט ער אים געקוינט שרעגעלעך פון ניסן-האַלץ און אַ גרין פּאַר-
הענגעלע, און האָט אים געגעבן איינצובינדן אַלע ביכער אין שיינע
קאָלירטע בינד. און אַצינד, אַז ער גיט אַ צי באַם שנירעלע,
צעריקט זיך זאָס פּאַרהענגעלע, און ס'באווייזן זיך דריי שורות
פאַרשיידנקאָלירטע ביכער, אַלע אין אָרדנונג בלישטשאַנדיקע, מיט
געגילטע טיטלען אויף די ריקנס: דערציילונגען, רייזע-באַשרייבונגען,
פּאָעזיע; טייל אפילו מיט אילוסטראַציעס.

און ווי שיינ ער קען זיי אויסשטעלן. די הייס-געפונדענע
לעבן די רויטע, די געלע לעבן די שוואַרצע, די בלויע לעבן די
ווייסע, אזוי, אַז עס איז נישט מעגלעך דאָס אויג אָפצורייסן. און אַלע
מאָל טוישט ער זיי איבער, שטעלט זיי אויס אַנדערש, און וואָס
אַמאָל שענער. ער האָט אויך אַ קאָסאַלאַג געמאַכט, פונקט ווי אַן
אמתער ביבליאָטעקאַר. און שטענדיק געפינט ער זיך שוין עפעס
ארום די דאָזיקע ביכער צו טון; ער קלאַפט זיי אַפּ פון שטויב,

פאקוקט די טעוועלעך. עס איז ווערט צו זען, ווי איידל ער עפנט זיי אויף מיט די דאָזיקע גראָבע, קורצע הענט זיינע. פלאָנדיק צווישן די בלעטלעך. ער האָט זיי שוין גאַנץ לאַנג און זיי זען נאָך אלע אויס אינגאַנצן, ווי ניי. און איך, וויפיל ביכער האָב איך שוין איבער דער צייט צעריסן!

פאַר אים איז דאָס קויפן פון יעדן נייעם בוך פּאַסט אַ יום טוב. ער גלעט עס אזוי, שטעלט עס אזוי איין, נעמט עס אזוי חידער ארויס, צו קוקן דערויף, באַגייט זיך דערמיט, ווי מיט אַ טייערסטן אוצר. אַ גאַנצע שעה האָט ער מיך אזוי מיט די דאָזיקע ביכער געוויילט. די אויגן האָבן מיר אַזש וויי בעטוי זיין ליינען.

דערנאָך זיינען מיר אַריינגעגאַנגען אין צימער צו זיין פּאַטער, וועלכער איז אויך אַזאַ קורצער און דיקער, ווי דער זון, און מיט אויך אַזאַ גרויסן קאַפּ, ווי ער. דער פּאַטער האָט אים אַ קלאַפּ געגעבן אַ צוויי, דריי מאָל אין קאַרק אַריין און געזאָגט מיט זיין גראָבער שטימע:

— וואָס זאָגסטו עפעס, הע, צו דעם דאָזיקן פאַרהאַקטן מוח?
דאָס איז אַ מוח, וואָס וועט נאָך נישט איין זאַך דערברייכן, איך האַפט דיר! — האָט ער זיך אַליין געענטפערט.

איך ווייס נישט, נאָר איך בין עפעס נישט דרייטט זיך צו שפּילן מיט אים און צו שפּאַסן; עס לאָזט זיך מיר נאָרנישט גלייבן, אַז ער זאָל נאָר עלטער זיין פאַר מיר מיט איין יאָר. און ווען ער האָט מיר באַם אַרויסגיין געזאָגט: „איך געזעגן זיך“, האָט מייניק וואָס געפּלעט איך זאָל אים ענטפערן! — זייט געזעגנט,

הויכגעשעצטער הער! — אזוי דערוואקסן האָט ער מיר שוין אויסגע-
זען מיט דעם דאָזיקן ערנסטן פנים זיינעם.

האָט איך אזוי געזאָגט דעם טאָטן, ווען איך בין צוריקגע-
קומען אַהיים:

— איך פאַרשטיי נישט! סטאַרדי האָט דאָך נישט אַזעלכע
פאַזונדערע פעיקייטן, איז נישט שיין, זעט אויס כמעט קאַמיש, און
פונדעסטוועגן געפעלט ער מיר.

און דער טאַטע האָט מיר געענטפערט:
— ער געפעלט דיר, וואָרים דאָס איז אַ יונגל מיט כאַראַקטער.
האָב איך ווידער געזאָגט:

— אין פאַרלוף פון דער שעה, וואָס איך בין געווען דאָרט
באַ אים, האָט ער נישט אַרויסגערעדט אַיילו קיין פופציק ווערטער,
האָט מיר נישט געוווּן קיין איין שפּילעכעל, האָט זיך נישט צעלאַכט
קיין איין מאָל, און ס'איז מיר פאַרט מיט אים גוט געווען.

און דער טאַטע מיינער האָט געענטפערט:

— ווייל דו שעצסט אים.

דעם קאָוואַלס זונדל.

יא, איך שעץ דאָך אָבער פרעקאָשין אויך, נאָך מער אַפּילו
ווי שעצונג פיל איך צו פרעקאָשין, דעם קאָוואַלס זונדל, דעם דאָ-
זיקן אַרימענקען, וואָס האָט אזא אומעטיקן, ליבן בליק, אזא אונטער-
טעניקע מינע אויפן פנים, אין שרעקט זיך אזוי שטענדיק, אז ער
זאָגט יעדן: „אנטשוולדיקט", און לערנט זיך אזוי גוט, כאַטש ער
איז אַ קרענקלעכער. זיין פאָטער קומט אָפּט צוריק אַהיים גלייך

פון שענק און שלאָגט אים, נישטוויסנדיק פאַרוואָס, און וואַרפט
די העפטן זיינע און ביכער אויף דער ערד. און ער קומט אין שולע
אַריין מיט בלויע צייכנט אויפן פנים, און נישט איינמאַל פאַרשוואַלן,
מיט רויטע אויגן פון וויינען. אָבער ער וועט פאַר קיין זאַך אין
דער וועלט נישט דערלויבן עס זאָל אים ווער זאָגן, אז דער פּאָטער
שלאַגט אים.

— דער טאַטע האָט דיך שוין ווידער אָנגעהרגעט! — זאָגן
אים די חברים.

און ער שרייט באלד: — נישט אמת! נישט אמת! — עס
זאָל זיך פלומרשט קיינער נישט דערוועגן זיין פּאָטערס ערע
אַנצורירן.

— דעם דאָזיקן בויגן האָטו דאָך מסתם אַליין נישט פאַר-
ברענט? — זאָגט אים דער לערער, אָנווייזנדיק אויף אַ האַלב-פאַר-
ברענטן בויגן.

— אַדרבה, דאָס האָב איך! — ענטפערט ער אויף דעם מיט
אַ ציטערדיקע שטימע — ער איז מיר אַריינגעפאלן אין פייער און...
און אַלע ווייטן גאַנץ גוט, אַז דאָס האָט זיין פּאָטער אַ קאַפּ
געטון אזוי שכורעהייט דעם טיש, אויף וועלכן דאָס יונגל האָט
געשריבן, אראָפּוואַרפנדיק אַלץ צוזאַמען מיטן ברענענדיקן לאַמפּ.
וואַרים זיי וויינען אין בוידעם-שטיבל, אין אונדזער הויז, אויפן צווייטן
שטאָק, און די הויף-סטרוזשין דערציילט מיין מאַמען אַלץ. מיין
שוועסטער סילווע האָט איינמאַל געהערט, ווי ער האָט געשריגן
פון גאַנעק אַראָפּ, אַז דער פּאָטער וויל אים אַראָפּוואַרפן פון די
שטיגן, ווייל ער האָט אים געבעטן געלד אויף אַ גראַמאַטיק. וואַרים
דער פּאָטער איז אַזעלכער, וואָס האַלט נאָר אין איין בראַנפן טרונקען,
ער אַרבעט נישט, און די פאַמיליע זיינע ליידט הונגער. וויפיל מאַל
קומט פּרעקאַשי אָן איבערבייס, און עסט הערשט גאָהאַלטענער הייט
דאָס, וואָס גאַראַן גיט אים, אָדער אַן עפעלע, וואָס די קליינע לערערין

מיט דער רויטער פעדער ברענגט. ער איז טאקע געווען איר
שילדער נאך אין דער איינטריט-קלאס. אבער עס האָט זיך נאָך קיינמאָל
נישט געטראָפֿן, אז ער זאָל אמאָל זאָגן: כ'בין הונגעריק, מײן טאטע
גוט מיר נישט קיין עסן — קיינמאָל נישט!

דער קאָוואַל טרעט אמאָל אָפֿ נאָך אים, ווען ער געפינט זיך
צופעליק ערגיין נישט ווייט פון דער שולע. ער איז אַן אויסגע-
בלייכטער, וואַקלט זיך אויף די פיס, מיט אַן אומעטיק פנים, מיט
האַר, וואָס פאַלן אים אַריבער איבער די אויגן און מיטן היטל אויף
דער זייט קאָפּ; דאָס אַרימע יונגל ציטערט אינגאַנצן, ווען ער
דערהערט אים אַזוי אויף דער גאַס, ער לויפט אים אָבער באַלד
אַנטקעגן מיט אַ שמייכל, און דער פּאָטער זעט אים אַפילו נישט,
טראַכטנדיק וועגן עפעס אַנדערש.

אַרימער פּרעקאָשי! ער נייט זיך צענויף, ווי ער קען נאָר,
די צעריסענע העפטן; ביכלעך צום לערנען באַרגט ער זיך, דאָס
צעריסענע העמדל פאַרשפּילעוועט ער זיך מיט שפּילקעלעך, און
עס נעמט אַזש אַן אַרחמות צו זען, ווי ער מאַכט גימנאַסטיק אין
די דאָזיקע אויסגעדרייטע שטיוועלעך, אין די דאָזיקע אַראַפּפּאַלנ-
דיקע הייזעלעך און אין דעם דאָזיקן צו לאַנגען מענאַרקעלע, מיט
די אַרבל, וועלכע ער מוז אַזש ביז איבער די עלענבוניגס פאַרבייגן.
און ער לערנט זיך, און באַמיט זיך, און ער וואַלט זיכער געווען
דער ערשטער שילדער אין קלאַס, ווען ער וואַלט געקענט רוק-
אַרבעטן אין דער היים.

היינט אינדערפרי איז ער געקומען אין שולע אַריין מיט
א בייל אויפן שטערן און מיט אַ צעגראַטשעטן פנים, זיינען די
חברים צו אים צוגעפאַלן:

— אַהאָ, ער האָט דיך שיין אויסגעסטרויעט, דיין טאטע!
וועסט דאָך נישט אַפּלייקענען, אז דער טאטע!...
און ער איז רויט געוואָרן, אויפגעשפרונגען פון דער באַנק.

און מיט א ציטערדיקע שטימע פון אויפֿרעגונג געשריגן :
— נישט אמת! נישט אמת! מיין טאטע שלאָגט מיך קיין-
מאָל נישט.

אָבער דערנאָך, אין דער צייט פון די לעקציעס, זיינען אים
זיינע טרערן גערינען איבערן שטענדער, און האָט ווער געוואָרפֿן
א בליק אויף אים, האָט ער זיך געמאכט, ווי ער שמייכלט, מען
זאָל גאָרנישט דערקענען אויף אים. אָרימער פרעקאָשי! מאָרגן
דארפֿן קומען צו מיר דעראַסי, קאַרעטי און נעלי; אָבער איך
וועל אים זאָגן, ער זאָל אויך קומען. איך וועל אים פֿארהאַלטן
אויף אוונט-ברויט, וועל אים שענקן א פֿאַר ביכלעך, וועל אים
אויך עפעס אַהיים געבן, און אין קעשענע אַריין וועל איך אים
אַנלייגן פֿרוכטן, ער זאָל זיך כאַטש איינמאַל אַ ביסל פֿרייען, דער
אָרימענקער, ווען ער איז אזאַ גוטער און העלדישער!

.

ל י ב ע ג ע ס ט.

דאָנערשטיק, דעם 12-טן.

דער היינטיקער דאָנערשטיק איז געווען פֿאַר פֿיר איינער
פון די ליבסטע טעג אין היינטיקן יאָר. דעראַסי און קאַרעטי מיט
דעם גערבעלע נעלי זיינען געקומען צו מיר פֿונקטלעך, ווי זיי
האַבן מיר צוגעזאָגט, נאָר פרעקאָשין האָט דער פֿאַטער נישט דער-
לויבט צו קומען. דעראַסי און קאַרעטי האָבן נאָך געלאַכט פֿון
זייער באַגעגעניש מיט קראָסין, דער גרינהענדל־ערינס זון, דער מיט
דער אָפּגעדאַרטער האַנט און גרויסן, רויטן קאַפּ, וועלכער האָט

געטרעגן אן אומגעהייער גרויסן הייפט קרויט צו פארקויפן, און
האָט געזאָלט נאָכן פארקויפן אים, זיך קויפן אַ פּעדער און אַ
שרייבפּענדל. ער איז געלאָפּן פּלינק, איז געווען אזוי פּריילעך,
וואָרײַט דער פּאָטער זיינער האָט פּונקט געהאַט געשריבן פּון
אַמעריקע, אז ער זאָל זיך רעכטן אויף אים, וואָרים ער וועט אַ
ליאַדע טאַג צוריקקומען.

אַך, ווי גוט מיר האָבן זיך דאָס געשפּילט אין פּאַרלויף פּון
די דאָזיקע צוויי שעה! דעראַסי און קאַרעטי — דאָס זענען די
פּריילעכסטע ווילע-יונגען פּון דער גאַנצער קלאַס. מײַן טאַטע
האָט זיי זייער ליב געקריגן.

קאַרעטי איז געקומען אין זיין ברוינער בלוזע און אין
היטלע פּון קאַצן-פּוטער.

דאָס איז אַ טיילויל נישט קיין יינגל! ער וואָלט פּסדר נאָר,
עפעס גערירט, אויסגעשטעלט, איבערגעטראָגן. און כאָטש ער
האָט שוין אינדערפרי געהאַט איבערגעטראָגן אַ האַלבן וואָגן
האַלץ אין זייער געוועלב אַרײַן, האָט ער דאָך נישט געקענט
איינויצן קיין רגע, נאָר אַרומגעלאָפּן איבערן גאַנצן הויז, אַלץ
באקוקט, און גערעדט אָן אויפהער, אַזאַ לייכטער, אַזאַ פּלינקער
ווי אַ וויעוואָרקע. ער איז באַלד אַרײַן אין קיך, באַלד זיך גע-
פּרעגט באַ דער קעכן, וויפּל זי צאָלט אַ צענטנער אַלץ, וואָרום
זיין טאַטע פּאַרקויפט צו פינפּאונפּערציק צענטימען. — עס שאַדט
אים גאַרנישט דאָס, וואָס ער איז געבוירן און אויפגעצויגן גע-
וואָרן צווישן די בינטלעך האַלץ, וואָרים ער טראָגט אין זיין
בלוזט און אין זיין האַרץ די איידלקייט — זאָגט מײַן טאַטע.

דעראַסי איז אויך מײַן טאַטן זייער געפּעלן געוואָרן, ווייל
ער קען געאַגראַפיע, דאָס דאָזיקע יינגל, ווי דער לערער אַלײַן
ער האָט צוגעמאַכט די אויגן און געזאָגט:
— איך זע אַצינד גאַנץ איטאַליע... איך זע די אפּענינען,

— איך זע אצינד גאנץ אימאליע... איך זע די אפעניגען,
ווי זיי ציען זיך אַזש ביז צום יונישן ים, איך זע די טייכן, ווי זיי
פליסן דאָ און דאָרט, איך זע די ווייסע שטעט, שמאַלע אינדזעלעך,
בלויע בויכטעס, גרינע קעמפעס.

און אזוי האָט ער אָנגערופן זייערע אמתע נעמען, און פסדר,
און שנעל, ווי ער וואָלט זיי פון דער מאַפע אַראָפגעליינט; און
מיר, זעענדיק אים אזוי מיט דעם אויפגעהויבענעם קאַפּ, מיט די
דאָזיקע העלע קרויזן, מיט צוגעמאַכטע אויגן, אין דעם בלויזען
אָנזען מיט די געגילדטע קנעפעלעך, און אַזאַ שיינעם, ווי אַ סטאַ-
טוע, זיינען מיר געשטאַנען פאַר אים און באַווונדערט אים. אין
פאַרלויף פון איין שעה האָט ער זיך אויסגעלערנט אויסנווייניק
כמעט דריי זייטן.

און בעלי האָט אַריינגעקוקט אין אים, ווי אין אַ זון, און
אנטציקטער און דערפרייטער, גלעטנדיק זיך די פאַלפן פון זיין
מיאוסן, שוואַרצן פאַרטוך און שמיכלענדיק מיט די דאָזיקע ליכ-
טיקע און מעלאַנכאָלישע אויגן.

גרויס פאַרגעניגן האָט מיר פאַרשאַפט דער באַזוך. עס איז
מיר געפליבן נאָך אים, ווי עפעס גאָלדענע פּונקעלעך אין האַרץ
און אין געדאַנק. און דאָס איז מיר אויך זייער געפּעלן געוואָרן,
וואָס, אַוועקגייענדיק, האָבן די צוויי געוויקסיקע און שטאַרקע
גענומען צווישן זיך דאָס גערבעלע און געפירט אים אונטער די
זענט, און ער האָט געלאַכט אזוי, ווי כ'האַב אים נאָך קיינמאַל
נישט געזען לאַכן.

צוריקקומענדיק אין עס-צימער אריין, האָב איך באַמערקט,

... עס פעלט אויף דער וואַנט דאָס בילדל, וואָס וואָס פאַרגעשטעלט
דעם גאַרבאַטן פּלאַזן, ריגאָלעטאַן. און דאָס האָט דער טאַטע גע-
האַט אַראָפגענומען, כדי בעלי זאָל עס נישט זען.

.....

אַרויסגעטריבן פראנטין פון שולע

שבת, דעם 25-טן

נאָר איינער פון אונדז האָט געקענט לאַכן דאָמאַלס, ווען דע-
דאָסי האָט גערעדט וועגן דער לוויה פון קעניג און פראַנטי האָט געלאַכט
איך האָב אים פיינט! ער איז אַ שלעכטס יינגל. ווען אַ
טאַטע קומט אַמאָל אין שולע אַריין פאַרמסרן זיין זון, פרייט ער
זיך: ווען עס וויינט אַמאָל ווער פון אונדז, לאַכט ער פון אים.
פאַר גאַראַנען ציטערט ער, ווייל ער איז אַ שטאַרקער,
אַבער דאָס מוירערל שטויסט ער און קנייפט: ער האָט דאָך אַן אָפּגע-
דאַרטע האַנט; ער לאַכט פון דעראַסין, כאַטש אַלע שעצן אים, מאַכט
חוזק פון ראַבעטיק, העלכער האָט געראַטעוועט דאָס קליינע יינגעלע,
ווייל ער גייט אויף קוליעס, פאַלט אָן אויף אלע שוואַכערע פון זיך,
און ווען עס קומט אַמאָל צו אַ געשלעג, ווערט ער ווילד און
עס אַרט אים גאַרנישט, אויב ער צעבלוטטיקט אפילו אַ חבר.
עס שיינט אים אַראָפּ עפעס אַזאָ שלעכטקייט פון דעם דאָ-
זיקן נידריקן שטערן זיינעם, פֿון די דאָזיקע לויפנדיקע, מאַנטנע
אויגן, וועלכע באַהאַלטן זיך פּמעט אינגאַנצן אונטערן צעראַטע-
נעם דאַשיק פון זיין היטל. ער האָט פאַר גאַרנישט קיין מורא,
לאַכט אין פנים אַריין דעם לערער, כאַפט וואס ער קען, שטעלט
יך ענטקעגן מיט חוצפה, רייסט זיך שטענדיק אַרום מיט יעדערן,
ברענגט מיט מיט זיך שפּילקעס, צמעצן מיט שנאה אַ שטאָך צו
טון אונטער דער באַנק; און שניידט זיך און אַנדערע די קנעפּ
אַפּ פון די מלבושים און שפּילט אין זיי; זיינע ביכלעך און העפטן
זיינען שמוציק, אָפּגעשיילט, צעריסן; די ווירע איז בלויז ציין די
פעדער-האַלטערס צעביסן, די נעגל שוואַרץ, האָס אַנטון אויסגע-
פלעקט און צעריסן פון די טאַג-טעגלעכע געשעענישן.
מען זאָגט, אַז זיין מוטער האָט אָנגעוויירן דאָס געזונט
צוליב די עגמטה-נפש, וואָס זי האָט געהאַט פון אים. אַז דער פאָ-
טער האָט אים מוין דרימאָל פֿון דער היים אַרויסגעטריבן, כּהאַב
אויף זיי זייער רחמנות! די מוטער קומט אַמאָל עפעס געווייר
ווערן וועגן זון, אָבער זי גייט שטענדיק אַזעק ווייגענדיק.

ווי אזוי קען ער זיין גוט, אז ער האָט קיינעם נישט ליב-
האַט פיינט די שולע, האָט פיינט די לערער, ליידט נישט די
חברים, דער לערער מאַכט זיך אַמאָל, אז ער זעט נישט זיינע
הולטאַישקייטן, און ער, אַנשטאָט זיך צו פאַרשעמען, ווערט ער
גאָר דאַמאָלס נאָך ערגער. דער לערער האָט געפרוּווט מיט אים
מיט גוטן, האָט ער זיך, דער נידערטרעכטיקער, גאָר אויסגע-
לאַכט פון אים: האָט ער געפרוּווט מיט שלעכטן, אים שרעקליעך
אַנגעוויילט, האָט ער זיך צוגעדעקט מיט די הענט דאָס פנים,
פאַר געלעכטער. ער איז אַייבמאָל דערווייטערט געוואָרן אויף דריי טעג
פון שולע, איז ער צוריקגעקומען נאָך הוצפהדיקער, נאָך צעלאָזטער.
זאָגט אַמאָל דעראַסי צו אים:

— לאָזשע שוין אַמאָל געמאַכט! דו זעסט דאָך, אז דער
לערער האָט עגמח-נפש, אז ער ליידט צוליב דיר.

און ער ענטפערט אויף דעם;

— שטייל זיי, וואָרים כ'וועל דיר מיט אַ טשוואַק דעם בוידן
אויפּעפּנען.

ביז ער האָט זיך דערהאַרט, אז מען האָט אים היינט
אינדערפרי, שוין אינגאַנצן ווי אַ הונט אַרויסגעטריבן.
דאָס איז פאַרגעקומען אזוי. ווען דער לערער האָט געגעבן
נאַרענען דעם בריליאַן פון דעם „סאַרדינישן פויקערל“ (וואָרים
אזוי הייסט די הודשליכע דערציילונג אויף יאַנאַר) איבערצו-
שרייבן, האָט פראַנטי אַ וואָרף געטון אויף דער פּאָדלאָגע אַ
פראַך-פּיסטאָן, וועלכער האָט געפלאַצט מיט אַזאַ קנאַק, ווי אַ
קויל פון אַ ביקס. די גאַנצע קלאַס האָט זיך אַ טרייסל געגעבן
און דער לערער איז אויפגעשפרונגען און אַ געשרי געטון:

— פראַנטי! אַרויס פון שולע!

— דאָס האָב נישט איך — האָט דער נידערטרעכטיקער
געענטפערט און אומפאַרשעכט געלאַכט.

— אַרויס! — האָט דער לערער איבערגעחזרט.

— עס פאַלט מיר גאָר נישט איין — האָט ער פּרעך געענטפערט.
דאַמאָלס האָט דער לערער אַנגעוויירן דאָס געדולד.

איז אויפגעשפרונגען, אים אָנגעכאַפּט באַם אַרעם און אַפּזרגעשײַפּט
פּון הינטער דער באַנק, און ער האָט זיך נאָך אויסגעריסן, מיט
די ציין געקריצט, געקאַפּעט, און מען האָט אים געדאַרפּט מיט
גוואַלט שײַפּן. דער לערער האָט אים אַריינגעטראָגן באַם קאַלנער
אזש ביז צום דירעקטאָר, נאָכדעם האָט ער זיך צוריקגעקערט אין
קלאַס, זיך אַנידערגעזעצט באַ זיין טישעלע, אונטערגעשפּאַרט דעם
קאַפּ אויף די הענט, אַן אָפּגעמאַטערטער, און זיין פנים האָט אויס-
געדרוקט אַזוי פיל זאַרג, אַזוי פיל מידעקייט און טרויער, אַז עס
האַט וויי געטון דאָס האַרץ צו קיין אויף אים.

— נאָך דרייסיק יאָר לערער-זיין — האָט ער טרויריק גי-
זאַגט, שאַקלענדיק מיט זיין גרויען קאַפּ. קיין אייגער פּון אַנדז
האַט נישט קיין פיפּס געטון. די הענט האָבן אים געציטערט פּון
כעס, און דאָס גלייכע קנייטשעלע אויפן שטערן איז געווען אַזוי
טיף, אַז עס האָט אויסגעזען, ווי אַ ווונד. אַרימער לערער! אַלע
האַבן מיר אויף אים שרעקלעך רחמנות געהאַט! אָבער דעראַסי
האַט זיך אויפגעשטעלט און אַזוי געזאַגט:

— הוצר לערער! זאָל זיך דער הוצר נישט צום האַרץ נעמען!
מיר האָבן ליב דעם הער!

און דעם לערערס פנים איז אַ ביסל ליכטיקער געוואָרן, און
ער האָט געזאַגט:

— צו די לעקציעס, קינדער!

• • • • •

קנאה

מיטוואך דעם 25-טן

די אויפגאבע וועגן פאָטערלאַנד האָט צום בעסטן אָנגעשריפֿן
דעראַסי. און באַ דעם האָט זיך וואַטיני שוין גערעכט אויף זיכער
צו נעמען דעם ערשטן מעדאַל.

איך האָב וואַטינין לייב געהאט, כאָטש ער איז אַ פּוּסטער און
האַלט זיך פּאָדער אין איין פּוּצן, אָבער אַצינד, ווען איך האָב גע-
זען, זיצנדיק מיט אים אויף איין באַנק, ווי ער איז מקנא דעראַסי,
איז ער מיר פאַרמיאוסט געוואָרן. ער וואָלט אים געוואָלט איבער-
יאַגן, ער לערנט זיך, באַמיט זיך — און קען זיך דאָך נישט אין קיין
שום זאָך צו אים גלייכן, וואָרים דעראַסי וואָלט אים באַ יעדן געג-

שטאנד צען מאָל פאַרקויפט. גריזשעט ער זיך די פינגער, וואַטיני
אויך קאַראַל נאַפּיס איז מקנא דעראַסין, אמת, אָבער ער האָט אַזוי
פיל שטאַלן, אז קיינער זאָל דאָס נישט דערקענען אויף אים.

וואַטיני אָבער פאַראַט זיך אַלע רגע, קלאַנגט זיך אינדערהיים
אויף זיינע באַלן, וואָס ער באַקומט און דערציילט, אז דער לע-
רער איז אומגערעכט קעגן אים. און ווען דעראַסי ענטפערט אויף
א פראַגע אַזוי שנעל און גוט, ווי תמיד, פאַרכמאַרעט ער דאָס
פנים, לאַזט אַראָפּ דעם קאַפּ, מאַכט זיך, אז ער הערט נישט —
און גייט זיך צו לאַכן, אָבער דאָס איז נישט קיין אויפריכטיק לאַכן.
און ווייל אַלע ווייסן דאָס, איז ווי נאָר דער לערער הייבט אָן צו
לויבן דעראַסין, קוקן זיי באַלד אויף וואַטיני, וועלכער זעט דאָס
מאָלס אויס, ווי ער וואַלט אַ פעפער צעקייט, און דאָס מוירערל
מאַכט אים אַ האָזן פּיסקעלע.

אָדער כאַטש היינט... דער לערער קומט אַריין און לייגט
פאַר די באַלן פון די עקזאַמענס.

— דעראַסי: צען פינפן, ערשטער מעדאַל אין קלאַס!

דאָ גיט וואַטיני אַ שאַס אַרויס מיט אַ געלעכטער, דער
לערער האָט אַ קוק געטון און באַלד פאַרשטאַנען.

— וואַטיני — האָט ער געזאָגט — לאַז נישט צו צו דיר
די שלאַנג פון קנאה. די שלאַנג עגבערט דעם מוח און פאַר-
דאַרפט דאָס האַרץ.

האַבן זיך אַלע אומגעקוקט, אַ חוץ דעראַסין.

וואַטיני וויל ענטפערן, ער קען נישט. ער זיצט ווי אַ פאַר-
שטיינערטער און איז אַזש בלייך געוואָרן. הערשט שפעטער,
ווען דער לערער האָט זיך שוין פאַרנומען מיט דער לע-
קציע, קוק אויך אַזוי, און מיין וואַטיני שרייבט מיט גרוי-
סע אותיות אויף אַ פערטל פאַפיר: „כּיבין נישט מקנא דו, וועל-
ך צו קריגן ערשט מעדאַלן אויף אַן אומגעריכטן אופן.“ ער

הָאָט געוואָלט דאָס פּערטל שיקן דערפֿאַסין. און דאָ האָב איך באַ-
מערקט, אז דערפֿאַסיס שכנים אינזערנדיקן עפעס, שעפטשען צווישן
זיך, און איינער האָט אויסגעשניטן מיט אַ מעסערל אַ גרויסן
מעדאַל פֿון פּאַפּיר, אויף וועלכן ער האָט אויפגעמאַלט מיט טינט אַ
שוואַרצע שלאַנג וואַטיני האָט דאָס נישט געזען. באַלד איז גראָד
דער לערער עפעס אַרויסגעגאַנגען.

דאָמאַלס האָבן זיך דערפֿאַסיס שכנים אויפגעהויבן פֿון דער
באַנק און געגאַנגען פֿייערלעך שענקען וואַטינין דעם פּאַפּירענעם
מעדאַל. די גאַנצע קלאַס האָט געוואַרט אויף אַן אַוואַנטורע. וואַ-
טיני האָט אינגאַנצן געציטערט. פֿלוצלינג האָט דערפֿאַסיס אויס-
געשריגן:

— גיט נאָך מיר דעם מעדאַל!

און זיי:

— גוט! נאָך בעסער! דו אַליין זאָלסט אים שענקען!

דערפֿאַסיס האָט גענומען דעם מעדאַל און צעריסן אים אויף
קליינע פּיצלעך.

דאָ האָט זיך דער לערער פֿונקט צוריקגעקערט, און מיר
האָבן זיך גענומען צו דער לעקציע. איך האָב געהאַט וואַטינען
אויפֿן אויג. ער איז רויט געוואָרן פֿאַר חרפּה, גענומען דאָס פּערטל
פּאַפּיר, ווי נישט ווילנדיק, איינגעלייגט עס, אַריינגעלייגט אין מויל, צעקייט,
און נאָכדעם אויסגעשפיגן אונטער דער באַנק. באַם אַרויס-
גיין, האָט וואַטיני, אַ ביסל אַ צעמישטער, אַדורכגייענדיק פֿאַרביי
דערפֿאַסין, אַראָפּגעלאָזט זיין קלעקפּאַפּיר. דער שטענדיק העפלעכער
דערפֿאַסיס האָט עס אויפגעהויבן, אַריינגעלייגט עס אים אין ביכער-
טאַש און געהאַלפֿן אים פֿאַרציען די רעמעטלעך.
וואַטיני האָט די אויגן נישט געקענט אויפהייבן.

.....

דעם אַרויסגעטריבענעמס מוטער.

שבת דעם 28-טן.

ער וועט שוין קיינמאָל נישט בעסער ווערן, דער וואַסיני?
זעכטן, אויף דער לעקציע פון רעליגיע, פרעגט דער לערער, אין
גענוואָרט פון דירעקטאָר, דעראַסין, צי ער קען פון אויסנווייניק
די צוויי שטיקלעך פון אונדזער ביכל מיט די לידלעך, וועלכע
הייבן זיך אָן אזוי:

ווי כ'זאָל מיין בליק נאָר נישט ווענדן,
אומעטום זע איך דיין אַלמאַכט, אָ גאָט...

דעראַסי האָט געענטפערט, אַז ער קען נישט, און וואַסיני
האָט באַלד אויסגערופן:

— איך קען! — און בייזוויליק אַ שמייכל בעטן, צופרידן
פון דעם, וואָס ער קען כאַטש איינמאָל דעראַסין אַ פּוּס אונטער-
שטעלן. אָבער עס האָט זיך אים נישט איינגעגעבן, און ער האָט
דאָס ליד נישט געזאָגט, וואָרים פראַנטיס מוטער איז פּלוצלינק
אריינגעקומען אין קלאַס, אַן אויפגערעגטע, מיט צעשוּבערעטע, גרויע
האַר, און אַ פאַשיטע מיט שניי, אונטערשטיפּנדיק פאַר זיך דעם
זין, וועלכער איז דערווייטערט געוואָרן פון שולע אויף אַ גאַנצע
האַך. דאָס איז געווען אַ רירנד בילד. די אַרימע פרוי איז אַנידער-
געפאלן כמעט אויף די קני פאַרן דירעקטאָר, צוזאַמענלייגנדיק די
הענט, ווי צו אַ געבעט:

— אַ הער דירעקטאָר, טו מיר די טובה, דערבאַרם דין,
נעם צוריק דאָס יונגל אין שולע אַריין! שוין דריי טעג איז ער

אינדערהיים, כ'האָב אים אויספאהאלטן ביז אַצינד, ווי כ'האָב נאָר
געקענט. וואָרים זאָל זיך, גאָט באַהיט, דער פּאָטער דערווייַן ווען
אַלעם — ער וואָלט אים דערהרגעט. האָב רחמנות, הער, וואָרים
כ'וייס שוין אליין נישט, וואָס כ'האָב צו טון! מיין לעבן איז אין
דיין האַנט, הער!..

דער דירעקטאָר האָט זיך באַמיט ארויסצומיין די אַריבע
מוטער פון קלאַס, אָבער זי האָט נישט געוואָלט אויפשטיין, ביטער
וויינענדיק און צוטנדיק פאַרן זון.

אָ, ווען דו וואָלט געוואָלט, הער, וויפיל איך האָב מיך
שוין אָנגעליטן פון דעם דאָזיקן יוגל, וואָלסטו רחמנות געהאָט
אויף מיר, אומגליקלעכער! זיי אים מוחל נאָך דאָס מאָל, נאָך
דאָס איינע מאָל! ער וואָלט געווען פון שטיין, ער זאָל נאָך אַצינד
אויך נישט בעסער ווערן.. איך האָב שוין נישט לאַנג צו לעבן.
איך טראָג דעם טויט אין מיר... און איך וואָלט אזוי געוואָלט
זען פאַרן טויט, אַז ער איז בעסער געוואָרן.. דאָ האָט זי
ארויסגעמוכעט מיט אַ געוויין — וואָרים דאָס איז דאָך פאַרט מיין
קינד, וואָרים כ'האָב אים ליב, וואָרים כ'וואָלט דאָך געשטאַרבן
פון פאַרצוהייפלונג.. טו דאָס פאַר אַ ליידנער מוטער...
אין זי האָט, שלאַכצנדיק, זיך צוגעדעקט מיט די הענט די
אויגן.

און פראַנטי איז געשאַנען מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן בליק
אַן אומבאוועגלעכער.

האָט דער דירעקטאָר אויף אים אַ קוק געטון, געשטאַנען
אַ וויילע, ווי ער וואָלט זיך באַקלערט, און נאָכדעם געוואָגט:
— פראַנטי, גיי אויף דיין אָרט.

דאָמאָלס האָט די פרוי אַזעקגענומען די הענט פון פנים,
אַ דערפרייטע, און אָנגעהויבן דאַנקען, נישט לאָזנדיק דעם די-
רעקטאָר קימען צום וואָרט, און אויסדרייענדיק זיך צום אַרויס-

געבן האָט זי גערעדט איינס אין צווייטן אַרײַן זיך ווישנדיק די
אויגן.

— זון, געדענק קינד! זייט אים אַלע מוהל! כּוּדאַנק די
נאַכאַמאַל, הער דירעקטאָר, וואָס האָסט דיך דערבאַרמט איבער
אײַם... פיר דיך אויף גוט, זון! זייט געזונט, יונגלעך! איך דאַנק
צום ווידערזען, הער לערער! זייט מוהל אַן אַרימער מיטער.
און ווארפנדיק נאַכאַמאַל פון דער שוועל אַ בעטנדיק
פליק אויפן זון, איז זי אַרויסגעגאַנגען, אויפהייבנדיק די
פאַטשיילע, וועלכע איז פון איר אַראָפּגעפאַלן, אַ בלייכע, אַ
אייגענבויגענע, מיט אַ טרייסלענדיקן קאַפּ, און ווען זי איז אַרײַם-
געגאַנגען פון די שטיבן, האָבן מיר געהערט איר הויסל, שווערן
היסט.

דאַמאַלס האָט דער דירעקטאָר אַ קוק געטון דעם יונגל אין
פנים אַרײַן, און אין דער טיפער שטילקייט פון דער גאַנצער
קלאַס האָט ער אַ זאַג געטון מיט אַ שטימע, פון וועלכער אַלע
האַבן אַ ציטער געטון.

— פראַנטי! דו האָסט דערהרגעט דיין פאַמען.

האַבן זיך אַלע אויגן אויסגעדרײט צו פראַנטיין.

און דער דאָזיקער נידערטרעכטיקער האָט געשמייכלט...
.....

ע ד מ א נ ד א ד ע א מ י ט ש י ס

ד א ס ה א ר ין

י י ד י ש: ש ל מ ה ש י י ב ב ע ר ג

(באצורבעט פאר דער שול, דורך ש. מענדילסאָן)

III

ד א ס פ א י א צ ל

פ א ר ל א ג ת. ב ז ש א ז א

ו ו א ר ש ע, 7 2 9 1

Printed in Poland

היצע בעצמיות: י. טיקטשילובסקי

Edmundo de Amiczyś

S E R C E

Wydawnictwo CH. BRZOZA

Warszawa, Leszno 27.

Druk. „Record” Warszawa, Dzika 18.

פעפראד.

א פארדינמער מעדאל.

שבת, דעם 4טן.

היינט אינדערפרי איז געקומען צעטיילן די מעדאלן דעם
דירעקטאר אליין, שוין נישט קיין יונגער הער, מיט אַ גרויער באָרד
און שוואַרץ געקליידט.
ער איז אַריינגעקומען אין קלאַס צוזאַמען מיטן דירעקטאָר,
אַביטעלע פּריער פּאַרן קלינג אויף פּויזע, און האָט זיך אַנירער-
געזעצט לעבן לערער. ער האָט אונדז געשטעלט עטלעכע פּראָגן,
נאָכדעם האָט ער געגעבן דעם ערשטן מזדאָל דערפֿאַסין, איידער,
אַבער, ער האָט געגעבן דעם צווייטן, האָט ער אַ היילע שטילערהייט
גערעדט מיטן לערער און מיטן דירעקטאָר.
און באַ אונדז אַלע האָבן די הערצער געקלאַפט, און אַלע
האָבן מיר זיך געפרעגט מיטן בליק, וועמען ער וועט געבן דעם
צווייטן.
און דער רעקטאָר האָט געזאָגט הויך אַזוי: דעם צווייטן
מעדאל פּאַרדינט די היינטיקע וואָך דער שילער פּיאַטר פּרעקאַשי;
אין דאָס איז פּאַר די איבונגען, וואָס ער האָט געמאַכט אינדערהיים,
פּאַר די לעקציעס אין שולע, פּאַר דער, מיט גרויס פלייס געשרי-
בענער, קאַליגראַפיע, פּאַר דער אַרנטלעכער אויפפירונג, פּאַר אַלץ!
האָבן מיר זיך באַלד אויסגעדרייט מיט די פּנימער, קוקנדיק
אויף פּרעקאַשין; און מען האָט געקענט זען, אַז אַלע פּרייען זיך.
האָט זיך פּרעקאַשי אויפגעשטעלט אַזוי צעמישט, אַז ער האָט
אַליין נישט געוואָסט, וווּ ער איז און וואָס עס טוט זיך מיט אים.

— קום אהער, יונגל! — האָט דער רעקטאָר געזאָגט.

פרעקאַשי איז אַפּערגעשפרונגען פון הינטער דער באַנק אָן
צוגעגאַנגען צום לערער-טיש. דער הער רעקטאָר האָט געקוקט אַ
הילדע מיט מיטגעפיל אויף זיין פנימל, וואָס איז בלייך, ווי עס
האַלט געווען פון וואָס, אויף דעם דאָזיקן קליינטשיקן, דאַרעבן
קערפער אין די צעקנייטשטע און שלעכט-לייגנדיקע בגדימלעך,
אויף די האַזיקע גוטע, אומעטיקע, פאַרשעמט אַראָפּגעלאָזטע אויגן,
פון וועלכע מען האָט געקענט אַרויסלייגען די אומעטיקע געשיכטע
פון דעם יונגל, און נאָכדעם האָט ער, צושפילענדיק אים דעם מע-
דאַל צום אַקס, מיט אַ האַרציקער שטימע געזאָגט אַזוי:

— אָט איז דיין מעדאַל, פרעקאַשי! קיינער איז נישט מער
ווערט אים צו טראָגן ווי דו. כּגיב אים דיר גישט-נאָר פאַר דער
לערע און גוטן ווילן, נאָר פאַר דיין גוט האַרץ, פאַר דיין מיט
פאַר דיין כאַראַקטער, פאַר דיין אויפפירונג, וואָס עס וואָלט זיך
גישט געדאַרפּט שעמען מיט דיר דער בעסטער און שענסטער זון
אמת? — האָט ער צוגעגעבן, ווענדענדיק זיך צו דער קלאַס —
אויף צוליב דעם איז ער ווערט דעם מעדאַל!

— יאָ! יאָ! — האָבן מיר אַלע אייניגעם, ווי מיט איין
שטימע געענטפערט אויף דעם.

און פרעקאַשי האָט אַ שטאַרקן באַוועג געטון מיטן האַלדז ווי ער
וואָלט געוואָלט עפעס אַראָפּשלינגען, אַ וואָרף געטון איבער די
בענק אַ זיסן בליק, וואָס האָט אויסגעדרוקט די טיפּסטע דאַנק-
באַרקיט.

— גיי-זשע, טייער יונגל — האָט דער רעקטאָר געזאָגט —
און נאָר דיר גאַט צוהעלפּן!

דאָ האָט מען שוין אָנגעהויבן קלייגען אויף פּויזע, און
דזשע קלאַס איז די ערשטע אַרויסגעגאַנגען.

ווי נאָר אַבער מיר זיינען אַרויסגעקומען אין קאַריד

וועמען-זשע דערזען מיר? ווער שטייט דאָס באַ דער טיר און וואַרט?
 פרעקאָשיס פּאָטער, דער קאָוואַל, אַן אויסגעבלייכטער, ווי גע-
 וויינטלעך, מיט אַ צעמישטן בליק, מיט די האַר איבער די אויגן,
 מיטן היטל אויף דער זייט און וואַקלנדיק זיך אויף די פיס. דער
 לערער האָט אים באַלד באַמערקט און איינגערוימט עפעס דעם רעק-
 טאָר, וועלכער האָט שוין אויפגעזוכט פרעקאָשין מיטן בליק, אים
 אָנגענומען באַ דער האַנט און צוגעפירט צום פּאָטער. דאָס יונגל
 האָט אינגאנצן געציטערט. דער לערער און דער דירעקטאָר זייגען
 אויך צוגעקומען, און מיר, די גאַנצע קלאַס, האָבן זיי אַרומגע-
 רינגלט אין אַ ראַד.

— דאָס איז דער הער דער פּאָטער פון דעם יונגל? —
 האָט דער רעקטאָר געפרעגט דעם קאָוואַל, אזוי פריילעך, ווי זיי
 וואַלטן געווען חברים. און גישט וואַרטנדיק אויף קיין ענטפער, האָט
 ער ווייטער געזאָגט: — איך פריי מיך צוזאמען מיט איר, מיין
 הער, פון גאַנצן האַרץ! זאָל דער הער זען! פון פיראונפיפּציק
 שילער, וואָס לערנען זיך צוזאמען מיט אים, האָט ער זיך דערדינט
 צום צווייטן מעדאַל! פאַר די איבונגען, פאַר דער אַרעטמעטיק, פאַר
 אַלץ... דאָס איז זייער אַ פעיק יונגל, וואָס פאַרמאָגט אַ גרויסן
 גוטן ווילן. ער וועט אַ סך דערגרייכן! אַ גוט יונגל, געלויבט און
 געאַכטעט פון אַלע. דער הער קען שטאַלץ זיין מיט אים, איך
 פאַרזיכער דעם הער!

דער קאָוואַל האָט אויסגעהערט פריער מיט אַן אָפּן מויל
 געקוקט דאָ אויפן רעדנדיקן, דאָ אויפן דירעקטאָר, דערנאָך האָט
 ער אַ בליק געטון אויפן זון, וועלכער איז געשטאַנען פאַר אים
 אַ ציטערנדיקער, מיט אַראָפּגעלאָזטע אויגן, און ווי דערמאנענדיק
 זיך, און פאַרשטייענדיק צום ערשטן מאָל דאָס אַלץ, וואָס דער
 אָרימער קליינטשיקער האָט זיך געבען געמוזט אָנליידן פון אים,
 און די דאָזיקע אונטערטעניקייט און גרויסער מוט, מיט וועלכער

ער האָט אַלץ אַריבערגעטראָגן, האָט ער זיך אַ טרייסל געטון,
 זיין פנים האָט אויסגעדרוקט אַ
 אַ טיפן וויי און אַ גרויס, רחמנותדיק געפיל,
 אין אַרומגעמענדיק מיט אַ שנעלער באַוועגונג זיין זונס קאָפּ, האָט
 ער אים זיך צוגעטוליעט צו דער ברוסט. און מיר האָבן באַלד
 אָנגעחויבן איינער נאָכן צווייטן צופאַלן צו אים. איך האָב אים
 פאַרבעטן אויף דאָנערשטיק מיט דער אָסין און קאָסין, אַנדערע
 האָבן אים באַגרוסט, דאָ האָט אים ווער אַ גלעט געטון, דאָ אָנגערירט
 זיין מעדאַל, און יעדער האָט אים געזאָגט עפעס לייבלעכס. און
 דער קאָואַל האָט געקוקט, אַ פאַרשטיינערטער, ווי אַן אויפגעוועקטער
 פון אַ שלאָף, אַלץ נאָך דריקנדיק צו דער ברוסט זיין זונס קאָפּ.
 וועלכער האָט געשלאָכצט פון גליק.

.

אַ ב א ש ל ו ס.

זונטיק, דעם 5-טן.

דער דאָזיקער מעדאַל, פּרעקאָשיס, איז געווען פאַר מיר אַ
 פאַרווורף. אזוי פיל צייט איז אַריבער און איך האָב מיר נאָך נישט
 דערדינט קיין איינמאַל צו קיין מעדאַל.

איך לערן מיר צו ווייניק, איך בין נישט צופרידן פון מיר.
 און דער לערער, און דער טאַטע, און די מאַמע — זיינען אויך
 נישט צופרידן פון מיר. אפילו די שפילערייען ציען מיר שוין
 נישט אזוי, ווי אַמאַל, ווען איך פלעג מיר אַ נעם-טון מיט ברען צו
 דער לערע, אַפּמאָכן די לעקציעס, און דערנאָך אַ לויף-טון אַ מיגע

שפילערייען אזוי, היי איך וואָלט זיי שוין נישט געזען אפשר
א חודש. צום טיש זען איך מיך אויך נישט אזוי פריילעך, ווי
אמאָל. די לעצטע צייט האָב איך שטענדיק ווי אַ שאַטן אויף דער
נשמה, און אַן אינערלעכע שטימע זאָגט מיר אַלץ איננינעם: —
סיגייט שלעכט! סיגייט שלעכט!

ווען איך זע פארנאכט, ווי סיגין דורך איבערן פלאץ, צווישן
קאָמפאניעס פארשיידענע אַרבעטער, וואָס קערן זיך צוריק פון דער
אַרבעט, יונגלעך, אויסגעמאָטערטע, און דאָך פריילעכע, ווי זיי
שטעלן פלינק די פיס, צו קומען וואָס גיכער אַהיים אויף נאַכט-
עסן, ווען איך הער ווי זיי לאַכן, ווי הויך זיי רעדן, ווי זיי קלאָפן
זיך איבער די פלייצעס מיט די, פון קוילן שוואַרצע, אָדער פון
קאַלך ווייסע, הענט. און איך גיב אַ טראַכט, אַז זיי האָבן געאַר-
בעט פון פאַרטאָג אָן אַזש ביו אַצינד, שטייענדיק אַ גאַנצן טאָג,
אַמאָל אויף אַ דאָך, אַמאָל באַם פייער אין אַ קוזשניע, אַמאָל אין
וואַסער, אַמאָל אין אונטערערדישע שאַכטן, האָבנדיק צום עסן בלוז
נאָר אַ שטיקל ברויט, — באַפאַלט מיך עפעס אַזאַ חרפּת, אַז איך
בין נישט דרייסט די אויגן אויפצוהייבן. וואָרים וואָס טו איך? אַט
האַב איך איבער דער גאַנצער צייט קוים עפעס אַ פיר זייטלעך
אַנגעשמירט, און דאָס אויך, ווי מיט געוואַלט. אַך, גיך בין זייער,
זייער נישט צופרידן פון מיר! איך זע אויך גאַנץ גוט, אַז דער
טאַטע מיינער איז אין אַ שלעכטן הומאָר, אַז ער וואַלט מיר גע-
וואַלט זאָגן, אַז איך פאַרשאַף אים טרויער, נאָר ער האָט רחמנות
אויף מיר און ער וואַרט נאָך אַלץ... מיינ טייערער פאָטער, וועל-
כער אַרבעט אזוי! טאַטע מיינער, אַלץ איז דיין, אויף וועלכן
כיוואָל נאָר אַ בליק וואַרפן אין שטוב, צו וועלכן כיוואָל מיך נאָר
צורירן. דאָס, וואָס ערנערט מיך, דאָס, וואָס קליידט מיך און לערנט
מיך, און וואָס וויילט מיך, דאָס אַלץ איז די פרוכט פון דיין אַרבעט,
טאַטע, און איך טו גאַרנישט! דאָס אַלץ איז געשאַפן געוואָרן דורן

דיין געדאנק, דורך דיין ארבעט, דורך דייןע אומאנגענעמלעכקייטן,
 דורך דיין אָפּוואַגן זיך נישט פון איין זאך, און איך אַרבעט נישט.
 אַך, גיין, גיין! דאָס איז צופיל נישט ערלעך, און טוט מיר
 צופיל וויי! הייט נאָך, באלד היינט נעם איך מיך צום לערנען,
 ווי סטאַרדי! די פו סטן וועל איך צונויפקוועטשן, די ציין צוזאמ-
 דריקן, און מיטן גאנצן פּוּח פון מיין ווילן און מיין האַרץ וועל
 איך אָנהייבן צו אַרבעטן! כוועל גובר זיין דאָס גענעצן אין אַוונט,
 ווען ס'וועט מיך אָנהייבן צו שלעפּערן, כוועל מיך אויכאפּן באלד
 אינדערפרי פון געלעגער, כוועל מיר אָן אַפרו די לעקצ עס אין
 מוח אַריינקלאפּן, כוועל קעמפּן אומרחמנותדיק מיט מיין פוילקייט,
 כוועל מיט איינמאַל אַ סוף מאַכן צו דעם דאָזיקן עקלהאַפּטן,
 אומטעטיקן און נאַכלעסיקן לעבן, וואָס דערנידריקט מיך, און מיינע
 טייערע פאַרשאַפּט עס עגמת נפש.

פאַרויס! צו דער אַרבעט! צו דער אַרבעט מיט דער גאַנ-
 צער נשמה, מיט אלע כוחות!
 צו דער אַרבעט, נאָך וועלכער די רו וועט מיר זיין זיס,
 דאָס שפּילן זיך לייב, דאָס עסן באַטעמט! צו דער אַרבעט, וועלכע
 חעט מיר צוריקגעבן דעם עמייכל פון מיין לערער און דעם וואָ-
 רימען קוש פון מיין טייערן פאַטער!

• • • • •

די קליינע אייזענבאַן.

פרייטיק, דעם 10-טן.

נעכטן איז געקומען צו אונדז פּרעקאָשי און גאראַן אויך.
 אַך, וואָס פאַר אַן אויפנאַם זיי האָבן געהאַט! זיי זאָלן אַפילו געהען

זיין פירשטלעכע זון, וואָלט ער נישט געווען געקענט זיין בעסער.
 גארטן איז געווען באַ מיר דאָס ערשטע מאָל, ערשטנס דערפאַר,
 הייל ער איז אַפּיטל אָן אָפּגעזונדערטער, און צווייטנס שעמט ער
 זיך, וואָס ער איז שוין אזא גרויסער יונג און זיצט נאָך אַלץ אין
 דער דריטער קלאַס. ווען דאָס גלעקל האָט אַ קלינג געטון, זיינען
 מיר אַלע געגאַנגען עפענען די טיר. קראָסי איז נישט געקומען,
 וואָרים זיין פּאָטער איז ענדלעך נאָך זעקס יאָר זיין אין אַמעריקע
 צוריקגעקומען אַהיים. די מאַמע האָט באַלד אַרומגענומען פּרעקאַשין,
 און דער טאַטע האָט איר פּאַרגעשטעלט גאַראַען, זאָגנדיק:

— אָט איז גאַראַן! דאָס איז שוין נישט בלויז אַ גוט יונגל,
 דאָס איז אַ העלד און אַן איידעלאָן מיטן פּוילן מויל!
 און גאַראַן האָט אָנגעבויגן זיין גרויסן, צעשוּבערטן קאַפּ,
 שמייכלענדיק זייטיק צו מיר.

פּרעקאַשי האָט געטראָגן דעם מעדאַל אויף דער ברוסט, און
 איז געווען אזוי פּריילעך, אזוי גליקלעך, וואָרים דער טאַטע זיינער
 האָט זיך הידער גענומען צו דער אַרבעט און האָט שוין פינף טאַג
 נישט געטרינקען. און ער וואָלט צופּרידן געווען דעם זון פּסדר
 לעבן זיך אין קוזשנע צו האָבן, און ער איז אינגאַנצן אַן אַנדערער
 געוואָרן.

מיר האָבן זיך באַלד אָנגעהויבן צו שפּילן יך האָב אַרויס-
 גענומען, וואָס איך פּאַרמאַג גאָר. פּרעקאַשי איז געבליבן שטיין
 אַנטציקט פּון מיינ אייזנבאַן, וועלכע האָט אַ לאַקאַמ. וואָס לויפט
 אַליין איבער דער שטוב, ווען מען דרייט זי אָן. ער האָט נאָך
 קיינמאַל נישט געזען אזא שפּילעכל, און האָט פּשוט געגעסן מיט
 די אויגן די דאָזיקע רויטע און געלע וואַגאַנדלעך, וואָס האָבן זיך
 באַזן לאַקאַמאַטיוול נאָכגעקאַלערט. כ'האַב אים געגעבן דאָס שליסלע
 צום אַנדרייען, ער זאָל זיך שפּילן; ער האָט אַנדערגעקניט, און
 געדרייט און די אויגן נישט אָפּגעריסן פּון מאַשינדל. כ'האַב אים

נאך קיינמאל נישט געזען אזוי זיך שפילן. — אנטשולדיק. . .
אנטשולדיק. . . האָט ער איבערגעחזרט נאָך יעדן וואָרט, פאַרשטעלנ-
דיק מיט די הענט דאָס מאַשינדל, מיר זאָלן עס נישט פאַר-
האַלטן; און האָט די וואַגאַנדלעך אויסגעשטעלט און איבערגעשטעלט
אזוי פאַרזיכטיק, ווי זיי וואָלטן געווען פון גלאַז; ער האָט זיך
פשוט נישט דערלויבט דעם אָטעם אַרויסצולאַזן איבער זיי, און זיי
פגעווישט אַלע רגע, באַקוקט זיי, דאָ פון אונטן, דאָ פון אויבן.
שמיכלענדיק מיט גרויס פריידט צו זיך.

מיר זיינען אַלע געשטאַנען און געקוקט אויף אים. מיר
האַבן געקוקט אויף דעם דאָזיקן דינעם האַלדן, אויף די אויערן
נעבען, וועלכע כ'האַב נישט איינמאל געזען פאַרבלוטיקט, אויף
דעם דאָזיקן קורצן רעקעלע, מיט די, ביז איבער די עלנבוין,
פארוויקלטע אַרבל, פון וועלכע ס'האַבן אַרויסגעשטעקט די דאַרע
הענטלעך, וואָס האָבן נישט איינמאל געמיינט פאַרשטעלן מיט זיך
דאָס בלייכע פנים פאַר די קלעפּ. . . כ'האַב אזוי רחמנות געהאַט
אויף אים, אַז איך וואָלט אים אַוועקגעגעבן, און עס וואָלט מיר
גאַרנישט קיין שאַד געווען, אַלע מיינע שפּילעכלעך, אַלע ביכלעך,
כ'וואָלט אַוועקגענומען פון מיין מויל דאָס לעצטע שטיקל ברויט,
אַבי אים צו געבן, כ'וואָלט אַראָפּגעצויגן פון מיר דאָס לעצטע
מלבוש, אַבי אים אַנצוטון, און כ'וואָלט נאָך פאַר אים אויף די קני
געפאַלן און אים די הענט געקושט. . .

— כ'וועל אים כאַטש דאָס באַנדל געבן! — האָב איך מיר אַ
טראַכט געטון. — איך מוז נאָר פּרעגן דעם טאַטן, צי ער וועט
דערלויבן.

אין דער רגע האָב איך דערפילט, ווי עס האָט מיר ווער
אַריינגעריקט אין דער האַנט אַ צעטעלע. איך האָב אַ בליק געטון;
עס איז געווען אַנגעשריבן מיט אַ שריי בפּענדל פון מיין טאַטן.
און האָט אַנטהאַלטן די דאָזיקע חערטער:

פרעקאשי איז אנטציקט פון דיין באנדל. ער האָט נישט
קיין שפילכלעך, דער אַרימער בעפּעך. הענדיק, צי האָט דיר דיין
האַרץ גאַרנישט אונטערגעזאָגט?

איך האָב באַלד צוזאַמענגענומען מיט ביידע הענט די מאַ-
שיק, די וואַגאַנעס, און געבנדיק זיי פרעקאַשין, האָב איך געזאָגט:
— געב, דאָס איז דיין!
ער האָט געקוקט אויף מיר, געהערט, אָבער נישט פאַר-
שטאַנען.

— דיין! — האָב איך איבערגעזאָגט. — איך שענק עס

דיר!

האָט ער אָנגעשטעלט זיינע פאַרזונדערטע אויגן אויף מין
טאַטן און אויף מין מאַמען, און נאָכדעם געפרעגט:
— אָבער פאַרוואָס? ..

האָט דער טאַטע מיינער געזאָגט:
— הענדיק גיט עס דיר דערפאַר, ווייל ער איז דיין פריינט,
ווייל ער האָט דך לייב, און ווייל ער וויל אַזוי אַרום באַערן דיין
מעדאַל, טייער יונגל!

אָבער ער, נישט קענענדיק קומען צו זיך פון אַנטשטוינונג,
האָט געזאָגט מיט אַן אומדרייסטער שטימע:
— און... איך קען עס מיר צונעמען... אַהיים!
ענטפערן מיר אַלע!

— נאַטירלעך! אַודאי קענסטו!

אָבער ווען ס'איז געקומען צום אַוועקגיין, ער איז שוין גע-
ווען אויף דער שוועל, איז ער נאָך אַלץ נישט דרייסט געווען אַריס-
צוגיין דערמיט. און ווי רירנד איז ער געווען אין דער דאָזיקער
אומזיכערקייט זיינער, און ווי גליקלעך! ער האָט אפשר צען מאָל
איבערגעזאָגט זיין „אַנטשולדיקט“, און זיינע לייפן האָבן געזיכערט
און געשטיבלט צוזאַמען.

גארטן האָט אים צוגעהאַלפן פאַרוויקלען די גאנצע באַן איד
אַ פאַטשיילע, און ווען ער האָט זיך איינגעבויגן, האָבן אָנגעהויבן
צו קרעכצן די בייגל, מיט וועלכע זיינע קעשענעס זיינען פול
אָנגעפאַקט געווען.

— קום אמאָל אין קיזשניע אריין! — האָט מיר פּרעקאַשי
געזאָגט באַם אוועקגיין. — וועסט זען, ווי מײן טאַטע אַרבעט!
כּוועל דיר אויך געבן טשוועקעס...

דערווייל האָט די מאַמע צוגעשפּילעט צו גאַראַנס מענאר-
קעלע אַ בוקעטל, ער זאָל עס אַהיימטראַגן אין איר נאַמען זיך
פאַמען און גאַראַן האָט מיט זיין גראַבער שטימע געזאָגט:

— אַ דאַנק! — און האָט אַפּילו די גאַמבע נישט אויפגע-
הויבן פון דער ברוסט. אָבער אין זיין בליק האָט געפּינקלט אַ הער-
לעכע און איידעלע נשמה.

□

ג א ו ר ה .

אין וועמען וואָלט דאָס איינגעפאַלן, אַז קאַראַל נאַביס האַלט
זיך אין איין אָפּקלאַפּן דעם אַרבל, ווען דעראַסי גייט פאַרביי פאַר
אים און רירט אים אָן. דאָס איז אַ בעל-גאווה אַ ביסל, וואָס
האַלט אין איין בלאַזן פון זיך, ווייל זיין טאַטע איז אַ רייכער.
אָבער דעראַסיס פאַטער איז דאָך אויך אַ רייכער! און דער קאַראַל
נאַביס וואָלט געוואָלט האָבן פאַר זיך אַליין כּאַטש די גאַנצע באַנק,
אזוי האָט ער מורא, אַז סײַזאָל זיך ווער נישט אָנרירן אָן אים;
אויך יעדן קוקט ער פון אויבן אַראָפּ, און האָט שטענדיק אַזאַ
זיך-שמייכלע אויף די ליפּן. און זאָל גאָס היטן עס זאָל אים

אָדער אַ פּוּס אַ ריר טון באַם אַרױסגיין פּאַרנוױן פּוּן שולע! פּאַר
דער קלענסטער נאַרשקייט, וואַרפט ער באַלד יענעם אין פּוּס
אַרײַן די מיאוסטע באַלײדיקונגס-ווערטער, אָדער סטראַשעט, אָן
דער פּאַטער זײַנער וועט קומען זיך אָננעמען פּאַר אײ. און דער
פּאַטער האָט דאָך אים גוט די אויערן אָנגעדרייט, דאַמאָלס, ווען
ער האָט דעם קױל-גרעבערס זון „שמאַטשאַזש“ גערופּן!

איך האָב נאָך נישט געזען אַזאַ שלעכטן חבר. קײנער רעדט
נישט צו אים, באַם אַרױסגיין געזעגנט זיך קײנער נישט מיט אים,
און ווען ער קען נישט די לעקציע, וועט אים אַפּילו קיין הונט
אויך נישט אונטערזאָגן. און ער קען קײנעם נישט לײדן, און מאַכט
זיך, אָן מער ווי פּוּן אלע, לאַכט ער פּוּן דעראַסין, פּאַרדעם, וײל
ער איז דער ערשטער שילער, און אויך פּוּן גאַראַנען דערפּאַר,
אײל די גאַנצע קלאַס האָט אים לײב. אָבער דעראַסי קוקט אַפּילו
נישט אויף אים, אַזוי ארט דאָס אים נישט, און גאַראַן, ווען
פּיחורט אים ווער איבער עפעס פּוּן נאָביסעס אָפּשעטעכצן,
זאָגט ער:

— אַזאַ נאַרשע גאַווה איז אַפּילו קיין שפּיי נישט ווערט.
נאָר איינמאַל, ווען נאָביס האָט אָפּגעלאַכט פּוּן קאַרעטיס
היטעלע פּוּן קאַצ-פעל, האָט קאַרעטי אַזוי אים געענטפּערט:
— הער נאָר, דו! צו דעראַסין גיי און באַ אים לערן זיך אַ
הער זײן!

נעכטן האָט ער זיך געקלאַגט פּאַרן לערער, אַז דער קאַלאַבריער
האַט אים אַ קלאַפּ געטון מיט אַ פּוּס אין דער זײט אַרײַן. פרעגט
דער לערער דעם קאַלאַבריער:

— דו האָסט דאָס אומײנע געטון?
און יענער ענטפּערט מיט דער גאַנצער אוימריכטיקייט:

— נײן, הער! נישט אומישנע!

זאָגט דער לערער:

— צו גיך באַליידיקסטו דיך, נאָביס!
אין ער ענטפערט מיט דער דאָזיקער שטאַלצער סינע זיינער:
— וועל איך דאָס מיין טאטן דערציילן!
איז דער לערער ביזו געוואָרן:
— אַרבה! דערצייל! וועט ער דיר נאָכאַמאָל אַזוי די
אורין אַנדרייען, ווי ער האָט דיר שוין אַנגעדרייט! און ווידער
דאַרפסטו וויסן, אז אין שולע משפט און באַשטראַפּט נאָר דער
לערער.

אַבער ער האָט זיך באלד באַרויקט און צוגעגעבן מיט אַ
ווייכער שטימע:

— הער, נאָביס, וואָרף אַוועק די דאָזיקע גישט-העפּלעכע
אויפּפירונג דיינע! זיי איידל, ליבלעך, גוט צו דיינע חברים! זעסט
דאָך, אז ס'זיינען דאָ צווישן זיי יונגלעך פון פאַרשיידענע שטאַנדן:
זון פון רייכע עלטערן און פון אַרימע אַרבעטער, און אַלע האָבן
זיך ליב, לעבן צווישן זיך ברידערלעך, און זעסט דאָך, ווי גוט
עס איז זיי אַזוי. פאַרוואָס טוסטו גישט אַזוי, ווי אַנדערע טון?
דאַרפסט דאָך אַזוי ווייניק טון, אז אַלע זאָלן דיך ליב קריגן, און
האָלסט געזען ווי גוט עס וואָלט דיר דאָ אַלס געווען. נו, וואָס?
האָסט מיר גאַרנישט וואָס צו זאָגן?

און נאָביס, וועלכער איז געשטאַנען מיט זיין חוּק-מיגעלע,
האָט קאַלט געענטפערט:

— ניין, הער!

— זען דיך! — האָט דער לערער געזאָגט. — איך האָב
רחמנות אויף דיר... ביסט אַ יונגל אָן אַ האַרץ!

און עס האָט אויסגעזען, אז עס איז געענדיקט, נאָר דאָס
אויבער, וואָס זיצט אויף דער ערשטער באַנק, האָט פּלוצלינג
אויסגעדרייט זיין קיילעכדיק פנים צו נאָביס, וועלכער זיצט אויף
דער לעצטער — און געמאַכט אים אַזאָ אויסגעצייכנט, גוטמוטיק

וואָזן-פּיסקעלע, אז די גאַנצע קלאַס האָט אַ זעך אַרויס געגעבן מיט
אַ געלעכטער.

דער לערער האָט אַ געשריי געטון אויף אים, און האָט זיך
פונדעסטוועגן געמוזט אַליין מיט דער האַנט די ליפן פאַרשטעלן,
צו באַהאַלטן זיין געלעכטער.

האַט זיך ענדלעך אויך גאַביס צעלאַכט, נאָר עפעס זויער.

.

פאַרווונדעל אויפן פעלד פון אַרבעט.

מאַנטיק, דעם 13-טן.

דער גאַביס וואָלט געקענט זיין מיט פראַנטין אַ פאַר. נישט
דעם ערשטן, נישט דעם צווייטן האָט נישט געזיירט דאָס שרעק-
לעכע בילד, אויף וועלכן מיר האָבן היינט געקוקט. דאָס איז
געווען אזוי:

מיר זיינען אַרויסגעגאַנגען פון שולע, זיך אָפגעשטעלט אַ
היילע מיטן טאַטן, צו קוקן אַ ביסל, ווי עטלעכע יונגע שילער פון
דער צווייטער אָפטיילונג האָבן זיך געוואָרפן אויף די קני, אונטן.
שאַרנדיק מיט די היטלען און פאַלעריגעס די שטיקלעך איינ, וואָס
האַבן שוין געהאַלטן אין צעגלין, דאָס וואָסער זאָל שנעלער קע-
נען אָפליפן, ווען עס האָט זיך פּלוצלינג באַוווּזן אין דער טיף
פון גאַס אַ מחנה מענטשן, וואָס זיינען איילנדיק געגאַנגען באַטריב-
טע, איבערגעשראַקענע, רעדנדיק שטיף צווישן זיך.

צווישן דער מחנה האָבן זיך געזען עטלעכע שטאַט-מילי-
ציאַנטן, און נאָך זיי צוויי מענער, וואָס האָבן געטראָגן אַ טראָג-

בעטל. יונגלעך זיינען זיך צונויפגעלאָפן פון אלע זייטן און די
מחנה האָט זיך דערנענטערט צו אונדז.

אויף דעם טראָג-בעטל איז געלעגן אן אויסגעצויגענער מענטש,
בלייך ווי אַ מת, מיטן קאָפּ אַראָפּגעהאַנגען אויפן אָרעם, מיט צע-
שויבערטע און פאַרבלוטיקטע האַר, און פון מויל און פון די אויערן
איז אים געגאַנגען בלוט. באַ דעם טראָגבעטל איז געגאַנגען אַ פרוי
מיט אַ קינד אויף דער האַנט, וועלכע האָט אויסגעזען ווי אַ משה-
גענע און האָט אלע מאָל אויסגעשריגן:

— ער לעבט נישט! ער לעבט נישט! ער לעבט נישט!

נאָך דער פרוי האָט זיך נאָכגעשלאָעפּט אַ קליין יונגעלע, מיט
די פּיכעלעך אונטערן אָרעם, און הויך געוויינט.

— וואָס איז געשען? — האָט מיין טאָטע געפרעגט.

— דאָס איז אַ מוירער — האָט עמיצער פון די גענטער
שטייענדיקע געענטפערט — אַראָפּגעפאַלן פון פערטן שטאָק באַם
בויען אַ הויז.

דערווייל האָבן די מענטשן, וואָס זיינען געגאַנגען מיטן
טראָגבעטל, זיך אָפּגעשטעלט, און אַ סך האָבן אָפּגעווענדט די אויגן,
נישט קענענדיק פאַרטראָגן דאָס שרעקלעכע בילד. דאָ האָב איך
דערזען די קליינע לערערין מיט דער רויטער פּעדער אויפן קאפּע-
לוש, וואָס האָט אונטערגעהאַלטן די עלטערע לערערין פון דער
ערשטער העכערער אָפטיילונג, וועלכע איז שיער נישט חלשות גע-
פאַלן, און עמעצער האָט מיך אַ ריר געטון באַם אַרבל.

דאָס איז געווען דאָס מוירער. ער איז געווען בלייך און האָט
אינגאַנצן געציטערט. ער האָט זיכער געמוזט טראַכטן וועגן זיין
פאָטער און איך האָב אויך פאַלד אַ טראַכט געטון וועגן אים. איך,
זיצנדיק אין שולע, קען איך כאַטש זיין רויק, ווייל איך ווייס, אז
מיין טאָטע איז אינדערהיים און שרייבט באַ זיין שרייבטיש, ווייט,
חייט פון יעדן געפאַר; אָבער וויפּל חברים מיינע מוזן עס ציטערן.

וויסנדיק, אז זייערע מאַטערס האָרוען אַצינד אויף די היכצטע
ריש-אַוואַנטיס, אָדער נאָנט פון די צעיאָגטע רעדער פון עפ ס א
מאַשין, און אז איין באַוועגונג, איין פאלטשער טריט, קען זיי צום
טויט דערהרגענען. פונקט ווי זיי וואָלטן געווען זיין פון סאָלדאַטן.
וואָס שלאָגן זיך ערגעץ אין א מלחמה.

דאָס מוירערל האָט דערווייל געקוקט, געקוקט און געציטערט
וואָס אַמאָל שטאַרקער; מײן טאַטע האָט דאָס באַמערקט און געזאָגט:
— גיי אַהײנט, יונגל! גיי גיך צום טאַטן, איבערצייג דיך,

אז ער איז געזונט און גאַנץ גיי, קינד!
און דאָס מוירערל איז פאַמעלעך אַוועקגעגאַנגען, אומקוקנ-
דיק זיך נאָך יעדן טריט.

אַבער די מחנה האָט זיך ווידער אַ ריר-געטון, און די אומ-
גליקלעכע פרוי באַ בעטל האָט געשריגן מיט אַ האַרצרייסנדיקע
שטימע:

— ער לעבט נישט! ער איז געשטאַרבן! ער לעבט נישט!

— אָבער, ער לעבט! ער איז נישט געשטאַרבן! ניין! —

האַבן מענטשן זי געטרייסט.

די פרוי האָט אָבער נישט געלייגט קיין אַכט אויף דעם, זיך
רייסנדיק די האָר פון פאַרצווייפלונג.

פּלוצלינג האָבן זיך דערהערט אַן אויפגערגטע שטימע:

— זיז לאַכט? — און אין דער רגע האָבן זיך דערזען

עפעס אַ הער מיט אַ באַרד, וועלכער האָט געקוקט גלייך אין פנים

אריין פראַנטין, און פראַנטי האָט אַלץ נאָך געלאַכט.

דאמאָלס האָט דער הער מיט דער באַרד אַראָפּגעוואָרפן אים

מיין שטעקן דאָס היטל פון קאַפּ און געשריגן!

— געס אַראָפּ דאָס היטל פון קאַפּ, הולטיי, ווען מען טראָגט

אזעלכען, וואָס איז פאַרווונדעט געוואָרן באַ דער אַרבעט!

און די מחנה האָט זיך שוין דערווייטערט, און אין מיטן

גאָס האָט זיך געזען אַ לאַנגער שטרייף פֿון בלוט...

דער אַרעסטאַנט

פּרױטיק, דעם 22-טן

ניין! אַזאַ זאַך האָט זיך נאָך מסתם קיינמאַל בישט גע-
טראָפֿן!

געכטן אינדערפרי איז מיין טאטע געגאַנגען מיט מיר צו
באַקוקן די וויליע, וועלכע איז געווען צו פאַרדינגען אויפן קו-
מענדיקן זומער, און עס האָט זיך אויסגעוווּן, אַז די שליסלען
האַט געהאַט איינער פֿון זיי לערערס, וועלכער איז איינצייטיק
געווען דעם וויליע-אייגנטימערס סעקרעטאַר. ער האָט אונדז
אַרמגעפירט איבערן גאַנצן הויז, און נאָכדעם האָט ער אונדז
פאַרבעטן אין זיין צימער אַריין, וווּ מען האָט אונדז מכבד גע-
ווען מיט אויסגעצייכנטע לימאָניאַדע. צווישן די גלעזער אויפן
טיש איז געשטאַנען אַ הילצערן טינטאַרן, זייער איידל, זייער
מערקווירדיק געשניצט. זעענדיק, אַז מיין טאטע קוקט אויף דעם
טינטאַרן האָט זיך דער לערער אַזוי אָנגערופֿן:
— דאָס איז אַן אָנדענק, זייער אַ נייגעריקע געשיכטע
וואָס איך וועגן דעם דאָזיקן הילצערנעם טינטאַרן.
און ער האָט אונדז אַזוי אָנגעהויבן דערציילן:
— מיט עטלעכע יאָר צוריק, ווען איך בין נאָך געווען לערער

אין טורין, בין איך איך געגאנגען דעם גאנצן הימער געבן לעק
ציעס די ארעסטאנטן.

די לעקציעס זיינען פארגעקומען אין קלויסטער פון גע-
פענגעניש, א געביידע, וואָס איז אינגאנצן קיילעכדיק. ארום
אין די נאָקעטע און הויכע ווענט, האָט זי פירעקעכדיקע פענס-
טערלעך, פארקאוועטע מיט צוויי שטאָפּעס, איינע איבער דער
צווייטער, ווי אַ קיין, און יעדעס פענסטערל גייט אריין אין אַ
קליינעם קעמערל.

האָט דער לערער דורכגעפירט זיין לעקציע, דרייענדיק זיך
איבער דעם דאָזיקן קאלטן און פינסטערן קלויסטער, אין די שי-
לער זיינע זיינען געשטאנען גלייך באַ די דאָזיקע, מיט קראַפּטע
פאַרמאָכטע, פענסטערלעך, אזוי, אז אין דער טונקלהייט האָבן זיך
מער נישט געזען ווי נאָר די עלענדע, אומעטיקע פּנמער, צו-
שוויבערטע, גרויע בערד, אימבאָוועגלעכע אויגן פון מערדער און
פארברעכער. אָבער צום אויפמערקזאָמטן פון אלע האָט די דאָ-
זיקע לעקציעס אויסגעהערט איינער, וואָס איז באַצייכנט געווען
מיטן נומער 78, וועלכער האָט אַפּנים זייער געגאָרט צו געניסן פון
זיי, און געקוקט אויפן לערער מיט אַ בליק פּוֹל דאָנקבאַרקייט און דרוך-
ארץ. דאָס איז געווען אַ יוגערמאַן, מיט אַ שוואַרץ בערדל, אפשר
נישט אזאָ פאַרדאָרבענער, ווי אַן אומגליקלעכער סטאַלינער, וועל-
כער האָט, אין אַ מינוט פון משוגענעם פעס, אַ וואָרף געטון אַ
היבעל זיין מייסטער, וואָס האָט אים אַ געוויסע צייט פאַרמאָגט,
און דאָס איז געשען אזוי אומגליקלעך, אז דער דאָזיקער
מייסטער האָט באַקומען אַ שטערבלעכע חונד — מען האָט אים
פאַרשפּט אויף זעלעכע יאָר הפיסה.

ער איז געווען אזוי פּעיק, אז ער האָט זיך אין פאַרלויף
פון דריי חדשים אויסגעלערנט ליינען אין שרייבן, קיין ביכלעך
האָט מען אים נישט געקענט נאָטמאָרטשען, און וואָס מער ער האָט

זיך געלערנט, אלץ מילדער איז ער געוואָרן, אלץ בעזער, און
אלץ מער האָט ער חרטה געהאַט אויף זיין טאַט.

אין אַ געוויסן טאָג האָט ער, נאָכן פאַרענדיקן די עקציע
געמאַכט אַ צייכן דעם לערער, ער זאָל זיך דערנענטערן צום
פענסטערל, און האָט אים דערקלערט מיט טרויער, אַז מאָרגן ווערט
ער אַרויסגעפירט קיין ווענעציע, אַפצוקומען די רעשט שטראָף אין
דער דאָרטיקער תּפּיסה, און געזעגענדיק זיך מיט אים, האָט ער
אים געבעטן מיט אַן אונטערטעניקער, רירנדער שטימע, ער זאָל
אים דערלויבן אַנצורירן זיין האַנט. דער לערער האָט אים דער-
לאַנגט די האַנט, דער אַרעסטאַנט האָט זי געקושט, נאָכדעם האָט
ער געזאָגט: איך דאַנק אייך, איך דאַנק אייך! און איז פאַר-
שוונדן אין זיין קעמערל. דעם לערערס האַנט איז געווען נאַס
פון דעם אַרעסטאַנטס טרערן. — און מער האָט אים שוין דער
לערער קיינמאָל נישט געזען.

עס זיינען אַריבער זעקס יאָר.

— איך האָב שוין געהאַט פאַרגעסן אַן דעם דאָזיקן אומגליק-
לעכן — האָט דער לערער דערציילט — ווי היינט אינדערפרי
טרעף איך מיך אויג-אָן-אויג פונקט פאַר מיין שוועל מיט עפעס אַן
אומבאַקאַנטן, שלעכט געקליידטן, מיט אַ גרויסער, שוואַרצער, שוין
אַ ביסל גרוילעכער באָרד, וועלכער האָט געזאָגט:

— צי איז דער הער דאָס דער און דער לערער?

און איך ענטפער אים אויף דעם!

— ווער-זשע זענט איר?

— איך בין דער אַרעסטאַנט נומער 78. — האָט ער געענטפערט

— פאַר זעקס יאָר האָט מיך דער לערער אויסגעלערנט שרייבן און
לייענען. אפשר געדענקט דער הער, ווי דער הער האָט מיר אויף
דער לעצטער לעקציע די האַנט דערלאַנגט. איך בין אַפגעוועסן די
שטראָף און אַצינד בין איך דאָ, און איך בין געקומען בעטן, אַז

דער הער זאל צונעמען פא מיר דעם דאזיקן קליינעם אַנדענק...
א קלייניקייט, וואָס איך האָב געמאַכט אין דער תּפּיסה... זאל מיר
דער הער נישט אָפּזאָגן, הער לערער!

איך בין געבליבן אָן לשון פון אַנטשטוינונג. און ער, מיין
גענדיק, אז איך וויל נישט צונעמען זיין אַרבעט, האָט ער געקוקט
אויף מיר מיט טרויער, פונקט ווי ער וואָלט געזאָגט: זעקס יאָר
ליידן, פּיין, און זיי זיינען נישט בפּוּח געווען מיינע הענט ריין צו
וואַשן? און אין זיינע אויגן איז געווען אַזוי פּיל וויי, אז איך האָב
באַלד די האַנט אויסגעצויגן און זיין מתנה אָנגענומען. אָט איז זי...
מיר האָבן באקוקט דאָס טינטאַרן. עס האָט אויסגעזען צו
זיין געקריצט מיט דער שאַרף פון אַ טשוואַק, מיט אויסערגע-
וויינטלעכן געדולט און לאַנגער אַרבעט. די שניצונג האָט פּאַרנע-
שטעלט אַ פיזער, וואָס ליגט אויף אַ העפט, און אַרום איז געווען
אַזאָ אויפּשריטט!

„מיין לערער, אַן אַנדענק פון נומער 37 — זעקס יאָר.“

און אינטן מיט קליינע אַחוּזות:

„אַרבעט און האַפּנונג.“

מיר זיינען אַרויסגעגאַנגען, נאָכדעם ווי מיר האָבן זיך גע-
זעגט מיטן לערער, וועלכער איז געווען גערירט און האָט
געשוויגן.

אַבער איבער דעם גאַנצן וועג פון מאַנקאָלערי ביז טורין
האָב איך מיר נישט געקענט אַרויסשלאָגן פון קאָפּ דעם דאָזיקן
אַרעסטאַנט מיט דעם צוגערדיקטן פנים צום פענסטער, די דאָזיקע
געזעצונג מיטן לערער, דאָס דאָזיקע טינטאַרן, וואָס איז געמאַכט
געוואָרן אין תּפּיסה, וואָס האָט אַזוי פּיל דערציילט מיט זיך, אַזוי
פּיל זאכן, און דאָס אלץ האָט זיך מיר נאָך געהלומט באַנאַכט אויך,
און איבערפּרי האָב איך אויך געטראַכט וועגן דעם, נישט האַבנדיק

די מינדסטע פארשטעלונג וועגן דעם, וואָס ערוואַרטעט מיך היינט
אין שולע.

ווי נאָר איך האָב געענדיקט די אַריטמעטישע אויפגאַבע
צום הודש-עקזאַמען, זיצנדיק אויף מיין באַנק, לעבן דערקאָסין,
האַב איך באַלד דערציילט מיין חבר די גאַנצע געשיכטע פון
אַרעסטאַנט און פון טינטאַרן, און ווי דאָס טינטאַרן זעט אויס, מיט דער
דאָזיקער טעדער אויפן העפט און מיט דער אויפשריפט אַרום: „זעקס יאָר“
ווי איך האָב נאָר אַרויסגעזאָגט די דאָזיקע ווערטער, איז
דאָראָסי אויפגעשפרונגען און אָנגעהויבן קוקן שנעל, דאָ אויף
מיר, דאָ אויף קראָסין, דער גרין-הענדלעווינס זונדל, וועלכער איז
געזעסן אויף דער באַנק פאַר אונז, איינגעגראַביעט איבערן העפט
און פאַרטיפט אין זיין אויפגאַבע.

שטיל — האָט ער פּלוצלינק געזאָגט מיט אַ פאַר-
שטיקטער שטימע — אָנבאַפנדיק מיך באַם אַרעם. — דו ווייסט,
קראָסי האָט מיר אייערנעכטן דערציילט, אז ער האָט פונקט אַזא
טינטאַרן צופעליק געזען אין דער האַנט ביי זיין טאַטן, וועלכער
איז צוריקגעקומען פון אַמעריקע. דאָס טינטאַרן איז געווען: אַ
טורעמל, געשניצט מיט דער האַנט, און עס איז אויפגעקריצט
דערויף אַ העפט מיט אַ פעדער. דאָס איז עס! און די „זעקס
יאָר“, האָט ער האָט דאָס געזאָגט, אז דער טאַטע זיינער איז
אין אַמעריקע, איז ער געווען אין תּפּיסה!

קראָסי איז נאָך דאַמאָלס געווען גאָר קליין, ער געדענקט
נישט. די מוטער האָט דאָס געהאַלטן בסוד פאַר אים, און ער
ווייסט פון גאָרנישט... דערבאַרם דיר, כאַפּ דיר נישט אַרויס
אַפילו מיט קיין איין וואָרט וועגן דעם!

איך בין שטום געבליבן פון אַנטשטוינונג, קוקנדיק אומבאַ-
וועגלעך אויף קראָסיס איינגעגראַביעטע פּלייצעס. און דאַמאַלס איז
דערקאָסי, וועלכער האָט שוין געהאַט געענדיקט זיין אויפגאַבע

אריבערבענאנגען אויף דער צווייטער פאנק, זיך אינדערגעזעצט
לעבן קראָסין, אַרויסגענומען אים פון די הענט די חודש לעמע
דערציילונג, וועלכע קראָסי האָט געהאט איבערצושרייבן, צו פון
פאר אים די דאָזיקע אַרבעט. ער האָט אים אַ גלעט געטון, אַרומ-
גענומען, געגעבן א פּעדער-קעסטעלע און אַ שרייבפּענדל, און באַ
מיר האָט ער גענומען דאָס ערוואָרט, אז איך וועל קיינעם
נישט דערציילן קיין וואָרט. און ווען מיר האָבן שוין געהאַלטן
פאַם אַרויסגיין פון שולע, האָט ער מיר שנעל איינגערוימט:

— זיין טאָטע איז דאָ געכטן געווען אים אַהיימגעמען, און
ער וועט היינט איך זיכער קומען... וואָס איך וועל טון — דאָס
טו אויך, געדענק!

מיר זיינען אַרויסגעגאַנגען אויף דער גאַס זיין טאָטע
איז געשטאַנען אַ ביסל אין דער זייט און געוואָרט. דאָס איז געווען
אַ מענטש מיט אַ שוואַרצער באָרד, אַ ביסל שוין אַ גראַלעכער,
שלעכט געקליידט, מיט אַן עלענד און פאַרטראַכט פנים.
דערקראָסי האָט אַ דריק געטון קראָסין די האַנט, אזוי, אז
דער בלייכער מענטש האָט דאָס געמוזט באַמערקן, און הויך
געזאָגט:

— צום היידערוען, קראָסי! צום היידערוען, טייערער
(זכור!) — און אים צערטלעך אַ גלעט געטון איבערן פנים.
איך, נאָך אים, האָב איך געטון דאָס אייגענע.

באם קראנקען-בעט פון טאטן.

חודשלעכע דערציילונג

אין א געוויסן פרימאָרגן, אין א רעגנדיקן מערץ-טאָג, איז אַ קליין יינגל, דאָרפיש געקליידט, אן אויסגעוויקטער און פאַר-בלאַטיקטער, מיט אַ פעקעלע אונטערן אָרעם, שטיין געבליבן פאַרן טויער-שומר פון „שפיטאַל פאַר עמיגראַנטן“ אין נעאַפּאַל און זיך נאָכגעפרעגט אויף זיין פּאָטער, דערפֿאַנגענדיק אַ בריוו, וועלכן ער האָט מיטגעברענגט מיט זיך. דאָס יינגל האָט געהאַט אַ לענגלעכ-דיק טונקל-בלייכלעך פנים, מיט פאַרטראַכטע אויגן און שטענדיק האַלב-אַפענע דיקע ליפן, דורך וועלכע ס'האַבן זיך אַרויסגעזען זיי-נע ווייסע ציין. ער איז געקומען פון אַ דערפֿ, וואָס ליגט אין דער געגנט פון נעאַפּאַל. זיין פּאָטער, וועלכער איז אַוועק מיט אַ יאָר צוריק פון דער היים זיך זוכן פרנסה אין פראַנקרייך, איז שוין געהאַט צוריקגעקומען קיין איטאַליע און מיט אַ קליינער צייט צוריק אַראָפּגעשטיגן אין נעאַפּאַל, וווּ ער איז פּלוצלינג שטאַרק קראַנק געוואָרן, און האָט קיים צייט געהאַט צו וויסן צו טון זיין פּאַמיליע אין אַ פּאַר ווערטער, אַז ער איז צוריקגעקומען און אַז ער ליגט קראַנק אין שפיטאַל.

זיין פרוי, פאַרצווייפלט פון דער דאָזיקער ידיעה און נישט קענענדיק זיך אַרויסרירן פון דער היים, ווייל זי האָט געהאַט אַ קראַנק טעכטערל און דאָס יינגסטע קינד נאָך אויף דער האַנט, האָט זי אַרויסגעשיקט דאָס עלטסטע זונדל אירס, מיטגעפּנדיק אים אויפן וועג עטלעכע סאַלדעס, ער זאָל וואַכן באַם פּאָטער, באַם

טאטעשי, ווי מען דריקט זיך דארט אויס. און אזוי איז דאָס יינגל
געקומען צו וואַנדערן צען מייל וועג צופּײט אין שטיין געבליבן אין
זײער פרעמדער שטאַט.

דער טויער-שומר האָט, וואַרפּנדיק אַ בליק אויפן בריוו, גע-
זאָגט רופן דעם אויפזעער איבער די קראַנקע און אים געזאָגט, ער
זאָל אוועקפירן דעם קליינעם צו זיין פּאָטער.

— צו וואַסערן פּאָטער? — האָט דער אויפזעער געפרעגט.
דאָס יינגל, וועלכעס האָט אינגאַנצן געציטערט, זיך נישט צו
דערוויסן עפעס שלעכטס, האָט אַנגערופן דעם נאָמען. אָבער דער
אויפזעער האָט אזא נאָמען נישט געדענקט.

— אזא אַלטער וואַנדער-אַרבעטער? — האָט ער געפרעגט.
— אַן אַרבעטער — האָט דאָס יינגל געענטפערט מיט אַ נאָך
מער איבזרגעשראַקענער שטימע — אָבער נישט זייער קיין אַלטער...
אַ וואַנדער-אַרבעטער, יאָ.

— ווען איז ער אָנגעקומען אין שפיטאַל?

דאָס יינגל האָט געוואָרפן אַ בליק אויפן בריוו.

— אַ פינף יאָר וועט שוין זיין.

דער אויפזעער איז אַ ווײלע געשטאַנען, קראַצנדיק זיך אין
קאָפּ, נאָכדעם, ווי פּלוצלינק דערמאַנענדיק זיך עפעס:

— אהא! — האָט ער געזאָגט — איך ווייס שוין! אין פּערטן

זאָל, דאָס בעטל אין דער זייט.

— וואָס, ער איז זייער קראַנק? .. וואָס מאַכט ער? — האָט

דאָס יינגל שרעקנדיק זיך געפרעגט.

דער אויפזעער האָט אַ קוק געטון אויף אים, און נישט ענט-

פּערנדיק אויף דער פּראַגע, האָט ער אַ זאָג געטון:

— קום מיט מיר!

זיי זיינען אַרויפגעגאַנגען אויף שטיגן, אדורכגעגאַנגען אַ

ברייטן קאַרידאָר און שטיין געבליבן אין די אָפּענע טירן פון אַ

א זאל, ווו עס האָבן זיך געזען בעטלעך, אויסגעשטעלטע אין צוויי
לאַנגע שורות.

— קים! — האָט דער אויפזעער איבערגעחזרט אַריינגייענדיק.
דאָס יונגל האָט זיך אָנגענומען מיט מוט און אים נאַכגעגאַנגען,
וואַרפנדיק רעכטס און לינקס איבערגעשראַקענע בליקן אויף די אויס-
געמאַערטע, בלייכע פנימער פון די קראַנקע. טייל פון זיי האָבן געהאַט
די אויגן צוגעמאַכט און האָבן אויסגעזען ווי שוין געשטאַרבענע, אַנדער-
רע האָבן געקוקט פאַר זיך מיט אַן איבערגעשראַקענעם בלישטשענדיקן
בליק פון היץ, נאָך אַנדערע האָבן געקרעכצט און זיך געקלאָגט ווי קינד-
דער. אין זאַל איז געווען טונקל. די לופט איז געווען אָנגעזאַפט מיט
דעם שאַרפן ריח פון די רפואות; צוויי באַרמהאַרציקע שוועסטערן
האָבן זיך געדרייט אַרום די קראַנקע מיט פלעשעלעך אין דער האַנט.
אַריינקומענדיק שוין טיף אין זאַל, האָט זיך דער אויפזעער
פאַרהאַלטן פאַר איינעם פון די בעטלעך, צערוקט די פאַרהענגלעך
און געזאַגט:

— אָט איז דיין טאַטע!

דאָס יונגל האָט זיך צעוויינט, אַפּערגעלאָזט דאָס פעקעלע
פון אונטערן אַרעם, און אָנכאַפנדיק די האַנט פון קראַנקן, וועלכע
איז געלעגן נאַכלעסיק אויף דער קאַלדרע, האָט ער דעם קאַפּ צו
זיין ברוסט צוגעטויליעט.

דער קראַנקער האָט זיך אַפילו קיין ריר נישט געטון.
דאָס יונגל האָט דעם קאַפּ אויפגעהויבן, ווידער אַ קוק געטון
אויפן פאַטער און ווידער זיך ביטער צעוויינט — דאַמאָלס האָט
דער קראַנקער געוואָרפן אויף אים אַ לאַנגן בליק און עס האָט זיך
געדאַכט, אַז ער דערקענט אים.

ווינע ליפן האָבן זיך פונדעסטוועגן קיין באַזעג נישט געטון.
אַרימער טאַטע, ווי פאַרענדערט ער איז געווען! דער זון וואָלט
אים קיינמאָל נישט דערקענט.

די האָר זייגען אים גראָ געוואָרן, די באַרד איז אים אָנגע-
וואַקסן, דאָס פנים איז געווען געשוואַלן, רויט, מיט אַ שטאַרק אָנ-
געצויגענער און בלישטשענדיקער הויט, די ליפן גראָב, די אויגן
האַפן זיך קיים אַרויסגעווען, אַלע געזיכטס-שטריכן זייגען געווען
אינגאַנצן פאַרענדערט. נאָר דער שטערן און די שוואַרצע בויגנס
פון די ברעמען זייגען געבליבן די זעלבע. ער האָט שווער געאַטעמט.

— טאַטעשי! מיין טאַטעשי! — האָט דאָס יינגל געזאָגט. —
דאָס בין איך! צי דערקענסטו מיך טאַטע! איך בין דאָך שימוש,
דיין שימוש... איך בין געקומען פון דאָרף... די מאמע האָט מיך
געשיקט. קוק אויף מיר, טייערער טאַטעשי! רעד כאַטש איין וואָרט!
נאָר דער קראַנקער האָט, אָנקונדיק אים אַ וויילע אויפּמערק-
זאם, די אויגן צוגעמאַכט.

— טאַטעשי, וואָס איז דיר, טאַטעשי!.. איך בין דאָך דיין
זון, שימוש!..

נאָר דער קראַנקער האָט זיך דאָך אַלץ קיין באַוועג נישט
געטון און נאָר שווער געאַטעמט.

דאמאָלס האָט דאָס יינגל אַזוי וויינענדיק זיך צוגערופֿן אַ
בענקל צום בעט, זיך אַנידערגעזעצט און געוואָרט נישט אַראָפּנעמען.
דעם בליק פון זיין פאַטערס פנים.

— דער דאָקטאָר וועט דאָך זיכער קימען, האָט ער זיך גע-
טראַכט, וועט ער מיר זאָגן.

און ער איז פאַרוונקען אין אַן אומעטיקן נאַכטראַכטן, דער-
מאָנענדיק זיך, ווי דער פאַטער האָט זיך דאָס דאמאָלס אין דער
וועלט אַריין אוועקגעלאָזט, ווי ער האָט זיך מיט די קינדער אויף
דער שיף געזעגנט, ווי אַלע האָפן אים מיט גוטע האָפּנונגען אָפּגע-
וואַרט, און ווי עס איז אָנגעקומען די ידיעה, אַז ער איז קראַנק,
און די מאמע האָט דאמאָלס ביטער געוויינט..

און ווידער זיינען אים געקומען אויפן געדאנק שרעקלעכע
זאכן. ער האָט געזען זיין פּאָטער אַ געשטאַרבענעם, די מוטער אין
טרויער, זייער גאַנצע פאַמיליע אין גויט. . .

לאַנג איז ער אַזוי געזעסן ביז ער האָט דערפילט אַ לייכטן
רייר פון אַ האַנט אויף זיין אָרעם. ער האָט זיך שנעל אויסגעדרייט:
דאָס איז געווען אַ באַרמהאַרציקע שוועסטער.

— וואָס איז מײן טאַטן? אויף וואָס איז ער קראַנק? —

האָט ער אײלנדיק געפרעגט.

— דאָס איז דיין טאַטע? — האָט די שוועסטער זיך געפרעגט.

— יאָ, מײן טאַטע. . . איך בין געקומען פון דאָרף. . . וואָס

איז אים? אויף וואָס איז ער קראַנק?

— האָב נישט קיין עגמת נפשׁ ייִנגל! פאַר נישט באַ דיר.

באַלד וועט דאָ קומען דער דאָקטאָר.

און זי איז אַוועקגעגאַנגען גאַרנישט זאָגנדיק מער.

אין אַ האַלבער שעה אַרום האָט זיך דערהערט אַ קלונג פון
גלעקל, און ער האָט דערזען דעם דאָקטאָר, וועלכער איז אַריינגעקו-
מען אין זאַל מיט זיין אַסיסטענט. די באַרמהאַרציקע שוועסטער און
דער אויפזעער זיינען זיי נאָכגעגאַנגען. גייענדיק אַזוי איבער דער
לענג פון זאַל, האָט ער זיך פאַרהאַלטן באַ יעדן בעטל. דעם אַרימען
ייִנגל האָט זיך געדאַכט, אַז זיי וועלן אפשר קיינמאַל צו זיין פּאָטער
נישט צוקומען, און מיט יעדן טריט פון דאָקטאָר איז געוואקסן זיין
אויפּרעגונג צוזאַמען מיט דעם אומגעוילד פון דערוואַרטונג.

ענדלעך זיינען זיי שטיין געבליבן באַם שכנותדיקן בעטל. דער
דאָקטאָר איז געווען אַ הויכער זקן, אַ ביסעלע אָן אײנגעגאַרביע-
טער, און האָט געהאַט אַן ערנסט פנים. איידער ער איז נאָך אַוועק-
געגאַנגען פון בעטל, האָט זיך שוין דאָס ייִנגל אויפגעשטעלט פון
זיין בענקל, און ווען דער דאָקטאָר האָט זיך דערנענטערט צו זיין

פאטער, האָט ער, שוין גישט קענענדיק איינהאַלטן די טרערן, זיך
ביטער צעוויינט.

דער אַלטער הער האָט אַ וויילע געקוקט אויף אים.
— דאָס איז דעם קראַנקס אַ זון — האָט די שוועסטער גע-
זאָגט, — ער איז געקומען היינט אינדערפרי פון דאָרף.

דער דאָקטאָר האָט אַרויפגעלייגט דעם יינגל די האנט אויפן
אַקסל, נאָכדעם האָט ער זיך אָנגעבויען איבערן קראַנק, באַטאַפט
אים דעם דופק, אָנגערירט דעם שטערן, און געשטעלט עטלעכע
פראַגן דער באַרימהאַרציקער שוועסטער, וועלכע האָט געענטפערט:
— אַלץ איז ווי געווען...

דאמאָלס האָט דער דאָקטאָר זיך פאַרטראַכט, און אין אַ וויילע
אַרום געזאָגט:

— מען דאַרף טון דאָס אייגענע ווייטער...
דאָ האָט זיך דאָס יינגל אָנגענומען מיט מוט און געפרעגט מיט
אַ ציטערנדיקער שטימע און מיט אַ פנים פאַרגאַסן פון טרערן:
— וואָס איז מײן טאַטן?

— באַרויך דײך קינד! — האָט דער דאָקטאָר געזאָגט, אַרויפ-
לייגנדיק אים ווידער די האנט אויפן אַקסל. — דיין טאַטע האָט אַ
רויז אויפן פנים. דאָס איז אַ געפערלעכע זאַך, אָבער עס איז נאָך
דאָ אַ האַפנונג. היט אים. זײַ לעבן אים. דיין געגנוואַרט איז אַ
גרויסע דערלייכטערונג פאַר אים.

— אָ-ער דער טאַטע דערקענט דאָך מיך נישט? — האָט
דאָס יינגל אויסגערופן מיט אַ פאַרצווייפלטער שטימע.
— ער וועט דײך דערקענען. האָב נישט קיין מורא! אפשר
וועט ער דײך מאַרגן דערקענען. לאַמיר האַפן, און זײ רויך.
דאָס יינגל האָט זיך געוואַלט נאָך וועגן אַ סך זאַכן פּרעגן, ער
איז אָבער נישט דרייט געווען. דערווייל איז דער דאָקטאָר געגאַנגען
ווייטער, און ער האָט אָנגעהויבן זײן וואַכן לעבן דעם קראַנקן.

גישל קעגענדיק מיט קיין סך העלפן, האָט ער אים כּאַפּש
 גלייך געמאַכט די קאָלדערע, לייכט אָנגערירט די האַנט, אַראָפּגע-
 טריבן די פליגן פון אים, גאָך יעדן קרעכץ זיך אָנגעבויגן איבער
 אים, און ווען די שוועסטער האָט געגעבן דעם קראַנקן עפעס צו
 טרינקען, אָדער די רפואות, האָט ער איר צוגענומען דאָס גלאָז
 אָדער דאָס לעפעלע פון דער האַנט, אָדער זיי דערלאנגט איר טייל-
 מאָל האָט דער קראַנקער געעפנט די אויגן און געקוקט אויף אים.
 אָבער ער האָט ביז אַזוינד נישט געגעבן קיין שום צייכן, אָז ער
 דערקענט אים, כּאַטש זיין בליק האָט זיך פאַרהאַלטן אויף אים
 וואָס אַמאָל לענגער, באַזונדערס, ווען דאָס יינגל האָט זיך טיינענדיק
 פאַרדעקט מיטן טיכל די אויגן.

אין אזוי איז אריבער דער ערשטער טאָג.

די נאַכט איז דאָס יינגל דורכגעשלאָפן איינגעקאַרטשעט אויך
 צוויי בענקלעך אין ווינקל זאַל, און קומט איז נאָר טאָג געוואָרן,
 האָט ער זיך חידער גענומען צו זיין באַדינען דעם פּאַטער.
 דעם טאָג האָט זיך געדאַכט, אָז דעם קראַנקנס בליק הייבט
 אָן ווערן ווי באַוווסטזיניקער. עס האָט זיך געדאַכט, אָז דעם קינדס
 צערטלעכע ווערטער וועקן אין די אַפּלען פון זיינע אויגן עפעס ווי
 אַ שייך פון דאָנקבאַרקייט. ער האָט איינמאָל אַפּילו אַ ריר געטון מיט
 די ליפּן, ווי ער וואָלט עפעס געוואָלט זאָגן.
 ווען ער האָט נאָך אַ קורצן פאַרשטיינערט בלייבן צוריק די
 אויגן געעפנט, האָט זיך געדאַכט, אָז זיין בליק זוכט דעם קליינעם
 וועכטער.

דער דאָקטאָר איז דעם טאָג געווען צוויי מאָל באַם קראַנקן
 און האָט באַמערקט אין זיין צושטאַנד אַ קליינע פאַרבעסערונג.
 צונויט צו, ווען דאָס יינגל האָט צוגעטראָגן די רפואה צום פּאַטערס
 אָנגעשוואַלענע ליפּן, האָט ער באַמערקט, ווי אַ לייכטן שמייכל אויף
 זיי. האָט ער זיך אָנגענומען מיט מיט און גוטער האַנטונג. און וואָסנדיק,

אז דער קראנקער העט זיינע ווערטער הי ס'איז גארשטיין, האָט
 ער אױך באַלד אָנגעהויבן צו דערציילן אים וועגן דער מאַטער,
 וועגן די קליינע שוועסטערלעך, וועגן דעם, הי זיי וועלן זיך דאָס
 ביידע אַטקערן אַהיים. און ער האָט באַשוואַרן דעם פאַטער מיט
 אַזאַ גוטער שטימע און מיט אויסדריקן פּול ליבע, ער זאָל זיין
 רויק. און כאַטש ער האָט מינוטחייז געצווייפלט, צי ער ווערט פאַר-
 שטאַנען, האָט ער דאָך גערעדט, ווייל עס האָט זיך אים געדאַכט, אַז
 דער קראַנקער, כאַטש ער פאַרשטייט אים נישט, הערט ער זיך
 מיט אָנגענעמקייט און דערלייכטערונג זיין שטימע, אין וועלכער עס
 האָט געצייטערט אַ טיפע צוגעבונדנקייט, אַ טיפער טרויער — און
 האַפּטונג. און אזוי איז אַריבער דער צווייטער טאָג, און דער דריטער,
 און דער פערטער, צווישן קליינע פאַרבעסערונגען, פּלוצלינגע פאַר-
 ערגערונגען; אין דאָס יוגל איז מיטן גאַנצן האַרץ געזען אזוי אַפּ-
 געזעבן זיין באַשעפטיקונג, אַז ער האָט קום צוויי מאָל אין טאָג
 זאַרפּגעשלאָנגען דאָס שטיקל ברויט מיט קעז, וואָס די מאַנאָכין
 האָט אים געברענגט, און כמעט נישט געזען און נישט געהערט,
 יאָט אין זאָל טוט זיך; נישט די שטאַרבנדיקע, נישט די איילנדיקע
 טריט פון די שוועסטערן באַנאַכט, נישט דאָס פאַרצווייפלטע יאָמערן
 פון די, וואָס זיינען אַוועקגעאַנגען פון דאַנען פון זייערע גאַנטע אָ-
 דער מינדסטער האַפּטונג, נישט די אַלע הייטיקלעכע און שרעקלעכע
 סצענעס פון שפּיטאַל-לעבן, וועלכע וואָלטן אים באַ אַנדערע אים-
 שטענדן צוגעשטימט צו דער ערד און אָנגעהאַרפּן אויף אים אַ
 שרעקלעכן פּחד.

שעהן אין טעג זיינען פאַרבייגעגאַנגען, און ער איז אַלץ
 געווען דאָרט, באַ זיין טאַטעשי, אַן אויפּמערקזאַמער, אַ פליסיקער,
 אַ ציטערדיקער באַ יעדן זיפּאל פון קראַנקן, באַ יעדן קרעכץ זיינעם;
 לעבנדיק צווישן האַפּטונג, וועלכע האָט אים צוגעגעבן קראַפט און
 אַזייגל, וועלכער האָט אים געפירט דאָס האַרץ.

ה'גור ד'גם פ'גשטן ט'ג' איז ד'גם ק'גמ'ן ג'ג'ק'ן פ'ג'ג'יק'ן.

ע'ר'ג'ע'ר

ד'ער ד'ק'ק'ט'ר איז ג'ע'ק'י'מ'ע'ן, א' ק'י'ק ג'ע'ט'ן און א'ר'ט'ג'ע'ל'א'ג'ע'ט.
ד'ע'ם ק'א'פ, ווי ע'ר ו'א'ל'ט ג'ע'ו'א'ל'ט ז'י'ג'ן, אז א'ל'ץ איז ג'י'ע'ר'י'ק'ט, און
ד'אָס י'י'ג'ל איז א'ני'ד'ע'ר'ג'ע'ס'א'ל'ן אויפ'ן ט'י'ש'ל, און א'רוי'ס'ג'ע'ל'א'ג'ע'ט א'
י'א'מ'ע'ר.

ע'ר ה'אָט זיך אויסגעוויינט, ד'ער א'רי'מ'ע'נ'ק'ע'ר, ד'ע'רנ'אָך ו'אָס
ע'ר זיך אָנג'ע'הויב'ן ב'ט'ר'א'כ'ט'ן. איין ז'אָך ה'אָט אים ג'ע'ט'ר'י'י'ס'ט.
ו'אָר'ים ב'אָ ד'ער ד'אָזיק'ע'ר פ'א'ר'ע'ר'ג'ע'ר'ונג ה'אָט זיך אים א'י'ל'ד ג'ע'
ד'אָכ'ט, אז ד'ער ק'ר'א'נ'ק'ע'ר איז מ'ע'ר ב'א'ם ז'י'נ'ע'ן. ע'ר ה'אָט א'ל'ץ מ'ע'ר
ג'ע'ק'ו'ק'ט אויפ'ן י'י'ג'ל, א'ל'ץ מ'י'ט א' ד'י'י'ט'ל'ע'כ'ט'ע'ר ט'י'מ'ע'ר ג'ע'ר'י'ר'ט'ק'י'י'ט.
ג'י'ש'ט ק'י'ן ר'פ'וא'ה, ג'י'ש'ט אַזוי צו ט'ר'י'נ'ק'ע'ן, ה'אָט ע'ר ג'י'ש'ט ג'ע'ו'א'ל'ט
ג'ע'מ'ע'ן, אויב ג'י'ש'ט פ'י'ן אים, און ה'אָט א'ל'ץ אָפ'ט'ע'ר ב'א'ווע'ג'ט מ'י'ט
אָנ'ש'ט'ר'ע'נ'ג'ונג די ל'י'פ'ן, ווי ע'ר ו'אָל'ט ג'ע'ו'א'ל'ט ע'פ'ע'ס א'רוי'ס'ר'ע'ד'ן.
און ג'י'ש'ט א'י'י'ג'מ'אָל ה'אָט ע'ר ד'אָס ג'ע'ט'ן אַזוי ד'י'י'ט'ל'ע'ך, אז ד'ער
ז'י'ן ה'אָט אָנג'ע'כ'א'פ'ט ז'י'ין ה'א'נ'ט, ד'ע'רפ'ר'י'ד'ט פ'ון ד'ער פ'ל'ע'ז'י'נ'ק'ע'ר
ו'אָמ'ונג, און אויסגערויפ'ן מ'י'ט פ'ר'י'ד'.

— טאטעשי! טייצער טאטעשי! וועסט שוין באַלד זיין גע-
זונט! מיר וועלן זיך צוריקקערן אין דאָרף אַרײַן, אהײם, צו דער
טאטען! .. מיר וועלן זיך אַלע פרייען! שוין באַלד... באַלד...
עס איז געווען פיר אַ זייגער נאָך מיטאַג, ווען דאָס יינגל
האָט טאַקע אין אַזאַ מאָמענט פון טיפער גערירטקייט און פרייד-
קור האָפנונג, פלוצלינק דערהערט באַ דער נאַנטסטער טיר פון זאַל
שווערע טריט און אַ שטאַרקע שטימע, וואָס האָט געזאָגט:

— זייט געזעגנט שוועסטער!

דאָס זייגען געווען נאָר דריי ווערטער, און דאָך האָט דאָס
יינגל אינגאנצן אַ ציטער געטון און דאָס קיל איז אים אָפגעשטאַרען,
אין דער ברויט.

אין דער רגע איז אריינגעקומען אין זאל א מענטש מיט א
ברויטן פעקל אין האנט, און נאך אים איז נאכגעקומען די מאנאכין.
דאס יונגל האט א שרעקלעכן געשרי געטון, זיך א ריט גע-
געבן, נאך געבליבן ווי איינגעוואקסן אין דער ערד. דער מענטש
האט זיך אומגעקוקט, געטראכט א ווילע, און געבנדיק א שרעקלעכן
אויסגעשריי: „שימוש! האט ער זיך געווארפן אז אייז דער קליי-
נער איז אריינגעפאלן אין די ארעמט פון פאטער, שלאכננדיק,
כמעט אן אטעם.

די מאנאכיס, וועכטער, אסיסטענטן זיינען זיך צוזאמענגע-
לאפן און שטיין געבליבן דערשטוינט. דאס יונגל האט נישט געקענט
ארויסרעדן קיין איין ווארט.

— מיין שימוש! מיין שימוש! — האט דער פאטער איבער-
געחזרט און געקוקט מיט פארווונדערונג אויפן בעט פונם קראנקן,
אין ווידער ארוםגעכאפט דעם זון און געקושט. — זאג זשע מיר, —
האט ער ענדלעך געזאגט — וואס דאס אלץ באדייט? מען האט דאך
דיך פארפירט אז אן אנדערן בעט! און איך האב שלאפן נישט
געקענט גאנצע נעכט, ווארים דאך שרייבט מיר די מאמע: „איך
שיק אים און דו ביסט נישטאן אין נישטאן, ווי לאנג זשע ביסטו
שוין דא, יונגל?.. ווי גווי האט דאס געקענט געזען?.. און איך
האב מיך קוים ארויסגעדרייט!.. אבער אצינד, הא! הא!.. און די
מאמע? און קאסטוישא? און דאס ברודערל? האט זשע זאכן זיי?
אבער אזאס זיינען מיר נאך דא אין שפיטאל! קום יונגל! דער
וואלט דאס געגלייבט!..

ענדלעך האט זיך דאס יונגל אָנגעקושט, באַרוקט, אויף גיך
געשטופערט וועגן דער היים, וועגן דער מאַציליע, נאָכדעם האָט ער
געזאָגט:

— ווי גליקלעך איך בין! ווי גליקלעך! האט פאטער אן אזוי
מעקע טעג זיינען דאס געווען, וואס פאטער א שווערע! — און וואס

וידער געקושט דעם פאטער, נישט קענענדיק זיך אפרייסן פון אים.
אבער דאך האָט ער זיך נישט גערירט פון אַרט.

— נו, קום-זשע! — האָט דער פאָטער געזאָגט. — מיר וועלן
נאָך אויף היינט באַנאכט אַנקומען אַהיים, קום!

און האָט אָנגענומען דאָס יינגל באַ דער האַנט. דאָס יינגל
האָט אויסגעדרייט דעם קאָפּ און געקוקט אויפן קראַנקן.

— נו, דו גייסט, עי, דו גייסט נישט? — האָט דער פאָטער
פאַרווונדערט אים געפרעגט.

דאָס יינגל האָט נאָכאמאָל אַ בליק געטון אויפן קראַנקן, און
יענער האָט אויך אין דעם מאַמענט אויפגעעפנט די אויגן און אויף
דעם יינגל געקוקט.

און דאַמאָלס האָט אַ קוואַל פון ווערטער אַ שלאַג געטון דעם
יינגל פון דער טיפעניש פון זיין נשמה:

— ניין, טאַטע! האַרט אַ ווילע... איך קען נישט... דער
פאָטער... זעסט... שוין פינף טעג בין איך לעבן אים. ער קוקט
אַלץ איניינעם אויף מיר... איך האָב געמיינט, אז דאָס ביסטו...
איך האָב אים ליב געקריגן. זעסט ווי ער קוקט אויף מיר... כ'האַב
אים געגעבן צו טרינקען, געווען כסדר לעבן אים... ער איז זייער
קראַנק... האָב געדולד, טאַטע! איך ווייס נישט... איך קען נישט...
איך האָב נישט קיין האַרץ אזוי אַוועקצוגיין פון אים... אים איבער-
צולאָזן. מאַרגן העל איך קומען אַהיים... כ'זעל נאָך אַ ביסל דאָ
זיין באַ אים. זעסט ווי ער קוקט אַלץ... כ'הייס נישט ווער ער איז,
אָבער הען ער האַלט אזוי געשטאַרבן... אַליין, וואָלט ער געהאַט
פאַרדראָס אויף מיר... דערלויב מיר דאָ בלייבן באַ אים, טאַטע,
דערלויב!..

— אַ טיכטיק ייגעלע! — האָט דער אַסיסטענט געזאָגט.
און דער פאָטער איז געשטאַנען, נישט וויסנדיק וואָס צו
טון, קינדליך דאָ אויפן זון, דאָ ווידער אויפן קראַנקן.

— ווער איז דאָס פאַר איינער? — האָט ער ענדלעך גע-

פרעגט דעם אָסיסטענט.

— אַ דאָרפסטאָן, אַזוי ווי איר. ער האָט זי אויך ווי איר

צוריקגעקערט פון אַ רייזע און דעם זעלבן טאָג איינגעשריפן גע-

וואָרן אין שפיטאַל. מען האָט אים געברענגט אַ פאַרשלישטן, ער האָט

נאָך ביז היינט נישט גערעדט. אפשר האָט ער אויך ערגעץ אַ פאַ-

מיליע, קינדער. אפשר האָט זיך אים געדאַכט, אַז אייער יינגל.

דאָס איז איינס פון זיינע קינדער.

און ווען דער אָסיסטענט האָט אַזוי גערעדט, האָט דער קראַנ-

קער געקוקט אויפן יינגל מיט אַן אָנגעשטרענגטן בליק.

— בלייב-זשע! — האָט דער פּאָטער געזאָגט צו שימושן.

— נישט אויף לאַנג שוין... — האָט דער אָסיסטענט שטיל-

אַ שעפטשע געטון.

— בלייב! — האָט דער פּאָטער איבערגעזוהרט. — האָסט אַ

גוט האַרץ, יינגל! איך גיי באַלד אַהיים, צו דערפרייען וואָס גיכער-

די מאַמען. אָט האָסטו אַ טאָלער אויף דיינע באַדערפנישן. זיי גע-

זיגט, גיי געזונט, גוט קינד!

ער האָט אים אַרומגענומען, געקוקט אויף אים מיט טיפער גע-

רירטקייט, נאַכאמאָל אים געקוקט אין שטערן און אַוועקגעאַנגען.

דאָס יינגל האָט זיך דערנענטערט צום בעט, און דער קראַנ-

קער, וואָס האָט געקוקט ביז אַצינד אומרוק, האָט אויסגעזען זיך

צו באַרוקן און איינשטילן אין אַ געפיל פון גליקזעליקייט און טרייסט.

און אַזוי האָט שימוש דאַמאָלס צוריקגעקערט צו זיין באַ-

שעפטקייט אַלס וועכטער באַם אומבאַקאַנטן אַלטן, שוין נישט וויי-

נענדיק, אָבער מיט דער זעלבער אויפּמערקזאַמער געריטקייט, מיט

דעם זעלבן געדולד, ווי פריער. און ווידער אים גלייך געמאַכט די

קאָלדרע, ווידער אים געגלעט זיין הייסע האַנט און מיט זיסע ווער-

טער אים דערפריידט, צוגעגעבן מיט, אין אזוי אים געהיטן דעם
דאזיקן גאנצן טאג, און אויף באנאכט געבליבן בא זיין בעטל, און
אויך דעם מאַרגנדיקן טאָג.

נאָר דעם קראַנקן איז געוואָרן וואָס אמאָל ערגער. זיין פנים
איז שרעקלעך בלאַס געוואָרן, דער אָטעם שווער. ער האָט זיך גע-
וואָרפן, אַרויסגעלאָזט אומפאַרשטענדלעכע געשרייען, און דאָס אלץ
שטייגנדע געשוועלן האָט אים געמאַכט שרעקלעך אויסזען.

אין דער צייט פון זיין באַנאַכטיקן וויזיט, האָט דער דאָך-
טאָר געזאָגט, אז דער אַרימער וועט נישט איבערלעבן די נאַכט.
און דאַמאָלס האָט שימוש פאַרטאַפּלט זיין פלייס און די אויגן נישט
אַרפּגעלאָזט פון אים און דער קראַנקער האָט אויך געקוקט, אלץ
געקוקט אויפן יינגל, און פון צייט-צו-צייט געריט מיט די ליפן,
ווי ער וואָלט געוואָלט עפעס זאָגן, און אַן אויסדרוק פון אומגע-
הייערער געריטקייט האָט דאַמאָלס געבלישטשעט אין זיינע פאַר-
ברייטערטע אַפּלען, וועלכע זיינען, ווי פאַרפאַלן געוואָרן אין זיין
שייטל אַריין.

אויך די דאָזיקע נאַכט איז דאָס יינגל נישט אָפּגעטרעטן פון
אים אַפילו אויף קיין איין רגע, כל-זמן עס האָט נישט אָנגעהויבן
טאָגן אין די פענטער און די שוועסטער האָט זיך נישט באַוויזן
אין זאל.

ווי אָבער נאָר די שוועסטער איז צוגעגאַנגען צום בעט אין
געוואָרפן א בליק אויפן קראַנקן, האָט זי באַלד אָנגעהויבן צו רופן
דעם וואָך-דאָקטאָר און דעם וועכטער, וועלכער האָט געברענגט
ליכט.

דער האַך-דאָקטאָר איז צוגעגאַנגען, אַ בליק געטון און
געזאָגט:

— ער נאָכט.

אלע האָבן געשוויגן. דאָס יינגל האָט אָנגענומען דעם קראַנקנס האַנט, ווי ער וואָלט אים געוואָלט פאַרן טויט פאַרטיי-דיקן. דער קראַנקער האָט געעפנט אויף אַ רגע די אויגן, אַ בליק געטון אויף אים און ווידער זיי פאַרמאַכט. נאָר דעם יינגל האָט זיך געדאַכט, אַז אין דער קורצער וויילע פילט ער אַ דריק פון זיין האַנט.

— ער האָט מיר אַ דריק געטון די האַנט! — האָט ער געזאָגט.

דער דאָקטאָר האָט זיך אָנגעפויגן איבערן קראַנקן, זיך צו-געהערט צו זיין אַטעם, נאָכדעם האָט ער זיך פאַמעלעך אויסגע-גלייכט. די מאַנאָכין האָט אַראָפּגענומען דאָס הייליקע בילד פון דער וואַנט.

— ער איז געשטאַרבן! — האָט דאָס יינגל מיט ווייטיק אַ געשריי געטון.

— גיי קינד! — האָט דער דאָקטאָר געזאָגט. — דיין היי-ליקע אַרבעט איז שוין געענדיקט. גיי און זיי גליקלעך, וואָרים דו ביסט דאָס ווערט. זאָל דיך גאָט בענטשן. זיי געזונט!

אַבער די שוועסטער, וועלכע האָט זיך שוין געהאַט מיט אַ וויילע צוריק דערווייטערט, איז צוגעגאַנגען צו שימושן מיט אַ בו-קעטל פּאַלקעס, וועלכע זי האָט אַרויסגענומען פון אַ קריגל, וואָס איז געשטאַנען אויפן פענסטער.

— איך האָב דיר גישט וואָס צו געבן, קינד! — האָט זי געזאָגט: — נעם כאָטש די בלימעלעך צום אָנדענקען פון שפיטאַל.

— אַ דאַנק! — האָט ער געענטפערט, נעמענדיק דאָס בוקעטל אין דער האַנט און מיט דער צווייטער זיך אויסווישנדיק די אויגן! — אַבער איך האָב אַזוי ווייט צו גיין, אַז איך וואָלט עס אָנגעוויזן אויפן וועג...

אין צעבינדנדיק די בלימעלעך, האָט ער זיי צעשיט איבערן
בעט, לעפן וועלכן זיי זיינען געשטאַנען, זאָנדיק:

— כוועל זיי איבערלאָזן מיין אַרימען פאַרשטאַרבענעם...

און האָט זיך באַלד אָנגעהויבן צו געזענען.

— אַ דאַנק, שוועסטער! אַ דאַנק, הער דאָקטאָר! דאָ האָט

ער זיך אויסגעדרייט צום פאַרשטאַרבענעם.

— זיי געזענט... — און איז שטיין געבליבן, זוכנדיק אין

געזאַנק אַ וואָרט, מיט וועלכן אים דאָ אָנצורופֿן. און דאמאָלס איז

אים גלייך פֿון האַרץ געקומען אויף די ליפֿן דער זיסער נאָמען,

מיט וועלכן ער האָט אים מיט פינף טאָג צוריק מיט טרערן באַ-

גריסט...

— כּוועזען דו, אַרימער טאַטעשי!

און געזומען זיין פעקלע אונטערן אָרעם און מיט אַ פּאַ-

מעלעכן טריט אַרויסגעגאַנגען פֿון שפּיטאַל-זאַל.

ס'האָט געטאָמט.

.....

אין קוזשניע.

שבת, דעם 16-10.

פרעקאָשי איז מיך נעכטן געקומען דערמאַנען כּוועל גיין

באַקוקן זייער קוזשניע, וועלכע געמינט זיך אויף דער זעלבער גאַס,

הו מיר וויינען. האָבן מיר היינט, אַרויסגייענדיק מיטן טאָגן פֿון

שולע, אָפּגעטרעטן דאָרט אויף אַ היילע. אָבער, ווען מיר זיינען שוין

צוגעקומען נאָנט, האָב איך באַמערקט, ווי פֿון קוזשניע לויפט איילנ-

-דיק אַרויס גאַראַפֿי, מיט אַ היפש פעקל אין דער האַנט, צוהאַלפֿט-

דיק די פאלטס פון זיין לאנגן פאלטן, אונטער העלכן ער באהאלט
געוויינטלעך זיינע סחורות.

— אך, איך הייס שוין אצינד, ווו ער נעמט די אייזערנע
פילעכלעך צום פאלירן, העלכע ער פארקויפט דערנאך פאר אלטע
העפטן, דער הענדלער באראמי! דאס הייסט...

באלד בא דער טיר פון קיזשניע האָפן מיר דערזען פרעקאשין,
ווי ער איז געזעסן אויף א צוואמעגעלייגט קונדלע ציגל, און זיך
געלערנט די לעקציע פון א ביכל, וואָס ער האָט געהאלטן אויף
די קני. ער איז אויסגעשפרונגען און געבעטן אונדז אריינגיין.

דאָס איז געווען א שטוב, פיל מיט אייזן-שטויב. אויף די ווענט
ארום זיינען געהאנגען העמערלעך, צוואנגען, שטאבעס אייזן, זאוואסעס,
און אנדערע אייזנארב פון פארשיידענע מיר אומבאקאנטע פארמען.
אין ווינקל האָט געפלאקערט א פייער, וואָס איז אויפגעבלאָזן
געוואָרן דורכן גרויסן בלאָזאָק, מיט העלכן ס'האָט געבלאָזן א קליין
קאָזאל-יינגל.

פרעקאשין פאָטער איז געשטאנען בא דער קאָזאלע און דער
צווייטער, זיין געהילף, האָט געהאלטן מיט א צוואנג א שטיק אייזן
גין פייער.

— אך! — האָט דער קאָזאל אויסגערופן, דערזענדיק אינדז
און אראָפגענומען דאָס היטל פון קאָפּ. דאָס, איז דאָס דאָס גוטע
יינגלע, וואָס האָט דיר דאָס באַנדל געשענקט! געקומען זען, ווי
מען ארבעט אין א קיזשניע, אמת? באַלד, באַלד וועט דאָס געוויין
קערן!

און זאָגנדיק דאָס, האָט ער געשמייכלט. און איך האָב
באַלד באַמערקט, אז ער זעט שוין נישט אויס אזוי אומעטיק און
קוקט שוין נישט אזוי פון גרויסערן שטערן אפער, ווי אמאָל.

דער ווייל האָט דאָס געהילף-יינגל אַרויסגענומען פון פייער

דאָס שטיק אייזן, וואָס איז אָנגעגלייט געווען אין איין עק, און דער
קאָואַל האָט עס אָנגעשפּאַרט אויף דער קאָואַלדע. פון דער שטאַבע
האַט געדאַרפט געמאַכט ווערן אזא אייזערנער שטאַכעט, פון וועלכע
עס ווערן געוויינטלעך צוזאַמענגעשטעלט אין דער פּאַרם פון א שטייגל
אַטמאָספּע, אויזן קיילעכדיק אויסגעבויגן. דערנאָך האָט ער אויסגעהויבן
אַ שרעקלעך גרויסן האַמער אין אָנגעהויבן האַקן מיט אים אין דעם
אָנגעגלייטן עק פון דער שטאַבע, איבערדרייענדיק זי אויף דער קאָ-
וואַלדע, אַמאָל אויף דער, אַמאָל אויף דער צווייטער זייט און צו-
געבענדיק איר וואָס אַמאָל אַלץ אָן אַנדערע פּאַרם. עס איז געווען אַ
תּעניג צו קוקן, ווי דאָס אייזן האָט זיך, אונטער די שנעלע, זיכערע
קלעפּ פון האַמער, געבויגן, פאַרקייילעכדיקט און ביסלעכווייז אָנגע-
בומען די פּאַרם פון אַ געשפּיצלטן בלאַט פון אַ בלוז, פּונקט ווי דאָס
וואַלט גאַרנישט געווען קיין האַרטע שטאַבע, נאָר אַ ווייך טייג, וואָס
ווערט געקנעטן דורך אַ האַנט אַווי, ווי איר גלויבט זיך נאָר,
און דערוויייל האָט דער זון געקוקט אויף אונדז מיט עפעס
אַ שטאַלץ, ווי ער וואַלט געוואַלט זאָגן:

— זעט נאָר, וואָס מײן טאַטע קען אַלץ!

— נו, וואָס? — האָט ענדלעך דער קאָואַל געזאָגט — האָט

שוין דאָס פּיינע בחורל געזען, ווי מען שמידט אייזן?

און האָט מיר געוויזן די שטאַבע, וועלכע האָט אַצינד אויס-

געזען, ווי אַ שטעקן פון אַ ביסקופּ. און אוועקלייגנדיק זי אין

דער זייט, האָט ער באַלד אַריינגערוקט אַ צווייטע אין פּייער.

— אַ שיינע אַרבעט! אַ פעסטע! — האָט אויף דעם מײן

טאַטע געזאָגט. און צוגעגעבן: — האָט איר אייך טאַקע גענומען

זוריק צו דער אַרבעט? צוריק באַקומען חשק צו איר?

— צוריק! — האָט דער קאָואַל געענטפּערט, אַפּווישנדיק

דעם שווייס פון פנים און אַפרוענדיק זיך אַ רגע. — און הייסט

איר, ליבער הער, ווער סײַהאַט מיר דעם חשק צוריקגעגעבן!

מין פאטע האָט זיך געזאָכט, ווי ער הייסט פון באַרישט.
— דאָס דאָזיקע אַרענטלעכע יונגל — האָט דער קאָואַל גע-
פאָנט, אַבווייגנדיק מיטן פינגער אויפן זון. דאָס דאָזיקע גוטע קינד.
וואָס האָט זיך גענומען צום לערנען און געראַטעוועט דעם פּפּוֹד
פון זיין פאָטער, אין דער צייט, ווען דער פאָטער... וואָס איז דאָ אַ סך
צו רעדן, האָט אין אַלע שענקן געשיכורט און דעם זון ווי אַ הנג
באַהאַנדלט. ערשט, ווען מ'האַב דעם מעדאַל דערוען..

דאָ האָט ער אָפּגעהאַקט, אַראָפּגעשלינגען דאָס שפּיעקל, און
זיינע גרויסע האַנטעס האָבן אַ ציטער געטון, ווי ער וואָלט זיך
איינגעהאַלטן פון וויינען. נאָר ער האָט זיך באַלד אויסגעדרייט צום
יונגל און שפּאַסנדיק געזאָגט:

— אָבער קום נאָר אַהער דאָ, קליינטשיקער קום נאָר אַהער!
דאָ, דו גרויסער מענטש, נישט גרעטער פון אַ הויזעל אויפן דאָך!
אַזו מיך נאָר אויף דעם דאָזיקן שוואַכעלע דיינעם אַ קוק טון!
דאָס יונגל איז צוגעלאָפּן. דער קאָואַל האָט אים אַ כאַפּ גע-
טון אין דער העלפט און גלייך אַנידערגעשטעלט פּאַר זיך אויף דער
קאָואַלע.

— נו — האָט ער געזאָגט — אַז מ'איז יאָ אַזוי, רייב אַ ביסל
זויס דאָס פּרעזף דעם דאָזיקן מיאוסן טאַטן דיינעם.
און פּרעקאַשי האָט אָנגעהויבן צו באַשיטן מיט קושן דאָס
שווערצע פנים פון זיין פאָטער, און אין אַ היילע אַרום איז ער
אַליין אויך געווען אינגאַנצן אויסגעריסט.

— גוט אַזוי! — האָט דאָמאַלט דער קאָואַל געזאָגט און
אַראָפּגעשטעלט דאָס יונגל אויף דער ערד.
— גוט אַזוי! איר זענט גערעכט, פּרעקאַשי! — האָט מיט
פרייד אויסגערופן מין טאַטע.
געזעגענענדיק זיך מיטן קאָואַל און מיט זיין זון, זיינען מיר
אַרויסגעגאַנגען פון קיזעניץ.

שוין אויף דער שוועל האָט מיך אָנגעיאָגט דער קליינער
 פּרעקאַשי, אַ שעפּטש געטון זיין „אַנטשולדיק!“ און מיר אַריינגע-
 לייגט אין קעשענע אַ פעקל טשוועקעס. איך האָב אים האַרציק
 געדאַנקט און פאַרבעטן, ער זאָל קימען די לעצטע טעג יום-טוב
 זען דורך אונדזער פענסטער דעם קאַרנאוואַל-צוג.

ווען מיר זיינען שוין געווען אויף דער גאַס, האָט מיין פאַ-
 טער געזאָגט:

— דו האָסט אים געשענקט דיין באַנדל, יונגל מיינס! נאָר
 ווען דאָס באַנדל וואָלט געווען נישט נאָר פון אייזן, נאָר אַפילו פון
 גאָלד און פּערל, וואָלט עס אויך נאָך אַ צו קליינע מתנה געווען
 פאַר דעם דאָזיקן הייליקן קינד, וואָס האָט מיט זיין לייזן און ליי-
 בע אַזוי איבערגעענדערט דאָס האַרץ פון זיין פאַטער!

.....

ד א ס פ א י א צ ל

מאָנטיק, דעם 20-טן.

די גאַנצע שטאָט קאָכט אוש פון דעם קאַרנאוואַל-גערידער,
 הייל עס דערנענטערן זיך שוין די לעצטע טעג יום-טוב. אויף אַלע
 פלעצער שטייען בוידן פון שטריקגייער, באַלעם-וואַרפער; און
 פאַר אונדזערע פענסטער שטייט אויך אַ בויד פון לייזאָנט, אין וועל-
 כער עס גיט אירע פאַרשטעלונגען אַ קליינע צירק-געזעלשאַפט פון
 ווענעציע, וואָס פאַרמאָגט אינגאַנצן נאָר פינף פּערד. דער צירק איז
 אין מיטן פּלאַץ, און לעבן אים שטייען דריי פאַרמאַכטע וועגן, אין
 וועלכע די שטריקגייער טון זיך איבער און אין וועלכע זיי
 שלאַסן אויך. זיי זען אויס פּונקט ווי דריי הייליגן אויף רעדער-
 פּערדער.

ייעדעס מיט א קוימענדל, פון וועלכן עס גייט פסדר א רויד, מיט פענסטערלעך; און צווישן איין פענסטערל אין דעם צווייטן, טרי-קענען זיך אויף שטריק קינדערישע קליידעלעך, ס'איז דאָרט דאָ אַ פרוי, וועלכע זייגט אַ קינד, און קאָכט, און טאַנצט אויפן שטריק. אַרימע מענטשן! וואָרים ס'איז זיך גרינג אַפצורעדן: אַ טענצל דאָרט אויף אַ שטריק! און עס קלינגט נאָך עפעס ווי אַ באַליידיקונג פאַר זיי; און זיי פאַרדיגען דאָך ערלעך אויף זייער פרויט, פאַרוויילן דעם עולם און אַרבעטן זייער שווער.

אַ גאַנצן טאָג לויפן זיי אַלע מאָל פון די וועגן אין דער בויז אַרײן אין אַנגעצויגענע טריקאַטן, אויף אזאָ קעלט, כאַפן עפעס אויף געשווינד אין מויל אַרײן, אַפילו זיך נישט אַנידער-זענדיק צווישן איין פאַרשטעלונג און דער צווייטער; אין נישט איינמאָל מאַכט זיך נאָך, דווקא ווען דער צירק איז פול, אַ שטאַר-קער שטורם-ווינט, וואָס וואַרפט מיט די לייזונטענע ווענט, לעשט אויס דאָס ליכט און — זיי געזעגנט האַלענדישער הערינג! זיי מוזן אַפגעבן דאָס געלט און אַרבעטן באַנאַכט, פדי אויף מאַרגן ווי ס'איז ווידער צו פאַררעכטן די „בוידע“. זיי האָבן מיט זיך צוויי יינגלעך, וועלכע אַרבעטן אויך. מיין טאַטע האָט דערקענט דעם קלענערן פון זיי, ער איז פאַרבייגעגאַנגען איבערן פלאַץ, וואָרים דאָס איז דעם צירק-אייגנטימערס אַ זינדל, דער זעלבער, וועלכן מיר האָבן פאַר אַ יאָרן געזען אויפן וויקטאָר-עמאַנועל-פלאַץ, וווּ ער איז געריטן אויף אַ פערד. ער איז אויפגעוואַקסן; ער איז שוין אַלט אַפּשער אַכט יאָר. און איז זייער אַ שיינ יינגל. ער האָט אַ קייליכטיק פנים, אַ סינקלעס, אַ שוואַרצן קאַפּ לאַקן, וועלכע צעפאַלן זיך אים פון אונטערן שוואַרצן קאַפּעלושל אַפער.

איבערגעטון איז ער פאַר אַ פּאַיאַץ, עפעס אין אזאָ ווייטן, שוואַרץ-אויכגעזייטן זאָק, מיט אַרבל, און שיכעלעך האָט ער פון

לייוונט, אויך ווייסע. אן אמת שרל איז דאָס. אלעמען געפעלט ער.
שטענדיק איז ער מיט עפעס באשעפטיקט.

אינדערפרי ברענגט ער, איינגעהילט אין אַ גרויסער פא-
טיילע, מיטן אין אַ קריגל אין זייער הילצערן הייזל אריין; דער-
נאך לויפט ער נאָך די פערד צו דער רעמיזיע באַ דער בעכטאַל-
גאס; דערנאָך ניאנטשטעט ער דאָס יונגסטע קינד זייערס, און אַז
די מוטער נעמט עס צו באַ אים, טראָגט ער צוזאמען די רייפן,
דרענגלעך, קאָזלעס, שטריק; פּוצט די וועגן, לייגט אָן אַ פּייער,
און יעדע פרייע מינוט פאַרברענגט ער לעפן דער מוטער. מײן
טאַטע קוקט אים נאָך דורכן פענסטער און רעדט אלע מאָל וועגן
זיינע עלטערן, וועלכע זען אויס צו זיין זייער אַרומלעכע מענטשן
און אים זייער ליב צו האָבן.

מיר זיינען געגאנגען אין צירק אריין אין אָונט. עס איז
געווען קאַלט. די בויד איז נאָך געווען פּמעט ליידיק, אָבער דאָס
קליינע פּאָיאַצל האָט נישט דערלאָזט, אַז אפילו די דאָזיקע קליינע
צאָל צושויער זאָל זיך לאַנגוויילן. ער האָט געמאַכט אויסערגע-
וויינטלעכע קאָזשעלעס, זיך געשטעלט אויפן קאַפּ, זיך נאָכגעאָנגען
די פערד באַ די וויינדלען. געגאנגען אויף די הענט, האַלטנדיק די
פּיס אין דער לופט, זיך אַרומגעטראַגן ווי אַ בליק, געזונגען, גע-
אַכט, געוויילט מיט זיך אלע, מיט דעם דאָזיקן שיינעם טונקעלן
פּנימל זיינעם; און זיין פּאַטער, וועלכער האָט געטראָגן אַ רויטע
קאַרטקע, ווייסע לעדערנע הויזן, שטייול מיט כאַלעוועס און אַ שפיץ-
רוט אין האנט, האָט אליין אויך געקוקט אויפן פּאָיאַצל, נאָר איז
געזען זייער אומעטיק.

מײן טאַטע איז אויך אומעטיק געוואָרן, און ווען עס איז צו
אונדז צוגעקומען דער הער דעליס, וועלכער איז אַ מאַלער, האָט
ער אים אַזוי געזאָגט:

— אַרימע מענטשן, ווערן אָן די כוחות באַ דער אַרבעט און קענען אזוי ווייניק פאַרדינען! אזא פוסטקייט! און דאָס קליינטשטיקע איז אזא ליבס! מען זאָל אזוי כאַטש קענען עפעס טון פאַר זיי! דער מאַלער האָט אַ וויילע געטראַכט און געזאָגט:

— שרייב אָן וועגן זיי עפעס גוטס, ווי דו קינסט, אין דער צייטונג, דערצייל אלע שיינע זאַכן פון פאַיאַצל, און איך וועל מאַכן זיך בילדל. די צייטונג לייענען דאָך אלע, און מענטשן וועלן זיך כאַטש איינמאַל דאָ צוזאַמענקלויבן!

און אזוי האָבן זיי טאַקע געטון. מיין טאַטע האָט אָנגעשריבן אַן אַרטיקל מיט אַ סך פיינע וויצן, און אזוי שייך, אז עס האָט זיך אַזש געגראַסט צו וויינען, און דערציילט אלץ, וואָס מיר האָבן נאָר געזען דורכן פענסטער, און וואָס פאַר אַ ליבער דער קליינער איז, און ווי עס איז אים ווערט צו זען; און דער הער מאַלער האָט אויפֿגעצייכנט זיין פאַרטערטל, זייער ענגלעך און שייך, און די צייטונג האָט דאָס אלץ אָפגעדרוקט שבת אין אָונט.

איז מען טאַקע אויף דער זונטיקדיקער פאַרשטעלונג געקומען מחנותווייז.

אויפן אַפיש איז געווען געדרוקט: „די פאַרשטעלונג צום בע-נעמים פון פאַיאַצל“.

אזוי האָט מען אים אָנגערופן, ווי דער טאַטע מיינער אין דער צייטונג. דער צירק איז געווען געפאַקט. אַ סך מענטשן האָבן געהאַלטן די צייטונג אין האַנט און געוויזן זי דעם פאַיאַצל, וועל-כער איז געווען גליקלעך פון דעם, געלאַכט און געזאַנגען פון איין צווייער צום צווייטן.

מען קען זיך פאַרשטעלן! קיין שום צייטונג האָט אים נאָך אזוי נישט געליבט, און אויך די קאַסע איז געווען פול. מיין טאַטע איז געווען פול. צווישן פובליקום האָב איך באַמערקט

א סך באקאנטע דער לערער פון גימנאסטיק איז געשטאנען
 לעבן דער טיר, דורך וועלכער מען האט אריינגעפירט די
 פערד, אקעגניבער אונדז, אין דער צווייטער ריי, איז געזע-
 סן דאס מויערערל מיט זיין קיילעכדיק פנימל לעבן זיין גאר
 גרויסן טאטן. ער האט מיך דערזען, ווי כ'האב נאָר אַ בליק
 געוואָרפן, און אלס צייכן פון באַגריסונג, האָט ער מיר גע-
 מאַכט אַ האָזן-פּיסקעלע. אַביסל ווייטער איז געשטאַנען גאַר-
 פּי און געצייילט די צושיער, באַרעכענענדיק וויפּיל די חברה
 קונצן- מאַכער קענען פאַרדינען פּון אזאַ אָונט.

נישט ווייט פון אונדז, אין דער ערשטער ריי, איז אויך
 געזעסן דער אַרימער ראָפּעטי, דער, וואָס האָט דאָס אָפּגע-
 ראַטעוועט דעם קליינעם פון אונטערן אַמניבוס אַפּער, האַלטנדיק
 צווישן די קני זיינע ביידע קוילעס, צוגעטויליעט צו זיין פּאָ-
 טער, דעם אַרטילעריע קאַפיטאַן, וואָס האָט געהאַלטן די האַנט
 אים אויפן אַקסל.

די פאַרשטעלונג האָט זיך אָנגעהויבן.

דאָס פּאַיאַצל האָט געוויזן חונדער אויפן פּערד, אויפן גיט-
 נאַסטיק-לייטער, אויפן שטריק, און וויפּיל מאָל ער האָט זיך גאָר
 בעוויזן, האָבן אים באלד אַלע אַפּלאַדירט. דערנאָך האָבן זיך אויס-
 געצייכנט אנדערע, זשאַנגלערן, עקוויליבריסטן, רייטער, אָנגעטון אין
 טריקאָטן, וואָס האָבן געבלישטשעט פון זילבער. נאָר אז דער קליינער
 איז נישט געווען אויף דער סצענע, האָבן זיך עפעס אַלע אָנגעהויבן
 לאַנגוויילן, און דאָ דערזע איך פּלוצלינק, אז דער לערער פון גיט-
 נאַסטיק, שטייענדיק באַם סאַמע אַריינגאַנג, שעפטשעט עפעס דעם
 אייגנטימער פון צירק, און יענער קוקט זיך אַרום אין אַלע זייטן
 אויף די צושיער, ווי ער וואָלט צמעצן עפעס געזוכט, און זיינע
 אויגן האָבן זיך אָפּגעשטעלט אויף אונדז.

מיין טאטע האָט דאָס באַמערקט, פאַרשטאַנען, אז דער לע
דער פון גימנאַסטיק ווייזט אָן אויף אים, ווי אויפן אויטאָר פון דעם
אַרטיקל, און כּרי אויסצומיידן די דאַנקען, איז ער אַרויסגעגאַנגען
אַנגנדיק מיר :

— בלייב, הענריק! כּוועל וואַרטן אויף דיר אויף דער גאַס.
וואַרים די פאַרשטעלונג האָט זיך שוין געהאַט געענדיקט.
אַבער דאָס פּאַיאַצל, וועלכן דער פּאַטער האָט אַ שטאַטשע געוון
אין אויער אריין, איז באַלד נאָראַמאַל אַרויסגעטרעטן. ער האָט אויף
אַ געלעפּירנדיקן פּערד איבערגעביטן מיר מאָל זיין פּאַזע און זיין
אַנטון, ווייננדיק זיך, דאָ אַלס פּילגער, דאָ אַלס מאַטראָס, דאָ ווידער
אַלס אַקראַבאַט און וויפּיל מאָל ער איז פאַרביי געפּלויגן פאַר מיר.
האָט ער אַלץ געקוקט אויף מיר.

ווען ער איז אַראָפּגעשפּרונגען פון פּערד, האָט ער אָנגעהויבן
היזענדיגן קיילעכדיק דעם צירק מיט זיין שפּיציקן פּאַיאַץ-קאַפּע-
לעשל אין האַנט, און דאָס פּובליקום האָט אים געוואַרפן סאָלדעס
און צוקערלעך.

איך האָב אויך געהאַלטן אָנגעברייט צוויי סאָלדעס, אָבער
ווען ער איז צוגעקומען צו מיר, אַ בליק געטון, האָט ער אָפּגעזיקט
זיין קאַפּעלע צו זיך און געמאַכט אַ טריט ווייטער, דאָס איז מיר
וואַנגענעם געווען. פאַרוואָסזשע, האָב איך מיר געטראַכט, מיידט
ער פּונקט אויס מיך? און די פאַרשטעלונג האָט זיך דערווייל
געענדיקט.

דער אייגנטיכער האָט געדאַנקט דעם פּובליקום, און אַלע
זיינען אייפּגעשטאַנען און אָנגעהויבן זיך שטופּן צום אַרויסגאַנג.
מיטגעשלעפט פון פּובליקום, האָב איך מיך שוין געפּרעט נאָנט פון
דער מיר, ווען ס'האַט מיך עמעצער אַ ריר געטון באַ דער האַנט.
כּוואָב מיך אויסגעברייט, דאָס האָט דאָס פּאַיאַצל מיט דעם

דאזיקן לייבן פנימל זיינעם מיט די דאזיקע שווארצע לייקן
שנייכלעט צו מיר, האלטנדיק פילע הענטלעך מיט צוקערלעך.
מאלס האב איך פארשטאנען.

— צי וואלסטו נישט איבענומען פון פאיאז די דאזיקע צוקערלעך
לעך?

כיהאב א שאקל געטון מיטן קאפ, אין פון די אויסגעשטריקט
הענטלעך גענומען דריי, צי פיר.

— נו, נעם-זשע נאך אלס צילאג א קוש...

— גיב צוויי! — האב איך אים געזאגט אין צוגעבויגן
אים מין פנים.

ער האט זיך אפגעווישט מיטן ארבל די גרימירטע לייפן
זינדגענומען מיר מיטן ארעם ארום דעם האלדו, אין אפדריקנדי
צוויי הויכע קיש אויף מיינע באקן, האט ער געזאגט:

— איינעם דיר און דעם צווייטן דיין טאטן!

• • • • •

די בלינדע קינדער.

דאָנערשטיק, דעם 24-טן.

דער לערער איז זייער קראַנק, ער האָט געשיקט אויף זיין אָרט דעם לערער פון דער פערטער קלאַס, וועלכער איז געווען מיט אַ לענגערע צייט צוריק לערער אין אינסטיטוט פאַר בלינדע. ער איז דער עלטסטער פון אַלע לערער און איז גרוי, אַז ער זעט אויס, ווי ער וואָלט געטראָגן א פארוק פון וואָל, און דערצו רעדט ער נאָך עפעס מיט אַזאַ באַזונדערע שטימע, פונקט ווי ער וואָלט געזינגען פאַמעלעך אַ שרעקלעך אומעטיק און מעלאַנכאָליש ליד. ער איז אַפער זייער אַ גוטער און זייער אַ געלערנטער. ווי ער איז נאָר אַריינגעקומען אין קלאַס און דערזען איינעם פון די שילער מיט אַ צוגעפונדן אויג, איז ער באַלד צוגעגאנגען צו אים און געפרעגט, וואָס עס איז אים אויף דעם אויג.

— שוין, יינגל, די ראייה! היט די אויגן! גיב אַכטונק אויף זיי! — האָט ער אים געזאָגט, דערוויסנדיק זיך, אַז עס איז אים גאַרנישט.

און דאָמאָלס האָט דעראַסי געפרעגט:

— איז דאָס אמת, הער לערער, אַז דער הער האָט געלערנט.

בלינדע יינגלעך?

— אמת, און אין פארלוף פון לאנגע יארן.
האָט דעראַטי שטיל געזאָגט:
— טאָ, זאָל אונדז דער הער עפעס דערציילן וועגן זיי!
דער לערער איז אַוועקגעגאַנגען פון דער באַנק און זיך גע-
וועצט באַ זיין טישעלע.
דאמאָס האָט קאַרעטי הויך געזאָגט.
— דער אינסטיטוט פאַר פלינדע איז באַ דער גיצא-גאַס.
דער לערער האָט אַ שאַקל געטון מיטן גרויען קאַפּ.
— פלינדע... פלינדע... — דו זאָגסט אזוי פלינדע, ווי דו
וואָלסט עפעס געזאָגט — קראַנקע, אַרימע, צי דאָרט עפעס... אַבער
צי פאַרשטייטו גוט די באַדייטונג פון דעם דאָזיקן וואָרט! גיב
נאָר אַ טראַכט?

זיין פלינד... נישט זען קיינמאָל, קיינמאָל גאַרנישט! נישט
אונטערשיידן דעם טאָג פון דער נאַכט, נישט זען די זון און דעם
הימל, נישט די אייגענע עלטערן אַפילו, נישט גאַרנישט פון דעם
אַלעם, וואָס רינגלט אונדז אַרום, וואָס מיר קענען אַנטאָפן. זיין
פאַרזינקען אין אַן אייביקער פינסטערניש און ווי באַגראָבן אין דער
ערד. פרוווט אויף אַ רגע פאַרמאָכן די אויגן און אַ טראַכט טון,
אַז אזוי וועט איר פלייבן אויף שטענדיק! צי פילט איר דען נישט
אַ שרעקלעכע אימה? צי דאַכט זיך אייך דען נישט, אַז עס איז
נישט מעגלעך אזוי אויסצוהאַלטן, אַז איר וועט אָנהייבן פאַלד צו
שרייען, אַז איר וועט משוגע ווערן און שטאַרבן...

און פונדעסטוועגן, מיינע ליבע קינדער, ווער פון אייך ס'וועט
אריינגיין דאָס ערשטע מאָל אין אינסטיטוט פון פלינדע, אין דער
ציט פון פאַוע, און הערן, ווי די דאָזיקע אַרימענקע נעבעך שפּילן
אויף פידלען, אויף פלייטן, ווי זיי רעדן הויך און לאַכן; ווער ס'וועט
דערזען, ווי זיי לויפן אַרויף אויף די שטיגן און לויפן אַראָפּ מיט

שנעלע טריט, מיט וואָס פאַר אַ פּרייקייט זיי דרייען זיך אַרום איבער
די קאַרידאָרן, איבער די שלאָפּצימערן, דער וואָלט קיינמאָל נישט
געזאָגט, אַז זיי זיינען אזוי אומגליקלעך, ווי זיי זיינען טאָקע אין
דער אמתן.

מען דאַרף זיך נאָר צו זיי גיט צוקוקן.

עס זיינען דאָרט דאָ ינגלעך זעכצען און זיבעצן יעריקע,
שטאַרקע און פּריילעכע, וועלכע טראָגן זייער אומגליק, הי ס'וואָלט
זיי גאַרנישט געאַרט, אַדרבאַ, ווי מיט אַ העלדישקייט; אָבער פון
דעם ביטערן און ווילדן אויסדרוק אויף זייערע פּנימער איז צו זען,
וויפּיל זיי האָבן זיך געמוזט אָנלייזן, וויפּיל זיי האָבן מיט זיך גע-
קעמפט, ביז זיי האָבן שלום געמאַכט מיט זייער אומגליק.

עס זיינען דאָ אויך טייל מיט בלייכע און רויקע פּנימער, איבער
וועלכע עס איז אויסגעגאַסן אַ שרעקלעכער יאוש און דערצו נאָך אַזא
רינדער אומעט, אַז ס'איז לייכט צו פאַרשטיין, ווי זיי באוויינען
זיך נאָך נישט איינמאָל ערגעץ אין אַ באַהאַלטענעם ווינקעלע.

אך, קינדער מיינע! גיט נאָר אַ טראַכט: אַ סך פון די דאָזיקע
אומגליקלעכע האָבן אָנגעוויירן זייערע אויגן כמעט פּלוצלינג, אין
פאַרלוף פון עטלעכע טעג; אַנדערע ווידער זיינען בלינד געוואָרן
נאָך אַ סך יאָרן פּיין, נאָך פאַרשיידענע שרעקלעכע אָפּעראַציעס,
וועלכע זיינען, ליידער, געמאַכט געוואָרן אומזיסט, נאָך אַנדערע,
און אַזעלכע איז דאָ זייער אַ סך, זיינען געבוירן געוואָרן באַלד
בלינדע, אין עפעס אַ שרעקלעכער נאַכט, וועלכער ס'איז אָנגעצייכנט
געווען שוין קיינמאָל נישט העל צו ווערן פאַר זיי, און אַז זיי זיינען
אריינגעגאַנגען אין דער וועלט, ווי אין אַ גרויסן שוואַרצן גרוב,
אַז זיי וויסן אפילו נישט ווי אַ מענטשלעך פנים זעט אויס.

שטעלט אייך פאַר אַצינד, וואָס זיי מוזן זיך אָנלייזן, ווען
זיי גיבן נאָר אַ טראַכט וועגן דעם גרויסן אונטערשייד, וואָס איז

צווישן זיי און די, וואָס זען יאָ די העלסט, אין ווען זיי פרעגן זיך:
צווייטן מיט ביטערניש: — פאַרוואָס? מיט וואָס האָבן מיר זיך טאַר-
אנדיקט קעגן עמעצן?

איז דעריבער, ווען איך גיב אַ טראַכט: איך, וועלכער האָב
געקוקט אויף זיי אזוי פיל יאָר, ווען איך גיב מיך אַ דערמאָן די
אַלע אויגן, די אויף אייביק פאַרמאכט געוואָרענע, די אַלע אַמלעך
אַן בליק אָן ליכט, אָן לעבן, אין גיב דערנאָך אַ קוק אויף איך,
זעט מיר אויס אנטמעגלעך, איר זאָלט נישט פילן, ווי אַפגעזייער
גליקלעך איר זענט! גיט נאָר אַ טראַכט: אין איטאַליע איז דאָ
באַ זעקס און צוואַנציק טויזנט בלינדע!

זעקס און צוואַנציק טויזנט מענטשן, וועלכע זען נישט די
ליכטיקייט פון טאָג! פאַרשטייט איר דאָס? דאָס איז דאָך אַ באַזעט
אַרמיי, וואָס איר פאַרבייגיין פאַר די פענסטער פון אַנדערער שולע
וואָלט געדויערט אַמױניקסטן פיר שעה צייט!

דער לערער איז שטיל געפליבן. אין דער גענעזער קלאַס
איז נישט געווען צו הערן אפילו קיין אָטעם.

אין אַ היילע אַרום האָט דעראַסי איבערגערופן די אַלגעמיינע
שטילקייט, פרעגנדיק, צי ס'איז אמת אָן באַ בלינדע איז זייער אויס-
געא דלט דער הוש פון אָנטאָפן.

דער לערער האָט געזאָגט:

— אמת! און נישט נאָר דער הוש פון אָנטאָפן. אַלע אַנדערע
ווייסיש פאַרמאָלקאַפּענען זיך סאָ זיי אויך זייער שנעל, וואָריים זיי מוזן
זיי אין אַ געוויסער מאָס פאַרטרעטן דאָס זען, זיינען זיי גאַנץ אָמט
אוי אויסגעאיפט, ווי מען זעט עס גאָר קיינמאָל נישט באַ קיין
זענדיקע.

טיילמאָל אין שלאָפּזינער, אויפּוואַכנדיק, גיט איינער דעם
צווייטן אַ פרעג:

צי ס'איז היינט אַ זון?

און ווער עס טוט זיך דער ערשטער אָן, לויפט ארויס אויפן
זעג, באַוועגט מיט די הענט אין דער לופט, צו דערפילן די וואַרעם.
קייט פון דער זון, און קומט צוריק מיט דער גוטער נייעס: „ס'איז
א זון!“

לויטן קול דער קעניג " די וויקס פון א מענטש. מיר דער-
קענען די נשמה פון א מענטש פון זיינע אויגן, פון בליק, זיי —
לויטן קלאנג פון זיין שטימע. לאַנגע יאָרן געדענקען זיי דעם קלאַנג
פון עמענס קול, זיין אינטאָנאַציע. זיי דערפילן אויך, צי אין
זימער איז דאָ נאָר איין פּערזאָן, צי מער, כאַטש נאָר איינער רעדט
און די איבעריקע זיצן אינגאַנצן אומבאוועגלעך. מיטן בלוין אָנרירן
דערקענען זיי אַ לעפל, צי ער איז גוט, צי שלעכט אָפּגעפּוצט. קליי-
נע קינדער קענען אונטערשיידן, נעמענדיק צווישן די פינגער וואָל,
צי זי איז געפאַרפט, צי זי האָט איר נאַטירלעכע קאָליר. און ווען
זיי גייען פאַרנווייז איבער דער גאַס, אונטערשיידן זיי לויטן ריח
נמעט יעדעס געוועלעב, אַפילו אזא געוועלעב, אין וועלכן מיר, זענע-
דיקע, פילן גישט קיין שום באַזונדערן ריח. זיי שייסן פון בויגנס,
און לויטן פייף פון דער קויל, ווייסן זיי, וווּ זי איז געפאַלן, און
גייען גלייך נאָך איר. זיי יאָגן אַ ראָד, שפילן אין באַלעם, שפּרינג-
גען איבער אַ שטריק, אַרבעטן אויס פּידעלעך, זעגן אויס קעסטע-
לעך, פּונקט ווי זיי וואָלטן געזען. זיי מאַכן טעשלעך, קיישלעך,
דורכפּלעכטנדיק זיי מיט פאַרשיידנפאַרביקן שטרוי, פינקטלעך לויט
דער צייכנונג. זיי זיינען אויך זייער עמפּינדלעך אין די פינגער!
די דאָזיקע עמפּינדונג איז זייער אויג. איינע פון די גרעסטע אָנגע-
נעמלעכקייטן איז אויך פאַר זיי דאָס אַרומטאַפן עפעס אַ זאַך און
טרעפן אויף אזא אַרט, ווי זי זעט אויס, וואָס פאַר אַ פאַרם זי האָט.
א זייער רירנד בילד איז דאָס, ווען מען פירט זיי אין מוזעאָם
פון אַרבעט און מען דערלויבט זיי זיך צוצורירן צו אַלעס! מען
דאַרף זען מיט וואָס פאַר אַ פּרייד זיי וואַרפן זיך אויף די געאַמעטרישע

פיגורן, אויף די שטוב-זאכן, אויף די אינטרוומענטן, פלייס, אויף די מאדעלן פון הייזער, קלויסטערס! מיט וואָס פאַר אַ פרייד זיי גלעטן אַרום מיט דער האַנט-פלאַך יעדעס געשטאַלט, ווי זיי פירן אַרום מיט די פינגער איבער די זאַכן, ווי זיי דרייען אַלץ איבער אין דער האַנט, צו זען ווי אזוי דאָס איז געמאַכט.

מיר האָבן זיך צוגעהערט מיט דער העכסטער בייגעריקייט, סאַטש דער לערער איז שטיל געבליבן, ווען גאַראַפּי האָט פּלוצלינג אַ פּרעג געטון, צי דאָס איז אמת, אָז די פּלינדע יונגעלעך לערנען זיך זייער גרינג רעכענען?

דער לערער האָט געענטפּערט:

— אמת. מיט דער גרעסטער לייכטיקייט לערנען זיי זיך אריט-כעטיק, זיי האָבן צו דעם ספעציעל אַ זעלכע צוגעגרייטע ביכלעך מיט פּולטע אותיות. זיי פירן אַרום איבער זיי די פינגער, דערקענען די אותיות, און רעדן אַרויס די ווערטער. זיי ליינען פּליסיק. און ווי זיי שעמען זיך נעבעך באַ יעדן גרייז! ווי זיי ווערן באַלד רויט! און זיי שרייבן אויך.

איר וועט אייך אפשר ווידערן, ווען איר וועל אייך זאָגן אַז זיי שרייבן אָן טינט.

זיי האָבן פאַר זיך אַ גראַב, האַרט פאַפּיר, מיט אזאָ מעטאַל-לענעס רעמעלע, וואָס באַהענט זיך און דריקט אָפּ אין דעם פאַפּיר אַריין אַסאך פינטעלעך אַזעלכע, וואָס זיינען אויסגעזעצט לויט אַ ספעציעלן אַלף-בית. די דאָזיקע פינטעלעך קומען אַרויס פּולט אויף דער צווייטער זייט פאַפּיר, אזוי, אָז איבערדרייענדיק דעם בויגן און פּירנדיק מיטן פינגער איבער די דאָזיקע פּולטקייטן, קענען זיי לייכט לעזן אי דאָס, וואָס זיי האָבן אַליין אָנגעשריבן אי די שריפט פון אַנדערע אויף אזא אופן שרייבן זיי געוויסע אויסגאַפּן און אויך פּריז צווישן זיך. פּונקט אזוי שרייבן זיי אויך ציפערן און

און מאַכן רעכענונגען. געאָמעטרישע אויפגאַבן אויפן קאָפּ מאַכן זיי מיט אַזאַ לייכטקייט, וואָס איז גאַרנישט געהערט געוואָרן, אפשר דערפאַר, ווייל עס שטערט זיי נישט צוזאַמענצוזעמען די געדאַנקע קיין שום בילד פון אויסנווייניקסטע זאַכן, וואָס רינגלען זיי אַרום ווי דאָס געשעט מיט אונז...

און איר זאָלט זען, ווי שרעקלעך ליב זיי האָבן צו הערן ווען עס ליינט זיי ווער עפעס פאַר, ווי אויפמערקזאַם זיי זענען, הי גוט זיי געדענקען אַלץ, ווי די קלענסטע אפילו פון זיי רעדן צווישן זיך וועגן גראַמאַטיק, וועגן געשיכטע! ווי זיצנדיק אויסגע-זעצט אין אַ שורה אויף איין באַנק און נישט אויסדרייענדיק זיך איינער צום צווייטן, רעדן זיי, דער ערשטער מיטן דריטן, דער צווייטער מיטן פערטן אָדער מיטן פינפטן, הויך, אַלע איניינעם, נישט פאַר-הערנדיק אפילו קיין איין וואָרט, אַזוי שאַרף און אויפמערקזאַם איז דאָס געהער ביי זיי. און איך קען איך פאַרויכערן, אַז זיי זאָגן זיך מער וועגן זייער עקזאַמען, ווי איר, און זיי בינדן זיך צו אַ סך מער צו זייער לערער, ווי איר. — יעדן לערער דער-קענען זיי לויטן אַפּקלאַנג פון די טריט, לויטן ריח פון זיין אָנטון. זיי דערפילן באַלד, צי ער איז אַ שלעכטן אָדער גוטן הומאָר, צי ער איז אַ שטרענגער, צי אַ גוטמוטיקער, לויטן קלאַנג פון איין וואָרט און ווען דער לערער לויבט זיי, ווען ער גיט זיי צו חשק, בעטן זיי, ער זאָל זיי אָנרירן, און זיי גלעטן אים איבער די הענט, איבער די אַרבל, פּדי אַזוי אַרום אויסצודריקן זייער דאַנקבאַרקייט.

און צווישן זיך לעבן זיי בשלום, האַרציק, זיי זענען גוט-טע קאַלענן!

אין דער צייט פון פּויזע, האַלטן זיי זיך שטענדיק צוזאַמען אָדער אויך קופּקעלעכווייז — די וועלכע לעבן נענטער צווישן זיך. די מיידלעך, למשל שאַפן זיך גרופּקעס לויט די מוזיקאלישע אינ-סטרומענטן, אויף וועלכע זיי שפּילן. עס איז דאָ אַ גרופּע פּירלערניט,

פלייטשיסטינס, פארטעפיאניסטינס, און זיי שיידן זיך קיינמאל נישט.
עס איז שוין אזוי, אז ווען איינער אזא ארימעקער קריגט
עמעצן ליב, איז שוין אויף אייביק. די פריינטשאפט איז פאר
זיי א גרויסע טרייסט. און זיי קענען זיך אויך איינער דעם
צווייטן ווי געהעריק אפשטאצן. זיי האבן א זייער דייטלעך, זייער
טיף פארשטענדעניש פאר גוטס און שלעכטס. קיינער פון אייך,
מיינע קינדער, וועט זיך אויך נישט אזוי לעבעדיק און מיט אזא
באגייסטערונג דורכנעמען מיט צפעס א שיינעם, איידעלן טאט, ווי זיי!
וואטיני האט געפרעגט, צי זיי שפילן אויך.

— מוזיק האבן זיי ליב אומגעהייער! — האט דער לע-
רער געענטפערט: — די מוזיק, דאס איז זייער פרייד, זייער
לעבן! קליינטשיקע בלינדע, וואס זיינען באר וואס אנגעקומען אין
אינסטיטוט, זיינען פעיק צו שטיין צוויי, דריי שעה און ווערן
נישט מיד הערנדיק מוזיק. זיי לערנען זיך זייער לייכט און
שפילן מיט א ליידנשאפטלעך פארגעניגן. אויב דער לערער וועט
עמעצן פון זיי זאגן, אז ער איז נישט פעיק צו מוזיק, פאר-
שאפט דאס אים גרויס ווייטיק, אבער ער ווערט נישט אן די
האפנויג און לערנט זיך אליין, באזונדער.

אך, ווען איר זאלט אמאל קענען הערן די דאזיקע מוזיק
זייערע! ווען איר זאלט קענען זען, ווי זיי שפילן דארט, מיט דער
לויטערקייט, וואס איז אויסגעזאסן איבער זייערע שטערנס, מיט דעם
דאזיקן שמייכל אויף זייערע ליפן, אנטציקטע פון דער הארמאניע,
העלכע זיי צעגיסן אין דער אומענדלעכער פינסטערניש, וואס רינגלט
זיי ארום — ערשט דאמאלס, וואלט איר דערפילט, וואס פאר א
זיסטייט און געטלעכע פרייד די מוזיק האט אין זיך. און ווי גליק-
לעך זיי זיינען, און ווי עס צעפלאמען זיך זייערע פנימלעך פון
פרייד, ווען דער לערער זאגט עמען פון זיי: וועסט זיין אן ארטיסט,
בא זיי איז דער, וועלכער איז דער ערשטער שפילער, צי אויפן פאר-

שפּיאָן, צי אויף דער פּידל, ווי אַ קיסר. זיי האָבן אים ליב.
 גיבן אים אַפּ כבוד כמעט. אויב עס ברעכט אויס אַ קריג צווישן
 צוויי — גייען זיי צו איר, ער זאָל זיי משפטן. אויב צוויי חברים
 צעשיידן זיך — גייען זיי צו אים, ער זאָל זיי פאַרייניקן. און די
 קלענסטע, העלכע אַזעלכער לערנט שפּילן, האַלטן אים פאַר אַ
 פּאַטער. קיין איינער וועט נישט גיין שלאָפן, אויב ער וועט אים
 פריער נישט זאָגן אַ גוטע נאכט. און זיי שמועסן אויך שטענדיק
 צווישן זיך וועגן מוזיק. זיי ליגן שוין אין די בעטן, ס'איז שפעט
 זיי זיינען אַלע מיד פון דער אַרבעט, שלעפעריק, און זיי דער,
 ציילן זיך נאָך אַלץ מיט אַ שטילן קול וועגן די אַפערעס, וועגן
 די קאָמפּאָזיטאָרן, וועגן די אינסטרומענטן, וועגן אַרקעסטער. דערוויי-
 טערט ווערן פון אַ לעקציע, וועגן די מוזיק און נאָטן-לייענען, איז פאַר
 זיי אַזאָ שווערע שטראַף און אַזאָ ווייטיקלעכע, אַז מען האָט גאָר-
 נישט דעם מוט עמעצן פון זיי אויף אַזאָ אופן צו באַשטראַפן.
 די מוזיק איז פאַר זייער האַרץ דאָס, וואָס די ליכטיקייט
 איז פאַר אונדזערע אויגן...

דער לערער האָט זיך פאַרטראַכט, אונטערשפּאַרנדיק דעם
 קאָפּ, ווען דעראַסי האָט פּלוּצלינק געפּרעגט, צי מען וואָלט נישט
 געקענט גיין אַהין דאָרט זיי זען?

— אדרבא, מען קען, — האָט דער לערער געענטפערט —
 אָבער איר, יינגלעך, דאַרפט נאָך נישט דערוויל אַהינגיין. איר
 וועט גיין שפעטער, ווען איר וועט שוין זיין אימשטאַנד צו
 פאַרשטיין די גאַנצע גרויס פון אַזאָ אומגליק און דערפילן דאָס
 גאַנצע מיטגעפיל צו די דאָזיקע, וואָס זיינען פון דעם אומגליק
 געטראָפן געוואָרן.

דאָס ייז אַ ווייטיקלעך בילד, מיינע קינדער!
 פאַרבייגענדיק דאָרט טיילמאָל, זעט איר יינגלעך, וואָס זייגן
 אין די אַסענע פענסטער, צו שעפן פרישע לופט, וועלכע קוקען, דאַבט

זיך, אויף די ברייטע גרינע טאָלן, אויף די בלויקייט פון די בערג, וועלכע איר זעט דאָרט פון דערווייטנס, און ווען מען זאָל אזוי אַ טראַכט טון, אז זיי, זיצנדיק אזוי און קוקנדיק, גאַרנישט זענענדיק, וועלן שוין טאַקע קיינמאָל, קיינמאָל גאַרנישט זען פון דער אימענדל-לעכער שיינקייט פון זייער געבורטס-לאַנד! צי דריקט דען דאָס אַליין שוין נישט צונויף די נשמה אזוי, ווי איר אַליין וואָלט פּלאַצ-לינק בלינד געוואָרן? כאַטש זי, וועלכע זיינען געבוירן געוואָרן באַלד בלינד, וועקן נישט אזוי פיל רחמנות צו זיך, זיי האָבן כאַטש קיינמאָל גאַרנישט געזען, זיי באַדויערן גאַרנישט, וואָרום זיי האָבן וועגן דעם גאַרנישט קיין פאַרשטעלונג.

אַבער דאָרט זיינען דאָך דאָ יונגלעך, וועלכע האָבן אויפגע-הערט צו זען ערשט מיט עטלעכע חדשים צוריק, באַ וועלכע אַלץ לעבט נאָך פריש אין זכרון, און זיי פאַרשטיין אויסגעצייכנט, וואָס זיי האָבן אָנגעווירן! אין צו דעם צו באַמערקן זיי נאָך מיט אַן אומגעווענער ווייטיק, ווי וואָס אַ טאָג ווייטער ווערן ביסלעכעווייז אויסגעמעקט פון זייער געדאַנק די טייערסטע בילדער, וועלכע זיינען זיי אזוי נאָנט, און זיי פילן, אז די האַרציקסטע, די הייס-געליבטסטע שטאַרבן אָפּ אין זייער נשמה... איינער פון די דאָזיקע אומגליקלעכע האָט מיר אַמאָל מיט אַ שרעקלעכן אומזעט אזוי גע-זאָגט:

— כוואָלט געוואָלט, כוואָלט זייער געוואָלט כאַטש אויף איין רגע צוריקקריגן מיינע אויגן, כוואָל נאָך איין מאָל קענען זען דאָס פנים פון מיין מאַמען, וואָרים איך געדענק עס שוין כמעט נישט! און ווען די מוטער איז אים געקומען באַזוכן, האָט ער אַרומ-גענומען מיט די הענט איר פנים, פירנדיק די האַנטפלאַכן, פון איר שטערן, ביז דער גאַמבע, צו דערפילן די טייערע ריסן פון איר פנים, און ווי ער וואָלט נישט געקענט באַ זיך פּוילן, אז ער וועט זי נישט זען, האָט ער זי גערופן: מאַמע! מאַמע! ווי בעטנדיק

זיך, זי זאל פאר אים דערשיינען, זי זאל זיך אים באווייזן, זי זאל
זיך לאזן זען פון אים, כאטש איין רגע.

אפילו מענטשן, וואס האבן שוין געהאט א סך אומגליקן
איבערגעלעבט אין זייער לעבן, מיט פארהארטעוועטע הערצען,
האבן געוויינט, ארויסגייענדיק פון דארטן.

אין ווען מען גייט ארויס פון דארטן, דאכט זיך, אז די
וועלכע זען דעם הימל, די זון און די מענטשן, זייערע מיטברידער
זיינען עפעס אן אומזיסט פרווילעגירטער, גליקלעכער אויס-
גאם.

איך בין זיכער, אז עס איז נישטא צווישן אייך קיין איינער,
וועלכער, פארלאזנדיק יענע טרויעריקע שוועל, וואלט נישט געווען
גרייט אועקצוגעבן כאטש איין קליין טיילעכל פון זיין זען די
דאזיקע אומגליקלעכע קינדער, פאר וועלכע די זון האט נישט קיין
ליכט און די אייגענע מוטער קיין אַבליק!

• • • • •

ד י ג א ס.

שבת, דעם 25-טן.

איך האָב געקוקט אויף דיר פון פענסטער היינט אין אָונט, ווען דו האָסט דיך צוריקגעקערט פון לערער. דו האָסט אַ שטופ געטון עפעס אַ פרוי. לייג מער אַכט אויף דעם, ווי אזוי דו האָסט דיך אויפצופירן אויף דער גאַס, וואָרים אויך דאָרט זיינען דאָ גע- וויסע פליכטן, וועלכע מען דאַרף דערפילן.

אויב דו באַרעכנסט דיינע טריט און באַוועגונגען אין יעדן איינפאַכן פּרוואַטן הויז, פאַרוואָס-זשע זאָלסטו נישט טון דאָס זעלבע אויך אויף דער גאַס, וועלכע איז דאָס הויז פון אַלע.

געדענק, הענריק, דאָס, וואָס איך וועל דיר דאָ זאָגן: ווען דו וועסט נאָר באַגעגענען אַ שוואַכן אַלטיטשקן, אָדער אַ פרוי אַ קינד אויף דער האַנט, אָדער אַ קאַליקע אויף קוילעס, אָדער אַ מענטש איינגעבויגן אונטער אַ משא, אָדער אַ פאַמיליע אין טרויער, טרעט זיי אָפּ דעם וועג מיט דרך-ארץ, וואָרים אונדזער חוב איז צו שוינען: אַלטקייט, אַרימקייט, מיטער-ליבע, קראַנקהייט, אַרבעט און — טויט.

אַ סך מאָל זעסטו ווי אַ וואָגן, אָדער אַ קאַמפּ פאַרט אַרויף אויף עמעצן, שטופ אים אַוועק, אויב דאָס איז אַ קינד, וואָרן אים, אויב דאָס איז שוין אַ דערוואַקסענער מענטש. ווען דו זעסט אַ קינד אויף דער גאַס, וואָס היינט און איז אַליין, פרעג דיך שטענדיק, וואָס עס פעלט עס און פאַרוואָס עס וויינט; און ווען אַן אַלטער מאַן וועט אַראַפּלאָזן זיין שטעקן, בייג דיך איין און הייב איב.

שנעל אויף. אויב צוויי קינדער שלאָגן זיך אויף דער גאס —
 צענעם זיי; אויב צוויי דערוואַקסענע — דערווייטער דיך. ווייל
 קיינמאָל נישט זיין דער צוועער-פון ברוטאלע גוואַלט-זאָכן, וואָס=
 רים דאָס באַליידיקט און פאַרהאַרטעוועט דאָס האַרץ.
 נאָר ווען דו וואַלט אַמאָל באַגעגנט אַ מענטש אַ גע-
 שלאָסענעם אין קייטן, גייענדיק מיט צוויי פּאַליציאָנטן באַ די
 זייטן, פאַרנינק דיך נישט צו דער מיאוסער נייגעריקייט פון
 המון. גיב אַ טראַכט, אַז דער דאָזיקער מענטש קען זיין אַן
 אומשולדיקער.

הער אויף צו רעדן מיט דיין קאָלעגע און צו לאַכן, ווען
 דו באַגעגנט אַ טראַג-בעטל פון שפּיטאַל, אָדער דעם וואָגן פון
 דער גיכער היץ, וואָרים דאָרט קען ליגן אַ שטאַרבנדער, און
 אפשר נאָר שוין אַ געשטאַרבענער, און אַזאָ טרויעריקער צוג קען
 אַמאָל אַרויסגיין פון דיין הויז...

מאָך דיך, ווי דו זעסט נישט, ווען דו באַגעגנט פּאַר-
 לינג עפעס אַ מיאוס פאַרזעעניש, אַ קריפל. געוויין דיך צו פאַר-
 טרעטן, פאַרלעשן יעדעס ברענענדיקע שוועבעלע, וואָרים דאָס
 קען אַמאָל זיין די סיבה פון אַ טרויעריקער געשעעניש.

ענטפער שטענדיק העפלעך, אויב ס'זעט דיך ווער פון די
 פאַרבייגייער בעטן זאָלסט אים ווייזן דעם וועג.
 לאַך נישט פון קיינעם, לויף נישט, אויב ס'וועט נישט
 גייטיק זיין, שריי נישט. שוין די גאס — דאָס הויז פון אַלע.

די אויסגעארבעטקייט, די אויסגעצילדעטקייט פון אַ פּאַלק,
 ווערט אָפגעשאַצט קודם כל לויט דעם, ווי אַזוי דאָס פּאַלק פירט
 זיך אויף אויף דער גאס. דאָרט, וווּ דו באַגעגנט אומאַכטונג,
 גראַבקיט אויף דער גאס, וועסטו זי אויך זיכער טרעפן אין די
 שטיבן. און באַקען דיך מיט די גאסן, מיינ זון. לערן דיך אויס
 קענען די שטאַט, אין וועלכער דו לעבסט. ווען דו וואַלט דיך

אמאל געפינען ווייס פון איר, ווי אָנגענעם וואָלט עס דיר גע-
ווען צו האָבן זי אין זפרון - לעבעדיק: אדורכצולויפן זי מיטן
געדאנק, די דאָזיקע שטאַט דייע, דיין קליין פאָטערלאַנד, וואָס
איז פאַר דיר אין פאַרלוף פון אזוי פיל יאָרן - די גאַנצע
וועלט. וווּ דו האָסט געשטעלט די ערשטע טריט באַ דער זייט
פון דיין מאַמען, וווּ דו האָסט דין באַקענט מיט די ערשטע
איינדיקן, וווּ דיין געדאנק איז אָפן געוואָרן פאַר די ערשטע
פאַרשטענדענישן, וווּ דו האָסט געפונען די ערשטע פריינט.
וואָרים די שטאַט איז פאַר דיר אויך ווי אַ מאַמע. זי האָט
דיך געלערנט, פריילעך געמאַכט, אָפגעהיטן, דערקען זשע זי.
אירע גאסן און אירע איינוווינער. און האָב זי אויך ליב און
אויב עס וועט זי ווער אמאל באַליידיקן, פאַרטיידיק זי.
דיין פאָטער.

ע ד מ א נ ד א ד ע א מ י ט ש י ס

ד א ס ה א ר ין

י ד י ש: ש ל מ ה ש י י ב ב ע ר ג

(באארבעט פאר דער שופ, דורך ש. מענדלסאָן)

III

פ ר י ל י נ ג

פ א ר ל א ג ח. ב ז ש א ז א

1 9 2 7 ע, ש ר א ר ע

Printed in Poland

הילע בעצ"כונט: י. טיקאטשינסקי

Edmundo de Amiczyś

S E R C E

Wydawnictwo CH. BRZOZA

Warszawa, Leszno 27.

Druk. „Record“ Warszawa, Dzika 18.

מ ע ר ז

ד י א ו נ ט = ש ו ל ע

דאָנערשטיק, דעם 2-טן.

דער טאטע האָט מיך נעכטן אַריינגעפירט אין דער אַוונט-
שולע פון אונדזער באַצירק, ווען די קאַמפן זיינען שוין געווען
אַנגעצונדן און די אַרבעטער האָבן זיך אַנגעהויבן צוגויפצו-
קומען.

ווען מיר זיינען אַריינגעקומען, איז דער דירעקטאָר און דער
לערער געווען זייער בייז, וואָרים ס'האָט פונקט עמעצער נאָר וואָס
געהאָט אַריינגעוואָרפן אַ שטיין אין פענסטער און אויסגעהאַקט אַ
שוּיב. דער שווייצער איז אַרויסגעלאָפן אויף דער גאַס, פארהאַלטן
עפעס אַ יינגל, נאָר באַלד איז צוגעקומען סטאַרדי, וועלכער
ווינט אַקעגניבער, און געזאָגט, אַז דאָס איז נישט דער.

— איך האָב געזען מיט מיינע אייגענע אויגן, — האָט ער גע-
זאָגט — ווי דעם שטיין אין פענסטער אַריין האָט געוואָרפן פראַנסי,
און ער האָט נאָך אַ געשריי געטון צו מיר: און גיב נאָר אַ פּיפּס
אַ וואָרט, וועסטו זען! נאָר איך האָב נישט קיין מוואָ.

דער דירעקטאָר האָט געזאָגט, אַז פראַנסי מוז דערווייטערט
ווערן פון שולע אויף שטענדיק.

איך האָב מיך צוגעקוקט צו די אַרבעטער, וועלכע זיינען
אַנגעקומען צו צוויי, צו דריי, און זיי זיינען שוין געווען אפשר צוויי
הונדערט אין זאַל.

איך האָב נישט געוואָס, אַז דאָס איז אַזאַ שיינע זאַך, די
אַמט-שולע. וואָרים דאָרטן קומען אויך יינגלעך אַזעלכע צו צוועלף

יגאר, און מענער מיט וואָנסעס, מיט בערד, וואָס האָבן זיך אַזינד
זגאַר וואָס צוריקגעקערט פון דער אַרבעט און קומען דאָ אַהער
מיט העפטן, מיט ביכלעך, פּונקט ווי מיר, אין קלאַס אַרײַן.
עס זײַנען דאָ סטאַלערעס, עס זײַנען דאָ הייצערס, מיט שוואַרצע
פּנימער, עס זײַנען דאָ מויערער מיט פאַרקאַלעכטע הענט, עס
זײַנען דאָ בעקערס פאַרוויסטע מיט מעל, און אויפן זאַל שפּירן
זיך די ריחות פון לאַקיר, לעדער, אייז, סמאַלע, ריחות פון
אַלערהײַ מלאכות און וואַרשטאַטן.

עס איז אויך געקומען אַן אַפטיילונג אַרטיילעדיגע-אַרבעטער,
אַנגעטויענע אין מונדירן, מיט זײער קאַפּראַל.

באַלד האָבן זיך אַלע אויסגעזעצט אויף די בענק, אויפגעוויפן
די ברעטעלעך, אויף וועלכע מיר שפּאַרן אַן די פּיס, און אַנגעבויגן
די קעפּ איפּאַך די ביכער. עטלעכע זײַנען צוגעגאַנגען מיט געפּונטע
העפטן צו די לעהער, בעטנדיק מען זאַל זיי עפעס דערקלערן.
באַלד האָבן איך דערזען דעם דאָזיקן יונגן, אויסגעפּוצטן
לערער, וועלכן מיר האָבן אַ נאָמען געגעבן „אַדוואַקאַטל.“ עס זײַ
נען געשטאַנען באַ זײן טישעלע דריי, צי פּיר אַרבעטער, און ער
האַט זיי אויסגעפּעסערט זײַעהע איפּונגען, און דער, וואָס האָט שטענדיג
דיק ליב יעדערן די פּיס אַפּצוטערען איז אויך געווען. איך האָב גע-
זען, ווי ער האָט געלאַכט צוזאַמען מיט עפעס אַ פּאַרבער, וועלכער
האַט אים געברענגט זײן הענט אַפּגעשמירט אויף ראָז און אויף בלוז.
עס איז אויך געווען מיין לערער, וועלכער איז, דאַנקען גאַט,
געזונט געוואָרן און וועט מאַרגן קומען צו אונדז.

די טיגן פון אונטערשטן אַלגעמיינעם זאַל זײַנען געווען

ברײט אונפּגעפּנט אין אַלע קלאַסן אַרײַן.
איך בין דערשטוינט געווען, ווען די לעקציעס האָבן
אַנגעהויבן. ווי אַלע זײַנען געווען פּלייסיק און אויפּמערקזאַם, ווי
זײ האָבן אויסגעהערט די לעקציעס מיט אַן אומבאַוועגלעכן בליק.

— א סך פון זיי — האָט דער דירעקטאָר געזאָגט — קומען
דאָ אהער, פּדי נישט צו פאַרשפּעטיקן, גלייך פון דער ארבעט,
נישט אָפּטרעטנדיק אַפילו אינדערהיים עפעס אין מיל אַרײַן
צו כאַפּן, און זײַנען הונגעריק.

נאָר באַ די קלענערע ייִנגלך האָבן זיך, נאָך אַ האַלבער שעה
לערנען, שוין די אויגן אָנגעהויבן צו קלעפּן, און עטלעכע, וועלכע
האָבן שוין פעסט געכראַפּעט, אָנשפּאַרנדיק די קעפּ אָן דער באַנק,
האָט דער לערער אויפגעוועקט, געבנדיק זיי אַ ריר מיט דער
פּעדער אין אויער. אָבער די דערוואַקסענע נישט! אַלע האָבן גע-
הערט די לעקציע מיט אויפגעפּנטע מײַלער, און קײנער האָט אַפילו
נישט קײן מרוג געטון מיט קײן אויג, עס איז שרעקלעך קאַמיש
געווען צו קוקן, ווי די דאָזיקע וואַנסיקע און בערדיקע זיצן אויף
אינדזערע בעגק.

מיר זײַנען אויך אַרויפגעגאַנגען אויפן ערשטען שטאַק. כײַן
ציגעלאָפּן צו דער טיר פון אינדזער קלאַס און געווען, ווי אויף מײן
אָרט זיצט עפעס אָן אַרבעטער מיט שרעקלעך גרויסע וואַנסעס, מיט
אָן אַרומגעבונדענער האַנט, וועלכע ער האָט זיך זיכער צוקאַלע-
טשעט באַ דער מאַשין, און פּאַמעלעך, פּאַמעלעך, באַמיט ער זיך
צו שרײַבן, אָבער צום שענסטן איז מיר געפּעלן, ווען כײַ האָב אויפן
מויערערלס אָרט, אויף דער זעלבער באַנק אין אײן זעלבן ווינקל
דערזען זײַן פּאַטער, דעם דאָזיקן אומגעהייער גרויסן מויערער, וועל-
כער איז דאָרט געזעסן אינטערגעשפּאַרט דעם קאַפּ מיט די עלנבויגנס,
האַלטנדיק די גאַמבע אויף די הענט און די אויגן אײַנגעגראָבן אין
זיכל, אַזוי פּאַרטיפּט אין דער לערע, אַז ער האָט כמעט נישט גע-
אַטעמט.

דאָס איז געווען נישט קײן אײַנפאַכער צופאַל. אדרבא, ער
אַרײַן איז געקומען באלד דעם ערשטן אַוונט צום דירעקטאָר און
געבעטן:

— זאָל-זשע דער הער דירעקטאָר זיין אזוי גוט צו מיר און
 מיר דערלויבן צו זיצן אויפן אָרט פון מיין „האַזן-פּיסקעלע“. —
 וואָרים אזוי רופט ער אים טאָקע שטענדיק.
 ווען מיר זיינען שוין אַרויסגעגאַנגען, האָבן מיר דערזען, ווי
 אויף דער גאַס וואַרטן זייער אַ סך פרויען מיט קינדער אויף די
 הענט אויף זייערע מענער, און אַז באַלד אין טויער קומט פאַר אַ
 בייטן זיך: דער פּאָטער נעמט באַ די מוטער דאָס קינד, גיט איר
 אַוועק די ביכער און די העפּטן, און אזוי קערן זיי זיך אום אַהיים.
 אין פאַרלויף פון עטלעכע מינוט איז די גאַס געווען פול מיט
 מענטשן און מיט דעם גערויש פון זייערע שטימען.
 נאָכדעם איז אַלץ שטיל געבליבן, און מיר האָבן נאָר געזען
 די לאַנגע, מידע פיגור פון דירעקטאָר, וואָס האָט זיך פאַמעלעך
 דערווייטערט.

.

א ק א מ ף

זינטיק, דעם 5-טן

מען האָט זיך געקענט רעכטן אויף דעם!

פּראַנטי, וועלכן דער דירעקטאָר האָט אַרויסגעוואָרפן פון שולע,
 האָט באַשלאָסן זיך נאָקס צו זיין. און באַהאַלטנדיק זיך אונטער אַ
 ווינקל פון אַ הויז, האָט ער אָפּגעוואַרט סטאַרדין, וועלכער האָט
 נאָכן אַרויסגיין פון שולע, אָפּגעטרעטן, ווי געוויינטלעך, אויף דער
 גרויס-גאַדענער גאַס נאָך זיין שוועסטער, און אינאיינעם מיט איר
 זיך צוריקגעקערט דאָס האָט געזען מיין שוועסטער סילויע און אַן
 איבער-געשראָקענע געקומען צו לויפן אַהיים.

און ט'איז געשען אזוי: פראנטי האָט אין זיין צעראַטענעם היטעלע, אָנגעטון אויף אַ זייט, זיך געלאָזט נאָכלויפן אויף די שפיץ פּינגער נאָך סטאַרדין, און זוכנדיק זיך עפעס אַ זאַטשעפּקע, אַ צי גע- טון פון הינטן זיין שוועסטער באַם צאָפּ אזוי שטאַרק, אז ער האָט זי שיער נישט אומגעוואָרפן אַ הינטער. דאָס מיידעלע האָט אַ גע- שריי געטון, איר ברודער האָט זיך אויסגעדרייט. פראַנטי, וועלכער איז אַ סך העכער און שטאַרקער פאַר סטאַרדין, האָט געזאָגט: — אָדער דו וועסט קיין פּיפּס נישט טון, אָדער איך דער- הרגע דיר.

סטאַרדי האָט לאַנג נישט געטראַכט, און כאַטש ער איז אזוי קליין און דיק, האָט ער זיך דאָך געוואָרפן אויף דעם דאָזיקן ינג- באַטש און אָנגעהויבן האַקן מיט דער פּויסט, וווּ ער האָט נאָר געטראָפּן. קיין סך האָט ער אים אָבער נישט געקענט טון ווייל פראַנטי האָט אים אָנגעכאַפּט באַ בייַדע אַרעמס. אויף דער גאַס זיינען געווען בלוין קינדער און קיינער האָט נישט געקענט זי שלענגער צענעמען.

האָט פראַנטי אַנידערגעוואָרפן סטאַרדין אויף דער ערד, און כאַטש ער איז צוריק אויפגעשפרונגען אויף אַ מינוט, איז ער אָבער באַלד ווידער געפאַלן, און פראַנטי האָט אַריינגעהאַקט אין אים ווי אין אַ קלאָץ. אין איין רגע האָט ער אים אַיינגעריסן דאָס אויער, אונטערגעהאַקט אַן אויג און געשלאַגן מיט דער פּויסט אין פנים אַריין אזוי, אז דעם אַרימען יינגל האָט זיך דאָס בלוט פון דער נאָז געלאָזט. אָבער סטאַרדי איז אַ האַרטער! ער האָט נאָר אַ ברום געטון:

— וועסט מיך דערהרגענען, אָבער איך וועל דיר אַפּ-

צאָלן!

און אַט גיט פראַנטי אַ זעץ אָן דער ערד און סטאַרדי אַרויף אויף אים, קאַפעט אים, באַרושעט אים ווי אַ שעפּס מיטן שטערן, און האַקט אַבער אים מיט דער פּויסט, ווי מיט אַ האַמער.

עפעס א פרוי שרייט פון א פונטטער י

— פראוואַ קליינער!

און אנדערע:

— ער פארטיידיקט זיין שוועסטער.

און נאך אנדערע!

— שלאג! שענק אים נישט! דערלאנג אים, נאָר פעסט!

און צו פראַנטין:

— אויף אַ קלענערן פאלט מען אָן! שחזן געמיינער!

און פלוצלינג האָט זיך פראַנטי אויפגעכאַפט, אינטערגעשטעלט

און, סטאַרדי און געפאלן, און יענער ערשט נאָך אים!

— גיב דיך אונטער!

— גיין!

און אין איין אונגלויבן האָט זיך סטאַרדי אַריס געשפּן, אַ

נאָך געטון פראַנטין אין דער העלפט, איבערגעבויען אים מיט אַ

שילדער אַנשטערענגונג, און געבנדיק אים ווילד אַ קנאָק אָן דע

ברוק, און ער אַרויפגעפאלן אויף אים מיט אַ קני אויף דער

ברוק.

— אַ, דער נידערטרעכטיקער האָט אַ מעסער! — האָט אַ

געשרי געטון עפעס אַ מענטש, צולויפנדיק, כדי צו אַנטוואַסענען

פראַנטין. אָבער סטאַרדי האָט שוין געהאַט אַנגעכאַפט דעם געמיי-

נאָם יונג מיט ביידע הענט באַם אַרעם און אזוי אים אַ ביס געטון

אין דער צונויפגעדיקטער פויסט, אַז דאָס מעסער איז באַלד פון

איר אַרויסגעפאלן, און דאָס בלוט האָט אַנגעהויבן צו רינען.

אצינד ערשט זיינען אַנגעלאָפּן אנדערע, זיי צעריסן, אויפגע-

הויבן; פראַנטי האָט זיך אַוועקגעשלעפט אַ צעדרייטער פּמעט אויף

אלע פיר, און סטאַרדי איז געבליבן אויפן שלאַטפעלד, שריקלעך

יעגראַטשעט אויפן פנים, מיט אַן אינטערגעהאַקט אויג, אָבער אַ

זינער לעבן זיין וויינענדיקער שוועסטער, צווישן די יינגלעך, וועל-
כע האָבן צוזאמענגעקליבן די צעוואָרפענע ביכלעך און העפטן פון
דער גאס.

א טיכטיק יינגל! — האָבן זיך אָנגערופן אַרום שטימען
פון פרויען. — ער האָט נישט געלאָזט באַליידיקן די שוועסטער!
זו פארטיידיקט!

אַבער סטאַרדי, וועלכער האָט מער געוואָרגט וועגן זיין ראַ-
ביעך, ווי וועגן דעם זיג. האָט באַלד אָנגעהויבן צו באַקוקן איינציק-
ווייז, פרויער די ביכלעך, נאָכדעם די העפטן, צי עס פעלט נישט
נישט, צי אלץ איז גאָנץ אָפגעווישט מיטן אַרבעט, פאַטראַכט דאָס
פעדע-קעסטעלע, געלייגט יעדע זאַך אויף איר אַרט, נאָכדעם אַ
רויקער און ערנסטער ווי שטענדיק, געוואָגט צו זיין שוועסטער:
— קום גיך, וואָרים כ׳האַב צו מאַכן אַן אויפגאַבע אויף אַלע
פיר אַפעראַציעס.

.

די עלטערן פון די שילער.

מאָנטיק, דעם 6-טן.

היינט אינדערפרי איז געקומען צום זון דער דאָזיקער גראַץ-
בער סטאַרדי, דער פאָטער, וואָרים ער האָט מורא געהאַט, אז דאָס
יינגל זאָל זיך ווידער נישט טרעפן מיט פראַנטיין. אָבער פראַנטיין
זאָגט מען, וועט זיך שוין אויף דער גאס נישט ווייזן, וואָרים מען
וואַלט אים באַלד איינגעזעצט. זייער אַ סך עלטערן זיינען היינט גע-
קומען צו דער שולע, און דאָס איז אלץ צוליב דעם געכטיקן גע-
שלעג — זיינען אַלע אזוי אומרוק געוואָרן. עס איז אויך געקומען

דער האַלץ-הענדלער, קאַרעטיס פּאַטער, וועלכער זעט אויס פּונקט
מי זיין זון! אויך אַזא פּלינקער, א פּריילעכער, נישט מער, ער
האַט שפּיציקע וואַנסעלעך און טראַגט א צווייקאַלירנדיק סטענבעלע
אין קנאַפּ-לאַך. איך קען שוין פּמעט אַלע עלטערן די דאָזיקע, וואָס
קומען נאָך די שילער. טיילמאָל זיינען דאָס אויך נישט די עלטערן.
וואַרים עס איז דאָ למשל איין באַבעשי, שוין גאַר אַן איינגעבויגע-
נע, אין אַ ווייסער, גרויסער קופּקע, וועלכע קומט שטענדיק פּיר
מאָל אין טאָג, צי ס'איז אַ שניי, צי אַ שטורם, און ברענגט צו פּירן
און פּירט אָפּ אַהיים איר אייניקל, וועלכער לערנט זיך אין דער
ערשטער איינטריט-קלאַס. זי טוט אים אויס דאָס פּאַלטנדל, טוט עס
אים אָן, איבערבינדט אים דאָס קראַוואַטעלע, פּוצט אים אָפּ, צערטלט
אים, באַקוקט זיינע העפטן. מען זעט באַלד, אַז זי לעבט נאָר צוליב
דעם דאָזיקן יונגל, אַז זי טראַכט נאָר פּון אים, און אַז אַ חוץ אים
זעט זי גאַרנישט אויף דער וועלט. עס קומט אויך טיילמאָל דער
אַרטיילעריע-קאַפיטאַן, ראַבעטיס פּאַטער, דעמט, וואָס גייט אויף קי-
ליעס, דער וואָס האָט דאָס אָפּגעראַטעוועט דאָס קינד פּון אינטערן
אַמניבוט אפּער. און ווער נאָר פּון די קאַלעגן עס גייט פּאַרביי פּאַר
די קאַליקע, גיט אַ ליבן שמייכל צו אים, אָדער גיט אים אַ גלעט,
אַז עס זאָל אים זיין פּריילעכער אויף דער וועלט. ענטפּערט אויך
דער קאַפיטאַן אָפּ מיט דעם זעלבן, אָדער ער נייגט זיך צוריק צו
יעדערן, אָדער ער גיט אַ גלעט עמעצן. עס האָט זיך נאָך נישט
געטראַפּן, אַז ער זאָל עמעצן אויסמיידן. ער נייגט זיך צו אַלע
באַגריסט יעדערן, אָדער געזעגנט זיך, ווען ער גייט אַוועק, און וואָס
אַרימער און ערגער איינער גייט אָנגעטון, אַלץ מער פּריידט ער זיך
מיט אים און אַלץ מער דאַנקט ער אים.
אַבער אויך טרויעריקע זאַכן זעט מען דאָרט טיילמאָל. למשל
איין הער, וואָס איז שוין נישט געהאַט געקומען אַ חודש צייט אין
שולע אַריין, ווייל עס איז אים געשטאַרבן אַ זון, וועלכער האָט

זיך גלעדיגט בײַ אונדז אין שולע, האָט היידער צוגעהויבן קומען
 מיט זיין צווייטן, מיטן יונגערן. איז ווען ער איז געקומען דאָס
 טרעטע מאָל נאָך דעם גרויסן פאַרלוסט און דערנאָך די קלאַס און
 די קאַלעגן פון זיין זון, וועלכער לעבט שוין נישט, איז ער אַוועק-
 געפאַנגען אין ווינקל אַריין און אַרויסגעלאָזט אַזאַ געוויין, פאַר-
 שטעלנדיק זיך מיט ביידע הענט דאָס פנים, אָז דער זייערעקטאַר האָט
 אים אונטערן אַרעם אָנגענומען און אַריינגעפירט צו זיך אין קאַ-
 צעלאַריע.

עס זיינען אויך דאָ טייל פּאַטערס און מיליטאַרס, וועלכע קענען
 אלע זייערע זינס חברים באַ די נעמען.

טיילמאָל קומען נאָך זייערע ברידער אויך מיידעלעך פון דער
 באַשער שולע און אויך שילער פון גימנאַזיום.

עס איז אויך דאָ איין הער, שוין אַן אַלטער, וועלכער, זענענדיק
 אַז אַ יונגעלע האָט אַראָפּגעלאָזט אַ פּעדער אָדער אַ העפט, בייגט
 ער זיך באַלד איין און הייבט עס אים אויף. און דער אַלטער איז
 אַמאָל געווען אַ פאַלקאָוויק!

מען זעט אַ סך מאָל, ווי שיין אָנגעטוענע דאמען שמועסן
 זיך דורך פאַר דער שולע מיט איינפאַכע פרויען אין טיכלעך אויף
 די קעפּ און מיט אַ קיישל אויף דער האנט.

איינע זאָגט:

- אַך, וואָס פאַר אַ שווערע איינפאַכע זיי האָבן היינט געהאַט!
 און אַ צווייטע:

- און די גראַמאַטיק! גאָט מיינער! כּיהאַב געמיינט, אַז דאָס
 וועט זיך ביז טאָג לערנען.

ווען עמעצער פון די שילער ווערט קראַנק, הייסן באַלד אלע
 דערמיטן, און אז ער ווערט געזונט, פרייען זיך אלע. היינט טאַקע
 האָבן אַמער אַכט אָדער צען אַרומגערינגלט די גרויס-האַרלעכערין,

קאָרעטיס מיטער, און זי אויסגעפרעגט וועגן געזונט פון איינעם אָ
קליינטשיקן, מיין ברודערס אַ קאַלעגע פון דער אייגנטיגער קלאַס.
וועמעס עלטערן עס ווײַנען אויף דעם זעלבן הויף, האָט זי, און
וועלכער איז זייער קראַנק.

עס דאַכט זיך אין אמתן, אָן די שולע גלייכט אײַס און באַ-
פריינדעט אלע צווישן זיך!

נומער 78.

מיטמאָר, דעם 8-טן

זעכטן האָב איך געזען אַ ריידנע סצענע.

שוין פון אַ געוויסער צײַט אָן האָט מען געקענט באַמערקן,
און פאַרבייגייענדיק פאַר דעראַסין, קוקט אויף אים די גרינס-הענד-
ערין מיט אַ טיפער דאַנקבאַרקייט. וואָרים נאַכדעם, הי דעראַסי איז
געזוויר געוואָרן די געהיימיש פון טינטאַרן און דעם אַרעסטאַנט
נומער 78, האָט ער זיך אָנגעהויבן באַזען מיט אַ באַזונדערער האַרצי-
קייט צו זײַן זון, צו דעם דאָזיקן קליינעם קראַסי, האָט האָט רויט
האַר אין אַן אָפגעדאַרטע האַנט. ער העלפט אים מאַכן די לעקציעס
אין שולע, זאָגט אים אונטער, ווען קראַסי פאַרהאַקט זיך, גיט אים
פאַפיר, פענעס, שרייבענדלעך, פונקט הי דאָס וואָלט געזען זײַנס
אַ ריידער. און דאָס איז אַלץ דערפאַר, ווייל ער וויל אים בצלוינען
כאַר, אַטערס אומגליק, וועלכעס ער האָט זיך אומוויילנדיק דער-
נומט, און רעגן וועלכן דער זון וויינט גאַרנישט.

האַט שוין די מיטער אויף דעראַסין געקוקט, אזוי געקוקט
ווי זי האָלט אים געוואָלט צוויקגעבן אירע אויגן פאַר זײַן געז-
ונט.

דייטשע זאך איז קינד, וואָרע דאָס איז זייער אַ גוטע פרוי, העלפט
לעבט נאָך פאַר איר זון, און דער דערפֿאַס, וועלכער אינטערעסירט
זיך אזוי מיט אים, וועלכער טיילט אים פון אלע אנדערע,
דערפֿאַס, דאָס פיינע בחורל, דער ערשטער שילער אין קלאַס, זגט
איר אים עפעס ווי אַ קעניגלעכער זון פון אַ מעשהלע אַרויס, און
זי קוקט אויף אים ווי אויף אַ הייליקן כמעט. איך האָב גוט געזען,
אז שוין עטלעכע טאָג קוקט די גרינס-הענדלערין אויף דערפֿאַס
אַזוי, ווי זי וואָלט אים געהאַלט עפעס זאָגן, נאָר זי שעמט זיך.
ערשט נעכטן אינדערפֿרי האָט זי זיך אנטשלאָסן, אין דער טיר אים
פאַרהאַלטן און געזאָגט:

— זאָל זיך דאָס בחורל נישט שעמען, איך בעט זייער,
וואָרע דאָס בחורל איז אזוי גוט צו מיין יונגל, און זאָל דאָס
בחורל צונעמאָל דע דאָזיקע סלייטס אַנדענק פֿאַר דער אַרימער
מיינער.

אויך זי האָט אַרויסגעצויגן פון קיינער גרינס אַ הייס, אַפּגע-
גילדט טאָועלן קעסטעלע. דערפֿאַס איז אינגאנצן רויט געוואָרן,
געמאַכט אַ טריט צוריק און געזאָגט מיט אַנטשלאָסנקייט:

— זאָל דאָס די פרוי געבן דעם זון. איך וועל דאָס נישט
נעמען. איך דאַנק!

די פרוי איז זייער אומעטיק געוואָרן און אַנגעהויבן איבער-
געבן מיט אַ שטילער שטימע:

— איך האָב נישט געהאַלט דאָס בחורל באַליידיקן... דאָס
נען נאָר עטלעכע קארמלעקעס...

אָבער דערפֿאַס האָט נאָר פלוז אַ שאַקל געטון כּיטן קאַס,
אַז ער וועט נישט צונעמען.

און דאָמאַלס האָט זי מיט גרויס אומדרייטקייט אַרויסגענומען
פֿון קיינער אַ בינטעלע רויטע רעטעלעך און געזאָגט:

— זאָל זשע כאַטש דאָס בחור'ל די דאָזיקע רעטעכלעך צונעם
מען, פרישענקע, און דער מאַמען אהיימטראַנגן.

דעראַסי האָט אַ שמיכל געטון.

— ניין! איך דאַנק זייער, אָבער איך וויל גאָרנישט. איך
וועל פון אלץ, וואָס איך וועל קענען פאַר דער פרויס זון, ווייל ער
איז מיין קאַלעגע און איז זייער אַן אַרנטלעך יינגל, אָבער איך וועל
גאָרנישט נעמען. איך דאַנק!

— אָבער... דאָס בחור'ל האָט זיך דאָך נישט באַליידיקט
פון מיר? — האָט די פרוי אומרויק געפרעגט.

— ניין, ניין! — האָט דעראַסי איבערגעהורט שמיכלענדיק
און אומעקגעגאנגען, און די גרינס-הענדלערין האָט אויך מיט די הענט
אַ פאַטש געטון.

— און וואָס פאַר אַ גוט קינד דאָס איז! און וואָס פאַר אַ
ליבס! איך האָב נאָך גאָר אויף מיין לעבן אַזעלכעס נישט געזען!
נו, און מיט דעם האָט זיך דערווייל געענדיקט. נאָר אַ זייגער
פיר איו, אָנשטאַט דער מוטער, געקומען נאָך קראַסין דער פאַטער,
מיט דעם דאָזיקן בלייכן, אומעטיקן פנים זיינעם.

ער האָט פאַרהאַלטן דעראַסין באַם אַרויסגאַנג, און לויט דעם
ווי אזוי ער האָט געקוקט אויף אים, האָב איך באַלד דערקענט, אַז
עס פאַלט אים איין, אַז דעראַסי ווייסט פון זיין געהיימניש.

איז קוקנדיק אזוי, האָט ער געזאָגט מיט אַן אומעטיקן און
דירנדן קיל:

— דאָס בחור'ל איז זייער גוט צו מיין קינד... פאַרוואָס איז
דאָס בחור'ל אזוי גוט צו אים?

דעראַסי איז געבליבן עטיין רויט ווי פייער. מען האָט גע-
קענט זען, אַז ער וואָלט געוואָלט גאַנץ איינפאַך און אויפריכטיק זאָגן:
— ווייל ער איז אַן אימגליקלעכער. ווייל אויך איר, זייג

פאָטער, זענט געווען מער אומגליקלעך ווי שולדיק, און זענט אָפּ-
געקומען אייער שולד אויף אַן איידעלן אומן, ווייל איר האָט אַ
גוט האַרץ...

אַבער, כאַטש מען האָט דאָס אַלץ געקענט איבערלייגען
אויף זיין פנים, האָט אים דאָך געפעלט מוט אַרויסצורעדן דאָס אין
ווערטער; אויך האָט ער געפילט עפעס אן אויפגעגונג, ווי אַן עקל
צו דעם דאָזיקן מענטש, וועלכער האָט פאַרגאַסן דאָס בלוט פון אַ
צווייטן און זעקס יאָר אָפגעזעסן אין געפענגעניש. און דער אַרימער,
ווי ער וואָלט אַלץ פאַרשטאַנען, האָט זיך אָנגעבויגן צו דעראַסין
און אים שטייל אין אויער אַריינגעשעפטשעט:

— דאָס בחרל איז גוט צום קינד, אָבער ער וועט נישט
פאַרהאַסן אויך דעם פאָטער... נישט אמת?
און דעראַסי האָט אים אויף דעם געענטפערט מיט גרויס
מיטגעפיל:

— ניין! אַ ניין! גאָר פאַרקערט...

און דאמאָלס האָט דער בלייכער, אומעטיקער מענטש געמאַכט
אַ פלוצלינקע באַוועגונג, ווי ער וואָלט געוואָלט דעראַסין אַרומנעמען
אַרום דעם האַלדז. אָבער ער איז, ווייזט אויס, נישט דרייסט געווען, און
פאַרינדליך גאָר בלוז זיינע העלע האַר, האָט ער נאָכדעם אויפגע-
הויבן זיין האַנט צו די ליפן און זי אַ קוש געטון, קוקנדיק אויפן
יינגל מיט פייכטע אויגן פון טרערן, ווי ער וואָלט געוואָלט זאָגן,
אַז דאָס איז פאַר אים דער קוש.

נאָכדעם האָט ער אָנגענומען דעם זון באַ דער האַנט און מיט
שעלע טריט זיך דערווייטערט.

• • • • •

די קריג

מאָנטיק, דעם 20-טן

האַב איך מיך היינט אינדערפרי צעקריגט מיט קארעטין.
ער איז שולדיק געווען. דער לערער האָט אים אַנידערגעזעצט
לעבן מיר, און איך האָב געשריבן קאַליגראַפיע אין מיין נייעם
העפט. פּלוצלינק האָט ער מיר אַ שלאָג אונטער געטון אַזוי, אַז
נישט נאָר איך האָב געמאַכט אַ שרעקלעכן קלעק אויף דער
קאַליגראַפיע, נאָר אויך אויף דער חודש־לעכער דערציילונג, וועלע-
כע איך האָב גענומען באַם קראַנקן מוירערל איבערצושרייבן
און זי מיר אונטערגעלייגט אונטערן העפט. איך האָב אים נאָ-
טירלעך אַ זאָג געטון עטלעכע פאַרדראַטיקע ווערטער.
און ער ענטפערט מיר באַלד אויף דעם מיט אַ שמייכלעך
— איך האָב עס נישט געטון אומישנע!

איך ווייס זייער גוט, אַז ניט אומישנע. איך קאָן דאָך
אים אָבער מיך האָט ביז געמאַכט זיין שמייכלעך, און איך האָב
מיר באַלד אַ טראַכט געטון:

— האָסט באַקומען, ברודערל, אַן אויסצייכנונג, בלאָזוסו
דיך דאָס אַזוי — און איך בין אַזש אויפגעקאָכט געוואָרן.
נישט לאַנג טראַכטנדיק, האָב איך אים דערלאַנגט אַז
זעץ מיטן עלנבוין, אַז ער האָט זיך פאַרשמירט מיטן אַרבל
דאָס נאַנצע אָפגעשריבענע זייטל, ער איז רויט געוואָרן פאַר
בעס און אַ געשריי גצטון:

— אָבער דו — האָסט דאָך יאָ אומישנע! און ער האָט אויפ-

געהויבן די האַנט.

דער לעווער האָט דאָס דערזען און אים אָפּגעהאַלטן. ער האָט

זיך אַנידערגעזעצט, נאָר מיר שטיי אַ זאָג געטון:

— איך וועל דיך אָפּוואַרטן פאַר דער שולע. איך האָב מיך

שוין געהאַט אָפּגעקילט, האָט מיר באַנג געטון און עס איז מיר אַ

חרפה געווען. ניין, האָב איך געטראַכט, קאַרעטי האָט מיר זיכער

גישט געוואָלט קאַלע מאַכן! ער איז אַ גוטער! איך האָב מיך דער-

מאַנט, ווי אזוי איך האָב אים געטראַפּן אין זיין היים, ווי ער האָט

באַדינט זיין קראַנקע מאַמע, און נאָכדעם, ווי אזוי מיר האָבן אים

אויפּגענומען, ווען ער האָט מיך באַזוכט, און ווי שטאַרק ער איז

געפּעלן געוואָרן מיין טאַטן. איך וואָל געווען אוועקגעגעבן, איך

ווייס אַליין נישט וואָס, אַז עס זאָל פּוין דעם אַלעם גאַרנישט ווערן!

איך זאָל נישט געווען האָבן אזוי מיאָס געהאַנדלט קעגן אים! און

איך האָב מיך נאָך דערמאַנט אָן דעם, וואָס דער טאַטע פּלעגט

מיר שטענדיק ראַטן:

— וועסט דיך פאַרשוילדיקן! — בעט מען זאָל דיר מוהל זיין.

נאָר עפעס האָט מיך דאָך אָפּגעהאַלטן. איך האָב מיך גע-

שעמט זיך מודה צו זיין, איבערצובעטן, איך האָב געקוקט אויף אים

זייטיק אין געזען, אַז זיין מאַרינאַרקע איז אויף דער פּלייצע צעריסן,

אפּער טאַקע פּוין האַלץ טראַגן, און איך האָב דערפּילט, אַז איך האָב

אים זייער ליב, און געזאַגט אַליין צו זיך: איך האָב אַ געשעפּט,

איך וועל אים איבערבעטן! און פּונדעסטוועגן זיינען די דאָזיקע

עטלעכע ווערטער: „איך בעט דיך איבער“ מיר שטעקן געבליבן

אין האַלדז. ער ווידער האָט פּוין צייט-צו-צייט געקוקט אויף מיר

זייטיק און אויסגעזען צו זיין מער פאַרטויערט, ווי ברוגז. און דאָ-

מאַסס האָב איך אויך געקוקט אויף אים זייטיק, ווייל איך האָב אים

געוואָלט ווייזן, אַז איך האָב נישט מורא פאַר אים.

האַט ער נאָכאַמאָל איבערגעהזרט:

— מיר וועלן זיך זען פאַר דער שולע!

און איך:

— מיר וועלן זיך זען פאַר דער שולע! און ווידער האָב

איך מיך דערמאָנט, וואָס דער טאטע האָט מיר אַמאָל געזאָגט.

— אויב דו האָסט דיך פאַרשוילדיקט, פאַרטיידיק דיך, אָבער

נישט מיט געשלעג.

און איך האָב באַלד באַשלאָסן:

— איך וועל מיך פאַרטיידיקן, נאָר איך אים וועל נישט

שלאָגן. — אָבער איך בין אזוי נישט צופרידן געווען פון מיר,

אזוי אומעטיק געווען, אז איך האָב גאַרנישט געהערט, וואָס דער

לערער האָט געלערנט.

ביז עס איז געקומען די מינוט פון אַהיימיגין.

ווען איך בין שוין געווען אויף דער גאַס אַליין, האָב איך

באַמערקט, אז ער גייט מיר נאָך.

איך האָב מיך פאַרהאַלטן און געוואַרט אויף אים מיט דער

זירע אין דער האַנט.

ער איז צוגעקומען — איך האָב אויפגעהויבן די ווירע.

און ער:

— ניין, הענריק! — האָט ער געזאָגט מיט דעם דאָזיקן

ליבן, גוטן שמייכלע זיינעם, אָננעמענדיק מיך באַ דער האַנט

מיט דער ווירע — ניין, לאַמיר זיין פריינט, ווי מיר זיינען גע-

ווען!

עפעס איז מיר געוואָרן אזוי מאַדנע אויפן האַרץ און עפעס

פונקט ווי עס וואָלט מיך עמעצער פון הינטן אַ שטויס געטון, איך

האָב מיך אים געוואַרפן אויפן האַלדז.

ער האָט מיר אַ קוש געטון און געזאָגט:

— קיינמאָל וועלן שוין קיין שום קריגערייען נישט פאַר-
קומען צווישן מיר און דיר! אמת?

— קיינמאָל! קיינמאָל, קיינמאָל! — האָב איך געענטפערט.
און מיר זיינען זיך צעגאַנגען צוריק דערפריידטע, גליקלעכע.
אַבער ווען איך בין געקומען אַהיים און דערציילט דעם טאַטן
אַלץ, ווי ס'איז געווען, מיינענדיק, אז איך וועל אים מיט דעם פאַר-
געניגן פאַרשאַפן, איז ער זייער טרויעריק געוואָרן און געזאָגט:
— נישט ער, נאָר דו האָסט געדאַרפט דער ערשטער אויס-
שטרעקן די האַנט צום איבערבאַטן, וואָרים דו ביסט שולדיק געווען!
און אין אַ וויילע אַרום:

— דו האָסט נישט געדאַרפט האָבן קיין הוצפה אויפצוהייבן
דיין ווירע אויף אַ קאַלעגע, וועלכער איז בעסער פאַר דיר! און
אַן אויפגערגטער האָט ער מיר אויסגעריסן די ווירע פון האַנט.
זי צעבראַכן אויף צוויי העלפט און אַ וואָרף געטון זי אָן דער
וואַנט.

.

מ י י ש ו ו ע ס ט ע ר .

טרייטיק, דע-21-טן.

פאַרוואָס האָסטו, העגריק, נאָכדעם ווי דו האָסט שוין
אַזוי אויך געהאַט דערצערנט דעם טאַטן מיט דיין שלעכטער האַנד-
לונג קעגן קאַרעטין, פאַרוואָס האָסטו נאָך מיר אויך געוואָלט אומ-
אַנגענעמלעכקייט פאַרשאַפן? דו וועסט דיר גאַרנישט צוגלייבן
וויפֿל עגמת נפש דו האָסט מיר אָנגעטון! צי ווייכטו דען נישט,

אז ווען דו ביסט נאך קליין געווען, בין איך גאנצע שעהן אָפּגע-
 שטאַנען באַ דיין וויגעלע אָנשטאַט זיך צו שפּילן מיט אַנדערע
 קינדער, און אז דו ביסט קראַנק געוואָרן, בין איך אויפגעשטאַנען
 באַנאכט פון מיין בעטעלע, צו זען, צי דו האָסט אַ הייכן שטערן.
 און צי וויסטו דען נישט, באַליידיקנדיק דיין שוועסטער, אז ווען דאָס
 שרעקלעכסטע אימגליק וואָלט אַ קלאַפּ געטון אין אונדזער הויז, וואָלט
 איך געווען אַ מאַמע צו דיר און דורך ליב געהאַט אַזוי, ווי די מאַמע
 האָט דורך ליב געהאַט? צי וויסטו דען נישט, אז ווען עס וועלן
 אונדז שוין פעלן אי דער טאַטע, אי די מאַמע, וועט דיין בעסטע
 פריינדן זיין — איך? די איינציקע, מיט וועלכער דו וועסט קענען
 רעדן וועגן אונדזערע טיערע פאַרשטאַרבענע און וועגן דיין קינד-
 הייט, און וועלכע וואָלט — אויב עס וואָלט בייטיק געווען — גע-
 אַרבעט פאַר דיינעטוועגן, הענריק, אז דו זאָלסט האָבן וואָס צו עסן
 און זאָלסט דורך קענען לערנען. צי וויסטו דען נישט, אז איך וועל
 דורך ליב האָבן שטענדיק, כאַטש דו וועסט שוין זיין אַ גרויסער;
 אז מיין געדאַנק וועט דיר נאָכגיין, ווען דו וועסט זיין ווייט, אז
 איך וועל דיר שטענדיק זיין געטריי מיטן גאַנצן האַרץ, וואָרים
 מיר זיינען אייניגע, אין איין נעסט אויפגעצויגן געוואָרן.
 אַ, הענריק, זיי זיכער, אז ווען דו וועסט שוין זיין אַ מאַן,
 און עס וועט דורך טרעפן אַן אימגליק, און דו וועסט דורך דערפילן
 איינזאַם צווישן מענטשן, זיי זיכער, אז דו וועסט דאַמאָלס מיך אויפ-
 זוכן, און קומען צו מיר, און זאָגן:
 — סילאָויע, שוועסטער, דערלייב מיר צו בלייבן לעבן דיר.
 רעד מיט מיר וועגן די צייטן, ווען מיר זיינען געווען גליקלעך. רעד
 מיט מיר וועגן אונדזער מאַמען, וועגן אונדזער היים, וועגן די גוטע
 און שוין אַזוי ווייט פאַרפלאַסענע טעג!
 און מיר וועלן רעדן וועגן זיי, הענריק, און דו וועסט שטענ-
 דיך טרעפן דיין שוועסטערס אַרעמס אָפּן!

אזוי, אזוי, מיין טייערער הענריק! זיי מיר מוחל, וואָס איך
פאַרשאַף דיר היינט מיט דעם דאָזיקן פאַרווורף עגמת נפש! איך
וועל דיר נישט געדענקען קיין שום שולד דייע, און אויב דו
וואָלט מיר ווידער געזאָגט עפעס אומאַנגענעמס — וועל איך עס
דיר אויך פאַרגעסן!

דו וועסט אזוי אויך בלייבן שטענדיק מיין טייערער ברודער,
און איך וועל נאָר געדענקען דאָס, אז איך האָב דיר אַמאָל גע-
נאַנטשעט, ווען דו ביסט קליין געווען, אז איך האָב צוזאַמען מיט
דיר ליב געהאַט דעם טאַטן אין די מאַמען, אז איך האָב געקוקט
אויף דיר ווי דו ביסט געוואַקסן און אז איך בין אזוי פיל יאָר
געווען די טרייסטע חברטע פון דיין לעבן.

שרייב-זשע מיר אַצינד אָן עפעס אַ גוט וואָרט אין דעם
דאָזיקן זעלבן העפטל, און איך וועל עס נאָך איבערלייענען איידער
עס וועט אַוונט ווערן.

דערווייל אָבער, פדי צו באַווייזן, דיר אז איך בין אינגאַנצן נישט
בייז אויף דיר און אויך צוליב דעם, וואָס איך האָב דיר געזען אַ
מידן, האָב איך איבערגעשריבן פאַר דיר די חודש־לעכע דערציילונג
„ראַמאַניש פלוט“, וועלכע דו האָסט געהאַט איבערצושרייבן פאַרן
קראַנקן מייערער. דו וועסט זי געפינען אין לינקן שיפלענדל פון
דיין טישלע. איך האָב זי געשריבן היינט באַנאַכט, ווען דו ביסט
געשלאָפן. שרייב-זשע מיר אָן אַ גוט וואָרט, מיין הענריקל, איך
בעט דיר!

דיין שוועסטער סילוויצ.

איך ן נישט ווערט צו קושן דייע הענט.

הענריק.

רֵאָמָא נִישׁ בִּלְוֵט.

הודש'לעכע דערצייילונג.

דעם אָונט איז געווען באַ פּערזען אינדערהיים נאָך שטי-
לער, ווי געוויינטלעך. זיין פּאָטער, וועלכער האָט געהאַלטן אַ
קליין געוועלבל מיט פּראָוויאַנט, האָט זיך אַוועקגעלאָזט קיין פּראָנטי
איינקויפן, די מוטער איז מיטגעגאַנגען מיטנעמענדיק מיט זיך די
קליינע לודווישע צום דאָקטאָר, וועלכער האָט איר געדאַרפט אָפּע-
רירן אַ קראַנק אויג, און אַלע דריי האָבן זיך געדאַרפט צוריקקערן
ערשט צומאָרגנס אינדערפרי.

עס איז שוין געווען באַלד האַלבע נאַכט. די פרוי, וועלכע
פלעגט דאָרט קומען צורומען באַטאָג, איז אַוועקגעגאַנגען נאָך מיט
דער נאַכט צוגלייך. אין הויז איז געבליבן נאָר דער דרייצעניג-
ריקער פּערזען און די אַלטע באַבע זיינע, וועלכע איז געווען פּאָ-
ראַלעזירט אויף ביידע פּיס.

דאָס הויז, דאָס איז אייגנטלעך געווען — אַ הייזל. אַ
קליין פּאַרטער-הייזל, וואָס איז געשטאַנען באַם טראַקט אויף אַ
גוטן פּיקסן-שאַס ווייט פון דערפֿל, נישט זייער ווייט פון פּאַרטי,
אַ שטאָט אין ראָמאַניען. פּאַר שכנים האָט דאָס הייזל געהאַט בלויז
נאָר איין אומבאַווינטע חורבה, וואָס איז מיט צוויי חדשים צוריק
אַנגעברענט געוואָרן, אויף וועלכער ס'האַט זיך נאָך געזען דער
אויפּשריפּט: „איינפּאַרהויז“.

נאָך דעם הייזל איז געווען אַ קליין גערטל, אַרומגערינגלט
מיט אַ לעבעדיקן פּלאַט, צו וועלכן ס'האַט געפּירט אַ נידריק דאַרפּיש
טויערל; די טיר פון געוועלבל וועלכע איז געווען איינציטיק אויך

די טיר פון שטוב, איז ארויסגעגאנגען גלייך אויפן טראקט. ווייט,
ארום האָט זיך אוועקגעצויגן אן אָפענע געגנט, ברייטע באַארבעטע
פאַרזעצטע פעלדער...

דער אָונט איז געווען אַ ווינטיקער, אַ רעגנדיקער, עס איז
שוין געווען באַלד האַלבע נאַכט.

נישט די באַבע, נישט פּערוציאַ, זיינען נאָך נישט געשלאָפּן
און געזעסן אין דער עס-שטוב, וועלכע האָט געדינט איינציטיק אויך
אַלס קיך און איז אָפּגעטיילט געווען פון גאַרטן פּלוז מיט אַ קליין
שטיבעלע, אין וועלכן עס זיינען געווען אָנגעשטעלט אַלטע זאכן.

פּערוציאַ האָט זיך צוריקגעקערט אַהיים ערשט ערף אַ זייגער,
נאָך עטלעכע שעה אַרומלויפן, און די באַבע האָט געוואַרט אויף
אים, נישט צומאַכנדיק קיין אויג, זייער אומרויך, צוגעשמידט צו
איר ברייטן פּאַטעל, אין וועלכן זי האָט פאַרברענגט אירע גאַנצע
טעג און אָפט נאָך אַ שטיק פון דער נאַכט, ווייל אַ שווערע דושנע-
קייט האָט איר נישט שטענדיק דערלויבט זיך צו לייגן אין בעט
אַרין.

דער רעגן האָט זיך געשטאַרקט, דער ווינט האָט געפּאַטשט
מיט אים אָן די קליינע שויבן פון די פענסטער, די נאַכט איז גע-
וואָרן אינגאַנצן שוואַרץ.

פּערוציאַ האָט זיך צוריקגעקערט אן אויסגעמאַטערטער, אַ פאַר-
בלאָטיקטער, אין אַ צעריסענער מאַרינאַרקע און מיט אַ גרויסן בלויען
צייכן אויפן שטערן. ער האָט זיך, ווי געוויינטלעך, געוואָרפן שטיי-
נער מיט זיינע חברים, פריער אויף אַ געלעכטער, נאָכדעם איז געקומען
צו אַ געשלעג, און דאָס ערגסטע איז געווען, וואָס ער האָט פאַר-
שפּילט זיינע גראַשנס און דאָס היטל איבערגעל אָז ערגעץ אין אַ ראָווי-
אין קיך, וואָס איז געווען באַלויכטן נאָר מיט אַ קליין לעמ-
פעלע, וואָס איז געשטאַנען אין עק טיש, נאָנט פּאַם פּאַטעל —

איז געווען נישט איבריך ליכטיק; און דאך האָט די אַרימע באַבע
באַלד באַמערקט אין וואָס פאַר אַ קלאַנגדיקן צושטאַנד דאָס איי-
ניקל איז צוריקגעקומען. און אַ ביסל אַליין, אַ ביסל פֿון אים,
האָט זי זיך דערוואַסט אַלע איינצלע הייטן פֿון זיין אַרומשלעפֿן זיך. די
באַבע האָט שרעקלעך ליב געהאַט דאָס דאָזיקע יינגל. זייען ער
פלעגט זיך שלאָגן מיט עמעצן, האָט זי זיך שטענדיק צעוויינט. און
אַזינד איז אויך אזוי געווען.

— אַך, ניין! — האָט זי שפּעטער געזאָגט נאָך אַ לאַנגן
שטיףשווייגן — דו האָסט נישט קיין האַרץ פאַר דיין אַלטער באַבען!
דו האָסט נישט קיין האַרץ, ווען דו נוצט אויס אויף אזא אָפֿן דאָס,
וואָס נישט דער טאַטע און נישט די מאַמע זיינען נישטאָ אינדער-
היים און דו פאַרשאַכסט מיר אזוי פיל עגמח נפש! כמעט אַ גאַנצן
טאָג האָסטו מיך איבערגעלאָזט אַליין. דו האָסט גאַרנישט קיין מיט-
לייד אויף קיין קאַליקע! דערמאַן דיך, פּערוזיאָ. דו לאָזסט דיך
אויף אַ שלעכטן וועג! אויף אַ וועג, וואָס קען דיך דערפירן צו אַ
טרויעריקן סוף. איך בין שוין אַלט... איך האָב געזען נישט איינעם,
וואָס האָט אָנגעהויבן אזוי ווי דו און געענדיקט זייער שלעכט.
פריער הייבט עס זיך אָן פֿון אַרומשלעפֿן זיך אַ ביסל ווייטער
פֿון הויז, פֿון וואַרפֿן שטיינער, פֿון פאַרשפּילן גראַשנס, און דערנאָ-
גיט עס פאַמעלעך, פאַמעלעך איבער פֿון שטיינער צו אַ מעסער,
פֿון שפּאַס צו אַזאַרט, פֿון שפּילן צו אַנדערע מיאוסע גענג, ביז צו
גוואַלטטאטן און... צו גנבה!

פּערוזיאָ איז געשטאַנען און אויסגעהערט, דריי טריט פֿון
דער באַבעס פּאַטעל, אָנגעשפּאַרט אָן קרעדענס, מיט אַן אַראַפּגע-
לאָזטן קאַפּ, מיט צוזאַמענגעמאַרשטשעטע ברעמען, אינגאַנצן נאָך גוט
צעהיצט פֿון פאַרגעקומענעם געשלעג. זיינע שיינע קאַשטאַן-האַר
זיינען אים אַראַפּגעפּאַלן אויפֿן שטערן, די בלויע אויגן זיינען געווען
אויפֿגעוועלט.

— פון שפילן איז אַ גלייכער וועג צו גנבה! — האָט די
 באַבע איבערגעזחרט, אויסווישנדיק די טרערן פון די אַלטע אויגן.
 געדענק, קינד מיינס, וועגן דעם! דערמאָן דיך אָן דעם שאַנד=
 פֿלעק פון דער גאַנצער געגנט, וויטעק נאַצאַני, וועלכער שלעפט
 זיך אַזינד אַרום איבער דער שטאָט. ער איז נאָך אַפילו נישט
 אַלט געווען קיין פיר און צוואַנציק יאָר, איז ער שוין געהאַט
 געזעסן צוויי מאָל אין געפענגניש; ביז זיינע אַרימע מוטער האָט
 דאָס נישט געקענט איבערלעבן, און דאָס האַרץ האָט איר גע=
 פֿלאַצט. איך האָב זי געקענט! ווי דען! און דער פאָטער האָט
 פאַר חרפה און פאַרצוהייפֿלונג ערגעץ איבערן ים אַוועקגעוואָ=
 דערטן גיב נאָר אַ טראַכט וועגן דעם דאָזיקן הולטיי, מיט וועלכן
 דיין טאָטע שעט זיך צו באַגריסן, כאַטש ער קען אים גוט!
 וועסט אים אַנדערש נישט טרעפן, נאָר צווישן אַ חברה פון פונקט
 אַזעלכע הולטייעס, ווי ער אַליין איז, אָדער נאָך ערגערע פון
 אים, און אַזוי שוין ביז דעם אומפאַרמיידלעכן טאָג, אין
 וועלכן ער וועט ערגעץ אויף קאַטאַרגע אַוועקגעשיקט ווערן.
 אים קען איך דאָך פון קינדווייז אָן, איך האָב מיך גוט צוגע=
 קוקט צו אים, און ער האָט אָנגעהויבן אויך אַזוי, ווי דו הייבסט
 אָן! גיב אַכטונג, יינגל, זאָלסט אַמאָל נישט דערפֿירן זיינע גו=
 טע טאָטע-מאַמע צו דעם זעלבן, צו וועלכן ער האָט זיינע על=
 טערן דערפירט.

פערציג האָט געשוויגן, דאָס איז געווען נישט קיין
 שלעכט יינגל.

דער פאָטער האָט געפילט, אז דער זון זיינער איז אין
 דער טיף פון זיין האַרץ דוקא יאָ פעיק אויף פיינע געפילן,
 אויף עפעס אַן איידעלן, העלדישן טאַט און ער האָט אים דער=
 פאַר טאַקע נישט צופיל געהאַמעוועט, וואַרטנדיק, אַז ער וועט
 אַליין פאַראַרטילן זיינע שלעכטע געג. דאָס איז געווען אַ

אארטנדיק, אז ער וועט אליין פארארטיילן זיינע שלעכטע גענוג.
 דאס איז געווען א יינגל דווקא א גוטס, אבער א גרויסער עקשן, א
 און כאטש דאס הארץ פלעגט אים נישט
 איינמאל זיך צונויפדריקן פון טרויער, איז אים דאך קיינמאל נישט גע-
 קומען אויף די ליפן קיין איין וואָרט פון מודה זיין זיך, אָדער געבעט,
 מען זאָל אים מוחל זיין. טיילמאל איז אים די נשמה פול געווען
 מיט די רירנדסטע אויסדריקן, אָבער א שטאַלץ און א טיפע פאַרביטן-
 קייט האָט זיי געהאַלטן ווי געבוידן.

דערווייל האָט די אַלטע, זעענדיק אים אזא שווייגנדיקן, ווידער
 אָנגעהויבן אירע פאַרוורפן:

— אַך, פּערזינאַ! ווען דו וואָלסט כאַטש איין וואָרט פון ביי-
 דויערונג אַרויסגעעדט! איין וואָרט פון חרטה. דו זעסט דאָך ווי
 שרעקלעך קראַנק איך בין, און אז עס פעלט מיר שוין ווייניק צום
 טויט! און דו זאָלסט אזוי פיל עגמת גפּש און צרות ביז טרערן
 פאַרשאַפן דיין מוטערס מאַמען, דער אַלטער באַבען דייער, וועלכערס
 לעצטער טאָג איז שוין אזוי נאָנט. ..

און איך האָב דיך געוויגט, ווען דו ביסט נאָך קליין געווען.
 און שטענדיק געזאָגט: דאָס וועט זיין מיין טרייסט! און אַצינד —
 איילסטו מיר צוידעם טויט! עס איז מיר נישט קיין שאַד דאָס לעבן!
 איך וואָלט גערן אוועקגעגעבן מיין רעשט ביסל טעג, אַבי דו זאָלסט
 ווידער זיין אזוי גוט, אזא געהאַרכזאם קינד, ווי דאָזיגאַלע, ווען איך
 האָב דיך דאָס ערשטע מאל געפירט אין קלויסטער אריין, געדענקסטו
 פּערזינאַ, און דו האָסט מיר פלימעלעך און גראַז אין די קעשענעס
 אָנגעלייגט, און איך זאָב דיך אַ שלאָפנדיקן אויף די הענט אַהיים
 געברענגט. דאמאָלס האָסטו נאָך ליב געהאַט דיין באַבען, און אַצינד
 ווען די קראַנקהייט האָט מיר די פיס צוגענומען, ווען דיין צוגע-
 ביהנדקייט איז מיר אזוי גייטיק, פונקט ווי לופט צום אַמעמען, ווען

איך האָב שוין קיינעם נישט אויף דער ערד, ווען איך בין שוין אַ
האַלב-טויטע... אצינד... גאָט מיינער!

פּערזענליך האָט זיך שוין, שוין געזאָלט וואָרפן צו די קני
פון זיין באַבע, אזוי טיף גערירט איז ער געווען, ווען עס האָט
זיך אים פּלוצלינג אָנגעהויבן דאַכטן, אז ער הערט עפעס אַ גערויש
אין צווייטן, מיט די אַלטע זאַכן אָנגעשטעלן צימערל, וואָס איז
אַרויסגעגאַנגען אין גאַרטן אַרײַן. ער האָט פּונדעסטוועגן נישט גע-
קענט אונטערשיידן, צי דאָס רירט אזוי דער ווינט די לאַדן, צי
עפעס אַנדערש.

ער האָט אָנגעשטרענגט די אויערן...

דער רעגן האָט אויפגעהערט. דאָס גערויש האָט זיך איבער-
געזחרט. אפילו די באַבע האָט עס געהערט.

— וואָס איז דאָס? — האָט זי אומרויק געפרעגט.

— דאָס איז דער רעגן — האָט דאָס יינגל אַ מורמל

געטון.

— איז ווי-זשע, פּערזענליך — האָט די אַלטע אין אַ וויי-

לע אַרום איבערגעהזרט, זיך אויסווישנדיק די טרערן — זאָגסטו
מיר צו, אז דו וועסט שוין זיין גוט, אז די אַלטע אויגן וועלן
שוין צוליב דיר נישט וויינען?

פּלוצלינג האָט זיך אַ ניי גערויש דערהערט.

— דאָס איז מסתמא נישט דער רעגן!... — האָט די אַלטע

אויסגערופן, בלייך ווערנדיק. — גיי נאָר זע!

באַלד האָט זי אים פּונדעסטוועגן אָנגעכאַפט באַ די האַנט:

— ניין! ניין! בלייב דאָ!...

און זיי זיינען געפליבן, איינהאַלטנדיק דעם אַטעם. אַבער

בער האָט מען שוין גאַרנישט געהערט, בלויז נאָר די טריפּנדיקע
טרעפּן, וואָס זיינען איינטעניק פון דאָך געפאַלן.

פלוצלינק האָט אַ שוידער דורכגענומען זייערע ביידעס הער.
צער. און דער באַבען מיטן אייניקל האָט זיך געדאַכט, אז די פּאָד-
יאָגע אין דערבייזקן צימער האָט אַ סקריפּ געטון אונטער עמע-
צענס טרייט.

— ווער איז דאָרט?! — האָט דאָס יינגל געפרעגט מיט
שוועריקייט, קוים כאַפּנדיק דעם אָטעם.
קיינער האָט נישט געענטפערט.
— ווער איז דאָרט? — האָט פּערוציאָ איבערגעזחזרט, אַ האַלב-
טויטער פּון פּחד.

ווי אַבער ער האָט נאָר אַרויסגעזאָגט די דאָזיקע ווערטער
האַבן זיי ביידע, ער מיט דער באַבען, אַרויסגעלאָזט אַ געשריי פּון
דערציטערונג. צוויי מענטשן זיינען אַריינגעפאלן אין שטוב, איינער
האָט אָנגעכאַפט דאָס יינגל און מיט דער האַנט אים פאַרשטופּט דאָס
מול, דער צווייטער ווידער, האָט צונויפגעדריקט דער אַלטער דעם
האַלדז. דער ערשטער האָט געזאָגט:

— קיין פּיפּס, אויב דאָס לעבן איז דיר ליב!

און דער צווייטער:

— שווייג! און אויפגעהויבן אַ מעטער איבער דער קאַליקע.
באַם ערשטן און צווייטן זיינען די פּנימער געווען אַרומגע-
בונדן מיט שוואַרצע פאַטשיילעס, אז נאָר די אויגן זייערע האָבן
אַרויסגעבלישטשעט.

אַ וויילע האָט זיך נאָר געהערט דאָס שווערע אָטעמען פּון
אַלע פּיר, צונויפגעמישט מיט דעם גערויש פּון דעם שטילער ווערן-
דיקן רעגן. די אַלטע האָט געאַטעמט כראַפּנדיק. אירע אַויגן זיינען
געווען אַרויסגעזעצט פּון קאַפּ.

דאָ האָט דער מערדער, וועלכער האָט געהאַלטן דאָס יינגל,
אַ שעפטשע געטון אים אין אויער אַרײַן:

— ווו באהאלט דיין טאטע דאָס געלט ?

דאָס יינגל האָט, קלאַפּנדיק מיט די ציין, געענטפערט

שטיל :

— דאָרט... אין קאסטן...

— קום, פיר מיך ! — האָט דער מענטש געזאָגט, און אים אריינגעשלעפט אין צימערל, האַלטנדיק אים די האנט אויפן האַלדז. אין צימער איז געשמאנען אַ קליין לאַמטערל אויף דער פּאָדליגע.

— ווו איז דער קאסטן האָט ער געפרעגט.

דאָס יינגל האָט אָנגעוויזן אויפן קאסטן. דאמאלס האָט דער רויבער, פרי צו זיין זיכער מיטן יינגל, אַנידערגעוואָרפן אים אויף די קני פארן קאסטן, צונויפגעדריקט אים מיט זיינע קני דעם האַלדז אַזוי, אַז ווען ער וואָלט אַ געשריי געטון, זאָל ער קענען גלייך דערשטיקט ווערן, און האַלטנדיק דאָס מעסער צווישן די ציין און דאָס לאַמטערלע אין איין האַנט, האָט ער אַרויסגענומען מיט דער צווייטער פון קעשענע אַ פאַרבוּגן שטיק אייזן, פאַרלייגט אויפן שלאַס, אַ דריי געטון, אָפּגעבראַכן, אַראָפּגעריסן די דעק, אָנגעהויבן גוואַלטיק שנעל אַלץ איבערצווואַרפן, זיך אָנגעפאַקט די קעשענעס, פאַרהאַקט דעם קאסטן, און צוזאַמענדריקנדיק ווידער דעם יינגלס האַלדז, האָט ער אים אַריינגעשלעפט דאָרט, ווו דער צווייטער האָט געהאַלטן די אַלטע, שוין אַ האַלב-טויטע, מיט אַ בלוי געוואַרענעם פנים און ברייט געעפנטע ליפן.

— געפונען ? — האָט ער שטיל געפרעגט.

— געפונען ! — האָט אויך אַזוי שטיל געענטפערט זיין חבר

און באַלד צוגעגעבן :

— אַצינד היט דעם אַרויסגאַנג.

דאָ האָט דער מערדער אָפּגעלאָזט די אַלטע און צוגעלאָפן צו דער טיר, וואָס גייט אַרויס אין גאַרטן אַריין, איינהערנדיק זיך.

צי קיינער קומט נישט אָן. אין אַ וויילע אַרום האָט ער מיט אַ
שטיין קול, וואָס איז געווען ענלעך אויף אַ קליין פייפעלע, אַ רוף
געטון פון צימערל ארויס :

— קים !

דאָמאָלס האָט דער, וועלכער האָט נאָך געהאלטן דאָס יינגל,
געוויזן אים דאָס מעסער, אַ שאַקל געטון עס פאר דער אַלטערס
אויגן, וואָס האָבן זיך קוים אָנגעהויבן אויפצופענען, און געזאָגט :
— אויב עמעצער וועט אַ פּיפּס טון, וועל איך מיך אומקערן
און דערהרגענען ! — און געקוקט אויף ביידע מיט שרעקלעכע אויגן.
אין דער רגע, אָבער, האָט זיך דערהערט אויפן טראַקט אַ
געזאָנג פון אַ סך שטימען.

דער רויבער האָט זיך אַ וואָרף געטון מיט אַ גוואַלטיקער
שנעלקייט צו דער טיר, און אין דער דאָזיקער באַוועגונג איז אים
אַראָפּגעפאלן די פאַטשיילע פון פנים.

— מאַצאַני ! — האָט די באַבע אַ געשריי געטון.

— אַ, פאַרשאַלטענע ! — האָט דער דערקענטער מערדער
אַ ברום געטון — דו מוזט שטאַרבן.

און זיך אַ וואָרף געטון מיטן אויפגעהויבענעם מעסער צו דער
אַלטער, וועלכע איז באַלד חלשות געבליבן.

דער מערדער האָט זיין קלאַפּ אַראָפּגעלאָזט.

איידער אָבער דער שפיץ פון מעסער האָט דערגרייכט די
אַלטע, האָט פּערוציאָ אַ שרעקלעכן געשריי געטון און מיט אַ בליץ-
שנעלער באַוועגונג פאַרשטעלט די באַבען מיט זיין קערפערל.

דער מערדער איז אַנטלאָפן, אַ שטויס געבנדיק דעם טיש אַזוי,
אַז דאָס לעמפעלע איז אַראָפּגעפאלן און זיך אויסגעלאָשן.
דאָס יינגל האָט זיך פאַמעלעך אַראָפּגעגליטשט פון דער באַבעס

שוים, אַנידערגעפאלן אויף די קני און אזוי געבליבן, אַרומגעענדיק
זי מיט די הענט, דעם קאַפּ אַנגעשפּאַרט אַן אירע קני.
עס זיינען אַדורך עטלעכע מינוט. אין שטוב איז געווען פינ-
סטער, דאָס געזאַנג פון די דורכגייענדיקע דאַרפסלייט איז זיך צע-
שוואַמען איבער די ווייטע פעלדער. די אַלטע איז ביסלעכווייז גע-
קומען צו זיך.

— פּערוציאַ! — האָט זי אַ רוף געטון מיט אַ קוים פאַר-
שטענדלעכער שטימע, קלאַפּנדיק מיט די ציין פאַר שרעק.

— באַבעשי! — האָט דאָס יונגל געענטפּערט.

די אַלטע האָט זיך אַנגעשטרענגט צו רעדן, אָבער אַ פּחד האָט
איר אָפּגענומען די צונג. האָט זי אַ וויילע אזוי שטילשווייגנדיק
געציטערט און ענדלעך מיט די לעצטע מוחות געפּרעגט:

— צי... זיינען... זיי... שוין... נישטאָ?

— ניין.

— ניין... זיי האָבן מיך דערהרגעט? — האָט זי אַ שעפּטשע

געטון אַלץ נאָך מיט אַ פאַרשטיקן קול.

— ניין, באַבעשי! די באַבעשי איז... לעבן געבליבן! —

האָט פּערוציאַ געענטפּערט מיט אַ שוואַכער שטימע. — די באַבעשי
לעבט... די טייערע באַבעשי... נאָר דאָס געלט האָבן זיי צוגע-
נומען. אָבער... נישט קיין סך. דער טאַטע האָט כמעט דאָס גאַנצע
געלט מיט זיך מיטגענומען.

די אַלטע האָט אַנגעהויבן לייכטער אָפּצוועטעמען.

— באַבעשי — האָט פּערוציאַ ווידער גערעדט אַלץ נאָך אזוי

אויף די קני, אַרומגעענדיק זי שטאַרק מיט זיינע אַרעמס. — טייער.

די באַבעשי! די באַבעשי האָט מיך ליב, אמת?

אַ פּערוציאַ! אַרעם יונגעלע מיינס! — האָט די קאַליקע

געענטפּערט, אַרויפלייגנדיק אים די הענט אויפן קאַפּ — ווי איבער-

שרעקן דו וואָסט דיר דאָס געמוזט! אָ גאָט דערבארמדיקער! צינד נאָר
אַן ליכט, קינד! אָדער ניין! לאַמיר נאָך בלייבן אזוי אין דער פינסטער.
— באַבעשי האָט דאָס יינגל געזאָגט — די באַבעשי האָט שטענ-
דיק געהאַט אזויפיל צרות פון מיר.

— ניין, קינד! ווער וואָלט דאָס דאָרט אַצינד אין זין גע-
האַט! כ'האַב שוין פאַרגעסן אָן דעם אַלעם, קינד מינס.

— די באַבעשי האָט אזוי פיל צרות געהאַט פון מיר — האָט פּע-
רוציאָ ווייטער גערעדט מיט אַקול, וואָס האָט געציטערט. אַבער, כ'האַב
דאָך די באַבעשי שטענדיק ליב געהאַט. שטענדיק, די באַבעשי וועט
מיר מוחל זיין? לאַזמיר די באַבעשי מוחל זיין!

— אַבער יאָ, טייער קינד! איך בין דיר מוחל מיטן גאַנצן
האַרץ! ווי אזוי וואָלט איך מיך נאָר געקענט בייזערן אויף דיר?
הייב דיר אויף פון די קני, מיין יינגעלע, הייב דיר אויף! דו ביסט אַ גו-
טער! דו ביסט זייער אַ גוטער און אַ ליבער! לאַמיר אַנצינדן ליכט! לאַ-
מיר זיך שטאַרק! הייב דיר אויף, פּערוציאָ, הייב דיר אויף!

— איך דאַנק דיר באַבעשי — האָט דאָס יינגל גערעדט מיט
אַלץ אַ שוואַכערער שטימע. — און איך בין אַצינד אזוי גליקלעך! די
באַבעשי וועט מיך שטענדיק געדענקען. נישט אמת? שטענדיק, וועט די
באַבעשי געדענקען איר פּערוציאָ...

— פּערוציאָ! וואָס איז דיר? האָט די אַלטע אומרויק אויסגערופן,
און אַרויפלייגנדיק אים די הענט אויף די אַקסלען האָט זי זיך אָנגעבויגן
איבער זיין קאָפּ, ווי זי וואָלט אים געוואָלט אין פנים אַרײַן אַ קוק טון.
— וואָל די באַבע געדענקען, האָט דאָס יינגל נאָך אַ שטענ-
טשע געטון מיט אַן אויסגייענדיקן קול — און אַרומגעמען די מאַמען...

און דעם טאַטען, און לודווישן... זיי געזונט, באַבעשי!
— אום גאָטס ווילן, וואָס איז דיר? — האָט די אַלטע אויסגע-
רופן, אויפהויבנדיק מיט שוועריגקייט דעם יינגלס קאָפּ, וועלכער
איז איר אויף די קני אַראָפּגעפאַלן, פּערוציאָ! פּערוציאָ! קינד
מינס! לעבןמינס! אָ הצלפּט מיר, איר גוטע מלאכים!

אַבער פּערוציאָ האָט שוין נישט געענטפּערט. דער קליינע
העלף, דער באַשערמער פון זיין מוטערס כוּטער, וועלכען
דער מערדער האָט געהאַט דאָס מעסער אין אַ זייט אַריינגערוקט, האָט
שוין געהאַט גאָט זיין שיינע און הייסע פּלאַטערנדיקע נשמה אָפּגעגעבן.

אטנריל

פּרילינג

שבת, דעם 1-טן מאי

דער ערשטער אַפּריל! נאָר דריי חדשים נאָך! דער היינט-טיקער פּרימאַרגן איז געווען אפשר דער שענסטער פון גאַנצן יאָר. אַלץ איי מיר זייער גוט געלונגען, וואָרים איך האָב מיך אָפּגעשמועסט מיט קאַרעטין, אז איבערמאַרגן וועלן מיר גיין זען דעם קעניג. דאָס הייסט, קאַרעטי וועט מיך מיטנעמען מיט זיך, וואָרים זיין פּאָטער קען דעם קעניג. און איך האָב מיך זייער געפּרייט מיט דעם, וואָס די מאַמע מיינע האָט מיר צוגעזאָגט מיך צו פירן און מיר ווייזן די קינדער-היים אויף קאַרסאַ-וואַלדאַקאַ.

און ווי הערלעך איז געווען דער דאָזיקער פּרילינג-פּרי-מאַרגן! דורך די פענסטער פון שולע האָט זיך געזען די לוי-טערע בלויקייט פון הימל, די ביימער באַדעקט מיט פּרישן גרינס, און אויף די פענסטער, אויף די באַלקאָנען, אומטעום וווּ מען זאָל נאָר וואַרפן אַ בליק, זען זיך וואַזאַנעס און בוקעטן בלומען. דער לערער האָט, וואָס אָן אמת, נישט געלאַכט, וואָרים ער לאַכט קיינמאָל נישט, אָבער ער איז געווען אין אַזאַ גוטן הומאָר. אז אַפילו דאָס קנייטשעלע פון מיטן זיין שטערן איז אויך ערגעץ פאַרפאַלן געוואָרן, און די אויפגאַבע אויפן ברעט האָט ער אונדז

דערקלערט, וויצולענדיק זיך. עס האָט זיך געוואָרפן אין די אויגן אַריין די גרויסע צופרידנהייט, מיט וועלכער ער האָט אַריין-געאַטעמט אין זיך די פרישע לופט, וואָס איז אָנגעקומען פון גאַרטן דורך די פענסטער פון שולע און איז געווען אָנגעזאַפט מיט דעם פיינעם געשמאַק פון בלומען און איבערגעקאַפּעטער ערד, אַזוי, אַל עס האָבן באַלד געמוזט קומען אויפן געדאַנק די שפּאַציר-גענג אין דאָרף אַריין.

און ווייל די פענסטער זיינען געווען אַזוי אָפּן, האָט מען גע-הערט, ווי ערגעץ-וווּ נישט ווייט אין גאַס קלאַפּט אַ קאַוואַל איבער זיין קאַוואַלע און עפעס אַ פרוי זינגט, איינשולעפנדיק איר קינד. און פונדערווייטנס, פון ערגעץ גאַנץ ווייט, האָט זיך דערטראָגן דער קלאַנג פון אַ טראַמייט פון דער מיליטער-שולע. אַלע זיינען מיר גע-ווען צופרידן פון דעם דאָזיקן גערויש, נאָר אין סטאַרדי נישט. און ווען דער קאַוואַל האָט אָנגעהויבן שטאַרקער צו קלאַפּן און די פרוי העכער צו זינגען, האָט דער לערער איבערגעריסן אַ וויילע די לעקציע, זיך איינגעהערט, או נאָכדעם, קוקנדיק דורכן פענסטער, פאַמעלעך געזאַגט:

— אַ הימל, וועלכער שמייכלט אַזוי ליב, אַ מוטער, וועלכע

זינגט, אַ בירגער, וועלכער אַרבעט, אַ קינד, וועלכעס לערנט זיך — אַט דאָס זיינען זאכן שיינע און גוטע!

באַם אַרויסגיין פון שולע האָב איך עפעס באַמערקט, און אַלע אַנדערע זיינען אויך געווען אַזוי פריילעך ווי איך. די יינגלעך זיינען געגאַנגען לעבעדיק, טופענדיק הויך מיט די פיס, אַ סך האָבן זיך אונטערגעזונגען, פונקט ווי זיי וואָלטן אַצינד צעלאָזט געוואָרן כאַטש אויף אַ פיר טעג פּעריען. די לערערנס האָבן געשפּאַסט, די מיט דער רויטער פעדער איז אַרומגעשפרונגען מיט אירע קליינענקע שילערלעך פון דער איינטריט-קלאַס, פונקט ווי זיי וואָלט ערשט אַריין געווען אַ שילערקע פון אַ פענסיאָן. די

עלטערן פון די שילער האָבן געשריבעט צווישן זיך אזוי פריילעך,
און קראָשיט מוטער, די, וועלכע האַנדל'ט מיט גרינס, האָט געהאַט
אין איר קויש אזוי פיל פּיאַלקעס, אז עס האָט פאַרשמעקט דעם
גאַנצן קאַרינזאָר. איך האָב מיך אויך נאָך קיינמאַל נישט אזוי
שטאַרק דערפריידט, דערזענדיק די מאַמע, זיי אין דעם דאָזיקן
פרימאַרגן. זי האָט מיך אָפגעוואַרט אויף דער גאַס — בין איך
פאַלד צוגעלאָפן צו איר און איר אזוי געזאָגט:

— איך בין אזוי צופרידן! אזוי פריילעך! פאַרוואָס, מאַמע,
בין איך אזוי פריילעך?

און די מאַמע האָט אַ שמיכל געטון און געזאָגט:

— ווייל דער פריילינג האָט אויפגעוואַכט אין דיר און אויף
דער גאַנצער וועלט!

• • • • •

אין קינדער-היים.

דינסטיק, דעם 4טן

נעכטן פאַרנאַכט האָט מיך די מאַמע געפירט, ווי זי האָט מיר
געזאָגט צוגעזאָגט, אין דער קינדער-היים אויף פּלאַץ וואָס דאָס ווײַ

זי האָט געוואָלט אַרײַנגעבן פּרעקאָשיס קליין שוועסטער. דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבן האָב איך געזען אַ קינדער-היים. זי איז מיר זייער געפעלן! צווישן די מיידלעך און יוגעלעך פֿון דאָרט איז געווען אפשר צוויי הונדערט אַזעלכע קליינע, אַז אין פּאַרגלייך מיט זיי, האָט מען די קליינעקע שילער פֿון אונדזער איינטריט-קלאַס געקענט אָננעמען פֿאַר דערוואַקסענע מענטשן! מיר זיינען געקומען פּונקט דאַמאָלס, ווען דאָס אַלץ האָט זיך געפּאַקט אין איין רײ אין עס-צימער אַרײַן, וווּ עס זיינען גע-וען צוויי נידריקע, אומגעהייער לאַנגע טישן, מיט אַ סך קיילעכדיקע אויסגעשניטענע לעכלעך, און אין יעדן לעכל אַ שוואַרץ שיסעלע פּול מיט רײז און אַרבעט, און לעבן יעדן אַ בלעכענער לעפל. אַ סך פֿון דעם דאָזיקן קלייננוואַרג האָט זיך איבערגעקערט גייענדיק און געלעגן אַזוי ווי פּאַרנעס אויף דער ערד, ביז עס איז נישט אַנגעלאָפֿן וועלכע פֿון די אָנגעשטעלטע און זיי אומגעשטעלט צוריק אויף די פּיס. אַנדערע ווידער האָבן זיך פּאַרהאַלטן פֿאַר דעם ערשטן בעסטן שיסעלע און — אַהער אַ לעפל אין מיילעכל אַרײַן! שרייט די אָנגעשטעלטע: ווייטער! ווייטער! — מאַכט עס עטלעכע טריט און — ווידער אַ כאַפּ אַ לעפל! און אַזוי גייט דער דאָזיקער „ווייטער!“ — און דאָס דאָזיקע כאַפּן אַלע מאָל אַ לעפל מאַכט אַזוי, אַז איידער זיי קומען נאָך צו צו זייערע ערטער — איז שוין אין די שיסעלעך פּאַרבליבן נאָר אַ העלפט זופּ.

ענדלעך, נאָך לאַנגע מאַטערנישן און אַ סך אויסגעשרייען: אויף די ערטער! אויף די ערטער! — האָט מען זיי שוין, ווי עס איז, אויסגעזעצט מיט אַן אַרדנונג. עס האָט זיך אָנגעהויבן דאָס געבעט פֿאַרן עסן. אָבער די ביידע רייען, וואָס האָבן זיך געדאַרפט אויסדרייען מיט די פּלייצעס צוט טיש און קוקן אויפן הייליקן בילד, האָבן זיך עפעס ווי נישט געקענט שיידן מיט זייערע שיסעלעך, און האַלטנדיק די קעפּ אַראָפּגעלאָזט, האָבן זיי געהאַט

אויפן אויג זייערע פאָרציעס, עס זאָל זיי נישט ווער דאָרט עפעס אַראָפּכאַפּן. און אַזוי, זיינען זייערע הענטלעך געווען צוזאַמענגע-
לייגט, די תפילה אויף די ליפן, און די ארבעס מיט ריזן אין
האַרץ.

עס האָט זיך אָנגעהויבן דאָס עסן. וואָס פאַר אַ הערלעך
בילד דאָס איז געווען! דאָ האָט איינס מיט צוויי לעפל געגעסן,
דאָ האָט זיך אַ צווייטס מיטן הענטל פשוט אין מיילעכל אַריין גע-
פּאַקט, דאָ האָט זיך אַ דריטס איינציקווייז די אַרבעס אויסגעקליבן
און אין קעשענקעלע אַריין געלייגט, און אַנדערע האָבן זיך דורך
די פאַרטוּכלעך די זופּ דורכגעזיגן און פון די איבערגעבליבענע
אַרבעס זיך אַ טייג אין די פאַרטוּכלעך אויסגעקנעטן.

עס זיינען געווען אויך אַזעלכע, וואָס האָבן נישט געגעסן,
נאָר געכאַפט פליגן איבערן טיש; און אַזעלכע, וואָס האָבן זיך
פאַרכלישניעט און צעשפּריצט פּאַנטאַנען ריזן אַרום זיך. די סאַליע
האַט אויסגעזען פּונקט ווי אַ גרויסע הינער-שטייג מיט קליינע הינ-
דעלעך. אָבער עס איז זייער שיין געווען צו קוקן אויף זיי! באַ-
זונדערס די דאָזיקע צוויי לאַנגע, לאַנגע רייען מיידעלעך, אַלע מיט
טשוּביקלעך האָר פאַרבינדן אַרויף, אַזוי, אַז עס האָבן פּסדר גע-
שימערט אין די אויגן די דאָזיקע סטענגעלעך: רויטע, בלאַע, גרינע.
פּלוצלינג פּרעגט די אָנגעשטעלטע עפעס אַן אַכט מיידעלעך,
וואָס זיינען געשטאַנען אין איין ריי אויסגעשטעלט:

— און וווּ וואַקסט ריזן?

און זיי ענטפערן אַלע איינינעם מיט פאַרפּאַקטע מיילעכלעך:

— אין קיך!

און אַנדערע פאַרבעסערן:

— אין וואַסער!

זאָגט ווידער די אָנגעשטעלטע:

— די הענט ארויף :

עס איז ווערט געווען צו זען, ווי עס האָבן זיך פֿאַרצײַבן אויפגעוויבן די אַלע קליינע אַרעמלעך, וואָס זיינען ערשט נישט פֿאַר גאַנץ געווען אין די וויקעלעך, ווי עס האָבן אַ פֿלאַטער געטון די אַלע קליינע הענטלעך, פֿונקט ווי זומער-פֿייגעלעך, ווייסע און ראַזע.

נאָך דער זופּ — גייט מען אַרויס אויפן שפּאַציר. נאָר פֿאַרן אַרויסגיין האָבן די קינדער גענומען זייערע קייסעלעך, וואָס זיינען געהאַנגען נידריק אויף דער וואַנט, און זיך צעשיט, אַרויסשלאַפּן דיך פֿון זיי פֿאַרשיידענע עסנוואַרג-זאַפּאַסן, מיטגעברענגטע פֿון דער היים: ברויט, געטריקנטע פֿלוימען, אַ שטיקעלע קעז, אַן אויסגעקאַכט איי, אַ קליין עפעלע, אַ פֿאַר ביבער, אַ פֿליגעלע פֿון אַ הון. אין איין רגע איז דער גאַנצער גאַרטן געווען אויסגעזייעט מיט קרישקעס, ווי עס וואָלט זיי ווער אומישנע אויסגעשיט פֿאַר אַ גאַנצער כּמאַרע פֿייגל. און געגעסן האָבן זיי אויף טויזנטערליי אופנים! ווי קראַפֿטי-קעס, ווי מיי, ווי קעץ, איבערקייענדיק, לעקנדיק, אויסגאַנגדיק. עפעס איין קליינטשיקער האָט זיך צוגעהאַלטן אַ שטיקל האַרט ברויט אויפן הערצל, און עס געשאַרפט מיט אַן עפעלע, ווי די שאַרף פֿון אַ שווערט. קליינע מיידעלעך האָבן אויסגעקוועטשט אין די גאַרש-טשעלעך צוואַרעך, פֿון וועלכן עס איז זיי גערינען די סערוועטקע איבער די פינגער; האָבן אים באַהאַלטן אין די הענטשקעלעך, זיך נישט מאַכנדיק גאַרנישט פֿון קיינעם. זיי זיינען געלאָפּן און זיך גע-יאַגט מיטן ברויט און די עפעלעך צווישן די ציין, פֿונקט ווי קליי-נע הינטעלעך. איך האָב אויך געזען דריי יינגלעך, וועלכע זיינען געשטאַנען אַלע אין איין קופּקעלע, מיט אַראַפּגעלאָזטע קעפּ און געגראַבלט מיט אַ העלצעלע אין אַ געקאַכט איי, ווי זיי וואָלטן זיך גערעכט דאָרט עפעס אַ גאַנצן אַוצר צו געפֿינען; און וואָס זיי האָבן אַרויסגעגראַבלט אויף דער ערד אַראַפּ, האָבן זיי שפּעטער אויפ-

געקליבן מיט דעם גרעסטן געדולד, ווי דאָס וואָלטן געווען די טייערסטע פּערל.

און זאָר זיך נאָר געווען באַ וועמען פון זיי אין קיי־שעלע געפֿינען עפעס אַ גוטע זאָך, האָבן אים שוין אַרומגערינגלט אַ גאַנצע קופּקע און געקוקט, ווי אויף אַ לבנה אין אַ ברונען.

אַרום אַזאָ קליינטשיקן גליקלעכן זיינען געשטאַנען אַזוי אפשר צוועלף חברה־לייט און געקוקט אויף זיין שקאַרימצל מאַנטשקע, וואָס ער האָט געהאַלטן אין דער האַנט. זיי האָבן געטאַנצט אַרום אים און אים געבעטן ער זאָר זיי דערלויבן דאָס ברויט איינמאַל איינצוטונקען; און ער, טייל האָט ער דערלויבט, און טייל, אַז זיי האָבן אים שוין זייער שטאַרק געבעטן, האָט ער אַליין דעם פינגער איינגעטונקען און זיי געגעבן אַפּצולעקן.

דערווייל איז אויך מיין מאַמע אָנגעקומען אין גאַרטן אַרײַן, און אָנגעהויבן צערטלען דאָ איינס, דאָ א צווייטס. עס איז צוגעקומען מען צו איר אַ גאַנץ קופּקעלע, שטופּנדיק זי, און אויפהייבנדיק זייערע מיילעכלעך צום קושן, אַזוי, ווי זיי וואָלטן געדאַרפט ערגעץ צו אַ דריטן שטאַק דערגרייכן.

איינס האָט איר געשענקט אַ שטיקל שאַל פון אַ פּאָמעראַנגן, אַ צווייטס אַ פּיצעלע ברויט, וואָס עס האָט שוין נישט געקענט אויפעסן, און עפעס אַ מיידעלע האָט זי באַשענקט מיט אַ בלעטעלע, וואָס זי האָט פון אַ קושאַק אָפּגעריסן. אַז עס איז צוגעקומען „די קראַנקע“, מיט אַ גרויסער סוויטע חברטעס און געוויזן אַ פּיצעלע בלעטערל אויפן שפיץ פינגערל, מיט וועלכן זי האָט נעכטן אַן אַנגעצינדן ליכט אָנגערייט. אַנדערע ווידער האָבן זיך צוגעקאַלערט צו מיין מאַמען, וועלכע האָט זיך אַנידערגעלייגט אויפן גראָס, איר אונטערגערוקט גלייך אונטער די אויגן עפעס אַזעלכע קליינע ווערמלעך, פּיצעלעך פּליגעלעך, וואָס איך ווייס נישט ווי אזוי זיי האָבן זיי אַפילו געקענט דערזען, דאָ ווידער די קנעפּעלעך פון זייערע

העמדלעך, דאָ בלימעלעך עפעס אַזעלכע, מיט אַזאַ וויכטיקער מינע,
ווי די ווונדערלעכסטע זאכן!

עפעס איין קליינער מיט אַן אַרומגעפונדענעם קאַפּ, וועלכער
האַט אומבאַדינגט געוואָלט מען זאָל אים אויסהערן, האָט דערציילט
שרייענדיק עפעס אַ געשיכטע וועגן דעם, ווי אַזוי ער איז עפעס
פון ערגעץ אַראָפּגעפאַלן, פון וואָס מען האָט פונדעסטוועגן קיין
איין וואָרט נישט געקענט פאַרשטיין.
אַ צווייטער האָט זיך צוגעטשעפעט צו איר ווי אַ באַנק* און
זשומט איר אין אויער אריין: — אָבער מיין טאַטע מאַכט בע-
זעמס, אַהאַ!

און דערווייַל זיינען טויזנט שרעקלעכע אומגליקן געשען אויף
אַלע סטעטשקעס פון גאַרטן און אויף אַלע בייטן. דאָ האָט זיך אַ
קליינס געריסן, אַז עס קען זיך נישט אויפקניפן דאָס קניפּל פון
נאַז-פאַטשיילעכל; דאָ זיינען זיך צוויי אַנדערע געשפרונגען אין דו-
אויגן אריין צוליב דער גרעסערער העלפט פון אַן עפעלע; דאָ האָט
זיך ווידער אַ דריטס איבערגעקערט איבער עפעס אַ צעבראַכן טישל,
און אויף די דאָזיקע חורבות ביטער באַוויינט זיין מזל, קיים אויפ-
הייבנדיק דאָס נעזל אויף זיי.

פאַרן אוועקגיין האָט מיין מאַמע גענומען אויף דער האַנט
איינס, אַ צווייטס, אַ דריטס; און דאַמאַלס האָט דאָס קליינוואַרג
אַנגעהויבן זיך צונויפצולויפן פון אַלע זייטן, מיט אויסגעשמירטע
פנימלעך, און זי אַנגעהויבן אַנצוכאַפן באַ וואָס וועלכעס האָט נאָר
געקענט, באַם קלייד, באַ די הענט, און ווידעראמאַל אַנגעהויבן
באַקוקן אירע פינגערלעך, שלעפן זי באַם קייטל פון זייגערל,
באַ די האָר.

— זיי וועלן דער מאַדאַם דאָס גאַנצע קלייד אויספלעקן, איינס

* אַזאַ מיין גרויסע פליג.

גאנצן דערטון א תל מאכן! — האָבן די אָנגעשטעלטע געזאָגט.
נאָר מײן מאמען איז אינגאנצן נישט געגאנגען אין קלייד
האַט זי זיי געהאַלטן אין איין קושן, און זיי האָבן זיך וואָס אמאָל
אַלץ עקשנותדיקער געשטופט צו איר, די בענטערע האָבן אויסגע-
צויגן די הענטלעך, זי זאָל זיי בעמען, די ווייטערע האָבן געשריגן
מיט דינע קולעכלעך:

— אַדיע! אַדיע! אַדיע!

עס איז איר קוים געלונגען צו אַנטלויפן פון זיי פון גאָרטן
אַרויס. און דאַמאָלס זיינען זיי אַלע צוגעלאָפן צו די שטאַכעטן, צו-
געלייגט די פנימלעך, וווּ זיי האָבן נאָר געקענט, צו די אייזערנע
פרענטן, און די הענטלעך אַריינגעשטעקט צווישן זיי, און געפאַכט
מיט זיי, דערלאַנגענדיק איר שטיקלעך ברויט, שעלעכלעך פון עפל,
אַ פיצעלע קעז, און שרייענדיק:

— אַדיע... אַדיע... זאָל די מאַדאַם מאָרגן אויך קומען!

זאָל די מאַדאַם ווידער קומען!

און מײן מאמע האָט, גייענדיק גיך, ווידער אויסגעצויגן איר
האַנט צו די דאָזיקע קלייבע אויסגעצויגענע הענטלעך, ווי צו אַ
גירלאַנדע לעבעדיקע רויזן, און ענדלעך אינגאנצן אַוועקגעגאַנגען
אויף דער גאַס אַרויס, מיט אַן אויסגעפּלעקט קלייד, פּויל מיט קרישקעס,
אַ צעקנאָדערטע, אַ צעשוּיבערטע מיט אַ פּוילער האַנט פּלימלעך און
אָנגעשוואַלענע אויגן פון טרערן, און אַזאַ פּריילעכע, ווי זי וואָלט
אַרויסגעגאַנגען פון דער בעסטער פּאַרווייילונג.

און פון אינעווייניק האָט זיך נאָך אַלץ געטראַגן דאָס פּישטש-
דיי, ענלעך צו דעם געפּישטשעריי פון פּייגל:

— אַדיע, מאַדאַם, אַדיע! זאָל די מאַדאַם דאָ צו אינדו

ווידער קומען! ..

אויף גימנאסטיק

עס האלט פסדר אזא גוט וועטער, אז מיר האָבן זיך איבער-
געטראָגן און אָנגעהויבן מאַכן זיי גימנאסטיק. אָנשטאַט אין שטוב,
אין גאַרטן.

גאַראַן איז נעכטן געווען אין קאַנצעלאַריע פון דירעקטאָר.
עס איז געקומען נעליס מוטער, די פרוי, וואָס גייט שוואַרץ געקליידט,
מיט די העלע האָר, און געבעטן, אז דער דירעקטאָר זאָל באַפרייען
איר זון פון די דאָזיקע נייע איפונגען. מען האָט געזען, אז יעדעס
וואָרט קאָסט זי אַ סך, און רעדנדיק, האָט זי געהאַלטן די האַנט
אויף נעליס קאַפּ.

— ער קען נישט... — האָט זי געזאָגט דעם דירעקטאָר.
נאָר נעלי איז געווען שרעקלעך פאַרטרויערט, וואָס מען וועט
אים אויסשליסן פון די איפונגען, וואָס ער וועט נאָך די באַליידיקונג
אויך מוזן ליידן.

— דו וועסט זען, מאַמע — האָט ער זיך געבעטן כמעט מיט
טרערן — דו וועסט זען, אז איך וועל אַלץ קענען, פּונקט ווי אַלע
אַנדערע!

די מיטער האָט אַ קוק געטון אויף אים מיט אַן אויסדרוק פון
טרויער און געטריישאַפט צוזאַמען, נאָכדעם האָט זי זיך אַ וויילע
איבערגעלייגט און געזאָגט:

— איך האָב מורא, אז זיינע קאַלעגן...

זי האָט אורדאי געוואָלט זאָגן: איך האָב מורא, אז זיינע
קאַלעגן וועלן לאַכן פון אים... נאָר זי האָט נישט דערוואָגט.

בעלי האט איר איבערגעריסן :

— זאל זיין מאמע! וואס שארט מיר דארט! איבעריקנס,
גארטן איז דאך דא. אבי ער לאכט גאר נישט פון מיר, איז מיר
שוין גענוג.

האט מען אים צוליב געטון און צו אונדז צוגעלאזט.

דער לערער, דער מיטן העפט אויפן האלדז, דער, וואס האט
נאך געדינט אונטער דער אַנפירונג פון גאריבאלדין, האט אונדז
פאלד ארויסגעפירט צו די סלופעס, וועלכע זיינען זייער הויך, און
מען דארף זיך ארויפכאפן אויפן סאמע שפיץ, און זיך גלייך אנדער-
שטעלן אויף דעם בעליק, וואס ליגט דארט אין דער הייך אין דער
ברייט אויסגעלייגט.

דעראַסי און קאַרעטי האָבן זיך אַרויפגעכאַפט ווי די וויע-
וויאַרקעס. דער קליינער פרעקאַשי איז אויך פלינק אַרויף, כאַטש
עס האָט אים זייער געשטערט די דאַזיקע לאַנגע קאַפּאַטע ביז די
קני, וואָס האָט אַמאָל געהערט צו זיין פאַטער, און ער מוז זי
אַצינד די רעשט צערייסן. און צו דעם צו האָבן זיך נאָך אַרונטער-
געשטעלט עטלעכע אונטערן סלופ, און פּדי אים לאַכנדיק צו מאַכן,
האַבן זיי געהאַלטן אין איין שרייען: אַנטשולדיקט! אַנטשולדיקט! —
נאַכשפּעטנדיק אים זיין שטענדיק ווערטל.

סטאַרדי האָט שווער געסאַפּעט, איז רויט געוואָרן ווי אַן
אינדיק, האָט געקריצט מיט די ציין ווי אַ הונט, ווען ער ווערט ביז,
נאָר ער זאל אַפילו געווען פּלאַצן, וואָלט ער זיך אויך געווען אַרויפ-
געכאַפט. ער איז, ווי עס איז, אַרויף. נאַביס אויך; נאָר ווען ער איז
שוין געווען אין דער הייך און זיך אַרויפגעשטעלט אויפן בעליק,
האַט ער געמאַכט אַזא מינע, ווי ער וואָלט געווען אַ קיסר. וואָטיגי
האַט זיך צוויי מאָל אַראַפּגעליטשט, כאַטש ער איז געווען אַנגעטון
אין אַזא קאַסטיומל, מיט בלויע פאַסיקלעך, וואָס מען האָט אים
ספּעציעל צו דער גימנאַסטיק אויפגענייט.

כדי מען זאל זיך לייכטער קענען ארויפכאפן, האבן מיר זיך
אלע אנגעשמירט די הענט מיט קאליפאניע. די קאליפאניע האט
געוויינטלעך מיטגעברענגט דער הענדלער גאראפי. ער האט זי גע-
קויפט, געמאכט שקארמיצלעך פון פאפיר, אריינגעשיט, און וואס
עס איז ווערט געווען א גראשן אדער אפילו א האלבן גראשן, האט
ער אינדו פארקויפט צו דריי גראשן.

וואס שייך גאראנען, האט ער זיך געכאפט אויפן סלופ ארויף
מיט א פארפאקטן מויל פון ברויט, ווי דאס וואלט געווען נאך עפעס
א שפילעכל; איך בין זיכער, אז ווען מען וואלט אים אפילו געווען
ארויפגעזעצט איינעם פון אינדו אויף די אקסל, וואלט ער זיך מיט
אים אויך געווען ארויפגעכאפט. ער איז א גראבער, נאך וואס פאר
א גראבער, אבער שטארק ווי אן אקס!

נאך גאראנען האט אבער געדארפט זיך ארויפכאפן נעלי. און
ווי מען האט נאך דערזען, ווי ער האט ארויפגענומען דעם סלופ,
מיט די דאזיקע לאנגע דינע הענט זיינע, האבן באלד א טייל אנגע-
הויבן אינטערצווינגען, אנדערע ווידער צו לאכן. גאראן האט אראפ-
געשלאנגען דאס ברויט, די דאזיקע גראבע ארעמס זיינע פארלייגט
אויך דער ברוסט, און געווארפן ארום זיך אזא בליק, אז דאס גע-
לעכטער האט מיט איין מאל אויפגעהערט.

נעלי האט זיך אנגעהויבן צו כאפן, ער האט זיך אפגעריט
אלע רגע, האט שווער געאטעמט, דאס פנים איז אים געווארן
כמעט פיאלעט, און דער שווייס האט זיך אים געגאסן פון שטערן.

— קריך אראפ! — האט דער לערער באפוילן.

און ער — ניין! ארויפגעקלאמערט זיך און איינגעקשנט,

און ניין!

איך האב נאך מורא געהאט ער זאל זיך נישט אפלאזן און
אראפפאלן א האלב-טויטער. ארימער נעלי! און איך האב פיר

באלד פאָרגעשטעלט, הי מיין טאמע וואָלט דאָס געמוזט לייזן,
זען איך וואָלט געווען אויף זיין אָרט, און זי וואָלט געקוקט אויף
מיר. און איך האָב אזוי רחמנות געקריגן אויף אים, אז איך ווייס
נישט, וואָס איך וואָלט נישט אוועקגעגעבן, אבי ער זאָל זיך נאָר
קענען אַרויפכאַפּן... מען זאָל אים כאַטש פון אונטן אונטערשטופן,
קיינער זאָל נישט זען... אבי ער זאָל אַרויף... ..

דערוויייל האָבן גאַראַן, דעראַסי און קאַרעטי געשריגן:

— ווייטער, נעלי! .. ווייטער! .. גוט אזוי! האָלט דיך! נאָך

א ביסל! נאָך!

האַט ער געמאַכט אַ גוואַלטיקע אָנשטרענגונג, אז ער האָט
אזש אַ קרעכץ געטון, און ער איז שוין אַצינד געווען נישט מער
ווי אפשר צוויי עלנבויגנס פון בעליק.

— בראַוואַ! בראַוואַ! בראַוואַ! — האָבן יענע געשריגן. —

נאָך אַ פּיצל! .. נעם אים! נאָך!

ביז נעלי האָט אָנגעכאַפט דעם בעליק.

מיר האָבן אַלע אָנגעהויבן צו פאַטשן בראַוואַ.

— בראַוואַ! — האָט דער לערער געזאָגט — גענוג שוין!

גענוג! קריך שוין אראָפּ!

נאָר נעלי האָט אומבאַדינגט געוואָלט זיין אויפן שפיץ, הי
אַלע אַנדערע. האָט ער זיך אָפּגערוט אַ וויילע, ווידער אָנגעשטרענגט
די פּוּחות, און עס איז אים געלונגען די אַרעמס אַרום דעם בעליק
צו פאַרוואַרפּן; און אזוי אַרום האָט ער זיך אַ צי געטון, אָנגעשפּאַרט
פריער די קני, נאָכדעם די פּיס אַרויפגעשטעלט, און שטיין געבליבן
גלייך אויסגעצויגן, אַ שטראַלנדיקער און שמייכלענדיקער. האָבן מיר
אים ווידער אָנגעהויבן צו פאַטשן בראַוואַ, און ער האָט דעם קאָפּ
אויסגעדרייט און געקוקט אין גאס אַריין.

איך האָב אויך אַ קוק געטון און, דורך די קושאַקעס, וואָס

וואקסן ארום די שטאכעטן פון גארטן, האָב איך דערזען זיין מוטער,
וועלכע האָט זיך געדרייט אויפן טראָטואַר און איז נישט דרייַסט
געווען צו קוקן. בעלִי האָט זיך ענדלעך אַראָפּגעלאָזט, מיר האָבן
אים אַלע געוונטשן, און אַן אויפגערעגטער, אַ פאַרווישלאַטער, מיט
בלישטשענדיקע אויגן, האָט ער אויסגעזען גאַרנישט דער זעלבער
וואָס פריער. אויך באַם אַרויסגיין, ווען די מוטער איז צוגעקומען
צו אים און אים אומרויק געפרעגט:

— ווי זשע איז דיר דאָרט דערגאַנגען, אַרים קינד מיינס, האָט
האָבן מיר אַלע, וויפֿל מיר זיינען נאָר געווען, אָנגעהויבן
איינער דעם צווייטן אין די רייד אַרייַנצופאַרן:

— אויסגעצייכנט! טייער!

— ער איז אַרויף ווי אַ קאַץ!

— ווי יעדער איינער פון אונדז!

— ער איז שטאַרק, געזונט!

— און אזוי פלינק!

— ער איז נישט ערגער ווי יעדער איינער פון אונדז.

שרייען מיר אזוי איבער איינער דעם צווייטן, און די פרוי
צעגייט אזש פאַר פרייד! זי האָט אונדז געוואָלט דאַנקען, נאָר האָט
נישט געקענט קיין וואָרט אויסרעדן, האָט זי נאָר אַ צוויי, דריי פון
אונדז די הענט געדריקט, אַ גלעט געטון גאַראַנען איבערן קאַפּ, ווי
ער וואָלט אַ קליין קינד געווען, און אַוועקגעגאַנגען מיט איר זון.
זיי זיינען שוין געווען אַ היפש שטיקל אָפּגעגאַנגען פון שולע,
און מיר האָבן זיי אַלץ נאָך באַכגעקוקט, ווי זיי גיין אזוי מיט אַ
שנעלן טריט, ווי זיי שמועסן צווישן זיך אזוי פריילעך, ביידע
גליקלעך, ווי עס וואָלט גאָר קיין גליקלעכערס פאַר זיי אויף דער
גאַנצער וועלט נישט געווען.

ע ד מ אָ נ ד א ד ע א מ י ט ש י ס

ד א ס ה א ר ין

י י ד י ש: ש ל מ ה ש י י נ ב ע ר ג

(באארבעט פאר דער שול, דורך ש. מענדלסאן)

V

דאָס העלדישע יינגל

(דאָס גוטע קינד)

פ א ר ל א ג ח. פ ז ש א ז א

ו ו א ר ש ע, 1 9 2 7

Printed in Poland

Edmundo de Amiczyś

S E R C E

Wydawnictwo CH. BRZOZA

Warszawa, Leszno 27.

Druk. „Record” Warszawa, Dzika 18.

דאָס געזונט ווערן

דאָנערשטוק, דעם 27-טן

ווער וואָלט זיך דאָס געווען געריכט, ווען איך בין צוריק-
געקומען מיטן טאָטן פון שפּאַציר, און גאַנצע צען טעג נאָכדעם
העל איך נישט קענען זען, נישט דעם הימל, נישט די פעלדער.
איך בין געווען זייער, זייער קראַנק, מען זאָגט, און איך
האַב געקאָנט ווי גאַרנישט אָפּשטאַרבן.
איך האָב געהערט ווי די כאַמע האָט געוויינט, איך האָב גע-
זען ווי מייַן טאָטע, אַ בלייכער, אַזאַ אָפּגעפּאַלענער, האָט געקוקט
אויף מיר שעהנווייז, און ס'הייב און דאָס קליינע ברודערל מיינס
האַב זיך געשושקעט אַזוי שטיל, און דער דאָקטאָר מיט די ברילן

איזו פסדר געקומען, און פסדר עפעס גערעדט, און איך האב גאָר
נישט געוואוסט. עס האָט נישט געפעלט קיין סך, איך זאָל אלע גע-
ווען זאָגן: אַדיע, מינע הערשאַפט!

עס איז גוט אַצינד צו שפּאַסן! אָבער וואָס עס האָט זיך אַלץ
אַנגעליטן פון מיר מיין אַרימע מאַמע! אפשר דריי, פיר טאָג אָפּ
איך אינגאַנצן נישט געוואוסט, וואָס עס טוט זיך מיט מיר, ווי איך
וואָלט די דאָזיקע גאַנצע צייט דורכגעשלאָפּן אין עפעס אַ שווערן
פיינלעכן שלאָף.

עס האָט זיך מיר געדאַכט טיילמאַל, אַז איך זע לעבן זיך
מיין גוטע לערערין פון דער ערשטער העכערער אָפּטיילונג, ווי זי
פאַרשטעלט זיך דאָס מויל מיט אַ פאַטשיילעכל אין האַלט זיך איין
נישט צו הוסטן, זי זאָל מיך נישט אויפוועקן. אַ ביסל געדענק איך
אויך, אָבער זייער נישט דייטלעך, ווי מיין לערער האָט זיך אָנגע-
בויען איבער מיר, מיר אַ קוש צו טון, און זיין באַרד האָט מיר אַ
בלעט געטון איבערן פנים ווי דורך אַ נעפל האָב איך אויך געזען
דעם געלן קראַסין, און די העלע האַר פון דעראַסין, און דעם קאַ-
לאַבריער אין שוואַרצן, און גאַראַנען, וואָס האָט מיר געברענגט אַ
מאַנדאַרינקע אויפן צווייגל, מיט די בלעטער נאָך, און איז באַלד
אוועקגעגאַנגען, וואָרים זיין מאַמע איז קראַנק...

ערנאָך, פונקט ווי איך וואָלט מיך פון אַ לאַנגן שלאָף
אויפגעכאַפט, און איך האָב באַלד דערקענט, אַז עס איז מיר בעסער,
וואָרים דער טאַטע און די מאַמע האָבן געשמייכלט צו מיר, און
סילויע האָט געזונגען. האָב איך מיך זייער געפריידט, וואָרים דאָס
איז געווען אזא אומעטיקער, אומעטיקער שלאָף.

און דערנאָך איז מיר שוין געווען וואָס אַ טאָג פריילעכער;
און ווען דאָר מויערערל איז געקומען, האָב איך מיך דאָס ערשטע
מאַל צעלאַכט פון דעם דאָזיקן האָזן-פיסקעלע, וואָס ער האָט מיר

געשאכט. און ער מאכט דאָס אַצינד אזוי אויסגעצייכנט, ווי נאָך
קיינמאָל נישט, ווייל ער איז דאָר געוואָרן און דאָס פנים האָט זיך
אים אזוי אויסגעצויגן פון דער קרענק.

עס האָט מיך אויך באַזוכט קאַרעטי, און גאַראַפּי האָט מיר
געברענגט אַ מחנה צוויי פילעטן פון זיין נייער לאַטעריע, אויף אַ
מעסערל מיט פינף קלינגעלעך, וואָס ער האָט געקויפט באַ אַ טאָג-
דייט-הענדלער אויף דער בערטאַליער גאַס. אָבער נעכטן, ווען איך
בין געשלאָפן, איז געקומען פּרעקאַשי, און צוגעלייגט זיין פנים צו
מיין האַנט, און ווייל ער איז געקומען גלייך פון זיין טאַטנס קוזש-
ניע, און געווען אויסגעריסט מיט קוילן, איז מיר געפליבן אַ שוואַר-
צער צייכן אויף דער האַנט, און עס איז מיר געווען אזוי אָנגענעם,
ווען איך האָב אויפגעוואַכט און דעם זאָיקן צייכן דערוען.

און ווי גרין די ביימער זיינען געוואָרן איבער די עטלעכע
טעג! און ווי מקנא בין איך, ווען איך זע, ווי די יינגלעך לויפן
מיט די ביכער אין שולע אַרײַן, און איך קוק בלויז פון דערווייטנס,
ווען דער טאַטע ברענגט מיך צו צום פענטער! אָבער עס וועט
שוין נישט לאַנג געדויערן און איך וועל אויך גיין! איך וואָלט שוין
אזוי געוואָלט, אזוי געוואָלט זען אלע קאַלעגן, מיין באַנק, דעם
גאַרטן, די גאַס; און וועגן אלעם געווירר ווערן, וואָס עס איז דאָרט
איבער דער צייט געשען, און ווידער זיך נעמען צו די העמטן, צו
די ביכער, וואָס עס דאַכט זיך מיר, אז איך האָב זיי שוין נישט
געזען אַ גאַנץ יאָר...

און ווי שלעכט די מאמע זעט אַצינד אויס! ווי בלייך זי
איז! און דער טאַטע, ווי שרעקלעך אָפגעמאַטערט ער זעט אויס!
און די אלע חברים מיינע, וואָס זיינען מיך געקומען באַ-
גריסן, און נאָכדעם אוועקגעאָנגען אויף די שפיץ פינגער, קושנדיק
מיך אין שטערן! עס איז מיר שרעקלעך אומעטיק, ווען איך גיב

א טראכט, אז איך וועל מיך מוזן מיט זיי שיידן. מיט דעראָסין איך
מיט נאָך עטלעכע וועלן מיר זיך אוודאי ווייטער איניינעם לערנען,
אַבער די אַלע איבעריקע? ..

ווען מיר וועלן ענדיקן די פערטע — זיי געזונט — מיר
וועלן זיך שוין קיינמאָל מער נישט זען! איך וועל שוין נישט זען
בא מיין בעס, ווען איך וועל קראַנק זיין, גאַראַנען, פּרעקאַשיאָן,
קאַרעטין, אַזעלכע טיכטיקע, גוטע יוגלעך, אַזעלכע ליבע, טייערע
קאַלעגן! .. שוין קיינמאָל! ..

.

פּרײַנט צווישן אַרבעטער.

דאַנערשטיק, דעם 20-טן.

פאַרוואָס, הענריק: „שוין קיינמאָל!?!“ דאָס וועט דאָך זיין
געווענדט אָן דיר. אז דו וועסט ענדיקן די פערטע קלאַס פון דיין
שולע, וועסטו אַריין אין גימנאַזיום, און זיי וועלן אָנהייבן אַרבעטן,
אמת! איר וועט דאָך אַבער זיין אין איין שטאַט, קען זיין נאָך גאַנץ
פאַנגע יאָרן.

פאַרוואָס-זשע זאָלט איר זיך נישט זען! — ווען דו וועסט
אַריין אין אוניווערסיטעט, אָדער אין עפעס אַ ליצעאום, וועסטו זיי
באַזוכן אין זייערע געוועלבער, אין זייערע וואַרשטאַטן, און דו
וועסט זען, ווי ליב עס וועט דיר זיין צו האָבן פּריינט און חבריט
פון דייע יוגנט-יאָרן צוויין מענטשן פון אַרבעט.

איך וואָלט געוואָלט זען, צי דו וואָלט נישט געלאָפן צו
קאַרעטין, צו פּרעקאַשיאָן, וווּ זיי וועלן זיך נישט געפינען. דו וועסט
לויפן, וועסט לויפן נישט איינמאָל, וועסט פאַרברענגען נישט איין

שעה צוזאמען מיט זיי, און וועסט זען, דערקענענדיק מער די וועלט
און דאָס לעבן, — וויפל גוטע זאַכן וועסט זיך קענען אויסלערנען
פון די דאָזיקע אלטע קאַלעגן דיינע, אַזעלכע זאַכן, וואָס קיין אַנדער-
ער וואָלט זיי דיך בשום אופן נישט געקענט אויסלערנען. אי וועגן
ייערע פאַכן, אי וועגן זייער אַרט אין דער געזעלשאַפט, אי וועגן
דיין אייגענעם לאַנד.

און נעם דיר אין זינען אַריין אויך דאָס, אַז ווען דו וואָלסט
די דאָזיקע פריינטשאַפט נישט אָפּגעהיטן, וואָלט דיר אין דער צו-
קונפט אומגעהייער שווער געווען נאָך אַמאָל אַזאַ פריינטשאַפט
זיך איינצושאַפן. איך מיינ אַ פריינטשאַפט אויסער דעם חברישן
קרייז, צו וועלכן דו געהערסט אַצינד. און אזוי וואָלסטו געקענט
לעבן נאָר אין דעם קרייז פון איין קלאַס פון דיין פּאָלק וואָרים אַ
מענטש וואָס לעבט נאָר אין דעם קרייז פון זיין אייגענער קלאַס,
איז געגליכנט צו אַזעלכן, וואָס קען נאָר ליינענען אין איין בוך.

מאָך-זשע דיר אָפּ באַלד, מיינ יונג, צו בלייבן גוטע פריינט-
מיט די חברים פון דיין שולע אפילו דאַמאָלס, ווען איר וועט זיך
צעשיידן, און הייב דיר שוין אָן צו נעמען אין זינען אַריין טאַקע
די חברים, וועלכע זיינען קינדער פון אַרבעטער.

וואָרים דאָס איז, זעסטו, אַזוי: די מענטשן, וועלכע געהערן
צו די העכערע קלאַסן, זיינען ווי די אַפיצירן, און די אַרבעטער —
די סאָלדאַטן פון דער גרויסער פּאָקס-אַרמיי, אָבער פונקט אזוי
אין דער געזעלשאַפט, ווי אין מיליטער, האָט דער זעלבער נישט
קיין קלענערן ווערט פאַרן אַפיציר; וואָרים דער ווערט ליגט אין
דער אַרבעט, נישט אין געזאַלסט, אין דער מאַס נוצן, וואָס איינער
ברענגט, נישט אין דעם ראַנג, וואָס ער טראָגט. אַדרבא, אין דעם
זעלבער, ווי אין דעם אַרבעטער איז דאָ נאָך אַ סך שענערע און
איידעלערע זייטן מיט דעם, וואָס זיי אַרבעטן שווער און באַקומען
ווינציקער באַזאַלט. האַב-זשע ליב און מער פאַר אַלע אַנדערע דווקא

די קאלעגן, גיב אָפּ כבוד די זין פון דער גרויסער אַרמיי אַרבע-
טער, שעץ אין זיי די שווערע אַרבעט אין דאָס ביטערע מול פון
זייערע עלטערן; מאַך נישט קיין אונטערשייד צווישן קלאַסן אין
שטאנדן, לויט וועלכע נאָר שלעכטע מענטשן טיילן איין זייער העפּ-
לעכקייט און מיטגעפיל; געדענק, אַז דאָס געבענטשטע בלוט, וואָס
האַט אויף דאָס ניי אויפגעלעבט דיין פאָטערלאַנד, איז אַרויסגעפלאָסן
מערסטנטיילס נאָר פון די אַדערן פון אַרבעטער, וועלכע אַרבעטן
שווער אויף די פעלדער און אין די וואַרשטאַטן.

האַב ליב גאַראַנען, האָב ליב פּרעקאָשין, האָב ליב דעם קליי-
נעם קאַרעטין, האָב ליב דיין „מויערערל“, וואָרים זיי טראָגן אין
זייערע קליינע ברוסטן פון אַרבעטער פּרינצן-הערצער, שווער דיר
צו, אַז קיין שום ענדערונג, וואָס דיין מול זאָל נישט מאַכן אין
דיין לעבן, וועט דיר נישט אַרויסרייסן פון דער נשמה די דאָזיקע היי-
ליקע קינדערישע פּריינטשאַפט.

שווער דיר צו, אַז ווען דו וועסט אַמאָל אין אַ פּערציק
יאָר אַרום פאַרבייגיין פאַר עפעס אַ סטאַציע פון דער אייזנבאַן
און דערקענען אין דער בלוזע פון אַ מאַשיניסט דיין אַלטן גא-
ראַנען, מיט אַ שוואַרצן פנים פון רויך... אַך, ניין, איך פאַרלאַנג
נישט דו זאָלס! שווערן! איך בין זיכער, אַז דו וועסט אַרויפּשפּרינגן
גען אויפן מאַשין און פאַרוואַרפן דייענע הענט אַרום זיין האַלדן,
ווען דו וועסט אַפילו זיין סענאַטאָר אין דער מלוכה.

דיין פאָטער.

.....

ג א ר אָ נ ס מ ו ט ע ר .

שבת, דעם 29-טן.

איך בין נאָר צוריקגעקומען אין שולע אַרײַן, האָב איך שוין געטראָפֿן אַ טרויעריקע ידיעה. גאַראַן איז שוין עטלעכע טעג נישט געווען אין שולע, וואָרים זײַן מאמע איז זײער קראַנק געווען. שבת אין אָונט איז זי געשטאַרבן. נעכטן אינדערפרי, אַרײַנקומענדיק אין קלאַס, האָט דער לערער געזאָגט:

— דעם אַרײַמען גאַראַן נעבעך האָט געטראָפֿן דאָס גרעסטע אומגליק, וואָס עס קען נאָר טרעפֿן אַ קינד. ער האָט אָנגעווירן זײַן מוטער. מאָגן קומט ער צוריק אין שולע אַרײַן. איך בעט אײך, יינגלעך, האָט אַכטונק פאר דער דאָזיקער שרעקלעכער פּײַן, וואָס האָט אים זײַן האַרץ צעריסן.

ווען ער וועט אַרײַנקומען, באַגריסט אים האַרציק און ערנסט קײַן שום ווערטלעך, קײַן שום געלעכטערלעך, איך בעט אײך דאָס זײער!

און אַט איז היינט אינדערפרי, אַ ביסל שפעטער ווי אלע אַנ-דערע, אַרײַנגעקומען דער אַרײַמער גאַראַן. ווען איך האָב אַ בליק געטון אויף אים, איז געווען, ווי עס וואָלט מיר ווער דאָס האַרץ דורכגעלעכערט.

דאָס פנים אויסגעבלייכט, די אויגן רויט, און די פיס האָבן זיך ווי געבראַכן אונטער אים. מען האָט געקענט אָננעמען, אז ער איז קראַנק געווען אפשר אַ חודש. ער האָט זיך אַזוי געענדערט, אז עס איז אים געווען שווער צו דערקענען און דערצו איז ער גע-

ווען נאך געקליידט אין שווארצן. עס איז מיר געווען א רחמנות צו קוקן. קיינער פון אונדז האט אפילו קיין פיס גישט געטון; מיר האבן געקוקט אויף אים מיט טרויער. ווען ער איז אריינגעקומען און דערזען די קלאס, ווהיין די מוטער פלעגט פמעט אלע טאג קומען נאך אים, די באנק, איבער וועלכער זי האט זיך אזוי פיל מאל אריבערגעבויגן אין די טעג פון די עקזאמענס, געבנדיק אים אירע לעצטע אנווייזונגען, די באנק, אויף וועלכער ער איז געזעסן און אזוי פיל מאל געטראכט וועגן זיין מוטער, אפוארטנדיק מיט אומגעוילד די מינוט, ווען ער וועט שוין ארויסגיין, כדי זיך צו לאזן לויפן צו איר. ווען ער האט אזוי א קוק געטון אויף דעם אלעם, האט ער ארויסגעזעצט מיט א פארצווייפלטן געוויין.

דער לערער האט אים צוגעצויגן צו זיך, צוגעטוליעט צו זיין ברוסט און געזאגט:

— וויין, וויין, אַרים יינגל, און טרייסט דיך מיט דעם, וואָס כאַטש דיין מאַמע איז שוין נישטאָ, קוקט זי דאָך אויף דיר, האָט דיך ליב ווי אַמאָל, געפינט זיך נישט ווייט פון דיר, און עס וועט קומען אַ טאָג, אין וועלכן דו וועסט זי ווידער זען, וואָרים דו האָסט, ווי זי, אַן ערלעכע און ריינע נשמה. שטאַרק דיך, קינד!

זאָגנדיק זאָס, האָט ער אליין אים צוגעפירט צו דער באַנק און אַנידערגעזעצט לעבן מיר. איך בין נישט דרייסט געווען אַ קוק צו טון אויף אים. ער האָט אַרויסגענומען זיינע ביכלעך און העפטן, וועלכע ער האָט שוין נישט געהאַט אָנגערירט אזוי פיל טעג, און אויפֿ-צפּנדיק דאָס לייענען אויף דעם אָרט. וווּ עס געפינט זיך דאָס בילדל, וואָס שטעלט פאַר, ווי אזוי אַ מוטער גייט מיט איר זון באַ דער האַנט, איז ער ווידער ארויס מיט אַ געוויין און דעם קאָפּ אויף דעם אַרעם אוועקגעלייגט.

דער לערער האט אונדז געמאכט א צייכן, מיר זאָלן אים אזוי לאָזן און אָנגעהויבן די לעקציע.

איך האָב שרעקלעך געוואָלט עפעס זאָגן גאראַנען, נאָר איך בין
נישט דרייסט געווען. האָב איך אים בלויז אַרױנטערגערוקט די האַנט
אונטערן אַרעם און אַרױנגעשעפטשעט אין אױער אַרײַן:

— וויין נישט. גאראַן!

— ער האָט נישט געענטפערט און נישט אױפגעױבן דעם
קאָפּ פון אױבער דער באַנק, נאָר מיר אַרױנגעלייגט די האַנט אין
מיין האַנט, און אזוי זי געהאַלטן אַ וױלע.

באָם אַרױסגיין איז געווען שרעקלעך שטיף, וואָרים קײנער
האַט גאַרנישט גערעדט. און אַלע האָבן זיך געהאַלטן פון גאראַנען
פונדערווייטנס, מיט אַכטונק און שטילשוױיגנדיק.

איך האָ בדערזען, אז די מאַמע וואָרט אױף מיר און בין צוגע-
לאָפן זי אַרױמנעמען; אָבער זי האָט מיך אָפגערוקט פון זיך, קוקנדיק
אױף גאראַנען. אין אָנהייב האָב איך דאָס נישט פאַרשטאַנען, אָבער
באַלד האָב איך דערזען, ווי גאראַן שטייט אין דער זײט און קוקט
אױף מיר מיט אַ שרעקלעך אומעטיקן בליק, ווי ער וואָלט געוואָלט
זאָגן: דו קושט דיין מאַמען, און איך מײנע וועל שוין קײנמאַל
נישט קושן! דו האַסט נאָך דיין מאַמע, און מײנע לעבט שוין נישט!
האַב איך פאַרשטאַנען, פאַרוואָס מײן מאַמע האָט מיך אָפגערוקט פון
זיך, און אַרױסגעגאַנגען, נישט אָננעמענדיק זי באַ דער האַנט.

דאָס העלדישע יינגל.

פּונקט צוועלף אַ זײער זײנען מיר אָנגעקומען מיט אונדזער
לערער צום ראַטהױז, וווּ מען האָט געדאַרפט געבן אַ מעדאַל דעם
יינגל, וועלכער האָט אָפגעראַטעוועט זײן חבר פון דערטרײנקען ווערן
אין טײך פּאָ.

אױף דער פּאַרערשטער טעראַסע האָט געפּלאַטערט אַ גרויסע
דרייקאַלירנדיקע פּאָן. מיר זײנען אַרױנגעגאַנגען צו צעהױזן אין

הויף. דאָרט האָבן זיך שוין געפאָקט זייער אַ סך מענטשן.
 אין דער טיף אַ טיש, באַדעקט מיט אַ רויטן דיוואַן, אויפן
 טיש פאַפירן, און פאַרן טיש אַ שורה געגילדטע פאַטעלן פאַרן הער
 סינדיק אין די הערן ראַטמענער. די שווייצאַרן פון דער פאַרוואַל
 טונג אין בלויע מונדירן און ווייסע הויזן, האָבן אַרומגערינגלט דאָס
 אָרט, היטנדיק די אַרדנונג. אין דער רעכטער זייט פון הויף זיינען
 געשטאַנען די אַרטיקע גוואַרדיסטן, יעדער מיט זיינע מעדאַלן אויף
 דער ברוסט, און לעבן זיי די אויסגעצייכנטע וואָך; פון דער צוויי-
 טער זייט די פייערלעשער אין זייערע פאַראַדנע מונדירן, און אַ
 סך, אַ סך פריי-שטייענדיקע זעלנער, וועלכע זיינען געקומען קוקן:
 קאוואַלעריסטן, בערסאַלערן, אַרטילעריסטן.

און אַרום: הערן, דאַמען, אַרבעטער, עטלעכע באַאַמטע,
 פרויען, קינדער, און אלע קוקן איינער דעם צווייטן איבער די אַקסל.
 מיר האָבן זיך אַריינגעפאָקט אין דעם ווינקל, ווו עס זיינען
 געשטאַנען שוין אַ סך שילער פון אַנדערע שול-סעקציעס מיט זייערע
 לערער; לעבן אונדז איז געשטאַנען אַ היפש קופקעלע שוין דער-
 וואַקסענע, אַזוי צווישן דעם 10-טן און 18-טן יאָר, וועלכע האָבן
 געלאַכט און גערעדט צווישן זיך זייער הויך, און עס איז געווען
 צו דערקענען, אַז זיי זיינען פון דער געגנט אַרום דעם טייך, באַ-
 קאַנטע און חברים פון דעם יינגל, וועלכער האָט געדאַרפט באַקומען
 דעם מעדאַל. און אַרום דעם הויף זיינען אלע פענסטער געווען
 פאַרפאָקט מיט קעפ פון די באַאַמטע פון דער שטאַט-פאַרוואַלטונג.
 אפילו דער באַלקאָן פון דער שטאַט-ביבליאָטעק איז אויך געווען פול מיט
 מענטשן, וועלכע האָבן זיך געפאָקט צו די שטאַכעטן; אויף דעם
 קעגנבערדיקן באַלקאָן ווידער, אויף דעם, וועלכער געפינט זיך
 איבער דעם טויער פון אַריינגאַנג, האָבן זיך געשטופט שילערינס
 פון די פאַלקס-שולן און טעכטער פון מיליטער-לייט אין זייערע
 שיינע בלויע שלייערן.

דער גאַנצער הויף האָט אויסגעזען ווי אַ טעאַטער. אַלע האָבן געשמעסט צווישן זיך פריילעך, און געוואָרפן אַלע מאָל אַ בליק צום רויטן טיש, צי עס האָט זיך נאָך קיינער נישט באַוווּן. אין דער טיף פון קאַרידאָר האָט דער אַרקעסטער אָנגעהויבן שטיל צו שפּילן. די הויכע מויערן זיינען געשטאַנען באַגאַסן מיט אַ העלערן זון. עס איז געווען זייער שיין.

פּלוצלינג האָבן אַלע אָנגעהויבן צו פאַטשן. אויפן הויף, אויף די באַלקאָנען, אין די פענסטער. איך האָב מיך אויפגעהויבן אויף די שפיץ נעגל, איך זאָל עפעס זען. דער המון, וועלכער האָט זיך געפאַקט פאַר דעם רויטן טיש, האָט זיך אַ ריר געטון, און פון אים האָבן אַרויסגעאַרעטן פאַרויס עפעס אַ מאַנספערשויך מיט עפעס אַ פרוי. דער מאַנספערשויך האָט געהאַלטן באַ דער האַנט אַ יינגל. דאָס איז געווען דאָס יינגל, וועלכער האָט אָפּגעראַטעוועט זיין קאַלעגע. דער מאַנספערשויך ווידער, דאָס איז געווען דער פאַטער פון דעם יינגל, אַ מויערער, יום טובדיק אָנגעטון. די מוטער פון דעם יינגל איז געווען די פרוי, אַ נידעריקע, אַ קליינע, מיט העלע האָר, אין אַ שוואַרצן קלייד. דאָס יינגל, אויך אַ פּלאַנדינס און אַ קליינס, איז געווען אָנגעטון אין אַ שוואַרצן מאַרענאַרקעלע. און זיי זיינען שטיין געבליבן אַזוי אַלע דריי, קוקנדיק אויף דעם גרויסן עולם מענטשן, פּאַרטויבטע פון דעם דאָזיקן שטורם אפּלאַג-דיסמענטן, נישט וויסנדיק וואָס מיט זיך צו טון און ווי אַזוי זיך צו רירן. דער שוויצער האָט זיי לייכט צוגעפירט צום טיש, רעכטס.

אַלץ אַרום איז אויף אַ וויילע שטיל געבליבן, נאָכדעם האָבן ווידער אַ דונער געטון אפּלאַדיסמענטן. דאָס יינגל האָט געקוקט אַרום זיך אויף די פענסטער, נאָכדעם, פאַררייסנדיק דעם העלן קאַפּ אויף דער לאַזשע, אין וועלכער עס זיינען געשטאַנען טענטער פון מיליטער-לייט. ער האָט אַ דריי געטון דעם קאַפּעלדזש אין דער האַנט.

און געהאט אויפן פנים אונז מינע, ווי ער וואָלט אַליין נישט גע-
קענט פארשטיין פון וואָנען ער נעמט זיך דאָ אהער, און ווי ער
אָנפֿינגט זיך. ער איז געווען אַ ביסל ענלעך צו קאַרעטין, נאָר רויטער
אויפן פנים. זיין פאַטער און מוטער האָבן געהאַלטן די אויגן אַראָפּ-
געלאָזט אים טיש.

דערווייל האָבן אַלע קליינע חברה-לייט פון דער געגנט אַרום
דעם טייך פּאָ, וואָס זיינען געשטאַנען לעבן אונדז, געקוקט אויף דעם
יינגל, געוונקען צו אים, און מאַכנדיק אים צייכנס, ער זאָל זיי
דערזען, האָבן זיי שטיל גערופֿן: פּין... פּין... פּינאַ!... — ביז
ער האָט דערהערט...

האַט ער אויסגעדרייט דעם קאַפּ צו זיי, אַ בליק געטון, און
באַהאַלטן זיין געלעכטעז, פאַרשטעלנדיק זיך די ליפן מיטן קאַפעלזש.
אן דערווייל זינען די שווייצאַרן געבליבן שטיין, יעדער
אויף זיין אָרט גלייך אויסגעצויגן. עס איז אָנגעקומען דער סינדיק
אינגאַנצן גרוי, מיט אַ דרייקאַלירנדיקער ברייטער באַנד, איז געבליבן
שטיין באַם טיש, די הערן פון ביידע זייטן אַביסל הינטערן סינדיק
דער אַרקעסטער האָט אויפגעהערט צו שפּילן. דער סינדיק האָט
געמאַכט אַ צייכן. עס איז געוואָרן שטיל.

האַט ער אָנגעהויבן צו רעדן.

די ערשטע ווערטער האָבן איך נישט דערהערט גוט, אָבער
איך האָב פאַרשטאַנען, אַז ער דערציילט דעם טאַט פון דעם יינגל.
נאָכדעם האָט זיך זיין שטימע געשטאַרקט און ריין אָפּגע-
קלונגען איבערן גאַנצן הויף, אזוי, אַז מען האָט געהערט דייטלעך
'עדעס וואָרט:

... ווען ער האָט דערזען פון ברעג זיין קאַלעגע, וועלכער
האַט געקעמפט מיט די כוואַליעס, אַרומגענומען שוין מיט דער אימה
פון טויט, האָט ער אַראָפּגעריסן פון זיך דאָס אָנטון, און נישט.

צווייפלענדיק קיין איין רגע, געלאָפֿן אים ראַטעווען.

— וועסט אַליין דערטרינקען ווערן! — האָט מען נאָכגע-
שריגן פֿון ברעג. — ער האָט נישט געענטפערט. מען האָט אים
געוואָלט פֿאַרהאַלטן — ער האָט זיך אויסגעריסן; מען האָט אים
גערופן באַם נאָמען — ער איז שוין געווען אין וואַסער.

דער טייך האָט געהאַט צוגענומען, געטריבן זיינע וואַסערן
מיט גערויש, זיינע אויפגעברויזטע כוואַליעס האָבן געשראַקן מיט
דער שרעקלעכסטער געפֿאַר אַפֿילו יעדן דערוואַקסענעם מענטש.
אין ער, פֿונדעסטוועגן, האָט זיך געוואָרפֿן אַקעגן דעם טויט מיט דער
גאַנצער מאַכט פֿון זיין קליינעם קערפֿערל און זיין גרויסן האַרץ.
געכאַפט דעם טרינקענדיקן, וועלכער איז שוין געווען אינטערן וואַ-
סער, און אַרויסגעשלעפט דעם אימגליקלעכן באַ די האַר, קעמפֿנדיק
פֿאַרביסן מיט די כוואַליעס, וועלכע האָבן אַכזריותדיק פֿון אַלע זייטן
געקלאַפט אָן אים, און מיט דעם געראַטעוועטן, וועלכער האָט זיך
אַנגעכאַפט אָן אים און געהאַמעוועט זיינע פֿאוועגונגען. דאָ איז ער
פֿאַרשווינדן געוואָרן אינטערן וואַסער, דאָ ווידער האָט ער זיך מיט
אַ פֿאַרצווייפֿלטער אַנשטרענגונג אַרויסגעקריגן אויף דער אויבער-
פֿלאַך, אַריינגעטון מיט דעם גאַנצן ברען פֿון זיין נשמה אין דער
אויספֿירונג פֿון זיין זאָך, נישט ווי קיין יינגל, נאָר ווי אַ דערוואַק-
סענער מאַן, ווי אַ פֿאַטער, וועלכער קעמפט אויף טויט און לעבן,
פֿרי צו ראַטעווען זיין קינד, וואָס איז זיין גאַנץ לעבן און זיין
איינציקע האָפֿנונג.

זנדלעך — גאַט האָט נישט דערלויבט, אַז די דאָזיקע איידע-
לע העלדישקייט זאָל זיין אומזיסט. דער קליינער שווימער האָט
אַרויסגעריסן באַ דעם טייך זיין קליינעם קרבֿן אין אים אַפֿגעגעבן
דער ער, ראַטעווענדיק שוין דאָרט, אויפֿן ברעג, צוזאַמען מיט אַנ-
דערע מענטשן דעם קליינעם דערטרינקענעם. נאכדעם האָט ער זיך

אומגעקערט אהיים אליין, רויק, און דערציילט מיט דער גרעסטער
איינפאכקייט די גאנצע געשעעניש זיינע עלטערן.

מיינע הערן! שוין און הויך איז די העלדישקייט פון א
דערוואקסענעם מענטש! אָבער אין אַ קינד, וועלכעס ווייסט נאָך
נישט פון קיין אַמביציעס, וועלכעס האָט נאָך נישט קיין שום פער-
זענלעכע אינטערעסן; אין אַ קינד, וועלכעס מוז האָבן אויף אזוי
פיל מער מוט, אויף וויפל עס זיינען שוואַכער זיינע פּוּחות; אין אַ
קינד, פון וועלכן מיר פאַרלאָנגען נאָך גאַרנישט, און וועלכעס איז
נאָך צו גאַרנישט פאַרפליכטעט, וועלכעס מיר האַלטן שוין פאַר גע-
נוג גוט און איידל, אויב עס פאַרשטייט נאָר און קען אָפּשאַצן די
די אָפּפערווייליקייט פון אַנדערע, — אין אַזאַ קינד איז די העל-
דישקייט עפעס געטלעכעס.

מער וועל איך גאַרנישט זאָגן, מיינע הערן! איך וויל נישט
דערנידעריקן מיט קיין ווערטער די דאָזיקע גרויסע, איידעלע און
אזוי איינפאַכע העלדישקייט, אָט האָט איר פאַר זיך דעם דאָזיקן
העלדישן רעטער, דאָס דאָזיקע הייליקע קינד!

סאָלדאַטן! באַגריסט אים, ווי אַ ברודער!

מוטערס, בענטשט אים, ווי אייערס אַ זון!

קינדער! לערנט זיך זיין נאָמען, קריצט איין אין אייערע
הערצער די ריסן פון זיין פנים, אַז איר זאָלט זיי שוין קיינמאָל,
קיינמאָל נישט פאַרגעסן.

— קום אַהער, יונגל!

— אין נאָמען פון קעניג פון איטאַליע גיב איך דיר דעם
מעדאַל פאַר ציווילער העלדישקייט!

אַ שרעקלעכער שטורם פון אויסגעשרייען האָט אַ טרייסל
געטון די מויערן, אָפּשלאָנגדיק זיך אָן זיי מיט טויזנט עכאַס.

דער סינדיק האָט גענומען דעם מעדאַל פֿון טיש אין אים
צוגעשפּיליעט דעם ייִנגל אויף דער ברוסט, נאָכדעם האָט ער אים
אַרוםגענומען אין האַרציק געקוישט.

די מיטער פֿון דעם ייִנגל האָט זיך פֿאַרשטעלט די אויגן מיט
דער האַנט, דער פֿאַטער איז געשטאַנען מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן קאַפּ.
דער סינדיק האָט זיי ביידע געדריקט די האַנט, און דעם
קעניגלעכן דעקרעט וועגן דעם דאָזיקן מעדאַל, וועלכער איז געווען
אַרוםגעבונדן מיט אַ שיין בענדעלע, האָט ער איבערגעגעבן דער
מיטער. נאָכדעם האָט ער זיך נאָכאַמאָל געווענדט צום ייִנגל און
געזאָגט:

— זאָל דער אַנדענק פֿון דעם היינטיקן טאָג, וועלכער באַ-
דעקט דיך אין דער קעגנוואַרט פֿון די בירגער פֿון דיין לאַנד מיט
זייער און לויב, און איז אַ טאָג פֿון גליק פֿאַר דיין פֿאַטער און פֿאַר
דיין מיטער, זאָל דער אַנדענק פֿון דעם דאָזיקן טאָג דיך פֿירן דיין
נאַנץ לעבן אויפֿן וועג פֿון ערלעכקייט און רום!
זיי געזונט, קליינער העלד.

דער סינדיק איז אַוועקגעגאַנגען, די מוזיק האָט אויפֿגעשפּילט,
און אַלץ האָט אויסגעזען צו זיין שוין געענדיקט, ווען פֿון הינטער
אַן אָפּטיילונג פֿאַמפּיערן האָט זיך באַווזן אַ ייִנגעלע פֿון אַ יאָר אַכט.
זיי ניין אפשר, וועלכן אַ פֿרוי האָט אַ שטופּ געטון און באַלד אָפּגע-
געטרעטן צוריק, און דאָס דאָזיקע ייִנגעלע האָט זיך אַ וואָרף געטון
אַז דעם דעקאַרירטן און אַריינגעפּאַלן אים אין זיינע אַרעמס.
אַ נייער דונער אָפּלאַדיסמענטן האָט אַ טרייסל געטון מיט די
ווענט אַרום.

אַלע האָבן באַלד פֿאַרשטאַנען, אַז דאָס דאָנקט אַזוי דער גע-
ראַטעוועטער זיין רעטער. זיי האָבן זיך אָנגעקוישט, אָנגעהאַלדזט,
נאָכדעם האָט דער קלענערער אָנגענומען דאָס ייִנגל מיט דעם מעדאַל.

בא דער האנט, איך אזוי האָבן זיי ביידע פאָרויס, און נאָך זיי דער
 פאָטער און די מוטער זיך, אויסגעדרייט צום אַרויסגאַנג, מאַכנדיק
 זיך אַ וועג צווישן דער וואַך, גוואַרדיסטן, קינדער, פרויען, סאָל-
 דאָטן, הערן און דאַמען, וועלכע האָבן אָפגעטרעטן פאַר זיי אין
 ביידע זייטן, שטופנדיק זיך און שפאַרנדיק זיך איינער איבער דעם
 צווייטן, אַבי נאָר צו קענען זען דאָס יינגל מיטן מעדאַל. די וואָס
 זיינען געווען צום נאַנטסטן האָבן אים געדריקט די הענט ווען ער
 איז פאַרבייגעגאַנגען פאַר די שילער פון די שולען, האָבן אַלע
 היטלעך געפאַכט אין דער לופט. נאָר די פון דער געגנט אַרום פאַ
 האָבן שוין אַליין נישט געוואָסט וואָס צו טון. זיי האָבן אים גע-
 שלעפט באַ דער קורטקע, אָנגעכאַפט באַ די אַרעמס, שרייענדיק
 ווי משוגעים:

— פּיין! .. בראַוואַ, פּיין! בראַוואַ, אינדזער פּיין!

איך האָב אים אויך געזען פון דער נאַנט, ווען ער איז פאַר-
 בייגעגאַנגען. דאָס פנים איז באַ אים געווען פאַרפלאַמט, מען האָט
 דערקענט, אַז ער איז גליקלעך. באַם מעדאַל האָט זיך געזען אַ
 סטענגעלע: ווייט, שוואַרץ און גרין.

די מוטער האָט געלאַכט און געוויינט צוזאַמען. דער פאָטער
 האָט זיך געגלעט די וואַנסעס, און די האַנט האָט אים אזוי געצו-
 טערט, ווי ער וואַלט געהאַט דאָס פּיבער.

און פון דער הייך, פון די פענסטער, פון די באַלקאָנען, זיינען
 געפלאָן אויסגעשרייען און אַפלאַדיסמענטן. ווען זיי האָבן שוין גע-
 דאַרפט אַרונטערגיין אונטערן טויער, איז פלאַצלינק פון דער לאַזשע
 וווּ עס זיינען געזעסן די טעכטער פון מיליטער-לייט, אַראָפגעפלאָן
 אַן אמתער רעגן פון בלאַמען, פּיאַלקעס, מאַרגאַרי טקעס אויפן קאַפּ
 פון יינגל, אויף די קעפּ פון פאָטער, פון דער מוטער, און זיי אויס-
 געשפּרייט ווי אַ דיוואַן אונטער די פּיס.

א סך האָבן זיך געוואָרפן זיי אויסקלויבן, דערלאַנגט דער
מיטער. און דאָרטן אין דער טיף האָט די מוזיק גשפּילט זייער
א הערלעך ליד, פונקט ווי טויזנטער זילבערנע שטימען וואָלטן
געזינגען, דערווייטערנדיק זיך פאַמעלעך, ווי דאָס גערויש פון אַ
גרויסן טייך.

ראכיטישע קינדער*

פרייטיק, דעם 5-טן.

היינט האָב איך געהאַט אַ פּרײַען טאָג, וואָרים איך בין עפּעס אַ ביסל נישט געזונט געווען, האָט מיך די מאַמע מיטגענומען מיט זיך אין דער אַנשטאַלט פּון ראַכיטישע קינדער, וווּ זי האָט געוואָלט אַריינגעבן אונדזער דינסטס טעכטערל, נאָר זי האָט מיר נישט דער-לויבט אַריינצוגיין דאָרט אין זייער שולע אַריין.

* * *

... צי האָסטו נישט פאַרשטאַנען, הענריק, פאַרוואָס איך האָב דיר נישט דערלויבט אַריינצוגיין? דערפאַר, זעסטו, איך זאָל זיי נישט אַקעגנשטעלן פאַר די אויגן, די דאָזיקע אומגליקלעכע קינדער, און דערצו נאָך אין שולע, עפּעס ווי כּדי אונטערצושטרייכן זייער קראַנקהייט, קיין געזונט און שטאַרק יינגל, וואָרים זיי האָבן אזוי אויך שוין צופיל מעגלעכקייטן פאַר אַזעלכע פאַרגלייכן. וואָס פאַר אַן אומעטיקע, אומעטיקע זאך דאָס איז, אַזאַ גרויסע זאַץ פּון דער נאַטור באַליידיקטע קינדער!

וויינען ווילט זיך מיר, ווען איך גיי דאָרט אַריין. זעכציק זיינען זיי געווען, יינגלעך און מיידלעך. אַרימע אויסגעפייניקטע ביינדעלעך! קראַנקע הענטעלעך, אויסגעדרייטע, שוואַכענקע, פאַרמלאָזע פּיסעלעך נעבעך. אַרימע קערפּערלעך, פאַרקויפּלטע, געשטאַלט-

* קינדער, וואָס זיינען קראַנק אויף דער ענגלישער קרענק.

לאָזע. איך האָב געזען פנימער דאָנקבאַרע, בליקן, וואָס זיינען פיל מיט אינטעליגענץ און געפיל, דאָ ווידער עפעס אַ פנימל פון אַ מיידע-לע, מיט אַן אויסגעצויגענער נאָז און אַ שפיציקער גאַמבע, וואָס איז גיכער ענלעך אויפן פנים פון אַן אַלטער, און האָט דאָך אַ שמייכל פול הימלישער זיסקייט.

טייל פון די קינדער זיינען פאַרנט גאַנץ שיין, און עס איז נישט צו דערקענען אויף זיי קיין שום פאַרקריפלטקייט, אָבער זאָל זיך נאָר אַזעלכעס אויסדרייען, דריקט זיך דאָס האַרץ צו-זאַמען קוקנדיק. עס איז גראָד געווען טאַקע דער דאָקטאָר און האָט זיי פאַטראַכט. ער האָט זיי אַרויפגעשטעלט אויף אַ באַנק, אויפגעהויבן זייערע קליידעלעך, כדי צו קלאַפן אויף זייערע אָנגע-בלאָזענע בייכלעך, אויף זייערע גראָב-געוואָרענע גליד-שלעסער; און זיי, די אַרימע, האָבן זיך גאַרנישט געשעמט; זיי זיינען שוין גע-ווינט צו דעם, מען זאָל זיי אַזוי אויסטון, באַטראַכטן, דרייען אין אַלע זייטן. און ווען מען זאָל נאָר אַ טראַכט טון, אַז דאָס איז שוין דער פּעריאָד פון בעסערונג אין זייער קראַנקהייט, אַז דאָס ליידן זיי שוין אַזוי גאַרנישט.

אָבער ווער וועט באַרעכענען, וויפיל זיי האָבן זיך אָנגעליטן פון דער צייט אָן, זינט עס האָט זיך באַ זיי אָנגעהויבן באַווייזן די קראַנקהייט, ווען זיי האָבן זיך פון טאַג צו טאַג, לויט דעם, ווי עס האָט זיך אַנטוויקלט זייער קראַנקהייט, געפילט אַלץ ווינצי-קער געליבט, ווען זיי האָבן אָנגעהויבן פאַרלאָזט צו ווערן אויף גאַנצע שעהן ערגעץ אין אַ ווינקל שטוב אָדער הויף, שלעכט דערנערט, נישט איינמאַל אויסגעלאַכט, אָדער אויף גאַנצע חדשים געפייניקט מיט עפעס אַזעלכע באַנדאָשן אָדער אַרטאָפּעדישע אַפּאַראַטן, וועלכע האָבן זיי גאַרנישט געהאַלפן! און אַצט, אַז דאָק די אויסגעצייכנטע באַמונגען, גוטער דערנערונג, גימנאַסטיק, פילן זיך כאַטש אַ סך פון זיי פיל בעסער. די לערערין האָט גע-

מאכט מיט זיי עטלעכע גימנאסטישע איפונגען. עס איז געווען שווער צו קוקן, ווי די דאזיקע אַרימענקע נעפעך האָבן אויסגעצויגן אונטער די בענק זייערע פיס, די איינגעבאָדאזשירטע אין ברויטלעך, אויסגעקרומטע, געשטאַלטלאָזע, קאַליעקעוואַטע קליינע פיס, וועלכע עס וואָלט זיך געגלויסט ניט קושן פון רחמנות באַדעקן. טייל קינדער האָבן זיך נישט געקענט אויפהייבן כּוון דער באַנק, זיינען זיי געזעסן מיט די קעפלעך פאַרלייגט אויפן אַקסל און געגלעט זייערע קיליטעס. אַנדערע ווידער, ווען עס איז זיי אויסגעקומען אויסצוצייען גלייך די אַרעמס, האָט פאַרפעלט אַטעם, אזוי, אַז זיי זיינען צוריק אַראָפּגעפאַלן אויף דער באַנק בלייכע, אָבער שמייכ-לענדיק, פּדי אזוי אַרום צו באַהאַלטן זייער שווערע אַנשטרענונג. אַך, הענריק, ווי ווייניק איר קענט אָפּשאַצן דאָס געזונט, און ווי קליין עס זעט אייך אויס דאָס זיין געזונט!

איז ווען איך האָב אַ טראַכט געטון וועגן די שטאַרקע און בליענדיקע קינדער, וועלכע די מוטערס טראָגן אַרום מיט טרוימף, שטאַלץ מיט זייער שיינקייט, האָט זיך מיר געגלויסט די דאָזיקע אלע אַרימע קעפלעך צודריקן צום האַרץ מיט פאַרצווייפלונג, פאַר זייער גורל, פאַר זייער ביטער מזל! און איך האָב מיר געזאָגט, אַז ווען איך וואָלט געווען איינע אַליין אויף דער וועלט, וואָלט איך שוין נישט אַרויסגעגאַנגען פון דאַנען און וואָלט אָפּגעגעבן מיין לעבן זיי צו דינען, זיי צו טרייסטן, צו זיין אַ מוטער צו זיי, אזוי ביז דער לעצטער שעה פון מיין לעבן.

און זיי האָבן דערווייל געזונגען. און דאָס זיינען געווען שטי-מען שוואַכטונקע, זיסע, אומעטיקע, וועלכע זיינען גלייך און דער נשמה אַריין געגאַנגען. די לערערין האָט זיי געלויבט, זיינען זיי געווען גליקלעך, און ווען זי איז דורכגעגאַנגען צווישן די בענק, האָבן זיי איר געקושט די הענט, ווייל זיי זיינען שרעקלעך דאַנקבאַר פאַר יעדער

גוטסקייט, וואָס מען ווייזט זיך פֿאַר אים, און זיינען זייער עמפּינדלעך,
און ווייזן אַרויס אַ סך פעיקייטן, און לערנען זיך גוט — האָט מיר
די לערערין געזאָגט.

די ליבע יונגע לערערין, וועלכע האָט אויף איר פנים עפעס
זי אַן אויסדרוק פון זאָרג, ווי אַן אַפשיין פון דעם אומגליק, וועל-
כעס זי היילט, פלעגט און דערפריידט.

דאָס טייערע, האַרציקע מיידל! צווישן אַלע מענטשלעכע באַ-
שעפענישן, וועלכע פאַרדינען זיך מיט אַרבעט אויף זייער לעבן,
איז נישטאָ אַפּשר קיין איינע, וועלכע זאָל זיך עס פאַרדינען הייליקער
און אַפּפּערוויליקער!

.....

א ק ר ב נ

דינס יק, דעם 9-טן

וואָס פאַר אַ גוטע מיין מאַמע איז! און סילוויע — דעסגלייכן!
זי האָט אויך אזאַ גרויס און איידל האַרץ!
איך האָב פונקט איבערגעשריבן נעכטן אין אַונט מיין טייל
פון דער חודשלעכער דערציילונג: „פון די אַמעניטען ביז זי אַנדיך“,
וועלכע דער לערער האָט צעטיילט צווישן אונדז צום איבערשרייבן,
ווייל זי איז זייער גרויס, ווען סילוויע איז אַריינגעקומען אויף די
שפיץ פינגער איילנדיק און זייער שטיל.

— קום מיט מיר צו דער מאַמען! איך האָב געהערט, ווי
דער טאַטע האָט היינט אינדערפרי גערעדט מיט דער מאַמען. דעם
טאַטן האָט זיך זייער שלעכט אויסגעפירט עפעס אַ געשעפט, און ער
איז געווען זייער פאַרטרויערט; די מאַמע האָט אים געטרייטט. מיר

געפינען זיך אין א שווערער מאטריעלער לאגע, דו פארשטייסט ? מיר האָבן שוין נישט קיין געלט. דער טאטע האָט געזאָגט, אז מען וועט זיך מוזן אָפּזאָגן פון א סך זאַכן, כדי ווי עס איז דורכצוקומען. דעריבער דאַרפן אויך מיר זיך באַגרענעצן, ברענגען עפעס אַ קרבן, נישט אמת ? ביסטו גרייט דאָס צו טון ? גוט ! איך וועל רעדן מיט דער מאמען, אין די האַלט נאָר מיט מיר און זאָג מיר צו אויף דיין ערן וואָרט, אז אַלץ וואָס איך וועל זאָגן — וועסטו טון !

אָפּזאָגנדיק דאָס, האָט זי מיך אָנגענומען באַ דער האנט, און מיר זיינען געגאנגען צו דער מאמען, וועלכע האָט עפעס גענייט, פארזינקען אין געדאַנקען. איך האָב מיך געזעצט אויף דער סאָפּע לעבן דער מאמען פון איין זייט, סילויע פון דער צווייטער זייט, און זי האָט באַלד אָנגעהויבן :

— מאמע ! איך וויל עפעס רעדן מיט דער מאמען, ביידע ווילן עפעס רעדן מיט דער מאמען.

די מאמע האָט אַ בליק געטון פאַרווונדערט, און סילויע האָט געזאָגט :

— דער טאטע האָט נישט קיין געלט, אמת ?

— וואָס זאָגסטו ? — האָט די מאמע זיך לייכט פאַררויטלט. — דאָס איז נישט אמת ! פון וואָנען וויסטו דאָס ! ווער האָט דאָס זיך געזאָגט ? — איך ווייס שוין ! — האָט סילויע אַנטשלאָסן געענט-פערט — זאָל-זשע די מאמע הערן ! מיר דאַרפן זיך אויך פון עפעס אָפּזאָגן. מיר ווילן זייער ! די מאמע האָט מיר צוגעזאָגט צו קויפן אַ פעכער סוף מאַי, און הענריק האָט אויך געזאָלט באַקומען אַ קעס-טעלע מיט פאַרבן, אָבער אצינד ווילן מיר גאָרנישט ! מיר ווילן נישט, אַז די עלטערן זאָלן אויסגעבן געלט. און מיר וועלן אויך אויך זיין צופרידן. נאָך מער. די מאמע ווייסט ?

די מאמע אינדערע האָט געוואָלט עפעס זאָגן, נאָר סילויע האָט אַלץ צוטרעט גערעדט :

— ביין, מאמע! אזוי מוז זיין. אזוי וועט זיין. און פל זמן
דער טאטע וועט נישט האָבן קיין געלט, וועלן מיר נישט קיין
פרוכטן, נישט קיין שום גוטע זאכן, גאַרנישט. עס וועט גענוג זיין
פאר אונדז ופ צו מיטאַג, און אויף אַנבײסן און נאַכטמאַל וועלן
מיר עסן נאָר ברויט. אויף אזא אופן וועט מען אויסגעבן ווייניקער
אויפן לעבן; וואַרים אַצינד גיט מען צופיל אויס, און מיר זאָגן-צו
דער מאַמען, אז מיר וועלן זיין פונקט אזוי צופרידן, ווי פריער,
און נאַכמער! נישט אמת, הענדיק!

איך האָב מיט פעסטקייט אַ שאַקל געטון מיטן קאַפּ.
— מיר וועלן שטענדיק זיין אַלצאיינס צופרידן, — האָט
סילווע איבערגעזחורט, פאַרשטעלנדיק דער מאַמען די ליפן מיט דער
האַנט. — און אויב מען וועט קענען עפעס אַפּשפּאַרן פון אַנטון,
צו פון עפעס אַנדערש, וועלן מיר עס אויך טון מיט דער גרעסטער
צופרידנהייט! און מיר וועלן אויך אויסבאַרקויפן אַלע אַנדערע
מהנות. איך וועל אַלץ אַוועקגעבן, וואָס איך האָב, און וועל צוהעלפן
דער מאַמען אין אַלעם, און מיר וועלן נישט אַוועקגעבן קיין שום
אַרבעט פון שטוב אַרויס, וואַרים איך מיט דער מאַמען וועלן מיר
אַרבעטן אַ גאַנצן טאַג, איך וועל אַלץ טון, וואָס די מאַמע וועט נאָר
וועלן, איך בין גרייט — אויף אַלץ! אויף אַלץ! — האָט זי אויס-
געשריגן הויך, פאַרהאַרפנדיק די הענט דער מאַמען אויפן האַלדז. —
דער טאטע און די מאַמע זאָלן נאָר נישט דאַרפן זאָרגן און איך
זאָל ווידער זען, אז זיי זיינען רויק, פריילעך, ווי זיי זיינען געווען
פריער, און צופרידן פון זייערע קינדער, וועלכע האָבן זיי זייער,
זייער שטאַרק ליב! אזוי ליב, אז זיי וואַלטן אַוועקגעבן דאָס לעבן
פאַר זיי!

קיינמאָל האָב איך נאָך, דאַכט זיך, נישט געזען די מאַמען
אזוי גליקלעך, ווי ווען זי האָט געהערט די דאָזיקע ווערטער; קיינ-
מאָל האָט זי נאָך נישט געקושט סילווען מיט אַזא געזירטקייט,

וויינענדיק און לאכנדיק צוזאמען און גישט קענענדיק ארויסרעדן
אפילו קיין איין וואָרט.

זי האָט זיך ענדלעך באַרויקט און פאַרזיכערט סילווען, אַז
אַזוי שלעכט איז נאָך גישט, אַז מיר געפינען זיך נאָך גישט חלילה
אין אַזאַ גרויסער אַרימקייט, און איר געדאַנקט, און דעם גאַנצן
טאָג שוין געווען פריילעך, און ווען דער טאַטע איז צוריקגעקומען,
האַט זי אים דערציילט. און דער אַרימער טאַטע האָט אַפילו די
ליפּן גישט געעפנט.

נאָר צומאַרגנס באַ מיטאַג, ווען מיר האָבן זיך געזעצט צום
טיש, האָב איך דערפילט אי פרייד, אי טרויער: אונטער מיין טיש-
טוכל איז געלעגן אַ קעסטעלע מיט פאַרבן, און סילווע האָט געפונען
אונטער איר טישטוכל — אַ פעכער.

.

א ש ר פ ה.

דאָנערשטיק, דעם 11-טן

איך האָב פאַרענדיקט היינט אינדערפֿרי דאָס איבערשרייבן
מיין טייל דערציילונג: „פון די אַפעניגען ביז די אַנדן“ און גע-
טראַכט וועגן וואָס צו שרייבן די אויפגאַבע, וועלכע דער לערער
האַט אונדז פאַרגעבן, אַז עס זאָל אַרויסקומען עפעס גוט, ווי איך
האַב פּלוצלינק דערהערט אַן אויסערגעוויינטלעך גערויש אויף די
שטיגן, און באַלד דערנאָך זיינען אַריינגעקומען אין אַנדזער ווי-
בונד צוויי פאַמפע-מייסטערס פון די פייערלעשער און געזאַגט מיין
טאַטן, אַז זיי מוזן אונטערזוכן די אויוונס און די קוימענס, וואָרים

די סאדועס ברענען אין הויז, און מען ווייסט נישט פון וואָנען דאָס
פייער גייט.

דער טאטע האָט געענטפערט:

— אַדרבה, איך בעט זייער! — און כאָטש באַ אונדז האָט
מען אין ערגעץ נישט געברענט קיין פייער, האָבן זיי פונדעסטוועגן
אַנגעהויבן אַרומצוגיין איבער די צימערן און צוצולייגן דאָס אויער
צו די ווענט, איינהערנדיק זיך, צי אין די לופטן פון די קוימענס.
וואָס גייען אַרויף צו די העכערע שטאַקן, הוטשעט נישט קיין פייער.
און ווען זיי זיינען אזוי אַרומגעגאַנגען, האָט דער טאטע

מיר געזאָגט:

— נו, און דו האָסט יינגל, אַ טעמע פאַר דיין אויסגאַבע:
„די פייערלעשער“. פרוו באַשרייבן דאָס, וואָס איך וועל דיר
דערציילן:

איך האָב זיי געזען באַ דער אַרבעט מיט צוויי יאָר צוריק,
שוין שפעט באַ נאַכט, אַרויסגייענדיק פון טעאַטער. איך בין
פונקט צוגעקומען צו דער גאַס „ראַמאַ“, ווען איך האָב דערזען
עפעס אַן אומגעוויינטלעכע ליכטיקייט אין אַ המון לויפנדיקע מענטשן.
עס האָט געברענט אַ הויז. צונגען פייער און וואַלקנס רויך האָבן
אַרויסגעזעצט פון די פענסטער און פון דאָך, מענער און פרויען
האַבן זיך באַוווּן צווישן זיי און באַלד פאַרשוונדן געוואָרן, אַרויס-
לאַזנדיק אויסגעשרייען פון פאַרצווייפלונג, פאַרן טויער האָט זיך
געפאַקט אַ המון מענטשן, וועלכע האָבן געשריגן:

— ראַטעוועט! זיי וועלן לעבעדיקערהייט פאַרברענט ווערן!

ראַטעוועט! די פייערלעשער! די פייערלעשער!

אין דער רגע איז שטיין געבליבן פאַרן טויער אַ וואַגן. פיר
פייערלעשער, וועלכע האָבן זיך גראַד געפונען אין ראַטהויז, זיינען
אַראַפגעשפרונגען פון אים און זיך געוואָרפן צום פלאַמענדיקן הויז.

זיי זיינען קוים נאָר וואָס אַרײַן דאָרט, ווי אַ שרעקלעך בילד
האַט אונדז פאַרקילט דאָס בלוט אין די אַדערן. עפעס אַ פרוי איז
מיט אַן אוממענטשלעכען געשרײַ צוגעלאָפּן צו אַ פענסטער פון דריטן
שטאָק, זיך אָנגעכאַפט אָן דער רינע, און אַריבערוואַרפנדיק זיך
איבערן פענסטער, איז זי געפליבן הענגען אין דער לופט, אַרומ-
גענומען פון רויך און פייער, וועלכע האָבן נאָך איר פון פענסטער
אַ זעץ געטון.

דער המון האָט אימהדיק געשריגן. די פייערלעשער, וועלכע
זיינען פאַרהאַלטן געוואָרן אויפן צווייטן שטאָק דורך די איבער-
געשראַקענע איינזוינער, האָבן שוין אָנגעהויבן דאָרט די ווענט צו
האַקן, ווען סױזנטער שטימען האָבן זיך אַ טראָג געטון פון דער
נאַס:

— אויפן דריטן! אויפן דריטן שטאָק! אויפן דריטן! ..

זיינען זיי אַרויף אויפן דריטן. אַ גאַנץ גהינום פייער. די
ברענענדיקע בעלקעס האַקן אַדורך די סופיטן, די קאַרידאָרן
זיינען אַרומגעכאַפט פון פלאַמען און פון אַ שטיקנדיקן רויך.

זיך אַרויפצוקריגן אין די פאַרמאַכטע צימערן אַרײַן, איז
נישט געווען קיין אַנדערער וועג, ווי דורכן דאָך. האָבן זיי זיך אַ
לאָז געטון אויפן בוידעם אַרויף, און אין אַ ווײַלע אַרום האָבן מיר
דערזען עפעס ווי אַ שוואַרצן שד, וועלכער שפּרינגט צווישן רויך
און די פלאַמענדיקע בעלקעס. דאָס איז, געווען דער קאַפּראַל, וועל-
כער איז אָנגעלאָפּן דער ערשטער.

אַבער פּדי זיך צו קענען אַרײַנקריגן אין דער פאַרמאַכטער
וויננג דורכן דאָך, האָט מען געדאַרפט דורכגיין אָן אומגעײער
שמאַל שטיקל דאָך, וואָס האָט זיך געפונען צווישן בוידעם-פענסטער
און קוימען. קיין אַנדערער וועג איז נישט געווען, ווײַל דאָס פייער
האַט שוין געהאַט אַרומגעכאַפט אַלץ און דאָס דאָזיקע שמאַלע שטיקל

אָבער, וואָס האָט געפירט איבער דער משופּעדיקייט פון דאָך, איז
צו יענער צייט געווען באַדעקט מיט שניי און אייז, און אָנכאַפּן
זיך אָן עפעס, איז נישט געווען אָן וואָס.

ער וועט נישט דורכגיין! עס איז אוממעגלעך — האָט דער
המון געשריגן אויף דער גאס.

דער קאַפּראָל האָט זיך צוגערוקט אַזש ביז דעם סאַמע עק
פון דאָך, און דערגרייכנדיק אַ פּונקט, אויף וועלכן ער האָט זיך גע-
לעבט אָנשפּאַרן מיטן פּוס, האָט ער גוואַלטיק שנעל אָנגעהויבן צו
צעהאַקן די בעלעקעס, די קראַקוועס, די רינעס, כדי זיך צו מאַכן אָן
עפּנונג אינעווייניק אַריין. און די פּרוי איז אַלץ נאָך געהאַנגען
אונטערן פענסטער. און דאָס פּייער האָט געהוטשעט איבער איר
קאָפּ, און דער רויך האָט זי איינגעהילט אין אַ טויטן-הילע. נאָך אַ
רגע און זי וועט אַראָפּפאַלן אויף די שטיינער פון גאס. אָבער די
עפּנונג איז שוין געווען געמאַכט, דער קאַפּראָל האָט זיך אָנגע-
האַלטן אַ אַ האַק און זיך אַראָפּגלאָזט אינעווייניק אַריין. דער-
היייל זיינען אויך די אַנדערע אָנגעלאָפּן און זיך אַראָפּגעלאָזט נאָך אים.
אין דעם זעלבן מאָמענט איז אויפגעשטעלט געוואָרן אַן אומגע-
הייער גרויסע לייטער, וועלכע מען האָט געברענגט צופירן, אָנשפּאַרן-
דיק זי אונטער די פענסטער, פון וועלכע עס האָבן געזעצט די פּלאַ-
מען און עס האָבן זיך געהערט די אימהדיקע אויסגעשרייען. אַלע
האַבן פּונדעסטוועגן געמיינט, אַז עס איז שוין צו שפּעט.

— איר וועט קיינעם נישט ראַטעווען — האָט געשריגן דער
המון אויף דער גאס.

— זיי וועלן פאַרברענט ווערן, דערשטיקט ווערן, אויך די

פּייערלעשער!

— פאַרפאַלן!

— אומויסט!

פלוזלינגק האָט זיך אין פענסטערל איבער דער רינע באַחזן
די שוואַרצע פיגור פון קאַפּראָל, וועלכע איז באַלייכט געווען פון
א העלן פּלאַם. ער האָט זיך אָנגעבויגן, די פרוי האָט אים אַרומגע-
כאַפט באַם האַלדז, ער האָט זי אַרומגענומען מיט ביידע הענט אין
דער העלפט און אַריינגעצויגן אינעווייניק. אַן אויסגעשריי פון טויזן-
טער שטימען האָט פאַרטויבט אויף אַ וויילע דעם קנאַק פון פּיער.
אַבער אַנדערע האָבן געשריגן:

— ווי אזוי וועלן זיי אַראָפּגיין? די לייטער, וועלכע איז אַן-
געשפּאַרט אָן דאָך פון דעם צווייטן פענסטער, איז צו ווייט פון זיי.
ווי אזוי וועלן זיי זי אַנכאַפּן?

נאָר דערווייַל, ווי מען האָט זיך דאָ אזוי געפרעגט מיט
קלאַפּנדיקע הערצער, וואָס עס וועט זיין, איז שוין איינער פון די
פּיערלעשער געשטאַנען אויפן געזימס פון הויז מיט איין פוס, מיטן
צווייטן אויף דעם לייטער, און אזוי, אויסגעצויגן גלייך אין דער
לופט, האָט ער גענומען אין זיינע אַרעמס אַריין איינעם נאָכן צווייטן
די איינזונער פון ברענענדיקן הויז, וועלכע אַנדערע האָבן אים דער-
לאַנגט פון אינעווייניק, און זיי איבערגעגעבן זיין חבר, וועלכער
איז געשטאַנען אויף דער לייטער, און דער ווידער האָט זיי אַרומ-
געבונדן שטאַרק מיט אַ לינע און מיט דער היַלף פון די, וועלכע
זיינען אָנגעקומען מיט דער לייטער, האָט ער זיי אַראָפּגעלאָזט אויף
דער ערד.

די ערשטע איז אויף אַזאַ אָפּן געראַטעוועט געוואָרן די פרוי,
וועלכע האָט זיך געהאַט פּריער אָנגעהאַנגען אַן דער רינע, נאָך
איר עפעס אַ קינד, דערנאָך ווידער אַ צווייטע פרוי, דערנאָך אַן
אַלטיטשקער. אַלע זיינען געראַטעוועט געוואָרן! נאָך זיי ערשט
האָבן זיך אָנגעהויבן אַראָפּלאָזן די פּיערלעשער. דער לעצטער האָט
זיך אַראָפּגעלאָזט דער קאַפּראָל, דער, וועלכער איז דער ערשטער
געקומען צו לויפן ראַטעווען. דער המון, וועלכער האָט זיך געהאַט

צוואמענגעקליבן אויף דער גאס, האָט זיי אויפגענומען מיט אַ דונער
אַפלאַדיסמענטן. אָבער ווען עס האָט זיך באַוווּן דער קאַפּראַל, דער
פירער פון דעם דאָזיקן הייפּעלע רעטער, דער, וועלכער איז פאַר
אַלע אין די אויגן געהאַנגען איבערן אָפּגרונט, דער, וועלכער וואָלט
זיכער געווען אומגעקומען, אויב איינער פון זיי וואָלט געמוזט אומ-
קומען, האָט דער המון אים באַגריסט ווי אַ טרוימפירער, שרייענ-
דיק און אויסציענדיק צו אים די הענט מיט באַגייסטערטער דאַנק-
באַרקיט און באַווונדערונג, און זיין נאָמען, דער נאָמען, וועלכער
איז קיינעם פריער נישט באַקאַנט געווען, האָט געקלונגען אויף
אַלעמענס ליפּן.

דו האָסט פאַרשטאַנען ?

דאָס איז אַ דרייַסקייט ! אַ דרייַסקייט פון אַ האַרץ, וועלכעס
טראַכט נישט, וועלכעס צווייפּלט נישט, נאָר, ווי אַ בלינדער דונער,
וואַרפט עס זיך דאָרט, וווּ עס דעהערט אַן אויסגעשריי פון
טויט-שרעק.

איך מוז דיך וועלכן טאָג פירן אויף די איפונגען פון די
פיערלעשער, און כוועל דיר אויך ווייזן דעם קאַפּראַל ראַבינאָ !
דו וועסט צופרידן זיין, וואָס דו וועסט אים דערקענען : אמת ?

— יאָ, אמת ! — האָב איך געענטפערט.

און דאָ זאָגט דער טאַטע :

— אָט איז ער טאַקע !

איך האָב מיך אומגעקוקט. צוויי פיערלעשער, וועלכע האָבן
שוין געהאַט פאַרענדיקט זייער אונטערזוכונג, זיינען דורכגעאַנגען
דורך אונדזער צימער צום אַרויסגאַנג.

דער טאַטע האָט מיר אָנגעוויזן אויפן קלענערן, וועלכער האָט
געהאַט אַ טרעלבעלע אויפן אַרעם, און געזאָגט :

— דריק די האַנט דעם קאַפּראַל ראַבינאָ !

דער קאַפּראַל האָט זיך אָפּגעשטעלט און מיר דערלאָנגט די

האנט מיט א שמייכל. איך האָב זי געדריקט מיטן גאנצן פּוּח, און
ער האָט זיך אַ ביג געטון און אַרויסגעגאַנגען.
— פאַרגעס-זשע אים נישט — האָט מיין טאַטע צוגעגעבן —
וואָריס פּון די אַלע טויזנטער הענט, וועלכע דיר וועט אויסקומען אין
דיין לעבן צו דריקן, ווייס איך נישט, צי עס וועט זיין כאַטש צען,
וואָס וואָלטן ווערט געווען זיין האַנט צו דריקן.

פּון די אַפעניגען ביז די אַנדן.

חודש־לעכע דערציילונג.

מיט אַ סך יאָרן צוריק האָט איין יונגל, אַ גענוער, וועלכער
איז אַלט געווען דרייצען יאָר, אַ זון פּון אַן אַרבעטער, זיך אַוועק-
געלאָזט פּון גענאָ קיין אמעריקע איינער אליין, פּדי אויפצוזוכן דאָרט
זיין מיטער.

זיין מיטער האָט מיט צוויי יאָר צוריק אַרויסגעוואַנדערט קיין
פּונעאָ-אייירעס, די הויפט-שטאָט פּון אַרגענטינע, זיך דאָרט צו
שטעלן דינען ערגעץ אין אַ רייכן הויז און פאַרדינען אין אַ קורצער
צייט אזוי פיל, אַז זי זאָל קענען אַרויסהעלפּן איר פאַמיליע, וועלכע
איז זייער פאַראַרימט געוואָרן און זיך שטאַרק איינגעשוואַדיקט
צוליב אַ סך אומגליקן.

נישט ווייניק מוטיקע פּרויען זיינען דאָ פאַ אונדז אין לאַנד,
וועלכע לאָזן זיך אין אַזאַ ווייטן וועג אַריין מיטן זעלבן ציל, און
אַ דאָנק דעם הויכן געצאַלטט, וואָס עס פאַקומט דאָרטן אַזעלכע,
וואָס איז פּעיק צו דינען, קערן זיי זיך אים אַהיים נאָך אַ צוויי, דריי
יאָר מיט עטלעכע טויזנט לירעס.

ווען דער אַרימער פּרוי איז אויסגעקומען זיך צו שייַדן מיט

אירע זין, פון וועלכע איינער איז אלט געווען אכצען יאָר און דער צווייטער האָט געענדיקט ע'ף, האָט זי זיך צעוויינט מיט בלוטיקע טרערן פאַר גרויס האַרץ-ווייטיק. דאָך, וויסנדיק, אז זי טוט דאָס פאַר זייער גוטס וועגן, האָט זי זיך געלאָזט אין וועג אַריין מוטיק און פויל מיט בטחון. דער וועג איז געווען אַ גוטער. ווי נאָר זי איז אָנגעקומען קיין בוענאָס-אירעס, האָט די העלדישע פרוי מיט דער הילף פון איר מאַנס אַ קרוב, וועלכער איז שוין געווען דאָרט לאַנג באַזעסן, געפונען אַ גוטע שטעלע באַ אַ געוויסער אַרגענטינער פּא-מיליע, וווּ מען האָט איר געצאָלט זייער גוט און זיך באַגאַנגען מיט איר זייער האַרציק. איז זי דעריבער געווען זייער צופרידן, און אַ לאַנגע צייט געשריבן צו איר פּאַמיליע רעגולער, דערפריי-ענדיק זיי מיט איר ערפּאָלג. נאָך פאַר דעם איידער זי איז אוועק-געפּאָרן, האָט זי זיך געהאַט אָפּגעשמועסט מיט איר מאַן, אז ער, דער מאַן, וועט שיקן זיינע בריוו טאַקע צו דעם דאָזיקן קרוב, וועל-כער וועט זיי איבערגעבן איר. זי, ווידער וועט אירע ענטפּערס איבערגעבן אויך אים, דעם דאָזיקן קרוב, און ער וועט זיי אָפּשיקן קיין גענואַ, צושרייבנדיק אַמאָל עטלעכע ווערטער אויך פון זיך.

אויף אזא אופן האָט זי פאַרדינט אַכציק לירעס יעדן חודש, און ווייל זי האָט אויף זיך גאַרנישט אויסגעגעבן, האָט די טיכטיקע פרוי געקענט אַהיימשיקן יעדעס קוואַרטל אַ גאַנץ שיינע סומע, פון וועלכער דער מאַן, זייער אַן אָרנטלעכער מענטש, האָט באַלד אָפּגעצאָלט די נייטיקסטע חובות, באַקומענדיק צוריק זיין גוטן נאָמען, און געוואָרט מיט אומגעדולד אויף דער רגע, ווען זיין פרוי וועט זיך שוין אומקערן, וואָרים אָן איר האָט אים די שט ב אויסגעזען פּוסט, און דער יונגסטער פון די זון, וועלכער איז גע-ווען זייער צוגעבונדן צו דער מוטער, האָט שרעקלעך געבונקט נאָך איר און זיך נישט געקענט באַין אופן צו דער צעשיידונג צוגעוויינען.

אָבער נאָכדעם ווי עס איז אַריבער אַ יאָר און עס איז
אַנגעקומען אַ קורץ בריוועלע, אין וועלכן זי האָט צו וויסן געטון
אירע אייגענע, אַז זי פילט זיך עפעס נישט געזונט, האָט מען
אינגאַנצן אויפגעהערט פון איר צו הערן.

מען האָט געשריבן צוויי מאל צו דעם דאָזיקן קרום, און
ער האָט נישט געענטפערט.

מען האָט געשריבן צו דער פאַמיליע אין אַרגענטינע, באַ
וועלכער די פרוי האָט געדינט, אָבער מען האָט נישט געוויסט,
צו דער בריוו איז אַנגעקומען, צו ניין, וואָרים דעם נאָמען האָבן
זיי נישט גוט געדענקט, גענוג, אַז זיי האָבן פון דאָרט אויך קיין
שום ידיעה נישט דערהאַלטן.

דאָמאַלס, מורא האָבנדיק, אַז עס זאָל נישט האָבן געשען
עפעס אַן אומגליק, האָט דער פאָטער אוועקגעשריבן צום איטאַליענישן
קאָנסול קיין בוענאַס-אייירעס און געבעטן אים, ער זאָל פאַראַרדענען
זי צו זוכן. דאָך האָט ער זיך אין דריי חדשים אַרום דערוואַסט
בלויז נאָר דאָס, אַז אויף די אַנאַנסן, וועלכע דער קאָנסולאַט האָט
געגעבן אין די אַרטיקע צייטונגען, האָט זיך קיינער נישט אָנגע-
ריפן און אַז עס איז נישט געפונען געוואָרן קיין שום שפור פון
דער פאַרלירענער.

און עס האָט אויך אַנדערש נישט געקענט זיין וואָרים
דער גוטער פרוי איז געקומען אויפן געדאַנק, אַז פּדי אָפּצוהיטן
דעם כבוד פון איר פאַמיליע, וועלכער האָט איר אויסגעזען צו הערן
דערנידעריקט פון דעם. וואָס זי האָט זיך געשטעלט דינען, —
דאָרף זי איבערבייטן איר פאַמיליע-נאָמען און אָנגעבן באַלד אַן
אַנדערן, דאָרט וווּ זי וועט זיין.

עס זיינען אַריבער עטלעכע חדשים אַן דער מינדסטער ידיעה
דער פאָטער און די זין זיינען געווען זייער פאַרטרויערט, דער

יינגערער האָט פון אומגעהייערער בענקשאפט אַזש אָנגעוויפן קראַנק
ווערן. וואָס טוט מען? צו וועמען ווענדט מען זיך? דער ערשט ד
געדאַנק פון פּאָטער איז געווען צו פּאָרן און זוכן זיין פּרוי און
אַמזריקע. זָבער די אַרבעט? און ווער וועט איבער דער צייט
אויפהאַלן דאָס הויז און די קינדער? עס האָט אויך נישט גע-
קענט פּאָרן דער עלטערער זון, וועלכער האָט שוין גראָד צו ביסלעך
אָנגעהויבן פּאַרדינען און איז נייטיק געווען דער פּאַמיליע.

און אזוי האָבן זיי אין דער דאָזיקער שווערער זאַרג גע-
לעבט טאַג-איין-טאַג-אויס און אַלץ אינײנעם איבערגעזורט די זעל-
בע פּינלעכע פּראַגע: וואָס טוט מען? — קוקנדיק איינער אויפן
צווייטן שטילשווייגנדיק, ביז איינמאַל דער קליינער מאַרעק איז
אַרויסגעשפּרונגען און אַנטשלאָסן געזאַגט:

— איך וועל פּאָרן קיין אַמעריקע און אָפּזוכן די מאַמע.
דער פּאָטער האָט אַ שאַקל געטון מיטן קאַפּ מיט טרויער און
אַרנישט געענטפּערט. יאָ! דאָס איז געווען אַ האַרציקער איינפאַל,
אַבער אַ זאַך — נישט צום אויספירן. באַ דרייצען יאָר אַלײן קיין
אַמעריקע, ווען דער וועג געדויערט אַ קנאַפּן חודש!
אַבער דאָס יינגל האָט נישט אָפּגעטרעטן. ער האָט זיך גע-
האַלטן באַ דאָס זייניקע דעם גאַנצן טאַג, איז נישט אָפּגעטרעטן,
דעם צווייטן, דעם דריטן, איז צוגעשטאַנען צום פּאָטער אַלע טאַג,
געבנדיק אים צו פּאַרשטיין מיט גרויס שכל, ווי אַ דערוואַקסענער
מענטש.

— עס זיינען שוין געפּאָרן דאָרט אַהין אַ סך יינגערע פּאַר-
טיר! — האָט ער געזאַגט, — אַז איך וועל נאָר זיין אויף דער שיף,
וועל איך דאָך שוין צושוועמען, צי איך בין קליין, צי גרויס. האָט
נישט קיין מורא, מען וועט מיך שוין דאָרט אַהינפירן!
און אַז איך וועל שוין זיין אויפן אָרט — איז וואָס-זשע?
וועל איך נישט קענען אָפּזוכן דאָס געווענליכ פון אונדזער קרוב?

דאָרט זיינען דאָך דאָ אזוי פיל איטאַליענער, וועט מיר דער ערשטער
בעסטער ווייזן די גאַס! און אז איך וועל נאָר טרעפן צו אים, איז
דאָך שוין אזוי, ווי איך וואָלט געטראָפן צו דער מאַמען!

אויב איך וואָלט אים ווידער גישט געפונען, וועל איך גלייך
גיין צום קאָנטול און זיך נאָכפרעגן אויף די הערן, וווּ די
מאַמע איז געזען. איבעריקנס, וואָס עס האָט צו זיין, זאָל זיין,
און קיין אַרבעט פעלט דאָרט קיינעם נישט. וועל איך אויך געפינען
אַרבעט און איך וועל נאָך פאַרדינען על-כל-פנים אזוי פיל,
אז איך זאָל קענען צוריקקומען אַהיים! און אזוי ביסלעכווייז,
ביסלעכווייז האָט ער דעם פאָטער כמעט אינגאַנצן איבערגעצייגט.

דער פאָטער האָט אים געגלייבט. ער האָט געוואוסט, אז דאָס
יינגל איז קלוג און דרייט, ער האָט אויך געוואוסט, אז צו שווערן
לעבן, צו אַרימקייט איז ער געווינט פון קליינזייט אויף, און אז
אויסצופירן די דאָזיקע אינטערנעמונג, וועט ער געפינען כוחות אין
זיין האַרץ, פאַר וועלכן דאָס אָפּזיכן די געליבטע מוטער איז געווען
אַ הייליקער ציל. גראַד האָט זיך אויך געמאַכט, אז אַ קאַפיטאַן
פון אַ דאַמף-שיף, וועלכע האָט געהאַלטן באַ אַוועקגיין אין ים אַריין,
האָט זיך דערוואוסט פון זיינס אַ באַקאַנטן וועגן דער דאָזיקער גע-
שיכטע און זיך אינטערגענומען צו געבן דעם יינגל אומזיסט אַ בילעט
דריטע קלאַס אַזש ביז אַרבעטגע. און אזוי, איז דער פאָטער,
נאָך אַ קויצן שפּאַנגן זיך מיט דער דעה, באַשטאַנען, און דער העג
איז געווען באַשלאָסן. מען האָט אָנגעלייגט דעם קליינעם מאַרעקן
אַ פּילע טאַרבע מיט עסן, מען האָט אים געגעבן אין קעשענע אַריין
עטלעכע סקידן, * מען האָט אים באַיאָרגט מיטן אַדרעס צום קרוב,
און אין אַ געוויסן שיינעם טאַג, אין אַ פּילע, האָט מען אים אַוועק-
געפירט אויף דער דעק פון שיף.

— זין מיינער, מאַרעק טייערער! — האָט דער פּאָטער גע-
זאָגט, צודריקנדיק אים צום האַרץ נאָך איינמאַל אויף די שטיגן פֿון
דער שיף, מיט פּילע אויגן טרערן. — פּיר-זשע דרך אויף גוט!
פֿאַר מיט גאָט! א זין, וועלכער זוכט זיין מאַמען, וועט גאָט נישט
פּאַרלאָזן!

* *

אַרימער מאַרעק! זיין האַרץ איז געווען גענוג מוטיק און
צוגעגרייט פֿאַר די שווערסטע נסיונות פֿון דעם דאָזיקן ווייטן וועג:
אַבער ווען זיין שיינע גענואַ איז אים פֿאַרשוונדן געוואָרן פֿון די
אויגן, ווען ער האָט זיך דערזען אַליין אין מיטן ים, צווישן דעם
גרויסן עולם עמיגראַנטן, וואָס האָבן פֿאַרנומען די גאַנצע שיף, איז
גאַנצן אַליין, פרעמד, מיט דעם דאָזיקן קליינעם פעקעלע זיינעם,
וואָס האָט אַנטהאַלטן אין זיך זיין גאַנץ פֿאַרמעגן, האָט אים אַ גרויסער
טרויער אַרומגענומען און אַ גרויסער צווייפל. ווי אַ הונט, וואָס האָט
אַנגעוואַרן זיין בעל-הבית, איז ער געלעגן די ערשטע צוויי טעג אויף
דער פעדערשטער טייל פֿון דער דעק, נישט קענענדיק גאַרנישט
נעמען אין מויל אַריין, און עס האָט זיך אים גאַר געגלויבט וויינען,
וויינען. פֿאַרשיידענע געדאַנקען זיינען אים געקומען אין קאָפּ אַריין,
איינער טרויעריקער פֿאַר דעם צווייטן; און דער שווערסטער פֿון
זיי און טרויעריקסטער האָט אים קיין איין מינוט נישט אָפּגעלאָזט:
דער געדאַנק, אז זיין מוטער, ווער ווייסט — זי לעבט שוין אפשר
נישט...

אין די אומרוקע, זיך פֿלאַנטערנדיקע הילומות זיינע האָט ער
פּסדר געזען אַ פנים פֿון אַן אומבאַקאַנטן, וועלכער האָט זיך אָנגע-
געבויגן איבער אים, געקוקט מיט רטמות, און אַריינגערעדט אים
אין אייער אַריין: דיין מאַמע איז געשטאַרבן! — און ער האָט זיך

אויפגעכאפט און געשטיקט אין זיך די אויסגעשריייען פון פאר-
צווייפלונג.

ערשט דאמאלס, ווען די שיף האט פארלאזט דעם גיבראל-
טארער וואסער-פאט און ארויסגעשווימען אויפן אטלאנטישן ים, האט
א ביסעלע האפנונג, א ביסעלע טרייסט ארומגענומען מארעקס גע-
מיט, אבער נאך אויף א קורצער וויילע. דער דאזיקער אומענדלע-
כער, אלץ אינדינעם איינארטיקער ים, די היץ, וועלכע האט גע-
האלטן אין איין וואקסן, דאס ענגשאפט פון די ארימע צמיגראנטן,
וואס האט אים ארומגערינגלט, און איבער אלעם דאס געפיל פון
פאלשענדיקער איינזאמקייט און אפגעריסנקייט פון דער היים, האט
אים באלד ווידער צוריק אריינגעווארפן אין דעם זעלבן געפיל, וואס
איז נאנט געווען פון פארצווייפלונג. האבן זיך די פוסטע, איינאר-
טיקע טעג, וואס האבן זיך געשלעפט איינער נאכן צווייטן אן דער
מינדסטער ענדערונג, צונויפגעגאסן אין זיין מוח, ווי דאס געשעט
אמאל בא קראנקע. און אים האט זיך געדאכט, אז ער פארט אזוי
שוין מינדסטנס א יאר אויף דעם דאזיקן ים. און יעדן אינדערפרי,
ווען ער האט זיך אויפגעכאפט, האט ער זיך אויף דאס ניי געוויגן-
דערט, וואס ער איז אליין, צווישן אזוי פיל אומבאקאנטע מענטשן,
און שווימט גאר קיין אמעריקע!

די דאזיקע שיינע, פליענדיקע פיש, וועלכע פלעגן טיילמאל
אראפפאלן אויף דער דעק, די אומגעוויינטלעכע אונטערגענג און
אויפגענג פון דער זון נישט ווייט פון עקוואטאר; די זילבערנע
אונט-נעפלען, דער ווונדערבארער פאסטאר-גלאנץ פון דעם ים בא-
צאכט, דאס אלץ האט אים אויסגעזען צו זיין נישט קיין נאטירלע-
כע דערשיינונג, נאך עפעס א ווונדערלעכער חלום. אבער דערנאך
איז געווען נאך ערגער. דערנאך זיינען אנגעקומען רעגנדיקע טעג,
אין דער צייט פון וועלכע ער האט זיך פסדר געפונען ווי איינגע-
שלאסן אין דער צווישן-דעק, ווו אלץ האט זיך געטרייסלט אין

איבערגעקערט, און ווי מען האָט נישט געהערט גאַרנישט, אַ חזק
געשרייען און אומאויפהערלעכע זידלערייען. דאָמאָלס האָט שוין
דאָס אַרימע יינגל געטראַכט, אַז זיין לעצטע שעה איז שוין
אַנגעקומען.

און דערנאָך ווידער אַן ענדערונג. טעג שווערע, שטיקנדיקע,
נישט צום אויסהאַלטן הייסע, דער ים גלאַט, געלבלעך, אָן דער
מינדסטער באַוועגונג, שווינגנדיק, נישט דעם אַטעם צו כאַפֿן אין
דער טויטער לופט, לאַנגווייליק ביז צום שטאַרבן; טעג פאַרשלאַ-
פענע, ביז צום טויט מאַטערנדיקע, אומדערטרעגלעך שווערע, אין
פאַרלוף פֿון וועלכע די אומבאוועגלעך אויסגעצויגענע פאַסאָשירן
אויף דער דעק, אויף די בענק האָבן אויסגעזען ווי טויטע. און דער
וועג, ווי ער וואָלט גאַרנישט קלענער געוואָרן. הימל און ים, ים און
הימל, היינט ווי נעכטן, מאַרגן ווי היינט, און ווידער דאָס אייגע-
נע, און נאָכאָמאַל דאָס אייגענע, אין אייביק אַזוי.

און דאָס יינגל איז געשטאַנען אַנגעשפּאַרט אָן דעם האַנטאַן-
לען פֿון דער שיף, מיט די אויגן אויפגעהויבן איבער דעם אַקעאַן, וואָס
האָט זיך אויסגעשפּרייט אָן אַן אַנהייב און אָן אַ סוף, פאַרטויפט און
צעמישט פֿון די נעפֿלהאַפטע, עקשנותדיקע געדאַנקען וועגן זיין
מוטער, כל זמן די ברעמען זיינען אים נישט שווער געוואָרן ווי
בלויז און דער קאָפּ איז אים אויף דער האַנט אַראַפּגעפּאַלן. און
דאָמאָלס — האָט ער ווידער דערזען דאָס אומבאַקאַנטע פנים, וואָס
האָט געקוקט אויף אים מיט גרויס רחמנות, און דערהערט דאָס
שטילע שעפטשען: דיין מאַכע איז געשטאַרבן. און ער האָט זיך
צולייזן ווי פֿון שלאָף געוועקט און מיט גוואָלט אויפגעריסן, כדי
ווידער צו קענען חלומען וואַכעדיקערהייט, מיט די אויגן פאַר-
בלאָנזשעט דאָרט ווייט צום האַריוואַנט, וואָס איז אַזוי שטיל, אַזוי
אומבאוועגלעך.

* * *

זיבן און צוואַנציק טאָג האָט געדויערט דער דאָזיקער וועג!
די לעצטע טעג זיינען פונדעסטוועגן געווען אַ ביסעלע בעסער. די
לופט איז פרישער געוואָרן, דאָס וועטער איז געווען שיין. מאַרק
האָט זיך באַקענט מיט איינעם אָן אַלטן לאַמבאַרדיער, וועלכער איז
געפאַרן קיין אמעריקע צו גאסט צו זיין זין, וואָס האָט דאָרט גע-
האַט אַ שטיקל ערד גישט ווייט פון דער שטאָט ראָסאַריאַ. ער האָט
אים דערציילט אַלץ פון זיין פאַמיליע, און דער אַלטער האָט,
אויסהערנדיק אים, געקלאַפט אים אין דער פלייצע אַריין און אַלע
מאָל געזאָגט: זיי מוטיק, יונגל! דו וועסט טרעפן דיין מאַמע געזונט
און גליקלעך!

די דאָזיקע שמועסן, דער דאָזיקער שוין אזוי אַלטער חבר
האַבן אים אַ ביסל געשטאַרקט; די טרויעריקע פאַרגעפילן האָבן זיך
געביטן אויף פריילעכע דערהאַרטונגען.

זיצנדיק אזוי אויף דער אונטערשטער טייל דעק, לעבן דעם
אַלטן דאָרפסמאַן, וועלכער האָט גערייכערט אַ לילקע, אונטער דעם
שיינעם, אויסגעשטערבטן הימל, צווישן די גרופקעלעך עמיגראַנטן,
וועלכע האָבן געזונגען, האָט זיך אים פאַרגעשטעלט צום טויזנטסטן
מאָל, ווי אזוי ער וועט דאָס אַנקימען קיין בוענאָס-אירעס; ער
האָט זיך געזען שוין אויף דער באַשטימטער גאַס, ער האָט שוין
געהאַט אַפגעזוכט דאָס געוועלע פון זיין קרוב, און געלאָפן דערצו
מיט אַן אויסגעשריי: די מאַמע איז געזונט? .. וווּ איז די מאַמע? ..
קומט מיט מיר גיכער! קומט מיט מיר גיכער צו איר! זיינען זיי
אַרויסגעלאָפן איינינעם, אַרויף אויף שטיגן, אַ טיר האָט זיך גע-
עפנט — און... און דאָ האָט זיך זיין פאַנטאַזיע איבערגעריסן. די
שטימען, מיט וועלכע ער אַליין האָט גערעדט זיינען שטייל געבליבן.

ען זיין הארץ איז אינגאנצן פארגאסן געוואָרן מיט אַ געפיל פון
אומגעהייערער גליקועליכייט.

*
*
*

אויפן זיבן און צוואַנציקסטן טאָג נאָכן אַרויספאַרן פון גענאָ, זיינען זיי ענדלעך אָנגעקומען. אַ ראָזער מאַי-פרימאַרן האָט אַרומ-גענומען דעם הימל, ווען די שוף האָט פאַרוואָרפן דעם אַנקער אין אויסגוס פון דעם גרויסן טייך. לאַ פּלאַטאַ, אויפן ברעג פון וועלכן עס האָט זיך דערהויבן די שטאַט בוענאַס-איירעס, די הויפטשטאַט פון דער אַרגענטינער רעפובליק.

דער דאָזיקער מאַי-פרימאַרן איז געווען ווי אַ גוטע פאַרנאָ-נונג פאַר אונדזער יינגל. אַ גרויסע פרייד און אומגעדולד האָבן אים שיער פון זינען נישט אַראָפּגעפירט. זיין טייערע, ליבע מאַמע איז שוין אַזוי נאָנט, אַזוי נאָנט פון אים! אין עטלעכע שעה אַרום וועט ער זי זען, אַרומגעמען! אין דאָס איז ער שוין טאַקע אין אַמעריקע, אין דער דאָזיקער גייער וועלט, און ער האָט געהאַט גענוג מוט אונטערצונעמען אַזאָ וועג, אַליין, און דערגרייכט צום ציל!

אַלץ, וואָס ער האָט דורכגעמאַכט, זיך אָנגעלייטן אין דעם וועג האָט אים אויסגעזען אַצינד אַזוי קליין, ווי ער וואָלט געפליגן אַ שטייגער אין אַ הלום און זיך אַצינד אויפגעכאַפט. און ער איז געווען אַזוי גליקלעך, אַז עס האָט אים גאָר נישט געאַרט און ער איז אַפילו נישט טרויעריק געוואָרן, ווען ער האָט, אַריינשטעקנדיק די האַנט אין קעשענע, נישט געפונען איינס פון די צוויי קניפלעך, אין וועלכע עס האָט זיך געפונען זיין גאַנץ פאַרמעגן, וואָס ער האָט געהאַט איינגעטיילט אין צווייען, פּדי זיכער צו זיין, אַז ער וועט גישט אַלץ מיטאַמאָל אָנווערן.

און אַזוי האָט אים איינס פון די דאָזיקע קניפלעך אַרויסגע-

צוויגן עפעס א שלעכטער מענטש, אזוי, אז עס אים געבליבן נאך
עטלעכע לירעס. אָבער וואָס האָט דאָס אים געקענט אַרן אַצינד,
ווען ער איז שוין געווען אזוי נאָנט פון זיין מאַמען?

האָט ער זיך גענומען זיין פעקעלע אונטערן אָרעם און אַראָפּ-
געגאַנגען אייניגעם מיט נאָך אַנדערע איטאַליענער אין דעם קליי-
נעם דאַמף-שיפּל אַרײַן, וועלכעס האָט זיי אָפּגעשטעלט נישט ווייט
פון פּאַרט, פון דעם דאַמף-שיפּל האָבן זיי זיך איבערגעזעצט אין
אַן אַנדערן שיפּל, וואָס האָט געהייסן „אַנדרעי דאַריאַ“, און דאָס
שיפּל האָט זיי צוגעפירט ביזן פּאַרט, וווּ ער האָט זיך געזעגנט מיטן
אַלטן לאַמבאַרדיער און מיט גרויסע טרייט זיך אַוועקגעלאָזט אין
שטאַט אַרײַן.

* * *

צוקומענדיק צום ווינקל פון דער ערשטער גאַס, האָט ער פּאַר-
האַלטן אַ דורכגייער און העפלעך אים געבעטן, ער זאָל אים ווייזן,
אין וועלכער זייט אַרײַן ער דאַרף גיין, כדי צוצוקומען צו דער
גאַס „לאָס אַרטעס“. גראַד איז דער דאָזיקער דורכגייער געווען אַן
איטאַליענישער אַרבעטער. האָט ער גייגעריק אַ קוק געטון אויף
דעם יינגל און אים געפרעגט, צי ער קען ליינען. דאָס יינגל האָט
באַשטעטיקט, אז ער קען.

— גיי-זשע — האָט דער אַרבעטער געזאָגט, אַנווייזנדיק אויף
דער גאַס, פון וועלכער ער איז אָנגעקומען, — פּסדר גלייך, גלייך
און ליינען די נעמען פון די גאַסן באַ יעדער אָנהייב גאַס, וועסטו
אויך געפינען דיינע.

דאָס יינגל האָט געדאַנקט און זיך געלאָזט גיין גלייך.
דאָס איז געווען אַ גאַס אַ גלייכע, אַן אומגעהייער לאַנגע, כאַטש
אַ שמאַלע. פון ביידע זייטן האָבן זיך געצויגן ווייסע גידעריקע

הייולעך, וועלכע האָבן אויסגעזען ווי דאָרפישע הויפלעך. אַ גרויסע
באַזענענג פון מענטשן, קאָטשן און שווערע וועגן, וועלכע האָבן זיך
גערוקט מיט אַ פאַרטויבנדן גערויש; דאָ און דאָרט האָבן געווייט
גרויסע פענער, אויף וועלכע עס איז געווען אָנגעשריבן מיט גרויסע
פאַרשיידנקאָלירטע אותיות, וווּ און ווען די, אָדער יענע שיף גייט
אַפּ. דאָס זיינען געווען נעמען פון שטעט, וואָס זיינען אים ביי
אַזינד אומבאַקאַנט געווען.

גייענדיק אזוי, האָט ער אַלע מאָל געזען נייע גאַסן, וואָס האָבן
זיך דורכגעשניטן רעכטס און לינקס, אויך אַזעלכע לאַנגע און גלייכע,
וואָס זיינען באַשטאַנען אויך פון אַזעלכע קליינע, בידעריקע הייולעך
און זיינען פּוּל געווען מיט גערויש פון מענטשן און קאָטשן. דאָרט
ווייט זיינען די גאַסן אָפּגעשניטן געוואָרן דורך דער גלייכער ליניע
פון דעם אומענדלעכן אַמעריקאַנער פּלאַן-לאַנד, וואָס האָט אויסגע-
זען, ווי דער האַריזאָנט פון ים.

די שטאָט איז נישט מעגלעך געווען אַרומצונעמען מיטן בליק.
עס האָט זיך אים געדאַכט, אַז ער וואָלט געקענט אזוי גאַנצע
טעג, גאַנצע וואָכן גיין און גיין און נישט זען מער, ווי די דאָ-
זיקע דורכשניידדיקע גאַסן, וועלכע ער האָט באַגעגנט, און אַז
גאַנץ אַמעריקע מוז זיין מיט זיי באַדעקט.

פונדעסטוועגן האָט ער זייער אויפּמערקזאַם געלייענט אויף
יעדער אָנהייב גאַס די נעמען פון די גאַסן. זיי זיינען אים געווען,
די דאָזיקע גאַסן, אינגאַנצן פּרעמד, און ער האָט זיי געלייענט מיט
גרויס אָנשטרענגונג. באַ יעדער אָנהייב גאַס האָט אים דאָס האַרץ
אָנגעהויבן שטאַרקער צו קלאַפּן באַ דעם געדאַנק, אַז דאָס איז
שוין אַפּשר זיין גאַס. ער האָט אויך זייער אויפּמערקזאַם געקוקט
אויף די פּרויען, וועלכע זיינען דורכגעגאַנגען, טראַכטנדיק, אַז ער
קען אזוי זיין מיטער באַגעגענען. עס האָט זיך געמאַכט, אַז ער
האַט דערזען פאַר זיך גאַנץ ווייט אַ גייענדיקע פּרוי, וועלכע האָט

אים אויסגעזען לויט דער ווקס צו זיין ענדלעך צו איר. דאמאָלס האָט
אים דאָס בלוט אַ זעץ געטון אין קאָפּ אַרײַן. ער איז צוגעלאָפּן צו איר
און דערזען, אַז דאָס איז גאַר אַ נעגערין. איז ער ווייטער גע-
גאַנגען און געגאַנגען, צו איילנדיק מער זיין טריט. ענדלעך האָט
ער אויף איין עק גאס אָנגעהויבן לײענען און שטיין געבליבן, ווי ער
וואָלט - אײַנגעוואקסן אין דער ערד. דאָס איז געווען זיין גאס. די
גאס „לאָס אַרטעס“.

ער האָט זיך אויסגעדרײט, און דערזען דעם נומער 117.
דאָס געוועלע פון זיין קרוב האָט געדאַרפט זיך געפּינען באַ 175.
האַט ער אָנגעהויבן גיין אַצינד אזוי גיך, אַז ער איז פשוט גע-
לאָפּן. באַם נומער 171 האָט ער זיך געמוזט אָפּשטעלן, כאָפּן דעם
אַטעם, און ער האָט צו זיך געזאָגט: אַ מאַמע מײנע! מאַמע מײנע!
איז דאָס אמת, אַז איך וועל דיך באַלד זען? ..

ער איז ווייטער געלאָפּן. ער האָט דערזען אַ קליין שפּײז-
געוועלעלע. דאָס איז עס. ער איז אַרײַנגעגאַנגען. אין געוועלעלע
איז געזעסן אַ פרוי אין בריילן, מיט גרויע האָר.

— וואָס איז, יינגל? — האָט די פרוי געפרעגט אויף שפּאַניש.
— צי איז נישט דאָ, — האָט דאָס יינגל געזאָגט, באַמיענדיק
זיך אַרויסצוקריגן די שטימע פון זיין צוואַמענגעדריקטן האַלדז —
צי איז נישט דאָ דאָס געוועלע פון פּראַנץ מערעלי?
— פּראַנץ מערעלי איז געשטאַרבן! — האָט די פרוי גע-
ענטפּערט אויף איטאַליעניש.

דאָס יינגל האָט זיך אַ וויג געטון, ווי ער וואָלט באַקומען
קלאָפּ אין דער ברוסט אַרײַן.

— ווען איז ער געשטאַרבן?

— ע, שוין אַ שטיקל צײט, מיין קינד! — האָט די פרוי
אַנענטפּערט. — עטלעכע חדשים שוין. עס איז אים נישט געגאַנגען

זוט. האָט ער פאַרקויפט. זיך אַרויסגעצויגן. איך זאָג געהערט, אַז
ווייט פון דאַנען, אַזש קיין באַהי, וווּ ער איז באַלד טאַקע געשטאַרבען.
דאָס געווענליך איז אַצינד מיין. .
דאָס יינגל איז בלייך געוואָרן.

ער האָט זיך פונדעסטוועגן באַהערשט און באַלד געזאָגט:

— מערעלי האָט געקענט מיין מאַמע. מיין מאַמע האָט דאָ גע-
דינט באַ די הערשאַפט מעקווינעו. נאָר ער אַליין וואָלט עס גע-
קענט זאָגן, וווּ איך האָב זיי צו זוכן. וואָרים איך בין געקומען קיין
אַמעריקע צוליב דעם, כדי אַפצוזוכן מיין מאַמע, מערעלי האָט איר
אנדזערע בריוו איבערגעשיקט. איך מוז דאָך געפינען מיין מאַמע.
— אָרים יינגל! — האָט די פרוי אַ זיפּ געטון. — איך
ווייס נישט. איך קען מיך פרעגן דעם סטרוזש. ער האָט געקענט
דאָס יינגל, וועלכער האָט מערעלין אַלץ באַזאָרגט. אפשר ווייסט
ער עפעס.

און זי איז באַלד אַריינגעגאַנגען טיפער אין געווענליך, רופנדיק
דעם סטרוזש.

— זאָג מיר נאָר — האָט די קרעמערין געזאָגט — צי גע-
דענקסטו נישט, אַז דאָס דאָזיקע יינגל דאָ זאָל האָבן געטראָגן בריוו
פון מערעלין צו עפעס אַ פרוי, וועלכע האָט געדינט דאָ, ווייסטו
באַ היגע. . .

— באַ די הערשאַפט מעקווינעו! — האָט דער סטרוזש
געענטפערט. — יא, מאַדאַם, ער האָט געטראָגן טיילמאַל. דאָרט
אַ ביסל ווייטער, אויף דער זעלבער גאַס.

— אַך, איך דאַנק דער מאַדאַם! — האָט מאַרעק אויסגע-
רופן. — איך בעט מיר נאָר צו זאָגן דעם נומער. . . איר ווייסט
נישט? זאָל מיך די מאַדאַם הייסן צופירן! מירט מיך צו, סטרוזש!
איך האָב נאָך געלט. . .

ער האָט דאָס אַרויסגעזאָגט אַזוי בעטנדיק, אַז דער סטרוזש
האַט שוין נישט געוואַרט, וואָס עס וועט זאָגן אויף דעם די קרע-
מערין, און זיך אָנגערופן.

— טאָ קומט! — און איז אַרויסגעגאַנגען דער ערשטער מיט
אַ ברייטן טריט.

לויפנדיק פּמעט און נישט אַרויסרעדנדיק קיין איין וואָרט,
זיינען זיי צוגעקומען צום סוף פון דער דאָזיקער אומגעוויינטלעך
לאַנגער גאַס, דורכגעגאַנגען אַ קאַרידאָר, וועלכער האָט געפירט
דורך אַ קליינעם ווייסן הייזל און זיך פאַרהאַלטן פאַר אַ שיינעם
שטאַכעטן-פּלויט, דורך וועלכן עס האָט זיך געזען אַ הויף, אין וועלכן
עס איז געשטאַנען מעביל און עס האָבן זיך געפונען אַ סך בלוזען-
פייטן. מאַרעק האָט אַ צי געטון פאַם גלעקל. עס האָט זיך באַוויזן
אַ יונגע פּרייליך.

— צי דאָ ווײַנען די הערשאַפט מעקווינעז? — האָט דאָס
יינגל נישט דרייסט געפרעגט.

— זיי האָבן געווינט — האָט דאָס פּרייליך געענטפערט אויף
איטאַליעניש, נאָר מיט אַ שפּאַנישן אַקצענט. — אַצינד ווײַנען מיר
דאָ, צעבאַלאָז.

— און ווײַנען זיך אַרויסגעצויגן די הערשאַפט מעקווי-
נעז? — האָט מאַרעק געפרעגט מיט אַ קלאַפנדיק האַרץ.

— זיי זיינען אַרויסגעפאַרן קיין קאַרדאָואַ.

— קאַרדאָואַ? — האָט מאַרעק אויסגעשריגן. — וווּ זשע איז
דאָס קאַרדאָואַ? .. און די דינסט, וועלכע איז פאַ זיי געווען? די
פּרוי? מיין מאַמע? זייער דינסט איז געווען מיין מאַמע. .. צי האָבן
זיי אויך מיטגענומען מיין מאַמע מיט זיך?

דאָס פּרייליך האָט אַ קוק געטון אויף אים און געזאָגט:

— איך ווייס נישט. אפשר וועט מיין פאַטער וויסן, וואָרעם

ער איז געווען באקאנט מיט זיי איידער זיי זיינען ארויסגעפאָרן.
איך בעט צוואַרטן אַ וויילע.

זי איז אַוועקגעגאַנגען, און אין אַ וויילע אַרום צוריקגעקומען
מיטן פּאַטער, אַ הויכן הער מיט אַ גרויער באַרד. דער הער האָט
געקוקט אַ וויילע אויף דעם סימפּאַטישן געזיכט פון קליינעם גע-
נוער מאַטראַס, מיט דעם אַדלער-געזל און העלע האָר, באַכדעם האָט
ער געפרעגט אין אַ שלעכטן איטאַליעניש:

— דיין מאַמע איז געווען פון גענואַ?

— פון גענואַ, הער!

— נו, איז די דינסט פון גענואַ אַרויסגעפאָרן אינאיינעם מיט

די הערשאַפט מעקווינעו, איך ווייס דאָס זיכער.

— און ווהיין זיינען זיי אַרויסגעפאָרן?

— קיין קאַרדאַוואַ.. אין אַזאַ שטאַט אַריין.

דאָס יינגל האָט אַ שווערן זיפּן געטון, דערנאָך מיט יאוש

געזאַגט:

— אויב אַזוי, מוז איך מיך אַוועקלאָזן קיין קאַרדאַוואַ.

— אַך, אַרים יינגל! — האָט דער הער זיך אָנגערופּן, קוקן-

דיק אויף אים מיט רחמנות. — דאָס איז דאָך אפשר הונדערט מייל

פון דאַנען!

מאַרעק איז בלייבן געוואָרן, ווי אַ טויטער, און זיך אָנגע-

שפּאַרט מיט דער האַנט אָן דעם שטאַכעט.

— מיר וועלן זען, מיר וועלן זען — האָט דער הער גע-

זאָגט, גערירט פון רחמנות, און, אויפּעפענענדיק די טיר, האָט ער

צוגעגעבן:

— קום אַריין אַ וויילע, מיר וועלן זען, אפשר קען מען דיר

מיט עפעס באַזיילפיק זיין.

ער האָט אים געהייסן אַגיידערזעצן און זיך דערציילן די

געצע זאך, און אויסהערנדיק אים מיט גרויס אויפמערקזאמקייט,
האָט ער זיך אַ וויילע איבערגעלייגט, דערנאָך שנעל געזאָגט:

— קיין געלט האָסטו דאָך נישט, אמת?

— איך האָב נאָך... אַ ביסל — האָט מאַרעק געענטפערט.

דער הער האָט ווידער געטראַכט עטלעכע מינוט, נאָכדעם זיך

אזעקגעזעצט צום טישל, אָנגעשריבן אַ ברייח, און דערלאַנגענדיק אים
דעם זינגל, האָט ער געזאָגט:

— הער, קליין איטאליענער! גיי מיט דעם בריוו קיין באַצאָ.

דאָס איז אַ שטעטלע, אַ האַלב גענוער, צוויי שעה גאַנג פון דאַנען.

דער הער וועט דיר ווייזן דעם וועג. גיי דאָרט אַהין און זוך אויף דעם
הער, וועמענס נאָמען דו האָסט דאָ אויפן אַדרעס. אלע קענען אים.

גיב אים איבער דעם בריוו. דער הער וועט דיך באַזאָרגן מאַרגן קיין
רֶאָסאַריאַ און דיך איבערגעבן עמעצן, וואָס וועט זיך באַמזען דיר צו

סאַרגרינגערן דיין ווייטערן וועג שוין ביז קאַרדאַוואַ, וווּ די וועסט
געפינען די הערשאַפט מעקויועז און דיין מאַמע. דערווייל האָסטו

דאָ — ער האָט אים אַריינגעלייגט עטלעכע לירעס אין דער האַנט —
גיי דרייסיג, האָב נישט קיין מורא. דו וועסט אומעטום געפינען איטאָ-

ליענער, אומעטום זיך דורכשמועסן, און דו וועסט נישט זיין איינזאַם!
אויס!

דאָס זינגל האָט נאָר געזאָגט בלויז: איך דאַנק!... — ער

האָט נישט געקענט געמונען קיין אַנדערע ווערטער. ער איז אַרויס-
געוואָנען מיט זיין פעקלע, און געזעגענדיק זיך מיט זיין פירער, האָט

ער אָנגעהויבן גיין פאַמעלעך צו דעם דאָזיקן שטעטלע „באַצאָ“,
איר גענומען פון אַ טיפן טרויער און פאַרטראַכטקייט, איבער דער

אויסער, רוישנדיקער שטאַט, וואָס האָט געליאַרמט מיט דער שנעלקייט
פון איר אומאויפהערלעכער באַוועגונג.

אלץ, וואָס מיט אים איז געשען פון דער מינוט אָן, ביז צו-
מאַרגנס פאַרנאַכט, איז געבליבן אין זיין זכרון פאַרנעפּלט, נישט
קלאַר, ענדלעך צו די געדאַנקען פון אַ היץ-קראַנק, אַזוי מיד, פול-
מיט זאָרג, און געפאַלן באַ זיך איז ער געווען.

צומאַרגנס פאַרנאַכט, נאַכדעם ווי ער איז שוין געהאַט דורכ-
געשלאָפּן אַ נאַכט אין עפעס אַ קעמערל, לעבן אַ פאַרט-טרעגער
אין באַצאָ, אָפּגעזעסן פּמעט אַ גאַנצן טאַג אויף אַ שטויס בעלעקעס.
קוקנדיק מיט אַ האַלב-שלאָפּנדיקן בליק אויף די טויזנטער מענטשן,
דאַמף-שיפּן און אַקרענטן, און ענדלעך זיך געפונען אין אַ גרויסער,
מיט פּרוכטן געלאָדענער זעגל-באַרקע, איז אים לייכטער געוואָרן
אַ ביסל אויף דער נשמה.

מיט דער באַרקע האָבן אָנגעפירט דריי געזונטע, פון דער
זון פאַרברענטע, גענוער שיפּער, וועמענס שטימען, און דער דאָ-
זיקער אים ליבער, פון קינדחייט אָן באַקאַנטער אַקצענט פון
זייער אויסשפּראַך, האָבן אים צוגעגעבן אַ ביסל מוט און טרייסט.
זיי האָבן גערירט.

דער וועג האָט געדויערט דריי טעג און דריי נעכט, און איז
געווען ווי איין גרויסע איבעראַשונג פאַר אונדזער קליינעם וואַנדע-
רער. דריי טעג און דריי נעכט האָט ער פאַרברענגט אויף דעם
דאָזיקן אומגעוויינער גרויסן, מיט ווונדערלעכע אַנבליקן רייכן, טייך
פאַראַנג, קעגן וועלכן אונדזער פּאָ — וועלכער איז דאָך אויך אַ גרוי-
סער טייך — וואָלט אויסגעזען, ווי אַ קליין טייכעלע קוים, און וועמענס
לענגע איז פיר מאָל גרעסער, ווי די לענג פון גאַנץ איטאַליען.

די באַרקע האָט זיך באַוועגט פאַמעלעך, שווימענדיק שווער
קעגן די כוואַליעס פון דעם דאָזיקן אומגעוויינער גרויסן וואַסער. דאָ
האַט זי אויסגעצייטן לענגלעכע אינדזלען, טיילמאָל וויין-ערטער פון
טיבערן אין שלאַנגען, דאָ באַארבעטע, מיט פאַמאראַנצן-פלאַנטאַציעס.

באדעקטע וועלדלעך; דאָ האָט זי זיך דורכגערוקט דורך קאנאלן. אדעלכע שמאַלע, אז עס האָט אויסגעזען צו זיין אוממעגלעך, אז זי זאָל זיך פון זיי אַרויסקריגן; דאָ איז זי אַרויסגעשוומען אויף ברייט-צעגאַסענע וואַסערן, וועלכע האָבן אויסגעזען, ווי גרויסע, שטילע סייכן. און דערנאָך ווידער אַנדערע אינדזלען, און ווידער געדרייטע קאנאלן אין מיטן פון אַרכיפעלאָק, צווישן גרויסע געדיכטענישן פון זילדע געוויקסן. די ברעגן, די וואַסערן, איינזאַמע, ברייט-צעגאַסענע, האָבן געמאַכט טיילמאָל אַן איינדרוק פון עפעס נייע וועלטן, צו וועלכע די קליינע באַרקע האָט זיך דורכגעריסן די ערשטע, זינט די ערד איז באַשאַפן געוואָרן. און וואָס ווייטער זי האָט זיך גע-רוקט, אַלץ שרעקלעכער האָט דער דאָזיקער סודותפולער טייך דעם קליינעם מאַרעקן אויסגעזען.

ער האָט זיך פאַרגעשטעלט, אז זיין מאַמע געפינט זיך דאָרט ערגעץ באַ די קוואַלן, פון וועלכע דער טייך פליסט אַרויס, און אַז ער וועט אַזוי שווימען צו איר יאָרן, יאָרן.

צוויי מאָל אין טאָג האָט ער זיך אונטערגעלענט מיט אַ פיצל ברויט און אַ שטיקל געזאַלצן פלייש, אייניגעם מיט די שיפערס, וועלכע, זעענדיק אים שטענדיק אַ טרויעריקן, האָבן זיי אויפגעהערט צו רעדן צו אים. באַנאַכט איז ער געשלאָפן אויף דער דעק, אויפ-כאַפנדיק זיך אַלע רגע, ווי פאַרכישופט פון דעם אומגעוויינטלעכן גלאַנץ פון דער לבנה, וועלכער האָט באַזילבערט די אומענדלעכע וואַסערן און די ווייטע ברעגן, און דאַמאָלס האָט זיך אים דאָס האַרץ צוזאַמענגעדריקט.

— קאַרדאַוואַ! — אַזוי האָט ער זיך געזוהרט.

דאָס וואָרט „קאַרדאַוואַ“, ווי דאָס וואָלט געזען אַ נאָמען פון עפעס אַ געהיימנישפולער שטאָט, וועגן וועלכער ער האָט געהערט ערגעץ אַמאָל אין אַ פאַרפישופטן מעשהלע.

און ער האָט זיך באַלד אינגאַנצן געלאָזט אַרומנעמען פון
זיסע און דערפרייענדיקע געדאַנקען.

— די פאמע איז אויך מיט דעם וועג געשוואמען... די מאמען
האַט אויך געקוקט אויף די דאָזיקע אינדולען, אויף די דאָזיקע
ברעגן.

און דאַמאָלס האָבן די אַלע ערטער און בילדער אָנגעפּוּר
פאַר אים עפעס פון זייער פרעמדקייט, און זיי האָבן אים שוין נישט
אויסגעזען אזוי איינזאַם, וואָרים עס איז דאָך על-פּלי-פּנים געבליבן
אויף זיי עפעס פון זיין מוטערס בליקן.

באַנאַכט, כדי נישט אַנטשלאָפּן צו ווערן, האָט איינער פון די
שופּערס געזונגען. און אַך, ווי דאָס געזאַנג האָט אים דערמאַנט אָן
די זיסע לידער, מיט וועלכע זיין מאַמע פּלעגט אים איינשלאָעפּן.
די לעצטע נאַכט ער, הערנדיק דאָס דאָזיקע געזאַנג,
אָנגעהויבן הויך צו וויינען. דער שיפּער האָט איבערגעריסן זיין
לידל, אַ וויילע געשוויגן און נאַכדעם הויך אויסגערוּפּן:

— און זיי-זשע נישט קיין באַבע, יונגל! וואָס איז, צום טיילוּל!
אַ גענוער — און בעטשעט, וואָס די היים איז פון אים ווייט... און
וויסטו דעז נישט, אז גענוער זיינען די גאַנצע וועלט דוכגעשוואמען
אַרום און אַרום, מיט טרוּמף און מיט רוּם.

האַט זיך דער אָריבענקער געשטאַרקט אַ ביסל, דערפּילט
דאָס גענוער בלוט אין זיינע אָדערן, און אויפּגעהויבן שטאַלף דעם
שטערן, אַ קלאַפּ געבנדיק מיט דער פּויסט אין רודער, כדי זיך
אַנצונעמען מיט מער מענלעכן מוט.

— אַלזאָ, גוט! — האָט ער געטראַכט. — איך וועל אויך אזוי
זיין: איך מוז אויך דורכשווימען די גאַנצע וועלט אַרום און אַרום,
און איך וועל שווימען יאָרן, יאָרן גאַנצע, און נאַכדעם וועל איך
גיין צופּיס הינדערטער, הינדערטער מיילן, איך וועל גיין אזוי פּסדר.

ביז איך וועל געפינען מיין מאמע! ווען עס זאל מיר אפילו אויס-
 קומען אַנגעקומען שוין א שטארבנדיקער און אַוועקצופאלן פאר
 אירע פיס א טויטער! וואס עס זאל נישט זיין, אבי איך זאל זי נאך
 נאך איינמאל כאטש זען! איך וועל זיין מוטיק! איך וועל זיין
 מוטיק! איך וועל זיין דרייסט! איך וועל! ...

און מיט אזא געשטארקטן גייסט, איז ער אַנגעקומען אין
 דעם קאלטן, גרויען פרימארגן פון פירטן טאג צו דער שטאָט
 ראָסאַריאַ. וועלכע ליגט אויף דעם הויכן ברעג פון טייך פאראנא,
 דאָרט, ווו טויזנטער פאָכנדיקע פענדעלעך פון מאַסט-ביימער באַגריסן
 זיך און די איינגעשטילטע וואַסערן.

* * *

באלד נאָכן אראַפגיין פון דער באַרקע, האָט זיך מאַרקע
 אַוועקגעלאָזט אין שטאָט אַרײן, מיט זיין פעקעלע אין דער האַנט,
 פרי אַצוווּכן דעם אַרגענטינער, צו וועלכן דער פראַטעקטאָר פון
 באַצא האָט אים מיטגעגעבן אויף אַ ווייט-קארטל עטלעכע רעקאָ-
 גיטיר-ווערטער.

ווען ער איז אַריינגעגאַנגען אין דעד שטאָט ראָסאַריאַ, האָט
 זיך אים געדאַכט, אז ער גייט אַרײן אין אַ שוין באַקאַנטער שטאָט.
 זאָג זיינען געווען די זעלבע אומענדלעך לאַנגע און גלייכע גאַסן,
 פאַרבוטע מיט נידעריקע ווייסע הייזער, איבער די דעכער האָט
 זיך געצויגן אַן אומגעהייערע נעץ פון טעלעפאָנישע און טעלעגראַפישע
 דראָטן, וועלכע זיינען געהאַנגען, ווי ריזיקע שפיין-געוועבן. איבער
 די שטיינער פון דער גאַס האָט אַפגעקלונגען דאָס קנאַקעריי פון
 די פערדס פאַטקאָועס, דאָס פראַסקען פון די וועגן, דאָס שרייען
 פון די מענטשן. דער קאַפּ האָט זיך אים געמישט. מינוטנווייז
 האָט ער געהאַט דעם איינדרוק, אז ער איז נאָר-וואָס אַנגעקומען

קײן בױענאָס-אײרעס און דאַרף זיך ערשט אוועקלאָזן זיכן אויף
דאָס נײַ זײן קרוב.

ער איז געגאנגען אזוי אפשר אַ שעה, אריינדרייענדיק זיך
אַמאָל דאָ, אַמאָל דאָרט, אין דעם פאַרטויבנדיקן, אײנטעניקן גע-
רויש, פּונקט ווי ער וואָלט זיך געדרייט פּסדר אַלץ אויף דער
אײגענער גאַס, ביז ער האָט ענדלעך, נאָך אַ לאַנגן נאַכפֿעגן זיך,
געפונען דאָס הויז פון זײן נײעם פּראָטעקטאָר. ער האָט אָנגעקלונגען.
אין דער טיר האָט זיך באַוויזן עפעס אַ גראָבער מענטש מיט העלע
האַר, מיט אַן אומסימפּאַטישן פּנים, וועלכער האָט אויסגעזען אז
זײן דער פאַרוואַלטער פון דעם הויז, און אים בײז און אויף אַ
פּרעמדער שפּראַך אַ פרעג געטון:

— וואָס ווילסטו?

דאָס יינגל האָט אָנגערופן דעם נאָמען פון דעם הויז-בעל-הבית.

— דער הער — האָט דער פאַרוואַלטער געענטפּערט — איז
אַרויסגעפאַרן נעכטן אין אַונט מיט זײן גאַנצער פּאַמיליע קײן
בױענאָס-אײרעס.

דאָס יינגל איז שטיין געבליבן אָן לשון. דערנאָך מיט אַ
האַלב צעמישטן קיל געזאָגט:

— אָבער איך... איך האָב דאָ נישט קײנעם... בין אַליין. —
און דערלאַנגט דאָס רעקאַמענדיר-קאַרטל.

דער פאַרוואַלטער האָט עס גענומען, איבערגעלייענט, און
געזאָגט מיט אַ קאַלטן טאָן:

— איך ווייס דאָרט גאַרנישט. איך וועל עס איבערגעבן דעם
הער אין אַ חודש אַרום, ווען ער וועט צוריקקומען.

— אָבער איך, איך בין דאָך דאָ אַליין... איך דאַרף נײטיקן! —
האַט זיך דאָס יינגל געבעטן.

— ע, גײ דיר! — האָט דער גראָבער געענטפּערט — ווייניק

שלעפער האָבן מיר דאָ פון אייערע קאנטן! גיי זיך צו דיינע איי-
טאליענער בעטלעך, צו די איטאליענער!

און ער האָט אים פארקלאַפט די טיר פאר דער גאַנצער דאָס
יינגל איז שטיין געבליבן, ווי פארשטיינערט.

ענדלעך האָט ער גענומען זיין פעקעלע און אוועקגעגאַנגען
פאמזעלעך, מיט אַ האַרץ, ווי דורכגעשטאַכן, און מיט אַ צעמישטן
קאַפּ.

וואָס טוט מען? ווי גייט מען?

פון ראַסאריאָ קיין קאַרדאָוואַ איז געווען נאָר איין טאַג
רייזע מיט דער באַן. אָבער מאַרעק האָט שוין געהאַט בלוזע עטלעכע-
כע לירעס, אַראָפּגעמענדיק דאָס, וואָס ער מוז נאָך היינט אויס-
געבן — וואָס וועט אים בלייבן? ווי נעמט מען געלט אויף צו
קויפן אַ בילעט קיין קאַרדאָוואַ? ער וואָלט געקענט פאַרדינען... אָבער
ווי, באַ וועמען זאָל ער בעטן עפעס באַשעפטיקונג, אַרבעט! בעט-
לען? אַך, ניין! די אָפּזאָג, באַליידיקונגען, דערנידערונגען, ווי
ער האָט דאָס ערשט פאַרזוכט... קיינמאַל, קיינמאַל! שוין הונדערט
מאַל בעטער פריער צו שטאַרבן...

ווען ער האָט אזוי טראַכנדיק אַ קוק געטון אין דער אַימענ-
לעך-לאַנגער גאַס אַריין, וועלכע האָט זיך פאַרלוירן ערגעץ ווייט
דאָרט אין דעם, אַימענלעך-אויסגעשפרייטן, נישט מיטן אויג צו
דערקוקן ווייטן שטח, האָט ער דערפילט, ווי ער ווערט אַן זעם
גאַנצן מוט... האָט ער אַנידערגעוואָרפן זיין פעקעלע אויפן טראַג-
טראַג, זיך אַנידערגעזעצט דערויף, זיך אָנגעשפּאַרט אַן דער מויער
מיט די פלייצס, און באַהאַלטנדיק דאָס פנים אין די הענט, איז
ער אַן איין טרער אַפילו געבליבן זיצן אזוי אומבאַוועגלעך, ווי אַ
סטאַטוע פון פאַרצווייפלונג.

די דורכגייער האָבן אים פאַרטשעפעט מיט די פיס; די גאַס

האָט געציטערט פון דעם געקנאקעריי פון די געלאָדענע וועגן;
עטלעכע יונגען האָבן זיך פאַרהאַלטן אַזן געקוקט אויף אים.
ווי לאַנג דאָס האָט געדויערט, האָט ער אַליין נישט געפילט.
פּלוצלינג האָט אים אויפגעוועקט עפעס אַ שטימע, וואָס האָט גע-
רעדט האַלב אויף איטאַליעניש, האַלב אויף לאַמבאַרדיש:

— וואָס איז דיר, קינד?

ער האָט אויפגעהויבן דאָס פנים אויף די דאָזיקע ווערטער
און באַם ערשטן בליק אויפגעשפרונגען מיט אַן אויסגעשריי פון
פאַרווונדערונג:

— איר זענט דאָ? ..

מאָר אים איז געשטאַנען דער דאַרפסטאַן, דער לאַמבאַרדער,
מיט וועלכן ער האָט זיך באַפריינדעט, שווימענדיק איבערן ים.
אַבער דער אַלטער דאַרפסטאַן איז אויך געווען נישט היי-
זיקער פאַרווונדערט פאַרן יונגל. מאַרעק האָט פונדעסטוועגן אַזן
זיין פּלוצליקער אויפגעגונג נישט געגעבן אים קיין צייט אויף קיין
טראַגן, גאַר אַליין אַנגעהויבן איילנדיק דערצייילן אַלץ, וואָס מיט
אים איז געשען פון יענער צייט אָן.

— אַצינד — האָט ער געענדיקט — האָט אַזן שוין נישט קיין
געלט, אַזן אַזן דאַרף אומבאַדינקט פאַרדינען אויסן וועג. דערבאַרמט
אזיין. געפינט מיר עפעס אַן אַרבעט, אַזן זאָל קענען אָפּשפאַרן
עטלעכע לירעס! אַזן וועל מיך גערן אונטערנעמען יעדע אַרבעט ...
אַזן קען טראַגן פעקלעך, אַזן קען פאַרקערן גאַסן, אַזן קען לויפן
אַפּטראַגן עפעס, אַזן קען אויך אַרצעטן אויפן דאַרף. לאַמך באַדיי-
ניט שחאַרץ טריקן ברויט לעבן, אַזן אַזן זאָל קענען וואָס גיכער
פאַרן און שוין געפינען אַמאָל מיין מאַמע!

— דערבאַרמט-זשע זיך איבער מיר, און געפינט מיר עפעס
אַן אַרבעט! ווי גאָט איז אייך ליב, געפינט, וואָרים אַזן וועל שוין
לענגער נישט אויסהאַלטן! ..

— צום טייל! צום טייל! — האָט דער דאָרפסמאַן אַלץ
אינייעם בעמורמלט, קוקנדיק אַרום זיך און קרנצנדיק זיך אין דער
באַרד! — וואָס פאַר אַ סקאַנדאַל! .. אַרבעט! .. עס איז גרינג צו
זאָגן: אַרבעט! אָבער ווי נעמט מען זי? הער גאָר... עס וואָלט
נישט אַמאָל געלונגען צונויפצוזאַכן אַ פאַר און דרייסיק לירעם,
אזוי צווישן אייגענע? .. דאָ זיינען דאָך דאָ אזוי פיל אונדזעריקע!
דאָס יונגל האָט אַ בליק בעטון אויף אים מיט אַן אָפשיין
פון האָפנונג אין די אויגן.

— קום גאָר מיט כיר! — האָט דער דאָרפסמאַן געזאָגט נאָך
אַ נייעם איבערלייגן זיך.

— ווי? — האָט דאָס יונגל געזאָגט, אַראָפּבייגנדיק זיך נאָך
זיין פעקעל.

— אז איך זאָג קום, קום-זשע!

אין ער האָט באַלד אָנגעהויבן צו גיין.

מאַרעק איז אים נאָכגעגאַנגען. זיי זיינען אזוי אָפגעגאַנגען
אַ גרויס שטיק גאַס און קיין וואָרט נישט אויסגערעדט. ענדלעך
האַט זיך דער דאָרפסמאַן פאַרהאַלטן פאַר אַ גאַסטעוויז, אויף דער
שוילד פון וועלכן עס האָט זיך געפונען אַ שטערן און אונטערן
שטערן אַן אויפשריפט: „דער מאָרגנשטערן פון די איטאַליענער“
ער האָט אריינגעשטעקט דעם קאַפּ אין דער טיר, צו ריקאַפּנדיק
אים באַלד זיך אויסעדרייט צום יונגל און פריילעך אַ זאָג
בעטון:

— מיר זיינען בעקומען אין אַ גוטער מינוט! קום!

און זיי זיינען אַריינגעגאַנגען אין שטוב. אין שטוב איז גע-
ווען עטלעכע טישן, און אַרום די טישן זיינען געווען אַ סך מענטשן
און האָבן געטרונקען און הויך גערעדט. דער אַלטער לאַמבאַרדער
איז צוגעגאַנגען צום ערשטן טיש אין דערציילט, און לויט דעם, ווי

אזוי ער האָט באַגריסט די זעקס זיצנדיקע געסט, האָט מען באַלד געקענט דערקענען, אז ער האָט נאָר-וואָס, מיט אַ קירצער וויילע צוריק, געהערט צו זייער קאָמפּאניע. די געסט האָבן געהאט רויטע פּנימער און האָבן געקלונגען מיט די גלעזער, לאַכנדיק און שריי-ענדיק אינײנעם.

— חברים! — האָט דער דאָרפּסטמאַן געזאָגט אָן איבעריקע פּאַררעדעס, שטייענדיק און האַלטנדיק מאַרעקן באַ דער האַנט. — אָט איז דאָס אַרימע יינגל, אונדזער לאַנדסמאַן, וועלכער איזגעקומען פּון גענוג קיין פּוענאָס-איירעס ווכן זיין מוטער. דאָרט האָט ער זי נישט געפונען, ווייל זי איז אזש אין קאַרדאַוואַ. מען האָט אים מיטגענוג מען אויף אַ באַרקע קיין ראַסאַריאַ!.. אַלזאָ, חברים! צי וואָלט איר נישט אַ זוך געטון דאָרט יעדערער עפעס באַ זיך אין די קעסע-בעס, ער זאָל האָבן פאַר וואָס זיך צו קייפּן אַ בילעט קיין קאַרדאַ-וואַ, און זיין מאַמען געפינען; וואָרים, וואָס דען-זשע? זאַלן מיר אים אזוי פאַרלאָזן, ווי אַ הונט אויף דער גאַס?

— קיינמאַל אין דער וועלט, באַ גאַט!.. קיינמאַל וועלן מיר אַזעלכעס נישט טון! — האָבן אַלע געשריגן אינײנעם, קלאַפּנדיק אין טיש אַריין מיט די פּויסטן. — ער איז דאָך עפעס אונדזערס אַ לאַנדסמאַן!.. קום נאָר אַהער דאָ קליינער. מיר זיינען עמי-גראַנטן! זעט נאָר, ווי שוין דער קליינער איז!

— אַלזאָ חברים, די מטבעות אויפן טיש!

— און אַ בריה דאָס איז! אַליין איבער אזאַ ים!..

— אַ טיכטיק יינגל! טריגק-זשע, לאַנדסמאַן!

— עס קען גאָר אַנדערש נישט זיין, מיר וועלן דיך אָפּשיקן

צו דיין מאַמען!

און איינער האָט אים שוין געקלאַפט איבערן אַקסל, אַ צוויי-

טער האָט אים געקניפּן אין די באַקן, אַ דריטער האָט אים געהאַלטן

דאָס פּעקלע, אַנדערע עמיגראַנטן ווידער האָבן שוין אויך אָנגע-
הויבן צוצוקומען, אויפשטעלנדיק זיך פון זייערע טישן.

די געשיכטע פון דעם יינגל איז אין איין רגע באַקענט גע-
וואָרן אין דעם גאַנצן גאַסטהויז; פון דער שכנותדיקער שטוב זיי-
נען אריינגעקומען עטלעכע אַרגענטינער. און נאָך ווינציקער ווי אין
פאַרלוף פון צען מינוט, האָט דער אַלטער לאַמבאַרדיער, וועלכער
האַט אונטערגעשטעלט זיין קאַפּעלוש, שוין געהאַט אין אים צוויי
און פערציק לירעס.

— האָסט געזען? — האָט ער דאַמאַלס געזאָגט, ווענדנדיק
זיך צום יינגל, — ווי שנעל דאָס ווערט געמאַכט אין אַמעריקע!
— טרינק, ווילענקער! — האָט עמעצער פון די בעסט אויס-
גערוסן, דערלאנגענדיק מאַרעקן אַ גלאָז וויין. — פאַרן געזונט פון
דיין מאַמען!

אַלע האָבן אויפגעהויבן די גלעזער, האָבן זיך אָנגעהויבן אַ
קלאַפּן, און מאַרעק האָט איבערגעהורט:
— פאַרן געזונט... פון מיין... און פּלוצלינגק האָבן אים
עפעס פריידיקע שלאַכצן אַזוי זיין האַלדז צונויפגעדריקט, אַז ער
האַט אַוועקגעשטעלט דאָס גלאָז אויפן טיש און זיך געוואָרפן אויפן
האַלדז דעם אַלטן.

*

* * *

צומאָרגנס אינדערפרי, ווי גאָר עס האָט אָנגעהויבן טאָגן, איז
שוין דער קליינער רייזנדער געווען אין וועג קיין קאַרדאַוואַ, פריי-
לעך, פול מיט האַפנונג, מוט און די בעסטע, בעסטע פאַרגעפילן.
אַבער עס איז נישטאָ אַזא פריילעכקייט, וועלכע זאָל זיך קענען,
האַלטן לאַנג, אַרומגערינגלט פון מרה-שחורהדיקע, פינטערע נאַטור-
לאַנדשאַפטן. דער טאָג איז געווען אַ כמאַרנער, אַ גרויער, דער צוג

כמעט ליידיק, איז געלאפן איבער דעם גלייכן, ווייטן שטח, אויף
 זעלבן עס האט זיך נישט געפונען אפילו קיין איין שפור פון מענטש-
 לעכן ישוב מארעק איז געזעסן איינער אליין אין אן אומגעווינער
 לאנגן וואגאן, וואס איז געווען ענלעך צו די וואגאנען, אין וועלכע
 מען פירט איבער קראנקע. ער האט געקוקט אין דער רעכטער זייט
 אריין, געקוקט אין דער לינקער, אבער אי רעכטס, אי לינקס, האט
 זיך געצויגן נאר די טויבע סטעפ, איבער וועלכער עס האבן גע-
 סטארטשעט אמאל דא, אמאל דארט בלויז נאר קליינע, אומגעלומ-
 פערטע ביימער, משונהדיקע שטאמען, צעקרומטע צווייגן, אין עפעס
 אזעלכע נאך קיינמאל נישט געזעענע געשטאלטן, ווי זיי וואלטן פאר
 צאָרן און שרעק געווען אָנגענומען די דאָזיקע ווונדערלעכע פאר-
 מען. אלץ וואָס דאָ איז געוואָקסן איז געווען אזוי פינטלעך, אַרײַם,
 טרויעריק, אז עס האָט צוגעגעבן דעם דאָזיקן גרויסן, ווייטן שטיק
 פלאַך-לאַנד אַן אויסזען פון אַן אומענדלעכן בית-הקברות.

ער האָט געדערעמלט אַ האַלבע שעה, געדערעמלט אַ שעה, גע-
 עפנט די אויגן, אַ בליק געטון, אָבער אַרום אים איז געווען אלץ
 דאָס זעלבע בייד, די סטאַציעס, וועלכע זיי האָבן אויסגעמיטן, אָדער
 באַ וועלכע זיי האָבן זיך אָפגעשטעלט, זיינען געווען איינזאַמע,
 ווי די הייזלעך פון מדבר-איינוואוינער, און ווען דער צוג האָט זיך
 אָפגעשטעלט, האָט מען נישט געהערט קיינעם קיין שטימע, — האָט
 זיך דעם ינגל געדאַכט, אז ער פאַרט אזוי אין עפעס אַ פאַרפאַלן
 געוואָרענעם צוג, פון וועלכן קיינער ווייטט נישט און וועלכער איילט
 אזוי אַן אַ ציף אין דער מדבר. און עס האָט זיך אים אויך געדאַכט,
 אז וועלכע עס איז סטאַציע וועט דאָך אַמאָל זיין די לעצטע, און
 אז גלייך פון איה וועט זיין אַן אַרויסגאַנג צו אַ געהיימניש-
 פּוילן און שרעקלעכן יענעם פון ווילדע שבטים, אַ קאלטער הינט
 האָט אים געפלאָצן אין פנים אַריין אַרויפגעצוויק אים אויף דער דעק
 פון שייף אין גענואָ, ענדע אַפּריל, האָט זיך דער פּאַסער נישט

גערעכט, אז עס זאל נאך אין אמעריקע, נאך זיין אַנקומען, זיין קאלט
 אין אוועקגעשיקט אים אזוי אין לייכטע מלבושימלעך. האָט ער, נאָך
 עטלעכע שעה פון דער דאָזיקער שלעכטער רייזע, דערפילט אַ גרויסע
 קעלט, און אינײנעם מיט דער קעלט אַ גרויסע מידעקייט נאָך די
 אלע פאַרגאַנגענע טעג, וועלכע זיינען פיל געווען מיט אזוי פיל
 רירנדע איבערלעפונגען, און אויך שלאָפלאָזע, אָדער נישט דער-
 שלאָפענע נעכט.

עס איז אים באַפאלן אַ שלאָף. ער איז געשלאָפן לאַנג, און
 זיך אויפגעכאַפט אינגאַנצן אַ געפרוירענער. ער האָט דערפילט, אז
 עס איז אים עפעס שלעכט. און עס האָט אים אַרומגענומען אַזאָ
 שרעקלעכע איםרו, אז ער קען נאָך קראַנק ווערן און שטאַרבן אין
 דעם וועג, און אוועקגעוואָרפן ווערן דאָ, אין דער דאָזיקער שרעקלעך
 אומעטיקער, איינזאַמער סטעפּ, וווּ זיין קערפער וואָלט אויפגעפרעסן
 געוואָרן דורך די רויב-פייגל, אָדער צעריסן געוואָרן פון די הינט,
 ווי דאָס איז געשען פאַר זיינע אויגן מיט די קערפערס פון די
 בהמות און פערד, וואָס זיינען אוועקגעוואָרפן געוואָרן באַ דער זייט
 פון וועג, און פון וועלכע ער האָט די אויגן מיט עקל אָפגעקערט.
 אַרומגענומען פון אַזאָ געפיל פון פאַלשטענדיקער אוממעכטיקייט,
 אַרומגערינגלט פון דער טיף-טרויעריקער, שווייגנדיקער נאַטור, זיינען
 זיינע געדאַנקען און געפילן געוואָרן אומעטיקע, שלעכטס פאַרזאַגנדיקע.

איז ער דען שוין אויך זיכער, אז ער וועט זיין מוטער גע-
 פינען אין קאַרדאַזאָ? און אויב זי איז דאָרט אינגאַנצן גאַרנישט
 געווען? אויב דער הער פון דער גאַס „לאַס אַרטעס“ האָט אַ טעות
 געהאַט וועגן איר? און אויב אויך... אויב זי לעבט שוין נישט? ..

אַנטשלאָפנווערנדיק מיט די דאָזיקע געדאַנקען, האָט זיך אים
 געחלומט, אז ער איז שוין אין קאַרדאַזיאָ, אז עס איז נאכט, אַז
 ער גייט אויף אַ גאַס, און דאָ דערהערט ער פון אלע טירן, פון

אלע פענסטער א געשריי: זי איז נישטאָ! נישטאָ! נישטאָ!

ער האָט זיך אויפגעכאַפט שרעקלעך געפרוירן, און דערזען
אין דער טיף פון וואַגאַן עפעס דריי מענטשן מיט בערד, איינגע-
הילטע אין קאָלירטע פאַטשיילעס, וועלכע האָבן, רעדנדיק שטיל
צווישן זיך, געקוקט אויף אים.

א חשד האָט אים אַדורכגענומען. ווער ווייסט, צי דאָס זיינען
נישט קיין מערדער, וועלכע ווילן אים דערהרגענען און צונעמען
זיין פעקעלע? איז אים באַפאַלן אַ שרעקלעכע אימה, פון וועלכער
עס האָט אים נאָך מער געשוידערט, ווי פון דער קעלט, און זיין
אויפגערייצטע פאַנטאַזיע האָט אָנגעהויבן צו אַרבעטן און אים פאַר-
זשטעלן וואָס אמאָל אַלץ שרעקלעכערע בילדער.

דערווייל האָבן די דריי רייזנדער אַלץ אַזוי כסדר געקוקט
אויף אים, און איינער פון זיי האָט זיך אויפגעהויבן און זיך אָנגע-
געהויבן צוצוהוקן צו אים. דאָמאָלס האָט דאָס יינגל שוין גאָר אינ-
גאַנצן דעם קאַפּ אָנגעוואָרן, און צולויפנדיק צו דעם דאָזיקן מענטש
מיט צעשפרייטע אַרעמס, האָט ער אויסגעשריגן:

— איך האָב גאַרנישט! איך בין אַן אַרים יינגל! איך בין
געקומען פון איטאַליען זוכן מיין מאַמע! איך בין אַליין, איך קען
נישט ווערן, טוט מיר נישט קיין שלעכטס!

האָבן די רייזנדער פאַרשטאַנען, אז דאָס אַרימע יינגל שרעקט
זיך, האָבן זיי רחמנות געקריגן אויף אים, אים געגלעט, באַרוקט,
רעדנדיק צו אים מיט ווערטער, וועלכע ער האָט גאַרנישט פאַר-
שטאַנען; און זעענדיק, אז ער קלאַפט מיט די ציין, האָבן זיי אים
פּיינגעהילט אין איינער פון זייערע דריי פאַטשיילעס און געזאָגט,
וואָס ער זאָל זיך אין ווינקל אייבטויליען, און זיי וועלן אים שוין אויפ-
האַלפּן צו דער צייט.

ער איז קיים איינגעשלאָפן, ווען עס האָט שוין אָנגעהויבן
שוואַקל ווערן. ווען זיי האָבן אים אויפגעוועקט, איז ער שוין געווען
אין קאַרדאָואַ.

*

*

*

אך, ווי טיף ער האָט אָפגעזיפט, און ווי שנעל ער איז אַרויס-
געשפרונגען פון וואַגאַן! באַלד אויף דער סטאציע האָט ער זיך גע-
פרעגט איינעם פון די באַאָבמטע, ווו עס געפינט זיך דאָס הויז פון אינ-
זשינער מעקווינעז? דער באַאָמטער האָט אים אָנגערופן דעם נאָמען
פון אַ קלויסטער, לעבן וועלכן דאָס הויז האָט זיך געפונען. דאָס
יינגל האָט קיים באַוויזן צו זאָגן: אַ דאָנק, און זיך גלייך אוועק-
געלאָזט.

עס איז געווען נאָכט. ער איז אַריינגעגאַנגען אין שטאָט אַריין.
און עס האָט זיך אים געדאַכט, אז ער איז ווידער קיין ראַסאַריאָ
צוריקגעקומען, וואָרים ווידער האָט ער געזען די זעלבע גלייכע אין
פונקט אזוי אוממענדלעך לאַנגע גאַסן, וואָס זיינען באַשאַנען פון
אויך אַזעלכע בידעריקע, ווייסע הייזער, גאַסן, וואָס זיינען אַלע
מאָל דורכגעשניטן געוואָרן דורך די זעלבע ווידער לאַנגע און גלייכע
גאַסן. זיי זיינען פונדעסטוועגן געווען לער, און ווען ער האָט אַ קוק
געטון אין דער שיין פון די איינצעלע זעלטן-ווו שטייענדיקע לאַמ-
טערן אויף די פנימער פון עטלעכע דורכגייער, האָבן זיי אים אויס-
געזען ווונדערלעך, אַזוי די שטריכן, ווי די קאָליר זייערע, וועלכע
האָט זיך געוואָרפן צווישן שוואַרץ און אַליוו, וואָס ער האָט נאָך
קיינמאָל אַזעלכס נישט געהאַט געזען.

ער האָט אויפגעהויבן די אויגן און אָנגעהויבן זוכן מיטן בליק
די קלויסטערס. ער האָט דערזען עטלעכע, וועלכע האָבן זיך גע-
צייכנט אויף דער שוואַרצקייט פון דער נאָכט מיט זייערע שווערע,
וואַנדערלעכע געשטאַלען.

די שטאָט איז געווען פינסטער און שווייגנדיק, נאָר נאָך דער דורכגעמאכטער רייזע איבער דעם טויט-אומעטיקן און אומענדלעך זיך ציענדיקן פלאך-שטח, האָט זי אים אויסגעזען כמעט גאַנץ פריילעך.

ער האָט באַגעגנט אַ גלח, געפרעגט אים אויף דעם קלויסטער, אָן איבעריקער מי אים געפונען, און דערלעבן אויך דאָס הויז. אַצינד האָט ער מיט אַ ציטערדיקער האַנט אַ צי געטון באַם גלעקל, און די צווייטע צוגעדריקט צו דער ברוסט, כּדי אַ ביסל איינצוהאלטן דאָס שרעקלעכע קלאַפן פון זיין האַרץ, וואָס האָט אים אַזש אין האַרדזו געשטיקט.

אויף דעם קלינג פון גלעקל איז ארויסגעקומען עפענען עפעס אַן אַלטע פרוי מיט ליכט אין דער האַנט. אָבער דאָס יינגל האָט קיין וואָרט נישט געקענט אַרויסרעדן.

— צו וועמען דאָס? — האָט די אַלטע געפרעגט אויף שפּאַניש.

— צום אינזשינער מעקווינעז — האָט מאַרעק געענטפערט. די אַלטע האָט געמאכט אזא באַוועגונג, ווי זי וואָלט געוואָלט די הענט אויף דער ברוסט צוזאַמענלייגן, אין שאַקלענדיק מיטן קאָפּ געזאָגט:

— אויך דו? ... אַלץ נאָך צום אינזשינער מעקווינעז? דאָכט זיך, עס וואָלט שוין צייט געווען, אַ סוף צו מאַכן צו דעם! דריי חדשים, ווי ער איז שוין נישטאָ, און זיי האַלטן אים אַלץ אין איין זוכן! ... איז נאָך ווייניק דאָס, וואָס מיר האָבן אין די צייטונגען אַנאַנסירט? אפשר זאָלן מיר גאָר אויף די „ראַגגעס“ פון די גאַסן לאָזן דרוקן, אַז דער הער אינזשינער מעקווינעז האָט זיך אַרויס-געצויגן קיין טוקוילמאַן!

מאַרעקן זיינען די הענט אַראָפּגעפאַלן, עס האָט אים אָבער באַלד אַרומגעכאַפט אַ שרעקלעכער צאָרן פון פאַרצווייפּלונג.

— וואָס איז דאָס? — האָט ער אויסגעשריגן — אַ קללה
עפעס, אָדער וואָס? מוז איך טאָקע שוין אזוי שטארבן אויף דער
גאָס, אויפן וועג, נישט געפֿינענדיק מיין מאַמע? איך וועל משוגע
ווערן! .. איך וועל מיך דערהרגענען! גאָט! גאָט! .. ווי הייסט דאָס
אָרט? .. וווּ איז דאָס? ווייט פֿון דאָנען?

— צי עס איז ווייט? — מיין אַרים ייִנגל! אַ קלייניקייט...
אינגאנצן אַ פֿירנהונדערט, אָדער פינפהונדערט מייל. רעכנענדיק אזוי
נישט קיין טך... .

מאַרעק האָט זיך פֿאַרדעקט דאָס פנים מיט די הענט, זיין
צאָרן איז איבערגעגאַנגען אין קינדערישע טרערן פֿון אוממעכטיקייט.
ער האָט געוויינט און שטילערהייט זיך געחזרט:

— וואָס וועל איך טון? .. וואָס וועל איך טון? וואָס וועל
איך אַצינד טון?

— און פֿון וואָנען קען איך וויסן, מיין אַרימענקער! — האָט
די פֿרוי געענטפֿערט: — איך ווייס אויך נישט!

אַבער אין דער רגע איז איר ווי אַ בלייז דורכגעלאָפֿן דורכן
קאָפּ, און זי האָט שנעל געזאָגט:

— הער נאָר ייִנגל! גיי רעכטס מיט דער גאָס, נאָכן דריטן
טויער וועסטו געפֿינען אַ גרויסן הויף. דאָרטן וווינט קאַפּאַטאַז, אזא
סוחר, פֿאַרשטייטטו? .. ער פֿאַרט מאָרגן קיין טוקומאַן מיט זיינע
וועגן און אַקסן. פֿרוו, בעט אים... אפשר וועט ער דיך מיטגעמען
פֿאַר דעם, וואָס דו וועסט אים באַדינען אויפן וועג. אפשר וועט
ער דיך לאָזן אויפכאַפֿן אויף וועלכן וואָגן... נאָר אייל דיך צו...
לויף! ..

דאָס ייִנגל האָט געכאַפּט זיין פעקעלע, געדאַנקט און געלאָזט
זיך לויפֿן. אין צוויי מינוט אַרום איז ער שוין געווען אין אַ גרויסן
הויף, וועלכער איז געווען באַלויכטן מיט לאַמטערן, וווּ עטלעכע

מענטשן האָבן געלאָדן זעק ווייץ אויף גרויסע וועגן ארויף, וועלכע זיינען ענלעך געווען צו די באַוועגלעכע הייזער, אין וועלכע עס וווינען און פאָרן אַרום פון איין אָרט אויפן צווייטן קינצנמאַכערס; די וועגן האָבן געהאַט האַלבקיילעכדיקע דעכער און אומגעוויינטלעך גרויסע רעדער. מיט דער אַרבעט האָט אָנגעפירט אַ הויכער, ברייט-פלייציקער מאַנספערשוין, וועלכער איז געווען איינגעהילט אין אַ ברייטן פלאַשטש פון ווייסע און שוואַרצע קראַטן און אין שטיחל מיט הויכע כאַלעוועס. דאָס יינגל איז צוגעגאַנגען, און מיט אַן אומ-דרייטער שטימע אים פאַרגעלייגט זיין ביטע, צוגעבנדיק, אַז ער איז געקומען פון איטאַליען און זוכט זיין מוטער. קאַפּאַטאַז, וועלכער האָט געהאַט פאַר דער דאָזיקער ווייטער ריזע מיט דער טריקעניש די זעלבע באַדייטונג, וואָס אַ קאַפיטאַן פאַר אַ ריזע מיטן ים, האָט אַ קוק געטון אויף אים מיט אַ שאַרפן בליק פון קאַפּ ביז די פיס און קורץ געענטפערט:

— נישטאַ קיין אָרט.

— הער — האָט דאָס יינגל געזאָגט מיט אַ בעטנדיקער שטימע — איך האָב פופצען לירעס. .. פאָרן וועג וועל איך אַפּאַרבעטן, אָפּדינען. .. איך וועל טראָגן וואַסער, פאַשע פאַר די בהמות. .. איך וועל טון אַלץ, וואָס דער הער וועט מיך נאָר הייסן. זאָל מיר דער הער דער-לויבן זיך אויפצוכאַפן אויף וועלכן וואָגן. .. איך בין נישט שווער. .. — קאַפּאַטאַז האָט אים ווידער אַ באַטראַכט געטון, דאָס מאָל שוין אַ ביסל פריינטלעכער.

— עס איז נישטאַ קיין אָרט! און אַ הויץ דעם פאָרן מיר דאָך גאַרנישט קיין טוקומאַן, מיר פאָרן אין אַן אנדערער שטאַט אַריין, קיין סאַנטיאַגאָ דעל סעסטעראַ, מיר וואָלטן דיך געמוזט דאָרט אַפּלאָזן אַליין, און פון דאָרט איז נאָך אַ היפש שטיקל וועג. וואָלסט געמוזט גיין צופּוס.

— איך וועל גיין, הער. נאך צוויי מאָל אזוי פיל וועל איך גיין!
איך גיי גוט. אזי צי אזוי. איך וועל מיך שוין ווי עס איז דאָרט אהינג-
קריגן... זאָל מיך נאָר דער הער אויפנעמען אויפן וואָגן! אַ קליין
פּיצעלע אָרט נאָר, בעט איך דעם הער! איך וועל מיך איינקאָרטשען...
זאָל זיך דער הער דערפאַרמען איבער מיר! זאָל מיך דער הער
נישט פאַרלאָזן דאָ אליין!

— אָפּער יונגל! דאָס איז דאָך צוואַנציק טעג רייזע פון
דאַנען.

— זאָל זיין! עס שאַדט נישט!

— און דאָס איז אַ שווערע רייזע!

— איך וועל שוין ווי עס איז אויסהאַלטן, איך בעט דעם

הער! איך בין אַ שטאַרקער!

— געדענק-זשע, אַז דו וועסט מוזן נאָכדעם גיין איינער

אַליין.

— איך וועל גיין, הער! איך האָב פאַר גאַרנישט קיין מורא.

איך זאָל נאָר מיין מאַמע געזינען! זאָל זיך דער הער דערפאַרמען

איבער מיר!

קאַפּאַטאַז האָט אים צוגעטראָגן צום פנים די לאַמטער, וואָס

ער האָט געהאַלטן אין דער האַנט, געקוקט אַ וויילע, נאָכדעם האָט

ער געזאָגט:

— גיט.

דאָס יונגל האָט אים אַ קוש געטון אין דער האַנט.

— דו וועסט זיך איבערשלאָפן אויפן וואָגן. מאָרגן פיר אַ

זייגער אינדערפרי וועל איך זיך אויפוועקן. בועזאַס נאָכעס... —

האָט ער צוגעגעבן אויף שפּאַניש, וואָס דאָס באַטייט: אַ גוטע

נאַכט.

*

* * *

פיר א זייגער אינדערפרי, נאך באם שיין פון די שטערן.
האָט שוין די לאַנגע רייע געלאָדענע וועגן גערירט מיט אַ גרויס
בעגרילצעריי און קלינגעריי פון די קייטן. יעדער וואָגן האָבן גע-
שלעפט צוויי איינגעשפּאַנטע אַקסן, און באַ יעדן וואָגן זיינען גע-
ווען אַנגעבונדן נאָך צוויי פּאַר אויף צו טוישן.

דאָס יינגל, וועלכער איז אויפגעוועקט געוואָרן און אוועקגע-
זעצט געוואָרן אויף איינעם פון די וועגן אויף אַ שטויס זעק, איז
באַלד ווידער צוריק איינגעשלאָפּן.

ווען ער האָט אויפגעוואַכט, האָט דער גאַנצער רייע-צוג גע-
רוט אין דער זייט אויף אַ זוניקן אַרט, און די מענטשן, וועלכע
האָבן געהערט צו דער דאָזיקער רייע און געהייסן „לאָס פעאַנעז“,
זיינען געזעסן אויף דער ערד אַרום אַ פּערטל קעלבערנס, וואָס האָט
זיך געבראַטן אויף אַ שטאַנג, אַנגעהאַנגען אויף צוויי האַלץ-שטאַלצן
איבער אַ גרויסן פייער, וועלכעס זער וויינט האָט געהאַלטן אין איין
אויפבלאַזן.

ווען דאָס געבראַטנס איז שוין געווען פאַרטיק, האָבן עס אַלע
איינינעם אויפגעגעסן, זיך אַ ביסל איבערגעשלאָפּן און ווייטער גע-
דירט אין וועג אַריין. און אזוי האָט זיך די רייע געצויגן מיט
איינעם און דעם זעלבן סדר, רעגולער, ווי דער מאַרש פון זעל-
גער. יעדן אינדערפרי האָבן זיי גערירט פינף אַ זייגער, זיך אָפּ-
געשטעלט ניין אַ זייגער, ווידער גערירט פינף נאָך מיטאַג, און ניין
אַ זייגער זיך געשטעלט אויף נאַכטלעכער:

די פעאַנעזער זיינען געריטן אויף פּערד און אויטערגעטריבן
די אַקסן מיט לאַנגע ריטער. דאָס יינגל האָט געמאַכט פייער, גע-
געבן עסן די בהמות, גערייניקט די לאַמטערן, געברענגט וואַסער
צום טרינקען.

די געגנט, וועלכע זיי זיינען דורכגעפאַרן, האָט אים אויסגע-
זען, ווי עפעס אַ וויזע: עס זיינען געווען דאָ גרויסע שטיקער פאַר-

וואקסענע געדיכטענישן פון קליינע בימלעך. פמעט אינגאנצן ברוי-
נע, ישובים פון עטלעכע צעוואָרפענע הייזער, די פראַנטן פון
וועלכע עס זיינען געווען באַשיינט מיט אַזעלכע געשניצטע שפיצן
אין אַפגעפאַרבט אויף רויט, און אימגעווייזער גרויסער שטח, אפשר דאָס
געלענער פון אמאָליקע, אויַאַלטע גרויסע זאַלץ-טייכן, וואָס האָט גע-
לאַנקט מיט דער ווייסקייט פון זיין זאַלץ באַלד באַם ערשטן בליק
פון אויג, און אומעטום און שטענדיק אַלץ די אייגענע פוסטע, שטיל-
שווייגנדיקע, גלייך-אויסגעשפרייטע ווייטקייט.

זייער, זייער זעלטן פלעגן זיי באַגעגענען צוויי אָדער דריי
רייטנדיקע רייזדער, מיט צוגעבוּנדענע זאַפּאס-פערד פון הינטן, וועל-
כע האָבן זיך דורכגעטראָגן ווי אַ ווינט, גאַלאַפּ, און ווידער די
זעלבע פּוּטקייט און די ווייט-אויסגעשפרייטע שטילקייט. די טעג
זיינען געווען אַזעלכע איינאַרטיקע, ווי אויפן מיטן ים, הייסע, לאַנג-
ווייליקע, אוממענדלעך לאַנגע.

גאָר דאָס וועטער איז געווען פּרעכטן שיין.

אַבער די פעאַנעזער זיינען געוואָרן וואָס אַ טאָג אַלץ מער
פאַדערנדיקער, פונקט אזוי, ווי דאָס יינגל וואָלט געווען זייערס אַ
געצאַלטער באַדינער. טייל האָבן זיך באַצויגן צו אים ברוטאַל, און
אַלע האָבן פאַרלאַנגט, ער זאָל זיי פּסדר באַדינען, זיך נישט רע-
כענענדיק מיט גאַרנישט. זיי האָבן אים געהייסן טראָגן גרויסע
פּעק פאַשע, זיי האָבן אים געשיקט נאָך וואָסער אין זייער ווייטע
ערטער, און ער, צעבראַכן פון דער דאָזיקער שווערער טעגלעכער
אַרבעט, האָט זיך נישט געקענט אַפילו גוט אויסשלאָפן, ווערנדיק
געוועקט באַנאַכט פון דעם ברומען פון די אַקסן, פון דעם הירזשען
פון די פּערד, פון דעם פאַרביסענעם געבילעריי פון די גרויסע
הינט, וועלכע זיי האָבן נישטגעפירט מיט זיך, און אינדערפּהי פון
דעם אומאויפהערלעכען טרייסלען פון די אונטערשרונגענדיקע
וועגן, פון דעם גהילצן פון די רעזער און קלינגערני פון דעם

אייזנווארג. אין צו דעם צו, זאל נאר דער ווינט געווען א בלאז געבן.
און ער האט גאנץ אפט געבלאזן, ווי א רויטלעכער, דיקער שטויב.
האט שוין צוגעדעקט אלץ זיך ארייגעקריגן אין וואָגן, אַרונטער-
געדונגען אונטערן אַנטון, זיך אַריינגעריסן אין מויל אין די
אויגן, פאַרכאַפּנדיק דעם אָטעם, שטערנדיק צו קוקן, עקשנותדיק,
פייניקנדיק, אומדערטרעגלעך.

אויסגעמאַטערט פון דער שווערער אַרבעט און נישט שלאַפּן,
אַפּגעריסן און ברודיק, אַרומשלעפּנדיק זיך אַזוי פון אינדערפרי ביו
באַנאַכט, האָט דאָס אַרימע יינגל פון טאָג צו טאָג אַלץ ערגער אויס-
געזען און וואָלט זיכער געווען אינגאַנצן זיך אָנגעוואַרן, ווען קאַ-
פּאַטאַז וואָלט נישט געווען גערעדט צו אים פון צייט צו צייט עט-
לעכע גוטע ווערטער. גאַנץ אָפט פלעגט ער אויך, איינגעטוליעט
אין אַ ווינקעלע פון וואָגן, נישט געזען פון קיינעם, ביטער וויינען,
אַנשפּאַרנדיק דאָס פנים אויף זיין פעקעלע, אין וועלכן עס איז שוין
גאַרנישט געווען, אַ הויך עטלעכע שמאַטעס. וואָס אַ טאָג איז ער אויפ-
געשטאַנען אַלץ שוואַכער, אַלץ אָפּגעלאָזטער, און קוקנדיק אַזוי אויף
דער דאָזיקער אומ-נדלעכער ווייטקייט, וואָס האָט זיך אַוועקגעצויגן
אַזוי אויכרחמותדיק, אומדורכדרינגלעך, פונקט ווי אַן אַקעאַן פון
פּוּסטע, טווייגנדיקע, מדבריחותדיקע ערד-שטחים, האָט ער זיך געטראַכט:
— אַך, דעם היינטיקן אָונט וועל איך שוין נישט דערלעבן.

היינט וועל איך שוין זיכער שטארבן!

און אַרבעט איז אַלץ צוגעקומען, און דאָס שלעכטע באַגיי-
ן זיך מיט אים איז אַלץ ערגער געוואָרן.

איינמאָל אינדערפרי, ווען ער האָט פאַרשפּעטיקט אַ ביסל
מיטן וואַסער ברענגען, און קאַפּאַטאַז איז גראָד נישט געווען, האָט
אים איינער פון די פעאַנעזער אַ קלאַפּ געטון, און פון דאַמאָלט אָן
איז עס פשוט געוואָרן אַ געווינהייט, אַז יעדער האָט אים, צוזאַמען
מיט עפעס אַ באַפּעל, אַ שטויס געטון, זאָגנדיק:

— נעם דאָס אין דער טאַרבע אַרײַן! נעם עס פאַר דײַן

זאַמעס וועגן!

און אים האָט דאָס האַרץ געפלאַצט. ער האָט אַלץ פאַרטראָגן,
אַבער האָט דאָך נישט געקענט אויסהאַלטן, און איז קראַנק געוואָרן.
דריי טעג איז ער געלעגן אין וואָגן, צוגעדעקט מיט אַ
קאַלדערע, קלאַפנדיק מיט די ציין אין אַ שרעקלעכן פיבער און נישט
זעננדיק קיינעם אַרום זיך, אַ הויץ קאַפּאַטאָן, וועלכער האָט אים
געברענגט צו טרינקען און געצײלט זיין דופק. האָט ער גערעכנט,
אַז ער איז שוין פאַרלוירן און גערופן די מוטער מיט אַ שטערבלעכער
פאַרצווייפּלונג, האָבנדיק איר זיסן נאַמען כסדר אויף זײַנע לײפּן.
— אַ מאַמע! טײערע מאַמע! ראַטעווע מיך! קום, איינער
איך וועל שטאַרבן, איך זאַל מיך געזעגענען מיט דיר! אַ מאַמע,
צי וועל איך דיר שוין קײנמאַל נישט זען? צי וועסטו מיך שוין
געפּינען אַ טויטן אויף דעם וועג?

און ער האָט צוזאַמענגעלייגט די הענט און זיי צוגעטוליעט
צו דער ברוסט, און געבעטן אַזוי הייס, מיט דער גאַנצער נשמה.
ביז עס איז אים, אַ דאַנק די באַמיונגען פון דעם גוטן קאַ-
פּאַטאָ, אַביסעלע לייכטער געוואָרן, און ער האָט זיך אָנגעהויבן צו
פילן בעסער, אַבער גראַד דאַמאַלס איז אָנגעקומען דער שרעקלעכ-
סטער טאַג פאַר אים, דער טאַג, אין וועלכן עס איז אים אויסגעקומען
צו פּלייבן אַרײַן.

צוויי וואָכן זײנען זיי שוין געווען אין וועג.

ווען זיי זײנען אַלזאָ אָנגעקומען צו דעם שײד-וועג וווּ עס
צווייגט זיך אָפּ פון דעם וועג, וואָס פירט קיין טוקילמאַ, אַ
וועג וועלכער גײט אַוועק קיין סאַנטיאַגאָ דעלל'עסטעראָ, האָט קאַ-
פּאַטאָ צו וויסן געגעבן דעם ייגל, אַז דאָ שײדן זיי זיך ער האָט
אים געגעבן עטלעכע אָנווייזונגען וואָס אָנבאַלאַנגט זיין ווייטערדיקער

רייזע, אים אָנגעהאַנגען דאָס פעקעלע אויף די פלייצעס אזוי, אַז עס זאָל אים זיין לייכטער צו גיין, און ווי ער וואָלט מורא געהאַט ער זאָל אַליין נישט צופיל גערירט ווערן, האָט ער זיך געזעגנט מיט אים קורץ, אזוי, אז דאָס יינגל האָט קוים צייט געהאַט צו קושן זיין האנט, אָבער אויך די פעאַנזער, וועלכע זיינען זיך באַגאַנגען מיט אים אזוי שלעכט, האָבן אויסגעזען צו זיין גערירט פון רחמנות, זעענדיק אים אזוי איינעם אַליין שטיין אויפן וועג הילפלאָג, ווייל זיי האָבן זיך געזעגנט מיט אים, דערווייטערנדיק זיך, מיט א פריינטלעכן פאָכן פון די הענט. און ער, אָפּענטפערנדיק זיי מיטן גאַנצן האַרץ אויף זייער געזעגענען זיך, איז געשטאַנען אזוי און געקוקט, ביז דער גאַנצער רייזע-צוג איז נישט פאַרשוונדן געוואָרן אין דעם רויטלעכן וואָלקן שטויב, נאָכדעם האָט ער אַ זימץ געטון און זיך געלאָזט אין וועג אַריין.

*
*
*

איין זאך האָט אים פונדעסטוועגן צוגעגעבן מיט באַלד אין אָנהייב. נאָך דער דאָזיקער לאַנגער רייזע איבער דעם אומענדלעכן איינאַרטיקן, טויטן פלאַך-לאַנד, האָט ער דערזען פאַר זיך אויפשטייגן דאָרט ווייט אויפן האַריזאָנט אומגעהייער הויכע לאַזער-בערג מיט ווייסע שפיצן, וועלכע האָבן אים דערמאַנט אָן די אַלפן און אַרומגענו-מען מיט עפעס היימישס, מיט עפעס אַזעלכס, וואָס האָט אים דערנענטערט צו זיין היים-לאַנד. דאָס זיינען געווען די אַנדן, די פעלזיקע הייך פון אַמעריקאַנישן ברעג, די אומגעהייער לאַנגע קייט, וועלכע ציט זיך פון דער פייער-ערד ביזן ים פון די פּאַליס-ברעגן, אויף אַ שטח פון הונדערט און צוואַנציק גראַדוסן פון געאָגראַפֿישער ברויטקייט.

אויך האָט אים זייער אויפגעהייטערט דאָס, וואָס דאָס בלאַזן פון ווינט איז געוואָרן וואָס אַמאָל אַלץ וואַרעמער, פונקט אזוי, ווי

די אָנגעוואַרעמטע לופט וואָלט אים אַנטקעגן געלאָפֿן. און עס איז
נישט קיין חידוש, וואָרים זיין וועג, וועלכער האָט זיך אָנגעדרייט
אַצינד הייַזער קיין אַפֿון, האָט אים דערנענטערט פֿאַמעלעך צו די
ספּערן פֿון עקוואַטאָר.

ער איז שוין געהאַט אָפּגעגאַנגען אַ היפש שטיקל וועג, ווען
ער האָט ענדלעך באַגעגנט אַ גרופּע קליינע הייזלעך, מיט אַ גאַנץ
אַרים געוועלבל, אין זעלבן ער איז אַריינגעגאַנגען קויפֿן זיך עפעס
עסן. ער איז עפעס געווען זייער הונגעריק. דערלאַבנדיק זיך אַ ביסל,
איז ער געגאַנגען ווייטער. דער וועג איז נישט געווען אינגאַנצן לער.
ער האָט באַגעגנט מענער רייטנדיקע אויף פּערד, ער האָט גע-
זען פֿרויען און קינדער, וועלכע זיינען געזעסן אויפֿן גראַז, אומ-
באוועגלעך, ערנסט, מיט פּנימער אַזעלכע מאַדנע, וואָס האָבן גע-
האַט די קאַליר פֿון ערד, מיט שטאַרק אַרויססטאַרטשענדיקע באַקן-
ביינער און לענגלעכע אויגן, וועלכע האָבן אים אָנגעקוקט עקשנות-
דיק און באַגלייט מיט זייער בליק, נאַכדרייענדיק פֿאַמעלעך די
קעפּ, פּונקט, ווי אויטאָמאַטן. דאָס זיינען געווען אינדיאַנער.

דעם ערשטן טאָג איז מאַרעק געגאַנגען אַזוי לאַנג, ווי לאַנג
ער האָט נאָר געהאַט כּוח, די נאַכט איז ער איבערגעשלאָפֿן אונטער
אַ בוים. דעם צווייטן איז ער אָפּגעגאַנגען ווינציקער אַ ביסל, און
האַט זיך מער אָנגעשטרענגט. די שטיינל זיינען אים געווען געלע-
כערט, די פּיס אָפּגעריבן, און אין זיך האָט ער זיך נישט געפּילט
עפעס גוט, צוליב דעם שלעכטן גערן זיך. דערנאָך איז אים באַ-
פּאַלן אַ שרעק. ער האָט זיך דערמאַנט, ווי מען פּלעגט אין איטאַליען
זאָגן, אז אין די געגנטן זיינען דאָ גיפּטיקע שלאַנגען, און עס האָט
זיך אים באַלד אויך אָנגעהויבן דאַכטן, אז ער הערט אין גראַז עפעס
פּאַרדעכטיקט פּייפֿן האָט ער זיך אָפּגעשטעלט, זיך איינגעהערט, דער-
ווידער געגאַנגען, און דורך די ביינער איז אים אַ דורך אַ
אַנגעקומען אַ גרויס רחמנות.

אויף זיך אליין, אז ער האָט זיך צעוויינט, גייענדיק אזוי און שווייג-
דיק, באַלד האָט ער פונדעסטוועגן אַראָפּגעוואָרפּן פון זיך דאָס אַלץ:
— אַך — האָט ער זיך געטראַכט — וויפֿל עגמת נפש
וואָלט די מאַמע געהאַט פון מיר, ווען זי וואָלט געוואַסט, אז איך
האָב אזוי מורא!

אין דאָס האָט אים צוריקגעגעבן מוט. האָט ער זיך אָנגע-
כאַפט אָן דעם געדאַנק וועגן דער מוטער, ווי אין אַ רעטונגס-ברעט.
ער האָט זיך דערמאַנט פאַרשיידענע זאַכן פון איר. איר טייער
פנים, איר שטימע, אירע רייד, מיט וועלכע זי האָט זיך געזענגט
מיט אים, פאַרלאָזנדיק גענואַ.. דאָ האָט ער זיך ווידער דער-
מאַנט, ווי זי פֿלעגט אים גלייך מאַכן די קאָלדע און דאָס קישן
אין בעטעלע, ווען ער איז נאָך געווען קליין, ווי זי פֿלעגט אים
נעמען אויף דער שויס, זאָגנדיק:

— זיך אַ ביסל אויף מיר! — און אָנשפּאַרנדיק דעם קאַפּ
אויף אים, פֿלעגט זי טיילמאָל אזוי לאַנג זיצן פאַרטראַכט, פאַר-
קלערט.. האָבן די ערינערונגען אים דערפרישט און צוגעגעבן
נייעם מוט:

— איך וועל דאָך דיך, טייערע מאַמע, ווידער זען! איך וועל
דאָך אַמאָל דערגרייכן דעם סוף פון דעם דאָזיקן וועג, אמת,
מאַמע?..

און ער איז געגאַנגען און געגאַנגען, צווישן אומבאַקאַנטע
ביימער, צווישן גרויסע פֿלאַנטאַציעס צוקער-שטעקעלעך, צווישן
אומגעהייערע גראַז-סטעפעס, אַלץ צו יענע לאַזור-בערג, וועלכע
האָבן זיך מיט זייערע שניי-שפיצן אַריינגעשטאַכן אין הימל. אזוי
זיינען אַריבער פיר טעג, פינף טעג, איז אַריבער אַ גאַנצע וואָך.
דעם יוגלס פּוּזות זיינען אַלץ ווייניקער געוואָרן, אָפּגעפּאַלן,
די פיס זיינען אים געווען צעקאַליעטשעט. ביז ער האָט אין אַ גע-

זייסן טאָג, באַם זון-אונטערגאַנג, געפרעגט אַ דורכגייער, און יענער
האַט אים געענטפערט:

— טוקומאַן? פּינף מייל פון דאַנען וועט נאָך זיין קיין
טוקומאַן.

מאַרעק האָט אַרויסגעלאָזט אַ געשריי פון פרייד און אַנגעהויבן
צואיילן זיין טריט, ווי ער וואָלט דורך אַ נס צוריקגעקריגן זיינע
אַנגעוויירענע פּוּחות. אָבער דאָס איז נאָר געווען בלויו און איינגערעדט
שטאַרקן זיך. אין אַ וויילע אַרום איז אים פּינסטער געײַאַרן אין
די אויגן, די פּוּחות האָבן אים פאַרלאָזט, און ער איז געפאַלן באַם
ברעג פון ראָוו, וואָס האָט זיך געפונען אין דער זייט פון וועג.

דאָס האַרץ אין דער ברוסט האָט אים פּינדעסטוועגן געקלאַפּט
אַלץ פּריידיקער און פּריידיקער! דער הימל, וואָס האָט געפּינקלט
מיט די פּלאַמענדע שטערן האָט אים נאָך קיינמאַל נישט אויסגע-
זען אַזוי שיין. ער האָט געקוקט אויף אים, אויסגעצויגן אויפן
גראַז און האַלטנדיק באַ איינשלאָפּן, און פּינדעסטוועגן געטראַכט,
אַז עס קען זיין, אַז די מוטער קוקט אויך אַצינד אויף די דאָזיקע
שטערן, און ער האָט אַזוי געזאָגט:

— וווּ ביסטו, מאַמע טייערע! וואָס טוטטו אַצינד? צי טראַכסטו
פון דיין מאַרעקן, וועלכער איז שוין אַזוי נאַנט פון דיר?

*

*

*

אַרימער מאַרעק! ווען ער וואָלט געווען געוויסט אין וואָס פאַר
אַ לאַגע זיין מאַמע געפּינט זיך אַצינד, וואָלט ער געווען געמאַכט
די איבערמענטשלעכסטע אַנשטרענגונג, אַבי צו זיין באַ איר מיט
אַ פאַר שעה פּריער. זי איז געווען קראַנק. זי איז געלעגן אין בעט,
אין אַ פאַרטער-שטיבעלע פון אַ שיינער וויליע, וועלכע איז באַוויינט
געווען דורך דער פאַמיליע פון אינושינער מעקווינעז, וואָס האָט די

זומע פרוי זייער ליב געקריגן און זיך פארנומען מיט איר אויפן
פארצייטן אופן.

ווען דעם אינושיגער מעקווינעז אין אויסגעקומען פלוצלינק
צו פארלאזן בוענאט-איירעס, איז שוין די אַרימע פרוי קראַנק גע-
ווען, נאָר דער אויסגעצייכנטער קלימאט פון קאַרדאַוואַ האָט איר
באַדעסטוועגן שנעל אומגעקערט אירע פּוּחֹת.

אַבער ווען זי האָט אויף די בריוו, וועלכע זי האָט געשריבן,
איז צו איר מאַן, איז צו דעם קרוב, נישט דערהאַלטן קיין שום ענט-
פער, האָט דאָס פאַרגעפיל פון עפעס אַן אומגליק, די שטענדיקע
אימה, אין וועלכער זי האָט געלעבט פון טאַג-צו-טאַג אַן דער מינד-
טער ידיעה פון אירע קינדער, פון איר הייט, דאָס שלאָגן זיך מיט
דער דעה, צי פאַרן, צי בלייבן; די שרעקלעכע אומרויקייט, וועלכע
האַט איר צוגענומען דעם שלאָף באַנאַכט און די מעגלעכקייט באַטאַג
זיך צו שטאַרק אַ ביסל — דאָס אַלץ האָט פאַרערגערט איר צו-
שטאַנד אויף אַן אומגעוויינטלעכן אופן. ענדלעך האָט זיך אַנטוויקלט
אַ שטאַרקע קראַנקהייט, עפעס אַ שאַרפע, אינערלעכע אַנצינדונג,
וועלכע האָט זי געהאַלטן שוין אזוי פּופּצען טעג צווישן טויט און
לעבן. פּדי צו ראַטעווען איר לעבן האָט מען זיך געדאַרפט אַנט-
שליסן צו מאַכן אַן אָפּעראַציע.

און טאַקע אין דער רגע, ווען מאַרעק האָט זי גערופּן, זיינען
געשטאַנען די הערשאַפט מעקווינעז לעבן איר בעט און זי צוגערעדט
מיט גוטע ווערטער, און איר געגעפן צו פאַרשטיין פאַרוואָס די
אָפּעראַציע איז אומבאַדינקט נייטיק, אין זי האָט זיך איינגעשפּאַרט
און געוווינט, אַז זי וויל נישט.

דער פעיקער דאָקטאר פון טוקומאַן איז שוין דאָ געהאַט גע-
ווען די פאַרגאַנגענע וואָך, אַבער אויזזיסט.

— ניין, מייערע הערשאַפט! — האָט די קראַנקע גע-

זאָגט מיט אַ שוואַכער שטימע. — שטעלט שוין נישט אויס אויף דעם! איך בין שוין צו שוואַך צו דעם... איך וואָלט געשטאַרבן אונטערן מעסער פון דאָקטאָר... וויל איך שוין בעסער שטאַרבן אַזוי. וואָס טויג מיר שוין דאָס לעבן. פאַר מיר איז שוין אַלץ גע-ענדיקט. עס איז מיר שוין גלייכער צו שטאַרבן פריער, איידער איך וועל געוויר ווערן, וואָס עס איז דאָרט מיט מיינע אַרימע געשען!...

און די הערשאַפט מע, ווינעז האָבן איר אויסגערעדט. מען מוז דאָך האָבן אַ ביסעלע מוט! אַ ביסעלע גלויבן! ווען זי וואָלט געווען געשריבן קיין גענואַ גלייך, און נישט דורכן קרוב, וואָלט זי שוין לאַנג געווען געהאַט אַ ידיעה פון דער פאַמיליע. אַז זי טאָר נישט גרינגשעצן איר געזונט, אַז זי מוז באַשטיין אויף דער אַפּעראַציע, אויב נישט צוליב זיך, איז צוליב אירע קינדער. נאָר דאָס וואָרט „קינדער“ האָט נאָך גרעסער געמאַכט איר טיפן ווי און בענקשאַפט ביז פאַרצווייפּלונג, וועלכע האָבן זי שוין אַזאַ לאַנגע צייט געמאַטערט.

אַך, מיינע קינדער! מיינע קינדער! — האָט זי אויסגערופּן, צוזאַמענגלייגנדיק די אויסגעדאַרטע הענט. — איר זענט שוין אַפּשר גאָר אויף דער וועלט נישטאַ! גלייכער איך זאָל שוין אויך נישט זיין אויף איר! איך דאַנק אייך, גוטע מענטשן! פון טיפן האַרץ דאַנק איך אייך, אָבער איך וויל בעסער שוין שטאַרבן, איינמאַל, איידער אַלע טאָג ביסלעכווייז צו שטאַרבן. איך וועל שוין, אַפילו מיט דער אַפּעראַציע, אויך נישט געזונט ווערן. איך ווייס דאָס! איך דאַנק אייך פאַר אַלע אויסגאַבן און די אַלע באַמונגען. זיך שוין דער דאָקטאָר נישט קומען אַהער צופאַרן דאָ מער איבערמאַרן, ווי ער האָט צוגעזאָגט! איך וויל שוין אַזוי שטאַרבן. עס איז שוין אַזוי באַשערט, אַז איך זאָל דאָ דעם טויט געפינען. זאָל-זשע שוין זיין, וואָס עס האָט צו זיין!

אָבער די הערשאַפֿט מעקווִינעז זיינען גישט אָפּגעטרעטן :
 — אים גאַטעס ווילן! רעדט גישט אזוי! מען טאָר נישט! —
 אין זיי האָבן גענומען איר האַנט אין זייערע הענט אַריין און גע-
 בעטן זי און געטרייסט, ווי זיי האָבן נאָר געקענט. די קראַנקע
 האָט צוגעמאַכט די אויגן און אַריינגעפאלן אין אַ פאַרשטיינערטקייט,
 וועלכע האָט אויסגעזען, ווי שוין דער טויט.
 און דער הער און זיין פרוי האָבן, אין ליכט פון דעם קליי-
 נעם לעמפעלע, געקוקט מיט גרויס רחמנות אויף דער דאָזיקער
 העלדישער מוטער, וועלכע איז, פּדי צו ראַטעווען איר פאַמיליע,
 געשטאַרבן דאָ זעקס טויזנט מייל ווייט פון איר פאַטערלאַנד, נאָך
 אזוי פיל מי, נאָך אזוי פיל ליידן, אַזאַ באַשיידענע, אַזאַ גוטע אין
 אַזאַ אומגליקלעכע.

אויפן צווייטן טאָג, פאַלד אינדערפרי, איז מאַרק, מיט זיין
 פעקעלע אויף די פלייצעס, איינגעבויגן און אינטערלאַמענדיק, אָבער
 פיל מיט האָפנונג אין זיין האַרץ, אַריינגעגאַנגען אין דער שטאָט
 טוקמאַן, איינע פון די יונגסטע און בליענדיקסטע שטעט פון דער
 אַרגענטינישער רעפובליק.

און פאַלד האָבן זיך דעם יונגל דערמאַנט ווי לעבעדיק :
 בוענאָס-איירעס, ראַסאַריאַ, קאַרדאַוואַ, ווייל אויך דאָ זיינען די
 גאַסן געווען אַזעלכע גלייכע, אומענדלעך לאַנגע און פון ביידע
 זייטן פאַרבויעט מיט די זעלבע ווייסע, נידעריקע הייזער. גישט
 מער, דאָ האָט ער נאָך אומעטום, ווי ער האָט נאָר אַ בליק גע-
 וואָרפן, געזען זייער שיינע און פרישע געוואקסן. דער הימל טיף,
 זויבער, אזוי שאַפיר-בלוי, ווי ער האָט נאָך קיינמאַל אין ערגעץ,
 אפילו אין איטאַליען אַזעלכן גישט געזען; די לופט ווידער, מיט
 זעלכער ער האָט געאַטעמט, איז געווען אַנגעזאַפט מיט דעם ווונדער-

לעכן ריח פון די פאַרשיידנארטיקסטע בלומען. גייענדיק אַזוי איילנדיק
 איבער דער גאס, האָט ער געפילט די זעלבע הייסע צערטלעכקייט,
 וואָס ער האָט געפילט אין בוענאָס איירעס. ער האָט געציטערט
 אינגאנצן, אַרומגענומען פון עפעס אַ ווונדערלעכן אינערלעכן שוידער,
 קוקנדיק אויף די כענסטער און מירן פון די הייזער און אַרומ-
 כאַפנדיק מיט אַ פאַרשנדיקן בליק די דורכגייענדיקע פרויען, אין
 דער האַפנונג, אַז ער וועט דערזען זיין מאַמע. ער האָט געוואָלט
 יעדן פרעגן אויף איר, איז אָבער נישט דרייסט געווען זעצן צו
 פאַרהאַלטן. די פונדעסטוועגן, וועלכע האָבן אים באַגעגנט, האָבן זיך
 פאַרהאַלטן אויף די שוועלן פון די הייזער, קוקנדיק אויף דעם אַרימען,
 אָפגעריסענעם, מיט שטויב באַדעקטן יינגל, אָן וועלכן עס איז גע-
 ווען צו דערקענען, אַז ער גייט פון עפעס זייער, זייער ווייט...

און ער האָט דערווייַל געפאַרשט די פנימער און געזוכט
 אַזעלכס, וואָס זאָל אים גישט אָפּשטויסן און דערלויבן זיך צו שטעלן
 פראַגן, ווען עס האָט זיך אים פּלוצלינק אַ וואָרף געטון אין די אויגן
 אַ שילד פון עפעס אַ געוועלכע, מיט אַן איטאליענישן נאָמען פון בעל-
 הבית. אין געוועלכע האָט ער דערזען אַ הער אין בריילן און צוויי
 פרויען. איז ער פאַמעלעך צוגעגאַנגען צו דער טיר, און צוגויפנע-
 מענדיק זיין גאַנצן מוט, האָט ער געפרעגט:

— צי וואָלט מיר דער הער נישט געקענט זאָגן, וווּ עס
 ווינט דאָ דער הער מעקווינעז?

— דער הער אינושיניער מעקווינעז? — האָט דער בעל-
 הבית פון געוועלכע געפרעגט.

— דער הער אינושיניער מעקווינעז — האָט דאָס יינגל גע-
 ענטפערט מיט אַ ציטערדיקער שטימע.

— די הערשאפט מעקווינעז — האָט דער בעל-הבית פון גע-
 וועלכע געזאָגט — געפינען זיך נישט אין טוקומאַן.

א פארצווייפלטער אויסגעשריי, וואָס האָט זיך אַ ריט געטון.
ווי פון אַ ברוסט, וואָס איז דורכגעהאַקט געוואָרן פון אַ מעסער. איז
געווען דער עכאַ אויף זיינע רייד. איז דער סוחר צוגעלאָפן, זיינען
צו די פרויען, עטלעכע דורכגייער האָבן זיך אָפגעשטעלט אויפן
טראַטואַר, עטלעכע שכנים זיינען געקומען אָנצולויפן.

— וואָס איז? וואָס איז דאָס דיר, יינגל? — האָט דער איבער-
געשראַקענער סוחר געפרעגט, אַריינפירנדיק מאַרעקן אין געוועלעב
און אוועקזעצנדיק אים אויף אַ בענקל. — אום גאַטעס ווייץ, די
דאַרפסט דיר גישט נעמען אזוי צום האַרץ! די הערשאַפט מעקווי-
נעו געפינען זיך נישט דאָ, אָבער זיי זיינען ווייט אינגאַנצן עטלע-
כע שעה ריזע פון טוקומאַן. . .

— ווו? ווו? — האָט מאַרעק אויסגעשריגן און אַראָפגעשפרונ-
גען פון בענקל, ווי ער וואָלט אין זיך אַ ניי לעבן דערפילט.
— עס וועט זיין אַ סופצען מייל פון דאַנען — האָט דער
סוחר געזאָגט. — אויפן ברעג סאַלאַדילי, דאָרט, ווו מען בויט אַ
צוקער-פאַבריק און אַ קליין דערפֿל דערלעבן. דאָרט וווינט אַצינד
דער הער אינזשיניער, אַלע ווייסן דאָס, און ווען די זאַלסט אזוי
שנעל אַ גיי טון, וועטו דאָרט זיין אין עטלעכע שעה אַרום.

— איך בין דאָרט געווען מיט אַ חודש צוריק — האָט גע-
זאָגט עפעס אַ יינגערמאַן, וועלכער איז אויך אויף דעם געשריי
געקומען צוצולויפן.

מאַרעק האָט אַ קוק געטון מיט אַ דערראַקענעם בליק, און
בלייך ווערנדיק, שנעל געפרעגט:

— צי האָט דער הער גישט געזען דאָרט די דינסט פון די
הערשאַפט מעקווינעו, און איטאַליענערין?

— פון גענואַ? איך האָב געזען.

מאַרעק האָט אָנגעהויבן קאַנוולסיוו צו שלאַכצן, וויינענדיק

און לאַנדליק צוזאַמען, און ער האָט באַלד אָנגעהויבן שנייבן צו לויפן,
פרעגנדיק זיך איינס איבערן צווייטן:

— ווי אזוי גייט מען? שנעל! מיט וועלכן וועג? אום גאַטעפ
וויילן! שנעל! איך מוז שוין לויפן... ווייזט מיר דעם וועג...

— אָבער עס מוז דאָך געדויערן אַ גאַנצן טאָג דאָרט אַהינצו-
גיין! — האָבן אלע אייניגעם געזאָגט. — דו ביסט אויסגעמאַטערט...
דו מוזט דיך אַפרוען ביז מאָרגן. מאָרגן אינדערפרי וועסטו גיין.
— איך קען נישט! איך קען נישט! — האָט דאָס יינגל
געזאָגט. זאָגט מיר נאָר וווּ. ווייזט מיר! איך קען קיין איין רגע
נישט וואַרטן. איך גיי שוין, כאַטש עס זאָל מיר אַפילו אויסקומען
צו פאַלן... דעם וועג ווייזט מיר!

זעענדיק אים אזא אַנטשלאַסענעם, האָט אים שוין קיינער
נישט אָפגעווענדט.

— זאָל-זשע דיך גאָט פירן! — האָבן זיי געזאָגט. — און
זיי אויפמערקזאַם אין וועג דורכן וואַלד. אַ גליקלעכע רייזע, קליי-
נער איטאַליענער!

דער יינגערמאַן האָט אים אַרויסגעפירט פון שטאָט, אָנגעוויזן
דעם שלינג, געגעבן עטלעכע דערקלערונגען, און געבליבן שטיין
און נאָכגעקוקט, ווען דאָס יינגל האָט אָנגעהויבן גיין. אין עטלעכע
מינוט אַרום איז אים דער קליינער לאַמענדיקער רייזדער, מיט דעם
פעקעלע אויף די פלייצעס, פאַרשוונדן פון די אויגן הינטער ד'
ביימער וואָס זיינען געווען אויסגעזעצט פון ביידע זייטן וועג.

*

* *

די נאַכט, וועלכע איז נאָך דעם דאָזיקן טאָג צוגעפאַלן, איז
געווען אַ ביטערע פאַר דער קראַנקער. די אַרימע פרוי האָט גע-
לייטן שרעקלעכע יסורים, וועלכע האָבן אַרויסגעריסן פאַ איר אונט-

באווסטזיניקע קרעכצן און אריינגעוואָרפן זי טיילמאָל, ווי אין אַ
משוגעת. די מענטשן, וועלכע האָבן געוואַכט באַ איר, האָבן זיך
אינגאַנצן אָנגעוווירן. די פרוי איז געקומען צו לויפן אַלע רגע אַ
צעמישטע, זוכנדיק מיטלען, מיט וועלכע זי זאָל איר קענען פאַר-
גרינגערן אירע פיין. אַלע האָבן זיך אָנגעהויבן שרעקן, אַז ווען
די קראַנקע זאָל זיך שוין אַפילו יאָ אַנטשליסן אויף דער אָפּעראַציע,
זאָל דאָס קומען פון דאָקטאָר, וועלכער האָט צוגעזאָגט צו קומען
צומאַרגנס, שוין נישט זיין אַמאָל צו שפּעט.

פונדעסטוועגן אין די מינוטן, ווען די פרוי איז געקומען צו
זיך, האָט מען געקענט דערקענען, אַז די ערגסטע פון אירע ליידן
זיינען נישט די ווייטיקן פון איר קערפּער, נאָר די פיין פון איר
נשמה, דער פאַרצווייפלטער געדאַנק וועגן איר ווייטער, ווייטער
פאַמיליע. אַ בלייכע, אן אויסגעמאַטערטע, מיט אַ געענדערטן פנים,
האַט זי זיך אַלע מאָל אָנגעכאַפּט באַ די האַר מיט אַ באַוועגונג פון
פאַרצווייפּלונג, וואָס האָט דאָס האַרץ דורכגענומען:

— גאָט מיינער! שטאַרבן אַזוי ווייט! שטאַרבן, און נישט
זען קיינעם, קיינעם! אַ קינדער מיינע, אַ מיינע יתומים! אַ אומגליק-
לעכע יתומים איר מיינע! אַ מאַרעק מיינער! אַזאַ קליין, אַזאַ גוט,
אַזאַ ליבנדיק קינד! איר ווייסט נישט מענטשן, קיינער ווייסט נישט,
וואָס פאַר אַ ליב קינד דאָס איז געווען! אַ, ווען די מאַדאַם זאָל
וויסן! פון האַלדז האָב איך אים מיר נישט געקענט אָפּרייסן, ווען
איך בין אַוועקגעפאַרן... און ער האָט געוויינט!... אַזוי געוויינט,
אַז דאָס האַרץ האָט אים שיער נישט געפלאַצט. אוי, האַסטו גע-
וויסט, געוויסט יתום, אַז דו וועסט די מאַמע דיינע שוין מער נישט
זען! פאַרוואָס בין איך דאַמאָלס באַלד נישט געשטאַרבן! פאַרוואָס
האַט זיך דאַמאָלס נישט גאָט באַלד דערבאַרמט און מיר דעם טויט
געגעבן! אוי, הלואי וואָלט איך געווען געפאַלן דאָרט באַ דעם
געזעגענען זיך! הלואי וואָלט מיך אַ דונער געווען דערהרגעט!

— אָן אַ מאמען... אזא קינד... אזא הארציקס... אזא
ליבנדיקס... און דאָז האָט דאָך געקעפט אָן מיר דעם גאַנצן
אַג... פאַריתומט... דאָס וועט דאָך אין אַרטימקייט אונטערגיין,
בעטלען וועט דאָס גיין... אוי, קינד מיינס הונגעריקס... וואָס ציט
די האַנט אויס נאָך אַ שטיקעלע ברויט... אָך! באַשפּער דער באַרמי-
דיקער! גיין! גיין! איך וויל נישט שטאַרבן! דעם דאָקטאָר! רופט
מיר שנעל דעם דאָקטאָר. לאָז ער קומען, לאָז ער זיך צוואַיילן.
לאָז ער מיך שניידן, לאָמך משוגע ווערן, אַבי לעבן בלייבן! איך
וויל לעבן, איך וויל געזונט זיין, איך וויל איבערן ים פּאַרן, שוין
וויל איך אהיימפאַרן... צו מיינע קינדער... ראַטעוועט מיך!..
ראַטעוועט...
און זי איז אַריינגעפאלן אין אַ שרעקלעכער פאַרצווייפּלונג.

די פרויען, וועלכע האָבן געוואַכט לעבן איר, האָבן זי אָנגעכאַפט
באַ די הענט, זי געטרייסט, באַרויקט, דערמאַנט אָן גאַט, אַז מען
דאַרף האָבן בטחון, ביז זי איז ביסלעכווייז, ביסלעכווייז געקומען
צו זיך, אַריינפאַלנדיק אין אַ שטומער דערדריקטקייט, אַדער וויי-
גענדיק, ווי אַ קינד. און פון איר ברוסט האָבן זיך אַרויסגעריסן
אינגיגעם מיט דעם געוויינ שטילע קרעכצן און זיפצן:

— אַ גענואַ! אַ שטאַט מיינע... אַ היים מיינע... אַ דו יב
מיינער! אַ מאַרעק מיינער! וווּ ביסטו, טייער, טייער קינד!

*

*

*

עס איז געווען האַלבע נאַכט. אויסרוענדיק זיך עטלעכע שעה
אויפן ברעג ראָוו, האָט מאַרעק אָנגעהויבן גיין דורך אַן אומגעהיי-
ער גרויסן וואַלד, איבער ווילדע ערטער, וואָס זיינען געווען פאַר-
וואַקסן מיט ריזיקע ביימער, ווילדע געוויקסן, שטאַמען, ענלעכע צו
זיילן פון עפעס אַ פאַרפישופטן טעמפל, וועלכע האָבן אין דער אומ-
געהייערער הייך צוגיפגעפלאַכטן זייערע קרויבען, באַזילבערטע מיטן

ליכט פון דער לבנה. אין דעם האלב-טונקל פון דער דאזיקער גע-
דיכטעניש אין לבנהדיקער נאכט, האט ער געזען פאר זיך, ווי זיי
וואלטן אים פארשטעלט דעם וועג, מיליאנען בימער פון פארשיידנ-
סטע געשטאלטן: גלייכע, איינגעבויענע, אויסגעקרומטע, איבערגע-
קרייצטע, איינער אין צווייטן איינגעפלאנטערטע מיט די אומגע-
וויינטלעכסטע באוועגונגען, ווי זיי וואלטן צווישן זיך א קאמף גע-
פירט, געצייט זיך איינער צום צווייטן, באדראָט איינער דעם
צווייטן.

טייל שטאַמען, וועלכע זיינען געלעגן אויף דער ערד, ווי
איינגעוואָרפענע טויערן, זיינען געווען באַדעקט מיט אַ געדריכטעניש
פון געוויקסן, וועלכע האָבן אויסגעזען, ווי אַ מחנה, וואָס געווינט
פאַר זיך יעדן שפּאַן ערד מיט אַ פאַרביטערטן קאַמף. אַנדערע ווי-
דער, צונויפגעדריקטע און גלייכע, שטייענדיק באַזאַמען אין גרוי-
סע גרופּן, האָבן אויסגעזען, ווי טרייע מחנות ריזיקע שפיזן, וועלכע
האַבן די וואָלקנס מיט זייערע שפיצן דורכגעלעכערט. עפעס אַזא
גאווע פון גרויסקייט, עפעס אַ ווונדערלעכער כאַאָס פון ריזיקע גע-
שטאַלטן, עפעס אַ שרעקלעכער און מאַיעסטעטישער אַנבליק, צו
וועלכן די נאַטור אַפילו קען זעלטן-ווען אין איר גרויסן און רייכן
קעניגרייך פון געוויקסן דערגרייכן. מאַרעק איז אַלע מאָל שטיין
געבליבן פאַרווונדערט און פאַרשטיינערט, נאָר באַלד האָט זיך זיין
נשמה ווידער צו זיין מוטער אַ ריס געטון. און ער איז געגאַנגען
און געגאַנגען אַלץ ווייטער און ווייטער, כאַאָטש דאָס האַרץ האָט אים
שוין געחלשט פון מידעקייט און די פיס זיינען אים צעבלויטיקט גע-
ווען. ער איז געגאַנגען אַליין איבער דער דאָזיקער וויסטעניש, ווי
ער האָט נאָר זעלטן באַגעגנט, ענלעכע צו מאַרעווקע-בערגלעך.
אַרימע מענטשלעכע ישׁובים, צוגעטוליעטע צו די דאָזיקע אומגע-
הייערע שטאַמען, און סטאַדעס איינגעשלאָפענע בופֿ-אַקסן אויפֿן
וועג. ער האָט שיער גישט געחלשט, און דאָך גישט געפילט קיין

מידעקייט; ער איז געווען אַליין, און דאָך נישט קיין מורא געהאַט.
די דאָזיקע געמלעכע שיינקייט פון דער נאַטור האָט אים דאָס האַרץ
געשטאַרקט. די נאַנטקייט פון דער מוטער האָט אים צוגעגעבן פּוּח
און מעלעכע אויסגעהאַלטנקייט, די ערינערונג אָן ים, אָן די אַלע
שרעקן, אומגליקן, ווייטיקן, וועלכע ער האָט איבערגעלעבט און באַ-
קעמפט, די אַלע אונטערנעמונגען און שווערע אַרבעטן, וועלכע ער
האַט אויסגעפירט, דאָס געפיל פון זיין אייזערנעם, פעסטען ווילן
האַט אים דעם שטערן אויפגעהויבן הויך, הויך!

דאָס גאַנצע איידעלע גענוער בלוט זיינס, האָט אים דאָס
האַרץ מיט אַ הייסער כוואַליע פון גרויסמוטיקער העלדישקייט
פאַרגאַסן.

און עס איז געשען מיט אים נאָך איין אומגערעכטע זאַך. דאָס
בילד פון זיין מוטער, וואָס ער האָט געטראָגן אין זיין האַרץ און גע-
דאַנק אַזש ביז אַצינד, דאָס בילד, וואָס איז שוין, ווי פאַרנעפּלט
און בלייך געוואָרן איבער די דאָזיקע צוויי יאָר פון איר נישט זיין,
האַט אים אויפגעלויכטן מיט עפעס אַזאַ גרויס ליכט צווישן די דאָ-
זיקע מאַיעסטעטישע אַנבליקן פון דער נאַטור. ער האָט דערזען
דאָס דאָזיקע טייערע פנים אַזוי דייטלעך, אַזוי קלאָר, ווי ער וואָלט
געקוקט דערויף מיט זיינע אויגן, ער האָט זי דערזען נאָנט לעבן
זיך, ווי זי רעדט, ווי זי באַדויערט אים, ער האָט אויפגעכאַפט יעדע
באַוועגונג פון אירע אויגן, פון איר מויל, יעדן מאַך פון איר האַנט,
יעדן שאַטן פון איר פאַרטראַכטקייט. און באַוועגט דורך די דאָזיקע
ערינערונגען, וועלכע האָבן אים אויסגעזען ווי אַן איצטיקע ווירק-
לעכקייט, האָט ער אַלץ צוגעאיילט און צוגעאיילט זיין טריט. און
דאָס האַרץ איז אים צעגעאנגען פון עפעס אַזאַ נייער, טויזנט מאַל נאָך
שטאַרקערער ליבשאַפט פון עפעס אַזאַ גרויס רחמנות-געפיל, וואָס
איז געוואָקסן און געוואָקסן, ביז ער האָט דערפילט פליסנדיקע
טרערן איבערו פנים, זיסע און שטילע. האָט ער גייענדיק אַזוי אַלץ

זייטער, גערעדט צו איר ווערטער רירנדע, הייסע, וועלכע ער האָט
 געדאַרפט איבערהוּרן אין אַ קורצע וויילע אַרום, אַרומהאַלדנדיק זי.
 — אַט בין איך, לייבע מאַמע! אַט בין איך לעבן דיר! קיינ-
 מאָל וועל איך דיר שוין נישט פאַרלאָזן, נישט לאָזן אַליין. איניינעם
 וועלן מיר זיך אומקערן אַהיים! אויף דער שיף וועל איך פסדר
 שטיין לעבן דיר נאָנט, די גאַנצע צייט פון אינדער רייע איבערן
 ים. קיינער וועט מיך נישט אַפרייסן פון דיר. קיינער, קיינמאָל,
 ביזן סוף פון מיין לעבן.

און ער האָט אפילו נישט באַמערקט, ווי דאָס זילבערנע לייכט
 פון דער לבנה האָט זיך פאַמלעך אויסגעלאָשן איבער די שפיגן
 פון די דאָזיקע ריזן-ביימער, איבער וועלכע עס האָט זיך שוין אויפ-
 געהויבן דאָס פלייכן פון גייעם מאַרגן.

* * *

אכט אַ זיגער אינדערפרי, איז דער דאָקטאָר פון טוקומאַן,
 דער יינגער אַרגענטינער, צוזאַמען מיט זיין אַסיסטענט, געשטאַנען
 באַם געלענע פון דער קאַנקער און איר דערקלערט צום לעצטן
 מאָל די נויטווענדיקייט פון דער אָפּעראַציע. דער הער מעקווינעז
 און זיין פרוי האָבן מיט הייסע ווערטער אינטערגעהאַלטן די עצה
 פון דאָקטאָר. אלץ איז אָבער געווען אומזיסט.

די פרוי, פילנדיק זיך אינגאַנצן פאַרלאָזט פון די כוחות,
 האָט נישט געגלייבט אין דער אָפּעראַציע. זי איז געווען זיכער,
 אז זי וועט שטאַרבן אינמיטן, אָדער עטלעכע שעה שפּעטער, נאָך
 יסורים, וועלכע וועלן זיין טויזנט מאָל שווערער, ווי די, וועלכע
 איר וועט אויסקומען צו ליידן, שטאַרבנדיק אויך, מיט אַ נאַטור-
 לעכן טויט.

— אָבער די אָפּעראַציע וועט דאָך זיכער געלינגען. אייער

געזונט ווערן איז אָן שום ספק געזיכערט! איז נאָר אַ ביסעלע מוט,
אַ ביסעלע מוט! וואָרים אזוי וועט איר זיך זיכער שטארבן.

אַבער די ווערטער, מיט וועלכע דער דאָקטאָר האָט זיך באַמיט
זי איבערצוצייגן, זיינען געווען, ווי אַרויסגעוואָרפענע אויפן ווינט.

— ניין! — האָט זי געזאָגט — מיט אַ שוואַכער שטימע. —
איך שרעק מיך נישט פארן טויט, נאָר איך האָב נישט קיין מוט צו
ליידן אומזיסט. איך דאַנק דעם הער זייער, הער דאָקטאָר. דער הער
איז אזוי גוט צו מיר, אַבער דאָס איז שוין אזוי אַנגעצייכנט. לאָזט-
זשע מיך שוין שטארבן רויק!

דער דאָקטאָר איז מיר געוואָרן און זי געמאַכט געלאָזט.
קיינער האָט שוין נישט מער גערעדט וועגן דעם. דאמאָלס האָט די
קראַנקע אויסגעדרייט דאָס פנים צו דער פרוי מעקווינעו און איר
איבערגעגעבן איר לעצטע ביטע מיט אַן אַפשטארבנדיקן קיין:

— טייערע, גוטע מאַדאם מיינע! — האָט זי גערעדט מיט
גרויס שוועריקייט. — איך בעט אייך איבערצושיקן דאָס דאָזיקע
ביסל געלט און די דאָזיקע עלעכע אַרימע מלבושים מיינע מיין
פאַמיליע דורכן הער קאָנסול. איך האָף, אז זיי לעבן נאָך. מיין האַרץ
זאָגט מיר דאָס אין די דאָזיקע לעצטע מינוטן. און זאָל-זשע מיר
די גוטע מאַדאם מיינע טון די דאָזיקע טובה און אָנשרייבן זיי, אז
איך האָב שטענדיק וועגן זיי געטראַכט, אז איך האָב שטענדיק פאַר
זיי געארבעט, פאַר מיינע קינדער, און אז מער פאַר אלעם האָט
מיר וויי געטון דאָס, וואָס איך וועל זיי שוין קיינמאָל מער נישט קענען
זען. און דאָס, אז איך בין געשטאַרבן רויק, מיט בטחון צו גאָט,
און בענטשנדיק מיינע קינדער... און דאָס, אז איך לאָז איבער
אויף די הענט פון מיין מאַן און מיין עלטערן זון מיין יונגסטן,
מיין אַרימען מאַרעק, וועלכן איך האָב געהאַט אין מיין האַרץ ביז
מיין לעצטן אָטעם.

און פלוצלינק מיט א שטארקער באגייסטערונג און צוזאמען-
לייגנדיק די הענט:

— מאַרעק מיינער! קינד מיינס! לעבן מיינס!

אַבער וואַרפנדיק אַרום זיך אַ בליק מיט פּוֹלע אויגן פון טרערן.
האַט זי דערזען, אַז די מאַדאַם איז שוין נישטאָ. עס איז ווער גע-
קומען אין זי שנעל אַוועקגערוּפן. האָט זי געזוכט דעם הער, אָבער
אויך ער איז שוין נישט געווען. באַ איר בעט זיינען נאָר געשטאַנען
דער אַסיסטענט און צוויי דינסטן. אין צווייטן צימער אָבער האָבן
זיך געהערט איילנדיקע טריט, אַ גערויש פון לעבעדיקע שטימען,
וועלכע האָבן זיך געמישט און איבערגעריסן געוואָרן פון אויסגע-
שרייען. די קראַנקע האָט אָנגעשטעלט אירע אויגן, וועלכע האָבן
זיך שוין געהאַלטן באַ צומאַכן, אויף דער טיר — און געוואַרט.

אין עטלעכע מינוט אַרום איז אַריינגעקומען דער דאָקטאָר
מיט גאָר אַן אַנדערן פנים, נאָכן דאָקטאָר — דער הער און די מאַ-
דאַם, מיט אויך זייער גערירטע פנימער. אַלע דריי האָבן געקוקט
אויף דער קראַנקער מיט אַ ווונדערלעכן בליק און זיך דורכגעוואָרפן
מיט עטלעכע שטילע ווערטער. דער קראַנקער האָט זיך געדאַכט,
אַז דער דאָקטאָר זאָגט צו דער מאַדאַם:

— עס איז בעסער פאַלד!

זי האָט דאָס נישט פאַרשטאַנען.

— יוזעפע! — האָט די מאַדאַם אָנגעהויבן מיט אַ ציטער-
דיקער שטימע — איך האָב אַ גוטע ידיעה פאַר דיר. שטאַרק דיין
האַרץ און גרייט דיך צו הערן אַ גוטע נייעס!
די פרוי האָט אויפּמערקזאַם געקוקט אויף דער רעדנדיקער.
— אַזאַ נייעס — האָט די מאַדאַם אַלץ מער גערירטער גע-
רעדט — וואָס וועט דיר פאַרשאַפן גרויס, גרויס פרייד! ..
דער קראַנקערס אויגן האָבן זיך פּלוצלינק ברייט אויפגעפּנט.

— גרייט דיך צו צו זען איינעם. .. א געוויסע פערזאן...
וועלכע דו האָסט זייער לעבן.

די פרוי האָט מיט א שטארקער באַוועגונג אויפגעהויבן דעם
קאָפּ און אָנגעהויבן צו קוקן מיט פּלאַמענדיקע אויגן דאָ אויף דער
מאָדאָם, דאָ אויף דער טיר... .

— א פּערזאָן — האָט די מאָדאָם געזאָגט בלייך ווערנדיק, ווי
זי וואָלט אַליין געהאַלטן באַ פּאַלן אין חלשות — וועלכע איז נאָר-
וואָס... געקומען... אומגערעכט.

— ווער איז געקומען?! — האָט די פרוי אויסגערופּן מיט
א פאַרשטיקטער, ווי פרעמדער שטימע, מיט א שטימע פון א טויט-
איבערגעשראַקענעם מענטש. און געבנדיק זיך פּלוצלינג אַ ריס פון
געלעגער מיט א דורכדרינגענדיקן געשריי, איז זי געבליבן זיצן
אומבאוועגלעך, מיט ברייט-צעפּנטע אויגן, מיט אויפגעהויבענע הענט
צו די שלעפּן, ווי פאַר אַן איבערמענטשלעכער זענונג. מאַרעק איז, אַן
אָפּגעריסענער און פאַרשטויבטער, געשטאַנען אויף דער שוועל, אַג-
געלענט אויפן אַרעם פון דאָקטאָר.

די קראַנקע האָט אַרויסגעלאָזט אַ שרעקלעך דורכדרינגענדיקן,
ווי משוגענעם אויסגעשריי:

— גאָט! גאָט! גאָט מיינער! ..

האָט זיך מאַרעק אַ וואָרף געטון. די קראַנקע האָט אויסגע-
שרעקט אירע אויסגעדאַרטע אַרעמס, און דריקנדיק זיין קאָפּ צו איר
ברוסט מיט אַ קאָנוולסיווער קראַפּט, האָט זי אַרויסגעזעצט מיט
אַ גוואָלטיקן געלעכטער, וואָס איז איבערגעריסן געוואָרן פון עפעס
אַזאָ טרוקענעם און טרערנדיקן שלאַכצן און אומגעפאַלן ווי אַ טויטע
אויפן געלעגער. זי האָט זיך אָבער באַלד ווידער אויפגעכאַפּט און
משוגע פון גליק, באַדעקט דעם קאָפּ פון איר זון מיט קישן — אויך
משוגענע.

— ביסט דא? פון וואנען? .. ווי אזוי? .. פארוואס ביסטו? ..
צי ביסט דאס דו? .. ווי אויפגעוואקסן דו ביסט! גאט! ווי אזוי
האסטו דורך דא אהערגעקריגן? ווער האט דורך געברענגט צו פירן?
אליין ביסטו? צי ביסטו נישט קראנק? צי ביסט דאס דו, מארעק?
צי הלומט זיך מיר נאך אזוי, גאט... גאט מיינער! רעד א ווארט!
רעד צו מיר!

און פלוצלינג בייטנדיק דעם טאן פון איר שטימע.

— ניין! רעד גארנישט! גארנישט! .. ווארט! — זי האט
זיך איילנדיק א דריי אויס געגעבן צום דאקטאר! — שנעל! שנעל,
דאקטאר! ווארים איך וויל זיין געזונט! איך מוז זיין געזונט! איך
בין גרייט. זאל דער הער קיין איין רגע נישט אנווערן. נעמט צו
מארעקן... זאל מארעק נישט הערן...

און זיס צום זון:

— גארנישט, מארעק! גארנישט קינד! מען דארף מיר עפעס
זאגן. גיב א קוש דער מאמען. גיי! גוט, שוין... שוין...
מען האט דאס יונגל ארויסגעפירט.

די הערשאפט מעקווינעז — וועלכע האבן באדינט די פרוי,
זיינען אלע איילנדיק ארויסגעגאנגען. עס זיינען געבליבן נאך דער
כירורג און דער אסיסטענט, וועלכער האט נאך זיי די טיר צוגע-
מאכט.

דער הער מעקווינעז האט געפרוהט מיטנעמען מיט זיך מארעקן
אין א ווייטערן צימער אריין. אבער דאס איז געווען אוממעגלעך,
דאס יונגל איז געווען ווי צוגענעגלט צו דער פאדלאגע. זיינע אויגן
זיינען געווארן ווי משוגע, זיינע ליפן האבן געציטערט, ער האט
זיך געבויגן און קוים געקענט ארויסרעדן:

— וואס איז דאס? .. וואס איז דער מאמען? וואס טון זיי
דארט מיט דער מאמען? ..

האַט רעדן הער מעקווינען באַמיענדיק זיך אים אדעקצו-
פירן אַ ביסעלע ווייטער, אזוי שטילערהייט גערעדט:
— הער! באַלד וועל איך דיר זאָגן. דיין מאַמע איז קראַנק. מען
לאַרף איר מאַכן אַ קליינע אָפּעראַציע. קום וועל איך דיר דערציילן דאָס
אַלץ!

און ער האָט אים נאָכגעצויגן נאָך זיך.
— ניין! — האָט דאָס זינגל געענטפערט, איינשפּאַרנדיק
זיך — איך וויל זיין דאָ. זאָל מיר דער הער דאָ דערציילן.
דאמאָלס האָט דער אינוושינער, דערציילנדיק אים מיט
פּלאַנטערנדיקע ווערטער פאַרשיידענע נישט געשטויגענע, נישט
געפּלויגענע זאכן, אים פשוט אָנגעהויבן נאָכצוציען נאָך זיך.
דאָס זינגל האָט זיך געשראַקן און אינגאַנצן געציטערט.
פּלוצלינג האָט אַ דורכדרינגנדיק געשריין, ווי דאָס געשריי
פון אַ טויט-פאַרווונדעטן טענטש, אָפּגעהילכט איבערן גאַנצן הויז.
עס האָט אים געענטפערט דאָס געשריי פון זינגל, ווי אַן
עכאָ פון ווייטיק.

— געשטאַרבן מיין מאַמע!
דער דאָקטאָר האָט זיך באַוווּן אין דער טיר:
— דיין מאַמע איז געראַטעוועט, זינגל!
מאַרעק האָט אַ ווילע געקוקט אויף אים, נאָכדעם האָט
ער זיך אַ וואָרף געטון צו זיינע פיס מיט אַ הויך שלאַכצן:
— איך דאַנק, הער דאָקטאָר, איך דאַנק..
נאָר דער דאָקטאָר האָט אים אויפגעהויבן און געזאָגט:
— שטיי אויף קינד! דאָס האָט דו קליינער העלד אָפּגע-
ראַטעוועט דיין מאַמע!

די טויב-שטומע

וונטיק, דעם 28-טן

דער מאי האָט זיך מיר גאַרנישט געקענט שענער ענדיקן,
ווי מיטן היינטיקן פרימאַרגן! מיר הערן — עס קליינט עמעצער
לויפן מיר אלע מיט עפענען, און דאָ הערן מיר, ווי מיין טאָ-
טע זאָגט מיט אַ טאָן פון העכסטער פאַרווונדערונג.
— איר זענט דאָ גושעבאזש?

וואַרים דאָס איז טאָקע געווען גושעגאַזש, אינדזער אמאָליקער
גערטנער פון שיערי, וועמענס פאמיליע עס ווינט אין קאָרדאָוע,
אין וועלכער איז נאָר-וואָס געקומען פון גענאָ, ווהין ער איז מיט
אַ טאָג צוריק געקומען צו שווימען אויף אַ שיף פון גריכנלאַנד, נאָך
דריי יאָר אַרבעט באַ דער איינבאַן. ער האָט געטראָגן אַ גרויסן
פאק, האָט אויסגעזען עלטער, אָבער אַלץ נאָך אזוי רייט אויפן
פנים אין פריילעך.

מיין טאָטע האָט געוואָלט ער זאָל אַריינגיין אין צימער, נאָר
גושעגאַזש האָט זיך אָפגעזאָגט, ווערנדיק ערנסט, און שנעל געפרעגט:
— וואָס מאַכן דאָרט מייע? וואָס מאַכט עפעס לודווישע?
— זי האָט זיך גאַנץ גוט געפילט מיט צוויי טעג צוריק,
ווען איך האָב זי געזען — האָט מיין מאַמע געענטפערט.

גושעגאַזש האָט אַ טיפן זיפן געטון:

— אַך, גאָט צו דאַנקען!.. וואַרים איך בין נישט דרייסיג
געווען דאָרט צו די טויב-שטומע אַריינצוגיין, פל-זמן איך וועל נישט
דאָ באַ די הערשאַפט עפעס געוואַיר ווערן. איך דאַנק אייך, מאַדאַם!
וועל איך דאָ אַצינד איבערלאָזן מיין פאק און אַ לויף טון נאָך
איר. דריי יאָר שוין, ווי איך האָב נישט געזען דאָס אַרימע קינד!
דריי יאָר שוין, ווי איך האָב קיינעם פון די מייניקע נישט
געזען!

דער טאָטע האָט מיר אַ ווונק געטון.

— גיי מיט.

— נאָך איין וואָרט, אויב די הערשאַפט וועלן מיר דער-
לויבן — האָט דער גערטנער געזאָגט, ווען מיר זיינען שוין גע-
ווען אין פעדער-הויז.

מיין טאָטע האָט אים איבערגעריסן:

— און ווי גייען דאָרט עפעס די געזעעטן?

— גוט! — האָט ער געענטפערט — גאָט צו דאָנקען! איך האָב געברענגט אַ ביסל געלט! אָבער איך האָב געוואָלט עפעס פֿרעגן. האָבן זיי זי עפעס אויסגעלערנט דאָרט, די אָרימענקע מיין? בע? וואָרים איך האָב זי דאָך איבערגעלאָזט, ווי מען זאָגט, ווי אַ שטומען פֿיש... קיין סך גלייב איך אַפֿילו נישט אין זייער לעבן. אָבער די צייכנס זייערע דאָרט קען זי כאַטש? מייע האָט מיר אַפֿילו געשריבן, אַז זי לערנט זיך רעדן, אַז עפעס קענען זיי דאָרט יאָ אויסלערנען. אָבער וואָס קומט אַרויס, אַז זיי וועלן זי אַפֿילו יאָ אויסלערנען — אַזוי, צי אַזוי, אַז איך קען די דאָזיקע צייכנס נישט, און זי וועט מיך סיי ווי נישט פֿאַרשטיין...

איז ווי זשע וועל איך מיך מיט איר פֿאַרשטענדיקן?

אָרים קינד מיינס! די צייכנס זיינען נאָר צווישן זיי, די אָרימענקע, גוט, וואָס איינט באַ איינס זיינען זיי ווי די פֿיש שטום!... ווייס איך נישט, און איך האָב געוואָלט טאַקע בעטן דעם הער, ווי אַזוי גייט דאָס צו דאָרט?

מיין טאַטע האָט אַ שמיכל געטון און געזאָגט:

— איך וועל גאָרנישט זאָגן, איר וועט אליין זען. גייט! גייט!

זאָל ער וואָס גיכער דערפֿרייט ווערן!

מיר זיינען אַרויסגעגאַנגען. דער אינסטיטוט פֿון די טובֿ-שטובֿ. מע איז געווען נישט ווייט פֿון אונדז. איבערן וועג, שטעלנדיק ברייטע טע טריט, האָט גושעגאָש געקנייטשט דעם שטערן און אַזוי גערעדט:

— אַך, מיין אָרימע לִידווישע! זי איז שוין געבוירן געוואָרן

אַזוי מיט דעם פעלער!.. און ווען מען זאָל אַ טראַכט טון, אַז איך האָב נאָך קיין איין מאָל נישט געהערט זי זאָל זאָגן צו מיר: „מיין טאַטע!“ און זי? זי האָט נאָך קיין איין מאָל נישט געהערט, אַז איך זאָל זאָגן צו איר: „מיין טאַכטער.“ קיינמאָל אין לעבן האָט זי נאָך נישט פֿאַרשטאַנען קיין איין מענטשלעך האָרט! גאָט צו דאָנקען, וואָס מען

האַט זי כאָטש אין אינסטיטוט אַריינגענומען אומזיסט... אָבער מיר
האַבן זיך אָנגעוואַרט, אָנגעוואַרט! אַז זי האָט געמוזט פּרזער אַכט
יאָר אַלט ווערן, ערשט דאַמאַלס האָט מען זי אַריינגענומען... אַצינד
בין איך שוין דריי יאָר נישט געווען אינדערהיים, איז אַכט און
דריי... וועט זי שוין אַצינד אַלט זיין אַ יאָר ערף. צי איז זי עפעס
אינטערגעוואַקן? דאָס בחורל האָט זי געזען? אונטערגעוואַקסן?
— גושעגאַזש וועט באַלד זען אַליין! וועט באַלד זען! —

האַב איך געענטפערט, נאַכאיינאָנדיק זיינע פּרייטע טריט.
— אין וווּ איז דאָס דער אינסטיטוט? ווייט? וואַרים איך
בין דאָ נישט געווען פון דער צייט אָן, זינט די מוטער האָט זי
דאָ אַהערגעפירט... דאָס הייסט, מיין ווייב. עס דאַכט זיך מיר,
אַז דאָס איז ערגעץ אין דער זייט...

מיר זיינען טאַקע שטיין געבליבן פונקט פאַר אים. מיר זיי-
נען אַריינגעגאַנגען אין וואַרט-צימער, און דער שוויצער איז אונדז
אַרויסגעגאַנגען אַקעגען.

— איך בין לודווישעס פּאַטער... לודווישע פּאַגיס — האָט
דער גערטנער געגעבן צו פאַרשטיין. — זאָל זי דאָ אַרויסקומען,
מיין טאַכטער, שנעל, שנעל!

— זיי זיינען אויף פּויזע — האָט דער שוויצער געענט-
פערט — איך וועל גיין זאָגן דער לערערין. — און ער איז
פאַרשווינדן.

דער גערטנער איז שטיל געבליבן, אָבער ער האָט זיך נישט
געפונען קיין אַרט. ער האָט באַטראַכט די בילדער אויף די ווענט,
אַז ער מען האָט געקענט פאַמערקן, אַז ער זעט זיי גאַרנישט.

דערווייל האָט זיך די טיר געעפנט, און עס איז אַריינגעקומען
די לערערין שוואַרץ אָנגעטון, פירנדיק באַ דער האַנט אַ מיידעלע.
דער פּאַטער און די טאַכטער האָבן זיך אָנגעקוקט אַ וויילע.

נאכדעם האָבן ווי זיך מיט אַן אויסגעשריי פון פרייד געוואָרפן אין
די אַרעס אַרײן. דאָס מיידעלע איז געווען אַנגעטון און אַ קליידעלע
מיט רויטע און ווייסע פאַסן און אין אַ ווייס פאַרטעכל. זי איז העכער
פאַר מיר. זי האָט זיך צעוויינט און אַרומגעהאַלטן דעם פאַטער באַם
האַלדז מיט ביידע הענט.

ענדלעך האָט זי דער פאַטער אָפגעריסן פון זיך און זי אָג-
געהויבן באַטראַכטן מיט אַ צעפלאַמטן בליק פון קאַפּ ביז די פיס,
אַטעמענדיק אַזוי, ווי ער וואָלט געקומען צו לויפן פון ערגעץ ווייט,
ביז ער האָט ענדלעך אַרויסגערעדט:

— אַך, ווי דו ביסט אויפגעוואַקסן! ווי שיין דו ביסט געוואָרן!
אך מיין ליבענקע! מיין אַרימענקע לודווישע! מיין טייערענקע
שטום מיידעלע! — דאָ האָט ער זיך געווענדט צו דער לערערין. —
איך בעט זייער, אויב עס איז מעגלעך, מיר צו ווייזן וועלכע עס
איז צייכנס, דורך וועלכע זי זאָל מיך כאַטש אַ ביסעלע פאַרשטיין!
איך וועל זיי מיך באַלד אויסלערנען... זי זאָל מיך כאַטש אַ האַ-
רעלע פאַרשטיין!

די לערערין האָט אַ שמיכל געטון, און געפרעגט דאָס מיי-
דעלע שטיל:

— ווער איז דער מענטש, וואָס איז דיך געקומען באַזוכן?
און דאָס מיידעלע האָט געענטפערט מיט אַ גראַבן, עפעס
אַזא ווונדערלעכן קול, פונקט ווי אַ ווילדער וואָלט דאָס ערשטע
מאָל גערעדט אויף איטאַליעניש:

— דאָס... איז... מ-י-ן... פאַ-טער...

דער גערטנער האָט געמאַכט אַ טריט צוריק און אַרויסגעשריגן
ווי אַ משוגענער!

— זי רעדט! ווי גאָט איז מיר ליב, זי רעדט!... אַ גס, זי
רעדט! זי רעדט! קינד מיין טייערע! דו רעדסט! דו רעדסט?
דאָג-זשע מיר: דו רעדסט?

און ער האָט זי ווידער אַרומגעכאַפּט און אָנגעהויבן צו

קישן.

— ווי אַזוי-זשע איז דאָס, איך בעט דאָס פרייליך אַזוי גוט
צו זיין! נישט אויפן ווונק? נישט מיט צייכנס אַזעלכע! נישט אויף
די פינגער? נאָר אַזוי גלייך! ווי אַזוי-זשע קען דאָס זיין? ...

— ניין, הער פּאָגיי — האָט די לערערין געענטפערט. — נישט
אויפן ווונק. דאָס איז שוין אן אַלטע מעטאָדע. דאָ לערנען זיך די
קינדער מיט דער נייער מעטאָדע פון זכרון. דער הער האָט נישט
געוואָסט פון דעם?

— אָבער דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבן הער איך דאָס! —
האָט דער פאַרוואַנדערטער גערטנער געזאָגט.

— איך האָב גאַרנישט געוואָסט! לחלוטין! דריי יאָר בין איך
שוין נישט געווען אינדערהיים. אין אפשר האָט מען מיר געשריבן, נאָר
איך האָב נישט פאַרשטאַנען! אַזאַ פאַרהאַקטן קאַפּ האָב איך שוין! —
און ער האָט זיך באַלד געווענדט צום מיידעלע. — קינד מיינס!
איז פאַרשטייטו מיך יאָ? הערסטו מיין שטימע? זגטפער-זשע דעם
טאַטן! דו הערסט? דו הערסט, וואָס איך רעד צו דיר?

— אָבער ניין, ליבער הער! — האָט די לערערין געזאָגט. —
קיין שטימע הערט זי נישט, ווייל זי איז טויב. אָבער זי פאַרשטייט
לויט דעם באַוועגן זיך פון די ליפן, וואָס פאַר אַ ווערטער דער הער
רעדט צו איר. דער הער פאַרשטייט? נישט זי הערט די ווערטער,
וואָס דער הער רעדט צו איר, נישט אַפילו די ווערטער, וועלכע זי אַליין
רעדט צום הער, נאָר זי רעדט אַרויס די ווערטער, ווייל מיר האָבן
זי אויסגעלערנט די בוכשטאַבן, לויט יעדן בוכשטאַב צוזאַמענלייגן
די ליפן, באַוועגן מיטן האַלדז און צוגעבן דער ברוסט אַזאַ באַווע-
גונג, אַז זי זאָל קענען אַרויסגעבן אַ שטימע און יעדע פון די בוכ-
שטאַבן אַרייסרעדן.

דער גערטנער האָט געקוקט אַ פאַרשטיינערטער, שטייענדיק
מיט אַן אָפּענעם מויל. עס איז געווען צו דערקענען, אז ער פאַר-
שטייט נישט קיין איין וואָרט אָפּילו פון דעם דאָזיגן גאַנצן פאַר-
טראַג און אז איבעריקנס גלייבט ער גאַרנישט, וואָס מען זאָגט אים —
האָט ער אַליין אָנגעהויבן צו פרוּוון:

— זאָג-זשע מיר, לודווישע, — האָט ער געזאָגט, צובייגנדיק
זיך צו איר אויער — צי ביסטו צופרידן, וואָס דער טאַטע איז
צוריקגעקומען?

און אויפהייבנדיק דאָס פנים, האָט ער געוואָרט, וואָס זי וועט
זאָגן. דאָס מיידל האָט געקוקט אויף אים פאַרטראַכט און גאַרנישט
געענטפערט.

איז ער צעמישט געוואָרן, און די לערערין האָט זיך צעלאַכט
און געזאָגט:

— גוטער מענטש! זי ענטפערט אייך נישט, ווייל זי האָט
נישט געזען די באַוועגונג פון אייערע ליפן, וואָרים איר האָט איר
אַריינגערעדט אין אויער! חורט איבער אַצינד אייער פראַגע, האַלטן-
דיק דאָס פנים גלייך קעגן איר פנים!

האָט זיך גושעגאָזש אָנגעשטעלט און איבערגעחזרט:

— ביסט צופרידן, וואָס דער טאַטע איז צוריקגעקומען? וואָס
ער וועט שוין נישט אַוועקפאַרן?

דאָס מיידל, וועלכע האָט אים אויפּמערקזאַם געקוקט אויף
די ליפן, ווען ער האָט גערעדט, באַמיענדיק זיך אויפּצוכאַפן די
קלענסטע באַוועגונג פון זיין צונג — האָט פריי געענטפערט:

— איך בין זיי-ער צו-פרי-דן, וואָס דער טאַטע איז-
צו-ריק-געקומען און וועט שוין קיין-מאָל מער-נישט אַוועק-
פאַרן!

דער פאָטער האָט זי אָנגעהויבן גוואַלטיק צוצודריקן צו זיך

און צו קושן, און, כדי זיך נאך בעסער איבערצוצייגן, האָט ער זי
באלד באַוואָרפן מיט פראַגן:

— ווי הייסט די מאַמע?

— אַנ-טאָ-ניע.

— ווי הייסט דאָס קליינע שוועסטערל!

— א-דע-ליאַ-?-דאַ.

— ווי הייסט דער אינסטיטוט?

— פאר טויב-שטו-מע.

— וויפיל איז צוויי מאָל צען?

— צוואַנ-ציק.

גו, און ווען מיר האָבן געמיינט, אז ער וועט אָנהייבן לאַפן

טאר פרייד — האָט ער גאָר אָנגעהויבן צו וויינען.

— אָבער הער! — האָט אים די לערערין גענומען איבערלייגן

די זאך — אָנשטאָט זיך צו פרייען, וויינט גאָר דער הער. דער הער

דאַרף זיך דאָך גיכער פרייען, איידער טרויעריק זיין! זאָל דער

הער זען! די טאַכטער וויינט אויך. גו, זאָל שוין דער הער אויפ-

הערן און מיר זאָגן, צי דער הער איז צופרידן.

דער גערטנער האָט אָנגעכאַפט דער לערערנס האַנט, און

קושנדיק זי אַ סך מאָל, האָט ער נאָכדעם געזאָגט:

— איך דאַנק! איך דאַנק הונדערט מאָל! טויזנט מאָל דאַנק

איך, דער גוטער, דער טייערער פרייליך! און זאָל מיר איך דאָס

פרייליך מוחל זיין, וואָס איך קען מיך נישט נאָך אנדערש, בעסער

אויסדריקן.

— אָבער דעם הערס טאַכטער קען דאָך אויך שרייבן —

האָט די לערערין צוגעגעבן — און רעכענען זי ווייסט, ווי אלע

שטוב-זאכן הייסן. זי קען אויך אַ ביסל געשיכטע, אַ ביסל געאָ-

גראַפיע. זי איז אַצינד אין דער נאַרמאַלער קלאַס. אָבער ווען זי

זעט נאך ענדיקן די צוויי העכערע קלאסן, וועט זי שוין קענען א
סך מער. ווען זי וועט ארויסגיין פון דאנען, וועט זי זיך קענען
באשעפטיקן מיט עפעס, אויסקלויבן זיך א פראפעסיע. טייל פון
אונדזערע אמאליקע טויב-שטומע שילערנס זיינען היינט אין גע-
העלבער, און זיי קענען אזוי גוט באהאנדלען די קוּנים, ווי אלע
אנדערע.

דער גערטנער האָט ווידער די ליפן ברייט אויפגעעפנט און
געשטאנען א פארשטיינערטער. אין קאָפּ האָט זיך אים אַלץ אויס-
געמישט. ער האָט געקוקט אויף דער טאַכטער, קראַצנדיק זיך
אינטערן אויער. זיין בליק האָט געבעטן נאָך נייע דערקלערונגען.
דאמאָלס האָט די לערערין זיך אויסגעדרייט צום שווייצער
און געזאָגט:

— רופט מיר אריין דאָ וועלכע ס'איז קליינע פון דער צוגריי-
טונגס-קלאַס.

דער שווייצער איז צוריקגעקומען אין אַ וויילע אַרום מיט אַ
קליינער טויב-שטימער פון אַכט אַדער ניין יאָר, וועלכע איז נישט
לאַנג געהאַט אַנגעקומען אין אינסטיטוט.

— אָט די קליינע — האָט די לערערין געזאָגט — הייבן
מיר ערשט אָן צו לערנען. זעט-זשע, ווי אזוי דאָס ווערט געטון!
איך וויל זי זאָל אַרויסרעדן אַן „ע“. זאָל-זשע דער הער זיך גוט
צוקוקן.

דאָ האָט די לערערין אויפגעעפנט אירע ליפן אזוי, ווי מען
דאַרף זיי עפענען, פּדי אַרויסצורעדן אַן „ע“, און דער קליינערס
ליפן אויך אזוי אַנגעשטעלט. די קליינע האָט זיי אויפּמערקזאַם גע-
האַלטן אזוי, ווי מען האָט זיי איר אַנגעשטעלט. דאמאָלס האָט איר
די לערערין געמאַכט אַ צייכן, זי זאָל אַרויסגעבן אַ שטימע פון זיך.
זי האָט געטון, ווי מען האָט זי געהייסן, אָבער אַנשטאַט אַן „ע“
איז פון דעם אַרויסגעקומען אַן „אַ“.

— ביין — האָט די לערערין געזאָגט — דאָס איז נישט
דאָס! — און נעמענדיק דער קליינערס ביידע הענטלעך, האָט זי
זי זיך אַרויפגעלייגט, איינס אויפן האַלדז און דאָס צווייטע אויף
דער ברוסט און איבערגעזעצט: „ע“, „ע“.

די קליינע, פילנדיק אונטער דער האַנט די באַוועגונגען פון
דער לערערנס האַלדז און ברוסט, האָט אויפגעעפנט אירע ליפן
אַזוי ווי פריער און דייטלעך אַרויסגערעדט: „ע“.

אויף דעם זעלבן אופן האָט זי די לערערין געהייסן אַרויס-
רעדן: „ע“ און „ד“, האַלטנדיק פסדר אירע ביידע הענטלעך אויף
איר האַלדז און ברוסט. נאָכדעם האָט זי זיך אויסגעדרייט צום
גערטנער:

— האָט איר שוין פאַרשטאַנען אַצינד?

ער האָט ענדלעך פאַרשטאַנען! אָבער אַצינד איז ער געווען
נאָך מער פאַרווונדערט זוי פריער, ווען ער האָט נישט פאַרשטאַנען.

— און אַזוי לערנען זיי זיך רעדן? — האָט ער געפרעגט
נאָך אַ וויילע טראַכטן, קוקנדיק אויף דער לערערין. — און מען
האָט דאָ אַזוי געדולד אַזוי ביסלעכווייז צו לערנען רעדן די אַלע קאַלע-
קעס? איינס נאָכן צווייטן? גאַנצע יאָרן? וואָס פאַר אַ הייליקעמענטן
דאָס זיינען! — האָט ער פלוצלינג אויסגערופן, צונויפלייגנדיק די
הענט ווי צו אַ תפילה. — מלאכים פון גן-עדן! די גאַנצע וועלט
וואָלט דאָך ווייניק געווען אַלס אַ מתנה פאַר זיי! וואָס האָב איך דאָ
געוואָלט זאָגן? האָ? אַ! איך האָב געוואָלט בעטן דאָס פרייליך,
איך זאָל אַזוי קענען בלייבן אַ רגע מיט דעם קינד אַליין... זיך
אַנפרייען... פינף מינוט נאָר... אַליין...

און צוציענדיק דאָס מיידעלע או זיך, האָט ער זי אָנגעהויבן
פרעגן, און זי האָט אים אָנגעהויבן אָפצוענטפערן. ער האָט געלאַכט,
זיך געקלאַפט מיט די פויסטן איבער די קני, די אויגן האָבן אים
געפינקלט, ער האָט אַלע מאָל אָנגעלאַפט די טאָכטער באַ דער

האמת, זיך צוגעקוקט צו איר און שיער נישט משוגע געוואָרן פאַר פרייד און אנטזיקונג, ווען זי האָט גערעדט מיט אַ שטימע, וועלכע האָט אויסגעזען, ווי זי וואָלט געקומען פון הימל.

פּלוצלינג האָט ער די לערערין אַ פרעג געטון:

— צי וואָלט איך נישט געקענט, איך בעט זייער דאָס פריי-

לין, אָפּדאַנקען דעם הער דירעקטאָר?

— דער דירעקטאָר איז נישטאָ — האָט זי געענטפערט —

נאָר עס איז דאָ עמעצער אַנדערש, וועמען איר וואָלט געדאַרפט אָפּדאַנקען. דאָ באַ אונדז ווערט יעדע קליינע שילערין איבערגעגעבן אונטער דער אויפזיכט פון אַ העכערער חברטע, וועלכע איז פאַר איר אַ שוועסטער, אַ מוטער. אייערע האָבן מיר איבערגעגעבן אַ זיבצעניעריקער טויב-שטימער, דער טאַכטער פון אַ טעפער, וועלכע איז צו איר זייער גוט און האָט זי זייער ליב. שוין צוויי יאָר העלפט זי איר צו אַלע טאָג זיך אַנטון, קעמט זי, לערנט זי נייען, פאַרעכט איר די קליידלעך, זאָרט פאַר איר אויף שריט און טריט. לודווישע! ווי הייטט דיין מאַמעשי פון אינסטיטוט?

דאָס מיידעלע האָט אַ שמייכל געטון און געענטפערט:

— קאַטאַ-זשי-נאַ דזשיאַר-דאַנאַ. — און ווענדנדיק זיך צום

פאָטער, האָט זי צוגעגעבן — זי איז זיי-ער, זיי-ער אַ גוטע:

דער שוויצער, וועלכער איז אויף אַ ווונק פון דער לערע-

רין געהאַט אַוועקגעאַנגען, איז אַצינד צוריקגעקומען, אַזאַנדיק גיין

פאַר זיך אַ פרייליך מיט העלע האָר, אַ געזונטע, אַ פריילעכע, אין

אויך אַזאַ קלייד מיט ווייסע און רויטע פאַסן און אין אַ גרויען

פאַרטעכל. דאָס מיידל איז געבליבן שטיין אויף דער שוועל, איז

רויט געוואָרן, נאָכדעם אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ און אַנגעהויבן שמייכ-

לען. זי האָט שוין אויסגעזען ווי אַ דע-וואַקסענע פערזאָן און דאָך

געמאַכט אַן איינדרוק פון אַ קינד.

זושעגאזשס טעכטערל איז איר אקעגן געלאָפן, זי אָנגענוי-
מען באַ דער האַנט און צוגעפירט צום פּאָטער, זאָגנדיק מיט איר
גראַבער שטימע:

— קא-טא-זשי-נא דזשיאַר-דאַנאַ.

— אַך גוטע פּרייליך! — האָט דער גערטנער אויסגערופן
און אויסגעצויגן די האַנט, ווי ער וואָלט איר געוואָלט אַ גלעט טון.
נאָר זי באַלד צוריקגענומען, צעמישט אַ ביסל. — אַך, גוטע פּריי-
ליך! זאָל-זשע דיך גאָט בענטשן! זאָל ער דיר געבן גליק אויף
דער ערד און אין הימל! און דיין גאַנצער פּאַמיליע! שוין אַזא
פּרייליך, גאָט מיינער, און אַזא גוטע! צו מיין קינד, צו מיין לוד-
וועשין! זאָלן-זשע דיך מלאכים פון הימל היטן. אַן אַרימער אַרבע-
טער בין איר, דער פּאָטער פון דער אַרימענקער נעבעך. איך דאַנק
דיר, פּרייליך, פון טיפן האַרץ!

די פּרייליך האָט אַ קוש געטון דער קליינער, האַלטנדיק פּסדור
דעם קאָפּ אַראָפּגעלאָזט און שמייכלענדיק. דער גערטנער האָט צו-
געלייגט זיינע הענט צו די ליפּן און געקוקט אויף איר, ווי אויף אַ
וונדערלעכען בילד.

— אויב איר ווילט, קענט איר אַצינד מיטנעמען מיט זיך אייער
טאַכטער.

— צי איך וויל! — האָט ער פּרייליך געענטפערט. — איך
וועל זי מיטנעמען היינט קיין קאַנדאַווע, און מאַרגן וועל איך זי
דאָ ווידער אַהערפירן.

דאָס מיידל איז געלאָפן זיך אָנטון.

— איך האָב דאָך זי דריי יאָר נישט געזען. און אַצינד — זעט
נאָר! — וועל איך זאָגן שוין, נעם איך זי מיט קיין קאַנדאַווע,
זאָלן זיך אַלע פּרייען! און פּרונער וועל איך מיך נאָך אַ ביסל
מיט איר איבער טורין דורכגיין, מיט דער דאָזיקער שטומער צונג.

ציינער! זאלן זיי אלע זען! און איך וועל זי אריינפירן צו מיינע
באקאנטע. זיי זאלן אויך הערן! אַ גאַט, גאַט! איך דאַנק דיר, וואָס
איך האָב די פרייד דערלעבט! גיב-זשע מיר די האנט, לודווישע!
נעם דעם טאַטן אינטער דער האנט.

דאָס מיידעלע, וועלכע איז צוריקגעקומען אין אַ היטעלע און
אין אַ פּאָלערינע, האָט אַרונטערגעשטעקט די האנט אונטער זיין
אַרעם.

— און איך גריס דאָ אלע זייער האַרציק — האָט גושעגאַזש
געזאָגט שוין אויף דער שוועל. — און איך דאַנק אלע פון טיפן
האַרץ! און איך וועל נאָך דאָ צוריקקומען, כדי יעדערן באַזונדער
אַפצודאַנקען!

פּלוצלינג איז ער שטיין געבליבן, ווי געטראַפן פון עפעס
אַ געדאַנק. ער האָט אָפגעלאָזט דאָס מיידעלע, זיך צוריקגעקערט
מיט דער האנט אין וועסטל-קעשענע און אַ געשריי געטון ווי אַ
משוגענער.

— זאָל עס גיין דאָרט! אַרים בין איך, אָבער צוואַנציק לייעס
קען איך דאָך נאָך געבן אויף דעם אינסטיטוט! אַ גייע וועל איך
געבן, אַ שיינע מטבע!

און אַ קלאַפּ געבנדיק מיט דער גאַרשטש אָן טיש, האָט ער
איבערגעלאָזט אויף אים זיין גדיבה.

— גיין, גיין, גוטער מענטש! — האָט די לערערין געזען
געזאָגט — נעמט צו אייער געלט. איך קען עס נישט אָנועמען. נעמט
עס צו. דאָס געהערט נישט צו מיר. איר וועט געבן, ווען דער
דירעקטאָר וועט צוריקקומען. אָבער אויך ער וועט נישט נעמען, איר
קענט זיין זיכער. איר האָט שווער געהאַרוועט אויף דעם געלט!
מיר וועלן אויך אָן דעם פון אייך שטענדיק צופרידן זיין!

— גיין, איך וועל איבערלאָזן! איך מוז איבערלאָזן! — האָט

גושעגאזש איינגעשפארט געענטפערט. — איבעריקנס, מיר וועלן זען.
אָבער די לערערין האָט אים צוריק אַריינגעלייגט אין וועסטל-
קעשענע דאָס גאַלד-שטיקל, נישט געבנדיק אים קיין צייט אָפּ-
צוזאָגן. האָט ער זיך ענדלעך אונטערגעגעבן און געהאַלטן אין איין
נייגן זיך מיטן קאַפּ, נאָכדעם, צוואַרפנדיק אַ קוש פון די ליפּן דער
פרייליך און דער לערערין, האָט ער ווידער גענומען די טאַכטער-
אונטער דער האַנט און אַרויסגעגאַנגען, זאָגנדיק:
— קום, קום, טעכטערל! אַרים, שטום טעכטערל מיינס! אַזער
מיינער!

אין זי, נאָך אַשטייענדיק אין דער געעפנטער טיר, האָט זי
שוין מיט איר שרעקלעך גראָבן קיל אויסגערופּן:
— אַך, וואָס פאַר אַ שיינע זון היינט עס איז!

ע ד מ א נ ד א ר ע א מ י ט ש י ס

ד א ס ה א ר ין

י י ד י ש: ש ל מ ה ש י י נ ב ע ר נ

(בפארבעט פאר דער שול, דורך ש. מענדלסאן)

VI

ד' עקזאמענעס

פ א ר ל א ג ת ב ז ש א ז א

ו ו א ר ש ע, 7 2 9 1

Printed in Poland

Edmundo de Amiczyś

S E R C E

Wydawnictwo CH. BRZOZA

Warszawa, Leszno 27.

Druk. „Record” Warszawa, Dzika 18.

גאריבאלדי

דעם 3טן יולי

היינט איז א טאג פון גאציאנאלן טרויער. נעכטן אין
צונום איז געשטארבן גאריבאלדי. צי ווייסטו, ווער דאס איז גע-
וועזן דאס איז דער, וואָס האָט באַפֿרייט צען מיליאָן איטאַליע-
ער פון אונטער דער יאָך פון די בור-אַגען. ער איז געשטארבן,
ווען ער איז אַלט געווען פינף און זיבעציק יאָר.
ער איז געבוירן געוואָרן אין ניצא. איז געווען אַ זון פון
אַ שימס-קאָפיטאַן. ווען ער איז אַלט געווען אַכט יאָר, האָט ער
געראַטעוועט דאָס לעבן פון אַ געוויסער פרוי. אויפן דרייגונטן
יאָר האָט ער צופֿערטעוועט אַ טרינקדיקע באַרקע מיט זיינע
חברים. אויפן זיבן און צוואַנציקסטן האָט ער אַרויסגעצויגן פון
האַסער אַ טרינקענדיק יינגל אין מאַרסיליע. אויפן איין און פֿענף-
ציקסטן האָט ער אַרויסגעריסן פון די פּלאַמען אַ שיף-אויפן אַפּענע-
צען יאָר האָט ער זיך געעלאָגן אין אַמעריקע פֿאַר זיין
באַפֿרייאַונג פון אַ פרעמדן פּאָליק: קעגן עסטרייך האָט ער גע-
קעמפט אין דריי מלחמות.
עס האָט געפּלאַקערט אין אים אַ פּלאַם פון העראַישיקייט ער
איז געווען באַשענקט פון דער נאַטור מיט גענאַליטעט. ער

האָט זיך געשלאָגן אין מערציק שלאַכטן, און אין זעקס און דרייסיג
סיק האָט ער געזיגט.

צווישן איין מלחמה און דער צווייטער האָט ער געארבעט
אויף זיין שטיקל ברויט, אָדער זיך אָפגעזונדערט אויף אַן איינזא-
מען אינדול און באַרבעט די ערד. ער איז געווען אַ לערער, אַ
מאַטראַם, און אַרבעטער, אַ סוחר, אַ זעלנער, אַ גענעראַל, אַ דיקטאַ-
טאָר. ער איז געווען ברויט, פשוט באַ זיך און גוט.

ער האָט פיינט געהאַט אונטערדריקונג, ליב געהאַט אַלע פעל-
קער, פאַרטיידיקט די שוואַכע. ער האָט נישט געהאַט קיין אַנדערע
פאַרלאַנגען, ווי גוטס פאַר דער גאַנצער מענשהייט. ער האָט זיך
אָפגעזאָגט פון פּוּדוים פאַראַכטעט דעם טויט, פאַרגעסערט איטאַליען.
ווען ער האָט אַרויסגעלאָזט אַ רוף צו מלחמה, זיינען גאַנצע לעגיאָן-
גען העלדן געלאָפן פון אַלע זייטן זיך שטעלן אונטער זיינע פּע-
גער. גרויסע לייט האָבן פאַרלאָזט זייערע פאַלאַצן, אַרבעטער זיי-
ערע וואַרשטאַטן, די יוגנט אירע שולן, אַבי צו קעמפן אין דער
זין פון זיין רוח.

אין מלחמה-צייט האָט ער געטראָגן אַ רויט העמד. דאָס איז
געווען אַ שלאַנק-געוואַקסענער, שיינער מאַנטפערשוין מיט העלע האַר-
אויפן שלאַכט-פעלד איז ער געווען — אַ דוגער, אין די
געפילן זיינע — אַ קינד, אין די לידן — הייליק.

טויזנטער איטאַליענער זיינען געשטאַרבן מיט אַ שמייכל אויף
די ליפן, ווען זיי האָבן שטאַרבנדיק אים כאַטש געזען פון דער
הייטנס, ווי ער קעמפט און זיגט; טויזנטער וואָלטן זיך געזען גע-
לאָזט צעהאָקן אויף שטיקער פאַר אים. מיליאָנען האָבן אים גע-
בענטשט און וועלן אים אייביק בענטשן.

ער איז געשטאַרבן. די גאַנצע העלט באַוויינט אים. די קעמט
נאָך היינט דאָס נישט פאַרשטיין. אָבער שפעטער וועסט ליינען

זינגן זיינע טאטן און פסדר הערן אין לעבן — זיין נאמען.
 וואס גרעסער די וועסט וואקסן, אלץ הערלעכער וועט זיין
 בילד מיטוואקסן פאר דינע אויגן; און ווען די וועסט שוין זיין
 א פאלשטענדיקער מענטש, ערשט וואמאלס וועסטו איב דערזען פאר
 זיך הי א ריין; און ווען די וועסט שוין נישט זיין אויף דער וועלט
 ווען די וועסט שוין נישט לעבן, וועלן נאך דינע זינס זין און
 זייערע קינדער, גאנצע דורות נאך, זען וויך פאר זיך דעם שטרא-
 לענדיקן קאפ פון דעם באפרייער פון פעלקער, באקריינט מיט דעם
 שטערנדיקן דיאדעם פון זיגרייכע קאמפן, און יעדער איסאליענער
 וועט ארויסרעדנדיק זיין נאמען, אויפהייבן הויך דעם שטערן און
 עס וועט אים ליכטיק ווערן אויף דער נשמה!
 זיין פאטער.

32 ג ר א ד.

מריטויק, דעם 16-טן.

אין פארלויף פון די דריי טעג פון באציאונג'ן יום-טוב אין
 צוגעקומען דריי גראד הארעמקייט. עט איז שוין אינוואנזן ווערן.
 אלע זיינען עפעס אזוי מיד, האבן אָנגעוויזן די שיינע, ראָזע פרי-
 לינגס-פארבן. די פיס און די העלדער זיינען בא אלע אויסגעצויגן.
 נעוואָרן, די קעפ זינקען אַראָפ און די אויגן לענען זיך אליין צו
 דער אַרימער בעלי איז פון די דאָזיקע היצן שטאַרק אָפּט-

שוואכט געוואָרן. זיין פנים איז געוואָרן, ווי פון האַקס, און ער וועט
אַלע מאָל שווער אַנטשלאָפן, אַנשפּאַרנדיק דעם שטערן אָן העפּ-
עט איז נאָך גוט, וואָס באַראָן היט אים אָפּ און שטעלט אויף פאַ-
רים אַ געעפנט ביכל, דער לערער זאָל אים נישט זען. קראַסי לייג
אַדעק זיין בעלן קאָפּ אויף דער באַנק עפעס אויף אַזא אומן, אַ
זעט אַזוי, ווי ער וואָלט אָפּגעריסן געווען פון קאַרב, און לייג
דיך גלאַט אַזוי אַדעקגעלייגט באַזונדער. נאַפּים קלאַנג זיך, אַז מיר
זיינען דאָ צו פיל, און געמען אים צו די לופט.

אַך, ווי מען מוז זיך אַצינד אַנשטרענגען איבערצוקומען די
לעקציע! און אינדערהיים קוק איך דורך די פענסטער אויף די
שיינע, שאַטנדיקע ביימער, ווי עס זעט אויס צו זיין אזוי קיל, און
ווי איך וואָלט אַזוי גערן אַ ביסל אַהינגעלאָפן, און איך בין ביי
האַס איך מוז גיין און זיצן ווי איינגעשלאָסן אויף דער באַנק! נאָר
אזוי ווי די מאַמע קומט אַצינד נאָך מיר אַלע טאָג, און קוקט אַזוי
אויף מיר, צי איך בין בלייב, און נאָך יעדן באַטראַכטן מיר, ברענג
זי מיר: „גו, ווי פילסטו דיר עפעס?“, גיב איך מיר צו, ווי איך
קען נאָר, מוט. און די מאַמע זאָגט מיר, וועקנדיק מיר אַלע איינ-
דערפרי זעקס אַ זייגער: — שטאַרק דיר! שטאַרק דיר! עס וועט
שוין נישט לאַנג געדויערן! דערנאָך וועסטו שוין זיין פריי און דו
וועסט דיר אַפרוען, און וועסט דיר פאַרן אויף אַזא שאַטנדיקן אָרט,
אויף אַזא קילן, אַזוי ווייט... ווייט...

אמת! די מאַמע איז גערעכט, ווען זי דערמאָנט מיר, אַז אַזוי
פיל יוגלעך אַרבעטן דאָן אין פעלד, אויף דער ברענענדיקער ווין,
אָדער אויף די זאַמדן פאַ די טייכן, וואָס זייער אָנגעברענגטע ווייט-
קייט ברענט און בלענד, אָדער גאָר די, וועלכע אַרבעטן אין די
בלאָז-היטעס, און מוזן שטיין אַ גאַנצן טאָג אָנגעבויען מיטן פנים
איבער די פלאַמענדיקע גאַזן... און די אַלע יוגלעך שטייען דאָן
נאָך פרוער אויף, און האָבן נישט קיין האַקאָציע!

איז דעריבער — מיט מיט פארויס!

און דערמאסי איז בא דעם אויך דער ערשטער פון אלע. נישט
עס איז אים צו הייס, נישט עס גלויבט זיך אים שלאָפן, שטענדיק
איז ער מונטער, פריילעך, מען האָט אים אפילו נישט געדאַרפט די
העלע, לאַנגע לאַקן זיינע אַפצושניידן, און ער טראָגט זיי אַזוי ווי
ווינטער, און לערנט זיך מיט דער גאַנצער קראַפט, און דערפרישט
נאָך אלע אַרום זיך, פונקט ווי די לופט וואָלט פון זיין שטימע און
געלעכטער פרישער געוואָרן.

און אַ הויז אים זיינען דאָ נאָך צוויי, וועלכע דרימלען נישט
און זיינען שטענדיק אויפמערקזאם: דער עקשן סטאַרדי, וועלכער
קנייפט זיך באַ דער גאַמבע, אַבי ער זאָל נישט איינשלאָפן, און
וואָס גרעסער די היץ איז, אַלץ מער דריקט ער צוזאַמען די ציין
און זעצט אַרויס די אויגן, פונקט ווי ער וואָלט געוואָלט דעם לע-
רער איינשלינגען צוזאַמען מיט זיין גאַנצער לעקציע; און דער
הענדלער גאַראַפּי, וועלכער איז שטענדיק פאַרהאַרועט באַם מאַכן
פעכערלעך פון שוואַרצן פאַפּיר, וועלכע ער באַשיינט מיט בילדלעך
פון אלטע פּיילקעלעך פון זאַפּאַלקעס. די דאָזיקע פעכערלעך פאַר-
קויפט ער אין קלאַס צו צוויי צענטימען אַ שטיק.

דער טיכטיקסטער פון אלע איז פונדעסטוועגן קאַרעטי, דער
אַרימער קאַרעטי, וועלכער שטייט אויף פינף אַ זייגער אינדערפרי
און העלפט צו זיין טאַטן טראָגן דאָס האַלץ! פאַר דעם, אין שולע,
מאַכן זיך אים עלף אַ זייגער די אויגן שוין אַליין צו און דער
קאַפּ פאַלט אים אַראָפּ אויף דער ברוסט. און ער שטאַרקט זיך פונ-
דעסטוועגן ווי ער קען נאָר. דאָ גיט ער זיך מיט דער פויסט איבערן
קאַרג אַ קנאַק, דאָ בעט ער דערלויבניש אַרויסצוגיין און שטעקט
דעם קאַפּ אין וואַסער אַריין, דאָ בעט ער די, וועלכע זיצן לעבן
אים, זיי זאָלן אים שאַקלען, קנייפן, און דאָך האָט ער היינט אינ-
דערפרי נישט אויסגעהאַלטן און איינגעשלאָפן, ווי אַ מייזעלע.

דער לערער רופט הויך :

— קאַרעטי !

און ער הערט נישט.

דער לערער ווערט ביז און חזרט איבער :

— קאַרעטי !

איך האָב שוין געמיינט, אז עס וועט מיט אים נישט גוט זיין :

און דאָ שטעלט זיך אויף דעם קוילנהענדלערס זון, וועלכער זיצט צו

זיין זייט, זון זאָגט :

— קאַרעטי האָט פון פינף ביז זיבן אַ זייגער געטראָגן זינט-

לעך האַלץ...

האָט אים שוין דער לערער געלאָזט אזוי שלאָפן און געפירט

די לעקציע הייטער נאָך אַ האַלבע שעה. נאָכדעם איז ער צוגעגאָ-

בען צו קאַרעטיס באַנק אין פאַמעלעך אים אין פנים אַריין אַ בלאַז

געטון — ער האָט אויפגעוואַכט. דאָס יונגל האָט אַזש אַ שפרוזג גע-

סון פאַר שרעק, דערווענדיק דעם לערער אַזוי נאָנט לעבן זיך.

אַבער דער לערער האָט גענומען זיין קאָפּ אין די הענט אַריין, אין

קושנדיק אים אין די האַר, האָט ער געזאָגט :

— איך בין נישט ביז, קינד ! דיין שלאָף איז נישט קיין

שלאָף פון פוילקייט : דאָס איז אַ שלאָף — פון אַרבעט.

.....

מ ין פ אָ ט ע ר

שנה, דעם 17-טן.

נישט דיין קאַלעגע קאַרעטי, נישט גארטן וואַרטן זיכער נישט

אַפּגעענטפערט זייער פאַטער אַזוי, ווי דו האָסט דיינעם היינט אַפּגע-

געטשערט. הענריק! זי איז דאָס שיין אַזוי זי.

דו מוזט מיר פייערלעך צוזאָגן, און דאָס וועט זיך שוין קיינ-
מאָל נישט איבערהערן, פֿר זמן איך וועל לעבן! יעדעס מאָל, ווען
דער טאטע וועט דיך שטראָפֿן, און עס וועט דיר עפעס אָן אומגע-
דולדיק, שלעכט וואָרט אויף די ליפֿן קומען, דערמאָן דיך אָן דעם
טאָג און אָן דער מינוט, וועלכע וועט דאָך זיכער אַמאָל קומען,
ווען דיין טאטע וועט דיך צורופֿן צו זיין בעט, פֿרי זייר צו זאָגן:
ווענריק, איך פֿארלאָזן דיך!

אַ זון מיינער, ווען דו וועסט דערהערן זיין שטימע צום לעצטן
מאָל, און לאַנג, לאַנג נאָך נאָכדעם, ווען דו וועסט וויינען אין זיין
לעצן צימער, צווישן די ביכער, וועלכע זיין האַנט וועט שוין קיינ-
מאָל נישט עפענען, — דאָמאָלט, ווען דו וועסט דיך דערמאָנען, אז
דו האָסט אים אַמאָל באַליידיקט, וועסטו דיך אַליין פרעגן: זי איז
דאָס שיין געווען? — און דו וועסט דאָמאָלט פֿארשטיין, אז ער
איז געווען דיין בעסטער פֿריינט. אז ווען ער איז גענויט געווען
דיך צו פֿאַשטראָפֿן, האָט ער נאָך מער ווי דו געליטן פֿון דעם;
און אז ער האָט דיך קיינמאָל נישט געברענגט צו קיין טרערן, ווי
נאָר צוליב דיין טובה ווען.

און דו וועסט דאָמאָלט פֿאַדזיערן און קושן דעם טיש, אַז
וועלכע ער האָט, אַרבעטנדיק פֿאַר זיינע קינדער, זיך דאָס לעבן
דערקירצט.

אַצינד פֿאַרשטייטו דאָס נאָך נישט; אַצינד באַהאַלט ער פֿון
דיר אַלץ, אַזוי זיין גוטסקייט און ליבע צו דיר. דו ווייסט
נאָרנישט, ווי ער קלאָגט זיך טיילמאָל, אויסגעמאָטערט פֿון דיר
אַרבעט ביז די לעצטע פֿוחות, אז עס זיינען אים שוין טאַרעליבן
נישט קיין סך טעג צו לעבן, און אז אין אַזעלכע מינוטן רעדט ער
נאָר וועגן דיר, זאָרגט נאָר פֿאַר דיר, און פֿייניקט זיך, וואָס ער
וועט דיך איבערלאָזן אַזוי אָן אַ שוץ אויף דער וועלט.

און וויפל מאָל, טראַכטנדיק אזוי, גייט ער אריין אין זיין צי-
 מערל, ווען דו שלאַפסט שוין לאַנג און קוקט אויף דיר, שטייענדיק מיט
 אַ ליכט אין דער האנט לעבן זיין בעטעלע, און נעמט צונויף זיינע
 לעצטע פּוהות, און קערט זיך ווידער צוריק צו זיין אַרבעט. און
 דאָס ווייסטו אויך נישט, אז אָפּט זוכט ער דיך און זיצט לעבן דיר
 דערפאַר, ווייל עס איז אים ביטער אויפן האַרץ, ווייל ער האָט אַ
 סך זאָרגן, וועלכע שוונען קיינעם נישט אויף דער וועלט, זוכט
 ער דיך דעריבער ווי אַ פּריינט, פּדי צו שטאַרקן זיין גייסט לעבן דיר,
 פּדי זיך צו פאַרגעסן אַ ביסל... די דאָזיקע באַרויקונג לעבן דיר,
 לעבן זיין האַרץ, איז אים נייטיק, פּדי ער זאָל ווידער צוריקקריגן
 זיין פּרינערדיקן מוט, זיין געמיט זאָל זיך ווידער אויסלייטערן.

גיב-זשע נאָר אַ טראַכט, וואָס פאַר אַ ווייטיק דאָס מוז זיין
 פאַר אים, ווען נישטאַט צוגעבינדנקייט, אַנשטאַט טרייקייט, געפּינט
 ער באַ דיר גלייכגילטיקייט און דאָס פּזלן פּון דער געהערדיקער
 אַכטונק, וואָס אַ טרייער זון דאַרף פּילן צו זיין פּאַטער!

קיינמאָל זאָלסטו דיך דעריבער, קינד מיינס, קיינמאָל שוין
 נישט פאַרפּלעקן מיט אַזאַ אומדאנקבאַרקייט! ווייס, אז ווען די
 וואָלט אפּילו געווען אזוי גוט, ווי אַ מלאַך, אויך דאַמאָלס וואָלט
 נישט אומשטאַנד געווען אַפּצוצאָלן זיין פּאַטער פאַר דעם גאַנצן
 גוטס, וואָס ער האָט געטון פאַר דיר און טוט פּסדור. און האָב אויך
 אין זינען דאָס, אז אין לעבן קען מען מיט גאַרנישט זיכער זיין. און
 אומגעריכט אומגליק קען דיר צונעמען זיין פּאַטער נאָך אין דער
 דאָזיקער יונג-צייט דיינער, אין צוויי יאָר אַרום, אין עטלעכע
 חדשים אַרום, אין עטלעכע טעג אַרום, מאָרגן...

אַ אַרים קינד! ווי שרעקלעך איבערגעביטן עס וואָלט זיך
 דאַמאָלס אַלץ אַרום דיר! ווי שרעקלעך וויסט און פּוסט זיין היים
 וואָלט געוואָרן, מיט זיין מאַמען, אַנגעטון אין אירע טרויער-קליידער,
 גיי-זשע, זון! גיי צום טאַטן דיינעם, ער איז אין זיין צימער

און שווייבט; גיי שטיילטשקע אריין, ער זאל נישט הערן זיינע
טריט, גיי, שפאר אן דעם שטערן אן זיינע קני, און בעט אים ער
זאל דיר מוהל זיין, ער זאל דיר בענטשן!
דיין מוטער.

אויפן דארף.

באנטיק, דעם 19-טן.

אלץ איז שוין גוט! דער טאטע האט מיר אויך דאס מאל
מוהל געווען, און מיר דערלויבט צו גיין אויף דעם מאי-שפאציר,
וועלכן מיר האבן אפגעשטעלט מיטוואך נאך מיט קארעטיס פאטער,
דעם האלצהנדלער.

עס איז אונדז שוין אלע שרעקלעך נייטיק געווען אפצוועמען
א ביסל מיט דער לופט פון די בערג, פעלדער, לאַנקעס... עס איז
געווען אן אמתער יום-טוב! אן אמתער מאי-שפאציר!

מיר זיינען זיך צוזאמענגעקומען אלע אויף דעם פלאץ פון
דער קאנטימוזיע: דער אַסי, גאר אן, גאר אפי, פרעקאשי, קארעטי
מיטן פאטער און איך, יעדער מיט זיין פראוויאנט. עס זיינען געווען
פרוכטן, גערוימערט פלייש, געקאכטע אייער. מיר האבן אויך גע-
האט צינערבע טעפעלעך.

גאר אן האט געברענגט אן אויסגעהוילטע באניע מיט וויסן
וויין; קארעטי — זיין פאטערס זעלבערשע פעלד-פלאַש מיט רויסן וויין,
און דער קליינער פרעקאשי, אין זיין קאוואל-בלאזע, האט געהאט
אומערן אַרעם א פיר פונטיקן לאפן ברויט.

געפארן איז מען מיט דעם אַמביבוס, אזש ביז דער היילי-
קער גוטער מוטער, און פון דארט צופוס איבער די בערג!

אך, וואס פאר א גרינס! וואס פאר א שאטן! וואס פאר א טרישקייט! מיר האבן זיך געקאלערט איבערן גראָו, זיך געוואָשן די פנימער אין די קעפּ באַ די קוואַלן, געשרונגען איבער פּלעטער. דער גרויסער קאַרעטי איז אינדז פון דערווייטנס נאַכגעגאַנגען. ער האָט אַראַפּגענומען זיין מאַרענאַרקע און זי זיך בלוזי נאָר אַזוי אויף די אַקסל אָנגעהאַנגען, ער האָט גערייכערט זיין ליימען לילקעלע און פון צייט-צו-צייט אונדז געדראַט מיט דער האַנט, מיר זאָלן די זיין גישט צערייסן.

פּרעקאַשי האָט געפייפט קיינמאַל האָב איך אים נאָך גישט געהאַט געהערט פייפן. דער קליינער קאַרעטי האָט דעם גאַנצן וועג פּסדר עפעס געשניצט. ער קען אַלץ אויסשניצן, דער מייסטער, מיט זיין קרום מעסערל, וואָס איז אַזוי לאַנג ווי אַ פינגער: רעדעלעך אַזעלכע, וואַטרעקלעך, גאַפעלעך, שפּריצערס. און ער האָט זיך נאָך דווקא איינגעקשנט, אַז ער וויל אַלע אונדזערע מאַרענאַרקעס טראַגן, און איז געווען אַזוי באַלאַדנט, אַז דער שווייס האָט פון אים געקאַפּיעט, און דאָך מונטער, ווי אַ יינג קאַזשאַלעקל.

דערפֿאַסי האָט זיך אַלע רגע אָפּגעשטעלט און אינדז געזאָגט, ווי עס הייסט יעדעס געהיקס, יעדעס ווערמעלע. איך ווייס גישט פון וואָגען ער ווייסט אַזוי פיל זאַכן?

און גאַראַן האָט זיך פּסדר געפאַקט פּרויט אין מויל אַריין און געשוויגן; אָבער איך האָב באַמערקט, אַז אַצינד קיינע ער שוין גישט און עסט שוין גישט אַזוי פּריילעך, ווי פּריער, איידער ער האָט זיין מיטער אָנגעוויירן. איבעריקנס, ער איז שטענדיק דער זעלבער גוטער! ווען עמעצער פון אינדז איז זיך צעלאָפּן, פּרי אַריבערצושפּרינגען איבער אַ ראַוו, איז ער באַלד אַריבערגעלאָפּן אויף דער צווייטער זייט און אים די האַנט דערלאַנגט; און וויל פּרעקאַשי האָט מורא געהאַט פאַר קי, וואָרים איינע האָט אים, ווען ער איז נאָך קליין געווען, אויף די הערנער געכאַפט, איז ווען מיר

האָבן נאָר געטראָפן אַזעלכע, איז ער שטענדיק געגאַנגען אין איר
זייט און פאַרזיטעלט מיט זיך פּרעקאַשין.

מיר זיינען צוגעגאַנגען צופּוס אַזש ביו סאַנטאַ מאַרגעריטאַ
אַון דערנאָך אַראָפּ, שפּרינגענדיק, מאַכנדיק קאַזשעלעקסס און שיער
נישט צעברעכנדיק זיך רוק-און-לענד! — פּלוצלינג האט פּרעקאַשי,
פאַרפּלאַנטערנדיק זיך אין אַ קזשאַק, זיך צעריסן די קאַפּאַטע, און געווען
שטאַרק פאַרשעמט צוליב די נאַכהענגנדיקע שטיקער ריסן; אָבער
גאַראַפּי, וועלכער האָט שטענדיק פּול שפּילקעס אָנגעשטאַכן אין זיין
מאַרענאַרקע, האָט אים, ווי ס'איז, די קאַפּאַטע צונויפגעשפּילעט, בשעת
פּרעקאַשי איז געשטאַנען אַ רויט געוואַרענער און כסדר איבערגע-
הוּרט: „איך בעט דיך איבער... איך בעט דיך איבער...“ — נאָכ-
דעם האָט ער זיך ווידער געלאָזט לויפּן.

גאַראַפּי האָט אויך נישט אָנגעווירן אומזיסט קיין צייט אין
וועג; ער האָט געקליבן אויף די לאַנגקעס שאַלאַטן, שטשן וו אויף
אַ זופּ, של מאַקעס, אויפן וועג האָט ער אויפגעוויבן שטיינדעליך,
וועלכע האָבן נאָר געפלישטשעט אַ ביסל, און — אַריין אין קעשענען
מיינענדיק אַוודאי, אַז אפשר איז דאָס זילבער, אָדער נאָר גאַלד.
און אַזוי לויפּנדיק, איבעריאָנגנדיק איינער דעם צווייטן,
שפּאַסנדיק, אין שאַטן און אויף דער זון, איבער בערג און טאָלן,
איבער גלייכע און קרומע וועגן, זיינען מיר ענדלעך דערהיצטע
און דערשוויצטע אַרויפגעקומען אויפן שפיץ פון די געבערג, אין
זעננדיק זיך אויפן גראָז, האָבן מיר צעלייגט אונדזער אַחנט-מאַל.
פון די דאָזיקע בערג האָבן זיך געזען אַ ווייטער, ווייטער גלייכער
שטח און די שאַפּיר-בלויע אַלפּן, מיט זייערע שניי-באַדעקטע שפיצן.
מיר זיינען געזען הונגעריק ווי די וועלף, און דאָס ברויט
איז פאַרשוונדן געוואָרן פון אונטער די אויגן, ווי עס וואָלט צעגאַנגען.
קאַרעטיס פּאַטער האָט אונדז אויסגעטיילט דאָס גערויכערטע פלייש,
דערלאַנגענדיק יעדערן זיין פאַרציע אויף אַ בלאַט. און דאַמלאַס האָבן

מיר אָנגעהויבן צו רעדן אלע אינייעם: וועגן די לערערס וועגן די
די קאלעגן, וועלכע האָבן נישט געקענט מיט אונדז מיטקומען און
וועגן די געזאמענעס.

פרעקאָשי האָט זיך עפעס געשעמט צו עסן, און גארפֿאַן האָט
איר מיט גוואַלט געפֿאַקט אין מויל אַרײַן זײַנע בעסטע שטיקלעך;
קאַרעטי איז געזעסן לעבן פֿאַטער, פֿאַרלייגט אײַן פֿוס אױפֿן צווייטן.
זײ האָבן אױסגעזען גיכער ווי ברידער, אײדער אַ פֿאַטער מיט אַ
זון, בײדע רוטע, מיט אַלצאײנע אַרױסשמיכלענדיקע וױסע צײַן.
דער פֿאַטער האָט געטרונקען מיט הנאה, און אױסליידיקנדיק אלע
בלעזעלעך און טעפעלעך, פֿון וועלכע מיר האָבן נאָר בלוז אַ זופֿ
געטון, האָט ער אַזוי געזאָגט:

— פֿאַר אײך, וואָס איר לערנט אײך נאָך, איז וײַן אָן אײבע-
ריקע זאך, אָבער פֿאַר האַרץ-הענדלערס, איז דאָס אַ הײלונג!
נאָכדעם האָט ער אָנגעכאַפט דעם זון באַ דער גאַנצער זײַט
געבען און געזאָגט:

— יונגען, האָט לײב דעם דאָזיקן שפּיל-פּױגל, וואָרים דאָס
איז די שענסטע בלוז פֿון העלדנטום! דאָס זאָג אײך אײך!
און אלע האָבן געלאַכט, אַ הויך גאראַנען.
און ער האָט ווידער געמאַכט אַ פֿוסה און געזאָגט:

— אַ שאַד, אַ שאַד! ע... אַצינד זענט איר אײך אלע גוט,
גוטע חברים; אָבער אין אַ פֿאַר יאָר אַרום, ווער וױסט, הענריק
און דעראַסי וועלן זײַן אַדוואָקאַטן, פֿראַפּעסאָרן, גאָט אַלײן וױסט
וואָס, און איר וועט זײַן אין געוועלבער, בעל-מלאכות, דער גוטער
יאָר וױסט ווי... און דאַמאָלס — אַ גוטע נאַכט דיר, נאַנצ
קאַמפּאַניע...

— אָבער וואָס — האָט זיך דעראַסי הייס אַקענגעשטעלט —
פֿאַר מיר וועט נאָרפֿאַן זײַן טענדיק גארפֿאַן און פֿרעקאָשי — פֿרעקאָשי

און די איבעריקע אויך דאָס אייגענע, ווען זיי זאָלן אפילו
בינעזישע היסורים ווערן. ווו זיי זאָלן נישט זיין, אומעטום וועל איך
טרעפן צו זיי!

— א ווילער! — האָט קאַרעטיס פּאַטער אויסגערוּפּן, איבער-
דרייענדיק זאָס פּלעשל — עס רעדט זיך נאָר אזוי! צו הונדערט
טויזנט בּאַמבעס! נישט אנדערש! וויטער! לאָמיר אָנקלאָפּן! זאָלן
לעבן די גוטע קאַלעגן! זאָל לעבן די שולע, וועלכע פאַרייניקט
אונדז די ינגלעך. אין איין משפּחה צו דער פרייד פון לאַנד!
וועלכע גיט ברידער די, וועלכע האָבן נישט קיין ברידער!

מיר האָבן אלע אָנגעקלאַפט אָן זיין פּלעשל מיט די טעפע-
לעך, טרינקענדיק צו שלונג, און ער:

— האָך! פאַר די קעמפּער פון דער 49-טער קאַמפּאַניע! — און
ער איז אויפגעשפרונגען אויף די פיס, און שטייענדיק אזוי, איבער-
געדרייט די פּלאַש ביון לעצטן טראָפּן. נאָכדעם, געבנדיק אַ קוק
אויף אונדז:

— און אויב עס וואָלט אייך אַמאָל אויסגעקומען, יינגלעך,
ציוניפּצושטעלן אַ שיסער-באַטאַליאָן, געדענקט-זשע, שטייט פעסט,
זוי מיר זיינען געשטאַנען!

דערווייל האָט שוין אָנגעהויבן שפּעט צו ווערן, זיינען מיר
אַראָפּגעגאַנגען פון פאַרג, זינגענדיק און האַלטנדיק זיך אונטער די
הענט, און מיר זיינען צוגעקומען צום פּאַ, וועלכער האָט זיך שוין
אָנגעהויבן פאַרציען מיט אַ טונקלקייט און טויזנטער פייערלעך זיינען
אַרומגעפּלויגן אויפן ברעג, און מיר האָבן זיך נישט צעשייד שוין
אזוי ביז אויפן פּלאַץ פון דער קאַנסטיטוציע, אָפּשמועסנדיק זיך
אויפן וועג זיך ווידער ציוניפּצוטערעפן זונטיק און צו גיין אייניגעם אין
טעאַטער אַרײַן פון וויקטאָר עמאַניעל, ווו מען האָט געדאַרפּט צעטיילן
די אויסצייכנונגען די שילער פון די אָונט-שולן.

א שיינער טאָג איז דאָס געווען! הי פריילעך וואָלט איך מיך
געווען אוימגעקערט אַהיים, ווען איך וואָלט נישט געווען באַגעגנט
מיין אַרימע לערערין. איך האָב זי געטראָפֿן אויף די שטיגן פֿון
אונדזער הויז. זי איז אַרויסגעגאַנגען פֿון אונדז. עס איז שוין געווען
טונקל, אָבער הי נאָר זי האָט מיך דערקענט, האָט זי אָנגענומען
מיינע ביידע הענט אין געזאַגט מיר שטיל אין אויער אַרײַן:

— זיי געזונט הענריק! געדענק מיך. — עס האָט זיך מיר
געדאַכט, אַז זי וויינט. אַרײַנקומענדיק אין שטוב, האָב איך דער-
צײַלט דער מאַמען:

— איך האָב געטראָפֿן מיין לערערין.

— זי איז געגאַנגען זיך לײַגן אין בעט אַרײַן — האָט מיר
די מאַמע געענטפערט, און איך האָב באַלד באַמערקט, אַז זי האָט
רויטע אויגן. און נאָכדעם האָט זי אַ קוק געטון אויף מיר און טרוי-
צריק געזאַגט:

— דיין לערערין געבעך איז זייער, זייער קראַנק.

• • • • •

שילער — אַרבעטער.

וונטיק, דעם 25-טן.

אזוי הי מיר האָבן זיך אָפגעשמועסט, אזוי זיינען מיר טאַקע גע-
גאַנגען אַלע אייניצע אין טעאָטער אַרײַן פֿון וויקטאָר עמאַנועל
אויף דער פייערלעכקייט פֿון צעטיילן די אויסצייכנונגען די אַרבעטער.
דאָס טעאָטער איז געווען פֿרעכטיק דעקאָרירט, פֿונקט אזוי
היי אין 14-טן מערק, און איבערפֿילט, אָבער כמעט מיט בלוז פֿאַ-
רליעס פֿון אַרבעטער. די סצענע איז געווען פֿאַרנומען דורך די

שילער און שילערינס פון דער כאָר-געזאַנג-שולע, וועלכע האָבן
גייזונגען דעם הימן, וואָס איז געווידמעט דעם אַנדענק פון די גע-
פּאָלענע לאַנדסלייט אין קרים. דער הימן איז געווען אזוי שייך,
אז ווען זיי האָבן געענדיקט, איז דאָס גאַנצע פּובליקום אויפ-
געשטאנען פאַטשנדיק און שרייענדיק, אז זיי האָבן נאַכאַמאָל גע-
מוזט דעם הימן איבערוינגען.

באלד נאָכדעם האָבן די, וועלכע זיינען צוגעשטעלט געווען
צו באקומען די אויסצייכנונגען, זיך אָנגעהויבן דערנענטערן צום
סינדיק, פרעפעקט און די אַנדערע הערן, און באקומען ביכער, ביכ-
לעך פון דער שפּאַר-קאסע, דיפּלאָמען און מעדאַלן. אין אַ ווינקל
פון דער סצענע האָב איך דערזען דאָס מויערער'ס זיצנדיק לעבן
זיין מוטער, און פון דער צווייטער זייט אונזער דירעקטאָר, און
הינטער זיי דעם געלן קאַפּ פון מיין לערער פון דער צווייטער.
פּרוזער זיינען געגאַנגען די שילער פון דער אָונט-שולע פאַר ציי-
כענען: גאַלדשמידן, שניצער, לייטאַגראַפן און אויך סטאַלערעס און
מאיערער. נאָכדעם זיינען געגאַנגען די שילער פון דער האַנדלס-שו-
לע. נאָך זיי האָט זיך פרעזענטירט די מוזיק-שולע. אַ טייל פון איר
זיינען מיידלעך, אַרבעטערינס, זיינען זיי געווען אויסגעפּוצט יום-
טובדיק, און מען האָט זיי שטאַרק אַפּלאָדירט, און זיי האָבן געלאַכט.
צום סוף זיינען אַרויסגעטרעטן די שילער פון די עלעמענט-
שולע אָונט-שולן, און דאָס איז געווען דאָס שענסטע.

דאָס זיינען געווען מענטשן פון פאַרשיידענער עלטער, אַרבע-
טער פון די פאַרשיידנסטע פּאַכן, מענער מיט גרויע האָר, יונגלעך
פון וואַרשטאַטן, אַרבעטער מיט גרויסע שוואַרצע בערד.
די קליינע האָבן געהאַט אַ שטאַלצע מינע, אָבער די גרויסע
זיינען געווען אַ ביסל פאַרוואַגט. דאָס פּובליקום האָט אַפּלאָדירט
מערסטנטיילס די יוגנטע און די עלטסטע. אָבער קיינער פון די

פארזאמלטע האָט נישט געלאַכט, ווי דאָס איז פאַרגעקומען באַם צע-
טיילן אונדז די אויסצייכנונגען. פאַרקערט, אַלע פּנימער זיינען געווען
ערנסט און פול מיט קאַנצענטרירטער אויפמערקזאַמקייט. אַ סך
וואָס האָבן באַקומען אויסצייכנונגען, האָבן געהאַט זייערע ווייבער
און קינדער דאָ אין זאָל, איז דעריבער, ווען איינס אַזוינס פון דעם
קליינזאַרק האָט דערזען זיין פאַטער, ווי ער גייט פאַרביי, האָט עס
אַנגעהויבן צו רופּן זיין הויך, אָדער צו ווייזן אויף אים מיטן הענט-
טעלע, לאַכנדיק פאַר פּרייד. עס זיינען דורכגעגאַנגען אויך דאָרפּס-
לייד און שיק-לייט, די זיינען געווען פון דער שולע „באַנקאַמפּאַניע“.
פון דער שולע „וואַ-אַוויאַ“ איז געווען איין שטיוול-פּוצער, וועלכן
מיין פאַטער קען: דער פּרעפּעקט האָט אים דערלאַנגט אַ דיפּלאָם.
אַבער באַלד נאָך אים האָבן אים דערזען, ווי עס דערנענטערט זיך
אַ זייער הויכער מענטש, אַ גאַנצער ריז עפעס, און מיר האָט זיך
געדאַכט, אז איך האָב אים שוין אַמאָל געזען, און פאַרשטייט
זיך, אז איך האָב אים געזען, וואָרים דאָס איז דאָך געווען נישט
קיין אַנדערער, ווי דעם מויערערלס פאַטער! אַ טיכטיקער! ער
האַט גענומען די צווייטע אויסצייכנונג! און אַזוי דייטלעך האָט זיך
מיר באַלד דערמאַנט די צייט, ווען איך האָב אים געזען אין זיין
בוידעם-שטיבל, לעבן בעטעלע פון זיין קראַנקן זון, אז איך האָב
וואָס שנעלער אַנגעהויבן צו זוכן דאָס מויערערל אין זאָל. אַרים
מויערערל! ער האָט געקוקט אויף זיין פאַטער מיט אַ פינקלענדיקן
בליק, און פּדי נישט אַרויסצווייזן זיין גערירטקייט, האָט ער גע-
מאַכט אַן אויסגעצייכנטן האָזן-פּיסקעלע!

אין דער רגע האָט מען אַנגעהויבן צו פאַטשן. איך האָב אַ
קוק בעגעבן אויף דער סצענע, דאָס איז געווען דאָס קליינע קויעמע-
קערערל, מיט אַ אַפּגעוואַשן פנים, אָבער אין זיין געוויינטלעכן אַנטון,
ווי באַ דער אַרבעט. דער סינדיק האָט גערעדט מיט אים, האַלטנדיק
אים באַ דער האַנט. נאָכן קיימענקערערל איז אַרויסגעטרעטן אַ

זעכער, אין נאָכן קעכער דער שטאַטישער גאס-קערער, וועלכער
 האָט געקריגן אַ מעדאַל. דער איז געווען פון דער שולע „רענעראַ“.
 און איך האָב עפעס אין האַרץ געפילט אזוי, ווי איך וואָלט
 די אַלע מענטשן זייער ליב געהאט און זיי זייער געשעצט, וואָרים
 מען דאַרף נאָר אַ טראַכט טון, וויפֿל די דאָזיקע אויסצייכנונגען
 האָבן אָפגעקאָסט די דאָזיקע אַרבעטער, פאָטערס פון פאַמיליעס,
 שטענדיק פאַרוואַרטע, אויסגעמאַטערטע, וויפֿל אַרבעט עס איז נאָך
 צוגעקומען צו זייער טעגלעכער אַרבעט אויף ברויט, וויפֿל שעהן
 עס איז אָפגענומען געוואָרן פון זייער שלאָף, וועלכער איז זיי אזוי
 גייטיק, און וויפֿל אַנשטרענגונגען פון געדאַנק, וואָס איז נישט געוואָנט
 זיך צו לערנען, און די הענט, וואָס זיינען פאַרגרעפט, פאַרהאַרטעוועט
 און מיט מאַזאַליעס פֿיל פון דער שווערער אַרבעט.

און אַט גייט פאַרביי אַ יינגל פון עפעס אַ וואַרשטאַט, וועלכען
 דער פאָטער האָט, ווייזט אויס, געבאַרגט זיין שפענצער צו דער
 דאָזיקער פֿייערונג, וואָרים די אַרבל הענגען אים נאָך אזוי אז פֿרי
 צו באַקומען די אויסצייכנונג, האָט ער זיי געמוזט פֿריער פאַר-
 שאַרצן, און אפֿילו שוין אזוי, האָט ער אויך קוים פון זיי די הענט
 אַרויסגעקריגן. עטלעכע, וואָס האָבן זיך נישט געקענט איינהאַלטן
 האָבן אפֿילו אַ לאַך אַרויס געגעבן, נאָר זיי זיינען באַלד פאַרטויבט
 געוואָרן פון די הייליכקע אפֿלאַדיסמענטן. נאָך דעם יינגל — אַן
 אַלטער אינגאַנצן מיט אַ גלאַטן קאַפּ און אַ גרויסער ווייסער באַרד.
 ער האָט אויסגעזען, ווי פון אַ בילד אַראָפּ, און דער קאַפּ האָט זיך
 אים אַ ביסל געשאַקלט פון אויפֿרעגונג. איך האָבן אויך געזען
 עטלעכע זעלבער פון דער אַרטיילעריע, פון די, וועלכע קומען אין
 אונדזער סעקציע זיך לערנען אויף די נאַכט-קורסן. נאָך זיי איז
 געגאַנגען די גרענעץ-וואַך, און אויך פון דער שטאַט-וואַך דער, וועל-
 כיר היט אונדזער שולע. דער האָט פאַרענדיקט דעם צוג.
 צום כּוף האָבן די שילער פון די אַוונט-שולן אָפגעזונגען דעם

זעלבן הימן צו די געפאלענע אין קרים, אָבער מיט אַזאַ באַגייט-
 טערונג, מיט אַזאַ טיפּן געפיל, וואָס איז געאַנגען גלייך פון די
 הערצער, אַז דער עולם האָט גאַרנישט אַפּלאַדירט, נאָר אויסגעהערט
 דאָס געזאַנג, שטייענדיק ווי צו אַ מפּילה, און פּאַמעלעך און
 שטילשווייגנדיק פּאַרלאָזט דעם זאַל. אויף דער גאַס ערשט
 האָט זיך דאָס אַלץ אַרויפ געטון, ווי אין אַ בינשטאַק! פאַרן
 אַריינגאַנג אין טעאטער איז געשטאַנען דאָס קוימענקערערל מיט זיין
 דויט-אַינגעפונדענעם בוך, און אַרום אים עטלעכע הערן, וועלכע
 האָבן פּרעדט מיט אים. אַ סך מענטשן האָבן זיך באַגריסט הויך איבער
 דער ברייט פון דער גאַס, לערער, יונגלעך, אַרבעטער. מיין
 לערער פון דער צווייטער איז אַרויסגעאַנגען אינאיינעם מיט צוויי
 אַרטילעריסטן. אָבער צום שענסטן פון אלעם איז געווען צו קוקן
 אויף די קליינע קינדערלעך, אויף די הענט פון זייערע מוטערס,
 וועלכע האָבן געהאַלטן אין זייערע קליינע הענטלעך די דיפּלאָמען
 פון זייערע פּאַטערס און זיי געוויזן אַרום זיך די מענטשן מיט
 גרויס שטאַלץ אין די אייגעלעך!

.

דער טויט פון מיין לערערין.

דיגסטיק, דעם 27-טן.

אין דער זעלבער צייט, ווען מיר זיינען געווען אין טעאטער
 פון וויקטאָר עמאַנועל, איז מיין אַרימע לערערין געשטאַרבן. זי
 איז געשטאַרבן צוויי אַ זייגער. זיבן טעג נאָכדעם ווי זי איז גע-
 יוען באַ אונדז. דער דירעקטאָר איז געווען נעכטן אינדערפרי באַ
 אונדז, אונדז צו וויסן טון וועגן דעם. און ער האָט אַזוי געזאָגט:

די פון אייך, וועלכע זיינען געווען אירע שילער, ווייסן גאנץ גוט, ווי גוט זי איז געווען, ווי ליב זי האט געהאט די קינדער און אז זי איז געווען צו זיי, ווי א מוטער. זי איז שוין מער גישטאנצ צווישן אונדז. א שרעקלעכע קראנקהייט האט זי געמאטערט שוין א לענגערע צייט. ווען זי וואלט נישט געדארפט זיך פארדינען אויף ברויט, וואלט זי זיך געווען געהיילט, און עס קען זיין, אז זי וואלט גאך געווען געזונט געווארן, אדער אלנפאלס זיך פארלענגערט דאס לעבן נאך אויף עטלעכע חדשים, ווען זי וואלט געווען געווארפן איר ארבעט. אבער זי האט אומבאדינקט געוואלט פארבלייבן מיט אירע שילער אונט ביז דעם לעצטן טאג פמעט.

שבת אין אונט, דעם 17-טן, ווען זי האט זיך געזעגנט מיט זיי מיט דעם געדאנק, אז זי וועט זיי שוין קיינמאל מער נישט זען, האט זי זיי נאך געגעבן עצות יעדן באזונדער, גאך אנגעקוישט אלע און אוועקגעגאנגען שלאכטנדיק. אין אצינד וועט זי שוין קיינער פון אונדז קיינמאל נישט זען. געדעקט-זשע זי, קינדער!

דער קליינער פרעקאשי, וועלכער איז געווען איר שילער אין דער ערשטער העכערער, האט אראפגעלאזט דעם קאפ אויף דער באנק און זיך צעווייגט.

נעכטן אין אונט זיינען מיר אלע איננינעם געגאנגען אהיים צו דער פארשטארבענער, זי איבערפירן אין קלויסטער אריין. עס איז שוין געשטאנען דארט דער טרויער-וואגן איינגעשפאנט אין א פאר פערד, און א סך מענטשן, וועלכע האבן גערעדט שטיל צווישן זיך, האבן שוין געווארט פארן הויז. עס איז געווען דער דירעקטאר, עס זיינען געווען אלע לערער און לערערניס פון אונדזער שולע און אויך פון אנדערע שולען, ווו זי האט מיט יארן צוריק געלערנט, עס זיינען געווען פמעט אלע קינדער פון איר קלאס, וועלכע האבן זיך מיט איין האנט אנגעהאלטן אן דער מוטער און אין דער צווייטער געטראגן ליכט, עס זיינען אויך געווען זייער א סך שילער פון אנדערע

קלאסן און אפשר פופציק שילערינס פון בארעטינס אפטיילונג, מיט קרענץ בלומען, מיט בוקעטלעך רויזן אין די הענט. עס האָבן אויך נישט געפעלט קיין בלומען און בוקעטן אויפן טרויער-וואַגן, צו וועלכן עס איז געווען צוגעפעסט אַ גרויסער קראַנץ פון אַקאַציע-בלומען, אויף וועלכן עס איז געווען אַזאַ אויפשריפט:

דער טייערער לערערין, פון אירע געוועזענע שילערינס פון דער פירטער קלאַס."

און אונטער דעם גרויסן, אַ קרענצעלע, וועלכן עס האָבן געברענגט די קליינטשיקע.

צווישן די פאַרוואַלטע האָבן זיך געזען אַ סך דינסטן מיט ליכט אין די הענט, וועלכע זיינען געשיקט געוואָרן דורך זייערע מאַדאַמען, עס זיינען אויך געווען צוויי לאַקאיען אין ליורעען מיט ברענענדיקע פאַקעלן, און עפעס אַ רייכער הער, דער פאַטער פון איינעם פון די שילערס פון דער פאַרשטאַרבענער, האָט געשיקט זיין קאַטש, וועלכע איז געווען אויסגעקלאַפט מיט בלויען אַטלאַס. אַלע האָבן זיך אויסגעשטעלט פאַרן הויז. אַ סך יינגלעך האָבן זיך פסדר געווישט די טרערן פון די אויגן. און אזוי האָבן מיר אַ צייט געוואַרט אין טיפן שטילשווייגן. ענדלעך האָט מען אַרויסגעטראָגן די טרוימע.

ווען מען האָט דערזען, ווי מען שטעלט שוין אַריין די טרוימע איבערווייניק אין וואַגן, האָבן אַ סך קליינע שילער אַנגעהויבן הויך צו וויינען און איין קליינטשיקער האָט זיך צעשריגן אזוי הויך, אַז מען האָט אים געמוזט אַוועקפירן אַהיים. דער צוג האָט פאַמעלעך גערירט.

פאַרויס זיינען געבאַנגען די מיידלעך פון דער קינדער-היים קאַנקעוואַן, אין גרינע קליידלעך, נאַכדעם זיינען געבאַנגען, מאַריעס קינדער אינגאַנצן ווייס מיט בלויע סטענצעלעך, נאַכ-

דעם די גייסטלעכע. און נאך דעם טרויער-וואַגן די לערער און לערעריןס, די שילער פון דער ערשטער העכסטער אַפטיילונג און אנדערע, און נאָכדעם, די רעשט עולם.

אויף דער גאס זיינען געשטאנען מענטשן אין די פענסטער, פאַר די טירן, און זענדיק די אלע קינדער און קרענץ, האָבן זיי געזאָגט: — דאָס איז אַוודאי אַ לערערין. עס איז אלע זייער אַ שאַד געווען, אין אַ סך פון די פרויען, וועלכע האָבן געברענגט זייערע קינדער, האָבן אויך געוויינט. ווען דער צוג איז אָנגעקומען פאַרן קלויסטער, האָט מען אַראָפּגענומען די טרוימע פון וואַגן און זי אַוועקגעשטעלט אין מיטן קלויסטער פאַרן גרויסן אַלטאר. די לע-רערינט האָבן דעם ערשטן קראַנץ אַרויפגעלייגט אויף דער טרוימע, די קינדער האָבן זי באַדעקט מיט בלומען, און די, וועלכע זיינען געשטאנען אַרום מיט אָנגעצוינדענע לייכט, האָבן אָנגעהויבן צו זינגען תפילות אין דעם טונקעלן און גרויסן קלויסטער. נאָכדעם האָבן זיך פּלוצלינק, ווען דער גלח האָט אַרויסגערעדט דאָס וואָרט: „אמן“, פאַרלאָשן אלע לייכט, די מענטשן זיינען איילנדיק אַרויס-געגאַנגען פון קלויסטער, און די לערערין איז געבליבן אַליין.

אַרימע, אַרימע לערערין! זי איז אַזוי גוט געווען צו מיר, אַזוי פיל געדולד געהאַט צו מיר, אַזוי פיל זיך אָנגעמאַטערט איבער די אלע יאָרן! דאָס ביסל ביכער, וואָס זי האָט געהאַט, האָט זי איבערגעלאָזט אירע שילער; איינעם האָט זי געגעבן דאָס טינטאַרן, אַ צווייטן אַ בילדל, אלץ האָט זי אַוועקגעגעבן, וואָס זי האָט נאָר געהאַט. און צוויי טאַג פאַרן טויט האָט זי געבעטן דעם דירעקטאָר, ער זאָל נישט דערלויבן די קלענסטע פון אירע שילער נאָכצוגיין נאָך איר טרוימע, ווייל זי האָט נישט געוואָלט, אז זיי זאָלן וויינען.

זי איז געווען אַ גוטע, האָט געליטן, איז געשטאַרבן. אַרימע לערערין, איינע אַליין אין דעם דאָזיקן פינסטערן קלויסטער! זיי

געזעגנט, זיי געזעגנט, דו זיסע און טרויעריקע ערניערונג פון מיין
קינד הייט!
.....

איך דאנק.

מיטוואך, דעם 25-טן.

זי האט געוואלט אומבאדינקט צוענדיקן דאס שול-יאָר, מיין
אַרימע לערערין, נאָך דריי טעג האָבן צוגעפּעלט צו דער לעצטער
לעקציע, ווען זי איז אַוועקגעגאַנגען פון אונדז.

איבערמאָרגן גייען מיר נאָך איין מאָל אין שולע אַריין, וואָרים
דער לערער דאַרף נאָך איבערלייענען די חודשליכע דערציילונג:
דאָס אונטערגיין פון אַ שיף, און נאָכדעם — גענוג!

שבת, דעם ערשטן יולי, זיינען די עגזאמענעס, אַלזאָ, איז שוין
ווידער אַ יאָר, דאָס פירטע שוין — אַריבער. און ווען נישט דער
טויט פון מיין לערערין, וואָלט איך געקענט זאָגן, אז עס איז אַריבער
גוט.

איך טראַכט מיר אַזוי איבער, וואָס איך האָב געקענט אין
אַקטאָבער פון פאַרגאַנגענעם יאָר, און עס דאַכט זיך מיר, אז איך
קען היינט אַ סך מער. אַזוי פיל נייע זאַכן האָב איך אין קאַפּ! און
איך קען אַצינד אַ סך בעסער אויפֿיריבן, וואָס איך טראַכט. איך
וואָלט אַצינד אויך געקענט מאַכן רעכענונגען אַפילו פאַר גרויסע,
וועלכע קענען נישט, און זיי צוהעלפֿן אין זייערע געשעפטן, און
איך פאַרשטיי אַצינד אַ סך בעסער, איך פאַרשטיי פּמעט אַלץ, וואָס
איך לייען.

איך בין צופרידן!

אָבער וויפל זאכן און מענטשן האָבן זיך פאַרייניקט, אז איך
זאָל אַצינד דאָס אַלץ קענען, מיר אונטערגעגעבן גוט און מיך פשוט
געלעבנט, ווער אינדערהיים און ווער אין שולע, ווער אויף דער
גאס, און וווּ איך בין נאָר געווען און עפעס געזען. דאָנק איך אייך
דעריבער אַצינד אַלע!

פריער פאַר אַלע דאָנק איך דיר, טייערער לערער מיינער,
דו, וועלכער ביסט געווען אַזוי גוט צו מיר און אַזוי האַרציק צו
מיר און פאַר וועלכן יעדע קענטעניש, וואָס פרייד מיך אַצינד אַזוי,
איז געווען אַ נייע אַרבעט.

און דיר דאָנק איך, דעראַסי, מיין ליבער קאָלעגע, וועלכער
האַסט אַזוי פיל מיר שווערע זאכן, מיר אויסגעטייטשט אַזוי קלאָר,
אַזוי גערן, און אין דער צייט פון די עקזאַמענעס געהאַלפן אַזוי
פיל שטערונגען בייקומען! און דיר דאָנק איך, אָרנטלעכער און
שטאַרקער סטאַרדי, וועלכער האָסט מיר געוויזן, ווי מען קען אַלץ
מיט אַ שטאַרקן ווילן דורכברעכן. און דיר, איידעלער, גוטער גאַראַנט,
וועלכער האָסט אויסגעאיידלט און בעסער געמאַכט די, וועלכע זיינען
נאָר געווען לעבן דיר. און אייך, פּרעקאַשי און קאַרעטי, וועלכע
האַבן מיר שטענדיק געגעבן אַ ביישפּיל פון מוטיקייט אין די שווערסטע
ליידן אין פריילעכקייט באַ דער אַרבעט. איך דאָנק אייך. איך דאָנק
אויך אַלע איבעריקע!

אָבער מער פאַר אַלע דאָנק איך דיר, פּאָטער מיינער ליבער,
דו ערשטער לערער מיינער, וועלכער האָסט אַזוי פיל גוטע עצות
מיר געגעבן און אַזוי פיל זאכן מיך אויסגעלערט, אַרבעטנדיק פאַר
מינעטוועגן, באַהאַלטנדיק פון מיר אַלע זאָרגן און באַמוענדיק זיך
צו מאַכן מיין לערע אַלץ גרינגער און מיין לעבן אַלץ שענער.
און דיר טייערסטע מאַמע מיינע, מלאך-היטער מיין געליב-
טער, און געשעצטער, וועלכע האָסט דיך מיטגעפריידט מיט מיין
יעדע פרייד און מיטגעטרויערט מיט מיין יעדן טרויער, וועלכע

האָסט דיך געלערנט מיט מיר, געארבעט מיט מיר, געוויינט מיט
מיר, גלעטנדיק מיט איין האַנט מיין שטערן און אַנווייזנדיק מיר מיט
דער צווייטער אויפן הימל!

איך קני פאר אייך, ווי ווען איך בין נאָך אַ קליין קינד גע-
ווען און דאַנק אייך, איך דאַנק אייך מיט דער גאַנצער האַרציקייט,
וועלכע איר האָט אויפגעוועקט אין מיין נשמה, אין פאַרלוף פון די
צוועלף יאָר פון אייער אָפּפערן זיך פאַר מיר און ליבן מיך.

דאָס אונטערגיין פון אַ שיף.

לעצטע הודשליכע דירצייילונג.

מיט עטלעכע יאָר צוריק איז אין אַ געוויסן דעצעמבער-
פרימאָרגן אָפּגעשוומען פון ליווערפּאָל אַ גרויסע דאַמף-שיף. אויף
איר דעק האָבן זיך געפונען מער ווי צוויי הונדערט פּערזאָן, צווישן
וועלכע זיבעציק פּערזאָן זיינען געווען פון דער שיף-באַזעצונג. אזוי
דער קאַפיטאַן, ווי כמעט אַלע מאַטראַסן זיינען געווען ענגלענדער.
צווישן די פּאַסאַזשירן אָבער האָבן זיך געפונען אויך אַ ביסל איטאַ-
יענער: דריי פרויען, אַ גייסטלעכער און עטלעכע מוזיקאַנטן. די
שיף איז געגאַנגען צום אינדזל מאַלטע. דאָס וועטער איז געווען
רעגנדיק.

צווישן די רייזנדע, וועלכע זיינען געווען פאַרזאַמלט אויף
דער פּעדערשטער טייל דעק, האָט זיך אויך געפונען אַ צוועלף-יעריק
יינגל, אַ געבוירענער פון איטאַליען, אַ צו קליינער לויט זיינע יאָרן.
אָבער אַ געזונטער און שיינער סיציליער טיפ, מיט אַ שווערעגן און
דרייסטן פנים.

דאָס יינגל איז געזעסן איינער אליין, נישט ווייט פון פע-
 דערשטן מאסט, אויף אַ קופע שיף-שטריק, לעבן אַ קליינער גרויער
 וואלזיקע, אין וועלכער ער האָט געהאט זיינע זאַכן, און אויף וועל-
 כער ער האָט געהאַלטן זיין האַנט. ער איז געווען אַ טונקעלער,
 האַר האָט ער געהאט שוואַרצע, זיך קרייזלענדיקע, און אזעלכע
 לאַנגע, אז זיי זיינען אים כמעט איבער די אַקסל צעפאלן. אָנגעטון איז
 ער געווען אַרים, אין עפעס אַן אָפגעריסן מאַרענאַרקעלע, און אויפן
 האַלדו האָט ער געהאַט אָנגעהאַנגען אַ לעדערנע טאַרבע. זיצנדיק
 אזוי, האָט ער געקוקט פאַרקלערט אויף די פאַסאזשירן, אויף דער
 שיף, אויף די מאַטראָן, וועלכע זיינען פאַרבייגעלאָפן פאַרביי אים
 איילנדיק, און אויפן ים, וועלכער איז וואָס אַמאָל אַלץ אומרוקער
 געוואָרן. און אויסגעזען האָט דאָס יינגל אזוי, ווי ער וואָלט נאָר
 וואָס געהאַט איבערגעלעבט עפעס אַ גרויס פאַמיליען-אומגליק; אַ
 פנים האָט ער געהאַט פון אַ קינד, אָבער דער אויסדרוק דערפון
 איז געווען, ווי פון אַ דערוואַקסענעם מענטש.

נישט לאַנג נאָכן אַרויסשווימען פון פאָרט, האָט איינער פון
 די מאַטראָסן פון דער שיף, אַן איטאַליענער, אַ מענטש שוין מיט
 אַ גרויען קאַפּ, זיך באַוויון אויף דער פעדערשטער טייל פון שיף,
 פירנדיק אַ קליין מיידעלע באַ דער האַנט און פאַרהאַלטנדיק זיך
 פאַר דעם סיצייליער, ער האָט געזאָגט:

— אַט דאָ האַטו דיין וועג-חבר, מאַניאַ! — נאָכדעם איז

ער אַוועקגעגאנגען.

דאָס מיידעלע האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף דער קופע שטריק,
 לעבן יינגל, און ביידע האָבן זיך אָנגעקוקט. דער קליינער סיצי-
 ליער האָט געפרעגט:

— ווי פאָרסטו?

און דאָס מיידעלע האָט געענטפערט:

— קיין פאַרטע, און פון דאָרט קיין געאַפּאַל. — און האָט

צוגעגעבן: — צו מיין טאטן פאָר איך און צו מיין מאַמען, וואָרים
זיי זיינען דאָרט און וואַרטן אויף מיר. און איך אליין בין דזשו-
ליעטאָ פאָגעני.

דאָס יינגל האָט גאָרנישט געענטפערט.
און אין אַ צייט אַרום האָט ער זיך אַרויסגענומען פון זיין
פאַרבע פרויט און געטריקנטע פרוכטן, דאָס מיידעלע האָט געהאַט
זיס געבעקס מיט זיך, און זיי האָבן ביידע געגעסן.

— פאַרזיכטיק! — האָט דער איטאַליענישער מאַטראָס אַ גע-
שריי געטון, פארבייגענדיק מיט שנעלע טריט. — עס וועט זיך
באַלד דאָ אָנהייבן אַ טאנץ!

דער ווינט האָט זיך טאַקע געהאַט געשטאַרקט און די שיף
האָט זיך שרעקלעך געוויגט. נאָר די קינדער, וואָס זיינען געווען
אויף די שטריק, האָבן נישט געלייגט קיין גרויס אַכט אויף דעם.
אדרבה, דאָס מיידעלע האָט גאָר געשמייכלט, זי איז געווען אַ טונ-
קעלע, אַ ברונעטיק, און איידעלע, אַ שוואַכע, און נאָך ווינציקער ווי
באַשיידן אָנגעטון. האָר האָט זי געהאַט געלאַקטע, קורץ געשוירענע,
אַרומגענומענע מיט אַ רויטן סטענגעלע אַרום דעם קאַפּ, און גרויסע
זילבערנע רינגען אין די אויערן.

זיי האָבן, עסנדיק, זיך דערציילט איינער דעם צווייטן זייער
גאַנצע פאַרלעגנהייט.

דאָס יינגל האָט שוין נישט געהאַט נישט קיין פאַטער, נישט
קיין מיטער. זיין פאַטער, און ארבעטער, איז געשטאַרבן נישט לאַנג
צוריק אין נעאַפּאָל, איבערלאָזנדיק אים אליין אויף דער וועלט, און
דער איטאַליענישער קאַנסול האָט אים דאָס טאַקע אַצינד אָפגעשיקט
קיין פאַלערנאָ, וווּ דער יתום האָט געהאַט ווייטע קרובים.

דאָס מיידעלע האָט געהאַט מיטגענומען מיט זיך מיט אַ יאָר
צוריק קיין לאַנדאָן אַ טימע און אַלמנה, וועלכע האָט זי זייער ליב גע-
האַט און וועלכער די עלטערן האָבן זי אַוועקגעגעבן אויף אַ געוויסע

צייט, זיך רעכטנדיק אויף א רייכער צוגעזאגטער ירושה, אָבער אין
עטלעכע חדשים אַרום נאָכדעם איז די מומע איבערגעפאַרן געוואָרן
דורך אַן אַמניבוס און געשטאַרבן, נישט איבערלאָזנדיק נאָך זיך
אַפילו קיין שילינג. דעם מיידעלע האָט מען אויך אַן עצה געגעבן
זיך צו ווענדן צום קאַנסול. דער קאַנסול האָט זיך מיט איר פאַר-
נומען, און דאָס שיקט ער זי טאַקע אַצינד אָפּ צו אירע עלטערן.
ביידע זיינען איבערגעגעבן געוואָרן דעם דאָזיקן איטאַליע-
נער, וועלכער האָט געהערט צו דער שיף-פּאַזעצונג.

— מייען דאָרט דער טאַטע און די מאַמע — האָט דאָס מיי-
דעלע פאַרענדיקט — אַז איך וועל מיך אומקערן צו זיי מיט אַ גרויס
פאַרמעגן, און איך האָב גאַרנישט. אָבער זיי וועלן מיך אַזוי אויך ליב
האַבן. און מיינע ברידער! פיר ברידער האָב איך אַזעלכע קליינע,
קליינטשיקע... איך בין די עלטסטע אינדערהיים. איך טו זיי אָן,
חאַש זיי. זיי וועלן זיך שרעקלעך דערפרייען! און איך וועל צו
זיי שטייטשקע אויף די שפיץ פינגער אַריינגיין... ווי מיאוס דער
יט זעט אויס!.. — און נאָכדעם באַלד צום יינגל: — און דו
מעסט דאָרט זיין באַ דייע קרובים?
— איך וועל זיין... אויב זיי וועלן מיך וועלן האַלטן — האָט
ער געענטפערט.

— און זיי האָבן דיך נישט ליב?

— איך ווייס?

— איך וועל צו ניי-יאָר שוין אַלט ווערן דרייצען יאָר —

האַט דאָס מיידעלע געזאָגט.

און זיי האָבן באַלד אָנגעהויבן צו רעדן וועגן ים, וועגן די
רייזנדע, וועלכע האָבן זיי אַרומגערענגלט. אַזוי זיינען זיי אָפגעזן סך
פאַזאמען אַ גאַנצן טאַג, שמועסענדיק צווישן זיך פון צייט צו צייט.
די פאַסאזשירן האָבן געמיינט, אַז דאָס איז אַ ברודער מיט אַ שוועסטער.
דאָס מיידעלע האָט געאַרבעט אַ זאַק, דאָס יינגל האָט געטראַכט,

און דער ים איז דערווייל געוואָרן אלץ שטורמדיקער. אין אָונט,
ווען זיי זיינען זיך צעגאַנגען, האָט דאָס מיידעלע געזאָגט:

— שלאַף רויק!

— קיינער וועט דאָ, מיינע ליבע קינדער, נישט שלאַזן היינט

רויק! — האָט געזאָגט פאַרביילויפנדיק דער איטאַליענישער מאַטראַס,
וועלכן דער קאַפיטאַן האָט גערופן.

דאָס יינגל האָט פּונקט געוואָלט ענטפערן זיין חברטע: אַ

גוטע נאַכט! — ווען אַ גוואַלטיקער שטראַם וואָער האָט פּלוצלינג
אַ גאַס געטון איבער אים, און אים צוגעוואָרפן צו אַ באַנק.

— ליבער גאַט! בלוט גייט! — האָט דאָס מיידעלע אַ געשריי

געטון, וואָרפנדיק זיך צום יינגל.

די פּאַסאַזשירן, וועלכע זיינען איילנדיק אַראָפּ פון דער דעק,

האַבן דאָס אַפילו נישט באַמערקט.

דאָס מיידעלע האָט אַנידערגעקניט לעבן יינגל, וועלכער איז

געווען פאַרטויבט פון דעם פּלוצלינגן פאַל, אים אָפּגעווישט דעם
פאַרבלוטיקטן שטערן, און אַראָפּגעמענדיק שנעל איר שוואַרץ טיכל,

האָט זי זיך באַמיט וואָס שטאַרקער אים אַרומצובינדן דעם קאַפּ.

ווען זי האָט אים צוגעדריקט צו איר האַרץ, כדי צו קענען בעסער

אויסציען די ביידע עקן פון דער פאַטשיילע, איז אויף איר געלן

קליידל, איבערן פאַסעק געבליבן אַ בלוט-פלעק. מאַניאָ איז געקומען

צו זיך און זיך אויפגעשטעלט.

— עס טוט דיר וויי? — האָט דזשוליעטאַ געפרעגט.

— עס טוט מיר גאַרנישט וויי.

— אַ גוטע נאַכט דיר!

— אַ גוטע נאַכט! — האָט מאַניאָ געענטפערט.

און זיי זיינען אַראָפּגעגאַנגען ביז זיי זייטיקע שטיבן, יעדער

אין זיין שלאַף-קאָיטע אַריין.

דער אלטער מאטראַס האָט גוט געהאַט פאַרגעזאָגט. די קינד-
דער זיינען נאָך נישט געהאַט איינגעשלאָפן, ווי עס האָט זיך צע-
שפילט אַ שרעקלעכער שטורם. אומגעהייערע כוואַליעס האָבן אזוי
בוואַלטיק געקלאַפט אָן דער שיף, אַז אין עטלעכע מינוט איז איי-
נער פון די גרויסע מאַסט-ביימער אומגעוואָרפן געוואָרן, דריי רע-
טונגס-שיפלעך פון די, וועלכע זיינען געווען אָנגעפונדן אָן דער
אונטערשטער טייל שיף, האָבן די כוואַליעס אַוועקגעטראָגן ווי בלע-
טער, און דער שטורמדיקער ים האָט דערהרגעט פיר אַקסן אויף
דער פעדערשטער טייל דעק.

צווישן די פאַסאָזשירן איז געוואָרן אַ שרעקלעכע צעמישונג.
אימהדיקע געשרייען, פאַרצווייפלונג, געוויינערייען, געבעטן, האָבן
אַ זעץ געטון ווי אַ צווייטער שטורם. די האָר האָבן זיך אויפן קאָפּ
אויפגעשטעלט, הערנדיק דאָס אַלץ. דער ים האָט געקאַכט. די צע-
שטורמטע נאַכט איז אינגאַנצן ווי משוגע געוואָרן, ווערנדיק וואָס
אַמאָל אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער. עס האָט שוין געטאַגט, און
דער שטורם איז נאָך אַלץ געוואַקסן. ריזיקע כוואַליעס, וועלכע
האָבן זיך אָנגעקלאַפט אָן דער שיף קרומאויס, האָבן פאַרגאַסן די
דעק, צעהאַנדליק, צעברעכנדיק און אַראָפּשאַרנדיק אין אָפּגרונד
אַלץ, וואָס עס איז נאָר געווען אויף איר.

זי פלאַטפאַרמע, וועלכע האָט באדעקט די מאַשינעריע איז
געווען צעריבן, און דאָס וואַסער האָט זיך אַריינגעגאַסן איבערווייניק
מיט אַ שרעקלעכן גערויש; דאָס פּייער איז פאַרלאָשן געוואָרן, די
מאַשינסטן זיינען אַנטלאָפן אין צווישן-דעק אַריין פאַר דעם זיכערן
טויט; גרויסע שטראַמען וואַסער האָבן זיך אַריינגעריסן פון אַלע
זייטן.

פּלאַצלינק האָט אַ דונערנדיקע שטימע אַ געשריי געטון:

— צו די פּלומפן!

דאָס איז געווען די שטימע פון קאפיטאן, די מאטראָסן האָבן זיך געוואָרפן צו די פלומפן. אָבער אין דער רגע האָט אַ פּלוּצלינג-קער קנאק פון די כוואַליעס, איבערבייגנדיק די שיף אַרונטער, צע-ריבן די האנט-אַנגלענען און טירלעך פון די קאיוטעס, און דאָס וואָ-סער האָט זיך אָנגעהויבן אַרײַנצוגיסן אין זיי שטראָמענווייז. די פאַ-סאזשירן האָבן זיך אין טויט-שרעק צונויפגעזאַמלט אין גרויסן זאַל. פּלוּצלינג האָט זיך אויף דער שוועל באַוויזן דער קאפיטאן.

— קאפיטאן! הער קאפיטאן! — האָבן אַלע אינײַנעם גע-שריגן. — וואָס טוט זיך? .. וואָס וועט ווערן מיט אונדז? .. צי איז דאָ אַ האָפנונג? .. וועלן מיר זיך קענען ראַטעווען? ..

דער קאפיטאן האָט אָפגעוואַרט ביז דאָס געשריי איז שטיל געבליבן, און נאָכדעם האָט ער מיט אַ קאַלטער שטימע געזאָגט: — מען מוז זיך אונטערגעבן דעם גורל.

עפעס אַ פרוי האָט אַ געשריי געטון: — רחמנות! — דאָס איז געווען דאָס איינציקע געשריי.

מער האָט קיינער נישט געקענט קיין שטימע אַרויסקריגן. די שרעקלעכע אימה האָט צוזאַמענגעדריקט אַלע העלדזער. עטלעכע מינוטן זיינען אַדורך, אין גרויסן זאַל האָט געהערשט אַ טויטע שטילקייט.

די מענטשן האָבן געקוקט איינער אויפן צווייטן מיט צעוויי-טיקטע, פון שרעק צעקרימטע פנימער. און דער ים האָט דערווייל געפושעוועט. די שיף האָט זיך אָנגעהויבן אַראָפּזעצן.

ענדלעך האָט דער קאפיטאן געפרווט אַראָפּלאָזן אַ רעטונגס-שיפּ. פינף מאטראָסן זיינען אַריין דערינען, דאָס שיפּל איז אָפּ-געלאָזט געוואָרן. באַלד אָבער האָט אַ שרעקלעכע כוואַליע עס איבערגעדרייט און צוויי מאטראָסן זיינען אַראָפּ צום גרונט. איי-נער פון זיי איז געווען דער אַלטער איטאַליענער, וועמען עס זיי-נען איבערגעגעבן געוואָרן די קינדער. די איבעריקע איז געלאָנגען

מיט גרויס מי צו פארווארפן א שטריק אויף דער שיף און זיך צו-
ריק ארויפצוכאפן אויף איר. נאך דעם דאזיקן אומגליקלעכן פרווה
האָט די שיף-באזעצונג אָנגעוואַרן יעדע האַפּנונג.

אין צוויי שעה ארום איז שוין די שיף געווען פארגאסן מיט
האָסער ביז דעם געשטעל פון הויפט-מאָסטבוים. אין צווישן-דעק
האָבן זיך דערווייץ אָפּגעשפּילט די שרעקלעכסטע סצענעס.

די מוטערס האָבן מיט פאַרצווייפּלונג געטויליעט זייערע קינד-
דער צו דער ברוסט, פריינט זיינען זיך געפאלן אין די אָרעמס און
זיך געזענגט, א סך זיינען אַראָפּ אין די קאַיטעס אַרײַן, כּדי צו
שטאַרבן, נישט קוקנדיק אויף דעם צעשטורמטן און רוישנדיקן ים.
איינער פון די רייזנדע האָט זיך דורכגעשאָסן דעם שאַרבן מיט א
פיסטאָליעט, און האָט געגוסעט אויף די שטיגעלעך פון זיין קאַ-
יטע. א סך האָבן זיך אָנגעכאַפט קאַנווילסיוו איינער אָן צווייטן,
פרויען האָבן געחלשט און אַרײַנגעפאַלן אין אַן אומבאַשרייבליעכן
משוגעת.

א סך האָבן געקניט אַרום דעם גייסטלעכן, אויפהייבנדיק צו אים
זייערע צונויפגעלייגטע הענט אין א תפילה. געשרייען, קרעכצן, גע-
חיינערייען פון קינדער, שלאַכצן, ווילדע שטימען האָבן זיך צו-
נויפגעגאַסן איינינעם און געשאפן אַזאַ גיהנום-כאַר, אזאַ סימפּאָ-
ניע פון פאַרצווייפּלונג! און דאָ און דאָרט זיינען געשטאַנען מענטשן
אומבאַוועגלעך, ווי סטאַטוען, מיט ברייט-אויפגעריסענע אויגן, וועל-
כע האָבן גאַרנישט געזען, מיט פנימער פון משוגעים און מתים.

אַבער די צוויי קינדער, מאַניאָ און דזשולעטאַ, וועלכע האָבן
זיך צוגעהאַלטן מיטן גאַנצן פּוּח באַ איינעם פון די שיף-מאַסטן,
האָבן געקוקט אויפן ים מיט אַן אומבאַוועגלעכן בליק, ווי משוגע
געוואָרענע.

דער ים האָט זיך ענדלעך אָנגעהויבן צו באַרויקן, אַבער די

שיף איז געזונקען וואָס אַמאָל טיפּער. נאָך עטלעכע מינוט בלויז
און זי האָט געמוזט פאַרשווינדן אונטערן וואַסער.

אַראַפּלאָזן די באַרקע! — האָט דער קאַפיטאַן אַ געשריי

געטון!

מען האָט אַראַפּגעלאָזט די איבערגעבליבענע לעצטע באַרקע

צוועלף מאַטראָסן און דריי פּאַסאַזשירן זיינען אַריין אין איר.

דער קאַפיטאַן האָט געקוקט אויף זיי פון דער דעק.

— קאַפיטאַן! קום אַראָפּ צו אונדז! — האָט מען געשריגן

צו אים פון דער באַרקע.

— איך וויל שטאַרבן אויף מיין אָרט! .. דאָס איז מיין הוב! —

האַט דער קאַפיטאַן געענטפּערט.

— מיר וועלן טרעפן אַ שיף! מיר וועלן געראַטעוועט בלייבן!

קום אַראָפּ! ראַטעווע דיך! — האָבן די מאַטראָסן גערופּן.

— איך בלייב דאָ!

— עס איז נאָך דאָ אַן אָרט! — האָבן די מאַטראָסן דאָ-

מאָלט געשריגן, ווענדנדיק זיך צו די פּאַסאַזשירן. זאָל אַראַפּגיין אַ

פּרוי!

עס האָט זיך דערנענטערט אַ פּרוי, אונטערגעהאַלטן דורכן

קאַפיטאַן, נאָר דערזענדיק די ווייטקייט, וואָס האָט זי אָפּגעשיידט

פון דער באַרקע, האָט זי נישט געהאַט קיין מוט דעם שכרונג צו

טון און אַנידערגעפּאַלן פאַרהלשט אויף דער דעק פון שיף.

אַנדערע פּרויען זיינען געלעגן אָן באַווסטזיין שוין האַלב-

טויטע.

— גיט אַהער אַ קינד! — האָבן שוין אַצינד געשריגן די מאַ-

טראָסן.

פון דעם דאָזיקן געשריי איז דער קליינער סיצייליער און

זיין חבּרטע, וועלכע זיינען געשטאַנען ביז אַצינד פאַרשטיינערט פון

דער איבערמענטשלעכער איימה, אויפגעטרייסלט געוואָרן פון דעם
גוואַלטיקן לעבענס-אינסטינקט. זיי האָבן אָפגעלאָזט דעם מאַסט-בוים
אין דער זעלבער רגע, ווען דאָס קוֹל האָט זיך דערהערט, און זיך
צוואַרף געטון צום ברעג פון דער שוף-דעק, אוועקשטופנדיק זיך
איינער דעם צווייטן, ווי די ווילדע חיות און שרייענדיק מיט איין
שטימע: איך! .. איך! ..

— דעם קלענערן! — האָט מען געשריגן פון דער באַרקע. —
די באַרקע איז איבערגעלאָדן! דעם קלענערן!
אויף דעם געשריי האָט דאָס מיידעלע אַראָפגעלאָזט די הענט,
זיי געטראָפן פון אַ דונער, אין געבליבן שטיין אומבאוועגלעך, קוקנ-
דיק אויף מאַניאַן מיט טויטע אויגן.

מאַניאַ האָט אַ פליק געטון אויף איר און דערזען דעם בלו-
טיקן פלעק אויף איר געלן קליידעלע. ער האָט זיך דערמאַנט, און
עפעס אַ הימליש ליכט האָט אַ שיינ געטון אויף זיין פנים.
— דעם קלענערן! שנעלער! — האָבן די מאַטראָסן געשריגן
מיט דעם גרעסטן אומגעדולד. — מיר שווימען אוועק!
דאַמאָלס האָט מאַניאַ אַ געשריי געטון מיט עפעס אַ ווונדער-
לעכן קול:

— זי איז גרינגער! גיי אַראָפ דושרליעטאַ! דו האָסט אַ טאַטן
און אַ מאַמען. איך בין איינער אַליין. איך גיב דיר אוועק דאָס
אַרט. גיי אַראָפ!

— וואַרפט זי אַריין אין וואַסער! .. מיר וועלן זי כאַפן!
מאַניאַ האָט זי אַ כאַפ געטון אין דער העלפט, און אַראָפגע-
וואַרפן אין ים אַריין. דאָס מיידעלע האָט אַ געשריי געטון און זיך
אינטערגעטיקט מיטן קאַפ, אָבער אין דער רגע האָט זי אַ מאַטראָס
געכאַפט און אַריינגעצויגן אין דער באַרקע אַריין.
דאָס יוגל איז געשטאַנען גלייך אויסגעצויגן אויפן ברעג פון

דער דעק, מיט אן אויפגעהויבענעם קאפ, די האָר צעווייעט פון
דינט; ער איז געשטאַנען אימבאוועגלעך, רויק, שטאַלץ.

דער רודער האָט אַ שפּריץ געטון. די באַרקע האָט קוים צייט
געהאַט זיך צו דערווייטערן פון דעם געפּערלעכן קעסל-גרוב, וואָס
עס האָט אָנגעמאַכט אַרום זיך די זינקענדיקע שיף, וועלכע האָט
זיי זייער לייכט ג'קענט אויך אין אָפּגרונט אַריין מיטציען.

דאַמאַלט האָט דאָס מיידעלע, וועלכע איז ביז אַצינד געווען
ווי אַן באַווסטזיין, אויפּגעהויבן אירע אויגן צום יינגל און אַרויס-
געלאָזט אַ געוויין.

— זיי געזעגנט מאַניאַ! — האָט זי געשריגן, שלאָכצענדיק
און אויסציענדיק די הענט צו אים. — זיי געזעגנט! זיי געזעגנט!
— זיי געזעגנט! — האָט דאָס יינגל געענטפּערט, אויפהייבן-
דיק די האַנט.

די באַרקע האָט זיך אָנגעהויבן איילנדיק דערווייטערן איבער
דעם צעשטורמטן ים, אונטער דעם וואַלקנדיקן הימל.
אויף דער שיף איז אַלץ שטיל געבליבן.
דאָס וואַסער האָט שוין פּאַרטרונקען דאָס לעצטע שטיקל
דעק.

פּלוצלינג איז דאָס יינגל אַ פאַר געטון אויף די קני, מיט
צונויפּגעלייגטע הענט, און מיט די אויגן אויפּגעהויבן צום הימל.
דאָס געראַטעוועטע מיידעלע האָט באַהאַלטן דאָס פנים אין
די הענט, ווען זי האָט עס אויפּגעהויבן, און געוואָרפן אַ בליק אַרום
זיך איבערן ים, איז זי שיף שוין נישט געווען.

ינלי.

דאָס לעצטע בריוועלע פון מיין מאַמען.

שבת, דעם 1-טן.

האַט זיך שוין אַלואַ געענדיקט, הענריק, דאָס שול-יאָר, און עס איז זייער גוט דאָס, וואָס אַלס אַנדענק פון דעם לעצטן טאָג פון שול-יאָר וועט דיר בלייבן אין זכרון דאָס בילד פון דעם איי-דעלן יינגל, וועלכער האָט זיין לעבן אָפגעטרעטן זיין קליינער חברטע.

עס קומט דיר אַצינד אויס זיך צו שידדן מיט דייעו לערער, מיט דייעו חברים, און איך מוז דיר זאָגן אַ טרויעריקע זאך, אז נישט אויף דריי חדשים צעשיידסטו דיך אַצינד מיט זיי, נאָר שוין אויף שטענדיק. אזאַ לאַגע האָבן געשאפן די אָנגעלעגנהייטן פון דיין טאַטנס באַשעפטיקונג, אז ער מוז פאַרלאָזן טוהן, און מיט אים צוזאַמען — מיר אַלע.

אין הערבסט וועלן מיר זיך אַרויסציען פון דאַנען, און דו וועסט אַריינטרעטן אין עפעס אַן אַנדערער שולע. עס איז דיר נישט צום האַרץ, אמת? וואָרים איך בין זיכער, אז דו האָסט ליב דיין אַלטע שולע, וווּ דו האָסט פיר יאָר צייט, צוויי מאָל אין טאָג כסדר, גענאָסן די פרייד פון אזוי פיל ניצלעכע אַרבעט, וווּ דו האָסט אזאַ לאַנגע צייט געזען אַלץ די אייגענע יינגלעך, די אייגענע לערער, די אייגענע עלטערן און דיין פאָטער און דיין מוטער, וועלכע האָבן דיך שטענדיק מיט אַ שמיכל אָפגעוואַרט. די דאָזיקע גוטע, אַלטע שולע, וווּ דיין געדאַנק איז אָפן געוואָרן פאַר אזוי פיל ליכט, וווּ דו האָסט געפונען אזוי פיל גוטע חברים, וווּ יעדעס וואָרט, וואָס דו האָסט געהערט האָט געהאַט דעם ציל נאָר דיר גוטס צו פאַר-

שאפן און ווו דו האָסט נישט געהאַט קיין שום אומאנגענעמלעכקייטן.
א הויץ די, וועלכע זיינען פאַר דיר ניצלעך געווען. באַהאַלט-זשע
דעריבער אין דיין האַרץ די דאָזיקע צוגעבינדנקייט, הענריק, און
געזעגן דיך האַרציק מיט זיינע חברים!

טייל פון זיי וועט אפשר טרעפן אַן אימגליק, אפשר וועלן
זיי פריציטיק אַנווערן זייער פאַטער, מוטער, אַנדערע וועלן אפשר
אַליין ינגערהייט אַוועקגיין פון דער וועלט. עס וועלן אויך זיין
אַזעלכע, וועלכע וועלן אין דער פאַרטיידיקונג פון פאַטערלאַנד זייער
בלוט העלדיש פאַרגיסן, און אַ סך וועלן ווערן טיכטיקע, ערלעכע
אַרבעטער, פאַטערס פון אַזעלכע אַרבעטזאַמע און אַרנטלעכע פאַמיליעס,
ליעס, ווי זיי אַליין זיינען, און ווער ווייסט, עס וועט זיך אפשר
געפינען צווישן זיי אויך אַזעלכער, וועלכער וועט זיין לאַנד גרויסע
גוצן ברענגען און זיין נאַמען באַרימט מאַכן!

געזעגן-זשע דיך מיט זיי מיט ליבשאַפט! לאַז איבער אַ טיילעל
פון דיין האַרץ דער דאָזיקער גרויסער פאַמיליע, אין וועלכער דו ביסט
אַריין אַלס קינד, און פון וועלכער דו טרעטסט אַצינד אַרויס שוין
אַלס דערוואַקסן יינגל, און וועלכע דיין פאַטער און דיין מוטער
האַבן אַזוי ליב געהאַט, ווייל דו ביסט אין איר געליבט געווען.

די שולע איז אויך אַ מאַמע, הענריק! זי האָט דיך צוגענומען
פון מינע אַרעמס, ווען דו ביסט נאָך געווען קליין און קוים געקענט
רעדן, אַצינד גיט זי דיך מיר אַפ אַ גרויסן, אַ שטאַרקן, אַ גוטן און
אַדורכגעדורנגענעם מיט אַ שטאַרקן ווילן צו דער לערע. זאָל זי
דעריבער זיין געבענטשט, און דו, מיין זון, וועסט זי קיינמאַל נישט
פאַרגעסן. גיין, עס איז נישט מעגלעך, דו זאָלסט זי פאַרגעסן!

וועסט אויפּוואַקסן, וועסט גיין אין דער וועלט אַריין, וועסט זען
גרויסע שטעט, ווונדערלעכע דענקמעלער און פאַלאַצן, און אַ סך זאַכן
וועלן אויסגעמעקט ווערן פון דיין זכרון. אַבער דאָס דאָזיקע באַ-

שיידענע ווייסע הויז, מיט די דאזיקע אראפגעלאזטע פארהענגלעך,
דעם דאזיקן קלייבעם גארטן, אין וועלכן דו האסט אפגעריסן די
ערשטע בלום פון דיין וויסן, דאס אלץ וועט דיר בלייבן פאר די
אויגן ביזן לעצטן אטעם-צוג פון דיין לעבן, און ווו דיין גורל זאל
דיך נישט פארווארפן, וועסטו דאס אלץ זען אזוי, ווי איך זע אצינד
דאס הויז, אין וועלכן איך האב דאס ערשטע מאל דיין שטימע
זערהערט.

די עקזאמענעס.

דינסטיק, דעם 4-טן.

און אָט זיינען שוין ענדלעך אויך די עקזאמענעס!
אויף די גאסן ארום דער שולע רעדט קינדער נישט וועגן
עפעס אנדערש: די עלטערן, די קינדער אַזש ביז צו די קעכינס.
— עקזאמענעס, באלן, טעמען, דורכגעפאלן, אויסגעהאלטן, —
אלע האָבן דאָס אויף די לייפן.

נעכטן אינדערפרי זיינען געווען די שריפטלעכע עקזאמענעס,
היינט אינדערפרי אַריטמעטיק עס איז געווען רירנד צו קוקן אויף
די אלע עלטערן, וועלכע האָבן, באַגלייטנדיק זייערע קינדער אין
שולע אַרײַן, זיי געגעבן זייערע לעצטע עצות איבערן וועג. די מו-
טערס האָבן אַזש ביז די בענק באַגלייט זייערע זין, צו זען צי עס
איז דאָ טינט אין טינטאַרן, צי די פעדער איז אַ גוטע, און זיי האָבן
זיך נאָך אויף דער שוועל אויסגעדרייט זאָגנדיק:

— און זיי אויפמערקזאם! אים גאַטנס ווילן, זיי אויפמערק-
זאם! און שרעק דיך נישט! געדענק!
אין אונדזער קלאס איז געווען לערער-אַסיסטענט קאַזטי,

דער מיט דער נרויסער שווארצער באָרד, וואָס האָט דאָס לייב צו
ברומען ווי אַ לייב, און איז אזוי גוט ווי אַ שעפּסעלע.

טייל יונגלעך זיינען געווען אזוי ווייס אויף די פנימער, ווי
קרייד, פאַר מורא. ווען דער לערער האָט אויפגעריסן דעם קאַג-
ווערט, וואָס איז געברענגט געוואָרן פון ראַטהוין, און אַרויסגענומען
פון אים די אויפגאבע, האָט מען קיין אַטעם נישט געהערט אין
דער גאַנצער קלאַס.

האַט ער דיקטירט די דאָזיקע אויפגאבע מיט אַ גראַבער שטימע,
קוקנדיק דאָ אויף דעם, דאָ אויף יענעם מיט שטרענגע אויגן, נאָר
עס איז געווען צו דערקענען, אז ווען ער וואָלט געקענט אונדז
דיקטירן אויך באָרד דעם ענטפער, אז אַלע זאָלן אויסהאַלטן, וואָלט
דאָס אים דאָס גרעסטע פאַרגעגין פאַרשאַפט.

אין אַ שעה אַרום זיינען שוין אַ סך זייער אויסגעמאַטערט
געווען, וואָרים די אויפגאבע איז טאַקע געווען זייער אַ שווערע.
איינער האָט געוויינט, קראַסי האָט זיך געהאַקט מיט דער פויסט
אין קאָפּ אַריין. און די אַרימע יונגלעך זיינען דאָך נישט שולדיק
געווען, וואָס עטלעכע האָבן יאָ געוואוסט, וואָרים זיי האָבן געהאַט
ווייניק צייט צו דער לערע און די עלטערן האָבן זיי אַ סך מאָל
אַפגעריסן פון איר.

אַבער די מיטהילף האָט געוואַלט!

מען האָט געדאַרפט זען, וואָס דעראַסי האָט אויסגעאַרבעט,
ער זאָל זיי קענען העלפן. וואָס פאַר אַן איינפאַלן ער האָט גע-
האַט, ווי אזוי זיי צוצושיקן אַ ציפער צווישן די בענק, אָדער אונ-
טערזאָגן וואָס פאַר אַן אַפּעראַציע זיי זאָלן באַניצן, און אַלץ אזוי
געהיים, זיי זאָלן נישט אַריינפאַלן. ער האָט אזוי געזאָרגט פאַר
אַלע, ווי דאָס טאַלט ער געווען אונדזער לערער.

נאָר גאַראַן, וועלכער איז אין אַרעטמעטיק שטאַרק, האָט אויך

צוגעהאלטן וועמען עס האט זיך נאך געלאזט, אפילו נאכסיט,
וועלכער האט זיך פארפלאנטערט אין די רעכענונגען און צוליב דעם
געווארן אזוי הייך, אזוי העפלעך.

סטארדי איז מער ווי א שעה געזעסן אויבאוועגלעך, מיטן
בליק צוגעקלעבט צו דער אויפגאבע, מיטן קאפ אנגעשפארט אויף די
פויסטן, נאכדעם האט ער גענומען די פעדער און אין פינף מינוט
געענדיקט.

דער לערער האט זיך געזעצט צווישן די בענק און אלץ אייני-
נעם גערעדט:

— רויק! רויק טראכטן, יונגלעך! איך ראט אייך רויק צו
טראכטן!

און ווען ער האט באמערקט, אז עמעצער ווייסט אליין נישט
וואס ער טוט פאר שרעק, האט ער געעפנט ברייט דאס מויל, אים
לאכנדיק צו מאכן, און זיך געמאכט פאר א לייב, אז ער וויל אים
איינשלינגען.

ארום עלף א זייגער האב איך, פארשארצנדיק אביסל דאס פאר-
הענגעלע, געזען ווי טייל עלטערן זיינען געגאנגען אוימגעדולדיק היל
אין צוריק איבער דער גאס. דאָרט איז געווען פרעקאָשים פאָטער,
אין זיין בלויען וועסט, אָן וועלכן מען האָט דערקענט, אז ער איז
נאָר וואָס אַרויסגעלאָפֿן פֿון קוזשניע, וואָרים זיין פנים איז געווען
שוואַרץ. עס איז געווען קראַשים מוטער, די גרינס-הענדלערין, בעליס
מוטער, אין שוואַרצן אָנגעטון, וועלכע האָט קיין איין רגע נישט
געקענט רוען. שוין מיטאַג-צייט איז געקומען מיין פאָטער און אויפ-
געהויבן די אויגן צו מיין פענסטער: דער טייערער, ליבער פאָטער
מיינער! צוועלף א זייגער האָפֿן מיר אלע געענדיקט די אַרבעט.

אך, וואָס עס האָט זיך דאָמאלס געטון באַם אַזיסגיין! ווי
נאָר איינער איז אַריבער די שוועל, איז מען גלייך צו צו אים!

און אָנגעהויבן אים אויספרעגן, אין אין די העפטן אַריינקוקן, און
מיט די העפטן פון זיינע קאַלעגן פאַרגלייכן!

— וויפל אַפּעראַציעס? וואָס פאַר אַ סך-הפל? און דער היסר?
און דער ענטפער? און וווּ דער קאַמא פון די צענער-ברוך-צאָל
שטייט?

די לערער האָבן נישט געוואוסט, וווּ אַרום זיי זאָלן אַרויס-
גיין, אזוי האָט מען זיך אַ וואָרף געטון צו זיי פון אַלע זייטן. מיין
טאַטע האָט גענומען באַ מיר דעם ברוליאָן, אַ קוק געטון און גע-
זאָגט:

— גוט.

לעבן אונדז איז געשטאַנען דער קאַוואַל פּרעקאַשי, וועלכער
האַט אויך באַקוקט זיין זונס אַרבעט, אַ ביסל אומרויזק, ווייל ער
האַט זיך נישט געקענט עפעס כאַפּן. האָט ער זיך געווענדט צו
מיין פאָטער.

— צי וואָלט דער הער נישט געווען אזוי גוט מיר צו זאָגן
דעם סך-הפל?

מיין פאָטער האָט אים געזאָגט די ציפּערן. דער קאַוואַל האָט
אַריינגעקוקט אין העפט און פאַרגלייכט.

— בראַוואַ! אַך בראַוואַ, קליינער! — האָט ער גליקלעך

אויסגערופּן.

זיי האָבן זיך אָנגעקוקט אַ וויילע שמיכלענדיק, ער אין מיין
פאָטער, ווי צוויי פריינט. מיין פאָטער האָט אים דערלאָנגט די
האַנט, ער האָט זי אַ דריק געטון. זיי זיינען זיך צעגאַנגען זאָנדיק:
— צום ווידערזען אויפן „מינדלעכן עגזאַמען!“

— אויפן „מינדלעכן!“

אַפּגייענדיק עטלעכע טריט האָבן מיר דערהערט אַן אימגע-
זיינטלעכן פאַלצעט, אזוי, און דער קאַפּ האָט זיך אַליין אויסגעדרייט.

איך האָב אַ בליק געטון: דאָס האָט געוונגען דער קאוואַל, אַרויס-
לאַזנדיק אויסגעצויגענע אומגעוויינטלעכע טרעלן!

• • • • •

דער לעצטער עגוזאמען

פרייטיק, דעם 7-טן.

היינט אינדערפרי זיינען פאָרגעקומען די מינדלעכע עגוזא-

מענטס

אכט אַ זייגער זיינען מיר שוין געווען אַלע אין קלאַס, און
אַ פערטל אויף ניין האָט מען אונדז אָנגעהויבן אויסרופן צו פיר
אין זאָל אַרײַן, וווּ עס איז געשטאנען אַ גרויסער טיש, באַדעקט
מיט גרינעם געוואַנד, און באַ דעם טיש איז געזעסן דער דירעקטאָר
און פיר לערער, צווישן וועלכע עס איז אויך געווען אונדזערער.

מיך האָט מען אַרויסגערופן כמעט אין סאַמע אָנהייב.

אַרימער לערער! ערשט היינט אינעם פרי האָב איך מיך איבער-
צייגט, ווי ליב איך האָב אים. ווען יענע האָבן געפרעגט, האָט ער
געזאָגט אויף אונדז אַזוי, ווי ער וואָלט אונדז געוואָלט זיין גאַנצע
נשמה אַרייַנזעצן. זיין פנים האָט זיך פאַרוואַלקנט, ווען וועלכער
פון אונדז האָט זיך עפעס פאַרפלאַנטערט, און זיך אויסגעלייטערט,
ווען עס איז געגאַנגען גוט. ער האָט זיך צוגעהערט צו יעדן מינדסטן
וואָרט, און מיטן קאָפּ און מיט די הענט אונדז געגעבן סימנים, ווי
ער וואָלט געזאָגט:

— גוט... שלעכט! הער דיך צו... פאַמעלעכער. שרעק דיך

גישט!

ער וואָלט אונדז געווען זיכער אונטערגעזאָזט, ווען עס

וואָלט אים נאָר דערלויבט געווען צו רעדן. ווען עס וואָלט זיך אויף זיין אָרט געפונען, איינער נאָכן צווייטן, די פּאָטערס פון אלע שילער, וואָלטן זיי גאַרנישט מער געווען געקענט אויפטון. אין וואָלטן נאָך צען מאָל געווען געשריגן הויך: „איך דאַנק! אַפילו אין קעגנזאָרט פון דירעקטאָר. איז ווען מען האָט מיר דאָרט באַ דעם טיש גע- זאָגט:

— גוט. קענסט גיין — האָבן אים אַזש די אויגן אויפגעלויכטן פון פרייד.

איך האָב מיך אומגעקערט באַלד אין קלאַס אריין אין געוואַרט אויפן פּאָטער. אַלע זיינען נאָך כמעט געזעסן אויף די בענק. איך האָב מיך אַנידערגעזעצט לעבן גאראַנען, אָבער עס איז מיר באַלד געוואָרן נישט פריילעך אויפן האַרץ, וואָרים איך האָב מיך דערמאַנט, אַז מיר זיצן שוין אַזוי נאָנט איינער לעבן אַנדערן דאָס לעצטע מאָל. גאראַן ווייסט נאָך גאַרנישט: איך האָב אים נאָך נישט געזאָגט, אַז די פירטע קלאַס וועלן מיר שוין נישט דורכגיין אינאיינעם און אַז מיר פאַרלאָזן טורין צוזאַמען מיט מיין פּאָטער.

ער איז געזעסן איינגעגאַרביעט, כמעט צונויפגעלייגט אין צווייען, און אָנבייגנדיק זיין גרויסן קאַפּ איבער דער באַנק. האָט ער געצייכנט עפעס אָרנאמענטן אַרום אַ פּאָטאַגראַפיע פון זיין פּאָ- טער, אין אַ מאַשיניסטן-מונדיר. אַ פעסלער מענטש זיין פּאָטער! אַ הויכער, אַ ברייט-פלייציקער, דער האַלדזו ווי באַ אַן אַקס, און דאָס פנים אַזוי ערנסט און העפלעך. פונקט ווי באַם זון. איז ווען ער איז אַזוי געזעסן איינגעבויגן, מיט אַ ביסל אַ צעעפנטן העמד, האָב איך געזען אויף זיין נאָקעטער ברוסט דאָס דאָזיקע גאַלדענע קרייצל, וואָס בעליס מוטער האָט אים געשענקט, דערוויסנדיק זיך, ווי גוט ער איז צו איר זון. איך האָב באַשלאָסן אים אַלץ צו זאָגן.

— גאראַן — האָב איך געזאָגט — מיין פּאָטער פאַרט אַרויס פון טורין. דעם היינטיקן הערפסט שוין אויף שטענדיק.

— נו, און דו?

— איך אויך.

— וועסטו נישט זיין מיט אונדז צוזאמען אין דער פירטער?

— ניין.

ער האָט געצייכנט אַ וויילע שטילשווייגנדיק, נאָכדעם האָט

ער, נישט אויפהייבנדיק דעם קאָפּ, געפרעגט:

— און דו וועסט געדענקען דייע קאַלעגעס פון דער דריטער?

— איך וועל געדענקען. אַלע. אָבער דיך... מער פאַר אַלע.

ווער וואָלט דיך געקענט פאַרגעסן?

און ער האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ און אָנגעשטעלט אויף

מיר זיין בליק, וועלכער האָט גערעדט פארשיידנס, פאַרשיידענע

זאַכן, אַליין האָט ער פונדעסטוועגן גאַרנישט געזאָגט, נאָר מיר דער-

לאַנגט זיין ליבע האַנט, מאַכנדיק זיך, ווי מיט דער רעכטער צייכנט

ער ווייטער, און איך האָב אָנגעכאַפט און געדריקט אין מיינע ביידע

הענט די דאָזיקע שטאַרקע און טייערע האַנט.

אין דער רגע איז גראַד אַריינגעקומען דער לערער מיט אַ

פאַררייטלטן פנים און מיט אַ שטילער, פריילעכער שטימע שבעל

געזאָגט:

— עס גייט גוט! ביז אַצינד אַלץ גוט! זאָלן נאָר די, וועל-

כע זיינען געבליבן, אויך אזוי גוט דורכגיין! טיכטיקע יונגלעך!

שרעקט איך גאַרנישט, גאַרנישט! איך בין זייער צופרידן פון איך!

און פדי אונדז פריילעך צו מאַכן, און אויך זיין פריילעכקייט

אַרויסצוווייזן, האָט ער זיך געמאַכט, אַרויסגייענדיק, ווי ער וואָלט

זיך פאַרטשעפעט און אַ פאַל געטון, אָנכאַפנדיק זיך אָן דער וואַנט,

ווי ער וואָלט מורא געהאַט ער זאָל נישט פאַלן. ער, וועלכן מיר

האָבן קיינמאַל נישט געזען ער זאָל אַ שמיכל טון. האָט דאָס אונדז

אויסגעזען אזוי מאַדנע, אַז מיר זיינען אַלע געבליבן ווי פאַרשטיי-

נערט, דערנאָך אָנגעהויבן צו שמיכלען, אָבער אויפריכטיק און הויך

האָט זיך קיינער נישט צעלאַכט. איך וועל זאָגן נאָך פאַרקערט, אַז
 איך ווייס אַרײַן נישט פאַרוואָס, נאָר מיך האָט דער דאָזיקער קינדע-
 רישער וויץ גאָר גערירט און טרויעריק געמאַכט: איז די דאָזיקע קליי-
 נע וויילע פון פריילעכן שפּאַס געווען די גאַנצע פּאַרױנונג פאַר ניין
 חדשים געדולד, גוטסקייט, און פאַרשיידענע זאָרגן פון אונדז? —
 האָט ער פאַר דער דאָזיקער קליינער וויילע געאַרבעט אַזוי פיל צייט,
 געקומען אין קלאַס אַרײַן און קראַנקערהייט געמאַכט אַזוי פיל לעק-
 ציעס! אַרימער לערער! האָט ער בלוין נאָר דעם דאָזיקן, דעם דאָ-
 זיקן פריילעכן שמייכל פאַרלאַנגט פון אונדז, פאַר אַזוי פיל צוגע-
 בינדנקייט, פאַר אַזוי פיל מי!

און עס האָט זיך מיר געדאַכט, אַז איך וועל אים שוין אַזוי איי-
 ביק אין דער דאָזיקער באַוועגונג באַהאַלטן אין מיין זפרוך, אַז איך וועל
 אים שוין אַזוי אייביק זען, ווען איך וועל נאָר אַ טראַכט טון פון אים.
 און ווען איך וועל שוין זיין אַ מאַן, און ער וועט נאָך לעבן, און
 מיר וועלן זיך טרעפן, וועל איך מיך דערמאנען אַן דעם דאָזיקן
 שפּאַס, וועלכער האָט אַזוי גערירט מיין האַרץ און אים אַ קוש טון
 אין זיין גרויען קאַפּ אַרײַן.

• • • • •

דאָס געזעגענען.

מאַנטיק, דעם 10-טן

פונקט צוועלף אַ זייער זייענען מיר זיך צוגיפגעקומען שוין
 דאָס לעצטע מאָל אין שולע אַרײַן, וווּ מען האָט געדאַרפט באַקאַנט
 מאַכן דעם רעזולטאַט פון די עגזאַמענעס און צעטיילן די צייגנישן.
 פאַר דער שולע זייענען געשטאַנען זייער אַ סך עלטערן. אַ

ס' זיינען אויך געווען אין גרויסן פארטער-זאל, און אפילו אין די קלאסן, ווו זיי האָבן זיך געפאקט צום לערער-טיש. אין אונדזער קלאס האָבן זיי פארנומען דאָס גאנצע פרייע אָרט צווישן די בענק אין דער וואַנט. עס איז געווען גאראַנט פאָטער, דעראַסיס מיטער, עס איז געווען דער קאוואַל פּרעקאָשי. עס איז געווען קאַרעטי, עס איז געווען די פרוי בעלי, עס איז געווען די גרינס-הענדלערין, עס איז געווען דעם מויערערלס פאָטער, סטאַרדיס פאָטער, עס זיינען גע-ווען אויך אַוועלכע, וועלכע איך האָב נאָך קיינמאָל ביז אַצינד נישט געהאַט געזען: און עס איז געווען אַזאַ גערויש, אַזאַ ליאַרם, ווי אויף אַ יריד. ערשט דאַמאָלס ווען דער לערער איז אַריינגעקומען איז געוואָרן שטיל. — דער לערער האָט געהאַלטן אין דער האַנט דאָס צעטר און באַלד אָנגעהויבן צו לייענען:

— אַבאַטוצי, איבערגעגאַנגען, זעכציק זעכציקסטלעך. אַרכיני, איבערגעגאַנגען, פינף און פופציק זעכציקסטלעך...

און דאָס מויערערל איז איבערגעגאַנגען, און קראָסי איז איבערגעגאַנגען. נאָכדעם האָט ער געלייענט הויך:

— ערנסט דעראַסי, איבערגעגאַנגען, זיבעציק זיבעציקסט-לעך — און די ערשטע אויסצייכנונג!

און ווייל אַלע דאָרט האָבן אים געקענט, האָט זיך געמאַכט אַ גרויס גערויש, וואָרים יעדער האָט אים געוואָלט זאָגן עפעס אַ גוט וואָרט. אַלע האָבן געשריגן:

— בראַוואַ, בראַוואַ דעראַסי!

און ער האָט נאָר בלוז אַ טרייסל געטון אַרונטער די דאָזי-קע העלע לאַקן זיינע, מיט אַ פרייען שמייכלע אױפן פנים און אַ בליק געטון אויף דער מיטער, וועלכע האָט אים איבערגעשיקט אַ קוש פון אירע ליפן.

דער לערער האָט געלייענט ווייטער:

— גארטן, גארטן, דער קאלאבריער, אלע זיינען איבער-
געגאנגען.

נאָכדעם דריי צי פיר — דורכגעפאלענע. האָט איינער פון
זיי באלד אָנגעהויבן צו וויינען, וואָרים דער פּאָטער זיינער איז גע-
שטאָנען אויף דער שוועל און אים אַ דראָע געטון מיט דער האַנט.
דער לערער האָט דאָס באַמערקט און געזאָגט:

— ניין, ליבער הער! איך בעט איבער דעם הער! דאָס איז
נישט שטענדיק די שולד פון שילער. דאָס איז גאָנץ אָפט אָכהענ-
דיק פון אַ שלעכטן צופאַל. און דאָס מאַל איז גראָד אזא צופאַל גע-
ווען. איך קען דאָס דעם הער געוויסנהאַפט פאַרויכערן!

נאָכדעם האָט ער געלייענט:

— בעלי, איבערגעגאנגען, צוויי און זעכציק זיבעציקסטלעך.
בעליס מוטער האָט אַ מאַך געטון מיטן פּאָכער אַ שיינע באַוועגונג
צו איר זון, און אַ שמיכל געטון צו אים.

— סטאַרדי, איבערגעגאנגען, זיבן און זעכציק זיבעציקסטלעך.
מיר האָבן געמיינט, אז ער וועט זיך שרעקלעך דערפרייען.
אזוי גאָנט פון דעראַסין! אזוי הויך זיך אַוועקגעשטעלט! און ער
האַט אפילו נישט קיין שמיכל געטון, און אפילו די פויסט פון
שטערן נישט צוגענומען, נאָר אזוי געוועסן ווי געוויינטלעך, דעם
קאַפּ אונטערגעשפאַרט! דער לעצטער איז געווען וואַטיני, וועלכער
איז געקומען אויסגעפּוצט, אויפגעהייטערט. ער איז איבערגעגאנגען.
אצינד האָט זיך דער לערער אויפגעהויבן און געזאָגט:

— יינגלעך! אַט האָבן מיר זיך צונויפגעקליבן דאָ היינט
דאָס לעצטע מאָל אלע אייניגעם. מיר האָבן פאַרברענגט צוזאַמען
דאָס גאַנצע שול-יאָר, און אצינד צעשיידן מיר זיך, ווי פריינט.
נישט אמת? עס איז מיר זייער אַ שאַד זיך צו שידן מיט איך
טייערע קינדער!

דאָ האָט ער געשוויגן אַ וויילע, און נאָכדעם אַזוי געזאָגט:
— אויב עס האָט מיר אַמאָל געפעלט געדילד, אויב איך
בין אַמאָל אומוילנדיק געווען אומגעווענט קעגן אייך, אָדער צו
שטרענג — זייט מיר מוחל.

אין קלאַס האָט זיך אויפגעהויבן אַ כאָר שטימען:

— ניין, ניין! — האָבן געזאָגט די עלטערן אזוי די שילער. —
ניין הער לערער! קיינמאָל נישט!

— זייט מיר מוחל — האָט דער לערער איבערגעזען —
און זייט מיר געזונט און פריילעך! דאָס קומענדיקע יאָר וועט איר
שוין נישט זיין מיט מיר, נאָר איך וועל אייך וויזער זען, און אין
מיין האַרץ — וועט איר בלייבן אויף אייביק. צום ווידערזען יינגלעך!
זאָגנדיק דאָס, איז ער אַריינגעגאַנגען צווישן אונדז, און אַלע
האַבן אים אָנגעהויבן דריקן די הענט, אַרויפשטעלנדיק זיך אויף די
בענק, ציען באַ די אַרבל, באַ די פּאַלעס פון סורדוט; די דרייסטערע
האַבן אים געגלעט, געקושט, און פופציק שטימען האָבן געשריגן
איניגעם:

— צום ווידערזען, הער לערער!

— מיר דאַנקען דעם הער לערער!

— מיר געזעגענען זיך מיט דעם הער!

— זאָל דער הער לערער געזונט זיין!

— זאָל אונדז דער הער לערער נישט פאַרגעסן!

ווען ער איז אַרויסגעגאַנגען האָט ער אויסגעזען שטאַרק גע-

רירט.

און מיר האָבן אויך אָנגעהויבן אַרויסצוגיין, פאַקנדיק זיך אין
דער טיר איינער אויפן צווייטן. אַנדערע קלאַסן זיינען אויך אַרויס-
געגאַנגען. — עס האָט זיך געמאַכט אַ צעמישונג, אַ גערויש, אַ גע-

שריי, וואָרים אויך די עלטערן און די קינדער האָבן זיך געזעגנט מיט די לערער, מיט די לערערנס, און אליין אויך, איינער מיט דעם צווייטן.

די קליינע לערערין מיט דער רויטער פעדער האָט געהאַט אפשר פיר צו פינף פון אירע קליינע שילערלעך אויפן קארק, און געשלעפט זי באַם קלייד האָבן אפשר צוואַנציק, אזוי, אז זי האָט בישט געקענט אַטעמען אַפילו.

דער „מאַנאַכין“ ווידער האָבן זיי כמעט אויף דער העלפט צעריסן איר קאפּעלע, און אַנגעלייגט איר אין דעם דאָזיקן שוואַרצן קלייד אַרײַן, אין דער בלוזע, אין די קעשענעס, וווּ זיי האָבן נאָר געקענט, בוקעטלעך בלומען, א סך האָבן אויך געוואונטשן ראָבעטין, וועלכער איז גראַד דעם טאָג געקומען אָן די קליינעס. פון אלע זייטן האָבן זיך געהערט געשרייען, אויסרופן:

— ביז צום קומענדיקן שול-יאָר!

— ביז דעם צוואַנציקסטן אָקטאָבער!

— צום ווידערזען אין יום-טוב פון „אַלע הייליקע“!

מיר האָבן זיך אויך געזעגנט. — אַך, ווי עס פאַרגעסן זיך אין אַוועלכע מינוטן אַלע אַמאָליקע ברוגזן! וואַטיני, וועלכער האָט שטענדיק דעראַסין אזוי שטאַרק מקנא געווען, האָט אים אַצינד דער ערשטער אויסגעשטרעקט די האַנט און אים געפאַלן אויפן האַלדז.

איך ווידער האָב מיך געזעגנט מיטן מויערערל, און איך האָב אים פונקט געהאַלטן אין מיטן קושן, ווען ער האָט מיר געמאַכט דאָס לעצטע „האַזן-פּיסקעלע“ אויף אַן אַנדענק; דאָס ליבע יונגל!

איך האָב מיך געזעגנט מיט פּרעקאַשין, איך האָב מיך געזעגנט מיט גאַראַפּין, וועלכער האָט מיר געזאָגט, אז מיין בילעט האָט אויף זיין לעצטער לאַטעריע געוואונען. און האָט מיר איבער-

געגעבן א קליין מאיאליקאווע* קלעקערל, א ביסל אפגעהאקט אין
אין זייט.

איך האב מיך געזעגנט מיט אלע.

נאָר ווען נעלי האָט זיך אַרומגעכאַפּט מיט גאַראַנען, האָט
מען אים גאַרנישט געקענט אַפּרייסן פּון אים. איבעריקום, אלע
האַבן זיך געפּאַקט צו גאַראַנען, און אַ געוויסע צייט האָט מען גאַר-
נישט מער געהערט, ווי נאָר:

— זיי געזונט, גאַראַן!

— צום ווידערזען, גאַראַן!

— איך דאַנק דיר, גאַראַן!

— זיי געזעגנט, גאַראַן!

— זיי געזונט, זיי געזונט, זיי געזונט!

און ווידער האָבן זיי אים אָנגעהויבן אַרומכאַפּן, קושן, שלעפּן
יעדער אין זיין זייט אַרײַן, דאָס דאָזיקע טייערע, ליבע, הייליקע
יינגל! אַז דער פּאַטער זײַנער איז אַזש דערשטוינט געפּליבן, און
ער איז געשטאַנען מיט אַ שמייכל, און די ליפּן האָבן אים געציטערט.

גאַראַן איז געווען דער לעצטער, וועלכן איך האָב אַרומגע-
נומען שוין אויף דער גאַס, צוטויליענדיק מיין קאַפּ צו זיין ברוסט,
פּדי איינצוהאַלטן די שלאַכצן. ער האָט מיר אַ קוש געטון אין שטערן.

בין איך פּאַלד צוגעלאָפּן צום טאַטן און צו דער מאַמען,
אנדעלכע האָבן געוואַרט אויף מיר. דער טאַטע האָט מיך געפרעגט:

— האָסט דיר געזעגנט מיט אלע דײַנע קאַלעגן!

— איך האָב מיך געזעגנט.

— וואַרים אויב דו האָסט עמעצן שלעכטס געטון, אויב דו

* דו האָסט אויסאַרבעטונג און אַיטאַליע

האַטט דיך עפעס פאַרשוילדיקט קעגן עמעצן, גיי, בעט אים איבער,
זאָל ער דיר דאָס נישט געדענקען. וואָס-זשע? עס איז דאָ אַזעלכער?

— ניין, עס איז נישטאָ!

— נו, טאָ זיי-זשע מיר געוונט! — האָט דער טאטע געזאָגט
מיט אַ גערייטער שטימע, אַרומגעמענדיק מיט אַ לעצטן פליק די
מויערן פון אונדזער שולע.

און די מאמע האָט אויך אַ פליק געטון אויף דער שולע און
איבערגעזחזרט:

— זיי געזעגנט!

בלויז איך נאָר האָב נישט געקענט אַרויסריידן קיין איין

האַרש.